B 23
6
748
BIBLIOTECA NAZIONALE
CENTRALE - FIRENZE

Bern[illegible]

Digitized by Google

THEOLOGIA
MORALIS UNIVERSA

A R. P.

PAULO GABRIELE ANTOINE S. T. D.

Ad uſum Parochorum, & Confeſſariorum
primum concinnata,

DEIN

A R. P. PHILIPPO DE CARBONEANO

Novis Tractatibus, perpetuis Notis, & copioſis acceſſionibus aucta,

IN HAC NOVISSIMA EDITIONE

Plurimis additamentis illuſtrata, & præcipue
Locis Theologicis

EX CL. MELCHIORE CANO DEPROMPTIS.

VOLUMEN QUARTUM.

BASSANI, MDCCXCIV.

PROSTANT
VENETIIS APUD REMONDINI.
SUPERIORUM PERMISSU.

B°. 23. 6. 748

INDEX

TRACTATUUM, CAPITUM, ARTICULORUM, &c.

Quæ in hoc Quarto Volumine continentur.

TRACTATUS

De Extrema Unctione.

APPENDIX.

DE *Orientalis Eccleſiæ circa Extremam Unctionem diſciplina.* Pag. 19
§. I. *De Materia.* ibid.
§. II. *De Forma.* 21
§. III. *De Miniſtro.* 22
§. IV. *De Extremæ Unctionis ſubjecto.* 25

TRACTATUS

De Ordine.

APPENDIX.

DE *univerſæ Orientalis Eccleſiæ circa Ordinem diſciplina.* 33
§. I. *De numero Ordinum, quos Orientales admittunt.* ibid.
§. II. *De materia, & forma.* 38
§. III. *De Ordinandorum ætate, de aliis, quæ ad rite ſuſcipiendos Ordines deſiderantur, deque obligatione Ordinibus adnexa.* 42
§. IV. *De Miniſtro.* 52

TRACTATUS

De Matrimonio.

CAP. I. DE ſponſalibus, quæ ſunt præparatio ad illud. 55
CAP. II. De natura, & proprietatibus Matrimonii. 63
CAP. III. De Impedimentis Matrimonii. 79

APPENDIX I.

A quibus, & qualiter obtinendæ ſint diſpenſationes Matrimoniales. 128
ART. I. Unde, & quomodo obtinenda Romæ diſpenſatio. ibid.
ART. II. De executione diſpenſationis. 140
ART. III. De Impedimentis Matrimonii. 153

APPENDIX II.

De Orientalis Eccleſiæ circa Matrimonium diſciplina. 155

TRACTATUS

De Cenſuris, & Irregularitatibus.

CAP. I. *De Cenſuris in genere.* 168
CAP. II. *De Excommunicatione.* 188
CAP. III. *De Interdicto.* 197
CAP. IV. *De Suſpenſione.* 200
CAP. V. *De Irregularitate.* 203

APPENDIX.

De damnatis ab Eccleſia propoſitionibus, ubi decreta quoque nonnulla ad diſciplinam pertinentia recenſentur.
CAP. I. *De variis cenſurarum notionibus.* 214
CAP. II. *Referuntur propoſitiones damnatæ anno* 411., *& item anno* 416. 215
CAP. III. *Refertur propoſitio Abbatis Joachim de unione Divinæ Trinitatis in natura, damnata in Concilio Lateranenſi IV. anno* 1215. 219
CAP. IV. *Referuntur propoſitiones ann.* 1276. *a Joanne XXII. contra doctrinas D. Jo. de Poliaco Doctoris Pariſienſis, damnatæ in Extravaganti* Cum inter nonnullos de verb. ſignific. *ac item alia propoſitio ab eodem damnata in Concilio Lugdunenſi.* 220
CAP. V. *Recenſentur propoſitiones damnatæ anno* 1311. *in Concilio Generali Viennenſi ſub Clemente Pontifice maximo hujus nominis V. & ſunt errores Mulierculariarum quarumdam, quæ* Beguinæ *vocabantur; & in illuſioni-* ibid.

nibus vitæ ſpiritualis miſerrime jacebant. Referuntur deinde aliæ propoſitiones in eodem Concilio damnatæ. Porro propoſitiones Beguardorum, & Beguinarum ſunt iſtæ. 221

CAP. VI. *Refertur propoſitio damnata anno* 1418. *in Concilio Conſtantienſi Œcumenico ſub Joanne XXIV. tempore ſchiſmatis ante creationem Martini V. qui deinde hujus propoſitionis damnationem approbavit; eſt autem propoſitio circa occiſionem Tyrannorum, & eſt hujuſmodi.* 222

CAP. VII. *De ſchiſmate hujus temporis.* ibid.

CAP. VIII. *Referuntur propoſitiones damnatæ anno* 1418. *ſub Joanne XXIV. ante creationem Martini V. in Concilio Conſtantienſi ſeſſione* 45. *contra Joannem Wicleffum.* 223

CAP. IX. *Recenſentur propoſitiones Joannis Hus damnatæ veluti errores contra fidem eodem anno.* 226

CAP. X. *Recenſentur Propoſitiones damnatæ in Concilio Baſileenſi ſub Eugenio IV. antequam Concilium eſſet acephalum anno* 1435. *decerptæ a libro Auguſtini Romani Archiepiſcopi Nazareni.* 228

CAP. XI. *Referuntur nonnullæ propoſitiones Magiſtri Oxomenſis damnatæ in Congregatione Complutenſi, quarum damnationem authoritate Apoſtolica confirmavit Siſtus IV. anno* 1489. 229

CAP. XII. *Recenſentur duæ Propoſitiones circa Hominis animam rationalem, quas Leo X. damnavit in Concilio Lateranenſi* ſeſſ. 8. ann. 1513. *Propoſitiones ſunt iſtæ.* 230

CAP. XIII. *Referuntur Propoſitiones* XLI. *Martini Lutheri a Leone V. damnatæ anno* 1520. *per Bullam* Exurge Domine, *quæ ſic habent.* ibid.

CAP. XIV. *Monitum ad Eccleſiæ Paſtores, & Confeſſarios circa eorum vitium, ac deteſtandum peccatum, qui Orthodoxas ſcholas, Theolo-*

logoſque Catholicos invidioſo Bajaniſmi, & Janſenianiſmi nomine traducunt. 233
CAP. XV. *Recenſentur novem, ac ſeptuaginta Propoſitiones Michaelis Baji, olim a Pio V., & Gregorio XIII. ac deinde ab Urbano VIII. ann.* 1664. *confixa in Bulla*, In eminenti. 239
CAP. XVI. *De variis hominis ad ultimum finem comparati ſtatibus, de libertate, deque Chriſti gratia, ubi ea potiſſimum declarantur, quæ ad explicanda Lutheri, Baji, Janſenii, Queſnelliique ſyſtemata, atque ad vindicandas ab omni nota Catholicorum opiniones neceſſaria videntur.* 248
CAP. XVII. *Decretum Sanctiſſimi D. N. Alexandri VII. Feria 5. die 30. Januarii 1659.* 257
CAP. XVIII. *Decretum alterum ejuſdem Pontificis die 24. Septembris 1665.* 259
CAP. XIX. *Decretum tertium ejuſdem Alexandri VII. die 18. Martii 1666.* 268
CAP. XX. *Decretum SS. D. N. Innocentii XI. die 2. Martii 1679.* 272
CAP. XXI. *Propoſitiones duæ de omnipotentia donata, & ſubjecta creaturæ, quæ die 23. Novembris ann. 1679. ab Innocentio XI. damnatæ ſunt ut temerariæ ad minimum, & novæ.* 288
CAP. XXII. *Propoſitiones duæ de Confeſſione diverſis temporibus proſcriptæ.* ibid.
CAP. XXIII. *Propoſitio unica ab Innocentio X. damnata anno 1647. in Congregatione Generali Supremæ, & Univerſalis Inquiſitionis.* 289
CAP. XXIV. *Propoſitiones duæ ab Alexandro VIII. damnatæ 24. Aug. 1690.* 290
CAP. XXV. *Conſtitutio Innocentii XI. proſcribentis octo, & ſexaginta Theſes, quæ prætextu Orationis quietis a Michaele de Molinos docebantur.* 297
CAP. XXVI. *Refertur Decretum alterum SS. D. N. Alexandri Papæ VIII. die 7. De-*

cembris anni 1690. 301
CAP. XXVII. *Breve Innocentii XII. proſcribentis tres, & viginti Theſes, quæ prætextu amoris erga Deum puriſſimi in Galliis docebantur.* 309
CAP. XXVIII. *Recenſentur quinque Janſenii Propoſitiones cum cenſura eiſdem affixa in Conſtitutione Innocentii X.* Cum occaſione. 314
CAP. XXIX. *Recenſentur Queſnellii Propoſitiones damnatæ a Clemente XI. in Conſtitutione* Unigenitus. ibid.
CAP. XXX. *Recenſetur Conſtitutio* BENEDICTI XIV. *qua damnantur quinque de duello propoſitiones, & novæ pœnæ in duellantes decernuntur.* 321
Epiſtolæ Encyclicæ, atque Decreta Apoſtolica ad materiam morum ſpectantia felic. record. Benedicti PP. XIV. & SS. D. N. Clementis XIII. 326

TRA-

TRACTATUS
DE
EXTREMA UNCTIONE.

Extrema Unctio eſt Sacramentum a Chriſto inſtitutum ad conferendam ægroto de vita periclitanti gratiam, ad reſiſtendum tentationibus, ferendum patienter dolores, & peccati reliquias abſtergendas, atque etiam ad corporis ſanitatem, ſi expediat, reſtituendam, per Unctionem olei benedicti, & orationem Sacerdotis.

Quæſt. I. *Quænam eſt materia, & forma hujus Sacramenti?*

Reſp. 1. Materia remota eſt oleum olivarum ab Epiſcopo benedictum. Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 1. Renovari debet ſingulis annis, veteri exuſto. Quod ſi periculum ſit, ne intra annum deficiat, neque poſſit haberi aliud benedictum, benedicto admiſceatur non benedictum in minori quantitate. *Ita Rituale Romanum*. Materia vero proxima eſt Unctio. Hæc ex uſu Eccleſiæ, & præcepto Ritualium, debet fieri in forma crucis, quod tamen non eſt eſſentiale: ſicut neque ut fiat immediate pollice Sacerdotis; nam peſtis tempore fieri poteſt bacillo.

» (✠) Nota. 1. Vide SS. D. N. Tractatum DE SYNODO DIŒCESANA, in quo plura de Extrema Unctione ſcitu digna explicantur, quorum nonnulla brevius indicamus. Libr. VII. cap. 16. num. 3. de materia, ait: *Materia hujus Sacramenti eſt oleum ſimplex ſaltem ex Eccleſiæ præcepto. Validitati tamen non obſtat aliquid balſami admixtum, quod antiquitus factum quidam opinantur.* Et n. 4. *Oleum decet eſſe ab Epiſcopo benedictum: Dubitatur vero, num ex Chriſti inſtitutione, an ex præcepto Eccleſiæ. De commiſſione Romani Pontificis poteſt a ſimplici Sacerdote præparari, ut fit apud Orientales.*

Reſp. 2. Forma eſt hæc deprecativa: *Per iſtam ſanctam Unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat*

ſibi Dominus quidquid per viſum deliquiſti. Amen. Et ſic de aliis ſenſibus. Ex Concil. Florent. & Trid., & Rit. Rom. Sunt qui putant hæc ſola verba: *Per iſtam Unctionem indulgeat tibi Deus*, eſſe eſſentialia, eo quod effectus Sacramenti ſufficienter exprimant, quamvis cætera ex præcepto ſint addenda.

„ (✠) NOTA. Cap. 17. de SYNODO citata Pontifex ait: *Formam hujus Sacramenti non eſſe certis verbis a Chriſto præſcriptam, ac deprecativa uti Latinos, & Græcos, ſed in controverſia eſſe, num ſufficiat indicativa, & abſoluta; quare quum nihil de ea definitum habeamus ab Eccleſia, non licere, concludit, in Synodo, vel Synodali inſtructione, ejuſmodi quæſtionem commemorare, ſed dumtaxat injungendum eſſe Parochis, ut formam adhibeant in Rituali præſcriptam, quæ certe ſine gravi flagitio non poteſt privata auctoritate immutari.*

Quæſt. II. *An eſſentiales ſint Unctiones quinque ſenſuum?*

Reſp. 1. Multi cum S. Thoma affirmant, & in Eccleſia Latina ſervantur: ac proinde in praxi adhiberi debent, quantum fieri poteſt, præſertim quum conſtet ea requiri ex præcepto. Non pauci tamen contendunt, ad valorem Sacramenti ſufficere unicam in quacumque corporis parte; & Rituale Mechlinienſe a Facultate Lovanienſi approbatum præſcribit: *In morbis contagioſis, & peſte graſſante, ut periculum vitetur, ſufficere inungi ſenſus organum magis ad unctionem expoſitum, aut directum, dicendo: Per iſtam ſanctam Unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid deliquiſti per viſum, auditum, odoratum, guſtum, tactum, & greſſum.* Rituale vero Pariſienſe ſic habet: *Si non poſſit ſuper infirmum fieri niſi unica unctio, ungatur oculus, vel aliud ſenſuum organum: & cæteris precibus prætermiſſis dicatur: Per iſtam ſacri olei Unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti per ſenſus.* Sed utut ſit, certum eſt id non licere extra neceſſitatem.

Porro non eſt abſolute neceſſarium, ut utrumque organum ejuſdem ſenſus ſpecifice ſumpti, v. g. uterque oculus ungatur, (quamvis ob receptam conſuetudinem id fieri debeat,) quia Unctio dicitur applicata alicui ſenſui, puta viſui, cum facta fuerit in parte corporis in qua ſenſus ille reſidet.

Pro praxi obſerva. 1. Ex præcepto ſaltem quinque corporis partes inungi debent, quæ ſunt ſenſuum organa, nempe oculi, aures, nares, os & manus, quibus ſecundum uſum communem, & Rituale Romanum, adduntur pedes; licet pedum unctio non ſit eſſentialis, unde in quibuſdam locis omittitur. *Renum vero unctio in mulieribus honeſtatis gratia ſemper omittitur, atque etiam in viris, quando infirmus commode moveri non poteſt. Sed ſive in mulieribus, ſive in viris, alia corporis pars pro renibus ungi non debet.* Ita Rituale Rom.

2. Si

2. Si quis careat aliqua parte corporis ex iis, quæ inungi debent, *pars loco illi proxima inungatur eadem verborum forma*. Rituale Romanum. Ut ſi manibus careret, ungenda eſſet pars brachii proxima. Quod ſi omnino careret ſenſu aliquo, puta viſu, debet tamen inungi ſecundum ſenſum illum, cum forma ei reſpondente; quia potuit appetere actus malos, qui per ſenſum perficiuntur.

3. *Dum oculos, aures, & alia corporis membra, quæ paria ſunt, Sacerdos ungit: caveat ne altero ipſorum inungendo, Sacramenti formam prius abſolvat quam ambo hujuſmodi paria membra perunxerit.* Rit. Romanum.

4. *Si dum inungitur infirmus decedat, Presbyter ultra non procedat. Quod ſi dubitet an vivat adhuc, unctionem perſequatur ſub conditione pronuntiando formam dicens: Si vivis, per iſtam ſanctam Unctionem &c.* Rit. Rom.

5. *In peſtiferis uti licebit virga oblonga oleo uncta, quæ deinde comburatur, aut ſervanda purgetur*, ait Manuale Cameracen.

„ (✠) NOTA. Quum de unctionibus plura ſcitu digna & neceſſaria habeantur quæ in Authore noſtro deſunt, integrum cap. 2. referimus. *Sed quoniam in decreto Eugenii, pro inſtructione Armenorum, in hujuſce Sacramenti adminiſtratione ſeptem unctiones fieri jubentur, videlicet*: In oculis propter viſum, in auribus propter auditum, in naribus propter odoratum, in ore propter guſtum, vel loqutionem, in manibus propter tactum, in pedibus propter greſſum, in renibus propter delectationem ibidem vigentem, *eorumque ſingulis reſpondere debeat forma, tunc a Miniſtro pronuncianda, hoc eſt*; „ Per iſtam ſanctam unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per viſum deliquiſti „ *quum inunguntur oculi*, quidquid per auditum deliquiſti, *quum inunguntur aures, & ſic deinceps: quemadmodum fuſe exponitur in Rituale Romano: hinc alia gravis ſuboritur controverſia: utrum omnes prædictæ unctiones, & formæ prolationes ſint de Sacramenti ſubſtantia, de qua controverſia multa habentur in citata diſſertatione*, de ſuprema Unctione *Benedicti de Gaetanis* cap. 8.

„ 2. *Uttro Doctores omnes fatentur cum Suar.* tom. IV. in 3. p. diſp. 40. ſect. 2. n. 6. *duas poſtremas Unctiones, pedum ſcilicet, & renum, neceſſarias non eſſe ad validam Sacramenti confectionem; tum quia non ſunt in uſu apud omnes Eccleſias, tum quia illa renum honeſtatis, & pudoris cauſa, ſemper omittitur in feminis, & interdum etiam in viris, qui propter labefactas corporis vires, morbique languores, dimoveri nequeunt ſine gravi incommodo: quod adnotatur a Rituali Romano, atque a Cardinali Sanctorio* in ſuo Rituali pag. 325. *Haud difficulter quoque iidem admittunt, cæteras quinque ſenſuum unctiones neceſſarias eſſe neceſſitate præcepti, ſed diſſentiunt, & diſputant, num etiam neceſſariæ ſint neceſſitate Sacramenti. Antiquiores Scholaſtici exiſtimarunt, omnes pertinere ad ſubſtantiam, & integritatem Sacramenti, quot ex ſingulis, tamquam ex ſuis partibus eſſentialibus conſtitui, atque integrari ſunt opinati. Ita* in 4. diſt. 23. *docuerunt S. Bonaventura, Richardus, Palu-*

,, *danus*, *Sotus* : *quibus ſubſcripſere Bellarminus* de Extrem. Unct.
,, lib. unic. cap. 10. *Gregorius de Valentia* tom. IV. diſp. 4. quæſt.
,, 1. punct. 2. §. Secundo aſſerimus. *Gonetus* t. v. p. 466: *aliique*
,, *plurimi*, *præcipue ex Theologis moralibus* : *citatur pro hac ſen-*
,, *tentia Sanctus Thomas*. *Sed Author Supplem.* 3. part. quæſt. 32.
,, art. 6. *exponens Angelici Præceptoris mentem*, *dubitanter loqui-*
,, *tur*, *inquiens* : Illa unctio ab omnibus obſervatur, quæ fit ad
,, quinque ſenſus, quaſi de neceſſitate Sacramenti, *& dubitanter*
,, *quoque loquitur Suarez* cit. diſput. 40. ſect. 3. n. 16. *quamvis*
,, *ſequenti* diſp. 45. ſect. 2. in fin. *videatur in ſententiam propen-*
,, *dere*, *tunc temporis fere communiter a Scholaſticis receptam*.

,, 3. *Alii ex adverſo validum cenſent extremæ Unctionis Sacra-*
,, *mentum*, *ſi vel una tantum inungatur corporis pars*, *unica pro-*
,, *lata*, *mox referenda forma univerſali*, *omnes ſenſus complecten-*
,, *te*; *ita Sylvius* in ſupplem. quæſt. 23. a. 6. quæſt. 2. *Nicolaus Sa-*
,, *rorius* tract. de extrem. Unction. c. 7. *Becanus* in Summ. Theol. de
,, Sacram. in ſpecie c. 27. quæſt. 7. *Eſtius* in 4. diſt. 23. §. 11. *Natalis*
,, *Alexander* Theolog. dogmat. & moral. tom. 1. lib. 2. cap. 5.
,, regul. 6. *Juvenin.* cit. diſſert. 7. quæſt. 3. cap. 2. *Tournely* cit.
,, q. 2. art. 1. in fin. *Vanroy* in ſua Theolog. Moral. p. 4. tom. 2.
,, de Sacram. tract. de extrem. Unct. quæſt. 3. *Piette* quæſt. Theo-
,, log. p. 6. quæſt. 3. verſ. Dico ſeptimo, *aliique recentiores paſ-*
,, *ſim*. *Huic opinioni validiſſimum fundamentum præbet diverſa in*
,, *Unctionum numero diſciplina*, *quam in diverſis Eccleſiis ſua*
,, *ætate viguiſſe affirmat Albertus Magnus* in 4. diſt. 23. art. 16.
,, *inquiens* ,, Diverſarum Eccleſiarum, & Ordinum diverſus eſt u-
,, ſus, quia in quibuſdam Eccleſiis unguntur loca plura, & in
,, quibuſdam pauciora ,,. *Atque exordiendo ab Eccleſia Orientali*,
,, *licet Græci teſte Arcudio* Concord. lib. v. cap. 7. *nunc inungant*
,, *frontem*, *mentum*, *ambas genas*, *pectus*, *manus*, *& pedes*: *at-*
,, *tamen ineunte ſæculo* IX. *tres tantum unctiones ab iiſdem fieri*
,, *conſuevisse*, *aſſerit Theodulphus Aurelianenſis Epiſcopus*, Capi-
,, tul. 2. apud Balutium tom. VII. miſcellan. *in Eccleſia vero Oc-*
,, *cidentali*, *invenimus quidem in S. Gregorii Sacramentario*, *edi-*
,, *to a Menardo*, *præſcriptas unctiones quinque ſenſuum*; *at in*
,, *codice Abbatis Rotaldi*, *illis additas legimus unctiones colli*,
,, *pectoris*, *& ſcapularum*: *in veteri Pontificali Prudentii Epi-*
,, *ſcopi Tricaſſini imperatam inſuper reperimus* unctionem umbi-
,, lici, ſeu loci, ubi plus dolor imminet: *antiquus codex Turo-*
,, *nenſis unctionem fieri mandat* in genibus quoque, & in cruri-
,, bus, ſuris, pedibus, ac plantis, & pene in omnibus membris,
,, ſeu in loco, ubi plus dolor imminet ,, *quæ omnia videri poſſunt*
,, *apud Morinum* in append. de tract. de Pœnit. *& Marten.* de
,, antiq. Eccleſ. ritib. t. 1. l. 1. c. 7. art. 4. num. 8. *Tanta au-*
,, *tem in unctionum numero difformitas non fuiſſet ſingularium*
,, *Eccleſiarum arbitrio permiſſa*, *ſi certum earumdem numerum Sa-*
,, *cramenti validitas expoſceret*.

,, 4. *Majus adhuc argumentum huic eidem opinioni ſuppeditant*
,, *recentiora peculiarium Eccleſiarum Ritualia*, *unicam unctionem*
,, *fieri permittentia*, *ſi omnes perfici nequeant*: *Siquidem Paſto-*
,, *rale Mechlinienſe*, *cujus non levis eſt authoritas*, *tum quia ab*
,, *Academia Lovanienſi*, *anno* 1588. *approbatum*, *tum quia ab*
,, *Octavio Frangipanio Epiſcopo Tricaricenſi*, *per Germaniam*, *ac*
,, *Belgium Nuntio Apoſtolico*, *ad Diœceſis quoque Colonienſis uſum*
,, *protractum*, *hæc de extrema Unctione ſtatuit*: In morbis conta-
,, gioſis, & peſte graſſante, ut periculum vitetur, ſufficit inungi
,, ſenſus organum magis ad unctionem expoſitum, aut detectum,
,, dicendo: Per iſtam ſanctam unctionem, & piiſſimam ſuam miſe-

,, ricor-

„ ricordiam, indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti per viſum, „ auditum, odoratum, guſtum, tactum, & greſſum. *In antiquo* „ *codice Remigio Rhemenſi a Sambovio laudato, legitur ritus* ab- „ breviatus *conferendi hujus Sacramenti, ubi unius pariter un-* „ *ctionis fit mentio. In Rituali Pariſienſi prolato a Tournely* cit. „ art. 1. *dicitur:* „ Si non poſſit ſuper infirmum fieri niſi unica „ unctio, ungatur oculus, vel aliud ſenſuum organum, & cæteris „ precibus prætermiſſis, dicatur: Per iſtam ſacri Olei unctionem, „ & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid „ peccaſti per ſenſus: *eamdemque praxim approbant Cameracenſis,* „ *Atrebatenſis, aliarumque Eccleſiarum Manualia, apud citatum* „ *Natalem Alexandrum.*

„ 2. *Sed quoniam neque de hac quæſtione, quæ ſane graviſſima* „ *eſt, ulla hactenus ab Apoſtolica Sede prodiit ſententia, non de-* „ *bet Epiſcopus in ſua Synodo aliquid de illa decernere, ſed dun-* „ *taxat Parochos monebit, ut quum prudenter timent, ægrotum* „ *deceſſurum priuſquam omnes abſolvantur quinque ſenſuum un-* „ *ctiones, unicum ſenſum inungant, formam univerſalem pronun-* „ *tiando, quam ab allegatis Ritualibus audivimus. Quinimo in* „ *prædicto eventu conſultius eſſe, ut caput, e quo omnium ſen-* „ *ſuum nervi deſcendunt, ſub eadem forma univerſali inungatur,* „ *non immerito advertit Coninck* de Sacram. diſp. 19. dub. 3. n. 2. „ *Ne vero Parochi hac libertate abutantur, expedit, ut Epiſcopus* „ *ſimul ſerio eoſdem admoneat, a gravis culpæ reatu non excuſa-* „ *ri, qui extra caſum veræ neceſſitatis vel unam ex quinque* „ *ſenſuum unctionibus prætermittit.*

Quæſt. III. *Quis poteſt, & debet miniſtrare hoc Sacramentum?*

Reſp. 1. Fide conſtat, ſolum Sacerdotem eſſe illius miniſtrum, ex Concilio Tridentino ſeſſ. 14. can. 4. Valide autem conferri poteſt a quolibet Sacerdote. Quia in tali miniſterio juriſdictio non eſt eſſentialis Sacramento, nec illius principium, ſed eſt ſolum conditio neceſſaria, ut licite fiat. At licite miniſtratur a ſolo paſtore proprio, vel alio de ejus licentia: nam adminiſtratio Sacramenti eſt officium paſtoris, quod uſurpare propria authoritate in materia gravi, gravis culpa eſt: quum id ei injurioſum ſit, & repugnet recto regimini, ac debito ordini. In caſu tamen neceſſitatis, quo aliquis infirmus ſine hoc Sacramento moriturus eſſet, quilibet Sacerdos poteſt, & debet ex charitate illud miniſtrare; nam tunc Eccleſia hanc facultatem concedere cenſetur. Neque in Clement. 1. *de privileg.* ubi excommunicantur religioſi, qui ſine licentia parochi illud ſæcularibus conferunt, hic caſus neceſſitatis comprehenditur: alioquin eſſet in deſtructionem.

„ (✠) Nota. In citato lib. VIII. DE SYNODO cap. 4. plura „ de hujus Sacramenti Miniſtro tractatur, ac ſtatuitur: Primo, „ adminiſtrationem ſolis eſſe commiſſam Sacerdotibus; atque unum „ ſufficere ex definitione Alexandri III. *in cap. Quæſivit, de verb.* „ *ſignif.* Secundo, quamquam unus ſufficit, tamen plures olim in „ Eccleſia Latina adhibitos fuiſſe, conſtare ex pluribus antiquis Ri- „ tualibus, ac neminem ambigere, quin etiam nunc ratum ſit, ſi „ a pluribus Sacerdotibus ſimul adminiſtretur, modo ſinguli diver-

„ ſos

„ *ſos* inungant infirmi ſenſus, ac quilibet congruentem unctioni
„ formam pronuntiet. Tertio, etiam ſpectata hodierna Eccleſiæ
„ diſciplina, nedum licitum, ſed valde laudabile eſſe, ut uni Sa-
„ cramentum adminiſtranti, alii plures aſſiſtant Sacerdotes, ob ra-
„ tionem, quam adducit S. Thomas *cap. 75. lib. 4. contra Gentes*,
„ ubi ait: *Quia hoc Sacramentum perfectæ curationis effectum ha-*
„ *bet, & in eo requiritur copia gratiæ, competit huic Sacramen-*
„ *to, ut multi Sacerdotes interſint; & ut oratio totius Eccleſiæ ad*
„ *effectum hujus Sacramenti coadjuvet.* Quarto, refertur Græco-
„ rum conſuetudo, qui ſeptem afferunt Sacerdotes, ac ſi ſeptem
„ præſto non ſint, tres, quæ quidem conſuetudo ab Eccleſia non
„ improbatur, dummodo Græci nobiſcum credant ſufficere unum
„ Sacerdotem ad valide conferendum, ut videre eſt in ejuſdem SS.
„ D. N. Conſtitutione, quæ in vol. 1. Bullarii eſt n. 57. ubi ha-
„ betur; *Nec refert, utrum eadem Extrema Unctio per unum,*
„ *vel plures Presbyteros fiat, ubi ejuſmodi viget conſuetudo, dum-*
„ *modo credant, & aſſerant, illud Sacramentum, ſervata debita*
„ *materia, & forma, valide, & licite confici ab uno Presbytero.*
„ *Idem Sacerdos materiam adhibere, formamque pronunciare reſpe-*
„ *ctive debet, ac præterea qui ungit, idem dicat formam reſpon-*
„ *dentem, nec alius ungat, & alius formam pronuntiet.*

Reſp. 1. Parochus, item ſuperior Regularium tenetur ex juſtitia ſub mortali Extremam Unctionem adminiſtrare per ſe, vel per alium ſubditis ſuis. Quia tenetur ex officio fidelibus ſuæ curæ commiſſis ordinaria media ſalutis a Chriſto inſtituta, & in communi uſu Eccleſiæ poſita adminiſtrare. Idque etiam cum vitæ periculo, ſi ſubditus pœnitentiam non receperit, nec poſſit recipere; quia fieri poteſt, ut Extrema unctio ei tunc ad ſalutem neceſſaria ſit, ſi nimirum habeat tantum attritionem cum imperfecto Dei amore. *Qui autem peſte affectus non eſt confeſſus, nec poteſt confiteri, paſtor teneatur illi Extremam Unctionem, etiam cum periculo vitæ dare*, ait Synodus Namurcenſis, anno 1639. tit. 14. cap. 10.

Quæſt. IV. *Quinam ſunt effectus hujus Sacramenti?*

Reſp. Ex Jacob. v. & Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 2. multiplex eſt. Primus ac præcipuus eſt gratia ſanctificans, ut connotans gratias actuales ad alleviandam, ſeu confortandam animam contra morbi moleſtias, & tentationes diaboli.

Secundus eſt abſterſio reliquiarum peccati, quæ ſunt non ſolum pœnæ peccatis debitæ, ſed etiam anxietates, infirmitates, torpor, ſeu languor ad bonum, angor, & timor, quæ ex peccatis commiſſis contrahuntur. Plus autem, aut minus abſtergit pro diſpoſitione recipientis.

Tertius eſt peccatorum tum mortalium, tum venialium remiſſio: Nam ſi quæ ſuperſint remittenda, remittit etiam quoad culpam: venialia quidem primario, & per ſe, mortalia vero ſecundario, & per accidens in certis caſibus. *Prob.* 1. Ex Jac. v. *Et ſi in peccatis ſit, remittentur ei.* 2. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 2. *Res etenim hæc gratia eſt Spiritus Sancti, cujus unctio delicta, ſi quæ ſint adhuc expianda, ac peccati reliquias*

ab-

abſtergit. Ubi delicta diſtinguuntur a reliquiis peccati, & ſupponuntur non ſemper adeſſe in infirmo. 3. Ex forma ipſa, *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti*, quæ importat remiſſionem peccatorum, etiam quoad culpam.

Non tamen ideo Extrema unctio eſt Sacramentum mortuorum, niſi ſecundario, ſecundum quid, & cum addito reſtringente ad certos caſus, in quibus ſolis remittit mortalia: nempe quando rei peccata non fuerint remiſſa per Sacramentum Pœnitentiæ propter occultum aliquem defectum; vel poſt confeſſionem commiſſa ſunt, ſed memoria exciderunt; vel homo propter privationem uſus rationis, & ſenſuum, factus eſt incapax confeſſionis, nec antea habuit contritionem perfectam, ſed tantum attritionem, cum Dei amore imperfecto. Enimvero ex inſtitutione Chriſti ad remiſſionem mortalium Pœnitentiæ Sacramentum præmitti debet extremæ Unctioni, ſi poſſit; quod ſi non poſſit, elicienda eſt contritio perfecta: Sed quia hæc difficilis eſt, & non raro abeſt, utriuſque defectum ſupplet Extrema unctio: modo adſit attritio cum aliquo Dei amore, qualis requiritur in Sacramento Pœnitentiæ. Ex quo patet, quanti ſit momenti extremam Unctionem recipere, quum illius ope ſalvari poſſit, qui alioqui fuiſſet damnatus, ut docet S. Carolus in Inſtruct. de hoc Sacramento.

4. Sanitatem corporis interdum, ubi ſaluti animæ expedierit, confert, Conc. Trid. loco cit. quod etiam intellige ſecundum divinam providentiam, ſecundum quam non ſemper expedit turbari naturalem rerum ordinem, & cauſarum naturalium exigentiam fruſtrari. Quare hunc effectum impediunt, qui hoc Sacramentum non percipiunt, niſi quum morbus ita invaluit, ut jam ſine miraculo ſanari nequeat.

Quæſt. V. *Quænam ad recipiendum valide, & cum fructu hoc Sacramentum requiruntur?*

Reſp. Sufficit in homine juſto generalis illa voluntas recipiendi, qua unuſquiſque pœnitens, & bene diſpoſitus vult frui omnibus remediis ad ſalutem ſuam neceſſariis, vel utilibus a Chriſto inſtitutis, quamdiu ſcilicet non eſt retractata. Conſtat ex Rituali Rom. & praxi Eccleſiæ illud conferentis improviſo aliquo morbo oppreſſis, & ſenſuum, ac rationis uſu deſtitutis. Hanc autem voluntatem habere omnes Chriſtiani præſumuntur. Ut tamen omnium venialium remiſſionem obtineat, requiritur ſaltem depoſitio affectus ad illa. Sed quia nemo ſcit an ſit in ſtatu gratiæ, & multæ peccata occulta ex ignorantia, aut inadvertentia culpabili committantur, elicienda eſt ab omnibus contritio quam perfectiſſima.

Adde quod ab homine rationis compote recipi debeat magna cum fide, fiducia, humilitate, conformitate cum voluntate divina, & reverentia.

Homo vero ſibi mortalis culpæ conſcius, præter volunta-

tatem recipiendi Sacramentum, ſaltem illam generalem, & habitualem præmittere debet confeſſionem, ſi poteſt; vel ſi non poteſt, contritionem perfectam: *In quo illud in primis ex generalis Eccleſiæ conſuetudine obſervandum eſt, ut ſi tempus, & infirmi conditio permittat, ante Extremam unctionem, Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ Sacramenta infirmis præbeantur*, ait Rit. Rom.

,, (✠) Nota. Vide hac de re cap. 8. DE SYNODO &c. in quo
,, de ordine agitur, quo Extrema unctio infirmis ſit adminiſtran-
,, da, & de reiteratione adminiſtrationis ejuſdem Sacramenti. Et
,, ad ordinem quod ſpectat, apud veteres, *inquit*, aliquando con-
,, ſuetudinem fuiſſe, ut poſt pœnitentiam, reconciliationem infir-
,, morum, Extrema prius unctio, & deinde ſacra Communio ex-
,, hiberetur, ut ex antiquis Ritibus conſtat: poſtea tamen ex ge-
,, nerali conſuetudine, quæ & hodie univerſim in latina, & occi-
,, dentali Eccleſia viget, factum eſſe, ut prius ſacra Communio,
,, poſtmodum vero Extremæ Unctionis Sacramentum infirmis exhi-
,, beatur. Addit vero, nonnulla Ritualia permittere, ut extrema
,, unctio ante Viaticum conferatur, ſi ægrotus ex pio deſiderio ſe
,, melius ad Euchariſtiam præparandi, ita ſecum fieri expoſtulet.
,, *Sed quamquam hanc permiſſionem*, inquit, *non improbemus* . . .
,, *nihilominus in locis, in quibus hæc non obſolevit, vigetque di-*
,, *ſciplina a Concilii Tridentini Catechiſmo præſcripta, non facile*
,, *permitteremus ab hac recedi ſolum ad indulgendum privatæ, &*
,, *peculiari infirmi devotioni, ſed potius Parochis injungeremus*
,, *ut Extremam unctionem petentibus ante Viaticum, ſuaderent,*
,, *ſatius, & utilius fore, Eccleſiæ Romanæ ritui, ac uſui, a*
,, *majori parte Eccleſiæ Catholicæ jam recepto, ſe accommodare.*
,, Quod ſpectat ad reiterationem, decernit, plures in diverſis in-
,, firmitatibus ab eodem rite ſuſcipi, ac adminiſtrari debere: in
,, eadem vero infirmitate non eſſe reiterandum, niſi forte infirmi-
,, tate remiſſa, iterum deinceps ingraveſcat, ac novum vitæ peri-
,, culum accedat; imo Parochos monet, ne nimium ſcrupuloſe in hoc
,, ſe gerant; ſed ſi dubitent, an revera morbi ſtatus ſit mutatus,
,, ſeu num idem, vel diverſum ſit vitæ periculum, in quo ægro-
,, tus verſetur, expedire ait ut ad Sacramenti iterationem propen-
,, deant, eo quod hæc iteratio conformior ſit veteri Eccleſiæ con-
,, ſuetudini, & per eam novum ſpirituale ſubſidium, & levamen
,, infirmo obveniat.

Quæſt. VI. *Quibuſnam poteſt, & debet conferri Extrema Unctio?*

Reſp. Iis ſolis, qui verſantur in mortis periculo orto ex aliqua corporis infirmitate. Ex Jac. v. *Infirmatur quis &c.* Ex Concilio Florent. & Trid. ſeſſ. 14. cap. 3. Item iis ſolis, qui habuerunt aliquando uſum rationis, ita ut dari non poſſit, nec debeat infantibus, & perpetuo amentibus, ut conſtat ex praxi Eccleſiæ. Quia in iſtis locum habere non poteſt forma hujus Sacramenti: *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti*; quum fuerint incapaces peccati perſonalis. Et quia quum hoc Sacramentum ſit conſumativum pœnitentiæ, ſupponit eum, cui confertur, eſſe capacem pœnitentiæ, tentationum, & peccatorum actualium: in remedium enim horum inſtitu-

tum

tum eſt. Hinc Rituale Roman. ait: *Debet hoc Sacramentum infirmis præberi, qui quum ad uſum rationis pervenerint, tam graviter laborant, ut mortis periculum imminere videatur, & iis, qui præ ſenio deficiunt, & in diem videntur morituri, etiam ſine alia infirmitate* (quum hæc ſit gravis infirmitas)... *impœnitentibus vero, & qui in manifeſto peccato mortali moriuntur, & excommunicatis, & nondum baptizatis penitus denegetur. Non miniſtretur etiam prælium inituris, aut navigationem, aut peregrinationem, aut alia pericula ſubituris, aut reis ultimo ſupplicio mox afficiendis, aut pueris rationis uſum non habentibus.* At dari debet vulneratis lethaliter, aut iis, qui potarunt venenum; nam hi habent intra ſe cauſam proximam mortis, & ſunt infirmi revera, undecumque infirmitas orta ſit.

Obſerva. 1. Non eſt expectandum donec infirmus ſit morti proximus: ſed dari debet Extrema Unctio, dum adhuc ratione utitur, ut majore cum reverentia, & utilitate recipiatur: unde Catechiſm. Rom. dicit, Parochos peccare mortaliter, dum eam differunt, donec infirmus privetur uſu ſenſuum, & rationis, quamvis ſuppoſita dilatione teneantur dare infirmis uſu rationis deſtitutis.

2. Debet dari infirmis petere non valentibus ob privationem uſus ſenſuum, vel rationis. Quia ſufficit habitualis voluntas generalis recipiendi media ſalutis a Chriſto inſtituta, quam habent Chriſtiani, dum alia Sacramenta ſuſcipiunt, vel actus amoris, aut ſpei eliciunt; nam talis voluntas eſt voluntas implicita recipiendi hoc Sacramentum, & tunc præſumendi ſunt contriti, vel ſaltem attriti, niſi oppoſitum conſtet.

3. Extrema Unctio, quum non imprimat characterem, iterari poteſt, & debet in diverſis morbis periculoſis, non tamen in eodem, niſi infirmus convaluerit, & poſtea in novum periculum mortis relabatur, Conc. Trid. cap. cit., & Rituale Rom.

,, (✠) Nota. De ſubjecto Extremæ Unctionis tria capita ha-
,, bentur in cit. lib. VIII. DE SYNODO, in primo, quod ordine
,, eſt 10. ſtatuitur, ſolos infirmos eſſe hujus Sacramenti capaces:
,, *Quod quidem licet clare, & expreſſe non ſit a Conciliis defini-*
,, *tum, ex eorumdem tamen definitionibus legitime infertur:*
,, *quoniam Eugenius IV. definiens eam* niſi infirmis, de quorum
,, morte timetur, dari non debere, *ſanos profecto excluſit. Et i-*
,, *dem, quod Eugenius, ſibi voluit Tridentinum, quum dixit, eſ-*
,, *ſe hanc Unctionem infirmis adhibendam.* Quamobrem jure at-
,, que merito gravis erroris inſimulari concludit Græcos, ſi ſanos
,, ſacro ungendo oleo, hujuſmodi Sacramentum conficere conten-
,, dunt; ac monet Epiſcopos, ut ſevere interdicant, ne Græci, ſi
,, qui ſint in eorum diœceſibus, eam Unctionem loco ſatisfactionis
,, per Confeſſarios imponendæ, pœnitentibus injungant, quod Conſt.
,, 57. §. 5. vetitum ſit, hujuſmodi verbis: *Nulli per Sacerdotes,*
,, *vel Confeſſarios pro ſatisfactione pœnitentiæ Unctio aliqua ſolum-*
,, *modo injungatur; infirmis vero juxta verbum Jacobi Apoſtoli,*
,, *unctio exhibeatur Extrema.* In duobus ſequentibus capit. ea

,, con-

„ confirmat, & fuſius probat, quæ ſunt a noſtro Authore explica-
„ ta; monet vero Epiſcopos, ut ex nonnullorum rudium hominum
„ mente errorem evellere ſtudeant, quò credunt, actum eſſe de
„ vita illius, qui ſit Sancto Oleo inunctus, ac ſolum ei ſupereſſe
„ ſepulcrum; quod inter cæteros, quos Sacra Unctio producit effe-
„ ctus, conferat etiam corporis valetudinem, ſi hæc conferat ad
„ animæ ſalutem.

Quæſt. VII. *An ſit obligatio recipiendi hoc Sacramentum?*

Reſp. Conſtat eſſe grave peccatum, ſi omittatur cum ſcandalo aliorum, vel ex contemptu. *Nec vero tanti Sacramenti contemptus abſque ingenti ſcelere, & ipſius Spiritus Sancti injuria eſſe poſſet.* Concil. Trid. ſeſſ. 14. cap. 3. Sed controverſia eſt de præcepto, præſertim divino, illud recipiendi. Hoc multi negant: at non pauci cum Toleto affirmant, & probant 1. Ex Jacob. x. *Infirmatur quis in vobis? Inducat presbyteros Eccleſiæ &c.* Quæ vox videtur præceptum ſonare, & Concil. Trid. ſeſſ. 14. cap. 3. ex iis verbis infert, hanc unctionem mandatum Dei, & promiſſionem gratiæ habere. 2. Ex Conc. Cabilon. II. cap. 48. *Secundum beati Apoſtoli Jacobi documentum, cui etiam documenta Patrum conſonant, infirmi oleo, quod ab Epiſcopis benedicitur, a presbyteris ungi debent.* Vox *debent* non exprimit merum conſilium. Et ex Conc. Colonienſ. anno 1536. *Eſt autem Unctio imponenda cum expoſitione mandati Apoſtolici.* 3. Ex praxi Eccleſiæ, quæ ſumma ſollicitudine ſemper curavit, & curat, ut ab omnibus infirmis ſuſcipiatur. Item ex fidelium conſuetudine, & ſenſu: nam magnum ſcandalum paterentur, ſi viderent aliquem hoc Sacramentum recuſare; quod certe non fieret, ſi nullam obligationem illius recipiendi agnoſcerent. 4. Quia eſt contra curam debitam ſalutis propriæ omittere ſine juſta cauſa medium per ſe certum, & ordinarium, & *præſidium firmiſſimum* (ut ait Conc. Trid.) a Chriſto inſtitutum ad roborandum contra diaboli tentationes, quæ graviores ſunt ſub finem vitæ, ut idem docet, & ad liberandam animam ab æternæ damnationis periculo, in quo tunc maxime verſatur.

APPENDIX

De Orientalis Eccleſiæ circa Extremam Unctionem diſciplina.

UTraque Eccleſia Extremam unctionem, ſive ut Græci vocant, ſacrum oleum, vel oleum infirmorum, ut Sacramentum a Chriſto Domino inſtitutum, habuit ſemper, ac venerata eſt. Et ſicut apud Latinos tanquam hæretici damnati ſunt, qui unctionem hanc a Sacramentorum numero exploſerunt; ita apud Orientales Armenorum nonnulli, qui Vartani ſuſceperunt errores, ac alii plerique ex Syris Neſtorianis tamquam Novatores habiti ſunt, quod contra traditionem Majorum inter Sacramenta oleum infirmorum non recenſuerunt. Horum errores a Theologis noſtris perſpicue refutantur. Nos vero hic ea tantum exponemus, quæ ad diſciplinam Orientalis Eccleſiæ pertinent, ac primo agemus de materia. 2. de forma. 3. De Miniſtro. 4. Tandem de hujus Sacramenti ſubjecto.

§. I.

De Materia.

SIcut in aliis, ita & in hoc Sacramento Theologi duplicem materiam diſtinguunt, ſcilicet, remotam, & proximam. Remota materia eſt oleum: Proxima vero unctio. Tridentina Synodus materiam, formam, ac miniſtrum hujus Sacramenti ex Jacobi Epiſtolæ verbis deduxit, quæ habentur cap. v. *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei ſalvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & ſi in peccatis ſit, dimittentur ei. Quibus verbis*, inquit Synodus, *ut ex Apoſtolica traditione per manus accepta, Eccleſia didicit, docet materiam, formam, proprium Miniſtrum, & effectum hujus Sacramenti: intellexit enim Eccleſia, materiam eſſe oleum ab Epiſcopo benedictum; nam unctio aptiſſime Sancti Spiritus gratiam, qua inviſibiliter anima ægrotantis inungitur, repræſentat; formam deinde eſſe illa verba: Per iſtam &c.* Quod Tridentina Synodus decrevit de materia hujus Sacramenti in oleo ab Epiſcopo benedicto conſtituta, antea in Florentina Synodo ab Eugenio IV. in Armenorum inſtructione, & ab Innocentio I. in ſæpe citata ad Decentium Eugubinum Epiſtola circa v. ſæculi initium definitum fuiſſe legimus. Monet vero BENEDICTUS XIV. in tractatu de *Synodo Diœceſana* lib. VIII. cap. I. non obeſſe hujus Sacramenti valori factam huic oleo parum balſami admixtionem, mo-

do admixtio tanta non ſit, ut deſtruat exteriorem olei
ſpeciem, itaut non amplius oleum, ſed potius unguen-
tum, aut alterius generis mixtum artificiale cenſea-
tur. Quamobrem injuria Galanus Armenos ob parum
balſami admixtionem erroris arguit: excuſarem vero vi-
rum de Orthodoxa religione optime meritum, ſi nil
aliud vellet, niſi ſatius eſſe purum juxta antiquum Ec-
cleſiæ morem, ac Sacramenti inſtitutionem, adhibendum
eſſe oleum. Gravis vero eſt Syrorum Neſtorianorum er-
ror, qui ſublato hoc, quod antiquitus cum univerſa Ec-
cleſia recipiebant, Sacramento, *loco olei olivæ, quod pro*
infirmis olim benedicebant, quum pro iis orare, manuſ-
que ſupra eos imponere decreviſſent, nunc maſſam quam-
dam componunt ex oleo, & aqua, & pulvere, ſeu reli-
quiis alicujus Sancti, quam vocant Hanana, ſeu Tai-
butha, *ideſt Gratiam talis Sancti; eamque in cornu, ſeu*
vaſe quodam conſervant in Eccleſia pro infirmis uſurpan-
dam. Synodus Diamperien. ſeſſ. 8. cap. 17. loco hujus
olei, aquam benedictam in Eccleſiis Malabaricis retinen-
dam præſcribit. Ita Aſſemannus.

Quamquam oleum hujuſmodi ab Epiſcopo debet eſſe
benedictum, tamen nec irritum dicendum eſt Sacramen-
tum a Græcis presbyteris cum oleo ab ipſis benedicto col-
latum, neque ea de cauſa reprehendi debent. Tum quod
de Epiſcopi licentia, & conniventia, & tolerantia Sedis
Apoſtolicæ id fieri poſſit, ut celebriores Theologi docent:
Tum quod conſuetudo hæc a mille, & amplius annis in
Græca Eccleſia obtineat, ut ex eorumdem Ritualibus
probant Arcudius, & Goarius, vigueritque etiam apud
Armenos, ut ex Epiſtola liquet Joannis XXII. ad Oſinium
eorumdem Regem: Tum demum quia a Clemente VIII.
& BENEDICTO XIV. Conſt. *Etſi Paſtoralis* pro Græcis,
qui Epiſcopis Latinis ſubſunt, decretum eſt: *Non ſunt*
cogendi presbyteri Græci olea ſancta præter Chriſma ab
Epiſcopis Latinis Diœceſanis accipere, quum hujuſmodi
olea ab eis ipſa oleorum, & Sacramenti exhibitione, ex
veteri ritu conficiantur, & benedicantur.

Unctio, quæ hujus Sacramenti proxima materia eſt,
ex ſæpe laudato Eugenii decreto fieri oportet in oculis
propter viſum, in auribus propter auditum, in naribus
propter odoratum, in ore propter guſtum, vel loquutio-
nem, in manibus propter tactum, in pedibus propter
greſſum, in renibus propter delectationem ibidem vigen-
tem, ita ut eorum ſingulis reſpondere debeat forma tunc
a Miniſtro pronuncianda, ſcilicet. *Per iſtam Sanctam un-*
ctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi
Dominus quidquid per viſum deliquiſti, &c.

Unctio pedum, & renum ad hujus Sacramenti eſſen-
tiam non pertinet, ut omnes Theologi fatentur, & docet
BENEDICTUS XIV. in citato tractatu DE SYNODO DIŒ-
CESANA. Imo licet nonnulli contendere videantur, quin-
que ſenſuum unctiones ad hoc Sacramentum eſſe neceſſa-
rias;

tias, tamen Summus Pontifex in opere citato unicam unctionem ſufficere ſub generali forma adhibitam, hoc eſt; *quidquid per ſenſus deliquiſti &c.* ex eo oſtendit, quia in quamplurimis Ritualibus unius duntaxat unctionis fit mentio, cui forma ipſa reſpondet; atque ita in Ritualibus nonnullis extremam Unctionem peſte laborantibus adminiſtrandam eſſe præſcribitur. Licet ab Eccleſia nihil hac de re definitum ſit, tamen nullo modo dubitari poſſe videtur, quin vere hoc Sacramentum perficiatur unica hac unctione, ſi forma illa adhibeatur; ac ſi rite ſerventur reliqua.

At ſine neceſſitate tot unctiones in hujus Sacramenti adminiſtratione ſunt adhibendæ, quot probata Ritualia præſcribunt; ob præceptum, de quo pluries diximus. Atque hinc patet, Græcos, alioſque Orientales tot unctionibus hujuſmodi Sacramentum adminiſtrare debere, quot recepta ab eorum Eccleſiis Euchologia præcipiunt; nec a Latinis improbari poſſe, aut reprehendi, quod numerum, modumque unctionum non ſervent, quem Latinus ritus deſignat. *Quas vero partes Græci ungant*, ait Goarius, *nuſquam Euchologium petit: frontem tamen, mentum, genas, & manus hac ſacra unctione liniri, iiſque tactis, ſenſus omnes liniri, aſſerit Arcudius; cui adſtipulatur Simeon Theſſalonicenſis, inquiens:* ungit Sacerdos in crucis modum ægri frontem, ob contentas in ea cogitationes; faciem quoque inungit ob ſenſuum organa, & poſtremo manus; a pravis cogitationibus, & operibus eum expians, ſanctoque oleo muniens illum, & perfecte juſtificans. *De pectore unde exeunt pravæ cogitationes, & infandæ cupidines, & de pedibus ad iniquitatem attingendam velocibus, mentionem non agit Theſſalonicenſis Antiſtes, illorumque tamen Unctionem hoc tempore non omitti affirmat Arcudius lib. 4. c. 7.*

§. II.

De Forma.

QUÆ nunc in Eccleſia Latina ſit adhibenda forma, jam ſupra ex Synodis Florentina, & Tridentina indicavi. Ea eſt deprecativa. Græca etiam Eccleſia deprecativam adhibet, ut ajunt Gabriel Philadelphienſis in ſuo de Sacramentis opere, Arcudius *lib.* v. *cap.* 5. & Neophytus Rhodinus *in Synopſi* vernacula, & ut liquet ex hac, quam eorum Euchologium *in Officio olei Sancti* præſcribit: *Pater Sancte, animorum, & corporum medice, qui filium tuum unigenitum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum omnem morbum curantem, & ex morte nos liberantem miſiſti: ſana quoque ſervum tuum N. a detinente corporis infirmitate, & vivifica illum per Chriſti tui gratiam, interceſſionibus &c.* Hæc oratio dicitur ab unoquoque Sacerdotum,

tum, poſtquam Evangelium dixerit, & orationem, quum videlicet infirmum oleo perungit. Oratio hæc præcipuos Sacramenti effectus explicat, peccatorum videlicet remiſſionem, & infirmitatis levamen: eſtque conjuncta cum unctione, quæ materia proxima eſt, quæque licet appoſiti olei unctionem aperte non exprimat, abunde tamen in antea recitatis precibus eſt patefacta, quarum præſens unctio conſecutio eſt, & corollarium, ut ait Goarius. Armeni Vartani erroribus imbuti, ut initio monui, Sacramentum hoc contra majorum traditionem reſpuunt: locoque unctionis infirmorum, inepta ſuperſtitione defunctorum Sacerdotum corpora ungunt, ut ii cum pravis ſpiritibus aereis decertare valeant. Hæc vero ungendo proferunt verba: *Benedicitur, ungitur, ſanctificatur manus, frons, vertex hujus Sacerdotis, per ſignum iſtius ſanctæ Crucis, per hoc Evangelium, & ſanctum chriſma in nomine Patris, &c.* Si animadvertamus inter alios hujus Sacramenti effectus nonnullos crediDiſſe, eum quoque reperiri, quo homo munitur, ut more militis unctus, præparatus ad certamen, aereas poſſit ſuperare poteſtates, ut in Ambroſiana hujus Sacramenti formula legi refert Goarius, vel *ut ſi forte bene unctus diſceſſeris, ad illas manſiones facile conſcendere poſſis, aereis immundis ſpiritibus ad eum accedere non valentibus*, ſicut ait Philadelphienſis, facile erit intelligere, ſuperſtitionem ante dictam Armenorum Hæreticorum ex hujus doctrinæ abuſu originem trahere. Notat Galanus, ſupra indicata verba haberi non poſſe pro hujus Sacramenti forma, cujus effectus non manus, vel verticis, ſed hominis, & animæ ſanctificatio eſt; tolerari vero poſſe ſi dicant, *Benedicatur, &c. hic ſervus Dei per hanc ſanctam Unctionem.*

„ NOTA. Nihil hujus Sacramenti ſubſtantiæ detrahitur, ſi per
„ formam, modo abſoluto, non deprecativo prolatam, confera-
„ tur, dummodo per eam ſignificetur, unctionem fieri in nomine
„ Domini, quum plures formæ occurrant modo abſoluto prolatæ in
„ prolatis Ritualibus Latinorum, quas numquam Apoſtolica Sedes
„ improbavit, at videre eſt in laudato *lib.* VIII. *de Synodo Diœce-*
„ *ſana, capite* 2.

§. III.

De Miniſtro.

GRæci, aliique Orientales, qui Græcorum mores imitantur, in hujus Sacramenti adminiſtratione ſeptem adhibent Sacerdotes, & ſi ſeptem non adſint, ſaltem tres. Septenarii Sacerdotum numeri plures affert Theſſalonicenſis rationes, qui in ternario quoque Sacerdotum numero, quem ſufficere putat, cum modica ſit eorum copia, myſteria detegit. Non reprehendimus Græcos, quod tres, vel ſeptem Sacerdotes adhibeant; tanti enim Sacramen-

menti reverentia, & antiquorum morum imitatio plures Sacerdotes expetere videtur; imo & olim apud Latinos quoque adfuiſſe conſtat tum ex S. Gregorii Sacramentario, tum ex antiquis aliis ab Hugone Menardo editis Ordinibus; tum denique ex Gregorii III. cap. 6. ubi: *cum magna reverentia*, inquit, *deferatur oleum ad infirmos, & eos ungant Sacerdotes cum magno honore, & orationum celebritate, quæ ad hoc ſunt ordinatæ*. At reprehenſione maxima digni ſunt, ſi ſuperſtitioſe credant, ſeptenarium, vel ternarium numerum myſtica ſignificatione, quam habet, ſuſcipienti Sacramentum magis prodeſſe, quam ſi plures, vel pauciores adhibeantur; & ſi cum Simone Theſſalonicenſi impie aſſererent, Sacramentum hoc ab uno ſolum Sacerdote, abſque aliorum ope, & ſocietate non poſſe conferri. Nam dum unus hoc Sacramentum adminiſtret Sacerdos, is ut Eccleſiæ Miniſter ſe gerit, ideoque totius Eccleſiæ virtute, cujus miniſterium exercet, Sacramentum perficit. Id norunt Græci omnes Orthodoxi, & qui inter Photianos doctiores habiti ſunt. En definitio Ruthenorum Synodi ann. 1720. Zamoſciæ celebratæ, & a Benedicto XIII. anno 1724. confirmatæ, in qua ſuſcepta ex antiqua Græcæ Eccleſiæ traditione, fides ita declaratur: *Si ſeptem, aut tres haberi commode non poſſint Sacerdotes, ab uno conferatur, qui totius Eccleſiæ perſonam gerens, ejuſque virtute hoc Sacramentum perficiens, infirmo conferat, atque miniſtret*. A BENEDICTO vero XIV. Conſtit. *Etſi Paſtoralis*, circa hujuſmodi Sacramentum hæc pro Græcis ſtatuta leguntur §. v. n. 2. *Infirmis juxta verbum Jacobi Unctio exhibeatur extrema*: n. 3. *nec refert, utrum eadem Extrema unctio per unum, vel plures Presbyteros fiat, ubi hujuſmodi viget conſuetudo, dummodo credant, & aſſerant, illud Sacramentum, ſervata debita forma, ab uno Presbytero valide & licite confici*. Et num. 4. *idem Sacerdos materiam adhibere, formamque pronunciare reſpective debet; ac propterea qui ungit, idem dicat formam reſpondentem, nec alius ungat, & alius formam pronunciet*.

,, NOTA 1. Quamquam per unum Sacerdotem valide, ac licite ,, Sacramentum iſtud perficiatur, tamen rem laude dignam, atque ,, debitæ huic Sacramento reverentiæ maxime conſentaneam faciunt, qui plures Sacerdotes adhibeant, aut ſi Sacerdotes deſint, ,, clericos, ſive etiam laicos religione & pietate præſtantes, qui ,, pro ungendo orent infirmo; id enim eſt juxta Jacobi monitum, ,, & conſuetudinem antiquam, quæ etiam nunc in pleriſque Eccleſiis viget.

,, NOTA 2. Eſt in more poſitum apud pleroſque Græcos, ut plu- ,, res imo ſeptem, qui hoc adminiſtrent Sacramentum Sacerdotes, ,, infirmum ſucceſſive ungant ſacro Oleo, formamque pronuntient. ,, Repetitio hæc unctionis, ac formulæ a ſingulis Sacerdotibus ſepties facta, viſa eſt Arcudio Sacramenti abſque neceſſitate ulla ,, iteratio, atque unus ex nævis, quibus paſſim Græcorum ritus ,, obſcurantur. Negat vero Goarius conſuetudinem hanc abuſum

,, dici

,, dici poſſe. Imo contendit, id eſſe Jacobi monito conſentaneum,
,, qui conceſſit, hortaruſque eſt, plures advocandos eſſe Sacerdo-
,, tes, ut *orent* pro infirmo, *ungentes eum oleo*; atque inculcatum
,, olim Latinis a Gregorio III. qui loco ſupra citato, ait: *cum*
,, *reverentia deferatur oleum ad infirmos, & eos ungant Sacerdo-*
,, *tes*. Neque afferi poſſe putat, iterari tunc Sacramentum, tum
,, quia licet hoc Sacramentum unica perfici poſſit unctione, cum
,, forma eidem reſpondente, tamen plurimarum partium unctiones,
,, repetitis etiam verborum formulis, cum invicem ſervant ordi-
,, nem, ut ad unum perficiendum Sacramentum referantur: Ecur
,, ergo unctiones repetitæ a pluribus Sacerdotibus tam congruum,
,, aptumque non poſſunt invicem habere ordinem, ut nonniſi unius
,, totius partes, membraque, morali quadam conjunctione inter ſe
,, coaptatæ computentur? Tum etiam quia poſſunt plures Sacerdo-
,, tes eo animo omnes infirmum ungere, formulamque pronuncia-
,, re, ut omnes ſimul velint unicum tantum Sacramentum perfice-
,, re, quo caſu unicum dumtaxat Sacramentum eſſet; non ſecus ac
,, unicum Euchariſtiæ Sacramentum perficitur, dum plures Sacer-
,, dotes ſimul conſecrationis verba proferant. Accedit etiam, mo-
,, rem hunc indicari, ac probari quodammodo in ſupra citata Ru-
,, thenorum Synodo a Benedicto XIII. approbata, per hæc verba:
,, *Quamquam in Græca Eccleſia receptum fuerit, prout aliquando*
,, *etiam in Latina, ut ſeptem Sacerdotes, hiſque deficientibus,*
,, *tres ſaltem advocarentur ad miniſtrandum hoc Sacramentum, hi-*
,, *que omnes materiam adminiſtrarent, & formam proferrent;*
,, *ſciant autem Eccleſiæ Paſtores, plures ea de cauſa adhiberi ſo-*
,, *litos Sacerdotes, tum ob reverentiam ejuſdem, & gratiæ co-*
,, *piam, quam confert, tum ut plurium Sacerdotum preces effe-*
,, *ctum Sacramenti coadjuvent*. Nolo contra Goarii opinionem
,, Græcos reprehendere, abuſuſque in hujus Sacramenti adminiſtra-
,, tione inſimulare. Cavendum verò eſt, ne hujuſmodi conſuetudo
,, occaſionem præbeat exiſtimandi contra Eccleſiæ definitionem,
,, plures eſſe neceſſarios presbyteros ad Sacramentum iſtud confi-
,, ciendum; aut damnandi eos, qui per unicum Sacerdotem con-
,, ferant, juxta Eccleſiæ ſuæ morem, ac ſi minus recte admini-
,, ſtrarent.

§. IV.

De Extremæ Unctionis ſubjecto.

SUbjectum hujus Sacramenti homo eſt, pro cujus ſalute a Deo inſtitutum fuit. At non quicumque homo, ſed qui Chriſtianus ſit, qui ſit infirmus, ac etiam peccati capax: quamobrem pueri ante uſum rationis, & qui numquam rationis uſum exercuerunt amentes, quod per viſum, auditum, &c. non potuerint peccare, hujus Sacramenti incapaces habentur. Græci præter infirmos, etiam ſanos, & bene valentes ungere ſolent in remiſſionem peccatorum, quod liquet ex eorumdem Euchologio, aſſeruntque Hieremias Patriarcha Conſtantinopolitanus *in cenſura adverſus Auguſtanam Lutheranorum Confeſſionem l. 1. c. 7.* Leo Allatius *de conſenſu Eccleſ. Occidental. & Oriental. lib.* IX. *c.* 16. & Arcudius *lib.* V. *c.* 4. Quinimo ipſemet Epiſcopus, poſtquam feria V. majoris Hebdoma-

madæ, Infirmorum Oleum ſolemni ritu conſecravit, non jubet illud aſſervari ad ægrotos ſuo tempore deferendum, ſed totum ſtatim inſumit, omnes inungendo adſtantes, ut Goarius ait in ſuis ad Euchologium notis. Narrat enim Joannes Nathanael presbyter, ac magnus Œconomus Cretenſis in reſponſione ad quæſita ſibi facta a Viviano Epiſcopo Anagnino circa mores Græcorum, Græcos Sacerdotes, loco ſatisfactionis in Sacramentali confeſſione pœnitentibus imponendæ, ſolitos fuiſſe in nonnullis locis, haud exigua tamen accepta mercede, eoſdem Sancto oleo inungere, ut tali pacto a peccatorum reliquiis, pœniſque pro iis ſubeundis abſolverentur, quem abuſum poſt Nathanaelem improbavit etiam Arcudius *lib.* v. *cap.* 4. Arcudius in ea fuit ſententia, ut Græci presbyteri hac unctione verum Sacramentum perficere contendant, cujus capaces eſſe non ſolum infirmos, ſed etiam ſanos, ac vegetos corpore homines, plures docere, ait, eorumdem Authores. Sed quod mirum eſt, etiam apud Latinos illa Græcorum opinio ſuos eſt nacta patronos. Nam Juveninus *de Sacram. diſſert.* 7. *q.* 7. *c.* 9. & Saintebeuve *de Sacram. extremæ Unct. diſp.* 7. *art.* 1. Et Cyrillus Juriſconſultus Neapolitanus in ſua *inſtitutione Canonica*, ex illa Græcorum conſuetudine, quæ licet antiqua ſit, numquam tamen ab Eccleſia, ne quidem in Florentina Synodo, ubi Græcorum errores, abuſuſque examinati fuere, improbata fuit, concludunt, ſanos quoque, ac bene valentes homines hujus eſſe Sacramenti capaces. At erant viri cæteroquin docti: Jacobus enim infirmos ungendos præſcripſit: *Infirmatur quis in vobis, &c.* Quæ verba ita Theologi unanimi conſenſu ſunt interpretati, ut inde plane confici exiſtimarint, ſolum infirmum eſſe capax hujus Sacramenti ſubjectum; unanimis vero Theologorum conſenſus efficax eſt ad dogma Catholicum conſtabiliendum argumentum. Accedit etiam, quod in Florentinæ Synodi decreto ſtatuatur: *Hoc Sacramentum, niſi infirmo, de cujus morte timetur, dari non debet*; & a Trid. Conc. *ſeſſ.* 14. *c.* 3. *declaratur etiam, eſſe hanc Unctionem infirmis adhibendam, illis vero præſertim, qui tam periculoſe decumbunt, ut in exitu vitæ conſtituti videantur: unde & Sacramentum exeuntium nuncupatur.*

Goarius vero, ut Græcos ab errore vindicet, quod compertum habeat, eſſe a communi Eccleſiæ fide alienum, aſſerere, ſanos, beneque valentes homines aptum eſſe hujus Sacramenti ſubjectum, ait, Græcos non adhibere ſanis hominibus unctionem hanc, tamquam Sacramentum, ſed veluti cæremoniam, ac ſacramentalem quamdam benedictionem. Goarii opinionem probare viſus eſt BENEDICTUS XIV. *De Synodo Diœceſana lib.* VII. *c.* 20. per hæc verba, quibus Adverſariorum diluit ſophiſma: *A ſilentio Conc. Florentini rectius deducimus, ſapientiſſimis illis Patribus fuiſſe perſuaſum, ſanctam Unctionem a*

Græcis Sacerdotibus non adhiberi hominibus bene valentibus, tamquam Sacramentum, ſed veluti meram ceremoniam, & ſacramentalem quamdam benedictionem; Græci enim, qui de ſingulis ſuis ritibus coacti ſunt rationem reddere, gravem utique reprehenſionem non evaſiſſent, ſi comperti fuiſſent, hac in re a communi, & conſtanti Eccleſiæ Latinæ traditione, & praxi aberrare. Quamobrem jure meritoque, ait, Græcorum morem, juxta Arcudii explicationem, gravis fuiſſe erroris inſimulatum, atque damnatum a Raynaudo, Gonzalez, aliiſque. *Quocirca*, ſubdit, *Epiſcopi Latini, in quorum potiſſimum commodum hanc materiam prolixius tractavimus, Diœceſibus præſidentes, quas Fideles incolunt ritus Græci, diligenter invigilent, ne iidem in eo verſentur errore, ut credant per unctionem, de qua loquimur, Sacramentum conferri; & ſevere interdicant, ne ea unctio loco ſatisfactionis per Confeſſarios imponendæ, Pœnitentibus injungatur*, id illis vetitum eſt etiam Conſt. ſup. cit.

,, NOTA Quamquam Goarius probare videatur, tolerari poſſe in
,, Græcis hujuſmodi unctionem, quæ præ ſe veram ferat ceremo-
,, niam; tamen non adeo facile ab omni poſſe abuſu vindicari cre-
,, diderim. Primum quod ferri nullo modo poſſe videatur, ut in-
,, ſtitutum a Chriſto Domino Sacramentum pro arbitraria ceremo-
,, nia adhibeatur. Quodque difficile non ſit hujuſce abuſus origi-
,, nem detegere. Ex Innocentii I. ad Decentium epiſtola, non-
,, nulli Scriptores deducunt, in more fuiſſe poſitum etiam apud
,, Latinos, ut ad medendos corporis languores, unctio aliqua a
,, Sacerdotibus fieret ſacro Oleo, quæ Sacramentalis non eſſet, &
,, a Jacobo indicata, ſed mere ceremonialis, eique, de qua Mar-
,, cus c. 6. loquitur, reſpondens: Veriſimile eſt hanc etiam apud
,, Græcos in uſu fuiſſe, qui progreſſu temporis loco precum,
,, quas ex arbitrio fortaſſe Sacerdotes recitabant, Extremæ Unctio-
,, nis formulam adhibere cœperunt. Deinde ſæpe a nobis citatus
,, Hieremias Patriarcha, aliique Græci ſcriptores unctionem hanc
,, verum eſſe Sacramentum docet; nec deſunt presbyteri apud eos,
,, qui dum hanc adhibeant, ſe ſe Sacramentum adminiſtrare velle
,, aſſerunt, atque eorum plerique, qui unguntur, Sacramentum
,, ſe ſuſcipere credant. Hæc vero, vel ipſo Goario teſte, mani-
,, feſte præſeferunt abuſum. Denique Nathanael ſupracitatus fre-
,, quentes hujuſmodi unctiones ex presbyterorum avaritia deſumere
,, videtur, qui ſolent ab ungendis pecuniam accipere. Hujuſmodi
,, abuſus ceremoniam ſuſpectam faciunt, quæ ſane, si ab iis ſepá-
,, rari non poſſit, videtur potius tollenda. Neque certo conſtat,
,, a PP. Florentinæ Synodi hac de re Græcos fuiſſe interrogatos,
,, ut inde confici poſſit, ab eis fuiſſe approbatam ceremoniam,
,, quam loquimur. In ſuprà vero citatis tractatus *de Synodo Diœ-
,, ceſana* verbis, Summus Pontifex ſupponit cum Adverſariis,
,, quos refellit, hanc fuiſſe in Synodo controverſiam expenſam,
,, ac ſtatuit, præmiſſo examine non potuiſſe, niſi ut meram cere-
,, moniam permitti. Et ſane ſublatis abuſibus, ut ceremonia tole-
,, rari antea potuiſſet, quum nullum de ea eſſet Eccleſiæ judicium,
,, at modo adeſt Summi Pontificis ſententia, verbis mox indicandis
,, expreſſa.

Diſputatum eſt ſub Urbano VIII. & deinceps anno 1747.

num

num ex Græcorum Euchologio delenda eſſent quædam verba, quæ innuere videntur, licitum eſſe, hoc Sacramentum etiam bene valentibus adminiſtrare; Sed in conſeſſu habito anno ſupra indicato die 3. Septembris definitum eſt approbante etiam ipſo Pontifice Maximo BENEDICTO XIV. *nihil ex textu immutandum eſſe, ſed quæ neceſſario ſervari debent, adnotari oportere in Monito initio Euchologii præponendo.* Prodiit vero Euchologio præfixum monitum, in quo declaratur, *ſolis eſſe infirmis hujuſmodi Sacramentum adminiſtrandum. Nihil vero*, inquit ſapientiſſimus Pontifex in Epiſtola de nova Euchologii editione, *nihil neceſſe viſum eſt Euchologii textum hic mutare, propterea quod, illius verbis undequaque perpenſis, apparuit, rectum illis ſenſum, ſanamque interpretationem tribui poſſe. Neque enim ibi dicitur, ut Sacramentum miniſtretur iis, qui bene valent, ſed ut ii quoque inunganțur, qui ad Eccleſiam ſe conferunt; id quod percommode intelligi poteſt de iis etiam qui gravi morbo afflicti, poſſunt nihilominus ad Eccleſiam vel pedibus ſuis accedere, vel aliorum ope deſerri; ibique ut propriæ devotioni magis ſatisfaciant, Extremæ unctionis Sacramentum ſibi miniſtrari poſtulant; cujuſmodi exempla in ipſa quoque occidentali Eccleſia non deſunt; ut videre licet apud Martene* de Antiquis Eccleſiæ Ritibus lib. II. c. 7. art. 2. n. 7. & 8. & penes Mabillonium in præfatione ad ſæculum primum in Actis Sanctorum Ordinis Benedictini §. 9. n. 101. Addit præterea Pontifex, *quod quamvis Græci diſerte vetitum fuerit, Extremæ unctionis Sacramentum aliis conferre, præterquam ægrotis, & quidem gravi morbo laborantibus: iiſdem nihilominus interdictum non eſt, quominus oleo lampadis, quod ad ſanandas infirmitates in Eccleſia aſſervatur, inungant energumenos, alioſque qui vel devotionis gratia, vel ut aliquo incommodo liberentur, hujuſmodi unctionem petunt, quum oleum in ea lampade aſſervatum, nequaquam ab Epiſcopo, aut Sacerdote conſecratum ſit, ad effectum utendi eo in Extremæ Unctionis adminiſtratione.* Addit præterea nec licere extra gravis infirmitatis caſum, unctionem hanc, vel una cum forma, aut etiam omiſſa Sacramenti forma, adhibere, *quum minime liceat Sacramentum a Chriſto Domino inſtitutum, in arbitrariam quamdam, licet piam ceremoniam convertere*; ut nos ſupra expoſuimus. Nec licere Parochis, oleum hujuſmodi ad ægrotos, alioſque petentes mittere, ad hoc, ut eo in ſuis infirmitatibus ſe liniant, & contra facientes a Tribunali Eccleſiaſtico puniendos declarat, *vel tamquam abutentes Sacramento Eccleſiæ, vel tamquam ſuſpectos non rectæ fidei, circa hujuſmodi Sacramentum.*

Denique Unctionem pro Pœnitentia, ſive ſatisfactione a confeſſario imponi Pœnitenti non poſſe decernit; hujuſmodi vero abuſum ex eo apud Græcos nonnullos ortum exiſtimat, quia in Canone LXXIV ex iis, quæ in verſione

Arabica, Niceno Concilio tribuuntur, ſtatutum legitur, ut ſi quis Fidelis cum Infideli muliere impudice verſatus fuerit, poſt diuturnam peractam pœnitentiam, Eccleſiæ reconciliaretur *per Aquam benedictam, & Oleum Infirmorum*. Ex quo, ſi fides habenda ſit Joanni Nathanaeli in reſponſione de moribus Græcorum; & Franciſco Riccardo de Expeditione ſacra c. 12. abuſus ille inductus eſt, ut pœnitentibus divitibus, pro Sacramentali pœnitentia, hujuſmodi unctio imponeretur. Improbatus autem fuit hujuſmodi abuſus ab Innocentio IV. Clemente VIII. aliis Romanis Pontificibus, ac etiam ab eodem BENEDICTO XIV. conſtit. *Etſi Paſtoralis*.

Armeni, ut teſtatur Galanus feria v. majoris hebdomadæ, non oleum Græcorum more, ſed butyrum, poſt lotionem pedum conſecrare, ſive benedicere ſolent, per hæc verba: *Sanctifica, Domine, hoc butyrum, medicamentum omnium ægritudinum, & ſanitatem afferat animabus, corporibuſque illorum, quibus applicatur in memoriam illius unctionis, quæ in Chriſti pedibus a Magdalena facta fuit:* Atque hoc deinde ungere ſolent omnes. Unctio hæc eo fine adhibita, ut in memoriam revocetur ea, qua Magdalena pedes unxit Jeſu, remiſſionemque peccatorum obtinuit, non videtur improbanda. Nec refert, quod Galanus opponit, unctionem hanc alias Eccleſias non uſurpare: nam particularis Eccleſiæ ritus, qui fidei, & morum honeſtati contrarii non ſint, in Orientalibus Eccleſiis ab Apoſtolica Sede tolerantur, ut pluries dictum eſt. Idque præſertim dum aliquam Chriſti Domini actionem in memoriam revocent. Jure vero reprehenditur oratio illa, quam in hujuſmodi uſurpant unctione, quaque aſſeritur univerſam Eccleſiam ab Apoſtolis accepiſſe unguenti hujuſmodi benedictionem, *ut veniens Spiritus Sanctus ſanctificet illud in remedium omnium ægritudinum, &c.* Nam falſum eſt, ut diſcurrenti per antiquorum Patrum traditionem liquet, univerſam Eccleſiam hanc accepiſſe ab Apoſtolis conſuetudinem, ac butyri benedicendi rationem: ex qua falſa præſumptione, qua putant ex Apoſtolis ortum ducere hujuſmodi preces, vana in iis fides, atque ſpes conſurgit, qua putant, vim huic unguento inditam eſſe, qua ægritudines omnes curari poſſint.

TRA-

TRACTATUS

DE

ORDINE.

ORdo ſumitur dupliciter. 1. Pro ſpeciali quadam poteſtate ſtabili exercendi aliquod officium relate ad conficiendam Euchariſtiam certo ritu ſacro ſolemni collata. Et hoc ſenſu eſt quid permanens. 2. Pro ipſa Ordinatione, ſeu ritu ſacro, quo poteſtas illa confertur. Et hoc ſenſu eſt quid tranſiens, & Sacramentum: definiturque, Sacramentum novæ legis, quo ſtabiliter confertur poteſtas ad conſecrandam Euchariſtiam, & ad alia Eccleſiaſtica miniſteria, ad eam aliquo modo ſpectantia, rite obeunda.

Quæſt. I. *Quot ſunt Ordines?*

Reſp. Septem, ſcilicet Sacerdotium, Diaconatus, Subdiaconatus, Acolythatus, Exorciſtatus, Lectoratus, Oſtiariatus. Ex Conc. Florent. & Trident. ſeſſ. 23. c. 2. Tres priores dicuntur majores, & ſacri, tum ob votum ſolemne caſtitatis annexum, tum quia propius pertinent ad Euchariſtiam. Primus Ordo, ſeu Sacerdotium ſubdividitur in duos Ordines, tamquam in duas ſpecies: nempe in Sacerdotium majus, ſeu Epiſcopatum, & Sacerdotium minus, ſeu Presbyteratum.

Prima Tonſura non eſt ſtricte Ordo, ſed prima diſpoſitio ad Ordines; nam per eam non traditur poteſtas ad ullum miniſterium pertinens ad Miſſæ Sacrificium: ſed ſolum confertur aliqua dignitas, qua homo conſtituitur in ſtatu clericali, fitque capax recipiendi beneficia Eccleſiaſtica, & Ordines. Unde quum, c. 11. *de ætate præfic.* dicitur per eam conferri Ordinem clericalem, Ordo ibi ſumitur late pro ſtatu clericali, ſeu nota, per quam quis ex ſtatu Laicorum evehitur ad ſtatum clericalem.

Quæſt. II. *Sunt ne ſinguli Ordines Sacramentum?*

Reſp. Eſt de fide quod Ordo generatim ſumptus, ſive Ordinatio aliqua, ſit vere & proprie Sacramentum: Ex Concil. Trid. ſeſſ. 23. can. 3. Secundum omnes Catholicos Presbyteratus eſt verum Sacramentum. Idem non ſentiunt plerique de Epiſcopatu, ut diſtincto a Presbyteratu. Certum etiam multis videtur, Diaconatum eſſe verum Sacramentum. Idem multi, paucis exceptis, docent de Subdiaconatu. Sed non pauci id negant de Minoribus.

„ (✠) NOTA. Vide c. 24. DE SYNODO DIŒCESANA, in
„ quo fuſim hæc controverſia tractatur, & monentur Epiſcopi,
„ non poſſe indubitanter ſacrilegii damnari, qui cum conſcientia

 „ pec.

„ peccati lethalis Ordines, Diaconatu inferiores ſuſcipere non re-
„ formidant, ne tali pacto controverſiam ignorare, aut illam vi-
„ deantur decidere „.

Quæſt. III. *Quænam eſt materia, & forma Ordinum?*

Reſp. Certum eſt, illorum formam eſſe verba prolata ab Epiſcopo illorum miniſtro, dum materiam eſſentialem applicat. Sed Theologi diſſentiunt circa eſſentiam materiæ Presbyteratus, & Diaconatus. In praxi diligenter obſervanda ſunt ea omnia, quæ in Pontificali Romano præſcribuntur: tum quia id tutius eſt ad valorem; tum quia ritus integer neceſſarius eſt ſaltem ex præcepto. Hinc ſi quid forte omiſſum fuerit, illud caute ſupplendum eſt, ex c. 1. & ult. *de Sacram. non iterandis.*

„ (✠) Nota. Eodem lib. vii. c. 25. plura hac de re explicen-
„ tur, & *n.* 1. 12. & 13. legitur, Sac. Congreg. Concilii aliquan-
„ do reſpondiſſe, iterandam ſub conditione Ordinationem presby-
„ teri, in qua ordinandus non acceſſit ad porrectionem Calicis
„ cum vino, & Patenæ cum hoſtia.

Quæſt. IV. *An ad validam ordinationem requiratur contactus phyſicus inſtrumentorum?*

Reſp. Quamvis multi putent, ſufficere contactum moralem patenæ, quo quis calicem tangens cenſetur & patenam ſuperpoſitam tangere: tamen quia hoc non eſt omnino certum, in praxi curandum eſt, ut ſemper immediate, ac phyſice tangantur & calix, & patena cum hoſtia. Idem dic de aliis: nam circa Sacramentorum valorem, tenemur ſequi in praxi partem tutiorem, relicta incerta, licet probabiliore.

Quæſt. V. *Quiſnam eſt Miniſter Ordinis?*

Reſp. Solus Epiſcopus eſt Miniſter Ordinarius omnium Ordinum ex Conc. Flor. & Trid. ſeſſ. 23. cap. 4. & can. 7. Ex commiſſione tamen Papæ ſimplex Sacerdos conferre poteſt, 1. Tonſuram, & minores Ordines, ex Conc. Trid. c. 10. id aperte ſupponente, & ex praxi recepta. Nam Cardinales in propriis Eccleſiis, & Abbates eos de facto conferunt. 2. Subdiaconatum, ut fatentur omnes, & de facto hoc privilegium Abbatibus pluribus conceſſum eſt. De Diaconatu negant multi.

Epiſcopatum vero, & Sacerdotium numquam conferri niſi ab Epiſcopo conſtat ex Traditione, & perpetua praxi Eccleſiæ, in qua nunquam ab alio collata ſunt.

Quæſt. VI. *Quoſnam Epiſcopus poteſt licite ordinare?*

Reſp. Solos ſuos ſubditos, vel habentes dimiſſorias, vel ſpeciale ad id privilegium, ex Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 8. ubi ordinans ſubditum alienum ſine conſenſu, & teſtimonio proprii Ordinarii de probitate, & moribus ordinandi, ſuſpenditur ad annum a collatione Ordinum: ordinatus vero ab executione Ordinis ſuſcepti, quandiu videbitur proprio Ordinario. Item non licet Epiſcopo ordinare etiam ſuos in diœceſi alterius ſine hujus conſenſu.

Porro

Porro ex triplici capite quis cenſetur ſubditus alicujus Epiſcopi, ut poſſit ab eo ordinari. 1. Ratione originis, quia nempe in ejus diœceſi natus eſt: *Dummodo tamen ibi natus non fuerit ex accidenti, occaſione nimirum itineris, & officii, legationis, mercaturæ, vel cujuſvis alterius temporalis moræ, ſeu permanentiæ ejus patris in illo loco; quo caſu nullatenus ejuſmodi fortuita nativitas, ſed vera tantum, & naturalis patris origo erit attendenda*. Ita Innocentius XII. conſtit. *Speculatores*. 2. Ratione domicilii, quia in ejus diœceſi habitat animo ibi perpetuo manendi. 3. Ratione beneficii, quod in ejus diœceſi poſſidet, ex c. 3. *de temp. ordin.* in 6. In Gallia tamen haberi ſolet ratio ſolius originis.

„ Nota. Omnis, & ſolus mas baptizatus poteſt valide ordina-
„ ri non tamen invitus.

„ (✠) Nota, Ex c. 26. citati libri DE SYNODO, Epiſcopus
„ Ordines collaturus, laudabiliter ſub cenſuris præcipit, ne quis
„ canonico impedimento irretitus, aut ſine legitimo patrimonio ad
„ Sacros Ordines accedat. Sed improbatur Epiſcopi proteſtatio, ſe
„ non habendi intentionem ordinandi irregulares, cenſuris innoda-
„ tos, legitimo patrimonio, aut beneficio, &c. carentes, *n.* 1.
„ Si quis aliquo ex iis impedimentis detentus, ordinetur ſub tali
„ proteſtatione, cui alligata fuerit Episcopi intentio, erit iterum
„ abſolute ordinandus, ſi dubia ſit Epiſcopi intentio, Ordinatio
„ ſub conditione erit iteranda.

Quæſt. VII. *An ſervanda ſint interſtitia?*

Reſp. Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 11. ſtatuit, ut Minores ordines per temporum interſtitia conferantur, *niſi aliud Epiſcopo expedire magis videretur*. Inter ultimum autem Ordinem minorem uſque ad ſacros Ordines annus interjiciatur: *Niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ utilitas judicio Epiſcopi aliud expoſcat*, ibid. A Subdiaconatu ad Diaconatum, & ab hoc ad Sacerdotium ſimiliter annus interjici debet, ex c. 13. & 14. Circa quæ interſtitia Epiſcopus diſpenſare poteſt ob Eccleſiæ neceſſitatem, vel utilitatem. Sed non poteſt ſine diſpenſatione Papæ duos majores Ordines una die conferre, ex c. 13. cit. & c. *Litteras de tempor. Ordin.*

Porro minores Ordines conferri poſſunt Dominicis, & aliis feſtivis diebus. Sacri vero ſolum Quatuor temporibus, aut Sabbato Sancto, vel Sabbato de Paſſione, c. 3. *de tempor. Ordin.* Tonſura autem clericalis quocumque die, & hora.

„ (✠) Nota. Lib. vii. c. 61. n. 1. refert, Sacram Congrega-
„ tionem Concilii reſpondiſſe, Ordines minores, & ſubdiaconatum
„ eodem die non eſſe conferendos.

Quæſt. VIII. *Quænam requiruntur, ut quis licite ordinetur?*

Reſp. Sequentia, 1. Confirmatio, & Tonſura, quæ ex Conc. Trid. ſeſſ. 13. c. 4. non debet conferri niſi iis, qui

fidei rudimenta callent, & ſciunt legere, ac ſcribere, & de quibus probabilis conjectura ſit, eos clericatum elegiſſe, ut in Deo fidelem cultum præſtent.

2. Certa ætas pro Minoribus nulla a jure definitur; ſed Concil. Trident. ſtatuit ſolum, ut non conferantur, niſi iis, qui ſaltem linguam latinam calleant, c. 11. Pro Subdiaconatu requiruntur anni XXII. pro Diaconatu XXIII. pro Presbyteratu XXV. Ex Conc. Trid. c. 12. ſufficit ex uſu recepto, ut hi anni ſint inchoati. Pro Epiſcopatu requiruntur anni XXX. completi, c. 7. *de elect.* In Gallia ſufficit annus XXVII. inchoatus, ex Concordat.

3. Immunitas ab omni cenſura, & irregularitate.

4. Status gratiæ, morum probitas, bona fama, vocatio divina, intentio gloriæ Dei promovendæ ſerviendo Eccleſiæ.

5. Certa ſcientia. Conc. Trid. requirit, ut ſuſcepturi Subdiaconatum, & Diaconatum ſint litteris, & eis, quæ ad Ordinem exercendum pertinent, inſtructi, ut ſuſcepturi Sacerdotium poſſint populum docere neceſſaria ad ſalutem, & ſciant neceſſaria ad Sacramenta rite adminiſtranda, ſeſſ. 33. c. 13. & 14. Item ex Patribus, & Conciliis debent Scripturas ſacras, & Canones ediſcere, & ſcire.

6. Sæcularis non poteſt licite ordinari, niſi titulum ſuſtentationis habeat ex beneficio, vel patrimonio, vel penſione ſufficienti ad victum honeſtum; ita ut ſi quis fingat titulum, aut pactum ineat de reſtituendo, vel non exigendo eo, quod datur illi in titulum, peccet mortaliter, & ſuſpenſus ſit, ex Conc. Trid. ſeſſ. 21. c. 2. ubi antiquorum canonum pœnas ſuper his innovat, & ex Urbano VIII. Conſt. *Secretis*. Idque teſte Fagnano declaravit S. Cong. Cardinalium. Nec obſtat cap. *Quum ſecundum de præb.* Nam ibi agitur ſolum de iis, qui nullo requiſito titulo ordinati ſunt, non autem de eis, qui titulum finxerunt, quibus fraus ſua patrocinari non debet. Nec ordinato licet ſine licentia Epiſcopi reſignare, aut alienare titulum, ad quem promotus eſt, niſi aliunde habeat unde commode vivat, ex Conc. Trid. cap. 2. cit. Quod ſi quem Epiſcopus abſque titulo ordinaret, teneretur ei neceſſaria ad ſuſtentationem ſuppeditare, cap. 4. & 16. *de præb.*

„ NOTA. Qui ordinatur per ſaltum, hoc eſt qui ſuſcepit Ordinem „ ſuperiorem inferiore prius non recepto, peccat mortaliter, & „ manet ſuſpenſus ab uſu Ordinis ſic ſuſcepti, c. un. *de Clerico* „ *per ſaltum promoto*. Si tamen non miniſtraverit, poteſt Epiſco- „ pus ex legitima cauſa cum eo diſpenſare. Concil. Trid. ſeſſ. 23. „ c. 14.

AP-

APPENDIX.

De univerſæ Orientalis Eccleſiæ circa Ordinem diſciplina.

UNiverſa Orientis Eccleſia circa Ordinem, ac Eccleſiaſticam Hierarchiam cum Romana Eccleſia Orthodoxam fidem conſervat. Sed circa diſciplinam Orientales Eccleſiæ, tum a Latina, tum invicem diſſident, atque earum nonnullæ poſt ſeparationem a Romana, & Apoſtolica Eccleſia, abuſus plerosque contra antiquæ Eccleſiæ morem, ac veterum Patrum traditionem habent, & fovent. Ut paucis, quæ magis præcipua ſunt, complectamur, tractationem hanc in quatuor §§. diſtribuemus. In primo agemus de Ordinum numero, juxta cujuſque Eccleſiæ Orientalis morem. In altero de Ordinis materia, & forma. In tertio de Ordinandorum ætate, aliiſque, quæ ad rite ſuſcipiendos Ordines deſiderantur, ubi etiam de obligatione Clericorum. In quarto vero de Miniſtro ordinario hujus Sacramenti.

§. I.

De numero Ordinum, quos Orientales admittunt.

ECcleſia ſemper præter Sacerdotium alios Ordines habuit majores, minoreſve, per quos veluti per gradus quoſdam homines in Sacerdotium tenderent. In Latina Eccleſia minores ſunt, Oſtiariatus, Exorciſtatus, Lectoratus, & Acolythatus; majores vero præter Sacerdotium Diaconatus, & Subdiaconatus, qui Ordinum numerus non novus, ſed antiquus eſt, atque a primis deductus Eccleſiæ temporibus. Totidem enim Ordines numeravit Cornelius Papa tertio Eccleſiæ ſæculo in Epiſtola ad Fabium Antiochenum, ut legere eſt apud Euſebium *lib.* 1. *hiſtor. Eccleſ. c.* 33. ac Conc. Carthaginenſe II. De hoc vero ordinum numero ita loquuntur, ut non recenter excogitatum, ſed ex majorum traditione ab Eccleſia acceptum deſignent. Ex Orientalibus cum Latinis conſentiunt Armeni, qui, teſte Galano, Ordinationis ritum, poſtquam a Græcis ſeparati ſunt, ex Sacramentario, quod Gregorio Magno tribuitur, accepere. Hinc Minores Ordines habent, conferuntque Latinorum more, eamdemque, ac iſti habent adminiſtrandi Subdiaconatus, Diaconatuſque rationem; licet in Presbyteratu conferendo ſolam manuum impoſitionem pro materia habeant. Qua de re injuria reprehendi videntur a Galano: Nam in Gregorii Sacramentario ſola manuum impoſitio veluti Presbyteratus materia deſignatur: habetur enim: *Presbyter quum ordinatur, Epiſcopo eum benedicente & manum ſuper caput ejus tenen-*

 te,

te, etiam omnes Presbyteri, qui præſentes ſunt, manus ſuas juxta manum Epiſcopi ſuper caput ejus teneant: atque oratio illa, quæ, Epiſcopo manus imponente, recitanda præſcribitur, ea dicitur, qua Presbyter conſecratur. Accedit etiam, numquam Eccleſiam, collatam hoc modo ab Armenis, aliiſque Orientalibus, Ordinationem, habuiſſe irritam, aut ſuſpectam, ut infra dicemus.

Orientales reliqui, licet omnes in Clerum homines cooptare ſoleant Tonſura, eoſque ita ad ordines diſponere Latinorum more; tamen circa ordinum numerum a Latinis diſſident. Incipiam a Græcis: Gregorius Hieromonachus in Synopſi de Sacramento Ordinis, *ſeptem*, ait, *erant antiqui Ordines*, quos ita recenſet Gabriel Philadelphienſi c. 3. quod eſt, *de qualitate, & numero Ordinis. Septem ſunt Ordines Sacerdotii. 1. eſt Janitorum, & Acolythorum. 2. Exorciſtarum. 3. Lectoris. 4. Subdiaconorum. 5. Sacrorum Diaconorum. 6. Sacerdotum. 7. Principum Sacerdotum Epiſcoporum*. Confeſſio denique Orientalis Eccleſiæ contra Lutheranos reſponſo III. habet, *Sacerdotium complectitur omnes gradus: oportet nihilominus, ut dentur per ordinem. Hoc eſt Lector, Cantor, Lampadarius, Subdiaconus, Diaconus, de quibus latius tractant, ritualia Pontificum: qui dicuntur* Ταχτιχὰ. Cenſet Emmanuel Schelſtrate in nota ad hunc locum, Græcos olim habuiſſe etiam Oſtiarios, & Exorciſtas; ſed ſi Ordinem ſecernamus a quibuſdam officiis Eccleſiaſticis nulla ſacri characteris nota conſpicuis, facile comperiemus, Græcos præter Lectoratum, & Subdiaconatum, quem inter minores Ordines recenſent, alios non habuiſſe Ordines. In Eccleſia enim per plura ſæcula, præter Clericos ſacro Ordinis charactere inſignitos, qui a Græcis ſemper per manuum impoſitionem initiari conſueverunt, quique in gradu conſtituti dicebantur, fuere alii miniſtri, qui ſine ulla ordinatione officiis nonnullis Eccleſiaſticis deputabantur, quæ Chriſtianorum quiſquo Epiſcopo mandante, exercere poterant; quoſque inter clericos, ſive potius homines divino ſervitio addictos Patres recenſent: Sic Ignatius *in epiſt. ad Antiochenos*, recenſens eos, qui Eccleſiæ eſſent addicti, numerat, *Lectores, Cantores, Janitores, Laborantes, Exorciſtas, & Confeſſores*. Et Epiphanius *in fidei expoſitione*, poſt Epiſcopum, ait, eſſe *Presbyterum, Diaconum, Subdiaconum, & Lectorem; poſt hos vero venire Exorciſtas, linguarum Interpretes in ſacris Lectionibus, & Concionibus, quas Laborantes ſequuntur, qui mortuorum corpora curant*. Colligitur hæc diſtinctio ex Epiſt. S Baſilii *ad Amphilochium*, *canone* II. ubi habetur: *quod adverſus Clericos, ſtatutum eſt, canones indefinite ediderunt, unum in iis, qui lapſi ſunt, ſupplicium decerni jubentes, a miniſtris ſcilicet motionem, ſive ſint in gradu, ſive etiam in miniſterio, quod non impoſitis manibus datur, perſeverent*. Id etiam non obſcure indicavit Epiphanius diſtinguens a Lectoribus Exorciſtas, Interpretes, alioſ-

alioſque; liquet præterea ex eo, quod Exorciſtæ, quos Latina Eccleſia pro initiatis clericis habet, non ordinarentur in Orientali Eccleſia: *Exorciſta*, inquit Author Conſt. Apoſtol. *lib.* VIII. *c.* 26. *non ordinatur: hoc enim eſt ſpontaneæ conceſſio divinæ erga homines benevolentiæ, & gratiæ.* Et quod Græca Eccleſia a mille, & amplius annis, præter Lectoratum, & Hypodiaconatum alios inferiores, ſive minores Ordines non agnoverit, quin novitatis ab aliquo inſimulatam fuiſſe ſciamus. Hos tantum Ordines recenſent Euchologia a mille, & amplius annis exarata; Et Joannes VIII. Romanus Pontifex, ubi pacem iniit cum Photio, hæc ſcripſit ad Imperatorem: *Volumus autem ſecundum Canones, ut talis promoveatur per ſingulos gradus Eccleſiaſticos probatus, ut ſit primum Lector, deinde Acolithus* (Acolithum Subdiaconum vocat) *poſtea Diaconus, tum Presbyter, poſt hæc Epiſcopus.* Damaſcenus denique in Dialogo contra Manichæos, ait: *primus gradus Lectoris eſt, deinde Subdiaconi, tum Diaconi, poſtea Presbyteri, ac tandem Epiſcopi:* atque iis ſimilia longe antea a PP. Conc. Sardicenſis afferuntur can. x.

Atque hinc facile patet, numquam in Græca Eccleſia alios fuiſſe minores Ordines præter Lectoratum, & Subdiaconatum, quibus Clerici ſacro charactere inſigniti eſſent: ſed habuiſſe, ac etiam nunc nonnullas Eccleſias habere homines Eccleſiæ ſervitio addictos, & ad Eccleſiaſtica quædam officia ſine Ordinis collatione a Pontificibus deputatos; ut de Exorciſtis loquitur Author Conſt. Apoſtolicarum loco ſupra citato, & Euchologia nonnulla aſſerunt de *Canonibus Œconomiis*, *Templi Cuſtodibus*, *Diaconis ſecundis*, & aliis, quos Pontifices officiis deputare, ſive in Eccleſiaſticum ordinem inſtituere ſolent per hæc verba: *Gratia Sancti Spiritus te inſtituit in Œconomum, in Templi Cuſtodem, in Diaconum ſecundum, &c.* Quæ verba iis reſpondere videntur, quibus Exorciſtæ antiquiores initiabantur; ut ſupra citatis ex Auth. Conſtit. verbis liquet.

„ NOTA. Chriſtophorus Campanas Canonarcha Chius apud Papa-
„ dopoli *reſp.* 1. *pag.* 3. ait: *Janitorum, Deputatorum, ſeu Ce-*
„ *roferariorum, & Camiſiatorum, aliorumque ſacræ dignitates,*
„ *quas non Ordines, ſed Officia vocat Simeon Theſſalonicenſis, mi-*
„ *bi videntur Ordines eſſe, non ſane diſtincti, quemadmodum pe-*
„ *nes Latinos, ſed immixti, adnexique Lectoris ordinationi.* Sed
„ ex iis, quæ ſunt ſupra explicata palam fit, officia illa nec Or-
„ dines eſſe, nec Lectoris ordinatione conferri, quum diſtincta ab
„ ordinatione ceremonia ad eadem homines deputari debeant. Ac-
„ cedit etiam, quod Summus Pontifex BENEDICTUS XIV. Conſt.
„ *Etſi Paſtoralis*, ut infra referemus, aperte negat, Lectoratus
„ Ordinem alios tres minores Latinorum Ordines complecti; aſſe-
„ rit vero, Subdiaconatum Græcorum more collatum Acolythatum,
„ & Oſtiariatum involvere.

Quod ſpectat ad alios Orientales, parum ii a Græcis diſſident. Tonſuram Lectoratui præmittunt, ut Græci,

 ita

ita Cophti, Syri Neſtoriani, & Maronitæ, qui Ordines ſuos hinc incipiunt; Syri vero Jacobitæ Cantoratui, quem cum Maronitis veluti gradum habent ad Lectoratum, Tonſuram neutiquam præmittunt; etſi in compendio ordinationum per Morinum edito pag. 479. ordinandi Diaconi caput in crucis modum tonderi ab Epiſcopo præcipitur.

Apud Cophtos, ut ex eorumdem Pontificali a Kirkerio latine verſo, & a Morino edito colligitur, hæ ſunt ordinationes. 1. *Anagnoſtæ* ſive *Lectoris*. 2. *Subdiaconi*. 3. *Diaconi*. 4. *Presbyteri*. 5. *Hegumeni*, ſeu Archipresbyteri, qui a Kirkerio redditur *Prælatus*, *ſive is, qui curam habet ſubditorum*, *dictus Abigumenos animarum*. 6. *Archidiaconi*. In eo vero, quod nuper ad Sac. Cong. de Prop. Fide tranſmiſſum, & ab eadem in Vaticanam Bibliothecam illatum eſt, extant præterea ordinationes *Epiſcopi*, & *Metropolitani*, quo ritu & Patriarcham Alexandrinum conſecrari poſſe, ac ſolere adnotatur. Ita Aſſem. tom. III. part. 2. pag. 789.

Syri Neſtoriani hos conferunt peculiari conſecratione, vel benedictione Ordines. 1. *Lectoris*. 2. *Hypodiaconi*. 3. *Diaconi*. 4. *Archidiaconi*. 5. *Presbyteri*. 6. *Chorepiſcopi*, & *Periodevtæ*, *ſeu Viſitatoris*. 7. *Epiſcopi*. 8. *Metropolitani*. 9. *Patriarchæ*. Sed Epiſcopi, & Metropolitani, ſi pauca excipias, una eademque ordinatio eſt. At Timotheus II. Patriarcha, rejectis Periodevta, & Chorepiſcopo, eorum loco Cantorem, & Exorciſtam poſuit.

Maronitæ has habent ordinationes: 1. *Cantoris*, ſeu Pſaltæ. 2. *Lectoris*. 3. *Subdiaconi*. 4. *Diaconi*. 5. *Archidiaconi*. 6. *Presbyteri*. 7. *Periodevtæ*, *ſeu Viſitatoris*. 8. *Archipresbyteri*, *quem Churi* vocant. 9. *Chorepiſcopi*, 10. *Epiſcopi*, & *Metropolitani*. 11. *Patriarchæ*. Syri vero Jacobitæ uno eodemque ritu ordinant *Epiſcopum*, *Metropolitam*, & *Patriarcham*: item uno eodemque ritu conſecrant *Chorepiſcopum*, *Periodevtam*, *Hegumenum*, *Abbatiſſam*, & *Diaconiſſam*: cæteras *Cantoris*, *Lectoris*, *Subdiaconi*, *Diaconi*, *Archidiaconi*, & *Presbyteri* ordinationes communes habent cum Syris Maronitis. Aſſem. loc. cit.

„ NOTA. 1. Ut in nonnullis Euchologiis Græcorum, præter or-
„ dines, quos ſupra diximus, recenſentur *Cantores*, *Ceroferarii*,
„ *Deputati*. *Archidiaconi*, & alii, qui ſine vera ordinatione ad
„ officia quædam deputantur; ita de iis dicendum eſt, quæ ex Co-
„ phtis, Syriſque retulimus. Nam Archidiaconi, Archipresbyteri,
„ Chorepiſcopi, Viſitatores, non ſacro charactere inſigniti, ſed de-
„ putatione quadam ad certa officia deſtinantur. Idem de Cantore
„ dici poſſe videtur, quem ante Lectoratum Maronitæ, Syrique
„ Jacobitæ, & Græcorum nonnulli inſtituunt.

„ NOTA. 2. Renaudotius *tom. II. Liturg. Orient. diſſert. de Pa-*
„ *triarcha Alexandrino* pag. 421., ait: Neſtorianos, Syroſque Ja-
„ cobitas a graviſſimo iteratæ ordinationis crimine excuſari non

„ poſ-

,, poſſe, qui Patriarchas, vel Metropolitas, qui antea Epiſcopi
,, conſecrati eſſent, ita promovent, conſecrantque, uti Epiſcopo-
,, rum manuum impoſitionem ſuſcipiant, iiſdemque precibus ordi-
,, nentur, quibus Epiſcopi conſecrari ſolent. Non ita Maronitæ,
,, nec Cophti; ſed ii, inquit, in aliud incidunt contra canones,
,, ac univerſæ Eccleſiæ diſciplinam vitium: nam dum Patriar-
,, cham, ſive Epiſcopum conſecrant, ſi Monachum aſſumant, qui
,, nullum antea ſuſceperit Ordinem, minorum Ordinum nullam ra-
,, tionem habent, ſed a Diaconatu ordinationem incipiunt, hac
,, ſervata interſtitiorum ratione, ut primo die Diaconum, altero
,, presbyterum; tertio *Komas*, hoc eſt, Hegumenum, ſive Archi-
,, presbyterum ordinent, expectaturque deinceps Dominicus dies,
,, ut Epiſcoporum manuum impoſitione Patriarcha conſecretur.
,, Semper vero Eccleſia univerſa vetuit ſacros Ordines conferre,
,, quin minores antea fuerint collati, ordinationeſque ſecus factas,
,, quas per ſaltum vocant, tanquam illicitas habuit, ac reproba-
,, vit.

,, NOTA 3. Quod non ſint reprehendendi Orientales, quod ſolum
,, Diaconatum, & Presbyteratum inter ſacros, majoreſque Ordi-
,, nes habeant: nam etiam in Latina Eccleſia Diaconatu inferiores
,, Ordines per plura ſæcula omnes inter minores habiti ſunt. Sub-
,, diaconatum enim inter ſacros Ordines primum recenſuit vel Ur-
,, banus II. in Concilio Beneventano anni 1091., ubi permiſit, ut
,, interdum, *rariſſime, opportunitate exigente, & non ſine Roma-*
,, *ni Pontificis, vel Metropolitani licentia*, Subdiaconus eligi poſ-
,, ſet in Epiſcopum, quem ex ſolo cœtu eorum, qui ſunt in ſa-
,, cris conſtituti, aſſumendum veteres canones ſanciverant, vel,
,, ut alii cum Thomaſſino malunt, Innocentius III. Nam, ut
,, alios mittam, Urbanus laudatus in Can. 1. antedicti Concilii
,, ait: *nullus deinceps in Epiſcopum eligatur, niſi qui in ſacris*
,, *Ordinibus conſtitutus religioſe vivens inventus eſt. Sacros au-*
,, *tem Ordines dicimus Diaconatum, ac Presbyteratum, hos ſiqui-*
,, *dem ſolos primitiva legitur Eccleſia habuiſſe, ſuper his ſolum*
,, *præceptum habemus Apoſtoli &c.* Neque iis vitio verti poteſt,
,, ſi Diaconatu inferiores Ordines inter Sacramenta non habeant a
,, Chriſto Domino inſtituta, ſed inter gradus ab Eccleſia ſtabili-
,, tos, in quibus Ordinis Sacramento initiandi probarentur quo-
,, dammodo & ad digne Sacerdotium ſuſcipiendum diſponerentur:
,, hæc enim opinio eſt, quam doctiſſimi inter Latinos Theologi
,, tuentur, quæque non ſolum ab Eccleſia non improbatur, ſed e-
,, tiam probari videtur a BENEDICTO XIV. *de Syn. Diœc. libr.*
,, VII. *cap.* 24. Nos vero ſupra, dum Ordines ab officiis diſtinxi-
,, mus, ac diximus ordines præ ſe characterem ferre, communio-
,, rem opinionem ſequuti ſumus, quæ iis Græcis Patribus conſen-
,, tanea haberi poteſt, qui diſtinguentes inter officia, & gradus,
,, ſive ordines, Sacerdotii gradus conſtituere Lectoratum, Subdia-
,, conatum, Diaconatum, & Presbyteratum.

,, NOTA. 4. Quod ab Apoſtolica Sede in Conſtit. *Etſi Paſtoralis*
,, pro Græcis hac de re decretum fuit, ad alios quoque Orientales
,, pertinet, qui proprium, non ſecus ac Græci, ſervare tenentur
,, ritum. Hæc ibi leguntur §. VII. num. 6. *Epiſcopi Græci in Or-*
,, *dinibus conferendis ritum proprium Græcum in Euchologio deſcri-*
,, *ptum ſervent, in quo etſi nonnulli de minoribus Ordinibus præ-*
,, *termiſſi videantur, eos tamen, vel nunquam habuiſſe vel eorum*
,, *exercitium aliis Ordinibus eſſe adnexum iidem Græci affirmant.*
,, Et num. 7. *Inde tamen dubitationes quandoque oriri ſolent,*
,, *quinam nimirum Ordines ſupplendi ſint ab eo, qui primum ri-*
,, *tu Græco aliquibus Ordinibus fuit initiatus, deinde ritu Lati-*

,, ni

» *no ad reliquos eſt promovendus. Quas controverſias ut de medio penitus tollamus, certamque tradamus regulam impoſterum ſervandam, ita decernimus: Qui ritu Græco clericus, & Lector tantum fuit initiatus, atque ex benignitate Sedis Apoſtolicæ obtinuit, ut majores Ordines Latinis ceremoniis ſibi conferantur, is antequam Subdiaconus ordinetur, tres minores Ordines omiſſos debet ritu Latino ſuſcipere. Si vero, præter Lectoris Ordinem, ad Subdiaconatum etiam Græco ritu aſcendit, & ex diſpenſatione itidem Apoſtolica facultas ſibi facta ſit, cæteros Ordines ritu Latino ſuſcipiendi, antequam inter Diaconos cooptetur ex minoribus Exorciſtatum tantummodo ſupplere cogitur, quum per Subdiaconatum Græco ritu collatum, Acolythatum, & Oſtiariatum recepiſſe cenſeatur. Idem dicendum de eo, qui unam cum reliquis inferioribus Ordinibus, Diaconatum, aut etiam presbyteratum græce ſuſcepit; & Latino poſtea ritu ad ſacrum Presbyteratus reſpective Ordinem, aut Epiſcopatum promovendus ſit ex Apoſtolica conceſſione; nimirum Exorciſtatus Ordinem in ipſo, antequam Presbyter ordinetur, aut Epiſcopus conſecretur, eſſe ſupplendum.*

§. II.

De Materia, & forma.

De materia, & forma hujus Sacramenti non levis controverſia eſt inter Theologos, ſed rem paucis expediemus, eaque unice explicabimus, quæ ad tuto, riteque hujuſmodi Sacramentum recipiendum deſiderantur. Eugenius IV. in ſæpe citato decreto pro Armenorum inſtructione, hæc habet: *Sextum Sacramentum eſt Ordinis, cujus materia eſt illud, per cujus traditionem confertur Ordo: ſicut Presbyteratus traditur per Calicis cum vino, & Patenæ cum pane porrectionem. Diaconatus vero per libri Evangeliorum dationem. Subdiaconatus vero per Calicis vacui cum Patena vacua traditionem; & ſimiliter de aliis, per rerum ad miniſteria ſua pertinentium aſſignationem. Forma Sacerdotis talis eſt: Accipe poteſtatem offerendi Sacrificium in Eccleſia pro vivis, & mortuis, in nomine Patris, &c. & ſic de aliorum Ordinum formis, prout in Pontificali Romano late continetur.*

Scolaſticorum plerique Eugenii decretum præ oculis habentes rati ſunt, nullum, irritumque eſſe Ordinis Sacramentum, ſi ea materia, & forma non adminiſtretur, quæ in dicto decreto indicantur. Noſtrum non eſt hanc nunc controverſiam expendere, ſed ſatis eſt indicare, Eccleſiam Romanam ratam habere ordinationem Orientalium ſine illa inſtrumentorum porrectione, collatam per ſolam Epiſcopi manuum impoſitionem, perque preces huic manuum impoſitioni reſpondentes; ſive quod Eugenius de materia tantum, & forma integrante, atque acceſſoria loquutus ſit, quam optavit ab Armenis ſuperaddi manuum impoſitioni jamdiu ab illis adhibita, ut Eccleſiæ Latinæ moribus ſe prorſus accommodarent, ac rituum uniformitate,

tate, firmius eidem adhærerent; quod bene ponderans Menardus, Becanus, & Morinus, ut ait BENEDICTUS XIV. *de Synodo Diœceſana lib.* VII. *c.* 25. ſive etiam ut alii malunt, quod in Latina Eccleſia forma, & materia, de quibus Eugenius loquitur, Eccleſiæ authoritate eidem a Chriſto Domino conceſſa, ut neceſſariæ determinatæ ſint ad hujus Sacramenti valorem. *Quum de forma loquimur*, inquit Morinus c. 6. §. 2. pag. 3. exercit. 5., *ut quum loquuti ſumus de materia his verbis*: Inſtrumentorum porrectionem non eſſe materiam, *addidimus de induſtria*, perpetuam: *ſi enim quis contenderet, ea inſtrumenta poſtquam ab Eccleſia communiter uſurpata ſunt, veram cum precibus, quæ cum priore manuum impoſitione concipiuntur, materiam, & formam conſtituere, atque etiamſi velit, cum verbis, quæ cum poſteriore manuum impoſitione recitantur; nec id inficiarer, nec affererem. Quamobrem enim non poterit Eccleſia Sacramento Ordinis, ut ſæpe fecit Sacramento Matrimonii, novas pro materia, & forma conditiones apponere, quarum prævaricatio Sacramentum reddat irritum, & nullum, quum Chriſtus nullam materiam, aut formam hujus Sacramenti, non ſecus ac Matrimonii in ſpecie definiverit? Sane ſupra vidimus Ordinarium ſæpe irritas, & inanes antiquitus declaratas, eo quod regulæ a Canonibus, pro ordinationis materia præſcriptæ, obſervatæ non fuiſſent.* Atque hinc patet, jure meritoque ſacram Congregationem Concilii aliquando reſpondiſſe, ſub conditione iterandam ordinationem Latini presbyteri, in qua ordinandus, qui manuum impoſitionem receperat, non acceſſit ad porrectionem Calicis cum Vino, & Patenæ cum Hoſtia, ut notat BENEDICTUS XIV. c. ſupra citato. Ac etiam recte docere Carolum Franciſcum a Breno *lib.* II. *cap.* 3. *q.* 3. §. *dicendum primo*; Miſſionarium conſultum a Latino, qui a Græco Epiſcopo Sacerdotium ſuſcepe rat, reſpondere oportere, petendam eſſe ab Epiſcopo Latino iterationem Presbyteratus, ſaltem ſub conditione.

Sed quamquam ad Latinos quod ſpectat, res ita ſe habet; tamen certum eſt, Apoſtolicam Sedem ratas habuiſſe ſemper, ac etiam nunc habere Græcorum, aliorumque Orientalium Ordinationes, quæ ſola manuum impoſitione, precibuſque eidem reſpondentibus, modo mox indicando, conferuntur. De iis enim Ordinationibus, non ſolum nihil dubitatum fuit in Conciliis Lugdunenſi, & Florentino, quibus Græci cum Latinis adfuere, ſed nihil præterea dubitavit Clemens VIII. qui Ruſſorum Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos, ad Catholicam unitatem admiſit, cum Ordinibus, quibus ſecundum ritum Græcorum, inſigniti fuerant in ſuo Schiſmate: Imo Apoſtolica Sedes præcepit, Epiſcopos Græcos in ordinibus conferendis ritum proprium Græcum in Euchologio deſcriptum ſervare, ut ſupra ex Conſt. *Etſi Paſtoralis*, retulimus.

Sed

Sed videamus, quid ipſi in ſingulis Ordinibus pro materia, & forma habent.

Clerici inſtitutio apud Græcos, terna crucis conſignatione, capillorum tonſione, & Sanctæ Trinitatis invocatione perficitur, eaque Tonſura continetur. Lectoratus materia apud Græcos, in manus impoſitione ſuper ordinando ab Epiſcopo facta, conſtituenda videtur: quæ manus impoſitio, de qua ſermo occurrit *lib.* VIII. *c.* 22. *Conſt. Apoſt. & can.* 14. ſeptimæ Synodi, hodie ea Epiſcopi actione, qua ordinandum Lectorem cruce manu expreſſa obſignare ſolet, continetur, ut ex Balſamone, Theſſalonicenſi, aliiſque Goarius oſtendit. Forma vero ſunt verba illa, quæ tunc Epiſcopus pronuntiat; *Domine Deus Omnipotens, elige ſervum tuum hunc, & eum ſanctifica, &c.* Atque hinc patet, traditionem Codicis Apoſtolici, quæ poſt hanc orationem ab Epiſcopo Lectori fit, pro materia haberi non poſſe, quum tunc ordinatio peracta jam ſit, quumque hæc porrectio nonniſi ad indicandum fiat munus, quod ob ſuſceptam ordinationem exercere debet. Manus impoſitionem, cum precibus Græcorum ſimilibus eidem reſpondentibus pro hujuſce Ordinis materia, & forma, habent etiam Syri Neſtoriani, Jacobitæ, Maronitæ, & Cophti, ut ex eorumdem libris oſtendit Aſſemannus *tom.* III. *part.* 2. *pag.* 800. *& ſeq.*

Ex iis, quæ a Græcis, Cophtis, & Syris in ordinatione Subdiaconi obſervantur, facile patet, conſecrationis illius formam conſiſtere in illa precatione, quæ paucis mutatis, apud omnes eadem eſt, cujus quidem initium apud Græcos eſt: *Dominus Deus noſter:* apud Syros Maronitas, & Jacobitas: *Deus æterne, qui reges unxiſti:* apud Cophtos: *Domine Deus omnipotens.* Ibi enim manus Ordinando imponitur, quæ pro materia habetur, eaque impoſitio ſive capiti, ſive temporibus ejus fit, ac ſimul imploratur Deus, *ut dignum faciat illum gradu Subdiaconatus, concedatque ei donum Spiritus Sancti, ut contrectet vaſa miniſterii Eccleſiæ, amet decorem domus Dei, adſtet januis templi, accendat lampades, ſitque veluti olivæ uberes juſtitiæ fructus referens in Sancta Eccleſia.* In ritu vero Neſtorianorum, inquit Aſſeman. loc. cit. p. 804. nec ita expreſſa eſt ordinationis forma, nec manus ordinando imponitur, dum ea recitatur, ſed poſtquam pronuntiata fuerit, ſignare dicitur Epiſcopus ordinati caput: hoc eſt, Crucis ſignum manu formare: contra communem Eccleſiæ Orientalis morem in Conſtitutionibus Apoſtolicis fundatum, quibus ita ſancitur; *Subdiaconum ordinaturus, Epiſcope, manus ſuper illum impones;* & in omnibus Euchologiis præſcriptum, in quibus manus impoſitio ſive capiti juxta Græcos, ſive temporibus juxta Syros, & Cophtos, in ordinatione Subdiaconi præcipitur. Sed quum impoſitio manus, quæ Subdiacono fit, ut Goario, aliiſque videtur, qui Subdiaconatum non a Chriſto, ſed ab Eccleſia inſtitutum eſſe contendunt, ſit mera cære-

mo-

monia, non vero ſacra, vera, & Ordinis effectiva manus impoſitio ex divina inſtitutione; quumque Concilium Carthaginenſe IV. & Gregorii Magni Sacramentarium, ac vetus Ordo Romanus, Subdiacono manus impoſitionem denegent; benedictionem tamen ſine manus licet attactu quocumque, concedant; non adeo facile dubitandum eſt de Subdiaconi ordinatione modo ſupra indicato a Neſtorianis facta, præſertim quum in ea precatione, quam Pontifex Neſtorianus recitat, lædi non videatur Ordinationis ſubſtantia, dicitur enim: *Elige eos electione ſancta ſecundum multitudinem gratiæ tuæ, eoſque in miſericordia tua redde dignos, qui defectus ſuppleant in Eccleſia tua ſancta, & da eis, Domine, benignitate tua, ut ſine macula cum puro corde, & conſcientia bona tibi miniſtrent*, quibus verbis quidquid ad Subdiaconos pertinet includitur: Subdiaconus enim nihil aliud eſt, quam Eccleſiæ Miniſter Diacono inferior; & defectus in Eccleſia ſupplere, eſt omnia, quæ ſupra ſunt enumerata officia, in Eccleſia obire.

Diaconi materia apud Orientales Græcos Syros ſive Neſtorianos, ſive Jacobitas, ſive Maronitas, & Cophtos Epiſcopi manus impoſitione tota continetur; forma vero in verbis illis ſita eſt, quæ apud Græcos incipiunt: *Domine Deus noſter*: apud Cophtos, *Domine Deus Omnipotens*: apud Neſtorianos, *Deus noſter bone*: apud Maronitas vero, & Jacobitas, *Deus, qui Eccleſiam tuam ædificas*, ut fuſe oſtendit Morinus exercit. 11. c. 3. & 4. & ut aliæ preces ad formam non ſpectant; ita traditio *Flabelli*, ſeu *veli Calicis*, apud Græcos, *Flabelli*, & *Thuribuli* apud Syros Jacobitas, & *libri Apoſtolorum* apud Neſtorianos, atque iis ſimilia, quæ poſt manuum impoſitionem, ac forma jam pronuntiata ſiunt, ad ſubſtantiam hujus Ordinis non pertinent.

Presbyteratus materia apud Orientales omnes, ne Armenis quidem exceptis, ut §. I. adnotavi, eſt manuum impoſitio. Huic reſpondens forma, apud Græcos oratio eſt, quæ incipit: *Deus in virtute magnus*: apud Neſtorianos, *Domine Deus fortis Omnipotens*: apud Cophtos, *Domine Deus Omnipotens, qui omnia creaſti*: apud Syros Jacobitas, & Maronitas eſt ea, cujus initium eſt, *Deus magne, & admirabilis*. Aliæ orationes non ad formam referuntur, ſed ad implorandam a Deo gratiam, & Sacramenti effectum, & quæ deinceps Presbytero tradi ſolent, indicant ſuſcepti Ordinis uſum, atque ad materiam non pertinent.

§.

§. III.

De Ordinandorum ætate, de aliis, quæ ad rite ſuſcipiendos Ordines deſiderantur, deque obligatione Ordinibus adnexa.

VArii Ordines, qui ſunt veluti gradus, per quos homines ad Sacerdotium adſcendunt, & in quibus probari debeant, num hoc digni ſint Ordine, atque ita exerceri, ut digni fiant, ſemper determinata ætate ab Eccleſia conferri conſueverunt. Latina vero in Tridentino Concilio ſtatuit, ut qui prima Tonſura initiandi ſint, rationis uſu polleant, qui in ſeptennio ætatis anno præſumitur, & licet pro minoribus Ordinibus definitum tempus non deſignaverit; tamen a ſeptimo ad decimum quartum annum conferri ſolent, concurrentibus in ordinandis qualitatibus a Concilio prædicto deſideratis. Subdiaconi ætatem voluit eſſe annum XXII. Diaconi XXIII. Presbyteri XXV. & Epiſcopi XXX. Apud Græcos, ut habet can. IV. Synodi Quiniſextæ, ad Lectoratum deſiderantur octodecim anni, ad Subdiaconatum vero requiruntur anni XX. ad Diaconatum XXI. ad Presbyteratum denique anni triginta. Sed Græcis, & Albanenſibus, qui in Italia, eique adjacentibus Inſulis ſub Latinis Epiſcopis degunt, ab Apoſtolica Sede Concilio Tridentino decretum inculcatum eſt, Conſtit. *Etſi Paſtoralis*, ubi hæc habentur: *quod tamen de ætate Ordinandorum a Sacroſancto Tridentino Concilio præſcriptum eſt, omnino ſervari volumus. Nullus proinde ex prædictis Græcis, ſeu Albanenſibus ad Subdiaconatus Ordinem ante vigeſimum ſecundum, ad Diaconatus ante vigeſimum tertium, ad Presbyteratus ante vigeſimum quintum ſuæ ætatis annum abſque Apoſtolica diſpenſatione promoveatur.*

Quamquam omnes canones Eccleſiæ orientalis a Patribus editi Subdiaconi, Diaconi, Presbyterique ætatem, qua ratione de Græcis diximus, præſcribunt; tamen apud Syros Neſtorianos, Cophtoſque a multis annis nulla in ordinandis ætatis ratio haberi ſolet. Neſtoriani enim Diaconos ſeptennes, vel octennes ordinant; Presbyteros vero XVII. XVIII. & XX. annorum, qui non ſolum antiquis canonibus, ſed etiam ſuorum hac de re majorum ſtatutis repugnant. Nam Sobenſis ab Aſſemanno relatus in Epitome canonum part. 6. c. 4. de ætate Lectorum, Hypodiaconorum, & Diaconorum, & Presbyterorum hæc decernit: „ Qui ætate pueri ſunt, etſi ſcientiam habeant, „ & ſcripturas legere didicerint, non eſt dextera ma- „ nus illis imponenda, dum pueri ſunt, ſed Lectores „ tantummodo fiant. Quum vero ad adoleſcentiam per- „ venerint Hypodiaconi ordinentur. Diaconi vero, qui „ adoleſcentiam ſuperant, & juvenum ætatem attingunt

„ velu-

„ veluti qui ad annum decimum octavum, & ultra „ pervenerunt, manus impoſitionem ſuſcipiunt. Presby„ teri vero, qui ad virilem ætatem pervenerunt, & „ prudentiam natura convenientem ſunt aſſequuti; ii „ autem ſunt, qui quintum ſupra vigeſimum annum æ„ tatis, & ultra attigerunt; iſti Presbyteratus Or„ dinem ſuſcipiunt. At vero juxta antiquum manda„ tum ante annum trigeſimum Presbyter non ordina„ tur.

De Cophtis hæc habentur Conſtitut. *Eo quamvis tempore. Prœmaturam hujuſmodi ordinationem apud Cophtos veteri uſu, & diſciplina invaluiſſe teſtatur P. Thomas a Jeſu* de Converſ. Gent. lib. VII. pag. 361. Conferuntur, *inquit*, Ordines, excepto Presbyteratu, etiam immediate poſt Baptiſmum parvulis, ſimulque dantur Tonſura, & quatuor gradus, & Diaconatus, & Subdiaconatus, nec hiſce conferendis interſtitia, vel tempora particularia determinata ſunt. Ubi ſacros Ordines recipiunt, caſtitatem, & abſtinentiam pollicentur, jejunare videlicet diebus mercurii, & veneris, & tempore Adventus, & Quadrageſimæ, &c. Inſuper etiam Quadrageſimalis Apoſtolorum Petri, & Pauli, & Aſſumptionis. Quando autem infantulis, aut pueris ſacri Ordines conferuntur, pro eis ſpondent, & hæc vota obſervant ipſorum parentes, donec decimum ſextum ætatis annum, aut circiter exegerint. Additur præterea, vigentem hanc conſuetudinem aſſerere Franciſcum a Breno, & Patrem Bervart Societatis Jeſu Miſſionarium; deinceps teſtati ſunt Miſſionarii in reſponſionibus ad eumdem Pontificem, qui eorum hac ſuper re revelationem exquiſierat.

Collatum hoc modo in infantili ætate Ordinationem, *concordi*, ait idem Pontifex, *Theologorum, & Canonicorum ſuffragia definitum eſſe*, validam, *ſed* illicitam *cenſeri, dummodo nullo labores ſubſtantiali defectu materiæ, formæ, & intentionis in Epiſcopo ordinante; non attenta contraria ſententia, quæ raros habet aſſeclas, & quæ ſupremis Tribunalibus, & Congregationibus Urbis numquam arriſit*. Dubia, quæ ex hoc oriuntur, reſolventur infra.

Etiam apud Græcos circa Ordinariorum ætatem contra Canonum ſtatuta, ac conſtantem majorum uſum, poſt medium elapſi ſæculi abuſus irrepſit, ob pravam Margunii doctrinam, qui in notis ad Nomocanonem docuit, nullam in Ordinationibus habendam eſſe ætatis rationem, ac vanam eſſe omnem de ætate quæſtionem; ex quo apud nonnullos abuſus invaluit, ut Presbyteri, Diaconi, & Hypodiaconi longe ante ætatem a canonibus præſcriptam ordinentur.

1. Itaque ad licite ſuſcipiendos Ordines præter Confirmationem, & Tonſuram, ſervandi Eccleſiæ voluntatem, ac ſtatum gratiæ, & aliis, de quibus Auctor diſſerit; ætas requiritur Eccleſiæ lege præſcripta vel juxta Eccleſiæ Orien-

Orientalis canones, ubi ſunt in uſu, vel ſecundum Tridentini decretum, hac in parte etiam Græcis in Italia degentibus ab Apoſtolica Sede inculcatum. Ab hujuſmodi lege ſoli Romani Pontifices, vel ii, qui ab iſtis diſpenſandi facultatem habuerunt, diſpenſare poſſunt.

2. Requiritur ſufficiens ſcientia, ea ſcilicet, quæ ad exercitium Ordinis ſuſcipiendi eſt neceſſaria; dedecet enim, ut ad officium Ordinemque promoveantur, qui illius adminiſtrandi ſint incapaces. Hinc Eccleſiæ lege ſtatutum eſt, ut Ordinandi prius examinentur. Conſt. *Etſi Paſtoralis num.* 19. Græcorum præſulum conſcientia oneratur, „ ut dignos dumtaxat, & quos litteris, & iis, quæ ad „ Ordines exercendos pertinent, bene inſtructos eſſe no„ verint, ad ſacra miniſteria aſſumant “, & num. 4. habetur, „ promovendi ad Sacerdotium, & Presbyteri, qui „ præficiendi fuerint Eccleſiarum regimini, examinentur „ antea diligenter, ſi præcipue de Horis canonicis, & „ Miſſarum officiis ſecundum diſtinctionem temporum e„ xequendis ſint ſufficienter inſtructi, ut ad hæc nonni„ ſi digni admittantur “. Hujuſmodi examen jure ad Epiſcopos ſpectat, qui Eccleſiis præſunt; poſſunt vero etiam Presbyteros examinatores conſtituere, ac debent etiam, dum eorum hac in re conſilium prudenter credant eſſe neceſſarium: *Etſi* enim *non erit neceſſitate*, inquit Papadopoli reſp. I. ſect. 10. *æquitatis certe, atque modeſtiæ erit, ſi ſapientes, peritoſque Eccleſiæ Sacerdotes Epiſcopus ad tantum opus, ac neceſſariam inquiſitionem admittat.*

3. Etiam apud Orientales immunitas deſideratur ab omni cenſura, & irregularitate; Ii enim niſi ex Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione ordinari non poſſunt, ordinatique ab Ordinis exercitio ſuſpenſi manent. Quod Latinis irregularitas, Græcis dicitur *ἀκανονία*, & ut irregularitas Latinorum jure non ſolum uſum, ſed etiam Ordinum ſuſceptionem impedit, ita jure Græcorum, atque Orientalis Eccleſiæ. Hæc etiam jure ſpectato Orientali, vel ex defectu oritur, vel ex delicto: Ex defectu irregulares habentur ex Græcæ Eccleſiæ Canonibus. 1. Qui ætatem præſcriptam non habent. 2. Qui neceſſaria carent ſcientia. 3. Qui ex legitimo non ſint matrimonio. 4. Servi. 5. Bigami; ſive bigamia ſit vera, ut in eo, qui duas ſucceſſive duxit uxores, ſive interpretativa, quæ in eo eſt, qui duxit unicam, ſed viduam, aut quomodocumque ab altero vitiatam; aut quum quis virginem quidem duxit, ſed poſt matrimonium adulterata eſt, ſi poſt adulterium maritus eam vel ſemel cognoverit; ſi vero non cognovit poſt ejus adulterium, nulla irregularitas habetur: Sicut non fit irregularis vir conjugatus ſi adulteretur; vel ſi eam duxerit, quam antea defloraverit. 6. Qui publicis ratiociniis obligati ſunt, hoc eſt, Calculatores, hypothecis publicis, theſauriſque præpoſiti; addicti curiis jurejurando ſtipendiove, ut Judices, Advocati, Fiſcales, & qui

in

in matriculas militum relati ſunt. Hi enim, donec his negotiis, & obligationibus civilibus implicantur, rejiciuntur, recipiendi tunc, quum aut relictis officiis rationem adminiſtrationis reddidere, aut miſſione quacumque ſive honeſta, ſive cauſaria, ſive etiam turpi, cingulum militiæ reſolventes, milites eſſe deſiere. Ita Papadopoli. 7. Qui vitium habeant corporis: en verba Theodori Prodromi in Canon. lxxvi. Apoſtolorum: „ Animo, „ & corpore ſanum eum, qui neque cæcus, neque clau- „ dus, neque abſciſſis naribus, neque ſurdus eſt: de- „ nique non vitiatum, & maculatum, vel ſemiputridum „ corpore. Canon cæteroqui dignum jubet Ordinibus ad- „ moveri “. Addit Alexius Ariſtenus: „ neque gibbo- „ ſum, neque inſanabili laborantem morbo, vel aſpectu „ horridum, aut ridiculum conditione corporis ad ſacra „ fas provehi “. 8. Amentes, animi morbo laborantes. 9. Neophyti. 10. Infames: „ Infamem vero, & inhone- „ ſtum dicimus, *inquit citatus Prodromus interpretatio-* „ *ne ad Trullanam Synodum*: quandoque male audien- „ tem penes ſanctiores, & venerabiliores, quandoque eum, „ qui facto, vel conſtitutione legis ad infamiam adigi- „ tur. Atque hæc Leguleiis uſitata: At canonibus infa- „ mis eſt, quiſquis in crimine ſordeſcit. Quare lex qui- „ dem infamiam dividit: Canon vero diviſam per legem „ circumplexus unam agnoſcit infamiam, quæ ex delicto „ eſt, quæque infamias a lege conſtitutas penitus penituſ- „ que complectitur “. Utraque infamia, Papadopoli teſte, etiam apud Græcos hominem ab Ordinibus arcet. 11. Lenitatis defectus etiam jure Orientali excludit ab Ordine. Irregularitatem hanc parit apud nos homicidium voluntarium, aut membri mutilatio, ſi ſine facientis culpa fit, qualem facit Judex, Apparitor, Carnifex, dum ſuo juſto funguntur officio, & accuſatores, & teſtes in cauſa criminis, ſi mors, aut mutilatio ſequatur: & Milites in bello juſto vulnerantes, & occidentes. Hæc locum habere in jure Orientali patet ex Chliareno Patriarcha. *Jur. Græc. lib.* III. *ſent. Synod. l.* 2. *tit. de homicid. Latron.*, ajente; *Clerici enim quomodocumque occidentes, deponuntur nulla habita differentia hoſtium, vel Latronum, vel aliquorum aliorum*; & ex Prodromo *ad can.* lxxvi. *Ap.* dicente, *& Judices ad mortem damnantes rejiciuntur a Clero, & Sacerdotio; nam hi homicidæ cenſentur, ſin minus opere, certe juſſu, & ſententia.* Atque hinc liquet, eamdem circa irregularitatem ex defectu eſſe Orientalis, ac Latinæ Eccleſiæ doctrinam: ut abunde Papadopoli demonſtravit.

Ex delicto irregulares ſunt, 1. in hæreſim, vel apoſtaſiam a fide incidentes. 2. voluntarie occidentes, vel mutilantes hominem membro, quod diſtinctum, & completum in corpore officium habeat, ut ſunt manus, & pes, &c. ac etiam mandantes. 3. indebite Ordines ſuſcipientes, vel exercentes, ut qui cenſura irretiti Ordines ſuſcipiunt, vel

vel exercent. Hinc Conſtitutione, quæ eſt pro Italo Græcis, irregulares declarantur, qui Ordinem exercuerint, quem ſine proprii Epiſcopi dimiſſoriis, vel a Schiſmasico Epiſcopo incœperit, quod ſuſpenſi a jure, Ordinem exercent. 4. Jure Græcorum ab Ordine repelluntur inceſti, beſtialitatis, ac ſodomiæ rei, & Simoniaci, ac Fœneratores. Notat vero Papadopoli, quod horum rei ab Ordinibus abſtinentur poſt legitimam criminum probationem, quocumque modo crimen delatum ſit; quum occultum crimen hominem ab Ordinibus rejicere nequeat, idque contra Margunium. Id verum eſt in foro exteriori, ſed ſi canones eos, qui hujuſmodi crimina inciderint, irregularitatem ſubire decernant, non video cur confeſſarius hoc ſecreto monere non debeat proprio delicto ſeſe incapaces Ordinis conſtituiſſe, atque etiam hortari, ut ſi ex contritione eorumdem eos Ordinibus dignos credat, diſpenſationem petant. Si vero crimen ſit juxta Orientalis Eccleſiæ Canones, quod non niſi ad forum externum deductum ex Ordinibus rejiciat, veram puto hac in parte Papadopoli ſententiam. 5. Eunuchi, quibus non ſponte cæſa virilitas, jus Græcorum ab Ordine non repellit. Can. I. Nicænæ Synodi, quibus vero volentibus, & conſentientibus, ſecta ſit virilitas, ii irregulares habentur; ex eodem Canone. 6. ad licitam Ordinis ſuſceptionem ſervanda eſt præſcripta ab Eccleſia interſtitiorum lex. Quod ſpectat ad Græcos, Concilium Conſtantinopolitanum ultimum, quod eſt VIII. Œcumenicum, ſic ſtatuit: „Canon eſt, qui dicit, non oportere quemquam ex Neophyto, ſive ſit Neophytus in fide Chriſtiana, ſive in Ordine Clericorum, Epiſcoporum renuntiari, ne, ut ait Apoſtolus, inflatus incidat in judicium, & laqueum diaboli. Hinc ergo convenienter dicimus, neminem ex Ordine Senatorio, & Laico gradu recens eo dumtaxat animo, & conſilio in clericum, vel monachum, attonſum, ac Epiſcopi, vel Patriarchæ dignitatem aſſequatur, honoris gradum oportere concedere, etiamſi in unoquoque gradu divini Sacerdotii longiori tempore verſatus probetur. Neque enim ætatis cauſa, ſed ambitionis attonſus eſt. Quod ſi quis nulla ſuſpicione ambitionis, vel honoris ſpe tactus, ſed recta, honeſtaque Chriſti diſciplina inductus in clericum, vel monachum attonſus eſt, perque omnes gradus Eccleſiaſticus definitis temporibus vitam agendo inculpatam tranſiſſe reperiatur, ad Epiſcopatus honorem evehatur ita, ut in Lectoris munere annum, in Subdiaconi duos, in Diaconi tres, in Sacerdotis quatuor annos expleat. Pie vero, diuque in Clero verſatis, vel Monachorum Ordine, tempus ab Epiſcopis, qui per tempora fuerint, contrahi poteſt, Si quis præter hanc ſanctionem ad ſupremum Epiſcopatus honorem provectus fuerit, rejiciatur". Huic ſtandum Græcis, ait Papadopoli, non vero Balſamoni, qui trium menſium intervallum inter ſu-

ſuſcipiendos Ordines ſtatuit; nec Alexio Ariſtenio, qui annum integrum moræ unicuique Ordini præfixit, licet id cum Tridentino decreto conveniat.

De interſtitiorum lege citata Conſtitut. hæc leguntur: *Quum ex Eccleſiæ diſciplina a Græcis olim recepta promoti ad aliquem Ordinem ſacrum, ſi per aliquod temporis intervallum in eo non fuerint verſati, ad altiorem gradum aſcendere non poſſint, quo nimium Ordinandorum fidei, morumque probitas eo temporis ſpatio cognoſci valeat; qua lege Græci, ſeu Albanenſes in Italia, & Inſulis adjacentibus commorantes dubio procul tenentur. Nihilominus quum prædicti Græci, ſeu Albanenſes Ordinarios ſuos, quibus ſubjiciuntur, habeant Latinos, a quibus tamquam alieni ritus ſacris Ordinibus initiari prohibentur; ac proinde quum Romam, vel in Calabriam, ubi ſunt Epiſcopi a Sancta Sede Apoſtolica ad Ordinationes ritu Græco exercendas deputati, repetitis vicibus, non ſine quamplurimis incommodis, & expenſis, ad Sacros Ordines juxta temporum intervalla ſuſcipiendos ſeſe conferri deberent, nos eoſdem Græcos, ſeu Albanenſes gratiis, & favoribus proſequi, eorumque incommodis conſulere volentes, de Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis, præfatis Epiſcopis Græcis Romæ, & in Calabria pro tempore degentibus licentiam, & facultatem impertimur, ut Græcos, ſeu Albanenſes hujuſmodi ex longinquis regionibus accedentes, qui minoribus, ſive majoribus Ordinibus initiari cupiunt, ad omnes Ordines promoveri valeant tribus diebus feſtivis, non autem continuis, ſed aliquo temporis intervallo Antiſtitis ordinantis arbitrio ſeparati, non ſervata interſtitiorum lege, nec requiſita ad hoc ab iis, qui initiantur, ſuorum reſpective Ordinariorum Latinorum licentia*, ſive *diſpenſatione*. Declarat vero ab hac interſtitiorum lege non ſolvere, ſive diſpenſare, qui domicilium habeant, vel commorentur in eadem Provincia, in qua Græci ritus Epiſcopi ſacras ſoleant Ordinationes exercere; exceptis tamen Alumnis, & Convictoribus ritus Græci, qui in Collegiis Urbis, Calabriæ, & Siciliæ degunt, quos concedit tribus diebus feſtivis ordinari poſſe *arbitrio ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis Adminiſtratoris, vel Protectoris, ſive Epiſcopi Præſidentis, ſeu Rectoris utriuſque Collegii Italo-Albanenſium pro tempore exiſtentium, ſi eorumdem Collegiorum neceſſitas, & utilitas exigat*. Deinde diſpenſat cum iis, qui hactenus hac non ſervata lege bona fide ordinati ſunt, ut in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare, ac ad majores deſcendere valeant ſervatis ſervandis.

4. Clericus ſæcularis ritus Græci, qui in Italia degat, *quamvis alias ſit idoneus moribus, ſcientia, & ætate, ad ſacros Ordines promoveri prohibetur, niſi prius legitime conſtiterit, eum Eccleſiaſticum beneficium, vel Patrimonium, quod ſibi ad vitam honeſtam ſufficiat, pacifice poſſidere: at proinde deficiente titulo beneficii, per le-*

legitima documenta Ordinarium certiorem reddere præcipitur de ſufficienti Patrimonio, ut valeat ſacris Ordinibus initiari: Loco autem dicti Patrimonii, nec Clericus uxoris ſuæ dotem aſſignare præſumat; nec Ordinarius eam acceptare valeat. Conſt. ſup. cit.

Summus Pontifex in Italo-Græcis, ſi Beneficium deſit, patrimonium proponit, ut ſufficiens ad Ordines ſuſcipiendos titulus, juxta Tridentini decretum, quo ſtatuitur, ne quis abſque titulo Patrimonii, ubi titulus Beneficii deſit, ſacris initietur. Sed quum de aliis Græcis, Orientalibuſque reliquis agitur, penes quos antiqua illa diſciplina viget, ut nonniſi ſemel in die ab unico Sacerdote in una Eccleſia celebretur, ceſſat, inquit Papadopoli *Reſp.* 2. *ſect.* 5. §. 10. hæc de Patrimonio quæſtio, quum penes hos nemo ſine titulo Beneficii poſſit ad ſacros Ordines provehi. Ita Ariſtenus *ad canon. 6. Concil. Chalced.*, Macarius Hieromonachus *in* 3. *Coll. can. c.* 12. Prodromus *de interpret. ad ſept. Synod.*, & alii Juris Græcorum Interpretes, inter quos Hieremias *de ritibus Eccleſ. ad Germ.* Ep. 3. hæc habet: „ Oportet autem deſiderantem ad ſacra provehi primum quidem interrogare, an velit in Eccleſia, cui per titulum addictus eſt, permanere, & numquam diſcedere ſine commendatitiis Epiſcopi litteris; & ſi juratus promiſerit, initietur. Nam ſine titulo neminem licet initiare, ne quando error fiat, Eccleſiamque dedecoret “. Rationem hanc affert, quia quum ſemel dumtaxat in Eccleſia Græca quolibet die Sacrificium celebretur, quilibet Sacerdos, aut Miniſter Eccleſiam habeat oportet, in qua vel ipſe ſolus ſacris inſerviat, vel viciſſim cum aliis eidem addictis Eccleſiæ Sacerdotibus Numini faciat, facientibuſque miniſtret.

Hactenus de iis, quæ ad rite ſuſcipiendos Ordines deſiderantur. Tractandum ſupereſt de obligatione, quam ſubeunt: ex iis, quæ ſunt ab Authore expoſita tractatu de obligationibus, facile patet, quænam ſint etiam Orientalium Clericorum obligationes: ubi lex, vel conſuetudo vigeat, veſtibus propriis uti debent; a culpa vero excuſari poſſe videntur Syri illi Neſtoriani, qui ob motam in Eccleſiaſticos perſecutionem in Perſide, uſum omiſere diſtinctarum veſtium, ac multo tempore adhibere non ſolent: nam hæc veſtium diſtinctio per plura ſæcula nequidem apud Latinos omnes obtinuit, ut viri docti obſervarunt: debent illud Eccleſiæ ſervitium præſtare, quod ſit Ordini adnexum: in ſacris conſtituti more ſuo canonicas horas recitare debent, nec poſſunt poſt ſacros Ordines conjugia celebrare. Hic duo examinanda ſuperſunt, primum circa obligationem eorum, qui in infantili ordinati ſint ætate apud Cophtos, & Syros Neſtorianos; alterum circa eorum clericorum conjugium, qui poſt ſacros Ordines iniere matrimonium, vel ad ſecundas, & tertias quoque nuptias contra canonum ſtatuta tranſierunt, ut ex

ex abuſu fieri a Cophtis, Syriſque Neſtorianis res eſt omnino explorata.

Quod ſpectat ad primum, Sacræ Congregationis decretum adeſt, quod Conſt. confirmavit ſua BENEDICTUS XIV. „ Diaconi in ætate puerili ordinati, licet ante decimum ſextum ætatis annum miniſtraverint in Ordine „ ſuſcepto, & in ſtatu cœlibi; tamen non cenſentur ante „ nuptias Ordinationem ratam habuiſſe, eo quod nihil „ faciendi ſint actus illi, quos in ætate puerili, & ante „ ſextum decimum ætatis annum exercuerint". Conſt. cujus initium: *Annuo vertente*, confirmatur decretum, ac deinceps ſubditur: „ Ut vero quæ decreta ſunt, pla„ nius intelligantur, opus eſt aliquantum digredi; hac „ enim ratione procedendo via munietur, ut ad propoſi„ tum finem veniamus.

„ Nemo eſt, *qui ignoret* duobus modis religioſam pro„ feſſionem fieri, vel, ut melius dicamus, duplicem eſſe „ profeſſionem religioſam, unam expreſſam, alteram ve„ ro tacitam; Expreſſa fit, quum debitis ſervatis ſole„ mnitatibus tria vota caſtitatis, paupertatis, & obedien„ tiæ conceptis verbis emittuntur, quæ in Conſtitutioni„ bus Ordinis, in quo quis ſe velle vivere profitetur, „ præſcripta ſunt; Tacita autem in eo poſita eſt, quum „ quis ea exercet, & operatur, ex quibus arguitur ad „ vivendum in aliqua religione ſe obligare voluiſſe, etſi „ ſolemniter, & expreſſe eam profeſſus non fuerit.

„ Tacita profeſſio a Sacro Tridentino Concilio juxta „ communiorem ſententiam ſublata non eſt, ut late te„ ſtantur Navarrus, Azorius, Sanchez, Fagnanus. Sed „ quum in eodem Concilio decretum fuerit, nullas, ac „ irritas eſſe profeſſiones, quæ in quacumque Religione „ fiunt antequam integer annus probationis expletus fue„ rit, hinc recte deducitur, etiamſi a Concilio tacita „ profeſſio ſublata non ſit, eam tamen locum non habe„ re, ſi actus, ex quibus illa inducitur, peracti non fue„ rint poſt annum decimum ſextum ætatis profitentis, & „ poſtquam annus probationis completus eſt, ita ut a Con„ cilio Tridentino magna ex parte temperata ſit diſpoſi„ tio Epiſt. decretalis: *Is*, *qui de Regularibus in 6.* & „ Clementinæ 2. ſub eodem titulo *de Regularibus*".

„ Ad inſtar Conciliaris diſpoſitionis a Nobis conſtitu„ tum eſt, ut Diaconi Cophti in infantili ætate ordina„ ti, ubi ad annum decimum ſextum ætatis ſuæ perve„ nerint a Præfecto Miſſionum interrogentur, num ve„ lint, necne, perſeverare in ordine ſuſcepto, & obliga„ tiones omnes Ordini adnexas implere, ut inde ſtatui „ poſſit, quid in futurum in reliqua eorum vita ab ipſis „ ſervandum ſit. Itaque quemadmodum ſtabilita per Con„ cilium ætate anni decimi ſexti ad profeſſionem Regu„ larem admittendam, tacita locum non habet, etiamſi „ ante prædictam ætatem actus illi expleantur, ex qui„ bus ſecundum Canonicas diſpoſitiones tacita profeſſio

,, inducitur; ſed omnes illi nullo in numero, & pro nihilo habentur ad tacitam profeſſionem Regularem inducendam, niſi expleti fuerint poſt annum ætatis decimum ſextum; & poſtquam anno probationis evoluto expreſſa profeſſio omiſſa non eſt; ita conſtituto a Nobis anno decimoſexto, quo, ut dictum eſt, Præfectus Miſſionum Diaconos in puerili ætate Ordinatos interrogare debet, velint ne, an ſecus, perſeverare in Ordine ſuſcepto, & obligationibus Ordini conjunctis ſatisfacere, ex Ordinis exercitio ante annum decimumſextum eorum ætatis peracto, nulla tacita ratihabitio argui debet: quum ad ſummum hujuſmodi actus tacitam ratihabitionem importare poſſint, ſi geſti fuerint poſt annum XVI. eo caſu, quo Præfectus Miſſionum anno XVI. eorum ætatis ipſos interrogare, quemadmodum ab illo fieri debere ſæpe monitum eſt, neglexerit.

Ad alterum caput quod ſpectat, hæc pro Italo-Græcis ſtatuta ſunt §. VII. n. 16. & 17. ſæpe cit. Conſt. ,, Etſi expetendum quam maxime eſſet, ut Græci, qui ſunt in ſacris Ordinibus conſtituti caſtitatem, non ſecus ac Latini ſervarent; nihilominus, ut eorum Clerici, Subdiaconi, Diaconi, & Presbyteri uxores in eorum miniſterio retineant, dummodo ante ſacros Ordines Virgines, non Viduas, neque corruptas duxerint, Romana non prohibet Eccleſia. Eos autem, qui Viduam, vel corruptam duxerunt, vel ad ſecunda vota, prima uxore mortua, convolarunt, ad Subdiaconatum, Diaconatum, & Presbyteratum promoveri omnino prohibemus. Præterea ſi quis Subdiaconus, vel Presbyter, poſt ſacram Ordinationem, uxore mortua, aliam duxerit, vel ſi uxorem non habeat, ducere præſumpſerit, nedum excommunicationis latæ ſententiæ pœna, aliiſque, noſtro, & ſucceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum arbitrio infligendis, ſeveriſſime punietur, verum etiam ſtatim ab Ordine erit deponendus, & ab illegitima uxore ſeparandus. Matrimonium enim poſt recenſitos Ordines contractum, nullum, irritumque declaramus ". Hæc quoad Græcos, & Albanenſes in Italia, eique adjacentibus Inſulis degentes.

Ad Cophtos, aliosque Orientales quod ſpectat, en Summi Pontificis verba ex altera pro Cophtorum inſtructione edita Conſtitutione deprompta: ,, Præmiſſa in præcedenti inſtructione Eccleſiæ Orientalis conſuetudine retinendi cum Ordine ſacro uxorem, quæ tamen ante Ordinis ſuſceptionem accepta ſit, atque indicata etiam controverſia, an matrimonium ab Orientalibus initum poſt Ordinem ſacrum irritum ſit, an potius dumtaxat illicitum, tranſitus factus eſt ad aliam quæſtionem: an rectum, probeque factum, ac utile videretur, an potius ſcandalo eſſe poſſet, aliquem diſpenſare, qui uxorem poſt Ordinem ſacrum duxit, ut eam retinere, ac ſimul ſacro Ordine perfungi, & ſacra munia exercere

,, poſ-

„ poſſit, quia hujuſmodi diſpenſationes interdum a Sede
„ Apoſtolica conceſſæ fuerunt. Quum autem quæ ad quæ-
„ ſtionem definiendam neceſſaria videbantur, non ſatis
„ nota, ac perſpecta eſſent, placuit rem differre, & inte-
„ rim exquirere, quæ opus erant, ut plenius de re tota
„ inſtrueremur. Quum autem ad noſtram cognitionem,
„ quæ expectabamus, relata ſunt, auditis Congregato-
„ rum ſuffragiis in ea fuimus ſententia, ut nemini fa-
„ cultas diſpenſandi concederetur, ſed Sedi Apoſtolicæ re-
„ ſervaretur, ut, quum caſus contigerit, & diſpenſatio
„ poſtuletur, mature expendantur, quæ neceſſe eſt conſi-
„ derare, ut, vel concedatur, vel denegetur diſpenſatio,
„ quum de re graviſſima, ac magni momenti agatur.
„ Decretum autem conditum eſt in hæc verba: *Recurrant*
„ *ad Apoſtolicam Sedem in caſibus particularibus, in*
„ *quibus, ſi ob graves cauſas diſpenſatio ſuper matri-*
„ *monio inito poſt Ordines ſacros concedenda videbitur,*
„ *tunc nullum verbum fiat, de renovatione conſenſus.*
„ Haud ignotum eſt, quanta difficultas occurrat, quoties
„ ſuper matrimonio ex impedimento dirimenti nullo diſ-
„ penſatio conceditur, ſolita conditione, ut inter conju-
„ ges conſenſus renovetur: quum accidere poſſit, & non-
„ numquam contigerit, ut mulier haud contenta viro,
„ vel vir uxorem faſtidiens, ut ſe in libertatem vindi-
„ cet, eorum alter, vel uterque novum conſenſum præ-
„ bere renuat. In decreto mox relato haud mens noſtra
„ fuit, renovationem conſenſus excludere, quum matri-
„ monium extra dubitationem nullum eſt; ſed quum gra-
„ vis illa controverſia, ut dictum eſt, adhuc vigeat, an
„ matrimonium in Eccleſia Orientali poſt Ordinem ſa-
„ crum contractum, perinde nullum ſit, ac in Eccleſia
„ Occidentali; an potius ſit ſolummodo illicitum: Et
„ quum hujuſmodi controverſia (exceptis Italo-Græcis,
„ quorum matrimonia poſt Ordinem ſacrum inita, ſtatu-
„ tum eſt, nulla, & irrita eſſe, ut noſtra Conſtitutione,
„ quæ incipit: *Etſi Paſtoralis* §. 7. *n.* 28. quæ quinqua-
„ geſima ſeptima eſt in ordine Bullarii noſtri tom. 1.)
„ quoad cæteros Orientales Græcos nullo adhuc Decreto
„ Apoſtolico definita fuerit, licet Tribunalia hujus Almæ
„ Urbis opinioni eorum adhæreant, qui hæc Matrimonia
„ nulla exiſtimant; nihilominus ſatius viſum eſt, ut ad-
„ veniente caſu concedendi diſpenſationem, conditio re-
„ novationis conſenſus non exprimatur. Decretum autem,
„ de quo agitur, nunc etiam a Nobis ſolemniter confir-
„ matur.

„ Nota. Quod attinet ad Clericorum privilegia, Orientalis Ec-
„ cleſiæ Clerici iiſdem gaudent, quæ Latini habent. Hinc S. Cgr.
„ Congr. de P. F. 4. Febr. 1676. referente Eminentiſſimo Nerlio,
„ declaravit: *Percutientes Clericos Ruthenos unitos incurrere in*
„ *excommunicationem, quum Clerici prædicti eiſdem omnibus pri-*
„ *vilegiis canonis, & fori; immunitatis, & libertatis gaudeant,*
„ *quibus Clerici Latini potiuntur.*

§. IV.

De Miniſtro.

DE Miniſtro Ordinis eadem eſt Orientalium, ac Latinorum ſententia; Nobis vero nonnulla notanda erunt, quæ vel ob rituum varietatem, vel ob ſchiſmata, & abuſus, qui in Oriente ſunt, peculiari indigent examine. Rem vero exordiar ab iis, qui in Italia degunt Græcis ſub Latinis Epiſcopis. De iis itaque in ſæpe citata Conſt. habetur: Primo ad tollendam omnino in Ordine conferendo rituum commixtionem, ſub pœna perpetuæ ſuſpenſionis a divinis prohibetur, *ut Latinus quicumque Epiſcopus etiam ſubjectos ſuæ juriſdictioni Græcos, neque Græcus quilibet Antiſtes Latinos quovis prætextu, ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia, ad primam Tonſuram, vel ullum Ordinem ſive majorem, ſive minorem promovere præſumat; alioquin tam Ordinans, quam Ordinatus perpetuam, ut præfertur, ſuſpenſionem ſe ſubituros intelligant.* 2. Prohibetur Latinos ex Latinis progenitos, ac Latino ritu educatos, juxta ritum Græcum ſub ſpe retinendi uxores, ad ſacros Ordines promoveri, etiam in locis, ubi Græcus ritus ſervatur. 3. Diſpenſatur cum Italo-Græcis, qui ad hanc diem a Latino Epiſcopo ſunt ordinati, cum animo tamen in Græco ritu permanendi, ut poſſint in eodem ritu permanere, & ad majores etiam Ordines a Græco Epiſcopo, cum dimiſſoriis tamen Latini Ordinarii, græce promoveri, cum clauſula, ne id impoſterum inconſulta Sede Apoſtolica attentetur. 4. Decernitur Italo-Græcos cum diſpenſatione Apoſtolica ad aliquos Ordines ob defectum Græcorum Præſulum promotos, poſſe ſine alia diſpenſatione cum dimiſſoriis Ordinarii ad majores Ordines græce a Græco Antiſtite promoveri: ordinatos vero a Latino Epiſcopo ſine hac diſpenſatione, debere in Latino ritu manere, nec poſſe amplius Latinum Epiſcopum eum ad Græcum Antiſtitem mittere cum dimiſſoriis, ut Ordines reliquos Græco more recipiat ſine diſpenſatione Apoſtolica; maxime ſi poſt ſuſceptos a Latino Antiſtite Ordines, latine vixerit: quum Latinus ritus ſemel aſſumptus ſine Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione deleri nequeat. 5. Non eſſe ordinandos Græcos ſine dimiſſoriis Latini Diœceſani ad Tonſuram, vel aliquem Ordinem, atque ita ordinatos manere ſuſpenſos, fierique ſi miniſtraverint irregulares, ſicut Latini: quibus cenſuris ſola Apoſtolica Sedes diſpenſare poteſt. 6. *Non eſſe admittendos Epiſcopos Schiſmaticos ſive pro Ordinibus, ſive pro aliis Sacramentis conferendis, ſed impediendos quoad S. Apoſtolica Sedes deſuper conſulatur, & reſponſum habeatur; quos vero communionem S. Romanæ Eccleſiæ habere conſtiterit, eis Pontificalia exercendi facultatem Ordinarios Latinos in ſuis Diœceſibus libere*

bere concedere poſſe. 7. Ordinatos a Schiſmaticis etſi rite, dum ſervetur debita forma, recipere quidem Ordinem, ſed non exequutionem; hos vero correctos, & emendatos, reconciliandos eſſe cum pœnitentia ſalutari, *dummodo errores, ſi quos amplexi fuerint, ſin minus Schiſma abjurent in judicio vel publice, vel ſecreto pro qualitate facti.* 8. *Sed in Ordinibus per eos alias rite ſuſceptis miniſtrare* permittendos non eſſe; *niſi cum ipſis ſuper irregularitate, hujuſmodi occaſione contracta, auctoritate Sedis Apoſtolicæ fuerit diſpenſatum.*

Atque hinc quoad Orientales reliquos patet, 1. Hominem unius ritus non poſſe licite ab alterius ritus Epiſcopo ordinari, ordinatumque ſuſpenſum manere, ac ita miniſtrantem fieri irregularem, 2. Idem dicendum, ſi ſine proprii Epiſcopi dimiſſoriis ordinetur. 3. Requiri diſpenſationem ab Apoſtolica Sede, ut quis rite ab alieni ritus Epiſcopo ordinetur. 4. Ordinatos ab Hæreticis, & Schiſmaticis ſervata debita materia, & forma, valide eſſe ordinatos, ſed manere ab ordinum exercitio ſuſpenſos; nec poſſe dum in Orthodoxæ Eccleſiæ communionem recipiantur, Ordines exercere, niſi antea ab irregularitate abſolvantur. 5. Demum, Apoſtatas, & in hæreſim lapſos, dum ad Eccleſiam redeant, non eſſe iterum ordinandos: quippe ex hæreſi, vel Apoſtaſia non amittitur ordo, qui præ ſe indelebilem fert characterem. Quamobrem in errore maximo ſunt Syri Neſtoriani, qui Diaconos, presbyteroſque Apoſtatas iterum ordinant juxta canonem centeſimum decimum Synodi habitæ a Joſue Barna Patriarcha ann. 820. quo ſtatuitur, Diaconis, & presbyteris, qui Chriſtum abnegaverint, iterum ab Epiſcopo manus imponendas eſſe, ſi ex tota virtute ſua pœnitentiam exhibuerint.

„ NOTA. Ex dubiis propoſitis Sacr. Congr. a Fr. Joſepho de „ Hieruſalem Ordin. Min. Strict. Obſerv. Præf. Miſſionum in Æ„ thiopia, conſtat, Archiepiſcopum illius nationis non ſolere Or„ dines conferre, niſi dum octo, aut decem mille ordinandi ſunt „ ex diverſis partibus congregati: eos vero ita ordinare ſolere. „ Diſpoſitis per Eccleſiam ordinandis, Archiepiſcopus per eam ce„ leriter diſcurrendo, manus imponendo ſingulis Presbyteris di„ cit: *accipe Spiritum Sanctum*: Diaconis vero non manus, ſed „ crucem Patriarchalem ſuper caput inponit. Ad hæc Suprem. In„ quiſit. Conſultores 10. Aprilis 1705. ita reſponderunt: *Ordinatio* „ *Presbyteri cum manuum impoſitione, & formæ prolatione, prout* „ *in dubio. eſt valida: ſed Diaconi ordinatio cum ſimplici Crucis* „ *Patriarchalis impoſitione omnino invalida eſt: quo vero ad pra*„ *xim admittendi Presbyteros, & Diaconos ad exercitium ſuorum* „ *Ordinum, poſtquam Catholicam fidem ſuſceperint, ſequentia ob*„ *ſervanda ſunt.*

„ *Si Sacerdos abſolute dicat, ſe ordinatum fuiſſe cum manuum* „ *impoſitione, ac verborum prolatione, & nihil aliud obſtet, po*„ *terit Miſſionarius, poſtquam cum illo ſuper irregularitate di*„ *ſpenſaverit, eumque ab excommunicatione abſolverit, eum*„ *dem ad exercitium ſuorum Ordinum admittere juxta Ritum ap*„ *probatum, & expurgatum, in quo fuit ordinatus.*

 „ *Si*

,, *Si vero idem Sacerdos ingenue fateatur, ſe non recordari de*
,, *materia, & forma ſuæ ordinationis, vel de una, aut altera*
,, *dubitare, non poteſt admitti ad exercitium ſuorum Ordinum,*
,, *donec ſub conditione fuerit reordinatus.*

,, *Tandem ſi abſolute aſſerat, vel manuum impoſitionem, vel*
,, *formæ prolationem, ſive utramque omiſſam fuiſſe, reordinandus*
,, *erit abſolute, antequam ad exercitium ſuorum Ordinum admit-*
,, *tatur: quia vero quilibet Sacerdos etiam valide ad Sacerdotium*
,, *ordinatus, fuerit invalide ad Diaconatum promotus; idcirco ut*
,, *poſſit ſuos Ordines exercere, debet, ſi Sanctiſſimo placuerit fa-*
,, *cultatem diſpenſandi Miſſionariis impertiri cum illo tamquam*
,, *per ſaltum ordinato, ac jam ſuſpenſo propter ſubſequens ſuorum*
,, *Ordinum exercitium, ſuper irregularitate diſpenſari, & quouſ-*
,, *que per Epiſcopum Catholicum ad Diaconatus ordinem promovea-*
,, *tur*. Si hæc facultas Miſſionariis conceſſa non ſit, in hujuſmo-
,, di caſibus tenentur recurrere ad Apoſtolicam Sedem.

TRA-

TRACTATUS
DE
MATRIMONIO,
CAPUT PRIMUM.
De ſponſalibus, quæ ſunt præparatio ad illud.

Quæſt. I. *QUid ſunt ſponſalia?*

Reſp. Sponſalia ſunt promiſſio mutua, & legitima Matrimonii, l. 1. §. *de ſponſal.*

Quæſt. II. *Quænam requiruntur, ut ſponſalia ſint valida?*

Reſp. Sequentia. 1. Verus conſenſus datus cum animo ſe obligandi, & per verba, vel alia ſigna externa declaratus, & acceptatus. Nam hæc ad veram promiſſionem obligantem requiruntur.

2. Deliberatio ſufficiens ad mortale, nam ſponſalia obligant ſub mortali ad contrahendum Matrimonium.

3. Mutua promiſſio, ut conſtat ex definitione: quia hic contractus eſt oneroſus, & una pars non cenſetur velle ſe obligare, niſi altera viciſſim repromittat: unde promiſſio unius includit hanc conditionem: *Si tu repromiſeris*; & ideo dicuntur ſponſalia, & lib. 1. §. *de ſponſal.* repromiſſio, hoc eſt reciproca promiſſio. Hinc ſi Titius Matrimonium promittat Bertæ, & hæc promiſſionem acceptet, ſed non repromittat, non ſunt ſponſalia.

4. Habilitas utriuſque ad contrahendum Matrimonium valide, & licite: nam promiſſio de re impoſſibili, vel illicita, nulla eſt. Hinc habentis votum ſimplex caſtitatis perpetuæ, vel ingrediendi Religionem, vel ſuſcipiendi Ordinis ſacri, invalida ſunt ſponſalia, licet jurata, cap. 6. *Quæ Clerici &c.* Idem dic de ſponſalibus perſonæ catholicæ cum hæretico ſine diſpenſatione factis: nam ſunt promiſſio rei illicitæ.

5. Jure canonico ſeptennium completum, c. 4. & 5. *de ſponſ. impub.* Tamen juxta multos valent ſi malitia ſuppleat ætatem, id eſt, ante ſeptennium aperte conſtet ſponſos habere ſufficientem uſum rationis ad talem contractum. Controvertitur, an inita ex metu gravi injuſte incuſſo a parte contrahente valeant. Sed conſtat, ea poſſe a metum paſſo reſcindi, quia habet jus, ut reſtituatur in priorem ſuam libertatem.

Sed quid ſi ſponſalia contracta ſint ab impeditis, v.g. conſanguineis, ſub conditione, ſi Papa diſpenſet?

Reſp. Non valent, ſi ſciverint Papam non ſolere diſ-

 pen-

penſare in tali impedimento; quia tunc conditio cenſetur impoſſibilis. Quod ſi diſpenſare ſoleat, ſed abſit juſta cauſa diſpenſationis, debent diſſolvi: quum tunc illicitum ſit diſpenſationem petere, & dare. Si vero Papa ſoleat in tali caſu diſpenſare, & adſit juſta cauſa, juxta multos valent ſponſalia, & poſita diſpenſatione fiunt abſoluta: quia ſunt ſub conditione poſſibili, honeſta, & relata ad tempus, quo perſonæ erunt habiles.

„ Nota. Sponſalia filiorum familias inconſultis parentibus contracta, ſunt illicita, utpote contra præceptum honorandi parentes. Imo ſervari non debent, ſi inde grave ſcandalum timeatur. Idem dicunt aliqui, ſi parentes juſta de cauſa contradicant, quum Matrimonia invitis rationabiliter parentibus ſint illicita: ſecus, ſi poſtea conſentiant.

Quæſt. III. *Quomodo contrahuntur ſponſalia?*

Reſp. Multipliciter. 1. Expreſſe dicendo: *Accipiam te in conjugem*, *Promitto tibi Matrimonium*, vel tacite, ut ſi parentes promittant pro liberis præſentibus, nec contradicentibus, poſt pubertatem, capit. unico *de deſponſat. impub. in 6.* Nam hæc liberorum taciturnitas cenſetur tacitus conſenſus. 2. Inter præſentes, vel inter abſentes per procuratorem, aut literas, &c. 3. Abſolute, vel conditionate. Sed conditione contracta non pariunt obligationem, nec impedimentum, niſi conditione impleta, cujus eventum expectare tenentur promittentes, ex cap. unic. *de ſponſalib. in 6.* at hac poſita fiunt abſoluta. 4. Publice, vel clandeſtine: nam ad illa jure communi non requiritur præſentia parochi, & teſtium, ut teſte Fagnano, declaravit Sac. Congregatio Cardinal. quia Conc. Trident. nihil ſtatuit, nec immutavit circa ſponſalia, quæ ante illud clandeſtine contracta valebant, quum ante illud ipſa Matrimonia clandeſtina eſſent valida, ideoque & ſponſalia, quæ ſunt quid acceſſorium, & præparatio ad Matrimonium. A jure autem veteri non eſt diſcedendum, niſi per novum exprimatur, ex l. 32. cod. *de appellat.* jure tamen particulari multarum diœceſeon, præſertim Galliæ, & Belgii, ſponſalia celebrari debent coram Parocho, & teſtibus. In quibus diœceſibus, ſi coram Parocho non fuerint contracta, ſunt nihilominus rata, & obligatoria, inducuntque impedimentum publicæ honeſtatis, juxta Rituale Cameracenſe, & Synod. Mechlinienſem, quum a Concil. Trident. ſint relicta intacta, atque ita relicta in terminis, & diſpoſitione juris communis.

Quæſt. IV. *Quos effectus habent Sponſalia?*

Reſp. Tres 1. Eſt gravis obligatio contrahendi Matrimonii tempore præfinito; aut ſi nullum tempus per ſponſos, vel per conſuetudinem conſtitutum ſit; parte una opportune id exigente, niſi altera juſtam habeat cauſam differendi. Nam omnis contractus oneroſus obligat ex juſtitia, ideoque ſub mortali in re gravi. *Hi, qui de Matrimo-*

trimonio contrahendo pure, & ſine omni conditione fidem dederunt, commonendi ſunt, & modis omnibus inducendi, ut præſtitam fidem obſervent, ait Innocentius III. cap. 2. *de ſponſal.* Hinc qui culpabiliter reſilit a ſponſalibus, perdit ſuas arrhas, & tenetur reddere alteri parti ſuas: imo & ei reſtituere impenſas factas, & damna, ſeu quanti ejus intereat talem contractum impleri; quia in hoc injuriam fecit.

2. Eſt jus inchoatum ad rem in corpora mutua, quo fit ut quamvis uſus ſit ſponſis illicitus; tamen ſi ſponſus fornicetur cum alia, vel ſponſa cum alio, peccet contra caſtitatem ſimul, & juſtitiam. Nam abuſus rei ex juſtitia alteri debitæ eſt contra juſtitiam. Ergo quum corpus ſponſorum ſit ipſis ſponſis ex juſtitia debitum, licet nondum traditum, abuſus ejus alteri conceſſus eſt contra juſtitiam. Quæ injuſtitia, utpote in re gravi mortalis eſt, ideoque explicanda in confeſſione. Sed in ſponſa longe gravior eſt, quum ipſa per fornicationem longe vilior, ac deterior fiat.

3. Eſt impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis.

Quæſt. V. *Quibus ex cauſis diſſolvuntur Sponſalia?*

Reſp. Diſſolvuntur, 1. Mutuo ſponſi, & ſponſæ conſenſo, cap. 2. *de ſponſal.*, ſicut alii contractus. Nam ſinguli poſſunt cedere juri ſuo: & *Omnis res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur*, cap. 1. *de reg. jur.* Idque etſi fuerint juramento firmata; quia in omni juramento promiſſorio ſubintelligitur conditio: *Niſi promiſſarius remittat*. Modo tamen ambo ſint puberes: nam impuberes ante pubertatem reſilire non poſſunt, cap. 7. *de ſponſ. impuber.* Quod ſtatutum eſt, ne ob inconſtantiam, ac levitatem ſæpius nova contrahant ſponſalia, & rurſus diſſolvant. Sed impubes, quum pervenerit ad pubertatem, poteſt pro libito illa diſſolvere, niſi intervenerit copula, cap. 8. eodem tit. vel niſi fuerint jurata, cap. 10. *de ſponſal.*

2. Per Matrimonium valide contractum cum alia perſona, quamvis fuerint jurata, ex c. 22. & 31. *de ſponſal.* Quia res tradita per contractum indiſſolubilem non poteſt amplius tradi priori promiſſario. Sed pars, quæ ſic contraxit, altera rationabiliter invita, peccat mortaliter violando contra juſtitiam fidem datam: unde in cit. cap. dicitur, quod ei eſt de violatione fidei pœnitentia injungenda. Nec ſecundum multos ſponſalia poſtea reviviſcunt, quum per illud Matrimonium extincta ſint. Obligatio autem ſemel extincta non reviviſcit, ex leg. 89. *de ſolut.* Non tamen diſſolvuntur per ſecunda ſponſalia etiam jurata: quia hæc nulla ſunt, quum ſint promiſſio de re illicita præſtanda.

3. Per ſuperveniens impedimentum matrimonii dirimens, v. g. affinitatem inter ſponſos contractam ex unius fornicatione cum perſona conſanguinea alterius in primo, & ſecundo gradu, cap. 2. *de eo, qui cognovit &c.*

Nam tunc res promiſſa fit illicita, & jure impoſſibilis.

4. Per diſceſſum unius in regionem longinquam ſine conſenſu alterius, cap. 5. *de ſponſal.* nam cenſetur juri ſuo cedere.

5. Secundum multos, per notabilem moram culpabilem ſponſi, vel ſponſæ in contrahendo Matrimonio intra tempus conſtitutum. Quia qui eſt in tali mora, cenſetur alteri obligationem remittere, quamvis ipſe ex parte ſua adhuc teneatur, ſi alter velit Matrimonium inire: nam culpa non liberat eum ab obligatione contracta: alias commodum ex culpa reportaret.

6. Per fornicationem ſponſi, vel ſponſæ cum tertia perſona poſt ſponſalia etſi jurata, cap. 25. *de jurejur.* Quia in ſponſalibus intelligitur hæc conditio: *Niſi contra legem ſponſalium feceris*. Et quia fornicans frangit fidem, & ſuſpectus alteri redditur de fide in futurum ſervanda. Præterea tunc eſt notabilis mutatio. Item dicunt multi, ſi ſponſa permiſerit ſe ab alio impudice tangi: quia per hoc fit notabiliter vilior, & ingerit metum, ne fidem marito non ſervet. Quod etiam extenditur ad ſponſum, ſi exercuerit actus turpes circa aliam valde frequentes. Sola tamen pars innocens libera eſt, nec privatur jure ſuo ob alterius culpam. Sponſus vero, qui cognito ſuo jure reſiliendi, cognovit carnaliter ſponſam, tenetur illam ducere: nam per hoc cenſetur ſuo juri renuntiaſſe, & ſponſalia renovaſſe.

7. Per profeſſionem unius in religione approbata, aut per ſuſceptionem Ordinis ſacri: nam utraque Matrimonii incapacitatem parit. Tamen ſecundum multos non licet ſponſo ſacros Ordines ſuſcipere, quia frangeret fidem alteri datam in materia gravi juſtitiæ. At licet ingredi religionem, quia vel ex natura rei, vel ſaltem ex diſpoſitione Eccleſiæ hæc conditio in ſponſalibus includitur: *Niſi voluero ingredi religionem*. Quum autem una pars ingreditur religionem, altera juxta multos poteſt ante ejus profeſſionem reſilire; quia ingrediens religionem, hoc ipſo cenſetur renuntiare ſponſalibus, vel ſaltem dare alteri cauſam juſtam reſiliendi, ob incommodum, quod pati deberet, expectando per annum ut ei nubat. Sed ſi egrediatur, tenetur Matrimonium contrahere cum parte id exigente: nam quamvis jura ingreſſum religionis ſponſis permittant, nuſquam tamen eos liberant ſimpliciter ab obligatione ſponſalium: & quamvis ingrediens cedat juri ſuo, manens in ſæculo non cedit. Imo ex communi ſententia votum religionis poſt ſponſalia etiam jurata factum obligat ad ingreſſum religionis, & ſic ipſa ſponſalia diſſolvit, quia directe tendit ad altiorem perfectionis ſtatum, quem impedire non debent ſponſalia de futuro. Enim vero Matrimonium nondum conſummatum non impedit vim & obligationem hujus voti, etſi poſt illud emiſſi.

8. Ob quamlibet mutationem notabilem in altero ſuperve-

venientem ſponſalibus, quæ ſi prius extitiſſet, e ſponſalibus merito abſterruiſſet, & ob quam conſenſus datus non cenſeatur ſecundum prudens judicium extendi ad talem caſum, ut ſi ſuperveniat notabilis deformitas, aut infirmitas, morbus contagioſus, mutilatio, ex cap. 24. *de jurejur.* Item infamia, graves inimicitiæ inter utramque familiam, vel inter ipſos ſponſos ortæ, paupertas, ſponſæ corruptio etſi per vim, defectus dotis promiſſæ, magna mutatio morum in pejus, hæreſis ob periculum ſubverſionis in ſe vel in prole, &c. Quia hæc eſt intentio virtualis ſpondentium, qui non cenſentur voluiſſe ſe obligare ad ſtandum promiſſis in his caſibus, & ſuperveniente notabili mutatione, qua præviſa judicio prudentum promiſſio non eſſet facta. Promiſſio autem non obligat ultra intentionem promittentis, niſi ratione deceptionis, aut alterius injuſtitiæ.

Porro diverſa eſt ratio in ſponſalibus, ac in aliis contractibus. Nam ipſa majorem libertatem poſtulant, quum ad mutuum amorem, & ad contrahendum vinculum indiſſolubile Matrimonii ordinentur. Idque etiam ſi jurata eſſent; quia juramentum intelligitur, rebus in eodem ſtatu permanentibus, & includit omnes conditiones contractus, cui adjicitur.

Idem dic, ſi quid iſtorum, vel ſimile antea latens detegatur poſt ſponſalia: ut ſi quæ putabatur legitima, vel nobilis, vel dives, vel virgo, talis non ſit, ex l. 5. Cod. *de ſponſal.* ubi reſiliens ex ſponſalibus ob cauſam præcedentem ignoratam, non amittit ſuas arrhas, quas amitteret, ſi injuſte reſiliret. Ratio eſt, quia reſpectu ignorantis res ſunt notabiliter mutatæ ſpectata priore ejus voluntate, quum denuo inveniat defectum notabilem prius ignoratum: & in jure res quum primum innoteſcit, idem præſtat, ac ſi tum fieret, ex cap. 4. *de except.* Secus eſſet, ſi aliquid iſtorum ante ſponſalia non latuerit, quum eo non obſtante ſciens, ac volens promiſerit, excepta hæreſi. Non poſſunt tamen diſſolvi ſponſalia ob hæreditatem alterutri obvenientem: quia alter per hoc non eſt factus deterioris conditionis.

9. Si ex Matrimonio mali exitus timeantur ex cap. 17. *de ſponſal.* vel grave ſcandalum, perturbatio &c. Nam tunc executio eſt illicita, nec fuit intentio ſpondentium ſe in tali caſu obligare.

Porro pœna in ſponſalibus primo reſilienti appoſita non obligat juſte reſilientem: quia pœna juſta ſupponit culpam, & innocenti injuſte infligeretur. At obligat in conſcientia injuſte reſilientem, quia infert injuriam, propter quam debet ex pacto pœnam promiſſam ſubire.

Sed an ſponſalia diſſolvantur per ſubſequens votum ſimplex perpetuæ caſtitatis in ſæculo ſervandæ?

Reſp. Alii afferunt, quia putant ſponſalia fieri ſub hac tacita conditione: *Niſi me Deus ad ſanctioris vitæ rationem vocaverit.* Alii cum S. Antonino negant, tum

quia id neque ex natura rei, neque ullo jure probari poteſt, nec fiunt ſub conditione prædicta, ſed ſolum niſi ſtatus religioſus eligatur. Nam nullo jure, nec traditione oſtenditur, ineſſe ſponſalibus hanc tacitam conditionem; tum quia ex cap. 5. *Qui clerici &c.* fœminæ, quæ Matrimonium promiſit, pœnitentia imponitur de fide mentita, quamvis poſt ſponſalia votum caſtitatis emiſerit: tum quia Deus non acceptat promiſſionem rei prius promiſſæ, & debitæ alteri, tamquam factam in damnum, & contra jus illius. Sic obligatio dandi domum promiſſam Petro diviti, non ſolvitur per votum dandi illam hoſpitali. Igitur, inquiunt, qui poſt ſponſalia vovit caſtitatem, nec poteſt ab altera parte obtinere remiſſionem ſponſalium, tenetur Matrimonium inire, & debitum petenti reddere: ſed ei petere non licet, quia valet votum in his omnibus, quæ injurioſa non ſunt: unde ſponſalibus vel Matrimonio diſſolutis, tenetur ſervare continentiam.

Porro ex communi ſententia votum ſimplex caſtitatis, vel religionis ſponſalia præcedens, facit illa irrita, ex cap. 6. *Qui cleric. vel voventes.* Quia tunc ſunt promiſſio rei illicitæ faciendæ, nempe ineundi Matrimonium, & executio eſt peccatum.

,, NOTA. Ad diſſolvenda ſponſalia requiritur authoritas judicis
,, eccleſiaſtici in his caſibus. 1. Si moraliter non conſtet de ſuffi-
,, cientia, vel veritate cauſæ diſſolvendi: alias enim diſſolvens ſe
,, committeret probabili injuriæ periculo: imo eſt injuſtitia in du-
,, bio privare alterum jure per illa acquiſito. 2. Si ſponſalia ſint
,, publica, cauſa autem diſſolvendi occulta, ex cap. *de ſponſal.*
,, nam debitus ordo, & evitatio ſcandali id exigunt.
,, (✠) NOTA. Huic loco addendam cenſui neceſſariam doctrinam,
,, qua in lib. VII. c. 14. cit. tract. DE SYNODO explicatur, qua
,, ratione ſe gerere debeant parochi cum iis, qui Doctrinam Chri-
,, ſtianam ignorant, & matrimonium contrahere contendunt. *In*
,, *Synodo Bononienſi habita anno 1634. dicitur, non poſſe viros*,
,, *& fœminas a Matrimoniis contrahendis hoc nomine prohiberi*,
,, *quod doctrinam Chriſtianam ignorent, quamvis deceat, ut Pa-*
,, *rochus ejuſmodi prohibitionem illis comminetur, quo facilius eoſ-*
,, *dem inducat ad Fidei rudimenta addiſcenda. Idem ſenſit Ro-*
,, *maguerra, in notis ad Conſtitutiones Synodales Gerundenſes* lib.
,, IV. tit. 1. cap. 2. *ubi quum in hanc offenderit Synodalem ſan-*
,, *ctionem* ,, Renovantes Conſtitutionem, in ultima Synodo editam,
,, circa doctrinam Chriſtianam, ſtatuimus, & ordinamus, quod
,, de cætero ad ſponſalia per verba de præſenti non admittantur,
,, qui doctrinam Chriſtianam neſcierint, & confirmati non fue-
,, rint, *loco cum illuſtrandi, uti alias ſolet, tacito impugnat*,
,, *docens, fas non eſſe Epiſcopo, quemquam a Matrimonio arcere*,
,, *hanc ſolam ob cauſam, quod doctrinam Chriſtianam ignoret, ſed*
,, *dumtaxat poſſe blandis verbis, atque adhortationibus eum indu-*
,, *cere ad Matrimonium differendum, donec Chriſtianis imbuatur*
,, *inſtitutis; nec diſſimilia ſunt, quæ in hanc rem adduxit Mar-*
,, *cellus Severoli* in ſuo Voto, impreſſo part. 14. rec. dec. 535.
,, num. 52. & 53.

,, 2. *Fulcitur hæc opinio quorundam Theologorum authoritate*,

,, *qui*

,, *qui quum ignorantiam doctrinæ Chriſtianæ non invenerint in*
,, *vulgatis verſiculis, in quibus enumerantur impedimenta Matri-*
,, *monium impedientia, aſſerere proinde non dubitarunt, nemi-*
,, *nem poſſe ob illam ſolam a Matrimonio celebrando cohiberi: ita*
,, *docuit Thomas Sanchez*, lib. III. de Matrimon. diſp. 15. num.
,, 9., *inquiens*: ,, Neſcio tamen, qua ratione poſſit (*Epiſcopus*)
,, ob hanc ignorantiam arcere aliquos a Matrimonio contrahen-
,, do, quum ipſius non ſit impedimenta Matrimonii ſtatuere, nec
,, hoc impedimentum ab Eccleſia ſtatutum ſit, *& ſequitur Diana*
,, in *edit.* Coordin. tract. 6. tom. 3. reſol. 95.

,, 3. *Verum huic doctrinæ, & Rituale Romanum, & Sanctus*
,, *Carolus Borromæus, & quamplurimæ Epiſcopales Synodi, ac*
,, *Summorum Pontificum edicta adverſantur: etenim Rituale Ro-*
,, *manum* tit. de Matrim. *de iis loquens, qui Matrimonio ſunt*
,, *jungendi, ait*: ,, Uterque ſciat rudimenta Fidei, quum ea dein-
,, de filios ſuos docere debeant. *S. Carolus* in Concilio Provinciali
,, Mediolanenſi v. part. 3. (Act. Eccl. Mediol. part. 1. p. 285.) *hæc ſta-*
,, *tuit*. ,, Parochus, quos Sponſos experiundo viderit doctrinæ Chri-
,, ſtianæ rudimenta plane ignorare, ne Matrimonio illos ante jun-
,, gat, quam ea item ratione cognoverit didiciſſe, quæ eo de gene-
,, re illos plane ſcire oportet. *Quæ verba advertens Franciſcus A-*
,, *matus Pouges* inſtit. Catholic. tom. 2. part. 3. ſect. 1. cap. 8. §.
,, 3. n. 6. *inquit*: Non accedendum prius ad connubii legem,
,, quam teneantur præcipua religionis myſteria, Chriſtianæque vi-
,, tæ ratio, & conjugatorum officia probe noſcantur ,, : *In Archie-*
,, *piſcopali Bononienſi Cardinalis Gabrielis Palæoti* part. 3. pag. 157.
,, *cavetur, ne Parochus ad tertiam deveniat Matrimonii denun-*
,, *tiationem, niſi certo noverit, Sponſos principalia Fidei noſtræ*
,, *myſteria didiciſſe, & ſaltem* ,, Orationem Dominicam, Saluta-
,, tionem Angelicam, Symbolum Apoſtolicum, & Præcepta Deca-
,, logi memoriæ mandaſſe ,, : *Idem edixere innumeræ Synodi*
,, *collectæ a Genetto* Theol. Moral. tom. 5. tract. 9. c. 2. quæſt. 17.
,, *quibus addimus Synodum Farſenſem habitam anno 1685. a Cardi-*
,, *nali Barberino: Ceſenatenſem habitam anno 1693. a Cardinali*
,, *Denhoff. Neapolitanam habitam anno 1694. a Cardinali Cantel-*
,, *mo: Ariminenſem habitam anno 1724. a Cardinali de Via: Nea-*
,, *politanam habitam anno 1726. a Cardinali Pignatello; Sabinen-*
,, *ſem habitam anno 1736. a Cardinali Albano, omnes* ad titulum
,, de Matrimonio; *ac demum in Congregatione habita coram ſan.*
,, *mem. Innocen. XII. anno 1697. decretum eſt, non eſſe a Paro-*
,, *chis Matrimonium in Eccleſia proclamandum, niſi antea Sponſos*
,, *repererint in Chriſtianæ religionis rudimentis ſufficienter inſtru-*
,, *ctos, quod quidem decretum confirmatum fuit a fel. rec. Cle-*
,, *mente XI.* in ſuo Bullario pag. 326. *Idem edixit Cardinalis de*
,, *Rohan* in ſuo Rituali Argentinenſi, ad tit. de Matrimonio pag.
,, 254. *ubi Parochos diligenter inveſtigare juſſit*, an Matrimonio
,, jungendi teneant rudimenta Fidei. *Ac denique Nos ipſi in no-*
,, *ſtra Encyclica epiſtola ad univerſos Epiſcopos (quæ eſt* 42. in no-
,, ſtro Bullario §. 12. t. 1.) *hæc ſcripſimus* ,, Verum, quum Ma-
,, trimonio jungendi non ſint, ſi Parochus, ut debet, prius inter-
,, rogando, deprehenderit marem, ſeu fœminam, quæ ad ſalutem
,, neceſſaria ſunt ignorare; vix tantæ, ac tam luctuoſæ ignorantiæ
,, locum relinquet Epiſcopus, qui Paſtores animarum admonet of-
,, ficii ſui, & huic ſi deſint negligentiæ repetant pœnas.

,, 4. *Quamobrem quum doctrina tradita in citata Synodo Bono-*
,, *nienſi anni 1634. a communi Eccleſiæ ſenſu, & praxi diſcordet,*
,, *eſt omnino reformanda, & corrigenda, ſicuti reapſe correcta fuit*
,, *in alia Synodo Diœceſana Bononienſi, celebrata Cardinali Bon-*

,, *com-*

,, *compagne an.* 1699. lib. 11. cap. 9. *atque iterum a Nobis* Inſtit.
,, 9. & Inſtitut. 46. *ubi ad Matrimonium contrahendum, neminem*
,, *admitti præcipimus, Chriſtianis inſtitutis nondum ſatis edoctum.*
,, 5. *Neque in contrarium facit, quod ajebat Sanchez, nimirum*
,, *non poſſe Epiſcopum nova impedimenta Matrimonium impe-*
,, *dientia ſtatuere, huic enim difficultati in primis reponimus, ab*
,, *Epiſcopo repellente a Matrimonio contrahendo ignorantes Chri-*
,, *ſtianæ religionis neceſſaria rudimenta nullum de novo poni impe-*
,, *dimentum, ſed illud explicari, & inculcari, quo iidem jam de-*
,, *tinentur: Enimvero quum Matrimonium inter Fideles unum*
,, *ſit ex ſeptem novæ Legis Sacramentis a Chriſto Domino inſtitu-*
,, *tis, atque e numero eorum, quæ dicuntur* vivorum, *nemo, ſi-*
,, *ne gravi ſacrilegio, illud celebrare poteſt in ſtatu peccati mor-*
,, *talis, quod optime perpendit Didacus Covarruvia* ſuper 4. De-
,, cret. part. 2. de Matrim. cap. 6. in princip., *inquiens* ,, Exi-
,, ſtens in mortali crimine non poteſt abſque novo peccato Matri-
,, monium contrahere; tractat enim indecenter Sacramentum hoc
,, maximum ,,. *Nec Parochus licite eidem Matrimonio aſſiſtit.*
,, *Quamvis enim juxta communiorem, magiſque receptam ſenten-*
,, *tiam non ſit Sacramenti Matrimonii Miniſter,* uti in præceden-
,, ti capite diximus, *nihilominus in multis comparatur Miniſtro,*
,, *nec licite ſua præſentia, & authoritate firmare poteſt contra-*
,, *ctum, quem ſcit a Contrahentibus ſacrilege iniri, quemadmo-*
,, *dum proſequitur Cardinalis de Laurea* in 4. ſent. tom. 3. diſp.
,, 22. art. 22. num. 549. *& pluribus Franciſcus Maria Muſcet-*
,, *tola Archiepiſcopus Roſſanenſis* in ſua de Sponſalibus, & de Ma-
,, trimoniis, *quæ extat poſt ſecundam impreſſionem*, obſervat. bon.
,, mem. Zauli ad ſtatuta Faventina, *iterumque edita eſt Neapoli*
,, *anno* 1742.: *Qui autem Fidei rudimenta ignorat, quæ ex gravi*
,, *præcepto ſcire tenetur, quamdiu illa non addiſcit, quum poteſt,*
,, *verſatur in ſtatu peccati mortalis, ac propterea jure ac merito*
,, *a Matrimonio contrahendo arcetur. Deinde idem Sanchez* cit.
,, diſp. 15. num. 3. & lib. VII. diſp. 6. num. 6. *Baſilius Pontius*
,, de Matrim. lib. IV. cap. 7. *Gaſpar Hurtado* diſp. 21. difficult. 1.
,, num. 1. *& Perez* de Matrim diſp. 23. ſect. 1. num. 1. *non ſo-*
,, *lum in Epiſcopo, ſed etiam in Parocho facultatem agnoſcunt im-*
,, *pediendi ad tempus Matrimonium ex aliqua rationabili cauſa:*
,, *puta ad ſedandum ſcandalum, vel ad detegendam alicujus obje-*
,, *cti impedimenti veritatem, nec tamen inde confici autumant*
,, *verum, & proprium impedimentum eorum authoritate Matrimo-*
,, *nio apponi: Siquidem illa prohibitio temporaria eſt, atque abla-*
,, *to ſcandalo, & detecta falſitate objecti obſtaculi, ſine ulla diſ-*
,, *penſatione ceſſat, & extinguitur. Idem autem contingit in re*
,, *noſtra; Epiſcopus enim ignorantibus Chriſtianæ religionis inſtitu-*
,, *ta, & præcepta, Matrimonium interdicit ſolum ad tempus, do-*
,, *nec ſcilicet illa addiſcant: quod ſi hæc prohibitio diuturna ſit,*
,, *& perſeveret, id per accidens eſt, atque unice oritur ex culpa*
,, *eorum, qui illis erudiri aut recuſant, aut negligunt.*

,, 6. *Unum tamen advertendum addimus, quod recte conſidera-*
,, *vit Giribaldus* de Sacram. Matrim. tract. 10. cap. 3. dub. 13. n.
,, 151. *nimirum quandoque evenire, ut quis præcipua Fidei no-*
,, *ſtræ myſteria & ſciat, & credat; cætera pariter, quæ neceſſita-*
,, *te præcepti ſunt addiſcenda, aliquo ſaltem rudi modo percipere,*
,, *ſed quia hebetis eſt ingenii, & exilis memoriæ poſt omnem ad-*
,, *hibitam diligentiam, illa memoria retinere, & recitare non va-*
,, *leat; in hoc autem rerum ſtatu non debet perpetuo arceri a Ma-*
,, *trimonio, quod eſt inſtitutum in officium naturæ, & propterea*
,, *nemini ſine propria culpa eſt denegandum, ſed curabit Parochus,*

,, ut

„ *ut qui eo memoriæ defectu laborat, frequenter audiat, quæ ſe-*
„ *mel craſſe didicit, ne ab ejus mente penitus elabantur. Inter*
„ *celeberrimas Conſtitutiones Gibertinas editas a Joanne Matthæo*
„ *Giberto Epiſcopo Veronenſi, quas alibi commendavimus*, tom. v.
„ cap. 23. *legitur:* „ Quum autem quilibet Chriſtianus Orationem
„ Dominicam, Symbolum Apoſtolorum, & præcepta Dei, atque
„ Eccleſiæ ſcire debeat, retinendo ſaltem ſenſum: & Sacerdotibus,
„ ac Prædicatoribus munere ſibi impoſito, prout tenentur, ſun-
„ gentibus nullus ſe in veritate excuſare poterit, quod a quo ne-
„ ceſſaria ad ſalutem addiſcere poſſit, non habeat; ideo præmiſſa
„ neſcientes, ut magis confundantur, &c. in faciem Eccleſiæ ad
„ Matrimonium contrahendum non admittantur, *ubi Cardinalis*
„ *Auguſtinus Valerius* in notis *ad rem ſubdit.* „ Adverte non eſſe
„ arcendos, &c. qui ut neceſſaria ad ſalutem perdiſcant, faciunt
„ quod in ſe eſt, ſicut qui ſcholas doctrinæ Chriſtianæ frequentant;
„ quia non ob incuriam, aut negligentiam, ſed ob ingenii, me-
„ moriæve imbecillitatem ea non addiſcunt.

CAPUT II.

De natura, & proprietatibus Matrimonii.

Quæſt. I. *Quid eſt Matrimonium?*
Reſp. Matrimonium dupliciter accipitur, nempe pro contractu, & pro vinculo per talem contractum inducto. Matrimonium pro contractu acceptum recte definitur: Contractus legitimus, quo vir, & fœmina ſibi mutuo tradunt, & acceptant poteſtatem corporum in ordine ad actum generationis, & ſe obligant ad ſe mutuo juvandum, & perpetuo cohabitandum. Matrimonium vero pro vinculo acceptum communiter definitur. Maris, & fœminæ conjunctio maritalis, ac legitima, individuam vitæ conſuetudinem retinens, ex cap. 11. *de præſumpt.* Sumptum autem pro Sacramento eſt contractus modo dictus gratiæ ſignificativus, & collativus.

Matrimonium pro vinculo ſumptum dividitur in legitimum, ratum, & conſummatum. Legitimum eſt illud, quod legitimo conſenſu inter perſonas non impeditas contractum eſt, quale etiam nunc eſt inter non baptizatos. Unde ut tale non eſt Sacramentum, aut ſaltem præſcindit a ratione Sacramenti.

Ratum dicitur, quod eſt & legitimum, & Sacramentum, ſed necdum copula carnali conſummatum: tale eſt inter ſolos baptizatos.

Conſummatum eſt illud, quod accedente copula carnali extrinſece completur.

Quæſt. II. *Quænam eſt materia, & forma, & miniſter hujus Sacramenti?*

Reſp. Circa hoc diſſentiunt Theologi. Aliqui docent, ma-

materiam eſſe conſenſum contrahentium exterius expreſſum: formam vero, verba, quæ profert Sacerdos, qui proinde ejus miniſter eſt.

Alii longe communius contendunt, ipſos contrahentes ponere materiam, & formam, ideoque eſſe ejus miniſtros: ſed in aſſignanda illa materia, & forma inter ſe diſſident. Secundum multos materia eſt mutua corporum traditio: forma vero mutua corporum acceptatio, facta ſigno ſenſibili conſenſum internum exprimente. Secundum alios, materia eſt conſenſus internus contrahentium, forma ſunt ſigna externa conſenſum illum exprimentia. Demum ſecundum alios materia ſunt corpora habilia, forma eſt mutuus conjugum conſenſus.

Quæſt. III. *An, & qualis requiritur conſenſus ad valorem Matrimonii?*

Reſp. Requiritur verus conſenſus internus, mutuus, de præſenti, per verba, & alia ſigna ſenſibilia expreſſus, plene deliberatus, in ſe liber, & immunis a metu gravi injuſto, ex Conc. Flor. Itaque

1. Requiritur verus conſenſus internus, & mutuus: nam *Matrimonium in veritate contrahitur per legitimum viri, & mulieris conſenſum, c. 25. de ſponſal.* Conſiſtit enim in contractu legitimo qui eſt eſſentialiter duorum conſenſus. Hinc ſi conſenſus ſit ex alterutra parte fictus, nullum eſt Matrimonium, c. 26. *de ſponſ.* Qui tamen ficte conſenſit, peccavit graviter tum contra reverentiam Sacramenti, falſo, & ſine intentione adhibendo ejus ſigna; tum contra juſtitiam, quia in contractu oneroſo, ſi unus bona fide ponat partem ſuam, habet jus ut etiam alter adjiciat ſuam, & ſic ponatur æqualitas. Unde tenetur injuriam reſarcire, & damna compenſare, imo & tollere deceptionem, vere conſentiendo, & contrahendo, niſi aliqua cauſa gravis obſtet, qualis eſt magna conditionis inæqualitas, vel ſi gravia mala, capitales inimicitiæ, diſſidia, ſcandalum grave ex tali Matrimonio merito timeantur: quo caſu ſufficiet pecuniaria compenſatio. Excipiuntur etiam hi caſus, nempe ſi tanta fuerit evidentia fictionis, ut mulier cenſeatur voluntarie decepta fuiſſe, quia volenti non ſit injuria, vel ſi mulier decepta ipſum etiam deceperit, ſimulando ſe eſſe virginem, quum non eſſet.

2. Conſenſus debet eſſe de præſenti, ex cap. 31. *de ſponſal.* Quia per ſola verba de præſenti ſit traditio, in qua conſiſtit Matrimonium, quo traditur mutua corporum poteſtas; nam per verba de futuro ſit ſolum promiſſio. Ideoque debet eſſe mutuo acceptatus, ex c. 3. *de ſponſa duorum:* nam traditio non eſt completa, nec dat jus ſine acceptatione. Porro iiſdem omnino verbis, quibus conjuges proprium conſenſum exprimunt, ſignificant etiam ſe acceptare obligationem, & conſenſum ab altero expreſſum: nam hæc verba: *accipio te in meum, vel in meam*, aut æquivalentia utrumque ſignificant, nempe & obligationem propriam, & acceptationem obligationis alterius conjugis: nec

nec poſſunt unum ſine altero velle, & exprimere, quum enim ſit contractus conſtans eſſentialiter ex utriuſque obligatione, non poteſt vir, v. g. dicere: *Volo eſſe tuus vir*, quin eo ipſo dicat virtualiter, & implicite: *Volo te habere in uxorem*, & conſequenter volo te habere mihi obligatam, ſine qua obligatione non eſſet uxor, nec vir ejus maritus. Item non poteſt vir velle accipere mulierem in legitimam uxorem, quin ſimul velit eſſe ejus maritus, & ſe ei obligare, quum nequeat habere illam uxorem, niſi ipſe velit eſſe ejus maritus, & ſe ei obligare. Idem eſt de uxore.

3. Debet eſſe plene deliberatus, hoc eſt, factus cum advertentia de ſe ſufficienti ad mortale. Nemo enim poteſt obligationem gravem ſibi liberam contrahere, niſi plene conſentiat. Idem debet eſſe in ſe liber; nam omnis contractus humanus exigit eſſe in ſe liber, & non in cauſa tantum. Unde non valet, ſi datus ſit in ebrietate voluntaria, in qua fuerit prævíſus, nec debet eſſe extortus ex metu gravi injuſto; nam conſenſus ſic extortus invalidat Matrimonium, ut dicetur infra.

4. Utriuſque conſenſus debet eſſe ſimul moraliter, ita ut unius partis conſenſus perſeveret moraliter, nec revocatus ſit, dum exprimitur conſenſus alterius: alioqui non eſſet mutuus duorum in idem conſenſus. Sufficit tamen ſi conſenſui unius phyſice præterito non revocato, accedat conſenſus alterius, licet interpoſito intervallo, nam id omni contractui ſufficit, & alias non poſſet iniri Matrimonium per litteras, vel procuratorem.

5. Ille conſenſus debet ſigno aliquo externo exprimi: quia eſt contractus humanus, ideoque non niſi modo ſenſibili perficiendus; & quia mutua requiritur conſenſus acceptatio. At non poteſt acceptari niſi cognoſcatur, nec cognoſci niſi per aliquod ſignum externum declaretur. Quamvis autem ad ejus valorem ſufficiat quodvis ſignum ſufficienter eum manifeſtans, ex Catech. Rom. & ex Concil. Florent. quod non requirit verba abſolute, ſed cum addito *regulariter*; tamen verbis proprie dictis exprimi debet, dum poteſt; quia verba vocalia melius, ac clarius, quam alia ſigna, conſenſum exprimunt; proinde uſurpari debent in contractu tanti momenti, dum poſſunt.

Quæſt. IV. *An ad Matrimonii valorem requiratur, ut intendatur copula?*

Reſp. Nego. Sed ſufficit quod intendatur ſaltem implicite, & confuſe translatio dominii corporum in ordine ad actum conjugalem, ſeu jus ad copulam: Quia 1. Matrimonium nihil eſt aliud eſſentialiter, quam mutua traditio, & acceptatio poteſtatis corporum in ordine ad copulam, dando, & recipiendo jus ad copulam. Unde copula ſupponit jam Matrimonium conſtitutum. Item eſſentia Matrimonii conſiſtit in conjunctione animorum per mutuam traditionem poteſtatis corporum ad finem Matrimonii ſaltem confuſe cognitum. 2. B. Virgo, & Sanctus Joſeph

ex

ex communi ſenſu Eccleſiæ, verum contraxerunt Matrimonium, licet non intenderint copulam, imo ſe per votum obligarint ad ſe abſtinendum ab ea. 3. Valide initur Matrimonium cum voluntate ingrediendi religionem ante illius conſummationem.

Quæſt. V. *An ſufficiat conſenſus conditionatus?*

Reſp. 1. Valet Matrimonium, ſi conditio ſit de præſenti, & extet; vel de præterito, & extiterit: quia, poſita conditione, conſenſus tranſit in abſolutum, quum ſit, aut fuerit id, ad quod ut præſens, aut præteritum conſenſus alligatus eſt: Secus, ſi conditio non ſubſiſtat; nam tunc abeſt conſenſus: quippe contrahentes ab initio conſentire nolunt, niſi ſtato tempore impleatur conditio. Si autem conditio honeſta, & poſſibilis ſit de futuro contingenti, non perficitur Matrimonium, donec impleatur conditio, ex cap. 5. *de condit.* quia non perficitur niſi conſenſu, quo contrahentes ſibi mutuo tradunt actu poteſtatem ſuorum corporum, in ordine ad actum generationis: at non tradunt niſi conſenſu abſoluto, aut in abſolutum tranſeunte, ut patet ex aliis contractibus; nam voluntas non vult tradere niſi poſita conditione. Itaque valor Matrimonii ſuſpenditur uſque ad conditionis eventum, quem tenentur contrahentes expectare, & eum non impedire, ſi conditio non ſit turpis.

Hinc qui ſub conditione de futuro unam duxit, ſi ante impletam conditionem aliam abſolute ducat, valebit hoc ultimum Matrimonium, licet ſit illicitum: Si autem duxerit duas ſub tali conditione, valebit cum illa, cum qua conditio prius implebitur. Si vero conditio non impleatur, nullus eſt contractus c. 3. *de condit.*

Porro quamvis ſecundum multos, adveniente conditione Matrimonium perficiatur ſine novo conſenſu, modo prior conſenſus non fuerit revocatus, quia cæteri contractus conditionati poſita conditione fiunt abſoluti; tamen in praxi curandum eſt, ut ſic contrahentes impleta conditione conſenſum renovent, & quidem coram Parocho, & teſtibus, ne forte ab alterutra parte revocatus fuerit: & quia multi alii novum conſenſum abſolute exigunt. Item contrahentes debent coram Parocho, & teſtibus affirmare conditionem eſſe impletam, niſi hi ejus impletioni interfuerint, quia Conc. Trid. exigit, ut intelligant Matrimonium vere contractum eſſe.

Reſp. 2. Si conditio appoſita repugnet naturæ indiſſolubilitatis, vel fini Matrimonii, aut ejus bono, ac fidei, irritum eſt Matrimonium, ex c. ult. *de condit.* ibi: *Si conditiones contra ſubſtantiam conjugii inſerantur, puta ſi alter dicat alteri contraho tecum, ſi generationem prolis evites, vel donec inveniam aliam ditiorem, aut ſi pro quæſtu adulterandam te tradas; matrimonialis contractus, quantumcumque ſit favorabilis, caret effectu.* Ratio eſt, quia nihil poteſt ſine ſua ſubſtantia ſubſiſtere: at ſubſtantia Matrimonii ex inſtitutione divina conſiſtit in conſenſu,

ſu, & obligatione ad perpetuam ſocietatem, & ad fidem conjugalem ſibi ſervandam, & ad prolem non impediendam, ſed ſuſcipiendam, & educandam.

Si conditio non adverſetur ſubſtantiæ, & fini Matrimonii, non illud irritat in foro externo, licet ſit turpis; ut ſi quis dicat: Contraho tecum ea conditione, ut victum furto quæras, vel etiam ſit abſolute impoſſibilis ex c. cit. ibi: *Licet aliæ conditiones appoſitæ in Matrimonio turpes, aut impoſſibiles fuerint, debeant propter ejus favorem pro non adjectis haberi*. Quæ conſtitutio, ex De Lugo, valet etiam in foro interno, quando aliunde non conſtat de carentia conſenſus. Quamvis enim Ecclesia non poſſit ſupplere conſenſum Matrimonii, ſi deſit (quum nulla poteſtas humana poſſit dare poteſtatem tui corporis ad uſum conjugii ſine tuo conſenſu) tamen quum præſumantur contrahentes (niſi aliud conſtet) voluiſſe contrahere Matrimonium ſecundum leges, & ſenſum, quo verba in jure intelliguntur, recte cenſetur implicite voluiſſe, non obſtante conditione impoſſibili, aut turpi, contractum valere. Cæterum in foro conſcientiæ ſtandum eſt dicto contrahentis, an habuerit vere intentionem contrahendi, non obſtante tali conditione: quam ſi non habuerit, nullum eſt Matrimonium ob defectum conſenſus; nam conſenſus ſub conditione non eſt actu, niſi poſita conditione: ſi ergo conditio non poteſt poni, numquam erit conſenſus.

Quæſt. VI. *An ad valorem matrimonii requiratur conſenſus parentum?*

Reſp. Nego. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 24. c. 1. ubi *eos anathemate damnat, qui falſo affirmant, matrimonia a filiis familias ſine conſenſu parentum contracta, irrita eſſe, & parentes ea rata, vel irrita facere poſſe*. Sed addit ea ſemper fuiſſe ab Eccleſia prohibita. Sunt etiam contra præceptum divinum honorandi parentes, niſi ipſi ſuum conſenſum rogati, ſine juſta cauſa denegent, itaut non ſint rationabiliter inviti. Ratio autem, cur ejuſmodi Matrimonium ſit validum, eſt, quia omnis homo ſufficienti ratione, & legitima ætate præditus, plenum, atque integrum habet dominium in corpus ſuum, independenter a parentibus.

Porro in Gallia matrimonia ſine conſenſu parentum contracta non cenſentur invalide contracta, niſi quoad aliquos effectus civiles, ut declaravit Ludovicus XIII. & habetur in actis Cleri Gallicani, tom. III. Imo valent etiam quoad illos, ſi filii familias excedant annos xxx. & filiæ xxv. modo ſcriptis requiſierint conſenſum parentum, ex edicto Henrici II.

„ (✠) Nota. Addimus huic quæſtioni, quæ hac de re luculenter expoſita ſunt in lib. vii. *De Synodo Diœceſana*, c. 17. ubi „ n. 2. indicantur civiles leges, quibus irrita declarantur inita a „ ſervis, & filiisfamilias ſine conſenſu parentum, & dominorum „ matrimonia. *Num.* 3. canones recenſentur, quibus Eccleſia ratas quondam habuit hujuſmodi civiles leges. *Num.* 4. ſequenti mo-

,, modo res exponitur. *Verum poſtea conſultius viſum eſt Eccleſiæ,*
,, *præfatas civiles leges pluribus ſæculis a ſe, aut approbatas*
,, *aut toleratas corrigere, & abrogare, ſtatuiſque, ut deinceps*
,, *nuptiarum validitas a ſolo pendeat contrahentium conſenſu, ne-*
,, *quaquam autem a nutu eorum, ſub quorum dominio, vel pote-*
,, *ſtate contrahentes exiſtunt, quod generatim ſancitum legimus* in
,, Cap. Quum locum, de ſponſal. & matrim. in cap. Licet: & in
,, cap. Tua de ſponſa duorum; *ſpeciatim vero de ſervis reſcripſit*
,, *Adrianus Papa ad Archiepiſcopum Salisburgenſem* cap. Dignum
,, de conjugio ſervorum; ,, Nec inter ſervos matrimonia debent
,, ullatenus prohiberi, & ſi dominis contradicentibus, & invitis
,, contracta fuerint, nulla ratione ſunt, propter hoc, Eccleſiaſtico
,, judicio diſſolvenda, *ac tandem de filiis familias, poſt alias ſan-*
,, *ctiones indicatas ab Juenin* cit. diſſert. 10. q. 5. c. 3. art. 1. *de-*
,, *finivit Tridentinum* ſeſſ. 24. c. 1. de reformat. matrimon. *ubi*
,, *anathemate perculit*, qui falſo affirmant, matrimonia a filiis fa-
,, milias, ſine conſenſu parentum contracta, irrita eſſe, & pa-
,, rentes ea rata, vel irrita facere poſſe.

,, 5. *Quamobrem non licet hodie eaſdem civiles leges jamdiu ab*
,, *Eccleſia reſciſſas excitare, earumque obtentu, firmitatem adime-*
,, *re, aut ſervorum, aut filiorum familias connubiis, quibus do-*
,, *mini, vel parentes non annuerunt. Quod autem affirmat Bohe-*
,, *merus* jur. Eccleſ. Proteſtantium lib. IV. tit. 9. §. 6. *nempe in*
,, *Pomerania, Weſtphalia, & Bohemia, ubi adhuc remanent veſti-*
,, *gia antiquæ ſervitutis, & etiam hodie reperiuntur* homines pro-
,, prii, *hoc eſt exiſtentes ſub dominorum proprietate, iſtorum con-*
,, *nubia non aliter eſſe valida, quam ex dominorum conſenſu,*
,, *aut eſt accipiendum de ſervorum conjugiis, quoad effectus civi-*
,, *les, aut non eſt admittendum a Catholicis, illis in regionibus*
,, *degentibus, qui ſanctioribus Eccleſiæ legibus reguntur. Intra fi-*
,, *nes pariter panarum civilium concluditur edictum a Chriſtianiſ-*
,, *ſimo Rege Henrico III. in Comitiis Bleſenſibus anni* 1579. art. 40.
,, *promulgatum, atque a Ludovico XIII. ann.* 1629. & 1639. *reno-*
,, *vatum, quo nulla, & invalida declarantur matrimonia a filiis*
,, *familias contracta ſine conſenſu parentum; illud ſiquidem verbum*
,, invalida, non eſſe aliter explicandum, quam per ſolam relatio-
,, nem ad contractum civilem, *ejuſdem Ludovici nomine, Clero*
,, *Gallicano reſponderunt Regii Commiſſarii, uti habetur* tom. III.
,, rerum, & decretorum Cleri Francici; *teſtaturque Loverus, in*
,, *Pariſienſi Senatu Conſiliarius* tit. 6. litt. *M. ſcribens*: ,, Nulli-
,, tas matrimonii proveniens ex defectu conditionum, quas requirit
,, articulus 40. Bleſenſis conſtitutionis, nullatenus attingit ipſum
,, Sacramentum, quod nihilominus in iſto matrimonio exiſtit; non
,, agitur de Sacramento matrimonii, aut ejus eſſentialibus cæremo-
,, niis; ſed de validitate conventionum matrimonialium, de acceſ-
,, ſoriis matrimonii, de dotis validitate, & communitate inter vi-
,, rum, & uxorem, quæ conventiones non dependent ex Theolo-
,, gicis deciſionibus, ſed ex edictis in Parlamento verificatis; *Idem*
,, *oſtendit Iſaacus Habertus Epiſcopus Vabrenſis* in libro de juſtitia
,, connubialis edicti *a Ludovico XII. conditi, ubi hæc habet*: ,,
,, Non multum laborandum eſt, de conciliandis Regiis edictis cum
,, Eccleſiæ ſententia: nullo ſiquidem unquam edicto, matrimonia
,, filiorum familias invalida, ac nulla eſſe, abſque conſenſu pa-
,, rentum, tutorumve, conſtitutum eſt, etſi hic error multis im-
,, poſuerit. Prohibita quidem ſunt, ſed invalida, & nulla eſſe,
,, haudquaquam definitum. Unde etiam Deceſſorum veſtigiis inſi-
,, ſtens Rex Chriſtianiſſimus Ludovicus, ea iterum prohibuit, ac
,, auſterius interdixit: invalida tamen, ac nulla eſſe, contra Tri-

„ dentinæ Synodi decretum, ac Theologorum unanimem etiam in
„ Regno ſuo ſententiam, minime ſanxit. *Idem tradit Cabaſſutius*
„ in theor. & prax. jur. Canon. lib III. c. 26. n. 5. & 7. *ubi*
„ *Brodeum carpit, quod Regium edictum ad ipſam etiam Sacra-*
„ *menti rationem protraxerit. Idem docet Gerbaſius in libro, quem*
„ *inſcripſit*, Tractatus pacificus, &c. pag. 504. *Idem Natalis A-*
„ *lexander* Theolog. dogmat. & moral. to. VI. lib. 2. de Sacr. Ma-
„ trim. cap. 3. artic. 3. propoſ. 1. *Quocirca neſcimus, qua ratione*
„ *Juenin* in cit. diſſert. 10. cap. 3. artic. 2. *metuerit ſuum cal-*
„ *culum adjicere tot Doctorum Gallicanorum ſententiæ, Regis e-*
„ *tiam declaratione firmatæ, & decidere noluerit, an revera in*
„ *Gallia matrimonia inita a filiis familias ſine conſenſu parentum*
„ *ſint valida quoad ſubſtantiam, etſi civilibus effectibus destitui*
„ *nemo dubitet. Neque extra inſtitutum vagati ſumus, dum hæc*
„ *prolixius enarravimus: Siquidem verebamur, ne Epiſcopi, præ-*
„ *dicti Juenin, aliorumque, contra communem ſapientiorum Gal-*
„ *liæ Doctorum ſenſum idem ſcriptitantium authoritate decepti,*
„ *non audeant in ſuis Synodis declarare, matrimonia a filiis fa-*
„ *milias, invitis ac inſciis parentibus contracta, etſi illicita,*
„ *valida tamen eſſe; ac proinde integrum non eſſe Contrahentibus,*
„ *quamdiu eorum alter ſuperſtes eſt, alias nuptias inire; quam*
„ *profecto Synodalem declarationem ad conſulendum animarum ſa-*
„ *luti, non ſolum utilem, ſed maxime neceſſariam reputamus.*

Quæſt. VII. *An Matrimonium valide contrahatur per procuratorem, & inter abſentes.*

Reſp. Affirm. Quia 1. Eccleſia ſic contrahi permittit, ut patet ex praxi, præſertim inter Principes. 2. Alii contractus valide fieri poſſunt inter abſentes per procuratorem, vel per litteras: ergo & Matrimonium: nam Chriſtus evehendo contractum Matrimonii ad rationem Sacramenti, nihil immutavit de natura contractus. 3. Sic valide contrahebatur ante Conc. Trid. ut patet ex c. ult. *de procurat. in 6.* ubi Bonifac. VIII id expreſſe declarat. Concilium autem Trid. non irritavit, niſi matrimonia clandeſtina: at ea, quæ per procuratores fiunt coram parocho, & teſtibus, non ſunt clandeſtina.

Sed ex eod. c. ult. *de procur. in 6.* ad tale matrimonium tria requiruntur. 1. Ut procurator ad hoc habeat mandatum ſpeciale. 2. Ut procurator alium ſibi non ſubſtituat, niſi hoc ei ſit ſpecialiter commiſſum. 3. Ut procurator antequam contraxerit, non fuerit a domino revocatus: alioqui matrimonium nullum eſt, etiamſi tam ipſe, quam pars, quacum contrahit, revocationem ignoret: quia tunc deeſt conſenſus illius, cujus nomine procurator contrahit: qui conſenſus ſuppleri non poteſt a jure in matrimonio, ſicut poteſt ſuppleri in aliis contractibus: nam alii contractus per procuratores facti valent etiam revocato mandantis conſenſu, modo revocatio neque procuratori, neque parti innotuerit, l. 15. §. *Mandati*. Poſt Conc. Trid. autem requiritur etiam præſentia parochi, & duorum teſtium.

Di-

Dices. Si hoc ita ſit, quare ergo ſponſi poſtea præſentes in facie Eccleſiæ conjunguntur? *Reſp.* Hoc fit, non quod Matrimonium reputetur invalidum, ſed vel ad ſupplendas ſolemnitates omiſſas, vel ad confirmandum contractum, vel ad majorem ſecuritatem, ne forte alteruter conſenſum, antequam procurator contraxerit, revocaverit. Tribus iſtis conditionibus quarta addenda eſt, ne procurator fines mandati excedat ſui; mandans enim non cenſetur conſentire, niſi ſerventur ab ipſo præſcriptæ conditiones. L. *diligenter* D. *mandati*.

Item valet Matrimonium per litteras contractum, modo coram parocho, & teſtibus legantur litteræ ſignificantes utriuſque conſenſum de præſenti, de quarum veritate ſatis illis conſtet; nam contractus ſic facti valent. Hic tamen contrahendi modus non eſt uſurpandus ſine gravi neceſſitate, quæ rariſſime poteſt contingere. Qui autem ſic contraxerunt, poſtea coram poſiti contractum ratum habeant, ne forte conſenſus ab alterutro fuerit revocatus.

Quæſt. VIII. *An Matrimonium ſit indiſſolubile quoad vinculum, ſeu tranſlationem dominii?*

Reſp. 1. Quodvis Matrimonium abſolute contractum, eſt, & ſemper fuit ſine ſpeciali licentia Dei inſolubile, ex cap. unic. *de voto in 6.* & ex Conc. Trident. ſeſſ. 24. idque tum jure divino naturali: nam ſolubilitas vinculi repugnat finibus Matrimonii, qui ſunt prolis conveniens generatio, ejuſdem recta educatio, & arctiſſima inter conjuges animorum conjunctio: Et licet non ſit conſummatum, ordinatur tamen ex ſe, ut conſummetur, & proles procreetur. Tum jure divino poſitivo, ex Matth. 19. ubi Chriſtus Matrimonium ad ſuam primævam inſtitutionem revocans, ſic ait: *Qui fecit hominem ab initio, maſculum, & fœminam fecit eos, & dixit: Propter hoc dimittet homo patrem, & matrem, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una. Itaque jam non ſunt duo, ſed una caro. Quod ergo Deus conjunxit, homo non ſeparet.*

Deus tamen quodlibet Matrimonium, etſi conſummatum, poteſt etiam quoad vinculum diſſolvere tamquam ſupremus creaturarum omnium, & jurium illarum dominus, auferendo utrique conjugi dominium in corpus alterius, & ſua providentia impediendo incommoda inde ſequi nata.

Reſp. 2. Matrimonium conſummatum baptizatorum nullo caſu diſſolvi poteſt ab hominibus. *Prob* 1. ex Matth. 19. *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet*; & Luc. 16. *Omnis, qui dimittit uxorem ſuam, & alteram ducit, mœchatur*; & Cor. 7. *Iis, qui Matrimonio juncti ſunt, præcipio non ego, ſed Dominus, uxorem a viro non diſcedere: quod ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut viro ſuo reconciliari. Et vir uxorem non dimittat, &c.* 2. Ex perpetua praxi Eccleſiæ, quæ id nunquam permiſit.

ſit. 3. Ex Conc. Florent. decreto de Sacrament. *Quamvis ex cauſa fornicationis liceat tori ſeparationem facere, non tamen aliud Matrimonium contrahere fas eſt; quum Matrimonii vinculum legitime contracti perpetuum ſit.* Et ex Concil. Tridentin. ſeſſ. 24. can. 5. & 7. Ratio eſt, quia hoc Matrimonium eſt ſignum perfectum conjunctionis Chriſti cum Eccleſia per Incarnationem, ex cap. 5. *de bigam.* quæ conjunctio eſt indiſſolubilis; Verbum enim nunquam humanitatem aſſumptam dimittet.

Porro abſoluta illa inſolubilitas eſt ex præcepto Chriſti addito juri naturali.

Nec obſtat illud Matth. 19. *Quicumque dimiſerit uxorem ſuam niſi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur.* Nam ſenſus eſt: quicumque dimiſerit uxorem, videlicet quoad torum & cohabitationem abſolute, ac in perpetuum niſi ob ejus fornicationem, mœchatur, hoc eſt reus eſt mœchiæ alienæ, ſeu *facit eam mœchari*, ut habetur Matth. 5. & qui aliam duxerit quacumque ex cauſa, mœchatur, mœchia ſcilicet propria. Unde Chriſtus duo ibi docet, nempe & propter ſolum adulterium dimiſſionem abſolute & in perpetuum quoad torum, & cohabitationem fieri poſſe per ſe, & vi contractus Matrimonii; & facta tali dimiſſione non poſſe novum iniri Matrimonium vivente conjuge. Nam Chriſtus ipſe ea, quæ hic obſcure dixerat ad vitandas interrogantium calumnias, alibi diſcipulis clare exponit, nempe Matth. 5. *Qui dimiſerit uxorem ſuam excepta fornicationis cauſa, facit eam mœchari:* & Marc. 10. *Quicumque dimiſerit uxorem ſuam, & aliam duxerit, adulterium committit ſuper eam. Et ſi uxor, &c.*

Nihilominus Chriſtus ſatisfecit interrogationi factæ de dimiſſione quoad vinculum. Nam quum dimiſſio quoad vinculum includat poteſtatem dimittendi unam, & ducendi alteram, Chriſtus has duas dimiſſiones ſejungens priorem conceſſit, poſteriore negata; prioremque dimiſſionem abſolutam, ac perpetuam, & vi contractus Matrimonii factam, quoad torum ſcilicet, & habitationem, reſtrinxit ad ſolam fornicationem, ſeu adulterium.

Reſp. 3. Matrimonium infidelium non diſſolvitur hoc ipſo, quod unus conjugum ad fidem convertitur, altero remanente in infidelitate, quum fuerit validum, etiamſi contractum ſit in gradu ab Eccleſia prohibito: quia infideles non ſubjiciuntur legibus Eccleſiæ. At ex Dei diſpenſatione in favorem religionis Chriſtianæ conceſſa, conjux fidelis habet jus diſſolvendi illud, etſi conſummatum, & contrahendi aliud, ſi infidelis nolit ei cohabitare, vel ſi velit quidem cohabitare, ſed non ſine Creatoris injuria, Chriſtum blaſphemando, religionem Chriſtianam contemnendo, vel ſi non patiatur fidelem chriſtiane vivere, aut ad infidelitatem, aliudve pecca-

catum inducat. Patet ex c. *Quanto*, *de divort.* & ex 1.
Cor. 7. *Quod ſi infidelis diſcedit*, *diſcedat* ; *non enim*
ſervituti ſubjectus eſt frater, *aut ſoror in hujuſmodi*.
Diſſolvitur autem per aliud Matrimonium converſi ad fi-
dem. Quod ſi converſus non ineat aliud Matrimonium,
non poteſt infidelis aliud contrahere : quia diſſolubilitas
eſt ſolum conceſſa in gratiam fidei.

Imo multi docent, Matrimonium infidelis ad fidem
converſi diſſolvi poſſe, ſi alter converti nolit, quamvis
velit cohabitare pacifice, ex *c. Judæi*, & can. *Sæpe*. 28.
quæſt. 1. ſi vero uterque infidelis conjugatus baptizetur,
eorum Matrimonium fit ratum per baptiſmum ; nam hoc
ipſo quod tales communi conſenſu baptizantur, dant ſi-
gnum externum, quod conſentiant in Matrimonium
præcedens, ut juxta Chriſti inſtitutionem ſit inſolubi-
le, & ſi conſummetur poſt baptiſmum, fit abſolute in-
diſſolubile.

(✠) Nota. Vide cap. 4. lib. v. ejuſdem Tractatus DE SYNO-
„ DO, in quo SS. D. N. clarius hujuſmodi controverſiam exponit
„ num. 3. *Quod plus negotii*, inquit, *faceſſit Epiſcopis*, *eſt Ma-*
„ *trimonium ab Hebræis in infidelitate contractum*, *&* *conſumma-*
„ *tum*, *de quo diſputatur*, *an*, *&* *quando*, *per converſionem al-*
„ *terutrius conjugis ad Chriſtianam Fidem dirimatur*. *Certum eſt*
„ *Infidelium conjugium ex privilegio in Fidei favorem a Chriſto*
„ *Domino conceſſo*, *&* *per Apoſtolum Paulum* 1. ad Corinth. cap.
„ 7. *promulgato diſſolvi*, *quum conjugum alter Chriſtianam fidem*
„ *amplectitur*, *renuente altero in ſua infidelitate obdurato coha-*
„ *bitare cum converſo*, *aut cohabitare quidem volente*, *ſed non ſi-*
„ *ne contumelia Creatoris* ; *hoc eſt non ſine periculo ſubverſionis*
„ *conjugis Fidelis*, *vel non ſine execratione ſanctiſſimi nominis*
„ *Chriſti*, *&* *Chriſtianæ religionis deſpicientia* ; *ex hoc vero fit*,
„ *integrum non eſſe conjugi converſo tranſire ad alia vota*, *prius*
„ *quam infidelis interpellatus*, *aut abſolute recuſaverit cum eo co-*
„ *habitare*, *aut animum ſibi eſſe oſtenderit cum illo quidem coha-*
„ *bitandi*, *ſed non ſine Creatoris contumelia*, *uti colligitur ex ce-*
„ *leberrima Decretali Innocentii III.* in cap. Quanto de divortiis,
„ *notantque Sanchez* de matrim. lib. vii. diſput. 74. n. 12. *Sal-*
„ *manticenſes* tom. 2. tract. 9. de matrim. cap. 4. num. 48. *Car-*
„ *dinalis de Lauræa* de matrim. diſput. 16. num. 198. *Clericatus*
„ de Sacram. matrim. dec. 23. num. 24. *At quandoque evenit*,
„ *conjugem infidelem in longinquas abiiſſe regiones* ; *aut ita lati-*
„ *tare*, *ut interpellari nequeat*, *&* *tunc dubitatur*, *an interpel-*
„ *latione omiſſa*, *fas ſit converſo alias inire nuptias*. *Affirmant*
„ *plerique*, *quibus adſtipulantur Sanchez*. cit. loc. num. 14. *Ge-*
„ *nuenſis* in prax Cur. Archiep. Neapolit. cap. 27. num. 20. *Ric-*
„ *cius* in prax. part. 2. reſol. 24. *alii ex adverſo*, *inter quos Pon-*
„ *tius* lib. vii. de matrim. cap. 48. num. 22. *in eo verum ſtatu*,
„ *neceſſariam putant diſpenſationem Summi Pontificis*, *cujus eſt*
„ *declarare*, *an in quibuſdam circumſtantiis deſinat obligare præ-*
„ *ceptum Divinum*, *quo prædicta interpellatio*, *ante reſciſſionem*
„ *matrimonii*, *videtur injuncta* ; *atque huic poſteriori ſententiæ*, *in*
„ *quadam cauſa Florentina diſcuſa* 17. *Januarii* 1722. *adhæſit ſa-*
„ *cra Congregatio Concilii*, *cujus judicio Nos omnia ſubjicimus* ra-
„ tio-

„ *tionum momenta , quæ a diſſidentibus inter ſe Doctoribus in*
„ *utramque partem afferuntur, uti legere eſt* tom. II. Theſaur.
„ Reſolut. pag. 117. & ſeqq. *Nec Sedes Apoſtolica difficilem ſe præ-*
„ *bet eam petentibus diſpenſationem , quum urgens cauſa ſuadeat*
„ *concedendam : etenim , ſicuti in præfata cauſa Florentina ani-*
„ *madvertimus , Gregor. XIII. locorum Ordinariis , Parochis , &*
„ *Presbyteris , Miſſionariis Societatis Jeſu , in Angola , Æthiopia ,*
„ *& Braſilia degentibus poteſtatem fecit diſpenſandi cum quolibet*
„ *conjuge , qui Chriſtianæ religioni nomen dedit , ut novum poſſit*
„ *matrimonium inire , omiſſa interpellatione alterius conjugis In-*
„ *fidelis , quem conſtat legitime interpellari non poſſe ; & Nos ipſi,*
„ *ad Petri Cathedram evecti , facultatem conceſſimus Apoſtolico*
„ *Nuntio Venetiis commoranti , ut in ſimili rerum eventu poſſit*
„ *ab ejuſdem interpellationis onere relevare conjuges converſos ,*
„ *exiſtentes in loco pio Catechumenorum ejuſdem Civitatis Vene-*
„ *tiarum , quod habetur* in noſtra Conſt. 3. noſtri Bullarii tom. II.
„ 4. *Sed alia hinc oritur controverſia de temporis momento , quo*
„ *reſcindatur fœdus connubii , de quo eſt ſermo . Plerique Doctores*
„ *ſentiunt , interpellato conjuge infideli , eoque aut expreſſe ab-*
„ *nuente legitime cohabitare cum fideli , aut intra terminum ſibi*
„ *in interpellatione præfixum nihil reſpondente , diſſolutum ſtatim*
„ *cenſeri vinculum conjugii , quo erant ambo conſtricti : alii ar-*
„ *bitrantur , tunc primum dirimi , quum conjux converſus alteras*
„ *nuptias contrahit ; ab iſtius autem controverſiæ deciſione , alte-*
„ *rius pendet enodatio difficultatis , de qua non ſemel contigit in*
„ *Eccleſiaſticis Foris diſputare . Fingite , Titium Hebræum Chri-*
„ *ſtianam fidem amplecti ; poſtquam fuit Baptiſmate ablutus uxo-*
„ *rem ſuam Næviam , quam in Judaiſmo pertinacem reliquit , in-*
„ *terpellet , an velit ſecum cohabitare ſine Creatoris contumelia ,*
„ *Nævia aut expreſſe renuat , aut intra præfinitum ſibi temporis*
„ *intervallum nihil reſpondeat : aliud deinde matrimonium cum*
„ *Hebræo viro contrahat Nævia , Titius autem Chriſtianus cœlibem*
„ *ſtatum eligat . Fingite rurſus , poſt aliquot annos , Næviam cum*
„ *ſuo ſecundo viro ad Chriſtianam Fidem converti , colente adhuc*
„ *Titio cœlibatum ; gravis ſtatim excitatur quæſtio , an Nævia re-*
„ *dire debeat ad Titium ſuum primum virum , an potius perma-*
„ *nere cum ſecundo . Hujus autem quæſtionis deciſio ab alia pen-*
„ *det , quam antea proponebamus . Etenim ſi matrimonium Titii*
„ *cum Nævia reſciſſum fuit , ſtatim ac Nævia interpellata renuit*
„ *cum Titio legitime cohabitare , uti opinantur Doctores primæ*
„ *ſententiæ , valide profecto potuit eadem Nævia alteri ſe copulare*
„ *viro , cum quo propterea perſeverare debet , etiam quum ambo*
„ *Chriſtianorum Sacris ſunt initiati ; at ſi matrimonium in Infide-*
„ *litate contractum , tunc ſolum diſſolvitur , quando conjux conver-*
„ *ſus aliud conjugium init , uti exiſtimant Doctores ſecundæ ſen-*
„ *tentiæ , quum Titius , in caſu , aliam non duxerit uxorem , il-*
„ *legitimum certe fuit novum matrimonium a Nævia , non-*
„ *dum a priori vinculo ſoluta , contractum , atque idcirco quum*
„ *Chriſtianam Fidem amplectitur , tenetur ad primum virum redi-*
„ *re . Verum quum res contigerit Florentiæ anno 1726. & de ea*
„ *diſceptaretur in ſacra Congregatione Concilii , Nos pro noſtro ,*
„ *quod tunc gerebamus Secretarii munere , diſſertationem elucubra-*
„ *vimus , qua luculenter oſtendimus , ex enuntiatis ſententiis ,*
„ *poſteriorem eſſe , tam inter antiquos , quam inter recentiores*
„ *Theologos , & Canoniſtas , ſere communiter receptam , ex qua*
„ *concluſimus , virum Hebræum , de quo res erat , quique cum ſe-*
„ *cunda uxore , quam juxta præmonſtratum caſum duxerat , Baptiſ-*
„ *mum petebat , poſt illud ſuſceptum teneri redire ad primam jam-*

pridem Chriſtianam factam, & adhuc perſeverantem innuptam; & ſacra Congregatio ne latum quidem unguem a noſtra ſententia receſſit, eoque libentius eam eſt amplexata, quod, Nobis pariter ſuggerentibus, compererit, ita conſentientibus Theologis in conſilium adhibitis, fuiſſe ab eadem definitum anno 1679. & 1680. in ſimili caſu, qui Florentiæ quoque evenerat, quæ omnia legenda ſunt in Theſaur. Reſol. Tom. III. Pag. 146. & 152. ac ſeqq.

„ 5. *Alter ejuſdem cauſæ articulus, ſacræ Congregationis diſcuſſioni tunc quoque propoſitus, indeciſus remanſit: quærebatur itidem, an ſaltem jus eſſet Summo Pontifici, primum matrimonium in infidelitate contractum, & conſummatum, ſuprema ſua auctoritate relaxandi, veniamque concedendi conjugi, tardius ad Fidem converſo, ut in prædictis rerum circumſtantiis poſſet cum ſecunda uxore permanere. Opportuna etiam de hac, longe utique graviori quæſtione ſuis a Nobis exarata diſſertatio, quæ extat* tom. 4. Theſaur. Reſol. pag. 30. & ſeqq. *in qua plures allegavimus Doctores, hanc poteſtatem Pontifici aſſerentes, ſimulque contendentes, eam reipſa exercuiſſe S. Pium V. & Gregorium XIII. ſicut in citata diſſertatione fuſe habetur; ſed ſacra Congregatio ſatius duxit a ſententia ferenda ſe abſtinere, quoniam, etiam data Pontifici poteſtate reſcindendi prius vinculum conjugii in Infidelitate contracti, nihilominus, quod Nos ſacræ Congregationi inſinuare non prætermiſimus, merito dubitabatur, num eæ adeſſent graviſſimæ cauſæ, quæ neceſſariæ ſunt, ut per Apoſtolicam diſpenſationem dirimatur.*

„ 6. *Itaque Epiſcopus diœceſi præſidens, in qua ob admixtionem Chriſtianorum cum Hebræis, interdum caſus occurrant, de quibus diſſeruimus, utiliter de iiſdem ſermonem inſtituet in ſua Synodo, ſalubriter in ea formam inſeret interpellationis a conjuge converſo alteri faciendæ in ſua perſiſtenti perfidia, quam formulam integram refert Clericatus* citato loco. *Prudenter deni que ſuis Parochis doctrinam tradet, a Sacra Congregatione Concilii approbatam, ſecundum quam dijudicare debeant, an, & quando per converſionem alterutrius conjugis ad Chriſtianam Fidem, alter in Infidelitate relictus libertatem naneiſcatur a vinculo matrimonii, quo erat obſtrictus. Irrepſerat intolerabilis abuſus, quod maritus Hebræus ad Fidem converſus libellum repudii juxta ritum Judaicum ad uxorem tranſmittebat in ſua infidelitate perſiſtentem, cujus ope libelli uxor Hebræa ad alia vota tranſibat. Adverſus autem hunc abuſum edita eſt a nobis Conſtitut. quæ incipit* Ap.ſtolici Miniſterii, *edita die* 26. *Septembris* 1749. *in ſecundum t mum noſtri Bullarii inſerenda. Futiliter autem hæc pertractarentur in Synodo diœceſis, a qua Hebræi coguntur perpetuo exulare, nec proinde unquam in ea caſus eveniunt de quibus hactenus.*

Reſp. 4. Matrimonium baptizatorum ratum, ſed non conſummatum, diſſolvitur in duobus caſibus. 1. Per profeſſionem ſolemnem in religione approbata: ex cap. *Verum*, & cap. *Ex publico, de converſ. conjug.* & ex Concil. Trid. ſeſſ. 24. can. 6 Quia hæc conditio (Niſi religionem profitear ante conſummationem) jure ſaltem Eccleſiaſtico appoſita eſt contractui Matrimonii, in favorem boni communis, cui perſona privata cedere nequit. Dum autem unus conjugum religionem ingreſſus eſt,

eſt, alter non poteſt cum altero contrahere, niſi poſt profeſſionem prioris., quum per hanc ſolam diſſolvatur Matrimonium.

,, NOTA. 1. Conjugibus ante conſummationem conceduntur duo
,, menſes ad deliberandum de religione ſuſcipienda, ex cap. *Ex pu-*
,, *blico* cit. intra quod tempus conjux cogitans de religione, non te-
,, netur conſummare, nec poteſt ſine injuria ad id cogi. Sed hoc
,, exacto tenetur reddere debitum, ſi exigatur ab altero. Tamen
,, quandiu Matrimonium non eſt conſummatum, tamdiu liberum
,, eſt conjugibus religionem ingredi; & uno profitente poteſt alter
,, ad alias nuptias tranſire, ex cap. *Verum* cit. Secus, ſi Matri-
,, monium conſummetur, etiam per vim, & primo menſe.
,, 2. Ex Canoniſtis, & Theologis plurimis diſſolvitur per au-
,, thoritatem Papæ, qui tanquam ſupremus Vicarius Dei poteſt,
,, ob cauſam valde gravem; ſolvere tale Matrimonium.
,, *Prob.* 1. Ex facto plurium Pontificum, qui in hoc diſpenſa-
,, runt, ut Martini V. & Eugenii IV. teſte S. Antonin. 3. p. tit.
,, 1. cap. 21. §. 3. Pii II. & Pii IV. teſte Navarro, Greg. XIII.
,, teſte Præpoſito, & Clementis VIII. & Urbani VIII. teſte Con-
,, rado, &c. 2. Quia quum poſſit Papa diſpenſare in profeſſione re-
,, ligioſa, per quam dirimatur Matrimonium ratum, cur non poſ-
,, ſet in Matrimonio ipſo rato? Nam profeſſio religionis eſt fortius
,, vinculum, quam ſit vinculum Matrimonii rati; quum profeſſio
,, religionis hoc vinculum diſſolvat, juxta illud juris axioma: *Si*
,, *vinco vincentem te, a fortiori vincam te.* 3. Talis poteſtas ex-
,, pedit bono Eccleſiæ, & ſaluti animarum. At Chriſtus dedit ſuo
,, Vicario omnem poteſtatem, quæ bono Eccleſiæ, & ſaluti ani-
,, marum expediret.
,, Nec obſtat illud Chriſti: *Quos Deus conjunxit homo non ſepa-*
,, *ret.* Matth. 19. Quia hæc verba ſpectant Matrimonium conſum-
,, matum, quo ſolo conjuges fiunt una caro, ut docet Alexander
,, III cap. *Ex publico*. Unde Matrimonium eſt quidem inſolubi-
,, le, ſed ab ipſis contrahentibus, & poteſtate mere humana, qua-
,, lis non eſt hæc poteſtas Papæ, qui non diſſolvit illud ut homo,
,, ſed ut Vicarius Chriſti, & ejus diſpenſator. Quum autem ma-
,, trimonium ratum ſit dumtaxat ſignum unionis Chriſti cum Ec-
,, cleſia per charitatem, quæ in multis juſtis diſſolvitur, non de-
,, bet eſſe ita inſolubile ſicut conſummatum, quod eſt ſignum u-
,, nionis Chriſti cum Eccleſia per carnis aſſumptionem, quæ num-
,, quam diſſolvetur, cap. *Debitum*, de bigam.
,, Nec inde ſequitur, Matrimonium conſummatum poſſe etiam
,, diſſolvi authoritate Papæ: nam hoc eſt omnino indiſſolubile ob
,, perfectam ſignificationem unionis Chriſti cum Eccleſia per aſſum-
,, ptionem humanitatis. Et hoc Matrimonium a rato differt inte-
,, graliter, ſicut perfectum ab imperfecto, ſeu minus perfecto in ra-
,, tione ſigni. Nam Matrimonium ratum caret integrali perfectio-
,, ne, quæ complet conſummatum in ſua perfecta ſignificatione u-
,, nionis Chriſti cum Eccleſia per aſſumptam carnem: quam qui-
,, dem perfectionem habet Matrimonium conſummatum.
,, Nec obſtat quod Matrimonium ratum ſit Sacramentum. Nam
,, licet ſit Sacramentum, pendet tamen a contractu humano tam-
,, quam fundamento, ſuper quo contractu poteſtatem habet Eccle-
,, ſia: quamvis Eccleſia nil poſſit circa Sacramenta a contractu hu-
,, mano independentia.

Quæſt. IX. *Num, & quando licitum ſit divortium,*

ſeu ſeparatio conjugum, quoad torum dumtaxat, & habitationem, manente vinculo conjugali?

Reſp. Ob varias cauſas licite fieri poteſt, ex Conc. Trid. ſeſſ. 24. can. 8. & ex jure canonico, tit. *de divortiis*.

1. Quidem licite fit in perpetuum ob alterius conjugis fornicationem, per quam intelligitur non ſolum adulterium, ſed etiam omnis illicitus concubitus cum alio ſuppoſito, ut inceſtus, ſodomia, beſtialitas; his enim criminibus frangitur fides conjugalis, ex Matth. 5. & c. 5. & 8. *de divort.* Imo tenetur divortium facere, niſi uxor reſipiſcat, ex Prov. 8. *Qui tenet adulteram, ſtultus eſt, & impius*, & ex c. 3. *de adult.* Nam alioqui fieret particeps ejus peccatorum, tegumentum ei præbendo: & *ne peccato ejus conſentire videatur, dum correctionem debitam non apponit*, ait S. Tho. Aliud eſt de uxore, niſi ipſa certo ſciat virum adulterum ex divortio emendandum; quia uxor quum non ſit ſuperior, non tenetur illum punire, nec cenſetur ejus adulterio connivere.

Porro eſt æquale jus divortii in utroque conjuge ob adulterium. Nam quoad torum, fidem, ac debitum conjugale, pares ſunt vir, & uxor, ex 1. Corinth. 7. Et nemo tenetur debitum promiſſum præſtare ei, qui pactum primus violavit.

Divortium tamen non eſt licitum in his caſibus, 1. Si adulterium condonatum ſit etiam tacite, exercendo actum conjugalem, poſtquam cognitum eſt: nam ex c. *Si illic.* 23. q. 4. injuria condonata non poteſt poſtea puniri. Si vir ipſe uxorem proſtituerit, ex c. *6. de eo, qui cognovit, &c.* aut ſi fornicandi cauſam dederit, v. gr. denegando ei injuſte debitum; nam par non eſt, ut qui cauſam crimini injuſte dedit, ex eo commodum percipiat. Si adulterium non fuit culpabile, ut ſi uxor bona fide alteri nupſerit, putans virum ſuum eſſe mortuum: nam privatio debiti eſt pœna, ideoque ſupponit culpam. 4. Si uterque conjux adulterium pattavit ex c. 4. & 5. *de divort.* ita ut pars, quæ poſt compartis adulterium fornicata eſt, teneatur ad hanc redire, eique debitum reddere; *quum Matrimonii jus in utroque læſum conſiſtat, & paria delicta mutua compenſatione tollantur*, c. 6. *de adulter.*

„ (✠) Nota. Quæres quid cenſendum, ſi vir aliud agens, in-
„ directe occaſionem adulterii præbeat; ut puta uxorem domo in-
„ juſte expellendo, eamve deſerendo, aut neceſſaria alimenta de-
„ negando? Reſpondeo cum Sanchez lib. 5. de divortio diſp. 5. in
„ tali caſu poſſe virum devertere, ſi uxor adulteretur, c. *ſignifi-*
„ *caſti, de divort.* Ubi vir non cogitur adulteram recipere uxorem,
„ non obſtante allegata per ipſam exceptione: Quod ſi vir in cau-
„ ſa fuerit, ipſam injuſte expellens, ubi *gloſ. v. materiam* reddit
„ rationem, quia mulier nulla ad fornicandum adduci debet ra-
„ tione, c. *ita ne*, 32. quæſt. 5. Idem deciditur c. *ex litteris de*
„ *divort.* ubi non auditur uxor allegans ſe adulterium admiſiſſe,
„ eo quod vir ei neceſſaria denegarit alimenta. Ubi *Gloſſa v. com-*
„ *pul-*

,, *pulſa* eam reddit rationem, quod non ſit ignoſcendum turpiter
,, viventi prætextu paupertatis, *l. Palam D. de ritu nuptiarum*.
,, Quod tamen intelligendum eſt, niſi vir ea intentione uxorem re-
,, puliſſet, alimentiſve privaſſet, quo illa neceſſitate urgente adul-
,, terium perpetraret. Quia tunc perinde eſt ac in adulterio con-
,, nivere. Utrum dici poſſit virum adulterii cauſam dediſſe negan-
,, do debitum conjugale? Reſpondeo cum citato Sanchez, negatio-
,, nem debiti non poſſe dici adulterii cauſam, ſed potius occaſio-
,, nem, quum eo non tendat, ut fœmina fornicetur, & Nota præ-
,, cedenti probavimus virum poſſe divertere ab uxore adultera,
,, quæ domo injuſte expulſa fuerat, alimentiſque defraudata; tunc
,, enim debito, & cohabitatione defraudatur. Ex dictis collige do-
,, ctrinam P. Antoine intelligendam eſſe de debito conjugali eo fi-
,, ne negato, ut uxor fornicetur, quæ eſt ſententia *Sanchez*, *A-
,, bulenſ. cap. 19. Matth. q. 56. caſu 2. Sylva v. divortium p. 9.
,, fin. Aliorumque apud eumdem Sanchez loc. cit.*
,, Nota. Conjux innocens poteſt privata authoritate ſe ſeparare
,, quoad torum, modo ei conſtet de alterius adulterio, quum de-
,, bitum negari poſſit ſine ſcandalo, & jus negandi habeat ob vio-
,, latam ſibi fidem contractus Matrimonii. At ſeparatio quoad ha-
,, bitationem (quod eſt proprie divortium), quum ſit publica,
,, requirit authoritatem judicis eccleſiaſtici, ex cap. 3. & 6. *de di-
,, vort.* alioqui ſcandalum, & perturbatio oriretur. Poſſet tamen
,, authoritate privata fieri ad tempus ob grave periculum animæ,
,, vel corporis imminens, quod aliter declinari nequeat. Parti au-
,, tem ob adulterium dimiſſæ non licet ingredi religionem, vel
,, ſuſcipere ſacros Ordines ſine conſenſu partis innocentis, quæ ha-
,, bet ſemper jus revocandi alteram.
,, 2. Licitum eſt divortium ſupradictum ob compartis hæreſim ſu-
,, pervenientem; c. 6. *de divort.* vel ob ſævitiam, vel ob alia cri-
,, mina, ex quibus imminet animæ, corporive periculum. Nam
,, Matrimonium non tollit jus naturale vitandi proprium pericu-
,, lum animæ, & corporis. Non tamen licitum eſt ob alia crimi-
,, na, quæ neutrum periculum ſecum afferunt c. 2. *de divort.* Por-
,, ro poſt ſententiam divortii non perpetui, ſed ad tempus, v. gr.
,, donec nocens mores emendarit, innocens non poteſt mutare ſtatum
,, per profeſſionem religioſam, vel ſacrum Ordinem ſuſcipere: quia
,, nocens ſaltem emendatus poteſt authoritate judicis repetere con-
,, jugem. Imo ceſſante periculo omni, & conjuge emendato uxor
,, ad virum redire debet; nam *ceſſante neceſſitate illud quoque ceſ-
,, ſat, quod pro neceſſitate factum eſt*, c. *Ordinationes* 9. q. 1.
,, 3. Fieri poteſt ex mutuo conſenſu, ſtudio vitæ perfectioris in
,, religione, ex Matth. 10. *Omnis, qui reliquerit domum ... aut
,, uxorem propter nomen meum, centuplum accipiet, &c.* Quod ſi
,, unus poſt conſummatum Matrimonium religionem ingredi velit,
,, debet & compars ingredi, cap. 4. *de converſ. conjugator.* niſi in
,, ſæculo manens caſtitatem voveat, nec ſit de incontinentia ſuſpe-
,, cta. c. 6. eod. tit. Ut autem vir ſacros Ordines ſuſcipiat, ſuffi-
,, cit ſi uxor caſtitatem in ſæculo voveat, c. 5. eod. tit.

Quæſt. X. *An Polygamia, ſeu pluralitas uxorum ſi-
multanea ſit licita?*

Reſp. Eſt illicita, & irrita poſt Evangelium promulgatum. *Prob.* 1. Ex Luc. 16. *Omnis, qui dimittit uxorem ſuam, & alteram ducit, mœchatur.* Ergo a fortiori mœchatur, qui priore retenta, alteram adjungit. Et Matth. 19. *Qui fecit hominem ab initio, maſculum, & fœmi-*

nam fecit eos, (unicum cum unica conjungens) *propter hoc dimittet homo patrem, & matrem, & adhærebit uxori ſuæ & erunt duo in carne una, &c.* Ubi Chriſtus licentiam antiquis Patriarchis, & Iſraelitis factam revocat, & Matrimonium ad primævam inſtitutionem reducit. *Et non dixit: Tres, vel plures, ſed duo; nec dixit: Adhærebit uxoribus, ſed uxori*, ait Innocentius III. c. 8. *de divort.* 2. Ex perpetua Eccleſiæ Traditione, & praxi. 3. Ex Concil. Trident. ſeſſ. 24. can. 2. *Si quis dixerit licere Chriſtianis plures ſimul habere uxores, & hoc nulla lege divina eſſe prohibitum, anathema ſit.* Eſſe etiam irritam polygamiam ſupra docet his verbis: *Hoc autem vinculo duos tantummodo copulari, & conjungi Chriſtus Dominus apertius docuit, &c.*

Imo polygamia, ſine licentia Dei, adverſatur legi naturali. Quia 1. impedit ſaltem communiter bonam prolis educationem, & pacem domeſticam ad eam neceſſariam: Nam vix fieri poteſt, ut non ſit aliqua prædilectio, & diſtinctio, vel neglectus aliquarum uxorum; nec invidia, jurgia, rixæ inter illas uxores, aliaque mala inde naſcantur, idque ex natura rei, ſpectato fœminarum nativo ingenio. Quare uxorum pluralitas adverſatur pacificæ cohabitationi conjugum, aut gubernationi domeſticæ, qui eſt ſecundarius Matrimonii finis, ut docet Ariſtoteles. Uxor quippe non ſubditur viro ut famula, ſed ut ſocia, & comprincipium, & in domeſtica gubernatione cum viro, & ſub viro principatum tenens. 2. Æqualitas contractus Matrimonii, ideoque ejus juſtitia exigit, ut ſicut uxor tradit totaliter dominium ſui corporis viro, ſic ſuum totaliter tradat vir uxori: ita ut uterque eo æqualiter uti poſſit, nec alteri tradere ſine injuria alterius. Unde Innocentius III. cap. 8. *de divort.* ait: *Nec ulli unquam licuit ſimul plures uxores habere, niſi cui fuit divina revelatione conceſſum.* Et S. Hieronym. in c. 19. Matth. ait, Chriſtum *adducere in teſtimonium ſacram ſcripturam, & naturalem legem*, ut unitatem uxoris ſtatuat.

Hinc infideles non poſſunt ad Baptiſmum admitti, niſi unam tantum uxorem primo loco acceptam retineant, ceteris ut illegitimis dimiſſis, cap. 8. *de divort.* Si tamen alia fidem ſuſciperet, præferenda eſſet: nam poteſt converſus, omnibus uxoribus infidelibus dimiſſis, aliam fidelem ducere.

Deus tamen polygamiam Patriarchis licitam reddidit ad multiplicandum populum Dei, dividendo in plures uxores jus, quod ex natura contractus una habebat totaliter in corpus mariti, & ſuppeditando media, ne inde bona educatio, & pax familiarum impediretur, & alia mala ſequerentur.

Numquam autem conjunctio ejuſdem fœminæ cum pluribus viris permiſſa fuit. Quia hæc adverſatur fini etiam primario Matrimonii, nempe generationi prolis, quæ ut plu-

plurimum plurium commixtione virorum impeditur, ita ut vel numquam, vel ſaltem rariſſime ſequatur, ut patet in meretricibus. Et quando non impeditur, incertum reddit patrem prolis, quod prolis educationi adverſatur. Finis autem primarius Matrimonii eſt tum generatio prolis, tum ejus educatio.

CAPUT III.

De Impedimentis Matrimonii.

IMpedimenta Matrimonii alia ſunt impedientia tantum, quæ reddunt illud ſolummodo illicitum. Alia dirimentia, quæ inſuper efficiunt invalidum, ſi fuerit attentatum: unde ſic vocantur, non quod Matrimonium ſemel valide contractum dirimant, quum Matrimonium ſemel validum ſit inſolubile, ſed quia faciunt ne valide contrahi poſſit. Porro ſemper dirimunt non obſtante ignorantia invincibili, ſive juris, ſive facti circa illa. Quia non ſunt pœnæ, quæ culpam ſupponant, ſed inhabilitates morales ad Matrimonium ob bonum commune ſtatutæ, quæ non requirunt cognitionem ſui ut contrahantur, quum bonum commune poſtulet, ut etiam ab ignorantibus contrahantur. Infideles tamen, quum non ſint ſubjecti legibus Eccleſiæ, non adſtringuntur impedimentis ſolius juris Eccleſiaſtici; unde ob illa ſeparari non debent, ſi convertantur.

Quæſt. I. *Quot ſunt impedimenta impedientia tantum?*

Reſp. Sunt quatuor, quæ nunc certo vigent, & ſub mortali obligant, quum materia præcepti ſit gravis. Hoc verſu continentur:

Eccleſiæ vetitum, tempus, ſponſalia, votum.

Primum itaque eſt Eccleſiæ vetitum, ideſt prohibitio ab Epiſcopo, vel Parocho facta de non contrahendo ob dubium impedimenti alicujus, donec veritas innoteſcat, cap. 2. *de matrimon. contract.* &c. cap. ult. *de clandeſt. deſponſat.* Item prohibitio a Concilio Later. IV. & Trid. facta, ne contrahantur ſine prævis denuntiationibus, vel earum diſpenſatione.

Secundum eſt tempus, quo nuptiæ ſunt interdictæ, quod jure novo Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 10. eſt ab Adventu uſque ad diem Epiphaniæ excluſive; & a die Cinerum uſque in octavam Paſchæ incluſive. Sed quia ibi loquitur de ſolemnibus nuptiis, jure communi ſecundum multos ſolum prohibetur hoc tempore ſub mortali ſolemnitas nuptiarum, nempe benedictio ſponſi, & ſponſæ, traductio ſponſæ ad ædes ſponſi, choreæ, & convivia nuptialia. Unde Rituale Rom. dicit ſolum hoc tempore *ſolemnitates nuptiarum prohibitas eſſe: ut nuptias benedicere, ſponſam traducere, nuptialia celebrare convivia: Matrimonium tamen omni tempore contrahi poteſt.* Matrimonii tamen

 con-

conſummationem tunc prohiberi declaravit Sac. Congr., teſte Fagnano, eo quod hæc non conveniat tempori devotioni, & pœnitentiæ dicato. Imo ex conſuetudine, vel jure particulari multorum diœceſium, Matrimonii celebratio dicitur etiam nunc non permitti abſque ſpeciali cautela, & licentia Epiſcopi.

Tertium, ſponſalia prius cum alio contracta, & nondum diſſoluta. Quia tunc violaretur in re gravi fides alteri data, & promiſſio onerofa ei facta, & ab eo acceptata, quæ obligat ex juſtitia graviter in re gravi, ex c. *Agatho* 27. q. 2.

Quartum eſt votum ſimplex caſtitatis in ſæculo ſervandæ, vel ingrediendi religionem, vel ſuſcipiendi Ordinem ſacrum, vel nunquam nubendi, cap. 6. *Qui Clerici, &c.* Nam votum jure divino naturali obligat ad ſui obſervationem, ne fides Deo data violetur. Validum tamen eſſet Matrimonium, ex cap. cit. Nam ex natura rei res alicui promiſſa poteſt alteri valide licet illicite dari. At votum ſimplex non corporis traditionem, ſed ſolam promiſſionem complectitur. *Poſt votum ſimplex adhuc remanet homo dominus corporis ſui, & ideo poteſt ipſum dare alteri, ſcilicet uxori.* S. Th. in 4. diſt. 38. q. 1. art. 2. q. 2.

Quæſt. II. *Quænam obſervanda ſunt circa Banna, ſeu denuntiationes futuri Matrimonii?*

Reſp. Sequentia. 1. Licet ad valorem Matrimonii non requirantur, quum nullo jure ob earum defectum irritetur; tamen graviter præcipiuntur a Concil. Later. IV. & Trident. ſeſſ. 24. cap. 1. Quare qui ſine illis, vel legitima diſpenſatione Epiſcopi contrahunt, & Parochus aſſiſtens, peccant mortaliter. Quia violant præceptum Eccleſiæ in re gravi, ubi agitur de graviſſimis malis impediendis: niſi tamen excuſaret urgentiſſima neceſſitas, qualis reperitur in articulo mortis; ut ſi concubinarius brevi moriturus velit, & debeat contrahere Matrimonium cum concubina, tunc ſi nequeat adiri Epiſcopus, vel ejus Vicarius, Parochus per epichiam poterit interpretari legem illam in tali caſu non obligare.

2. Ex præcepto fieri debent tribus feſtivis diebus continuis, non tamen immediatis, ab utriuſque contrahentis Parocho, vel Parochis in Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia, niſi ex cauſa juſta Ordinarius diſpenſet, ex Conc. Lateran. IV. c. 51. & Trid. ſeſſ. 24. c. 1. Quare ſi contrahentes ſint diverſarum parochiarum, debent fieri denuntiationes in utriuſque parochia: & tunc unus Parochus non poteſt Matrimonio aſſiſtere, niſi habeat teſtimonium alterius Parochi de illis factis. Quod ſi alteruter ſponſus non ita pridem in aliqua parochia commoretur, denuntiationes fieri debent eo in loco, ubi diutius manſerit, ut facilius impedimenta, ſi quæ fuerint, detegantur. Quoad vagos vero Parochus nihil debet agere ſine licentia Ordinarii, ut jubet Conc. Trid.

,, (✠) NOTA. In lib. VIII. cit. Tract. c. 69. n. 2. de publicatione matrimonii in Eccleſia facienda, hæc habentur: *Et ne recedamus ab exemplo matrimonii, cui hactenus inſiſtimus, Innocentius III. in Concilio Generali Lateranenſi* relat. in c. Quum inhibitio, de clandeſtin. deſponſatione, *matrimonium priuſquam celebretur, publice in Eccleſia denuntiari præcepit; eamdemque Publicationem ter faciendam ſtatuit Tridentin.* citat. capit. 1. ſeſſ. 24. de reformat. Matrim. *niſi Epiſcopus aut omnes, aut earum aliquam omittendam cenſuerit, quod ejuſdem judicio, & prudentiæ relinquitur: Parochus autem matrimonium intereſſe præſumens, cui legitimæ non præceſſerint denuntiationes, ſuſpenſione ab officio triennio duratura, aut etiam graviori pœna plecti jubetur* in citat. cap. Quum inhibitio, §. final. *a qua quidem ſuſpenſione, cujus tempus eſt a jure determinatum, non poſſe eundem intra triennium ab Epiſcopo abſolvi*, docens *Sanchez* de matrimon. lib. III. diſput. 42. n. 2. *Guttierez* de matrim. c. 75. n. 2. & *Pontius* lib. v. c. 37. n. 11. *Ipſis vero Contrahentibus, quia Eccleſiæ mandatum in re ſane gravi contemnunt, condignam pœnitentiam injungendam* in eodem citat. §. final. *ſtatuitur: teſtibus tamen, qui ejuſmodi matrimoniis aſſiſtunt, nulla pœna, neque a Conc. Lateranenſi, neque a Tridentino reperitur impoſita; at nihilominus pleræque Diœceſanæ Synodi in illos duxerunt animadvertendum pœna excommunicationis latæ ſententiæ; quamvis porro Soto* in 4. diſtinct. 28. q. 1. art. 2. §. Quo igitur, *abſonum viſum ſit, a particulari Synodo illam in prædictos teſtes irrogari pœnam, a qua infligenda Concilia Generalia abſtinuerunt, ac proinde præfatas Conſtitutiones irritas exiſtimaverit; rectius tamen earundem validitatem propugnat, atque a Soti argumentis vindicat Sanchez* citato lib. III. diſput. 46. n. 8. *etenim quum teſtes præfati authoritatem præſtent matrimonio ab Eccleſia interdicto, graviter profecto in Eccleſiæ leges delinquunt: quapropter Synodales conſtitutiones eorum culpam debita coercentes pœna, nihil agunt contra Canones, ſed Canones ipſos tuentur, ac fovent; ſicut animadvertit etiam Fagnanus* in citato c. Sicut olim, n. 78. de accuſat. *ubi loquens de Synodo Provinciali, quæ in re, quam in præſens verſamus, non plus authoritatis habet, quam Diœceſana, ait:* Non tamen horum poteſtas adeo reſtringitur, quin multa ſtatuere poſſint circa ea, quæ totam provinciam concernunt, præter jus commune . . . ſuiſque decretis jus commune adjuvare, addendo novas pœnas, vel antiquas augendo.

3. Inter ſingulas proclamationes, item inter ultimam, & ipſam Matrimonii celebrationem intercedere debet aliquod intervallum, juxta cujuſque diœceſis ſtatuta.

4. Eſt mortale ſi una e tribus omittatur, niſi probabilis adſit ſuſpicio Matrimonium poſſe malitioſe impediri; tunc enim Concil. Tridentin. permittit unicam denuntiationem præmitti, aut etiam nullam de licentia Ordinarii, ſi hoc putetur neceſſarium ad amovendum periculum.

5. Si intra duos menſes poſt factas denuntiationes Matrimonium non contrahatur, illæ repetantur, ni aliter Epiſcopo videatur. Ita *Rituale Rom.* quia interea poſſent ſponſi contraxiſſe aliquod impedimentum.

6. Qui extra confeſſionem novit aliquod impedimentum,

etiam occultum, inter nupturientes, tenetur ſub mortali illud detegere, tum ex præcepto Eccleſiæ, tum jure naturali. Nam tunc agitur de bono communi, ſalute proximi, & valore Sacramenti; & quiſque graviter tenetur, præſertim jubente ſuperiore, impedire grave damnum proximi, qualis eſt nullitas Matrimonii, ex qua plura peccata, & incommoda oriuntur, ut concubinatus, illegitimitas filiorum. Unde Conc. Camerac ann. 1565. jubet excommunicari eum, qui verum impedimentum ſciens, reticuerit, ſicut qui falſum finxerit.

Nec obſtat quod nequeas probare impedimentum; nam unus teſtis fide dignus Matrimonium impedit, ex c. 27. *de ſponſal.* donec oppoſitum probetur. Quod ſi inde orietur infamia denuntiato, teneris privatim admonere, ut a Matrimonio deſiſtat; quod ſi nolit, teneris monere Parochum. Item quiſque tenetur declarare ſi alteruter habeat impedimentum prohibens ob præceptum Eccleſiæ; quia quiſque tenetur impedire peccatum proximi, & peccati executionem, quum poteſt ſaltem ſine ſuo gravi damno.

7. Parochus, cognito impedimento, tenetur prohibere Matrimonium, nec ei aſſiſtere, ſed remittere ad Epiſcopum, vel officialem.

Quæſt. III. *Quot ſunt impedimenta dirimentia?*

Reſp. Poſt Conc. Trid. ſunt quindecim his verſibus comprehenſa:

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus diſparitas, vis, ordo, ligamen, honeſtas,
Ætas, affinis, ſi clandeſtinus, & impos,
Si mulier ſit rapta, loco nec reddita tuto.
Hæc facienda vetant connubia, facta retractant.

Porro eſt peccatum mortale contrahere cum aliquo ex hiſce impedimentis; nam fit contra prohibitionem Eccleſiæ in re gravi, & attentatur Sacramentum, quod non poteſt effici. Hinc ne quidem metus gravis excuſaret a peccato: nam vel cum aliquo ex his ſcienter contrahens ex metu gravi intenderet contrahere, & tunc tentaret Sacramentum, quod non poteſt efficere; vel ſolum fingeret ſe intendere, & tunc fingeret ſe miniſtrare Sacramentum, quod non vult miniſtrare, quod utrumque eſt graviter injurioſum Sacramento.

1. *Error.* Si ſit circa ſubſtantiam perſonæ, jure etiam naturali Matrimonium irritat. Quia impedit conſenſum in ſubſtantiam contractus, nempe in perſonam, qua cum contrahitur: nam perſona eſt ſubſtantiale, ac primarium objectum Matrimonii, quum ſit res ipſa, circa quam contractus Matrimonii primario verſatur. At nullus eſt contractus ſine conſenſu circa ſubſtantiale objectum illius. Idque etiamſi error ſit ſolum concomitans, quia adhuc deeſt conſenſus actualis poſitivus eſſentialiter requiſitus ad hunc contractum: nam quod incognitum eſt, non

pot-

poteſt eſſe actu volitum. Unde Lia pro Rachele obtruſa Jacobo, *Gen.* XXIX. non fuit vere ejus uxor, niſi poſtquam ipſe detecta fraude Liam acceptavit in uxorem.

Si vero error ſit ſolùm circa qualitatem, ſeu accidentia perſonæ, ut nobilitatem, divitias, virtutem, virginitatem, indolem, &c. non dirimit Matrimonium, etiam alterius contrahentis dolus ei cauſam dediſſet. Quia nihilominus adeſt conſenſus abſolutus in perſonam, cum qua contrahitur, quæ eſt objectum directum, ac ſubſtantiale hujus contractus: nam defectus accidentium non tollit ſubſtantiam rei, nec conſenſum abſolutum in rem ipſam, cauſa 29. q. 1.

Excipe 1. niſi error qualitatis redundet in errorem perſonæ, ut quum qualitas perſonam determinat, diſtinguitque a quavis alia, ut ſi intendas contrahere cum primogenita, quam aliter non noviſti, & ejus loco detur ſecundogenita; nam error circa talem qualitatem impedit conſenſum circa objectum ſubſtantiale per illam determinatum. 2. Niſi conſenſus datus ſit ſolum ſub conditione talis qualitatis, circa quam erratur, ut ſi dicas: *Accipio te in uxorem ſi es dives*, vel *nobilis*, *&c. Secus, non te accipio*. Tunc enim qualitate iſta non ſubſiſtente Matrimonium nullum eſt, propter defectum conſenſus in perſonam alligati tali qualitati: nam conſenſus conditionatus non ſubſiſtit, non ſubſiſtente conditione, cui alligatur. Sed tunc requiritur ut contrahens habeat actu voluntatem non aliter contrahendi, vel antea habuerit, nec revocarit. Verùm ſi conditio exterius non exprimatur, contractus in foro externo cenſetur abſolutus: unde ſi quis interius conſenſiſſet tantum ſub conditione ſi ſit dives, nobilis, &c. cogeretur illam ducere, & conſenſum abſolutum dare.

II. *Conditio*. Conditio ſervilis ignorata, dum perſona libera contrahit cum perſona ſerva putans eſſe liberam, ex cap. *Si quis ingenuus* 29. & ex cap. 2. & 4. *de conjugio ſervorum*. Ratio hujus impedimenti eſt, ut tollatur magna contractus inæqualitas, & ut impediatur gravis injuria perſonæ liberæ ignoranti illata. Valet tamen Matrimonium, ſi perſona libera cognoſcebat alterius ſervitutem, ex cap. cit. nam tunc conſentit in illam inæqualitatem; ſi perſona ſerva ducat aliam ſervam, putans eſſe liberam; quia par eſt utriuſque conditio. *ibid.* Nomine perſonæ ſervæ hic intelligitur mancipium, in quod dominus habet plenum jus vendendi, donandi, & quibuslibet operibus ſervilibus occupandi.

„ (✠) NOTA. 1. Conditionis nomine hic intelligitur ſtatus ſer-
„ vitutis. Servorum vero quadruplex eſt genus, nempe adſcriptito-
„ rum, domeſticorum, mancipiorum, & ſervorum pœnæ.
„ Domeſtici ii ſunt, qui operas ſuas hero locant pacta pro iiſ-
„ dem mercede, & qui nonniſi penes eaſdem operas a dominis
„ pendent.

 „ Ad-

,, Adſcriptitii, ſeu ſervi glebæ ſunt ii, qui certos agros colere, & exercere tenentur in commodum domini cujuſcumque, ad quem prædicti agri devenerint: iis ſolum deductis, quæ ad vitæ ſuſtentationem neceſſaria fuerint. Et ii ratione ſolum glebæ, ſeu agri a dominis ſuis dependent.

,, Mancipia, ſeu ſervi ſtricte ſumpti, ſunt ii, in quos patronus plenam habet libertatem, adeout eos tamquam rem ſuam vendere poſſit, aliis locare, quo voluerit tranſmittere, & in iis, quibus velit, licitis operibus occupare.

,, Denique ſervi pœnæ, ii ſunt, qui ex judicis ſententia pœnæ alicui mancipata ſunt, puta qui damnati ſunt ad triremes, ad exilium perpetuum, ad mortem, quam fuga declinaverunt.

,, Nulla hic movetur difficultas de domeſticis, aut ſervis glebæ; ii enim vere liberi ſunt, adeoque ſi quis ſervitutem eorum ignoret, non deſinet verum contrahere matrimonium, quum matrimonium hoc nulla lege, jure nullo decernatur invalidum. Tota igitur difficultas eſt de mancipiis, ac ſervis pœnæ: de mancipiis ſatis author; hoc unum quærimus in præſenti an valeat matrimonium ab iis contractum, qui ſervi pœnæ dicuntur.

,, *Reſp.* Valere quoad Sacramentum: quia impedimentum conditionis matrimonium dirimens eſt juris poſitivi eccleſiaſtici; nulla vero eccleſiaſtica lex irrita declarat hujuſmodi hominum matrimonia.

,, (✠) Nota. 2. Si liber cum ancilla ex errore contraxit, & injuriam paſſus eſt, poteſt propria authoritate recedere, ſecluſo ſcandalo, quod ſequeretur, ſi matrimonium publicum eſſet, quo in caſu eccleſiæ judicio fieri ſeparatio oporteret. Nec ſolum liber, ſed etiam ſervus, quum matrimonium ſit nullum, recedere poteſt. Quid vero, ſi pars libera, cognita ſervitute, manere in contracto conjugio velit? Si perſona ſerva bona fide contraxit, neque liberam partem decepit, non tenetur matrimonium renovare: ſi vero fraudulenter conjugem decepit liberum, tunc non ratione contractus, qui nullus fuit, ſed ratione illatæ injutiæ conſentire tenetur libero conjugi contrahere volenti. Servitus matrimonio rato ſuperveniens matrimonium non dirimit. Nam quod ſemel valuit in hac materia, ſemper valet.

,, (✠) Nota 3. Tres ſunt caſus, in quibus jura diſponunt, ſervum per matrimonium libertatem nanciſci. 1. eſt, quum dominus dotem conſtituit ancillæ. 2. quando dominus ancillam in conjugem recipit, aut domina ſervum. 3. eſt, quando dominus tradit ſervum, aut ancillam libero ignoranti talem ſervitutem; aut ſi ipſe non tradat, conſentit tamen, nec detegit ignoranti veritatem. Diſputant in utramque partem Theologi, valeat ne matrimonium in his tribus caſibus, præſertim in ultimo. Opinio affirmans videtur probabilior, quia ſervitus iſta nullius momenti eſt; quum matrimonio contracto continuo evaneſcat, & pars libera non fiat deterioris conditionis. Matrimonium cum *Liberta*, quæ prius fuit ancilla, & poſtea aſſecuta eſt libertatem plenam, validum eſt. Si vero ancilla nondum evaſit *libera*, ſed promiſſionem habeat a domino obtinendæ poſt breve tempus libertatis; tunc ſi tempore ſervitutis contrahat, matrimonium nullum eſt. Idem dicendum, ſi libertatem aſſequatur ad tempus, puta ad biennium, poſtea redigenda in ſervitutem: quia tunc revera manet ſervitus licet per breve tempus abrupta.

III. *Votum*. Scilicet votum ſolemne caſtitatis per profeſſionem factam in religione approbata, vel per ſuſceptionem Ordinis ſacri, ex Conc. Gen. Later. I. cap. 21.

&

& Later. II. c. 7. ex cap. un. de voto in 6. & ex Conc. Trid. ſeſſ. 24. can. 9. ibi: *Si quis dixerit, Clericos in ſacris Ordinibus conſtitutos, vel Regulares caſtitatem ſolemniter profeſſos, poſſe Matrimonium contrahere, contractumque validum eſſe, non obſtante lege Eccleſiaſtica, vel voto... anathema ſit.* Item votum ſimplex caſtitatis in Societatem Jeſu poſt biennium novitiatus emiſſum, ex Bulla Gregorii XIII. *Aſcendente Domino*. Religioſi autem, Moniales, Clerici in Sacris conſtituti, & Laici in gradibus prohibitis tentantes inire Matrimonium, excommunicantur ipſo facto, ex *Clem.* de conſang.

Habes itaque ſolemne votum ex ſola lege Eccleſiæ Matrimonium dirimens impedimentum eſſe, quæ primum prohibuit tantum Deo conſecratis viris, ut Virginibus Matrimonium contrahere, ac deinde etiam contractum dirimere voluit.

IV. *Cognatio*. Triplex eſt cognatio dirimens Matrimonium. Prima dicitur legalis, & eſt vinculum, ſeu propinquitas perſonarum orta ex adoptione perfecta, per quam perſona extranea aſſumitur in filium, vel filiam; ac hæredem neceſſarium, & tranſit in patriam poteſtatem adoptantis. Hæc Matrimonium dirimit in perpetuum inter adoptantem, & adoptatum, adoptatique poſteros uſque ad quartum gradum incluſive: inter adoptatum, & uxorem adoptantis: inter adoptantem, & uxorem adoptati: item inter adoptatum, ſeu adoptatam, & filios aut filias adoptantis, ſed ſolum uſquedum liberi ſint a poteſtate patria per mortem adoptantis, vel per emancipationem, cap. unic. *de cognatione legali*.

,, (✠) Nota. Duæ ſunt ſpecies adoptionis, quarum altera adrogatio dicitur, altera generali vocabulo adoptio appellatur. Adrogationis hæc ſunt propria, 1. Quod eorum tantum eſt, qui ſunt ſui juris. 2. Quod fieri debet auctoritate Principis. 3. Adrogatus tranſit in poteſtatem Adrogantis, fitque ejus hæres neceſſarius. Porro rogabatur & qui adoptabat, & qui adoptabatur; ille, an vellet eum, quem adoptaret ſibi juſtum filium eſſe, hic an id fieri pateretur, unde & adrogationem dictam eſſe ſcribit Cajus *l.* 2. *Dig. de Adoptionib.* Adoptio ſimplex eorum eſt, qui ſunt in poteſtate, fitque auctore Patre, qui in poteſtate habet imperium magiſtratus; per hanc adoptatus neque e naturalis Patris, vel Avi poteſtate egreditur, neque adoptivo Patri ex teſtamento neceſſario ſuccedit, ſed tantum ſuccedendi jus habet ab inteſtato: primam, non alteram impedimentum matrimonio præſtare communis eſt Theologorum ſententia.

,, Aſſumptio *perſonæ extraneæ*, ideſt perſonæ, quæ non eſt in poteſtate adoptantis, ut in ea ſunt hæres, vel filius, unde perſona etiam conſanguinea adoptari poteſt, quia eſt extranea hoc ſenſu, quod eo careat conjunctionis gradu, ad quem adoptatur in *filium*, vel *filiam*, vel *neptem*, *&* *deinceps*, quia *ex leg. Nec apud, cod. de hæred. inſtitur.* non poteſt quiſquam adoptari in fratrem, vel parentem. Hæ duæ ſpecies cognationis legalis etiam ſoluta adoptione per mortem adoptantis, vel per emancipationem adoptati, matrimonium dirimunt.

,, Quare facilior eſt modus efficiendi, ut filius adoptatus cum fi-

,, lia

,, lia carnali adoptantis contrahere poſſit, ſi eorum alteruter ſecundum formam civilium legum emancipetur.

,, NOTA. 1. Ab iſta ſpecie legalis cognationis excludendi ſunt primo nati illegitimi adoptantis; hi enim non cenſentur eſſe in poteſtate Patris ſui, §. *ult. inſt. de nupt.* 2. eadem ratione emancipati, quæ eſt probabilior opinio, *Covarruv. in epiſt. par.* 2. *cap.* 5. §. 5. 3. excludendi ſunt fratres, & ſorores adoptivi; hi enim ſi ſiat ex diverſa familia inter ſe contrahere nullo iure prohibentur. Vide *Covarr.*

,, NOTA 2. Conditiones a civili jure præſcriptæ, ut quis poſſit adoptare, iſtæ ſunt. 1. ut adoptans ſit ſui juris. 2. major viginti quinque annis. 3. ut ſit maſculus; fœminæ namque adoptari quidem poſſunt, ſed non adoptare niſi ex privilegio. 4. ut adoptans habeat naturalem generandi potentiam. Non tamen excluduntur ii, qui cum a nativitate habuiſſent illam, ex accidenti amiſerunt, ut ſecti gladio, aut facti ex morbo eunuchi: Sed excluduntur frigidi ex natura *leg.* 2. *de adoption.* 5. ut adoptans ſit ejus ætatis, quæ adoptati ætatem excedat annis decem & octo. 6. ut perſona extranea quum adoptatur præſens ſit adoptanti, & in adoptionem conſentiens: non enim fieri poteſt per literas, aut per procuratorem adoptio *l. neque.*, *& leg. poſt mortem finali dig. de adoptionibus*, conſule *inſtitut. lib.* 1. *tit.* XI. *de Adopt.*

Secunda eſt cognatio ſpiritualis, quæ eſt vinculum, ſeu propinquitas perſonarum jure Eccleſiaſtico inducta, ratione Baptiſmi, & Confirmationis. Irritat Matrimonium inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique Patrem, & Matrem, nec non inter Patrinos, ſeu ſuſceptores, & baptizatum, baptizatique Patrem, & Matrem; item inter confirmantem, & confirmatum, confirmatique Patrem, & Matrem. Inter hos, & non plures contrahitur, ex Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 2.

Porro non contrahitur a Procuratore, ſed a ſolo mandante, ut teſte Fagnano, reſolvit S. Congregatio. Nam hic ſolus a Parentibus baptizandi deſignatur, & Patrinus reputatur, & ut cauſa principalis ſuſcipit, ac tangit per procuratorem tamquam per inſtrumentum, qui non agit nomine ſuo, ſed mandantis. Contrahitur tamen etiam a Laico baptizante in caſu neceſſitatis; qui proinde non poteſt ducere puellam a ſe baptizatam, vel ejus Matrem.

,, (✠) NOTA. 1. Excipe hunc ſolum caſum, patrem ipſum, qui prolem propriam, modo tamen legitimam, in caſu neceſſitatis baptizat, cap. *ad limina.* 3. q. 1. cap. *ſi vir de cognat.* Dixi, *prolem legitimam*: nam ſi pater in caſu neceſſitatis baptizat filium, quem ex concubina ſuſcepit, cognationem cum ea contrahit, itaut illam in uxorem ducere nequeat. Diſparitatis rationem hanc reddunt Theologi, quia legitimi conjuges habent jus acquiſitum petendi debitum, quo non debent privari propter opus religioſum, & laudabile; concubinarius vero nullum jus haber petendi a concubina debitum.

,, (✠) NOTA 2. Error facti in ſuſcipientem impedit, ſive in patre reſpectu propriæ prolis, ſive in alio quocumque, ne impedimentum cognationis ſpiritualis contrahet. Prob. 1. Pars ex *cap.*

,, 2.

„ 2. *de cognat. ſpirit.* ubi ſic loquitur Alexander III. *ſi vir vel mulier . . . . , ex ignorantia filium ſuum de ſacro fonte ſuſceperit, eos ignorantia excuſare videtur.* Prob. 2. pars, quia etſi ad contrahendam cognationem hanc neceſſaria non ſit intentio ejuſdem contrahendæ, ut male cenſent aliqui apud Sanchez lib. vii. diſp. 58. at certe neceſſaria eſt intentio fungendi munere patrini, quum nemo ſimpliciter invitus poſſit patrinus conſtitui: ſed qui per errorem levat filium Petri, exiſtimans ſe levare filium Joannis, intentionem hanc non habet; ergo non contrahit cognationem ſpiritualem cum filio, aut parentibus Petri; neque etiam cum filio, aut parentibus Joannis, quia revera non ſuſcipit filium Joannis; Secus dicendum, ſi habeat intentionem ſuſcipiendi puerum præſentem, quiſque ille ſit. Ita Sanchez ibid. num. 7. Bonacina num. 17. & alii. Longe alia ratio eſt de eo, qui baptizat filium unius, credens ſe alterius filium baptizare, quia miniſter Sacramenti tenetur habere animum, & intentionem baptizandi perſonam præſentem, quæcumque ea ſit, ne irritum faciat Sacramentum.

„ NOTA 3. Multi exiſtimant cognationem ſpiritualem non contrahi ab eo, qui infantem ſuſciperet extra baptiſmum ſolemnem.

„ NOTA 4. Suſceptores, ſeu Patrinus, & Matrina poſſunt inter ſe Matrimonio jungi, quia inter eos nulla exurgit cognatio. Sacra Cong. Cardinalium Conc. Trid. Interpretum cenſuit non Confirmatum, ſi ſuſcipiat aliquem in Sacramento Confirmationis, non contrahere cognationem ſpiritualem, vide Genet. de matr. cap. 6.

„ NOTA 5. Sedes Apoſtolica difficilius diſpenſat in impedimento cognationis ſpiritualis, quam in impedimento cognationis carnalis, ut advertit Fagnanus in *c. ex litteris, de cognatione ſpirituali*, ubi ſubdit etiam, ei, qui carnaliter cognovit perſonam, cum qua cognatione ſpirituali junctus erat, ſi diſpenſationem petat, non ſolum cognationem, ſed etiam crimen admiſſum, in ſupplicatione exprimendum eſſe. Is enim conſtans eſt curiæ Romanæ ſtylus: ſtylus autem jus facit. Ita Pyrrus Corradus libro viii. cap. 8. num. 12.

Tertia eſt cognatio naturalis, quæ dicitur conſanguinitas, & eſt propinquitas, ſeu conjunctio ſanguinis inter perſonas, vel ab eodem ſtipite propinquo deſcendentes, ut ſunt Fratres, & cognati, vel quarum una deſcendit ab altera, ut ſunt pater, & filia, avus, neptis, &c. Hæc diſtinguitur per lineas, & gradus.

Linea eſt ordinata ſeries perſonarum ſanguine junctarum, conſtans certis gradibus, & duplex eſt nempe, recta, & tranſverſa, ſeu collateralis.

Linea recta eſt ordinata ſeries aſcendentium, & deſcendentium, ab eodem ſtipite directe procedentium, quorum ſcilicet unus ab altero deſcendit, ut Patris, Filii, Nepotis, &c. In hac linea juxta jus Canonicum non computatur perſona, quæ eſt communis ſtipes, ideſt, ex qua aliæ ducunt originem.

Collateralis, ſeu tranſverſa eſt ea, quæ continet perſonas deſcendentes quidem ab uno communi ſtipite, ſed quarum nulla deſcendit ab altera: unde dicuntur collaterales, ut ſunt frater, & ſoror, conſobrinus, & conſobri-

na,

na, &c. Per gradum hic intelligitur diſtantia perſonarum conſanguinearum inter ſe a communi ſtipite.

Ad cognoſcendos gradus hæ ſunt regulæ, 1. In linea recta tot ſunt gradus, quot generationes, ſeu perſonæ, dempto ſtipite: ſive tot gradibus una perſona diſtat ab alia, quot generationibus, ſeu perſonis inferior a ſtipite deſcendit. Sic filius, vel filia diſtat a Patre, & Matre uno gradu; Nepos, vel Neptis ab Avo, & Ava duobus gradibus, & ſic deinceps. 2. In linea collaterali ſi perſonæ æqualiter a communi ſtipite diſtent, eo gradu inter ſe diſtant, quo diſtant ab eodem ſtipite; ſive tot gradibus inter ſe diſtant, quot generationibus deſcendunt a communi ſtipite. Sic frater, & ſoror ſunt in primo gradu, conſobrini, ſeu liberi fratrum in ſecundo, horum filii in tertio, & ita deinceps, cap. *ad ſedem* 35. quæſt. 5. Nam quum adæquata horum conjunctionis ratio ſit unio cum ſtipite, non poſſunt magis, aut minus inter ſe diſtare, quam a ſtipite.

Si vero perſonæ inæqualiter diſtent a communi ſtipite, in eo gradu ſe contingunt, quo remotior diſtat a ſtipite. Nam perſonæ collaterales non debent magis, aut minus inter ſe diſtare, quam una diſtet a ſtipite, qui eſt horum propinquitatis ratio. Unde filia, & frater Patris ſunt conſanguinei in ſecundo gradu; & ſi una ſit in quinto, altera in quarto, cenſentur eſſe inter ſe in quinto, ſicque inter illas non eſt impedimentum, cap. *Vir*, *de conſanguin.*

,, (✠) NOTA. S. Pius V. in Conſt. *Sanctiſſimus* 1566. ſtatuit,
,, *quod de cætero in quibuſcumque diſpenſationibus conſanguinita-*
,, *tis & affinitatis*, excepto ſolum primo gradu, de quo ſtatim,
,, *ſufficiat remotiorem tantum gradum exprimere*.

,, Circa hæc caute obſervandum. 1. Regulam, quæ ſtatuit, ut
,, in linea tranverſa gradus remotior ad ſe trahat propinquiorem,
,, non ita eſſe generalem, ut nullas patiatur exceptiones. Si enim
,, gradus propinquior ſit gradus primus, gradus vero remotior non
,, eat ultra quartum, obreptitia erit diſpenſatio, ſine gradus pro-
,, pinquioris mentione obtenta: quum *in eo primo gradu Sancti-*
,, *tas Sua numquam diſpenſare intendat*, ut expreſſe tradit S. Pius
,, V. in ſupra citata Conſt. Dixi, *ſi gradus remotior non eat ul-*
,, *tra quartum*: ſi enim ex iis, qui contrahere volunt, alter eſſet
,, in primo gradu, alter in quinto, nulla opus eſſet diſpenſatione,
,, ut ſanior pars Theologorum docet poſt Covarruviam, cujus de-
,, ciſioni ſubſcripſit author collat. Pariſ. tom. 2. pag. 260. Idipſum
,, docere videtur Pyrius Corradus lib. VII. *praxis diſpenſationum*
,, *Apoſtol.* cap. 7. n. 72. quia, inquit, licet unus tantum ſit in
,, quinto gradu, omnes tamen cenſentur eſſe in eodem quinto gra-
,, du. Contrarium docet Tournely in tract. de Matr. & pro ſe ad-
,, ducit Corradum, in quo nihil reperi, quod ejus faveat opinio-
,, ni.

,, Obſervandum 2. Quod S. Pius V. ſtatuendo *ut gradus re-*
,, *motior trahat ſecum propinquiorem*, ſimul ſtatuerit, ut qui in a-
,, liis, ultra primum, gradibus omiſerint gradum propinquiorem,
,, declaratorias ab Apoſtolica Sede literas obtinere teneantur, qui-
,, bus conſtet diſpenſationem ſine mentione gradus propinquioris ha-

,, bi-

,, bitam, de *ſubreptionis*, vel *obreptionis vitio notari non poſſe*.
,, Quæritur autem, an eæ litteræ ſint neceſſariæ ut diſpenſatio va-
,, lide executioni mandetur: Aſſerunt Gallorum aliqui, ſed alii
,, melius negant poſt Sylvium hic q. 54. art. 4. Salmant. r. art. 9.
,, cap. 14., Pontas V. *Diſpenſe de mariage*, caſ. 53. niſi timeatur
,, ſcandalum plebis, quæ quandoque exiſtimat gradum propin-
,, quiorem debere computari. Si tamen etiam in caſu ſcandali præ-
,, dictæ litteræ non peterentur, diſpenſatio non deſineret eſſe va-
,, lida.

,, Nec noceat Brevia duo, alterum quidem Urbani VIII. 1621,
,, alterum Innoc. X., in quibus declaratur, Officiales quoſdam in-
,, valide diſpenſaſſe cum partibus, quæ remotiori tantum expreſſo
,, gradu litteras declaratorias ſuper propinquiori gradu non obti-
,, nuerant, quia ut bene notat Corrad. n. 71. Juſtis lib. 2. cap. 3.
,, Reinffenſt. 172., Officiales non poſſunt valide exequi prædictam
,, diſpenſationem, niſi partes antea prædictas litteras obtinuerint,
,, quia, licet diſpenſatio, quæ tacito propinquiori gradu obtenta
,, fuit, nec ſubreptitia, nec obreptitia ſit, ut conſtat ex citata S.
,, Pii V. Conſtit., ea tamen prædictas litteras requirit pro foro ex-
,, terno, ut non ſolum licite, ſed & valide executioni mandetur.
,, Dixi pro foro externo, quia ſi diſpenſatio pro foro interno pera-
,, tur, nec propinquioris gradus expreſſio, nec litteræ declaratoriæ
,, requiruntur, ut ait Reiffenſt. num. 181.

,, Quia tamen omnis, & quæcumque ſcrupuli cauſa in hiſce ma-
,, teriis reſecanda eſt, ſolliciti eſſe debent, qui in gradu mixto
,, diſpenſationes petunt, ut gradus propinquior ſemper exprimatur;
,, idque ad validitatem executionis neceſſarium cenſent, ut dixi,
,, Galli non contemnendi Authores. Obſervandum deinde in gradu
,, inæquali, ſeu mixto, qui gradum primum attingit, (puta ſi
,, patruus filiam ſororis ſuæ, vel amita filium fratris ſui ducere ve-
,, lit) exprimendum eſſe quis ſexus ſit in primo gradu, an vir,
,, an mulier, quia longe difficilius conceditur, ut filius ſororis,
,, vel fratris in uxorem ducat amitam, quam patruus, aut avun-
,, culus ſororis, vel fratris filiam. Et hoc merito conſtitutum eſt;
,, quia honeſtati, & ordini repugnare videtur, ut amita, quæ ju-
,, re naturali ſuperior eſt filio fratris ſui, & quæ quaſi alia mater
,, certam in eum authoritatem habere debet, eidem nubat, eique
,, tamquam capiti ſubjecta ſit. Quæ ordinis ſubverſio locum non
,, habet, quum patruus fratris, vel ſororis filiam duxit in uxorem,
,, quia hæc inferior, & ſubjecta manet, ut antea erat.

,, Obſervandum 3. in exprimendo gradu mixto, ſeu inæquali
,, ſemper incipiendum eſt a gradu maſculi, ſive is propinquior,
,, ſive remotior ſit. Sic relatio materteræ ad filium fratris ducitur
,, a ſecundo ad primum: relatio vero patrui ad filiam ſororis,
,, vel fratris, ducitur a primo ad ſecundum.

,, Conſanguinitas in quolibet gradu lineæ rectæ irritat Matrimo-
,, nium ſaltem jure humano, ex reſp. Nicolai I. ad conſulta Bul-
,, gar. cap. 39. Ibi: *Inter eas perſonas, quæ parentum, liberorum-*
,, *ve locum inter ſe obtinent, nuptiæ contrahi non poſſunt, veluti*
,, *inter Patrem, & Filiam, vel Avum & Neptem, vel Matrem*
,, *& Filium, vel Aviam & Nepotem, & uſque ad infini-*
,, *tum*. Imo juxta multos etiam jure naturali, ſaltem ſeclu-
,, ſa neceſſitate extrema conſervandi ſpeciem humanam; tum
,, quia concubitum inter aſcendentem, & deſcendentem refugit i-
,, pſa natura, ut valde indecentem; & gentes omnes ratione na-
,, turali duce eum nefandum habuere, ut patet ex l. ult. ॰. *de*
,, *rit. nuptiarum*, ubi dicitur: *Jure gentium inceſtum committit*,
,, *qui ex gradu aſcendentium, vel deſcendentium uxorem duxe-*

,, *rit*.

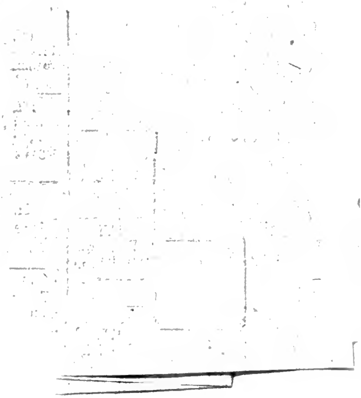
„ *ris*. Tum quia eſt contra reverentiam debitam progenitoribus : nam per conjugium fit æqualitas, ſeu mutua ſubjectio quoad debitum, & per actum conjugalem turpitudo quædam alterius revelatur, ex cap. 18. *Levit.* Quod repugnat reverentiæ, quam deſcendentes debent aſcendentibus : omnes quippe aſcendentes habent rationem principii, & ſuperioris; deſcendentes vero loco liberorum habentur, quum cauſa cauſæ ſit etiam cauſa cauſati. Deus autem ut naturæ author, & Matrimonii inſtitutor, non cenſetur conceſſiſſe poteſtatem contrahendi Matrimonium per ſe habens indecentiam, ac repugnantiam cum natura rationali, & nemo habet poteſtatem tradendi dominium corporis ſui, niſi dependenter a Deo, qui eſt ſupremus rerum, ac jurium omnium Dominus. Certe omnes fatentur, nullum eſſe jure naturæ Matrimonium in primo gradu, ut inter Patrem, & Filiam, aut Matrem, & filium, quia id exigit reverentia ſpecialis, ſuo principio immediato debita.

„ Conſanguinitas in linea collaterali nunc irritat Matrimonium dumtaxat uſque ad quartum gradum incluſive, cap. *Non debet, de conſanguin.* ex concil. Gener. Later. IV. quum antea uſque ad ſeptimum dirimeret; & quidem juxta multos jure naturali in primo gradu, ut inter fratrem, & ſororem, extra neceſſitatem conſervandi, vel propagandi genus humanum. Quia conjugium fratris cum ſorore continet gravem indecentiam, ut patet ex communi ſenſu hominum etiam Ethnicorum, qui has nuptias ſemper exhorruere, unde Abraham, *Gen.* xii. judicavit Ægyptiis perſuaſum iri Saram non eſſe uxorem ſuam, ſi putarent eam eſſe ejus ſororem. In aliis vero ſolo jure humano, quum in ſecundo gradu poſſit Papa diſpenſare, ex Conc. Trident. ſeſſ. 24. cap. 5., & infidelium Matrimonia in eo gradu valida ſint, ex cap. 8. *de divort.* Ratio autem impedimenti conſanguinitatis, & affinitatis eſt, 1. Ob reverentiam, quam ipſi conſanguinei ſibi mutuo debent propter originem ab eodem ſtipite tractam, & ſanguinis communionem. 2. Ad removendum periculum fornicationis, ſeu inceſtus, à quo valde arcet impotentia Matrimonii ſecum ineundi, nam alioqui quum conſanguinei, & affines aut in eadem domo commorentur, aut paſſim ſe inviſent, & familiari conſuetudine utantur, magnus fornicationi pateret aditus. 3. Ad amicitiæ vincula protendenda cum extraneis.

„ No-

TIS GRADUS.

,, NOTA 1. Conſanguinitas inter duas perſonas, poteſt eſſe duplex ex duplici capite. 1. Quia ſunt duo ſtipites: ut ſi duo fratres contrahant cum duabus fœminis inter ſe conſobrinis, liberi ex his duobus conjugiis nati erunt in ſecundo gradu ex parte Patrum, & in tertio gradu ex parte Matrum; & tunc dicuntur eſſe in ſecundo, & tertio ex duobus ſtipitibus. 2. Quia licet ſit unus ſtipes, ab eo deſcendentes inter ſe Matrimonia contraxerunt, ex quibus nati liberi ſunt dupliciter conſanguinei. Quum autem eſt duplex conſanguinitas, tum eſt quoque duplex impedimentum, quod exprimi debet in petitione diſpenſationis.

,, NOTA 2. Graviter peccaret, qui etiam propter mortis periculum ſine diſpenſatione abſolute contraheret cum perſona conſanguinea, vel affini in gradu prohibito, & copulam exerceret. Nam tunc quum Matrimonium ſit nullum copula eſſet fornicatio, imo inceſtus lege naturali prohibitus. *Azor.*

,, NOTA 3. Spuriorum duorum liberi, ac nepotes contrahunt eadem impedimenta Matrimonii inter ſe, & cum legitimis parentum filiis, ac nepotibus. Quia hæc fundantur in communione ſanguinis ejuſdem, qui perinde ſpuriis, ac legitimis communicatur.

,, (✠) NOTA. Qui forte cum impedimento conſanguinitatis *ſcienter Matrimonium* contrahere præſumpſerit, debet ex Concilio Tridentino ſeſſ. 24. cap. 5. ſeparari ab ea, quam duxit abſque ulla *ſpe diſpenſationis conſequendæ; idque*, ait Sancta Synodus, *in eo multo magis locum habeat, qui non tantum matrimonium contrahere, ſed etiam conſummare auſus fuerit. Quod ſi ignoranter id fecerit, ſi quidem ſolemnitates requiſitas*, ac præſertim proclamationes, *in contrahendo matrimonio neglexerit, iiſdem ſubjiciatur pœnis; non enim dignus eſt, qui Eccleſiæ benignitatem facile experiatur, cujus ſalubria præcepta temere contempſit. Si vero ſolemnitatibus adhibitis impedimentum aliquod poſtea ſubeſſe cognoſcatur, cujus ille probabilem ignorantiam habuit, tunc facilius cum eo, & gratis diſpenſari poterit.* Non video cur hic Neapolitani hujus operis Editores addant, *ſi nempe aliunde adſit ſufficiens diſpenſandi cauſa.* Cur enim, qui bona fide ignorato impedimento matrimonium contraxit, & opere etiam fortaſſe conſummavit, cognito deinde impedimento; omni alia remota cauſa, ob hanc unice, quod jam matrimonium bona fide cum illa inierit muliere diſpenſationem habere non poterit? Id ſane apud Tridentinos Patres tantum valuit, ut ſufficiens eſſe crediderint ad faciliorem reddendam diſpenſationem, ac inquere ſatis videntur hujuſmodi diſpenſandi motivum tale eſſe, ut ad alia motiva comparatum faciliorem diſpenſationem reddat. Si conſideretur, quam difficile ſit hujuſmodi hominibus ſeparari, & quæ ex hac ſeparatione ſequi poſſent incommoda, nemo dubitabit, quin Eccleſiæ hæc unica ſufficiens ſit diſpenſandi, ac facile etiam diſpenſandi cauſa.

,, Variæ aſſignantur cauſæ, ex quibus Romani Pontifices ab impedimento ſive conſanguinitatis, ſive affinitatis diſpenſare conſueverunt. Earum vero aliæ vocantur *honeſtæ*; quæ ſcilicet nullum oratoribus probrum, & dedecus imprimunt. Aliæ ex oppoſita ratione vocantur *infamantes*. Cauſæ honeſtæ ad tredecim revocantur.

,, Prima eſt *Anguſtia loci*, quum nempe locus originis adeo anguſtus eſt, ut oratrix, ſeu mulier, nullum in eo reperire poſſit paris ſecum conditionis, cui nubat, niſi conſanguineum, vel affinem. Hæc clauſula ſolitarie ſumpta non prodeſt iis, qui ſunt

,, in

,, in gradibus propinquis, neque iis qui urbes Epiſcopales inco-
,, lunt; niſi certum ſit, eas *non excedere numerum trecentorum*
,, *foculariorum*: & in hoc caſu exprimi debet qualitas perſonarum,
,, *ut ſint ex honeſtis familiis, quæ tamquam cauſa veniunt verifi-*
,, *canda*. Ita Pyr. Corrad. lib. VII. prax. diſpenſ. c. 5. n. 44.,
,, quem citat, & ſequitur Auth. Collat. Andeg. pag. 37.

,, Sed quid juris ſi oratrix paris conditionis hominem inveniat in
,, loco ei vicino, in quo commoratur?

,, *Reſp.* Sanchez lib. VIII. diſp. 19. n. 13. & Pyrrus ibid. n. 35.
,, diſpenſationem valere, tum quia alioqui reſponderet Papa ſub
,, hac conditione, quam tamen non ponit: *dummodo in alio loco*
,, *vicino ſuæ patriæ virum paris conditionis invenire nequeat*: tum
,, quia durum exiſtimatur fœminam cogi extra proprium oppidum
,, nubere, ne ſic parentum conſortio deſtituta maneat; tum quia
,, id eſt a Sac. Card. Cong. declaratum per hæc, quæ refert San-
,, chez verba: *Clauſula illa, quæ diſpenſationibus occaſione dotis*
,, *incompetentiæ apponi ſolet, videlicet quia virum ſibi non con-*
,, *ſanguineum, vel affinem paris conditionis invenire nequit, ve-*
,, *rificatur, & juſtificatur per diligentiam dumtaxat præſitam in*
,, *ipſo loco mulieris, & non in locis circumvicinis*. Porro nomine
,, loci, ob cujus anguſtiam conceditur iſta diſpenſatio, non intel-
,, liguntur *ſuburbia Civitatis, licet aliquantulum ab ea diſtent*,
,, *quamvis ſi per milliare, ſive paulo minus diſtent, videa-*
,, *tur hujuſmodi cauſam admitti poſſe, prout admiſſam diu vidi-*
,, *mus*, inquit ſæpe citatus Pyrrus n. 41. Addit Auctor Collat. Pa-
,, riſ. tom. III. pag. 453. quod durum eſt reſpectu puellæ, ut a
,, familiæ ſuæ ſiqu egrediatur, alio ſibi maritum quæſitum, non
,, habere locum in maſculo, qui facilius alium in locum tranſmi-
,, grare poteſt.

,, Secunda cauſa præcedenti affinis, eſt *anguſtia locorum*, origi-
,, nis nempe, & domicilii, ſcilicet quum oratrix in aliam, v. g.
,, diœceſim, vel in alium diœceſis locum ſe tranſtulit: tunc enim
,, exprimitur utrumque locum adeo anguſtum eſſe, ut in neu-
,, tro reperire illa poſſit hominem ejuſdem conditionis, niſi affi-
,, nem, & conſanguineum. Pyrrus ib. cap. 2. n. 8. & 9. Cauſam
,, hanc multi prætereunt, ideoque cum præcedente confundere vi-
,, dentur.

,, Tertia cauſa eſt *anguſtia locorum*, non quidem ſimpliciter ſed
,, cum clauſula hac: *Quod ſi oratrix extra dictum locum nubere*
,, *cogeretur, dos, quam ipſa habet, non eſſet competens, neque*
,, *ſufficiens, ut cum ea invenire poſſet virum, cui juxta ſtatus ſui*
,, *conditionem nuberet*. Et hæc quidem clauſula non requiritur in
,, omnibus gradibus, ſed tantum in quibuſdam propinquioribus,
,, v. g. in ſecundo, & tertio a communi ſtipite; quia quo propin-
,, quior eſt conſanguineorum, vel affinium gradus, eo major, &
,, urgentior requiritur cauſa ad diſpenſandum.

,, Quarta cauſa eſt *incompetentia dotis* oratricis, quæ vel indota-
,, ta manebit, vel ſaltem idoneam, & ſtatui ſuo convenientem
,, fortunam non inveniet, niſi conſanguineo, vel affini nubat. Et
,, hæc cauſa admodum juſta eſt, ne puella ſi innupta manſerit,
,, incontinentiæ periculum ſubeat: Si vero viro inæquali nupſerit,
,, miſere vivat, quum inæqualia conjugia triſtes effectus parere
,, conſueverint. Cæterum nihil intereſt, an oratrix dotanda ſit ab
,, eo ipſo, cui nubet, an ab alio, qui eam in hujus matrimonii
,, gratiam dotare velit. Ita Corrad. lib. VII. c. 2. n. 49. ubi duo
,, notatu digna ſubnectit. 1. Non vitiari diſpenſationis Breve, etſi
,, is, qui puellam ducere vult, aſſerat ſe eam dotare velle, quum
,, tamen alius in oratoris gratiam id facturus ſit: quia mendacium

,, iſtud

„ iſtud eſt in re, quæ ad diſpenſationem nihil confert. 2. Dotem,
„ quæ ſufficit ut puella virum ſibi parem ducat in vicinia, vel a-
„ lio quovis loco extraneo, ſed quæ inſufficiens eſt, ut eadem nu-
„ bat viro pari in proprio loco originis, merito judicari incompe-
„ tentem. Liquet id ex declaratione Sac. Cong. ſuperius allata,
„ atque ex allegatis ibidem rationibus. Idipſum docet Sanchez lib.
„ VIII. diſp. 19. n. 16.
„ Idem cum prædictis auctoribus dicendum, ſi fœmina dotem
„ quidem habeat, ſed adeo litibus involutam, ut ipſam ſine ſtu-
„ dio viri ſolertis, & induſtrii recuperare, & tueri, & conſerva-
„ re non poſſit. Si enim vir litem in ſe ſuſcipere, & ratione vel
„ peritiæ, vel auctoritatis, qua pollet, eamdem ad felicem exi-
„ tum perducere valeat, merito poſtulabitur, & obtinebitur diſ-
„ penſatio, quia pietatis eſt mulieri auxilio deſtitutæ, ne bono-
„ rum jacturam ſubeat, provide opitulari. Idipſum potiori jure
„ verum erit, quum lis eo matrimonio, & non aliter extingui
„ poteſt; quia alia tunc accedit cauſa, nempe bonum pacis.
„ Duo hic moventur dubia. Primum eſt, an dote carere cenſea-
„ tur puella, quæ ſatis habet boni, ut viro paris conditionis nu-
„ bat, non autem ut nubat conſanguineo, vel affini, ſed ditiori,
„ aut potentiori, qui ejuſdem nuptias exoptet? Alterum eſt, an
„ etiam dotem non habere dicenda ſit ea, quæ quidem de facto
„ nihil poſſidet, ſed parentes habeat divites?
„ *Reſp.* Ad primum negative. Neque enim ea eſt Eccleſiæ in-
„ tentio, ut faveat puellis gradum ſuperiorem ambientibus, ſed
„ tantum ut eaſdem liberet a periculo incontinentiæ, & ab in-
„ commodis, quæ inæqualia conjugia comitari ſolent. Ab iis vero
„ liberantur viris nubendo paris conditionis, & fortunæ. Ita San-
„ chez ibid. n. 27., Pontius lib. VIII. cap. 1. n. 23., Reiffenſt.
„ tom. 4. in appendice n. 83. & alii contra Navarrum, Ledeſ-
„ mam, &c.
„ *Reſp.* Ad alterum etiam negative, cum ſanioribus Juris con-
„ ſultis, quos ſequitur Pontas v. *diſpenſe de mariage* caſ. 20. Ra-
„ tio eſt, quia quæ divites habet parentes, jus habet eoſdem
„ compellendi, ut idoneam dotem juxta facultates ſuas ſibi
„ ſubminiſtrent, prout habetur l. fin. cod. *de dotis promiſſione*.
„ Hinc Pyr. Corrad. lib. VII. cap. 2. n. 23. *Parum refert*, in-
„ quit, *quod juxta præſentem ſtatum nihil habeat illa, quæ jus*
„ *habet ſuccedendi in bonis parentum, ac eos compellendi ad il-*
„ *lam dotandam ſtatim juxta ipſius oratricis qualitatem . . . quod*
„ *procedit etiamſi pater ob aliquam cauſam recuſaret illam dota-*
„ *re . . . . unde in hoc caſu deſtinatum habetur pro facto. Idipſum*
„ *docet Fagnanus* in cap. 1. *de magiſtris* n. 6. *divitiæ Patris*,
„ inquit, *arguunt divitias filii etiam nihil actu habentis*.
„ Aliter diſcurrendum erit. 1. Si pater ſit quidem dives, ſed
„ plures habeat filios, quibus, præſertim maſculis non tantum da-
„ re queat, quantum dandum eſt filiæ, ut hæc juxta ſtatum ſuum
„ nubat. Ratio eſt, quia Pater non tenetur puellam cæteris fi-
„ liis præponere: imo nec id aliquando poſſet ſine injuſtitia; unde
„ tunc verum eſt filiam congrua dote carere. 2. Si puella licet mo-
„ ralem habeat certitudinem conſequendi dotem ſive ex teſtamento,
„ ſive aliter, aut habere ſe credat, iis tamen bonis non niſi poſt
„ tempus moraliter longum potiri debeat. Ratio eſt, tum quia
„ quum ad iſta nullum adhuc jus habeat, & hominis voluntas mu-
„ tari poſſit, vere adhuc dicitur pauper, & dotis inops; tum
„ quia quum onera matrimonii ſtatim ac ipſum matrimonium in-
„ cipiant, ſtatim requiritur dos in re præſens, non autem ſufficit
„ futura in ſpe. Ita ferme Sanchez, Pontius, &c. Ex quibus
„ cum

„ cum prædictis Theologis colliges, quod ſi, ut ſæpe contingit,
„ parentum bona ita ſe habeant, ut ii, dum vivunt, non poſſint
„ parte ſe bonorum privare ad competentem filiæ dotem neceſſaria,
„ filia cenſebitur dote carere; quia ex bonis aliquando ſolum ad-
„ ventutis, & quæ hic & nunc a parentibus dari non poſſunt, a-
„ ctualia matrimonii onera ſuſtineri nequeant. Conſule Sanchez
„ lib. VIII. diſp. 19. n. 52. & Pyrrum Cor. lib. VII. cap. 2. n.
„ 21. qui merito notat incompetentiam dotis cauſam eſſe verificatu
„ admodum difficilem, & circa quam attentione opus eſt maxima,
„ ut devitentur *fraudes, quæ deſuper evenire poſſunt*, cum ora-
„ toris, executoriſque animarum jactura. Addit falli etiam eos,
„ qui dotis incompetentiam cum paupertate confundunt, eamque
„ ſatis eſſe credunt, ut oratores *evadant ſolitam ſolutionem expen-*
„ *ſarum in diſpenſatione requiſitarum*. Alias plures cauſas diſtin-
„ ctim affert Pyrrus, quæ ad prædictas referri poſſunt.
„ Quinta cauſa eſt *bonum pacis*, ſive inter Regna, ſive etiam
„ privatas inter familias gravibus invicem inimicitiis, odiiſque ſe-
„ junctas, aut propediem disjungendas, inſtaurandæ, vel confir-
„ mandæ. Cauſa hæc æquitati conſentanea eſt, inquit S. Thom. 2.
„ 2. qu. 63. art. 2. ad 2. quia in id præcipue ſollicita eſſe debet
„ Eccleſia, ut inter Principes, & inter privatos firmet pacem,
„ qua nihil homini in hac vita præſtantius. Porro quum de inimi-
„ citiis jam exiſtentibus agitur, neceſſe eſt, eas coram eo, qui ad
„ diſpenſationem delegatur, in ſpecie, & non in genere ſolum,
„ *plene, & concludenter omnino probari per teſtes ſuper dictis i-*
„ *nimicitiis deponentes adjecta qualitate, & cauſa inimicitiarum:*
„ *hæ enim non præſumuntur quum ſint facti*. Ita Pyr. n. 71.
„ Sexta cauſa eſt *ætas puellæ* annum vigeſimum quartum exceden-
„ tis. Hæc cauſa ſola non ſufficit in gradibus proximioribus, puta
„ in ſecundo, vel primo & ſecundo; ſufficit tamen in aliis; idque
„ eo magis, quo plus puella receſſit ab ætate annorum duodecim,
„ qua nubilis eſſe cœpit. Ratio eſt, quia eſt locus timendi, ne
„ diu hæc marito deſtituta, aut in ſuum corpus peccet, aut ſine
„ parentum conſenſu nubat. Unde diſpenſationes hujuſmodi facilius
„ conceduntur, ac minor ab officialibus Romanæ curiæ exigitur
„ compoſitio, quam in aliis ſupra expoſitis cauſis ait idem Pyr-
„ rus. Quum autem in ſupplicatione præmittatur: *Oratricem ha-*
„ *ctenus virum paris conditionis, cui nubere poſſet, non inveniſſe*,
„ dubitare quis poſſet, an executor diſpenſationis inquirere tenea-
„ tur, num illa ſufficientem in inquirendo viro adhibuerit diligen-
„ tiam. Reſpondet Pyrrus n. 93. ſatis eſſe, ut puella ætatis ex-
„ ceſſum probet, nec requiri ut ſtricte maritum quæſierit: imo
„ præſumendum eſt morali uſam eſſe diligentia ut virum inveni-
„ ret; nec id probare tenetur; debet tamen verum id eſſe a parte
„ rei. Cauſa hæc locum non habet in viduas ſecundas nuptias
„ contrahere volentes, inquit cit. Pyrrus n. 83.
„ Septima cauſa eſt *periculum vitæ*. Id vero dupliciter contin-
„ git, 1. quum puella commoratur in loco ad litus maris ſito, ac
„ propterea continuis piratarum, & Infidelium incurſionibus obno-
„ xio, unde fit, ut neminem niſi conſanguineum invenire poſſit,
„ qui ſecum in eodem loco commorari velit. 2. quum quis com-
„ miſit crimen pœna capitali dignum, quod tamen familia condo-
„ nare parata eſt, ſi hanc, vel illam e conſanguineis ſuis ducere
„ velit. Hæ cauſæ juſtæ ſunt; quia æquum eſt, ut cum iis diſ-
„ penſetur, qui ſine gravi incommodo Eccleſiæ legibus obſequi ne-
„ queant.
„ Octava cauſa, quæ præcipue apud Belgas, & Germanos viget,
„ eſt *periculum ſeductionis*, quum ſcilicet oratores cum conſangui-

„ neis

,, ticis matrimonium inire procurant, ne hæreticos, aut hæreſeos
,, ſuſpectos ducere cogantur. Hac nulla æquior eſſe poteſt cauſa,
,, quum matrimonia catholicos inter, atque hæreticos, cum ad
,, contrahentes, tum ad prolem comparata ſint plena periculi.
,, Nona cauſa eſt *conſervatio bonorum in eadem familia*. Ratio
,, eſt, quia reipublicæ bonum exigit, ut locupletes in ea familiæ
,, conſerventur, & quia ampla unius familiæ bona ad aliam trans-
,, ferri non ſolent ſine magno totius familiæ diſpendio, & quia
,, plurimas ſecum ferant lites: quamobrem cauſa hæc ad *bonum*
,, *pacis* revocatur. Eadem tamen cauſa in gradibus propinquiori-
,, bus, puta in ſecundo, & in tertio non admittitur ſine maximis
,, favoribus, ait Pyrr. Corrad. ibid. 1. n. 101.
,, Decima cauſa præcedenti affinis, eſt *illuſtris conſervatio fa-*
,, *miliæ*; & id quoque rationi maxime conſentaneum eſt, quum
,, plurimum reipublicæ interſit illuſtres familias conſervare.
,, Undecima cauſa eſt *excellentia meritorum*. Qui enim de Eccle-
,, ſia ſint bene meriti, ſive ob res in bello egregie actas contra
,, Infideles, & Hæreticos, ſive ob Eccleſiæ jurium defenſionem,
,, vel alios ob titulos, remunerari debent, ac decet ut favoribus
,, hujuſmodi alios etiam Eccleſia ad eadem, vel ſimilia præſtanda
,, alliciat. Sunt vero hæc in Eccleſiam merita ab executoribus
,, gratiæ diſpenſationis verificanda, inquit cit. Pyrrus.
,, Duodecima cauſa eſt, quum *oratrix filiis ex alio viro procrea-*
,, *tis gravata eſt*, & orator eorumdem curam ſuſcepturum ſe
,, ſpondet. Hæc cauſa non adeo facile ſola admittitur, niſi poſt-
,, quam *orator idonee cavit de dictis filiis alimenta præſtaturum*.
,, Decimatertia cauſa eſt, quum contrahentes ex *certis*, & *ra-*
,, *tionabilibus* cauſis moventur, &c. Et hæc diſpenſationum ſpe-
,, cies *ſine cauſa* vocatur; non quod omni cauſa careat, ſed quia
,, oratores eaſdem cauſas Pontifici propoſitas, executori aperire non
,, tenentur: unde nec is earumdem verificationem exigere debet,
,, non obſtante clauſula, *diligenter informes*. prout Romæ judica-
,, tum fuit; referente Pyr. Corrado ibid.
,, Cauſæ *infamantes* quinque recenſentur a Pyrro Corrado, eæ-
,, que ad tres reduci poſſunt.
,, Prima eſt, quum Partes ob nimiam in colloquiis, & tota a-
,, gendi ratione familiaritatem, ſecluſa tamen copula, viciniæ
,, ſcandalum dederunt, adeo ut niſi ambæ conjungantur, futurum
,, ſit, ut puella neminem inveniat, cui nubere poſſit.
,, Secunda eſt, quum partium familiaritas eo uſque progreſſa eſt,
,, ut prolem habuerit; ita ut non aliter quam mutua partis utriuſ-
,, que conjunctione ſcandalo inde procreato occurri poſſit.
,, Tertia eſt, quum partes licet conſanguineæ, vel affines ma-
,, trimonium contraxerunt, nec jam a ſe invicem sine gravi ſcan-
,, dalo, aut diſpendio poſſunt ſeparari. In his autem caſibus ex-
,, primendum eſt, an partes impedimentum ante nuptias cognoſce-
,, rent, an dumtaxat cognoverint poſt contractum matrimonium;
,, an ſtatim ac ejus notitiam habuerunt, ab omni commercio car-
,, nali abſtinuerint, an eo fine peccaverint, ut nimia uſæ fuerint
,, familiaritate, ut facilius Apoſtolicam Sedem flecterent, & o-
,, ptatam diſpenſationem conſequerentur. Sane, ut jam anno
,, 1536. annotavit Concilium Colonienſe part. 1. cap. 11. graviter
,, errant, qui nulla, vel minus legitima, vel ficta cauſa exhibi-
,, ta diſpenſationem extorquent. Quis hujuſmodi deceptores apud
,, Deum, *qui renes, & corda ſcrutatur*, *omnemque hypocriſim ac*
,, *fraudem execratur*, *ſecuros dixerit*? Summopere igitur Reſcri-
,, ptorum Apoſtolicorum executores examinare, ac ſcrutari debent,
,, an preces veritate nitantur; quum & id diſtricte mandet R. Pon-

,, ti-

Digitized by Google

„ tifex, & de hoc eorum conſcientiam expreſſiſſimis verbis one-
„ ret. Cavere etiam debent, qui diſpenſationes quærunt, ne ad
„ eos recurrant Bancarios, qui ut obviam quamque lucri occaſio-
„ nem arripiant, ſupplicationes ad arbitrium fingunt, idque iis in-
„ ferunt, non quod veritati congruat, ſed quod conſequendæ diſ-
„ penſationi neceſſarium ſit.

„ An conſanguinei, qui aliquam ex prædictis habent diſpenſatio-
„ nis obtinendæ cauſam, ſed prævium, quem commiſerant, in-
„ ceſtum non expreſſerunt in ſupplicatione, valide contrahant,
„ expendendum in appendice de diſpenſatione.

V. *Crimen*. Duo crimina præter raptum irritant matrimonium. Primum eſt homicidium, quo duo ex prævia conſpiratione, etſi abſque prævio adulterio, conjugem alterutrius occidunt, ſive per ſe, ſive per alium phyſice, & moraliter, conſilio, ſuaſione, imperio, ex intentione poſtea Matrimonium inter ſe ineundi, cap. 1. *de converſion. infidel.* vel poſt admiſſum adulterium interficitur, etſi ſine prævia conſpiratione, conjux unius ab alterutro adultero, ex intentione contrahendi Matrimonium cum ſuperſtite conjuge, licet mortem illam nollet, & ignoraret, cap. 3. *de eo, qui duxit, &c.* Nec refert an vir, aut uxor occidatur.

Homicidium vero patratum ſine intentione ineundi matrimonii, vel ſine prævia conſpiratione, & adulterio, non dirimit Matrimonium, quia jura hoc non exprimunt. Idem dic de tentata, ſed non perfecta cæde, quia requiritur mortis machinatio efficax, & perfecta, quum leges illæ ſint pœnales, ideoque ſtrictæ interpretationis.

Secundum eſt adulterium ſic commiſſum, ut adulteri ante, vel poſt adulterium, quantum eſt de ſe, Matrimonium ineant viva comparte, vel ſaltem promittant ſe inituros illa mortua, cap. ultim. *de eo, qui duxit, &c.* Ad hoc autem neceſſe eſt, 1. Ut adulterium ſit conſummatum, & quidem ſcienter, ut tale ab utroque commiſſum. 2. Ut promiſſio facta ſit tempore Matrimonii, ſive ante, ſive poſt adulterium, & ab altero acceptata; non tamen, ut ſit mutua, nec juxta multos, ut ſit ſincera. Ratio hujus impedimenti eſt, ne ſpe Matrimonii futuri ſumatur anſa machinandi mortem conjugis. At valet Matrimonium inter adulteros poſt mortem conjugis, niſi alteruter ejus necem machinatus fuerit, vel dum viveret, Matrimonium promiſerit, cap. 6. *de eo, qui duxit, &c.*

„ (✠) NOTA. Ad hoc impedimentum ex crimine adulterii cum
„ matrimonio attentato, vel cum promiſſione matrimonii contra-
„ hendum hæ conditiones requiruntur. 1. ut ſecundum matrimo-
„ nium vivente prima uxore conſummatum fuerit; ſi enim vel
„ numquam præceſſerit adulterium, vel nonniſi poſt legitimæ con-
„ jugis mortem conſummatum fuerit, *quamvis utriſque ipſorum*
„ *pro eo, quod in hoc graviter deliquerint, ſit pœnitentia in-*

„ *jun-*

,, *jungenda, non eſt tamen matrimonium, quod adulter poſt uxo-*
,, *ris obitum cum adultera contraxit, dirimendum*, cap. fin. hoc
,, tit.

,, Neceſſe eſt 2. Ut quæ contrahit cum adultero, prius ejuſdem
,, matrimonium cognoſcat; alioquin enim ex bona ſua fide excuſa-
,, tur, & cum eo jam ſoluto poteſt contrahere ſi velit, prout de-
,, finitum eſt ab Innocentio III. cap. *Veniens, hoc tit.* Imo non
,, tantum inter tales verum deinceps matrimonium conſiſtere po-
,, teſt, ſed & tenetur verus adulter poſt ſuæ conjugis mortem eam
,, ducere, quam matrimonii ſui neſciam cognovit, ſi ei matrimo-
,, nium ſpopondit, aut cum ipſa de præſenti contraxerit, cap. 2.
,, & penul. hoc tit. ubi hæc additur ratio: *Quia dignum non eſt,*
,, *ut prædictus vir, qui ſcienter contra canones venerat, lucrum*
,, *de ſuo dolo reportet.* Si tamen quæ bona fide contraxerat, re-
,, ſciſſo alterius conjugio, cum eodem maritaliter vivere perrexe-
,, rit, jam contractum eſt hujuſmodi impedimentum, ut auctor Col-
,, lat. Auctor Andeg. ex cap. *ſi quis uxore.*

,, Neceſſe eſt 3. Ut prius matrimonium validum fuerit, quia cæ-
,, teroqui deeſſet adulterium.

Oportet ut adulterium ſit utrinque formale: non enim ſufficeret, ut duo proprium ſuum conjugium ſcirent, ſi neuter conjugium alterius cognoſcat. Ita Juriſperiti, & Theologi omnes ex c. hoc tit. ubi res clare ab Alexandro III. deciſa invenitur. Ubi ſi quis vivente uxore, quam bona fide crederet mortuam, fœminæ, quæ vel libera eſſet, vel libera exiſtimaretur, nuptias ſub conditione copulæ ſponderet, nihil contraheret impedimenti.

Adulterium, & promiſſio debet ſimul ſub eodem matrimonio concurrere. 1. quia clare colligitur ex c. 1. & fin. hoc tit. 2. quia lex civilis, & eccleſiaſtica impedire voluerunt, ne quid contra vitam legitimæ conjugis attentaretur, atque ſola futuri matrimonii promiſſio, quæ in ſecundis nuptiis ſupervenit, non præbeat fundamentum ſufficiens metuendi uxoricidii; alioqui hæc promiſſio ab omni adulterio ſecluſa pareret impedimentum *criminis*, quod falſum eſt; aliunde vero adulterium, quod vivente prima uxore commiſſum eſt, non ſatis inducit ad inferendam ſecundæ uxori mortem: ergo &c.

Promiſſio ſive præcedat, an vero ſequatur adulterium perinde eſt c. fin. hoc tit. Verum ſi promiſſio etiam acceptata ante adulterium revocetur, impedimentum non contrahitur; quia promiſſio revocata non magis ſubſiſtit, quam ſi facta non fuiſſet: ſecus vero ſi promiſſio facta, & acceptata poſt adulterium revocetur.

Promiſſio, quæ ab altero complice vel expreſſe, vel implicite, ac virtualiter acceptata non fuerit, impedimentum non inducit: quia promiſſio ſine acceptatione nullius eſt momenti, ſed mera pollicitatio. Hæc autem acceptatio verbis, aut ſignis exterioribus manifeſtari debet; neque enim ſola ſufficeret complicis taciturnitas, quia in rebus nocivis taciturnitas non habetur pro conſenſu.

,, Nota. 1. Promiſſio ſola de ineundo matrimonio poſt mortem
,, conjugis, irrita eſt, quia dat occaſionem vitæ conjugis inſidian-
,, di. Vide *Pontas* hic caſ. 2.

,, Nota. 2. Ad contrahendum impedimentum ex morte conju-
,, gis non requiri, ut utraque pars ſit fidelis; unde ſi mulier Fi-
,, delis maritum occidat, ut nubat Gentili ad fidem convertendo,
,, non ſtabit matrimonium. Ita ſtatuit Cæleſtinus III. *c. de con-*
,, *verſione infidelium*, ubi omnino vetat ne chriſtianæ quædam
,, mulieres nubant Saracenis, *qui dum in captivitate eſſent, ea-*
,, *rumdem viros inſidiis, & machinationibus ipſarum occiderant.*
,, Eccleſia enim, etsi Gentilibus præcipere non potest, potest ta-
,, men aliquid præcipere Chriſtianis in ordine ad Gentiles, de quo
,, vide Sanchez lib. VII. diſp. 78. num. 3. & 4., ubi docet Ethni-
,, cum, qui uxorem interfecit, animo ducendi adulteram infide-
,, lem, non fieri poſt ſuſceptum baptiſma ad ineundum cum ipſa
,, matrimonium inhabilem. Cujus rei hæc eſt ratio, quod quum
,, uterque infidelis eſſet, neuter Ecclesiæ legibus conſtringi potuit;
,, neuter proinde impedimentum contraxiſſe cenſendus eſt.

VI. *Diſparitas cultus*, ſeu *religionis*. Hæc irritat Matrimonium inter perſonam baptizatam, & non baptizatam. Ideoque ſolo jure Eccleſiaſtico per univerſalem, & antiquiſſimam conſuetudinem vim legis habentem, non tamen ante ſextum ſæculum inducto. Unde S. Monaca, teſte S. Auguſtino, l. IX Confeſſ cap. IX. nupſit viro infideli, & Sancta Clotildis Clodovæo Regi nondum baptizato. De Matrimonio Hebræorum, & infidelium in infidelitate contracto, vide Notam adjectam quæſtioni VIII. cap. II.

At valet Matrimonium perſonæ Catholicæ cum hæretica, vel cum apoſtata baptizato, quum nullo jure irritetur, licet ſit prohibitum jure eccleſiaſtico, imo & naturali, ſi ſit morale periculum ſubverſionis. Secluſo tamen hoc periculo, & poſitis certis conditionibus, ſecundum communem ſententiam, licitum eſt ex diſpenſatione Papæ; & reipſa hanc Urbanus VIII. ob communem religionis utilitatem conceſſit Henricæ Borboniæ, ut nuberet Carolo Anglorum Regi Hæretico.

,, (✠) Nota. De Matrimonio perſonæ Catholicæ cum Hæreti-
,, ca, vide lib. VI. cap. 5. ejuſdem Tractatus DE SYNODO DIŒ-
,, CESANA, ex quo ſequentia referimus: *In Divinis*, inquit,
,, *cum Hæreticis communicant Catholici, qui cum iiſdem ſeſe Ma-*
,, *trimonio jungere non dubitant; Etenim quum Matrimonium unum*
,, *ſit ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis, a Chriſto Domino inſtitutis,*
,, *idem eſt Matrimonium cum Hæretico contrahere, ac unum, i-*
,, *demque Sacramentum, una cum eodem vel conficere, ſi nimi-*
,, *rum ipſimet contrahentes ſint talis Sacramenti Miniſtri, quod*
,, *magis communiter opinantur Scholaſtici, vel ſaltem percipere,*
,, *ſi ſcilicet, quod alii, præſertim ex recentioribus Theologis au-*
,, *tumant, illius Miniſter ſit ſolus Sacerdos: utrumque autem, &*
,, *illicitum, & ſacrilegum eſſe, nemo dubitat: Quare Eccleſia iiſ-*
,, *dem fere legibus, quibus Chriſtianis interdixit, ne connubia i-*
,, *nirent cum infidelibus, Catholicos pariter a ſacrilegis nuptiis*
,, *cum Hæreticis contrahendis deterruit: Concilium Laodicenum*

,, can.

,, can. 10. (tom. 1. Collect. Hard. col. 784.) *ait* ,, Quod non o-
,, porteat indifferenter eccleſiaſticos fœdere nuptiarum Hæreticis
,, ſuos filios, filiaſque conjungere. *Agathenſe* can. 67. *relato a Gra-*
,, *tiano cauſ. XXVIII.* qu. 1. can. XVI. ,, ,, Non oportet cum Hæ-
,, reticis miſcere connubia, & vel filios, vel filias dare, ſed po-
,, tius accipere, ſi tamen profiteantur Chriſtianos futuros eſſe ſe,
,, & Catholicos ,, *Concilium Chalcedonenſe* can 14. *Lectoribus, &*
,, *Cantoribus, inter inferiores Clericos interdicit*: Hæretico, vel
,, Pagano, vel Judæo ſe conjungere, niſi forte promittat ſe ad or-
,, thodoxam Fidem perſona orthodoxæ copulanda transferre. *Haſce*
,, *vero ſanctiones roboravit Bonifacius VIII.* in cap. Decrevit, de
,, Hæreticis in 6., *ubi dote privandam ſtatuit mulierem, quæ*
,, *ſcienter viro hæretico nupſerit. Iis igitur in Provinciis, qui-*
,, *bus ejuſmodi conjugia, non ſine Sacrorum Canonum contemptu*
,, *paſſim celebrantur, debet Epiſcopus, in ſua præſertim Synodo,*
,, *ab illis in propriarum animarum perniciem contrahendis catholi-*
,, *cos abſterrere, quod Nos faciendum ediximus* noſtra conſtitutio-
,, ne 14. §. 3. noſtri Bullar. tom. 1. *præcipuæ quoque Epiſcopalis*
,, *muneris partes erunt, maxima Catholicis denuntiare pericula,*
,, *quæ tam ipſis, quam naſcituræ ſoboli, ex præfatis imminent*
,, *nuptiis: quæ propterea cohoneſtari nequeunt, obtentu ſolius*
,, *conſuetudinis (verius corruptelam dicerem) niſi ea amoveantur.*
,, *pericula, quod tamen vix evenire poſſe. recte notant Layman*
,, Theolog. Moral. lib. v. tract. 10. part. 1. cap. 14. n. 2. *Piringh*
,, ad tit. de ſponſal. & Matr. n. 266. *Reiffenſtuel* ibid. n. 360.
,, *Engel* ad tit. de Matrim. contract. contra interdict Eccl. §. 1.
,, num. 2. *Gobat.* Theolog. experim. tract. 9. c. 11. num 216.
,, *Nicolaus Serrarius in opuſcul.* de Catholicorum cum Hæreticis
,, Matrimoniis, *Van-Eſpen.* I. E. part. 2. tit.13. cap. 8. num. 9.
,, *aliique paſſim.*

,, 4. *Curam inſuper idem ſubibit Epiſcopus ritus nuptiarum,*
,, *quæ a Catholicis celebrantur in locis Hæretico Principi ſubje-*
,, *ctis; ut enim legibus pareant ab eodem Principe latis. pœnaſ-*
,, *que evadant tranſgreſſoribus inflictas, coguntur alicubi Catholi-*
,, *ci, Matrimonium inter ſe contracturi, Acatholicum Miniſtellum*
,, *adire, ſuumque in conjugium conſenſum coram eo præſtare. Du-*
,, *bitatur autem an id ſine piaculo fieri queat. Certum utique eſt,*
,, *ita initum Matrimonium viribus carere, ſi inibi publicatum*
,, *fuerit Tridentini decretum* cap. 1. ſeſſ 24. de reform. Matri-
,, mon, *nec conſentientes, veros conjuges fieri, niſi, ſive antea,*
,, *ſive poſtea, juxta præſcriptam a Tridentino normam, Matrimo-*
,, *nium celebraverint coram alterutrius contrahentium legitimo*
,, *Parocho, aliove Sacerdote, Parochi vices gerente, & duobus*
,, *teſtibus: ſed difficultas tantum eſt, an poſtquam Tridentini*
,, *ſanctioni ſunt obſequuti, aut ad eidem poſtea obſequendum ſunt*
,, *parati, licite poſſint etiam legibus Patriæ obtemperare, & co-*
,, *ram Heterodoxo Miniſtello ſe ſiſtere* Negat *Leſſius* in auct. col.
,, 24. V. Hæreticorum converſatio, *ejuſque opinio veriſſima eſſet,*
,, *ſi Hæreticus Miniſtellus adhiberetur tanquam perſona ſacra,*
,, *quæ ſacram cæremoniam intenderet exercere, ac per eam ſancti-*
,, *tatem tribuere contractui Matrimoniali; tunc ſiquidem viderен-*
,, *tur Catholici eum agnoſcere tamquam legitimum Chriſti Mini-*
,, *ſtrum, ritumque hæreticum approbare, & profiteri. Verum*
,, *quum plerumque res aliter ſe habeat, illeque Catholicorum Ma-*
,, *trimoniis ſolum aſſiſtat, tanquam Miniſter mere politicus, ne-*
,, *que virtute verborum, quibus conjugibus bene apprecatur, ul-*
,, *lam credat ſanctitatem accedere eorum conjugio, quod Sacra-*
,, *mentum eſſe noſtri temporis Hæretici communiter inficiantur, re-*

E 2 ,, *ctius*

,, *ctius idcirco ſe eidem ſiſtentes Catholicos, ut Patriæ legibus mo-*
,, *rem gerant, graviaque evitent incommoda, quæ ſecus ſibi im-*
,, *minerent, a culpa excuſant Joannes Veriuys* in ſuo Paſtorali
,, tract. 13. art. 7., *Arſdekin* Theolog. tripartita tom. 2. part. 2.
,, tractat. 4. de Matrimon. cap. 8. §. 2. num. 17., *La Croix* lib. VI.
,, part. 3. de Matrim. num. 775. *Pierre* quæſt. Theolog. part. 6.
,, pag. 448. *In hac quoque ſententia fuit Sacra Congregatio Sancti*
,, *Officii, quæ hanc quæſtionem diligenter, uti ſolet, examina-*
,, *vit, & die 29. Novembris anni 1672. in eum, qui ſequitur*
,, *modum, definivit:* ,, Catholici, qui Matrimonio juncti ſunt
,, coram Parocho, & teſtibus Catholicis in pluribus locis: (ita
,, invaluit conſuetudo) ſolent coram Miniſtro Hæretico, ſeu pro-
,, teſtante rurſus conjungi ad evitanda gravia damna, neque poteſt
,, conſuetudo hæc a Clero corrigi. Peccant ne? Et quo peccato
,, Catholici, ſic denuo conjuncti coram Miniſtro Hæretico? Et
,, quomodo ſe gerere debeat erga illos Ordinarius loci? S. Con-
,, gregatio reſpondit: Quatenus ſi Miniſter aſſiſtat Matrimoniis Ca-
,, tholicorum, uti Miniſter politicus, non peccare contrahentes.
,, Si vero aſſiſtat, ut Miniſter addictus ſacris, non licere, & tunc
,, contrahentes peccare mortaliter, & eſſe monendos ,,.

,, 5. *Huic Sacræ Congregationis ſententiæ noſtram Nos authorita-*
,, *tem adjecimus*, in noſtra Conſt. 89. §. 10. noſtri Bullar. t. 1., *ubi*
,, *Fidelibus degentibus in regno Serviæ, finitimiſque regionibus in-*
,, *terdiximus, ne Matrimonio inter ſe, catholico ritu, celebrato,*
,, *illud renovare præſumant coram* Caddì: *noſtram tamen interdi-*
,, *ctionem hac temperavimus limitatione, niſi ſcilicet nuptiarum*
,, *cæremonia explenda coram* Caddì, *actus ſit mere civilis, nullam-*
,, *que contineat Mahumetis invocationem, aliudve ſuperſtitionis*
,, *genus includat. Hujuſmodi decreta in unum collecta, & diſer-*
,, *tius explicata juſte ac ſancte, præcipuum locum occupabunt in Sy-*
,, *nodo, ſi quæ fiat ab Antiſtite, ſeu Vicario Apoſtolico, cui con-*
,, *credita ſit cura Fidelium, loca incolentium Hæretico principi*
,, *ſubjecta, quinimmo oporcebit eidem Synodo adjungere inſtru-*
,, *ctionem, qua ſolerter edoceantur Fideles prædictam civilem cæ-*
,, *remoniam, coram Hæretico Miniſtello explendam, vires & fir-*
,, *mitatem non tribuere conjugiis Catholicorum, quibus propterea*
,, *abſtinendum erit ab omni conjugali conſuetudine, niſi ſuas nu-*
,, *ptias coram Miniſtro Catholico, & duobus teſtibus rite celebra-*
,, *verint. Inepte autem ſimiles inſtructiones intruderentur in Sy-*
,, *nodum Diœceſis ab Hæreticorum regionibus quam longe diſſitæ.*

FIRENZE

VII. *Vis*, ſi injuſte inferatur, pœnis, vexationibus, minis, quæ metum gravem incutiant ad conſenſum extorquendum. Nam metus gravis injuſte a quovis etiam alio tertio incuſſus ad extorquendum conſenſum, irritat Matrimonium, cap. 14. 15., & 28. *de ſponſal.* ſufficit metus mali gravis probabiliter imminentis, ſive illud ſit grave abſolute, & in ſe, ſive tantum reſpective ad timentem; æque enim notabiliter tollit injuſte voluntarium perfectum. Ratio impedimenti eſt, quia ſi eſſet validum, quum natura ſua ſit indiſſolubile, injuria nunquam poſſet tolli, nec pars innocens in priorem ſtatum reſtitui, & inde graviſſima incommoda ſequerentur: nam Matrimonia coacta infelices habere ſolent exitus, quum non fundentur in mutuo amore: præterea fidelium Matrimonium ſignificat conjunctionem Chriſti cum Eccleſia, quæ fun-

fundatur in amore libero, ac voluntario, non in coactione.

Dixi 1. *Metus gravis:* nam levis metus, etſi injuſtus, non irritat ex cap. *6. de ſponſal.* quia non notabiliter minuit libertatem, & facile contemni potuit. 2. *Injuſte:* nam ſi metus ſit juſte incuſſus ab homine, valet Matrimonium, ex c. 10. *de ſponſal.* & cap. 2. *de adulter.* quia fuit ſufficienter voluntarium in ſuo principio, & nulla intervenit injuria. Sic valet ex metu juſtæ excommunicationis, vel pœnæ a judice intentatæ contractum. Unde qui contraxit ſponſalia, compelli poteſt metu cenſuræ ad Matrimonium, cap. cit. Imo valet etiamſi metus juſte incutiatur a privato homine, ut ſi ſtupratori filiæ ſuæ minans pater intentet, ſe eum apud judicem delaturum, niſi eam ducat. Nam qui juſte procedit, non dicitur vim inferre: ſecus, ſi minetur ſe eum occiſurum. 3. *Ad extorquendum conſenſum:* nam ſi metus injuſte incutiatur ob alium finem, v. g. vindictam, ut ſi quis ad placandum inimicum necem minantem ducat ejus filiam, vel ſi injuſte detentus in carcere ob aliam cauſam, ut eo ſe liberet, ducat filiam judicis, vel cuſtodis, valet Matrimonium. Quia ille metus, ut ſupponitur, non eſt per ſe directe cauſa Matrimonii, ſed tantum occaſio; nam ille ſponte tale medium evadendi eligit. 4. *A quovis alio, &c.* Nam ſi metus ortus ſit a cauſa naturali, vel ſponte ſuſceptus, v. g. ex metu naufragii, ſeu mortis inſtantis, valet Matrimonium: quia tunc ſine alterius injuria, & a nullo alio, niſi a ſe ipſo compellitur ad contrahendum. *Vide dicta de metu in Contract.*

,, (✝) Quæſt. I. *An preces importunæ, ac ſæpius repetitæ me-*
,, *tum juſtum incutiant, qui ſufficiens ſit ad infirmandum Ma-*
,, *trimonium?*

,, *Reſp.* Affirm. ſi cum iis juncta ſit reverentia perſonæ rogan-
,, tis, & inſtantis, ſeu metus reverentialis, adeoque duæ impulſio-
,, nes concurrant; videlicet hominis authoritas, & precum im-
,, portunitas. Exemplum eſt: Si Princeps, cui reverentia debe-
,, tur, non ſemel, ſed ſæpe inſtanter roget, aut jubeat Matrimo-
,, nium, cui, ſpectatis perſonarum circumſtantiis, difficillimum
,, ſit tam moleſte inſtanti contradicere, uti notavit Sanchez lib.
,, IV. diſp. 2. Coninck. diſp. 28. dub. v. & Leſſius lib. 11. c. 16.
,, n. 25

,, Quæſt. II. *An Matrimonium ex gravi metu initum, ſubſe-*
,, *quenti copula, vel cohabitatione ratificetur?*

,, *Reſp.* 1. Si poſt Matrimonſum ex metu gravi injuſte illato
,, contractum habeatur copula ſponte, & affectu maritali, ideſt a-
,, nimo vivendi conjugaliier, omnino validatur Matrimoniúm. I-
,, ta D. Thom. in 4. diſt. 29. quæſt. unic. art. 3. D. Bonavent.
,, ibid. q. 2. num. 13. D. Antonin. 3. part. titul. 1. cap. 7. & alii,
,, quos refert, & ſequitur Sanchez lib. IV. diſ. 18. num. 2. Ratio
,, eſt 1. quia ad valorem Matrimonii hujus ſolum requirebatur
,, conſenſus perſonæ, quæ metum paſſa erat, quum præceſſerit &
,, virtualiter perſeveret conſenſus illius, qui metum incuſſit; ſed
,, qui copulam maritali affectu habet conſenſum ſuum præſtare in-
,, cipit, 2. quia oap. 4. *De his, qui accuſare*, ſic habet ſumma-

,, rium: *Invita deſponſata, ſponte cognita contra Matrimonium*
,, *non auditur*.
,, 2. Si copula non ſponte ac libere, ſed gravi metu ſubſequitur,
,, lethaliter peccant ambo contrahentes, nec vires ſumit Matri-
,, monium. Peccant quidem, quia actum pure fornicarium exer-
,, cent. Fornicatio autem etiam gravi extorta metu, non deſinit
,, eſſe peccatum. Neque hic ratificatur Matrimonium, quia ſi po-
,, ſitivus conſenſus metu gravi extortus non ſufficit ad valorem
,, Matrimonii, multo minus valebit tacitus conſenſus, qui per co-
,, pulam habetur, ſi pari extorqueretur metu.
,, 3. Matrimoninm ratione metus invalidum, validatur per ſpon-
,, taneam cohabitationem, etiam ſine copula, ex cap. 21. *de*
,, *ſponſalibus*, & unanimi Canoniſtarum doctrina, quia cohabita-
,, tio ſpontanea eſt ſignum ſufficiens novi conſenſus, qui ſolum ad
,, Matrimonii valorem deſiderabatur. Ut autem per cohabitatio-
,, nem ratificetur prius Matrimonium, quatuor requiruntur condi-
,, tiones. Prima eſt, ut cohabitatio ſit ſpontanea. Ratio eſt quia
,, cohabitatio etiam longo tempore perſeverans, ſi coacta ſit,
,, liberi conſenſus indicium eſſe non poteſt. Porro cohabitatio cen-
,, ſetur ſpontanea, quum eo uſque ſublata eſt incuſſi timoris cau-
,, ſa, ut metum paſſus vel fugere, vel commode reclamare potue-
,, rit. Non enim ſufficit, ut deſinat metus cauſa, niſi etiam ceſ-
,, ſent ea, quæ impediunt, ne is, cui incuſſus eſt timor, recla-
,, met. Unde conſultus in ſimili materia Navarrus, reſpondit,
,, Monialem patris timore profeſſam, uno poſt ejus obitum anno
,, reclamare potuiſſe, quia per illud tempus impedierat communi-
,, tas ne reclamaret.
,, Seconda eſt, ut habitatio a copula ſejuncta ſit diuturna, vel
,, potius, ut ſufficienter duraverit; quod quidem, ut in aliis, in
,, quibus nihil a lege deſinitum eſt, diſcutiendum relinquitur ar-
,, bitrio Judicis, qui in dubio fugiendi opportunitatem, habitatio-
,, niſque moram perpendet. Quod ſi conſtet de habitatione ſpontu-
,, nea, ſufficiet momentanea habitatio, quæ ſemper in foro exter-
,, no præſumitur, quum illico, & incontinenti, utique non ma-
,, thematice, ſed moraliter loquendo, non fugit, quæ fugiendi
,, opportunitatem habuit. Aliud eſt de foro conſcientiæ, in quo
,, etiam poſt ablatam omnem metuendi cauſam, nulla habitatio
,, Matrimonium ratificabit, ſi defuerit animus ratificandi, ut bene
,, docet Sanchez lib. IV. diſp. 18. n. 6.
,, Tertia conditio, ut Matrimonium per cohabitationem, aut co-
,, pulam ratificetur, eſt, ut pars metum paſſa, ſciat illud nullum
,, fuiſſe, & invalidum: ſi enim ex errore, quo exiſtimabat vali-
,, dum fuiſſe Matrimonium, cohabitet, aut copulam habeat;
,, numquam catificabitur prius Matrimonium, ut docent Navar. c.
,, 22. num. 76. Sylveſter V. *Matrimonium* q. 10. Pirhing. in tit.
,, *de ſponſ.* num. 113. & alii, quos inter late diſcurrit Sanchez l.
,, 11. diſp. 36. n. 3. Ratio eſt; quia nihil tam contrarium eſt con-
,, ſenſui, quam error: atqui quum pars metum paſſa, vel coha-
,, bitat, vel alteri copulatur, quæ exiſtimat ſe eidem legitimo Ma-
,, trimonio conjunctam eſſe, revera operatur ex errore, qui qui-
,, dem ad errorem perſonæ reducitur; quum putet ſe conſentire in
,, eam, quæ ſua ſit, & quæ tamen ſua non eſt. Imo major is
,, eſſe videtur error, quam perſonæ, quum integræ contractus ſub-
,, ſtantiæ ignorantiam importet: unde ſit, ut pars ſic contrahens ita
,, neſciat id, quod facit, ut ſæpius, ſi ſciret, non eſſet factura:
,, Quamquam etſi ſic affecta eſſet, ut ſi Matrimonii præcedentis
,, invaliditatem compertam haberet, illud vel copula, vel coha-
,, bitatione ratum facere vellet; haud tamen propter errorem ra-

,, ti-

„ tificatetur, ſicut a ſimili non valet Matrimonium liberæ cum „ ſervo, etsi hæc eidem, cognita ejus ſervitute, nihilominus nupta fuiſſet: ergo. 2. quia invalide profeſſus nihil agit, quum „ ex errore profeſſionem ſuam valere exiſtimans, eamdem renovat, „ & sic denuo profitetur, quia poſterior conſenſus majorem non habet „ vim, quam prior, cui innititur; ergo idem a pari dicendum in „ præſenti caſu, quum Matrimonium ſummam exigat libertatem.

„ Quarta demum conditio, ut adhuc perſeveret conſenſus partis, „ quæ metum incuſſit. Ratio eſt quia ad Matrimonii valorem re„ quiritur, ut pars utraque conſenſum simul apponat, si non phy„ sica simultate, at ſaltem morali; hoc autem deeſt, quum altera pars conſenſum retractat; hinc enim efficitur, ut unius ſo„ lum partis conſensio interveniat; ergo.

VIII. *Ordo Sacer*, nempe Subdiaconatus, Diaconatus, & Sacerdotium, ob annexum votum ſolemne caſtitatis, & legem Eccleſiaſticam, cap. 1. *de Cleric. conjug.* & ex Concil. General Later. I. cap. 21. & Lateran. II. cap. 7. & Trident. ſeſſ. 24. can. 9.

„ (✠) NOTA. Ordo ſacer impedimentum eſt ex lege Eccleſiæ „ conſtitutum. In Latina Eccleſia eſt omnino certum, nullum, „ atque irritum reddere Matrimonium deinceps contractum; in „ Orientali vero non eſt ita comperium, quum nondum sit Eccle„ siæ definitione declaratum, Canones, qui Orientalibus Matri„ monium poſt Diaconatum inire prohibent, dirimens impedimen„ tum ſtabilire. At ſacræ Urbis Congregationes Matrimonia hu„ juſmodi irrita ſemper decreverunt. *Vide A. ad Tract. de Ord.*

IX. *Ligamen*, eſt vinculum prioris conjugii ſive rati tantum, ſive conſummati, quo durante, ſecundum jure divino eſt invalidum: nam in lege nova polygamia nec licita, nec valida eſt. Hinc conjux non poteſt aliud Matrimonium inire, niſi habeat certitudinem moralem de morte compartis, c. 2. *de ſec. nupt.* ibi: *Nullus ad ſecundas nuptias migrare præſumat, donec ei conſtet, quod ab hac vita migravit conjux ejus.* Alioquin enim exponeret ſe periculo mœchandi.

Quod ſi poſt contractas bona fide ſecundas nuptias, dubitet de morte prioris conjugis, tenetur quam primum diligenter inquirere veritatem, & interim abſtinere a petendo debito, non tamen a reddendo: nam petendo exponeret ſe periculo fornicandi; & negando infert injuriam poſſeſſori bonæ fidei. Si vero de prioris conjugis vita conſtiterit, tenetur poſteriorem ſtatim relinquere, & ad priorem reverti, ex eod. c. nam ſubſiſtit prius Matrimonium, & poſterius invalidum eſt.

Si vero uterque mala, ſeu dubia fide proceſſit, neutri licet petere, & reddere debitum: quia neutri eſt poſſeſſio juris pro petendo debito: nam poſſeſſio juris inchoari nequit cum mala, vel dubia fide. Si autem unus tantum cum dubio contraxit, hic non poteſt petere debitum, etſi debeat reddere: nam contraxit mala fide, & ſine judicio prudenti de morte conjugis.

 Porro

Porro ſola abſentia multorum annorum, nec ſola fama fundat certitudinem moralem ſufficientem. Sed requiritur teſtimonium authenticum mortis conjugis, approbatum ab ordinario, ſine cujus licentia parochi non debent tunc agere. Quod ſi deſit teſtimonium authenticum conjugis jamdiu abſentis, neceſſe eſt ut hanc teſtentur homines fide digni.

X. *Honeſtas*, ſeu juſtitia publicæ honeſtatis, eſt quædam affinitas, ſeu propinquitas perſonarum jure civili, & Canonico inducta, proveniens vel ex ſponſalibus validis, & abſolutis, vel ex Matrimonio rato, non conſummato, ob publicam morum honeſtatem. Si ex ſponſalibus oriatur, Matrimonium irritat ſolum inter ſponſum, & conſanguineam ſponſæ in primo gradu, & viciſſim, ex Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 3. Idque etiam ſi ſponſalia poſtea fuerint juſte diſſoluta, cap. *Si quis* 27. quæſt. 2. etiam mutuo conſenſu ex cap. 5. *de deſponſat. impub.* Nam hoc impedimentum non a contrahentium voluntate pendet, ſed ab Eccleſiæ, quæ illud conſtituit, inſtituto, & quæ voluit illud eſſe perpetuum, eo quod non deceat Matrimonium contrahi inter perſonas, quæ ſibi factæ ſunt propinquæ per ſponſalia. Si ex Matrimonio rato oriatur, irritat uſque ad quartum gradum conſanguinitatis incluſive, ut declaravit S. Pius V. in Bulla 62. aſſerens Concil. Tridentin. circa hoc nihil innovaſſe.

,, (✠) Nota. Ut impedimentum honeſtatis præſtent ſponſa-
,, lia, neceſſe eſt, ut certas habeant conditiones.
,, 1. Debent eſſe valida ex Trident. ſeſſ. 24. cap. 3. *Juſtitiæ pu-*
,, *blicæ honeſtatis impedimentum, ubi ſponſalia quacumque ratione*
,, *valida non erant, S. Synodus prorſus tollit: ubi autem valida*
,, *fuerint, primum gradum non excedant:* unde si impotens voto
,, ſolemni, vel ordine ſacro ligatus, aut alio quocumque impedi-
,, mento dirimente conſtrictus ſponſalia celebret cum muliere, po-
,, terit hæc detecta rei veritate ejuſdem conſanguineis nubere;
,, quia ſponſalia itrita pro nihilo hodie reputantur: aliud erat ſe-
,, cundum jus antiquum: tunc enim *ex ſponſalibus quacumque ra-*
,, *tione eſſent nulla, dummodo non eſſent nulla ex defectu conſen-*
,, *ſus, oriebatur efficax ad impediendum, & dirimendum ſequen-*
,, *tia ſponſalia, vel matrimonia, non autem ad præcedentia diſ-*
,, *ſolvendum impedimentum*, cap. unic. *de ſponſalibus, &c.*
,, in 6.
,, Ex tradita doctrina ſolvuntur hi caſus. 1. Si Titius ante ſponſa-
,, lia cum Clotide contracta, ejuſdem Clotidis ſororem cognoviſſet,
,, poſſet utique cum ea Clotidis ſorore contrahere Matrimonium,
,, quia ſponſalia cum Clotide nulla, & invalida fuerunt ob affini-
,, tatem exortam ex prævia copula cum Clotidis ſorore: non poſſet
,, vero ob eamdem affinitatem cum Clotide ipſa contrahere.
,, 2. Si Cajus abſolute ſponſalia contraxerit cum Bertha, & po-
,, ſtea carnaliter copuletur cum ejus ſorore Sempronia, neutram in
,, uxorem accipere poteſt: non Bertham ob impedimentum affini-
,, tatis conſurgens ex copula, quam habuit cum ſorore ejus: non
,, Semproniam ob impedimentum publicæ honeſtatis, ortum ex
,, ſponſalibus pure, & abſolute contractis cum Bertha.
,, 3. Quæres. *Si ſponſalia filiorumfamilias clam patre facta cen-*

,, *ſean-*

,, *ſeantur valida, ex iis inducereturne impedimentum publicæ ho-*
,, *neſtatis?*

,, *Reſp.* Naſci quidem exinde impedimentum publicæ honeſtatis:
,, verum non inde ſequi, ſponſalia illa fuiſſe valida. Quod totum
,, quale ſit, breviter sic accipe ex cap. v. præcitatæ diſſertatio-
,, nis *de ſponſalibus, & matrimoniis, quæ, &c.* doctiſſimo adno-
,, tatore in *Mantiſſa de ſponſal. filior.* ex jure civili p. 2. n. 23.
,, Jure antiquo Honeſtas etiam ex irritis ſponſalibus inducebatur.
,, Id quidem ſuſtulit Trid. Synodus, vetans ex ſponſalibus unde-
,, cumque invalidis id impedimentum inferri: ſed tamen Trid. San-
,, ctio intelligenda eſt de initio irritis: nam ex initio validis ſpon-
,, ſalibus, ſed poſtea ob diſſenſum, mortem, fornicationem, nota-
,, bilem ſponsi unius mutationem evadentibus invalidis, oritur op-
,, time illud impedimentum: de quibus omnibus vide Fagnanum
,, in cap. *ad audientiam de ſponſalib.* num. 27. ubi & Decretum
,, Cong. Cardinalium ſuper ea re, idque a Papa comprobatum,
,, affert.

,, Venio nunc ad ſponſalia maxime indigna, inſcio aut diſſen-
,, tiente patre facta. Ea quidem ex multorum ſententia ab initio
,, fuere valida, etsi poſtea ob offenſiones, quæ prævidentur, irri-
,, ta fiunt, hoc eſt minime obligatoria. Hæc opinio quum haud pau-
,, cos patronos præſeferat, ſatis habet virium, ut ex dictis ſponſali-
,, bus inducatur impedimentum. Nam in iis, quæ ſubſtantiam Sacra-
,, menti tangunt (cujuſmodi ſunt omnia impedimenta dirimen-
,, tia) tutior inſiſtenda eſt via. Etenim, etſi ſecundum meam ſen-
,, tentiam, illa ab incunabulis invalida erant, id tamen negatur
,, ab aliis: Quid reſtat igitur, niſi ut in praxi ita geratur nego-
,, tium, tamquam ſi revera id impedimentum oriatur, cujus cæ-
,, teroqui venia, ubi opus fuerit, facillime impetratur? Deinde
,, etiam, ſecundum noſtram ſententiam, adhuc inferri id impedi-
,, mentum, neceſſe eſt. Dixi enim invalida initio eſſe ſponſalia,
,, ſi juſte pater diſſentiat: at valida (intrinſecus inquam valida)
,, etſi donec id probetur, ea in foro, tamquam in ſuſpenſo habe-
,, buntur, ſi injuſte. Atqui totum hoc (juſte ne, an injuſte) eſt
,, in judicio diſceptandum: quod judicium utpote ex pluribus juris,
,, factique circumſtantiis pendens, non eſt expeditiſſimum. Ad hæc
,, autem & Judex falli ut homo poteſt. Itaque quum non expe-
,, diat Sacramenti valorem in diſcrimen adduci: ad eam ſe praxim
,, conformare omnes debent, quæ tutior eſt, ac impedimentum
,, honeſtatis ex his ſponſalibus oriturum agnoſcere; ac ſi ſit diſ-
,, penſationi locus, eam minime negligere. Atque ea eſt hujus
,, difficultatis emendatio.

,, 2. Ut ſponſalia impedimentum dirimens pariant, debent eſſe
,, certa, ideſt cum perſona quadam ſingulari contracta: unde ſi quis
,, det fidem de ducenda una ex filiabus Titii, nulla ex iis deſi-
,, gnata, non naſcetur prædictum impedimentum; ita omnes ex
,, cap. unic. *de ſponſal.* in 6. Adde quod ſponſalia hujuſmodi irri-
,, ta eſſe multi contendant cum Sanchez lib. 1. diſp. 16.

,, 3. Debent eſſe *abſoluta*, unde qui ſponſalia cum aliqua mulie-
,, re ſub conditione contraxit, *ſi poſtmodum ante conditionis e-*
,, *ventum cum alia prioris conſanguinea per verba contraxerit de*
,, *præſenti, cum ſecunda remanere debebit:* ita Bonifacius VIII.
,, ex cit. cap. unic. *de ſponſ.* in 6. Si quis vero poſt contracta con-
,, ditionare ſponſalia de futuro cum Bertha, nova de futuro ſpon-
,, ſalia, etiam abſoluta cum ejus ſorore contrahat, debebit Ber-
,, tham ducere, non ejus ſororem. Poſteriora enim ſponſalia non
,, poſſunt inducere obligationem agendi illicite: illicite autem con-
,, traheretur Matrimonium cum ſorore Berthæ, quia priora ſpon-

„ ſalia obligant ad expectandum conditionis eventum, ante quem
„ non poteſt ſponſus rem uni ſub conditione promiſſam tradere al-
„ teri. Valeret tamen matrimonium cum Berthæ ſorore contra-
„ ctum, quia ex citato Bonifacii VIII. textu, ſponſalia ſub con-
„ ditione inita, tunc ſolum publicæ honeſtatis impedimentum in-
„ ducunt, quum purificata conditione, e conditionatis fiunt ab-
„ ſoluta.
„ Atque hic obiter notandum 1. nos loqui de conditione, &
„ contingenter, & honeſte futura: quia ſi conditio vel ſit de
„ præſenti, vel de eventu neceſſario, jam habetur abſoluta; ſi
„ vero ſit de re turpi, aut impoſſibili, habetur pro non adjecta.
„ De quo vide Sanchez diſ. 69. lib. VII.
„ Notandum 2. Impedimentum honeſtatis publicæ eſſe perpe-
„ tuum, unde ſi ſponſa vel moriatur, vel ingrediatur Religionem,
„ non poterit ſponſus cum ejus conſanguineis contrahere ſine diſ-
„ penſatione. Idem eſt ſi ſponſalia mutuo partium conſenſu, vel
„ Officialis ſententia diſſolvantur. Ratio eſt, tum quia ſponſalia
„ hæc antequam diſſolverentur valida erant, & ex validis ſemel
„ ſponſalibus oritur perpetuum honeſtatis impedimentum; tum quia
„ id a Sacra Congregatione definitum eſt, cujus judicio inhæren-
„ dum eſſe declaravit Alexander VII. anno. 1685. ut teſtatur Fa-
„ gnan. in cap. *Ad Audientiam*, n. 29. *de ſponſal*. Et tunc debet
„ orator in ſupplicatione exponere, ſponſalia vel morte unius par-
„ tis, vel ex mutuo partium conſenſu diſſoluta eſſe, his, ſimilibuſve
„ verbis, *ſed quia alias dictus orator ſponſalia de futuro cum o-*
„ *ratricis ſorore ad præſens deſuncta, vel Religionem ingreſſa,*
„ *&c. contraxit, quæ quidem oratricis ſoror ab eodem oratore in-*
„ *tacta, & in nullo penitus attentata, ab humanis deceſſit, &c.*
„ Quæ formula ideo apponitur, ut intelligat Pontifex impedi-
„ mentum non oriri e matrimonio rato, etiam non conſummato,
„ quod fortius, & diſpenſatu difficilius vinculum parit. Ita Pyrr.
„ Corradus lib. VIII. diſp. cap. 7. n. pag. 273.
„ Honeſtatis impedimentum non ſolum oritur ex ſponſalibus, ve-
„ rum etiam ex matrimonio *rato*, *& non conſummato*: idque præ-
„ terquam expreſſe definitum eſt cap. 4. & 8. *de ſponſal*. patet ar-
„ gumento a minori ad majus. Si enim ſponſalia mera, quæ ſunt
„ via ad matrimonium, inducunt impedimentum honeſtatis publi-
„ cæ, multo magis illud inducet matrimonium ipſum, quamvis
„ non conſummatum. Circa hoc quædam notanda, & quidem
„ NOTA 1. Impedimentum e matrimonio rato latius extendi,
„ quam quod oritur e puris ſponſalibus; hoc enim, ut diximus,
„ intra primum lineæ rectæ, vel collateralis gradum ſiſtit, illud
„ vero ad quartum uſque lineæ utriuſque gradum operatur; prout
„ declaravit S. Pius V. in citata Bulla *ad Romanam* data anno
„ 1568. quam refert Pyrr. Corradus lib. VIII. c. 7. n. 6.
„ NOTA. 2. Quod licet ex ſponſalibus invalidis non exurgat im-
„ pedimentum publicæ honeſtatis, exurgit tamen e quocumque
„ matrimonio invalido, modo invalidum non ſit ex defectu conſen-
„ ſus, quod definit Bonifacius VIII. in cap. unic. *de ſponſal*. in 6.
„ cui nullo poſteriori jure derogatum eſt, ut bene probat Fagnan.
„ in cap. *Ad Audientiam de ſponſal.*
„ NOTA 3. Matrimonium irritum ob impedimentum publicæ ho-
„ neſtatis non parit aliud honeſtatis impedimentum in præjudicium
„ priorum ſponſalium; hinc matrimonium contractum cum ſorore,
„ matre, vel filia ſponſæ non habet vim quaſi reciprocam diſſol-
„ vendi præcedentia ſponſalia, c. unic. *de ſponſal*. in 6.
„ Dixi in præjudicium *priorum ſponſalium*, nam ut bene adver-
„ tit Sanchez diſp. 68. n. 24. quando priori ſorori data eſt fides,

„ &

,, & poſtea cum poſteriori irritum eſt matrimonium abſque conſum-
,, matione, induci impedimentum ad contrahendum valide matri-
,, monium cum quacumque intra quartum gradum conſanguinea
,, hujus poſterioris, dempta illa, cui fides data eſt, quia ex ma-
,, trimonio irrito perſeverat nunc impedimentum uſque ad quar-
,, tum gradum, & ſolum textus diſponit non oriri impedimentum
,, ad præcedentia ſponſalia diſſolvenda, cap. unic. *de ſponſal.* in 6.
,, *Ex ſponſalibus puris, certis, dummodo non ſint nulla ex defectu*
,, *conſenſus, oritur efficax ad impediendum, & dirimendum ſe-*
,, *quentia ſponſalia, vel matrimonium, non autem ad præceden-*
,, *tia diſſolvendum, impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis.*

,, Hinc 1. Si Matrimonium Titii cum Bertha invalidum fuerit
,, propter aliquod impedimentum dirimens, ſive cognitum iiſdem,
,, ſive incognitum, ex eodem matrimonio naſcetur impedimentum
,, publicæ honeſtatis, vi cujus nec Titius ullam e conſanguineis
,, Berthæ, nec Bertha ullum e conſanguineis Titii intra quartum
,, gradum ducere poterit; unde celebre hoc axioma, *quod de jure*
,, *irritum eſt, nullum parit effectum*, non valet in præſenti.

,, Hinc 2. Ex matrimonio celebrato inter amentes, furioſos,
,, ebrios, metu gravi conſtrictos, & ficte non conſentientes non e-
,, xurgit impedimentum honeſtatis, quia deeſt conſenſus, vel om-
,, nis, vel ſaltem liber. Idem dic de matrimonio ex errore circa
,, perſonam, vel cum perſona incerta contracto cap. *Tua nos* de
,, ſponſalibus, *quum in eo*, ideſt matrimonio ſine conſenſu, *nec*
,, *ſubſtantia conjugalis contractus, nec forma contrahendi conju-*
,, *gium valeat inveniri*, ait Innocentius III.

,, Hinc 3. Si Joannes ſponſalia valide contraxerit cum Bertha,
,, & poſthac matrimonium contrahat cum Maria ejus ſorore, ante
,, ſecundi hujus matrimonii conſummationem poterit contrahere
,, cum Bertha: quia matrimonium, quod propter impedimentum
,, honeſtatis e ſponſalibus ortum non valet, impedire non poteſt,
,, quominus Joannes promiſſionem Berthæ factam adimpleat, & a-
,, dimplere teneatur: ſecus vero dicendum, ſi Joannes cum Maria
,, matrimonium inique conſummaverit, neutram ducere poteſt.
,, Non Mariam ob dictum publicæ honeſtatis impedimentum: non
,, Bertham ob impedimentum affinitatis conſurgens ex copula,
,, quam habuit cum ſorore ejus. Unde patet quod affinitas agat
,, retro, & præcedentia ſponſalia diſſolvat; ſponſalia vero ſive de
,, futuro, ſive de præſenti, ſed ante matrimonii conſummationem,
,, non retroagunt, nec valent ad diſſolvendum præcedentia. Vide
,, Sanchez diſput. 68. num. 24.

,, *Quæritur denique an ex matrimonio clandeſtine contracto na-*
,, *ſcatur hoc impedimentum?*

,, *Reſp.* Negative Sanchez lib. VII. diſp. 70. n. 13. quia, inquit,
,, tale matrimonium nullum eſt ex defectu conſenſus, quum careat
,, eo genere conſenſus, quem exigit Eccleſia: Affirmant alii, quia
,, qui clandeſtine contrahit, vere conſentit, etſi illegitime, non
,, ſecus ac Monachus, qui Matrimonio jungitur; ergo ſicut ex iſtius
,, falſo conjugio, ſic & ex conjugio illius, qui clandeſtine contra-
,, hit, exurgere debet impedimentum publicæ honeſtatis.

XI. *Ætas*, nempe impuberum: nam horum Matrimonium illicitum, & irritum eſt jure Canonico, c. 10. *de diſpenſat. impub.* Valet tamen Matrimonium inter pubertati proximos, qui jam habent ſufficientem ad id diſcretionem rationis, potentiam generandi, ex c. 9. eod. tit.

XII. *Affinitas* eſt conjunctio, ſeu propinquitas perſonarum orta ex copula carnali completa, ſeu per ſe ſufficiente ad generationem prolis, ſive licita, ſive illicita. Oritur inter conſanguineos viri, & ſolam mulierem, item inter conſanguineas mulieris, & ſolum virum. Ratio eſt, quia vir, & mulier per copulam carnalem fiunt una caro, ac proinde conſanguinitas unius fit conſanguinitas alterius, & viciſſim, c. *Porro* 35. quæſt. 5. Affinitas, quæ oritur ex licita, ſeu conjugali copula irritat Matrimonium uſque ad quartum gradum incluſive in linea collaterali, perinde ac conſanguinitas, c. 8. *de conſanguin.* quod in hac parte non fuit correctum. Quæ oritur ex illicita copula, ſolum irritat uſque ad ſecundum incluſive ex jure novo Concil. Triden. ſeſſ. 24. c. 4. ita ut jam in ulterioribus gradibus Matrimonium ſit validum, imo & licitum, ut declaravit S. Pius V. Bulla 62.

„ NOTA 1. In affinitate Fincæ, & gradus eodem modo compu-
„ tantur, quo ſupra in conſanguinitate: unde quo gradu aliquis
„ conſanguineus eſt uni conjugum, vel copulatorum, eodem gradu
„ affinis eſt alteri. Sic conſanguinea uxoris in primo, & ſecundo
„ gradu, & viciſſim conſanguineus mariti in primo, & ſecundo
„ gradu, affinis eſt uxori in iiſdem gradibus.
„ NOTA 2. Hoc impedimentum eſt ſolum juris humani. Exci-
„ piunt multi gradum primum lineæ rectæ, ut inter privignum,
„ & novercam, vitricum, & privignam: quia omnes gentes bene
„ inſtitutæ talia connubia ob indecentiam abhorruerunt, ex 1. ad
„ Cor. 5. & ex l. 4. *Codic. de nupt.* Enim vero quum vitricus,
„ & noverca per copulam conjugalem facti ſint una caro, privigna
„ vitrico eamdem fere reverentiam debet, quam deberet matri.
„ Quare Matrimonium inter tales dedecet naturam rationalem;
„ ideoque Deus illud valide contrahendi poteſtatem non dedit.
„ NOTA 3. Copula inceſtuoſa cum conſanguineis conjugis non
„ dirimit Matrimonium valide contractum, quum ſit inſolubile:
„ ſed privat nocentem jure petendi debitum, non tamen facultate
„ reddendi, ut ne pars innocens privetur ſuo jure ob alterius deli-
„ ctum, c. 4. & 10. *de eo, qui cognovit, &c.*
„ NOTA 4. Conſanguinei conjugum, vel copulatorum non ſunt
„ affines inter ſe. Sic conſanguinei uxoris non ſunt affines con-
„ ſanguineis viri, nec hi illis, c. 5. *de conſang.* Hinc duo fratres
„ valide contrahunt cum duabus ſororibus, & filius mariti ex a-
„ lio conjugio, cum filia uxoris ex alio pariter conjugio ſuſcepta.
„ (✠) NOTA. Si Titius copulam habeat cum Bertha, ipſe, &
„ quidem ſolus (non autem ejuſdem conſanguinei) fit affinis con-
„ ſanguineis Berthæ; adeo ut jam ipſe defuncta Bertha nec poſſit
„ ducere matrem, nec filiam, neque neptem Berthæ, imo nec
„ cognatas ejus ad quartum uſque gradum, ſi copula intra matri-
„ monium habita ſit, de quo infra. Idem viciſſim dicendum de
„ Bertha reſpectu conſanguineorum Titii. At vero conſanguinei
„ Titii prædictas Berthæ conſanguineas ducere poterunt, juxta tri-
„ tum id: *Affinitas non parit affinitatem*, cujus ſenſus eſt, Ti-
„ tium per ſuam cum Bertha copulam ſic fieri affinem conſangui-
„ neis Berthæ, ut ejuſdem Titii conſanguinei per hoc prædictis
„ Berthæ conſanguineis affines non reddantur. Qua de cauſa juxta
„ præſentem Eccleſiæ diſciplinam pater, & filius, matrem, &

„ fi-

,, filiam ejus; fratres duo, duas ſorores, vel eorum unus matrem,
,, alter filiam; item duo conſanguinei, duas conſanguineas ducere
,, poſſunt. Qua itidem de cauſa Titius etſi Berthæ conſanguineas
,, ducere non poſſit, ejus tamen affines verb. grat. uxorem fratris
,, Berthæ defuncti poſt Berthæ mortem ducere poterit. Sanchez lib.
,, v. diſp. 69. num. 2. &c.

,, Ut autem cognoſcatur quoto in gradu duæ perſonæ ſibi ſint
,, affines, animadverti debet in affinitate, ſicut & in conſangui-
,, nitate diſtingui ſtipitem, lineas, & gradus. Stipes ſunt duæ
,, perſonæ, quæ ſe carnaliter cognoverunt, quæque quum una caro
,, efficiantur, non vocantur affines, ſed principium affinitatis, ſi-
,, cut pater, & mater ſunt principium conſanguinitatis.

,, Linea eſt ordo, ſeu ſeries perſonarum, quæ ſibi ſunt affines:
,, & hæc itidem ſicut in conſanguinitate, duplex eſt, recta ſcili-
,, cet, & tranſverſa. Affines in linea recta ii ſunt, qui in eadem
,, linea conſanguinei ſunt uni e perſonis, quæ copulam habuerunt;
,, affines vero in linea tranſverſa, ii conſequenter ſunt, qui in
,, linea tranſverſa iiſdem perſonis conſanguinei ſunt. Unde mihi
,, Titio, qui Bertham duxi, affinis eſt in primo aſcendentium gra-
,, du ejuſdem Berthæ filia, quam ex alio matrimonio ſuſceperit:
,, In linea vero tranſverſa affines mihi ſunt tum ſoror Berthæ, e-
,, juſdemque ſororis filiæ, tum & aliæ ejus conſanguineæ. His po-
,, ſitis, dicendum eſt perſonam quamlibet in eo gradu eſſe affinem
,, ei qui copulam habuit cum conſanguinea ſua, in quo ipſa huic
,, iſti conſanguinea eſt. Hinc quia Bertham duxi, affinis ſum in
,, primo gradu matri, filiæ, & ſorori ejus, quia mater, filia, &
,, ſoror Berthæ, eidem in primo gradu conſanguineæ ſunt: in ſe-
,, cundo autem gradu affinis ſum filiæ ſororis eius; item & ipſius
,, conſobrinæ, in tertio ſobrinæ, &c.

,, Affinitas oritur ex copula carnali, ideſt tam ex illicita, quæ
,, habetur per fornicationem, adulterium, inceſtum aut ſacrile-
,, gium, quam ex licita, quæ habetur ex legitimo matrimonii u-
,, ſu: cum hoc tamen diſcrimine, quod affinitas ex copula legiti-
,, ma proficiſcens dirimat matrimonium uſque ad gradum quartum
,, incluſive; quæ vero ex illicita quavis fornicatione oritur, idem
,, non dirimat ultra ſecundum incluſive: unde qui fornicarie puellam
,, cognovit, conſanguineam ejus in tertio gradu ducere valide po-
,, teſt, imo & licite, ſi nihil aliud obſit, prout declaravit S. Pius
,, V. Bulla ſua 62. quam videſis apud Cortadum lib. vii. cap. 1.

,, Cæterum ſicut in conſanguinitate gradus mixtus ex primo, &
,, quinto, non inducit impedimentum: ſic nec inducit in affinita-
,, te orta ex copula licita. Qua etiam de cauſa affinitas ex copu-
,, la illicita non operatur in primo, & tertio gradu: quia ſcilicet
,, in hiſce materiis gradus alias prohibitus non computatur, quum
,, dicit ordinem ad gradum minime prohibitum.

,, Nihil autem intereſt, an perſona copulæ conſenſerit, an non:
,, unde affinitatem parit copula habita cum dormiente, coacta,
,, ignorante, inſana, ebria, quia hæc ad generationem ſufficiens
,, eſt; ſecus ſi haberetur cum mortua. Ita omnes. Ratio eſt, quia
,, etiam per talem copulam vir, & fœmina efficiuntur una caro,
,, unum corpus.

,, Affinitas Matrimonio jam contracto ſuperveniens, ut ſi Titius
,, cum uxoris ſuæ ſorore, vel nepte inceſtum commiſerit, Matri-
,, monium non diſſolvit, quod ubi legitime conſummatum eſt ſola
,, morte diſſolvitur. Sed hunc parit effectum, ut qui *peccavit cum*
,, *uxoris conſanguinea in primo, vel ſecundo gradu*, licet eidem
,, uxori, & quæ jure ſuo privari non meruit, debitum reddere te-

,, nea-

,, neatur, non tamen illud exigere poſſit, niſi obtenta ab Epiſcopo diſpenſatione.

,, Dixi: *qui peccavit cum uxoris ſuæ conſanguinea in primo, vel ſecundo gradu*: Si enim in tertio, aut quarto gradu peccaverit, non videtur Matrimonii uſus impediri. Quia ut copula illicita non operatur ultra ſecundum gradum, quoad Matrimonii invaliditatem: ſic nec ultra eumdem gradum operatur, quoad privationem juris conjugalis. Ita Pontas V. *Devoir*, &c. caſ. 21. & alii. Quod ſi uterque conjux cum alterius conſanguineis commercium habuerit, vel alter de alterius conſenſu, neuter jam ſervat jus exigendi debiti, quia leges jus illud parti ſolum innocenti relinquunt, & in hoc caſu neutra pars eſt innocens.

,, Nec obſtat quod mulier, quæ corporis ſui uſum affinibus ſuis concedit, rea magis videatur quam vir ſuus in eodem caſu. Etſi enim id utcumque verum eſt, quia plus ineſſe debet pudoris mulieri, quam viro; certe tamen ex unanimi pene Theologorum, & Canoniſtarum ſenſu par eſt utriuſque ſponſi conditio, nec minorem vir uxori fidem debet, quam uxor debeat viro.

,, Si tamen, ait Bonac. quæſt. 5. punct. 11. uterque conjux ea doloſa intentione cum affinibus ſuis commercium haberet, ut conjugem alterum debito defraudaret; tenetur debitum alteri petenti reddere, quia quum nemini fraus ſua patrocinari poſſit, nemo quoque immunitatem a tali onere acquirere poteſt: & id colligitur ex cap. 2. *de cognat. Spir.*

,, Cæterum ſolus ille inceſtus privat jure petendi debiti, qui formalis fuerit, non autem qui mere materialis, & inculpatus: unde ſi quis, ut ferme Jacob, ratus ſe ad uxorem ſuam accedere, ad ejus ſororem acceſſerit, non privatur ſuo jure; immunis eſt enim ab inceſtu, licet non deſinat contrahere affinitatem. Idem dicendum de muliere, ſi per vim ab affine ſuo fuerit oppreſſa; ſecus ſi libidini ejus, ex gravi mortis metu ceſſerit, quia mori potius debuerat, quam fœdari, & ideo poteſt maritus ei debitum negare, juxta Pontas V. *Devoir* caſ. 20.

,, Porro ad incurrendam pœnam, de qua loquimur, non requiritur ſententia Judicis, prout cum aliis docet Sanchez lib. VII. diſp. 64. n. 18. vide dicta in tract. de legib. c. 8. q. 2. reſp. 1.

,, *An autem ab eadem pœna excuſet ignorantia juris, conſule dicta ibidem q. 3.*

,, NOTA. Qui cum propria ſua conſanguinea peccavit, poteſt ab uxore ſua debitum exigere: quia jura debiti petitionem hac in cauſa non prohibuerunt. Vide cap. 1. *de eo, qui cognovit*, in quo nulla fit mentio de copula cum propriis conſanguineis, aut cum uxoris affinibus habita, ſed de ea tantum, quam quis cum eiſdem uxoris conſanguineis habere præſumit. Ita Pontas V. *Devoir*, &c.

XIII. *Clandeſtinitas*. Matrimonium clandeſtinum eſt illud, quod non contrahitur coram parocho proprio, vel alio Sacerdote de ipſius parochi, vel ordinarii licentia, & duobus ſaltem teſtibus. Eſt invalidum in omnibus locis, ubi Concil. Tridentin. decretum de hoc promulgatum, vel receptum eſt, ut patet ex his verbis decreti, ſeſſ. 24. cap. 1. *Qui aliter quam præſente Parocho, vel alio Sacerdote de ipſius Parochi, ſeu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus teſtibus Matrimonium contrahere attentabunt, eos S. Synodus ad ſic contrahen-*

dum

dum omnino inhabiles reddit, & hujuſmodi contractus irritos, & nullos eſſe decernit, prout eos præſenti decreto irritos facit, & annullat. Quamvis autem ante Concil. Tridentin. ejuſmodi Matrimonia fuerint valida; ſemper tamen fuerunt, & ſunt ubique illicita: nam *Eccleſia juſtiſſimis cauſis illa ſemper deteſtata eſt, atque prohibuit.* Concil. Tridentin. ibid. Circa hoc.

„ (✠) Nota. Vide cap. 61. lib. vii. laudati Tractatus, quod
„ integrum tranſcribimus. *In Diœceſi Valentina ſæpiſſime evenie-*
„ *bat, ab uno, eodemque cum pluribus ſponſalia contrahi, atque*
„ *inde fiebat, ut graviter inter utriuſque partis conſanguineos o-*
„ *rirentur diſcordiæ, & frequenter in judicio litigandum eſſet;*
„ *quænam ſponſalia prævalerent, aliiſque forent præferenda: ad*
„ *proſpiciendum Diœceſis tranquillitati, & tot præcidenda litigia,*
„ *rogatus fuit Archiepiſcopus, ut in ſua Synodo ſtatueret, nulla,*
„ *atque irrita in poſterum futura ſponſalia, quæ ſine præſentia*
„ *Parochi, duorumque ſaltem teſtium contraherentur: ſed prudens*
„ *Archiepiſcopus porrectis ſibi precibus abnuit: tantam quippe po-*
„ *teſtatem ſibi ineſſe non exiſtimavit extendi ad ſponſalia Decretum*
„ *Trident.*, ſeſſ. 24. cap. 1. de reform. Matrim. *quo irrita ſiunt*
„ *clandeſtina conjugia. Actum fuit de hac re in Sacra Congrega-*
„ *tione Concilii, quæ Archiepiſcopi ſententiam approbavit, ejuſ-*
„ *que commendavit conſilium: ſiquidem Tridentinum in citato*
„ *Decreto nihil innovavit circa ſponſalia, eaque reliquit ſub diſ-*
„ *poſitione juris communis, juxta quod, etiam remotis arbitris,*
„ *valide contrahuntur, quod habetur* lib. 1. Decretor. pag. 99. &
„ pag. 126. *legi etiam poteſt* noſtra Notiſ. 40. *ubi prolixe de hac*
„ *materia diſſeruimus.*
„ 2. *Aliter Archiepiſcopus ad eliminandum abuſum nimium in dies*
„ *in ſua Diœceſi inoleſcentem, ut Matrimonium contracturi, nulla*
„ *præmiſſa illius denuntiatione, infirmitatis prætextu, Parochum*
„ *arceſſerent, & coram eo licet inviso, & reluctante, ac duobus*
„ *teſtibus Matrimonium inirent, Conſtitutionem promulgavit, qua,*
„ *adempta Parochis facultate aſſiſtendi Matrimoniis, quibus non*
„ *præceſſiſſent debitæ denuntiationes, Matrimonia ita contracta,*
„ *nulla, atque irrita decrevit, & declaravit. Sed re delata ad*
„ *Sacram Congregationem Concilii, hæc, teſte Cardinali de Lugo*
„ reſponſ. moral. lib. 1. dub. 45. *Archiepiſcopo mandavit, ut quan-*
„ *tocius ſuam revocaret Conſtitutionem: omiſſio quippe denuntiatio-*
„ *num ſine Epiſcopi diſpenſatione reddit utique Matrimonium il-*
„ *licitum, non tamen efficit invalidum: neque in Epiſcopi pote-*
„ *ſtate eſt, novum ſtatuere impedimentum dirimens, quod a ſolo*
„ *ſummo Pontifice poteſt induci, uti pluribus demonſtrant Sanchez*
„ de Matrimon. lib. vii. diſp. 2. num. 9. *& Pontius* lib. vi. de
„ Matrimon. cap. 1. num. 12. *Quocirca eadem Sacr. Congregatio*
„ *Concilii, apud eumdem Sanchez* lib. iii. diſput. 2. numer. 12.
„ *validum definivit Matrimonium celebratum coram Parocho, cui*
„ *ab Epiſcopo fuit generatim interdictum, ne Matrimonio aſſiſtat:*
„ Congregatio Cardinalium reſpondit, valere Matrimonium contra-
„ ctum coram Parocho, cui interdictum eſt ab Epiſcopo, ne inter-
„ veniat: *Etenim adhuc eſt vere Parochus, ſuaque retinet Paro-*
„ *chiæ titulum, & propterea omnibus præſtat qualitatibus, quas*
„ *Tridentinum expoſcit ad Matrimonii validitatem: prohibitio au-*
„ *tem Epiſcopi ſolum operatur, ne ille licite, non itidem ne va-*
„ *lide aſſiſtat.*

„ 3.

„ 3. *Aliud eſſet de Matrimonio celebrato contra interdictum Papæ munitum Decreto irritante: Siquidem quum Papa poſſit per ſuam univerſalem legem novum impedimentum dirimens Matrimonio apponere, poteſt etiam in aliquo ſpeciali eventu prohibere, ne inter peculiares perſonas Matrimonium contrahatur, ſimulque decernere, ut contra ſuam prohibitionem contractum ſit irritum, quemadmodum adnotarunt Alexander de Nevo, & Calderinus* in cap. Tua, de ſponſa duorum, *docetque Barboſa* in cap. Ad diſſolvendum, n. 4. de deſponſat. impuber. *Leander* oper. mor. tom. 11. tract. 9. diſp. 23. de impedimentis Matrimonii, quæſt. 3. *Becan.* in Summ. tit. de Sacram. cap. 49. & quæſt. 1. numer. 6. *Sgmalzgrueber* ad lib. 4. Decretal. titul. 16. n. 9. *Sola vero prohibitio ſine Decreto irritante, producit dumtaxat impedimentum impediens, non autem dirimens Matrimonium: Quamobrem Alexander III.* in cap. Ex litteris de Matrim. contract. contra interdict. Eccleſ. *validum pronuntiavit Matrimonium initum contra Epiſcopi inhibitionem, & adhuc pendente lite ſuper præviis ſponſalibus a contrahentium altero cum alia perſona ſtipulatis: quod ſi idem Pontifex* in cap. Tua fraternitas, de ſponſa duorum, *irritum declaravit Matrimonium contra Epiſcopi inhibitionem contractum poſt aliud Matrimonium, antea initum, ſed non carnali copula conſummatum, non ideo ſecundum Matrimonium irritum dixit, quia eſſet celebratum contra Epiſcopi interdictum, ſed quia ei aliud obſtabat Matrimonium, quod licet dumtaxat ratum, adhuc tamen induxerat impedimentum dirimens alterius Matrimonii poſtea attentati, quod integram Decretalem legenti manifeſto patet, ponderatque Gonzalez* in cap. De muliere, de Matrim. contracto contra interdictum Eccleſiæ, num. 2.

„ 4. *Non prohibetur tamen Epiſcopus ſeveriſſimis pœnis illorum refrænare proterviam, qui contra interdictum Eccleſiæ Matrimonium contrahere præſumunt, quod cum communi tradit Sanchez* lib. 111. diſp. 46. num. 8. *notant inſuper, eas pœnas non eſſe a jure præfinitas, ſed ejuſdem Epiſcopi permitti arbitrio. Verum etiam in his decernendis, cavere debet, ne ſua abutatur libertate, & jus commune infringat, quod alio exponemus exemplo. In Synodo Salmanticenſi edita olim fuerat Conſtitutio, cujus meminit Covarruvias* in 4. Decretal. 2. part. cap. 6. num. 4. *qua excommunicatione latæ ſententiæ innodabantur contrahentes Matrimonium, non præmiſſis publicationibus a Tridentino præſcriptis, & præterea decernebatur, hac excommunicatione irretitos ſtatim eſſe evitandos, licet non eſſent publice, ac nominatim denuntiati. At ejuſmodi Conſtitutio, quoad ſecundam ſui partem ſuſtineri minime potuit, quoniam evitandos pronuntiabat, qui juxta Canonicas ſanctiones evitandi nequaquam ſunt: In celebri enim Extrav. Martini V. incipiente:* Ad evitanda, *edita in Concilio Conſtantienſi, evitandi decernuntur ſolum excommunicati, publice, & nominatim denuntiati, ut publici, & notorii Clericorum percuſſores, ut ponderant Sanchez* de Matrim. lib. 111. diſp. 46. num. 10. *& Cardinalis de Lugo* cit. dub. 45. num. 5. *Quamvis vero Fagnanus* in c. Quod a Prædeceſſore, num. 55. de Schiſmaticis *probare conetur, evitandos etiam eſſe quoſcumque, qui facti notorietate certe dignoſcuntur in excommunicationem incidiſſe, juxta poſteriorem ſanctionem Concilii Lateranenſis V.* ſeſſ. 11. §. Statuimus autem, *ejus tamen doctrina fere communiter rejecta eſt, quum ubique moribus ſit recepta laudata Conſtitutio:* Ad evitanda; *quod teſtatur Suarez* de cenſ.

„ diſp.

,, diſp. 9. ſect. 25. *Layman.* Theol. mor. lib. 1. tract. 5. p. 2. c. 4.
,, num. 1. *Cabaſſut.* in theoria, & praxi jur. Canon. lib. 5. cap.
,, 11. num. 3. *Cardinalis Albitius* de inconſtantia in Fide c. 18.
,, n. 23. *Engel.* ad lib. 5. Decretal. tit. 39. n. 56. *Wieſter* ibid. n.
,, 63. *Reiffenſtuel* num. 138.

,, *In Diœceſi Kiovenſi, atque in tota Ruthena Provincia nun-*
,, *quam promulgatum fuerat ſæpius laudatum Decretum Tridenti-*
,, *ni* ſeſſ. 24. c. 1. de reformat. Matrimon. *Ad præcidenda nihilo-*
,, *minus ſcandala, quæ ex clandeſtinis conjugiis in maximam ani-*
,, *marum perniciem proveniebant, in Diœceſana Synodo Kiovenſi ha-*
,, *bita die 1. Octobris 1619. atque in Synodo Provinciali Ruthena*
,, *habita die 6. Auguſti 1626. Conſtitutiones ſunt editæ, in quibus*
,, *irrita declarata ſunt Matrimonia, aliter quam coram Parocho,*
,, *& duobus, vel tribus teſtibus celebrata, eodem plane modo, quo*
,, *a Tridentino ſtatutum fuerat, licet nulla Tridentini fuerit in*
,, *illis facta mentio; ſimulque juſſi ſunt ſinguli Rutheni Parochi,*
,, *eas Synodales Conſtitutiones per ſuas Eccleſias quamprimum pro-*
,, *mulgare, ſicuti etiam a Tridentino fuerat præſcriptum; iis ve-*
,, *ro, qui poſt hanc publicationem, ſine Parochi, & duorum ſal-*
,, *tem teſtium præſentia, Matrimonium contraxerunt, injuncta eſt*
,, *ſeparatio, & veluti nullo inter ſe legitimo connubii fœdere ob-*
,, *ſtrictis, libera facta eſt poteſtas tranſeundi ad alia vota.*

,, 6. *De hiſce decretis acriter diſceptatum fuit, cum in Sacra*
,, *Congregatione de Propaganda Fide, cum in Sacra Congregatione*
,, *Concilii; ſcripſerunt in utramque partem Theologi, & Canoni-*
,, *ſtæ, quorum nonnulli exiſtimarunt, nihil eſſe dubitandum de*
,, *validitate Conſtitutionum, quæ ad amuſſim reſpondebant & ver-*
,, *bis, & menti Concilii Tridentini: quod ideo non fuit expreſſe*
,, *nominatum, ne illius nomine audito, Rutheni Schiſmatici, qui-*
,, *bus eſt inviſum, magis magiſque ab unione retraherentur, &*
,, *ne ſimiliter Græci ab Orthodoxa Eccleſia ſeparati occaſionem inde*
,, *arriperent ſpargendi in vulgus, Latinos velle ſuos mores, &*
,, *ritus in ipſorum Eccleſiam invehere, quam calumniam nobis im-*
,, *pingunt, ut plebis animum a Latinis avertant, atque in Schiſ-*
,, *mate obduratum detineant.*

,, 7. *Alii ex adverſo fuerunt in ſententia, præfata Synodalia*
,, *ſtatuta, quamquam Tridentino omnino conformia, viribus ta-*
,, *men carere. Quod hac ratiocinatione manifeſte confici ſunt arbi-*
,, *trati: Tridentinum noluit ſuum Decretum, quo irrita fecit Ma-*
,, *trimonia clandeſtina, quempiam afficere, & ligare, niſi poſt*
,, *triginta dies ab ejuſdem Decreti publicatione facta in Parochia,*
,, *in qua ipſe degit: Decernit ſuper (ſunt verba Tridentini)* ut
,, hujuſmodi Decretum in unaquaque Parochia ſuum robur poſt tri-
,, ginta dies habere incipiat, a die prima publicationis in eadem
,, Parochia factæ numerandos: *At in Parochialibus Eccleſiis Ru-*
,, *thenis nunquam prædictum Conciliare Decretum fuit promulga-*
,, *tum, itaque Matrimonia inibi aliter contracta, quam Tridenti-*
,, *num præſcripſerit, non poſſunt eſſe irrita, virtute Decreti ejuſ-*
,, *dem Tridentini. Unice igitur reſtat, ut irrita ſint virtute*
,, *Conſtitutionum a Synodis Ruthenis editarum, earumdemque Sy-*
,, *nodorum nomine, atque authoritate, per ſingulas Parochias pro-*
,, *mulgatarum; hoc autem contingere nequaquam poteſt: nulla*
,, *quippe peculiaris Synodus poteſt inducere novum impedimentum*
,, *dirimens Matrimonium, ſeu hujus contrahendi novam formam*
,, *præſcribere, ſed eſt ad id neceſſaria ſuprema authoritas, vel*
,, *Concilii Œcumenici, vel Summi Pontificis.*

,, 8. *Hanc poſtremam opinionem amplexata eſt Sacra Congrega-*

„ *tio, quæ die 2. Decembris 1628. reſcripſit. Synodalia Decreta Ruthena per Parochias publicata non potuiſſe firmitatem adimere Matrimoniis, contra formam in iiſdem ſtatutam, contrahendis, & propterea valida definivit Matrimonia clandeſtina inita poſt eorumdem Decretorum promulgationem; quodque hinc neceſſario conſequebatur, redintegrari juſſit conjugia hoc tantum nomine reſciſſa, quod aliter eſſent celebrata, quam Synodales expoſcerent Conſtitutiones, conjugeſque ea de cauſa ſeparatos ad cohabitationem inſtaurandam adegit, idque etiamſi poſt ſeparationem alias celebraſſent nuptias, quarum validitati obſtabant primæ jam legitime contractæ. Ut porro deinceps incommoda averterentur, quæ ex clandeſtinis proveniunt Matrimoniis, eadem Congregatio conſuluit Sanctiſſimo, ut per ſuas Apoſtolicas litteras in forma Brevis, iiſdem fere verbis conceptas, quibus Tridentinum utitur, conjugia aliter, quam coram alterutrius contrahentium Parocho, & duobus, aut tribus teſtibus in poſterum contrahenda, irrita decerneret, eaſque litteras per ſingulas Parochias Ruthenas preciperet promulgari*

„ 9. *Eamdem ſententiam, in qua poſt novum examen, eadem Congregatio perſtitit die 20. Martii 1629. approbavit, confirmavitque Urban. VIII. ſimulque deputavit particularem Congregationem, quæ de modo deliberaret, quo litteræ Apoſtolicæ eſſent formandæ: habita eſt hæc Congr. die 20. Aprilis ejuſdem anni 1629. eaque ſuggerente, ſcripta fuere duo Brevia, alterum, in quo demandabatur publicatio Decreti Concilii Tridentini, expreſſe, & nominatim: alterum, in quo ipſemet Pontifex, verbis tamen a Tridentino acceptis, & facta inſuper Tridentini mentione, nullius roboris decernebat nuptias, quæ ſine Parocho, & teſtibus in poſterum fierent. Utrumque Apoſtolicum Breve tranſmiſſum fuit ad Nuntium Apoſtolicum, eique inſinuatum, ut niſi ab expreſſa publicatione Tridentini turbas, & tumultus excitandos, prævideret, uteretur primo Brevi: ſin minus, urgeret promulgationem ſecundi per quamlibet Parochiam, non tamquam Decreti Tridentini, ſed tanquam conſtitutionis Pontificiæ; Parochis autem injungeret, ut populo declararent, Pontificiam Conſtitutionem vim habituram poſt triginta dies ab ejuſdem publicatione in Parochia facta numerando, quemadmodum etiam Tridentinum in ſuo Decreto cautum voluit. Litteræ quoque data ſunt ad Archiepiſcopum Kiovienſem, quibus poſt plurimum commendatum ejuſdem ſtudium abducendi Fideles a clandeſtinis deſponſationibus, fuit ſuaviter quodammodo reprehenſus, quod deliquiſſet contra jus commune, adſcribendo ſibi poteſtatem, qua certo carebat.*

„ 10. *Ex quibus ſatis abunde demonſtratum arbitramur, numquam permiſſi Epiſcopis aliquid in ſuas Synodales Conſtitutiones inſerere, quod juri communi, atque Apoſtolicis Conſtitutionibus refragetur, etiamſi illud neceſſarium reputetur ad evellendas corruptelas, & rerum ſacrarum tuendam religionem.*

„ 11. *A tradita tamen regula excipitur Conſtitutio Synodalis, quæ ſit corroborata Apoſtolica confirmatione; ab hac enim tantas accipit vires, ut prævaleat juri communi, cui cæteroquin ſit contraria, ſicut advertunt Gonzalez* ad reg. 8. Cancell. in 3. annot. num. 113. & ſeqq. *Rota* dec. 60. n. 4. & ſeqq. part. 9. recen. *quod tamen eſt intelligendum, ſi confirmatio Apoſtolica ſit in forma ſpecifica, ut ajunt, non in communi; latum quippe inter hæc duo confirmationum genera intercedere diſcrimen, in hujus Operis capite ultimo demonſtrabimus.*

„ No-

,, NOTA. 1. Requiritur Parochus domicilii, aut ſaltem quaſi
,, domicilii ſive viri, ſive mulieris. Nam Concil. requirit præſen-
,, tiam *Parochi*, *non Parochorum*, neque exprimit an viri, an mu-
,, lieris, unde cenſetur liberam relinquere electionem, & ita Sacra
,, Congregatio declaravit, ut teſtatur Fagnanus ad cap. *Quod no-*
,, *bis, de cland. deſponſ.* Ad domicilium autem alicubi admitten-
,, dum requiritur habitatio voluntate ibi ſemper habitandi. Ad quaſi
,, domicilium ſufficit habitatio cum voluntate ibi manendi longo
,, tempore, vel majore anni parte. Juxta multos ſufficit Parochus
,, quaſi domicilii; ita ut ſtudioſi in academiis, milites in præ-
,, diis, opifices, famuli, & qui majore anni parte alicubi habi-
,, tant, vel habitaturi venerunt, poſſint coram Parocho loci con-
,, trahere. Quia contrahunt ibi domicilium Parochiale in ordine ad
,, Confeſſionem, & alia Sacramenta, excepto Ordine. Is autem eſt
,, proprius Parochus ad aſſiſtendum Matrimonio, qui in cap. *O-*
,, *mnis de Pœnitent.* &c. appellatur proprius Sacerdos. Idem de-
,, claravit pluries Sac. Congregatio, teſte Fagnano, in cap. *Si-*
,, *gnificavit.*

,, NOTA 2. Epiſcopus per ſe ipſum, vel Sacerdotem a ſe depu-
,, tandum valide aſſiſtit, quum ſit ſupremus Parochus in tota Dioe-
,, ceſi. Idem eſt de Vicario Generali Epiſcopi: nam unam, &
,, eamdem ſuo modo poteſtatem juriſdictionis habet cum Epiſcopo.

,, NOTA. 3. Parochus domicilii, & teſtes debent eſſe ſimul
,, præſentes, etiam moraliter, ita ut intelligant quid agatur:
,, quia requiritur talis præſentia, ut poſſint teſtari veritatem Ma-
,, trimonii. Quare non ſufficit, ſi contrahentes conſenſum expli-
,, cent modo coram ſolo Parocho, & poſtea coram ſolis teſtibus
,, abſque Parocho: nam Concil. Trident. copulative exigit præſen-
,, tiam Parochi, & teſtium. Nec etiam ſufficit ſimultas moralis:
,, ſed requiritur phyſica: quia hic exigitur præſentia Parochi, &
,, teſtium, ut plene conſtare poſſit Eccleſiæ de Matrimonio, ad
,, quod requiritur ſimultas phyſica Parochi, & teſtium; alioqui eſ-
,, ſent ſolum teſtes ſingulares. *Ita Sanchez.* At non obeſt valori
,, Matrimonii ſi repugnent; quia Concil. eorum præſentiam, non
,, conſenſum requirit, & ſine hoc obtinetur finis Decreti, qui eſt,
,, ut tale Matrimonium Eccleſiæ conſtare poſſit. *Sacra Congregatio*
,, (inquit Fagnanus in cap. *Quoniam*, l. *de conſtit.*) *declaravit*
,, *validum eſſe Matrimonium contractum coram Parocho etiam*
,, *invito, & per vim adhibito, qui ſibi aures obturaverat. Item*
,, *coram Parocho tam viri, quam mulieris etiam in aliena Paro-*
,, *chia, etiamſi Epiſcopus illi Matrimonium interdixerat. Item*
,, *coram Parocho etiam minoribus tantum Ordinibus initiato, qui*
,, *non poteſt tamen legare niſi Sacerdotem.* Imo valet contractum
,, coram Parocho ſuſpenſo, excommunicato, vel irregulari, ut de-
,, claravit Sacra Congreg. Cardinalium, teſte eodem Fagnano. Gra-
,, viter tamen peccant, qui coram Parocho invito contrahunt,
,, quia gravem admittunt irreverentiam in Eccleſiam, cujus ille
,, perſonam ſuſtinet, niſi irrationabiliter contradiceret, nec poſſet
,, adiri ſuperior.

,, NOTA 4. Secundum multos, ad valorem ſufficiunt quilibet te-
,, ſtes ratione utentes. Nam nulli excipiuntur a Concilio, & con-
,, currunt cum alio fide digno, nempe Parocho, cujus habilitas ſup-
,, plet.

,, NOTA 5. Vagi, & qui nullibi certas ſedes habent, debent con-
,, trahere coram Parocho loci, in quo verſantur dum contrahunt.
,, Quia nullus alius eſt proprius eorum Parochus, & ex Concilio
,, ſeſſ. 24. cap. 7. ubi *Parochis præcipit*, *ne illorum Matrimoniis*
,, in-

„ *interſint*, *niſi prius diligentem inquiſitionem fecerint*: num ſci-
„ licet liberi, ac idonei ſint ad contrahendum: *& re ad Ordina-*
„ *rium delata*, *ab eo licentiam id faciendi obtinuerint*.

„ NOTA 6. in locis hæreticorum, ubi Concil. Tridentinum pro-
„ mulgatum fuit, ut in Hollandia, ex diſpenſatione Eccleſiæ valet
„ Matrimonium Catholicorum ſine præſentia Parochi contractum,
„ ſi ibi nullus ſit Parochus catholicus, nec vices ejus ſupplens;
„ vel ſi nequeat ſine gravi periculo adiri aut advocari, modo ad-
„ hibeantur ſaltem duo teſtes, ut declaravit Sacra Congregatio,
„ teſte Bellarmino in Epiſtola ad Octavum Tricar. Epiſcop. Nam
„ Decretum Concil. Trident. non ſe extendit ad ea loca, ubi nul-
„ li ſunt Parochi, nec Vicarii, nec Epiſcopi.

„ NOTA 7. Ex diſpenſatione tacita Papæ, & uſu Eccleſiæ vali-
„ dum eſt Matrimonium hæreticorum in locis, ubi publice exer-
„ cent ſuam religionem, modo contractum ſit ſecundum ritum, &
„ leges loci, licet ibi Trid. Concil. promulgatum fuerit, ut in
„ Hollandia. Nam Eccleſia non permittit, ut hæretici illi ad Fi-
„ dem Catholicam converſi alias nuptias contrahant, & eorum li-
„ beros habeant ut legitimos. Ita Pœnitentiaria Romana reſpon-
„ dit ad Epiſcop. Caſtorienſ.

„ NOTA 8. Habens domicilium in loco, ubi Decretum Concil.
„ promulgatum non eſt, invalide contrahit clandeſtine in alio lo-
„ co, ubi receptum eſt. Quia contractus fieri debet ſecundum le-
„ gem loci, in quo celebratur: nam contrahentes ſortiuntur fo-
„ rum loci, in quo contrahunt. Imo incola loci, ubi Concil.
„ receptum eſt, invalide contrahit ſine Parocho, & teſtibus in lo-
„ co, ubi non eſt receptum, ſi eo ſe conferat in fraudem Decre-
„ ti, hoc eſt, ut clandeſtine contrahat, ut Sacra Congreg. decla-
„ ravit.

„ NOTA 9. Matrimonium clandeſtinum non reſolvi in ſponſalia,
„ declaravit Sacra Congregatio apud Fagnanum cap. *Ad audien-*
„ *tiam*.

„ NOTA 10. Non licet Parocho, qui etſi ſolus extra confeſſio-
„ nem novit occultum impedimentum, tali Matrimonio aſſiſtere.
„ Quia tunc officium teſtis obit; nemo autem teſtimonium præſta-
„ re poteſt de actu, quem ſcit eſſe irritum. Si ſit impedimentum
„ non dirimens, v. g. votum caſtitatis, tenetur privatim mone-
„ re; & ſi nihil proficiat, rem ad Ordinarium deferre; nam ex
„ officio paſtoris tenetur maxime impedire peccatum ſubditi. *Lay-*
„ *man*.

„ (✠) NOTA. De Matrimoniis occultis vide Conſt. BENEDI-
„ CTI XIV. incipien. *Satis vobis compertum*, vol. 1. Bullar. pag.
„ 19. in qua, quomodo ſint permittenda, & qua ratione celebran-
„ da, præſcribitur: Atque *primo*, Monentur Epiſcopi, *ne facile*,
„ *& ſine legitima*, *& urgente cauſa moveantur ad remittendum Pu-*
„ *blicationes*, *a quibus contracturi Matrimonium ſæpe per mali-*
„ *tioſam ſuggeſtionem petunt diſpenſari*. 2. Hortatur, & impenſe
„ eoſdem Epiſcopos admonet, ut diligenter inquirant, *num perſo-*
„ *næ Matrimonium ſecreto contrahere petentes*, *ejus qualitatis*,
„ *gradus*, *& conditionis ſint*, *quæ id probe expoſcant*; *& ut cu-*
„ *rent*, *antequam contrahendi facultatem faciant*, *quod contra-*
„ *hentes clara*, *& indubia*, *& quavis fraude immunia exhibeant*
„ *documenta ſtatus liberi*, *ad avertendum ab iis*, *qui improbi ſunt*
„ *ingenii*, *polygamiæ periculum*. 3. Statuitur, ut coram Parocho
„ hæc Matrimonia celebrentur alterius ex contrahentibus, nec
„ ſine gravi compellente cauſa extraneus Sacerdos ad id muneris
„ deputetur; ac præcipitur, ut a Parocho, vel Sacerdote contra-

„ hen-

„ hentes de proprio debito moneantur. 4. Matrimonii occulti documenta Epiſcopo exhiberi, in acta reſervari, & caute ſervari jubentur. 5. Præcipitur, proles ex eo ſuſcepta tempeſtive in Eccleſia, in qua aliis infantibus Sacramentum indiſtincte confertur, baptizari, ejus nativitas Epiſcopo rite deſcribi, *vel immediate per parentes ipſos, vel per litteras eorum charactere exaratas, vel per fide dignam perſonam ab ipſis parentibus deſignatam*, & demum in actis, vide Decret. 6. In contravenientium pœnam Matrimonii divulgatio ſtabilitur, atque hæc nota fieri oportere jubetur hujuſmodi Matrimonia contrahere contendentibus.

XIV. *Impotentia*, ſeu inhabilitas ad coitum naturalem, & prolificum, oritur, vel ex maleficio, vel ex cauſa naturali, & quidem in fœmina ex arctitudine vaſis, in viro autem, vel ex nimia frigiditate naturæ, vel ex teſticulorum carentia, aut attritione, vel complexionis debilitate; unde fit, ut non poſſit ſemen prolificum intra vas mulieris effundere.

Impotentia alia eſt abſoluta, qua quis eſt impotens reſpectu omnium; alia reſpectiva, qua quis eſt impotens reſpectu alicujus tantum. Et utraque ſubdividitur in perpetuam, & temporalem. Perpetua eſt ea, quæ tolli nequit ſine miraculo, vel ſine peccato, vel ſine vitæ periculo. Temporalis, quæ tolli poteſt ſine peccato, vitæ periculo, & miraculo, ſed mediis licitis, & ordinariis, ſive naturalibus, ſive ſupernaturalibus, ut precibus, & exorciſmis contra maleficia.

Porro ſterilitas non eſt impotentia: nam ea non obſtante poteſt eſſe copula per ſe apta generationi, licet hæc per accidens non ſequatur, defectu ſcilicet morbi, vel alicujus accidentalis qualitatis ſeminis, vel aliunde.

Dico 1. Impotentia perpetua antecedens Matrimonium, quamvis ſe teneat ex parte unius, illud irritat tum jure Canonico, ut patet ex titulo *de frigidis*, &c. tum jure naturali, quia Matrimonium conſiſtit in mutua traditione poteſtatis corporis ad copulam aptam generationi. At impotentia perpetua ex natura rei, ideoque jure naturali impedit talem traditionem: nemo enim poteſt tradere poteſtatem actus, quem nullo modo habet in ſua poteſtate: nam nemo poteſt dare quod non habet, nec quis poteſt ſe obligare ad id, quod dare, vel facere nequit, *quum impoſſibilium nulla obligatio ſit*, l. 245. *de reg. jur.*

Quare impotentia perpetua abſoluta dirimit Matrimonium reſpectu omnium: reſpectiva ſolum reſpectu illius perſonæ, ad quam eſt. Nam eatenus impotentia irritat, quatenus impedit ne contrahens poſſit dare dominium, & uſum ſui corporis ad copulam generationi aptam.

Hinc Eunuchi utroque teſticulo privati nunquam poſſunt valide contrahere ob defectum ſeminis prolifici, ut de-

declaravit Sixtus V. in Bulla 59. Idem eſt de illis, quibus attritus eſt uterque teſticulus, vel qui integris licet partibus ſemen prolificum emittere nequeunt ob naturalem frigiditatem, vel perpetuam complexionis debilitatem. Secus dicunt de ægrotante, quia in hoc vere extat potentia habitualis, quæ eſt ſolum ligata per accidens.

Dico 2. Impotentia temporalis nullo jure irritat Matrimonium, cap. 6. *de frig. &c.*

Quia quum poſſit tolli, adeſt materia ſufficiens contractui, ſive quia non eſt impotentia ſimpliciter, ſed ſecundum quid tantum; nam eſt vera potentia quamvis impedita ad tempus, vel adminiculo aliquo indigens.

Si dubium ſit, an impotentia Matrimonium præcedens perpetua, aut temporalis ſit, non licet Matrimonium inire: quia exponeretur ſine neceſſitate Sacramentum periculo nullitatis. Quod ſi jam contractum eſt, nunc a jure conjugibus conceditur triennium experientiæ, ut adhibitis mediis poſſibilibus, ac licitis conentur tollere impotentiam, quo completo, ſi duret impotentia, nullum eſt Matrimonium, c. 5. *de frigid. &c.* ubi ſi bona fide contraxerunt, iis permittitur, ut ſimul permaneant, ut frater, & ſoror. Quod intellige, modo conſtet abeſſe omne incontinentiæ periculum, quod raro abeſt. Nam, ut notat Sanchez, hæc confœderatio eſt periculoſiſſima, quare non eſt facile concedenda: talibus enim nihil licet eorum, quæ ſolutis interdicuntur, ut tactus, &c. quum revera conjuges minime ſint. Igitur ſeparari debent, ſi alteruter id petat, vel morale ſit periculum incontinentiæ. Quod ſi ſeparatione facta, vir ex poſt facto deprehendatur potens, prius Matrimonium reſtauratur, etſi mulier alteri nupſerit, quia vere erat validum, quum impotentia fuerit tantum temporalis.

Porro conjux laborans impotentia ſolum reſpectiva poteſt aliam ducere: ſecus ſi ea ſit abſoluta, ac perpetua. Vir autem ſolutus morti proximus poteſt valide contrahere cum concubina, quia habet veram potentiam ad copulam generationi aptam, quamvis tunc morbo impeditam, & probabiliter numquam poſtea in actum reducendam.

Dico 3. Impotentia qualibet ſuperveniens Matrimonio rato, licet nondum conſummato, illud non diſſolvit. Quia fuit validum, nec diſſolvi poteſt, niſi per profeſſionem religioſam, vel diſpenſationem Papæ. Tunc autem conjux impotens exigente comparte tenetur adhibere media ad impotentiam expellendam apta, modo periculum mortis non afferant, quia tenetur ex juſtitia debitum reddere, ideoque actus conjugalis capacem ſe reddere.

„ Nota. Hermaphroditi, hoc eſt, utrumque ſexum habentes, „ per ſe loquendo non ſunt impotentes. Quare per ſe loquendo „ contrahere poſſunt ſecundum ſexum, qui in ipſis prævalet: quia ad

„ uſum

„ uſum Matrimonii idonei ſunt ſecundum ſexum illum: Si uterque
„ ſexus ſit in iis æqualis, alterutrum eligere debent, & ſecundum
„ illum contrahere. Sed facta ſemel electione, aliud Matrimonium
„ ſecundum alium ſexum contrahere prohibentur, quamvis eſſet
„ validum.

XV. *Raptus*. Nullum poteſt conſiſtere Matrimonium inter raptorem, & raptam, etiam poſt raptum conſentientem, quamdiu manet in poteſtate raptoris. Si rapta a raptore ſeparata, & in loco tuto, ac libero conſtituta conſentiat, valebit Matrimonium. Ita decernit Concil. Trid. ſeſſ. 24. c. VI. ubi ipſo facto excommunicationem, & alias pœnas ſtatuit in raptorem, & omnes ei conſilium, auxilium, & favorem præbentes. Circa quod

„ NOTA 1. Raptus hic eſt violenta abductio fœminæ de loco in
„ locum matrimonii ineundi, vel libidinis exercendæ cauſa. Du-
„ plex eſt raptus ſpecies, una, qua perſona invita per vim abdu-
„ citur; altera, qua abducitur perſona conſentiens, ſed invitis
„ parentibus, vel curatoribus, ſub quorum eſt poteſtate. Secun-
„ dum multos ſolus raptus, quo abducitur fœmina invita eſt im-
„ pedimentum dirimens, non autem ſi ipſa volens, ſed invitis pa-
„ rentibus abducatur. Quia Trident. Conc. voluit illud ceſſare, ſi
„ rapta eſſet a raptore ſeparata, & in loco tuto, ac libero conſti-
„ tuta; nec ad hoc exigit, ut reſtituatur parentibus. Et quia in-
„ tendit tantum conſulere libertati perfectæ Matrimonii, quæ non
„ læditur, dum femina conſentiens abducitur invitis licet parenti-
„ bus. Dicitur tamen in Galliis, raptus ſeductionis haberi a ple-
„ riſque pro impedimento dirimente.

„ NOTA 2. Non refert an quis per ſe, vel per alium rapiat:
„ nam ex reg. jur. 72. in 6. *Qui facit per alium, eſt perinde ac*
„ *ſi faciat per ſe ipſum*.

„ NOTA 3. Non ſufficit, ſi fœmina virum rapiat. Quia Concil.
„ Trid. loquitur de ſolo raptore. & leges præſertim pœnales non
„ comprehendunt ea, quæ rariſſime fiunt, qualis eſt hic caſus, niſi
„ clare exprimant, leg. 5. §. *de leg.*

Quæſt. IV. *Quis poteſt diſpenſare in impedimentis dirimentibus?*

Reſp. 1. Nec Papa quidem diſpenſare poteſt in impedimentis jure naturali dirimentibus, qualia ſunt error, amentia, conſanguinitas in quolibet gradu lineæ rectæ, & in primo tranſverſæ, ligamen, impotentia, & ſecundum multos affinitas in primo gradu lineæ rectæ. Nam Chriſtus talem poteſtatem Eccleſiæ non conceſſit, ut patet ex praxi.

Reſp. 2. In aliis impedimentis, quæ ſolo jure Eccleſiaſtico dirimunt, ſolus Papa ut caput Eccleſiæ diſpenſare poteſt, ſaltem ordinarie loquendo. Nam nemo poteſt diſpenſare in lege ſuperioris, niſi hoc ei concedatur. Impedimenta autem illa ſunt a Papa, vel a Conciliis generalibus, vel conſuetudine univerſali ſtatuta, nec facultas in iis diſpenſandi Epiſcopis conceſſa eſt, ut conſtat ex conſuetudine generali recurrendi ad Papam. Quare Concil. Turonenſe anni 1583. ait: *In quarto gradu conſanguinitatis, & affinitatis, nec non cognationis ſpiritualis pro-*

hi-

hibitis gradibus, Epiſcopis diſpenſare non licere declaramus. Aliud eſt de legibus jejunii, abſtinendi a ſervilibus, & aliis: nam in legibus, quarum materia eſt in frequenti uſu, Epiſcopi poſſunt diſpenſare, vel ex conſuetudine legitime præſcripta, vel ex conſenſu tacito Papæ ob neceſſitatem ſæpius occurrentem.

Dixi: *Saltem ordinarie loquendo*. Nam ex communi ſententia Epiſcopus poteſt diſpenſare in impedimentis occultis poſt Matrimonium, & conſummatum, ſi iſta concurrant. 1. Si Matrimonium contractum ſit publice, ſeu in facie Eccleſiæ, præmiſſis denuntiationibus, & bona ſaltem unius fide. 2. Si ſit conſummatum, & ſine ſcandalo ſeparari nequeant, vel juxta multos ſine graviſſimo damno. 3. Si nequeat recurri ad Papam ob paupertatem, vel aliam cauſam, vel ob probabile periculum peccandi contrahentibus imminens ex tanta dilatione. Ratio eſt conſuetudo ob bonum animarum, & Eccleſiæ inducta, Papa ſaltem tacite conſentiente.

Porro commiſſio diſpenſandi in impedimentis Matrimonii non expirat morte concedentis, quia reſpectu petentis jam gratia eſt facta, & ſolum requiritur executio. In hujuſmodi quippe commiſſionibus non relinquitur voluntati Ordinarii, aut Confeſſarii concedere, vel negare diſpenſationem, ſed ipſis præcipitur, ut diſpenſent inventa veritate precum.

„ (✠) NOTA. Lib. IX. DE SYNODO cap. 2. confirmantur, ac „ fuſius explicantur, quæ ab Authore in hac quæſtione exponuntur. „ Num. enim 1. cap. 2. prædicto *de ordinaria Epiſcoporum pote-* „ *ſtate* in hunc modum proſequitur. *Quidquid ſit de ea extraordi-* „ *naria poteſtate, quæ ex præſumpta ſummi Pontificis voluntate in* „ *aliquo eventu, urgentiſſimæ videlicet neceſſitatis, & impedi-* „ *menti occulti, competit Epiſcopis, nullum in præſens de ea fe-* „ *rimus judicium: ſed tantum diſſeruimus de ordinaria poteſtate* „ *diſpenſandi in quibuſdam impedimentis dirimentibus publicis.* „ *Hanc poteſtatem, communi fere calculo, Doctores denegant Epi-* „ *ſcopo: quin immo ſacræ Urbis Congregationes Concilii videlicet,* „ *ac ſupremæ Inquiſitionis, non ſemel proſcripſerunt, tamquam* „ *falſam, & temerariam propoſitionem aſſerentem Epiſcopo jus di-* „ *ſpenſandi ſuper impedimento dirimente publico, quod obſtat Ma-* „ *trimonio contrahendo, etiamſi gravis urgeat illud contrahendi ne-* „ *ceſſitas; ut videre eſt apud Joannem Baptiſtam Rigantium,* „ *virum apprime doctum tom. 4.* Commentarior. in Regul. Can- „ cellar. in notis ad regul. 49. num. 1. & 2. *ubi ſacrarum Con-* „ *gregationum reſponſa, ſumma diligentia congeſta, per extenſum,* „ *ut dicitur, referuntur, & Doctorum in hanc rem placita copio-* „ *ſe allegantur. Et nihilominus aliquot Epiſcopi camdem poteſta-* „ *tem etiam nunc ſibimet ipſis adſcribunt, contra Juris communis* „ *principia, ac communem Doctorum ſenſum, etiam in ſuis Syno-* „ *dalibus Conſtitutionibus ſibi aſſerere quandoque non dubitant;* „ *& quod magis dolendum eſt, non deſunt aliqui, licet pauci Do-* „ *ctores, hac in re Epiſcopis blandientes; quorum nonnulli inni-* „ *tuntur prædicto axiomate, cujus falſitatem deteximus; alii ve-* „ *ro innituntur diuturna conſuetudine, per quam acquiſitam de-*

can-

„ *tantant a quibuſdam Epiſcopis poteſtatem relaxandi aliqua impe-*
„ *dimenta dirimentia, qua, ſpectato Jure communi, carerent. Hinc*
„ *Gibertus* ſuarum Conſultationum t. 12. conſult. 59. de Matrim.
„ *abſolute docet, Epiſcopos in hoc negotio unice ſpectare debere*
„ *ſuorum Prædeceſſorum praxim, libereque poſſe, legitima exigen-*
„ *te cauſa, eas diſpenſationes indulgere, quas a ſuis Prædeceſſo-*
„ *ribus conceſſas deprehenderint. Hinc pariter Natalis Alexander*
„ Theolog. dogmat. & moral. cit. lib. 2. de Matrim. c. 4. art.
„ 13. *poſtquam* reg. 11. *authoritatem diſpenſandi ſuper impedi-*
„ *mentis matrimonium dirimentibus, publicis & notoriis, uni*
„ *vindicavit Romano Pontifici, inquiens*: Hodierna Eccleſiæ diſci-
„ plina, ſecundum quam diſpenſationes in gradibus prohibitis con-
„ ſanguinitatis, vel affinitatis, aliiſve impedimentis dirimentibus,
„ Romano Pontifici reſervatæ ſunt, quum publicum impedimentum
„ eſt, & de Matrimonio contrahendo agitur, non permittit, ut
„ Epiſcopi his in circumſtantiis diſpenſent. Quum enim ab Eccle-
„ ſia univerſali, ſive illius Capite Romano Pontifice, ſint inſtitu-
„ ta impedimenta Matrimonium dirimentia, diſpenſatio ſuper eis,
„ communi Jure, ad Caput univerſalis Eccleſiæ Romanum Ponti-
„ ficem, non ad Epiſcopum, pertinet; ut colligitur ex Cap. Quum
„ Inferior, extra, de majorit. & obed. Conciliaque provincialia
„ plurima, Ritualia Eccleſiarum, Authores omnes id confirmant,
„ & authoritatem diſpenſandi competere negant Epiſcopis, quum
„ publicum impedimentum eſt, vel de contrahendo matrimonio a-
„ gitur: *poſtquam (inquam) hanc communem doctrinam diſerte tra-*
„ *didit, & inſinuavit*, in ſequenti regul. 12. *eamdem in hunc*
„ *modum limitat*: Si tamen antiqua ſit, & legitime præſcripta
„ diœceſis conſuetudo, ut Epiſcopus in quarto gradu, etiam de
„ contrahendo, certis in caſibus diſpenſet, quia ejus Deceſſores
„ hac uſi ſunt ab antiquo ad hanc uſque diem facultate, quæ a
„ Sede Apoſtolica conceſſa creditur (quod in quibuſdam Galliarum
„ diœceſibus fieri novimus), de his diſpenſationibus haud moven-
„ da lis eſt: ſiquidem conſuetudo legitime præſcripta Juri poſiti-
„ vo præjudicat, uſuſque longævi non levis eſt authoritas, ut di-
„ citur Cap. Quum conſuetudinis, & Cap. Cum tanto, extra,
„ de conſuet. *Hinc denique nonnulli Gallicani Epiſcopi, uti nar-*
„ *rant Pontas* in verb. Diſpenſatio Matrimonii caſ. 35. *Herminier*
„ de Sacramentis tom. 3. c. 17. *Author Collationum Eccleſiaſtica-*
„ *rum Pariſienſium ſub Cardinali de Noailles* tom. 3. lib. 5. col.
„ 2. c. 2. *Gerbeſius in Tractatu, quem edidit*, de poteſtate Ec-
„ cleſiæ, & Principum ſuper impedimentis Matrimonii, *& Sain-*
„ *tebeuve* tom. 1. reſolut. caſuum Conſcientiæ caſ. 66. & 67. *u-*
„ *ſum prætexentes ſuorum Deceſſorum, diſpenſant in impedimento*
„ *quarti, & alicubi etiam tertii gradus conſanguinitatis, ſeu*
„ *affinitatis: & alii jus ſibi vindicant relaxandi inſuper impedi-*
„ *menta cognationis ſpiritualis, criminis, & publicæ honeſtatis;*
„ *licet alii ejuſdem Regni Antiſtites, obſervante eodem Sainte-*
„ *beuve, ſibi integrum non eſſe arbitrentur, ab ullo cujuſcumque*
„ *generis canonico impedimento, Matrimonium dirimente, quem-*
„ *quam ſolvere: prout ſcilicet, ſicuti idem Author proſequitur,*
„ *fert diverſa, quæ in qualibet diœceſi inolevit, conſuetudo. Ab*
„ *eadem quoque conſuetudine, quæ ex privilegio, & indulto A-*
„ *poſtolico initium ſumpſiſſe cenſenda ſit, contendunt ſimiliter E-*
„ *piſcopi Leodienſes, ſe poteſtatem adeptos diſpenſandi in quar-*
„ *to, & in tertio, hinc inde, conſanguinitatis gradu*: ſi immi-
„ nens appareat periculum defectionis partium ad vicinos Fidei
„ hoſtes, mutuæ internecionis parentum, & amicorum inter ſe,
„ ob corruptam puellam, & patres non habeant media recurrendi

„ ad

,, ad Urbem : *quemadmodum referunt Leſſius* in Auctar. verb. Ma-
,, trimonium caſ. 9. *Gobat* Theolog. experim. tract. 9. num. 596.
,, *& Van-Eſpen* Jur. Eccl. univ. tom. 1. part. 2. tit. 14. cap. 1.
,, num. 21. *quod tamen jus ſibi non arrogare alios Belgii Epiſco-*
,, *pos, ne eos quidem, quorum diœceſes authoritate Pauli IV.*
,, *a Leodienſi divulſæ ſunt, opportune animadvertit Zypæus* ad
,, tit., de eo, qui cognovit conſanguineam uxoris, num. 3.
,, 4. *Verum ſicuti graviter errant qui poteſtatem, de qua agi-*
,, *tur, Epiſcopis adjudicant, unice freti illo axiomate, cujus fal-*
,, *ſitatem plurima Concilia Provincialia, Ritualia Eccleſiarum,*
,, *Authoreſque omnes agnoſcere, fatetur etiam citatus Natalis A-*
,, *lexander* in allegata regul. 11. *ita periculum eſt, ne ſe, alioſ-*
,, *que decipiant, qui tam a conſuetudine mutuantur. In primis*
,, *enim prudenter dubitari poteſt, an ejuſmodi conſuetudo, in flo-*
,, *rentiſſimo Galliarum Regno, Apoſtolicæ Sedi obſequentiſſimo, &*
,, *ſacrorum canonum religioſiſſimo cuſtode, ullo unquam tempore vi-*
,, *guerit, quum non ſolum contingere potuerit, hunc, illumve E-*
,, *piſcopum in hoc, aut illo impedimento diſpenſaſſe, ex privile-*
,, *gio ſibi a prima Sede ſpecialiter conceſſo ; ſed etiam ita rem ſe*
,, *habuiſſe conſtet ex regeſtis ſacræ congregationis de Propaganda*
,, *Fide, & ſancti Officii, in quibus frequentes adnotatæ reperiun-*
,, *tur hujuſmodi ſpeciales conceſſiones, Epiſcopis Gallicanis indul-*
,, *tæ, diſpenſandi ſuper impedimentis tertii, & quarti gradus :*
,, *unde Ducaſſe, author Gallicanus,* in ſua Practica Juriſdictionis
,, Eccleſiaſticæ cap. 10. ſect. 7. *ſcribit, timoratæ conſcientiæ, &*
,, *excellentis doctrinæ Gallicanos Epiſcopos diſpenſaſſe poſt indultum*
,, *ſibi a Sede Apoſtolica conceſſum, & a diſpenſatione abſtinuiſſe,*
,, *poſtquam ceſſaverat, nec fuerat renovatum indultum, quod ad*
,, *certum tempus obtinuerant. In hac autem dubietate, non licere*
,, *Succeſſori ſimiles diſpenſationes elargiri, teſte adnotavit idem*
,, *Natalis Alexander* in fine cit. regul. 12. *ſcribens* : At, ſi dubi-
,, tet, vel merito dubitare debeat Epiſcopus, an diſpenſationes a
,, ſuis deceſſoribus conceſſæ ſint ex privilegio reali, & perpetuo,
,, an ex privilegio perſonali, diſpenſare non poteſt, niſi & ipſe
,, diſpenſandi privilegium a ſummo Pontifice obtineat. In re
,, enim Sacramenta ſpectante, non licet minus probabilem, ac
,, minus tutam opinionem ſequi, relicta probabiliore, atque tu-
,, tiore.
,, 5. *Quod autem aliquot Galliarum Epiſcopi ex privilegio mere*
,, *perſonali, non vero ex conſuetudine, nacti ſint facultatem ſu-*
,, *per aliquo impedimento diſpenſandi, inde etiam conjicimus,*
,, *quod ex una parte incredibile videatur, talem conſuetudinem in-*
,, *tra unius, vel alterius diœceſis limites conſtitiſſe, nec contermi-*
,, *nas permeaſſe ; id quippe evenire vix potuit in re Epiſcopis*
,, *favorabili, atque in Regno ſervandæ inter Paſtores diſciplinæ,*
,, *morumque concordiæ, & unitatis ſtudioſiſſimo ; ex alia vero ſci-*
,, *mus, quamplurimos Galliarum Antiſtites diſerte declaraſſe, ſibi*
,, *fas non eſſe, ullum auferre, ſeu relaxare impedimentum, ma-*
,, *trimonium dirimens : ſiquidem Concilium Turonenſe anni* 1583.
,, tit. de matrim. tom. 10. *Collectionis Harduini* col. 1405. *defini-*
,, *vit* : In quarto conſanguinitatis, & affinitatis, necnon cognatio-
,, nis ſpiritualis prohibitis gradibus, Epiſcopis diſpenſare non lice-
,, re declaramus : *in Concilio Toloſano anni* 1590. *cap.* 8. *ibidem*
,, col. 1804. *legimus* : Quos cognationis gradus impedit, licet
,, jam legibus ſolutos, & diſpenſatos, niſi viſa prius ſummi Pon-
,, tificis diſpenſatione, in matrimonii conjunctionem Parochi non
,, recipiant ; *Synodus Lingonienſis apud Natalem Alexandrum* cit.
,, regul. 12. *poſt enumeratas perſonas, in aliquo, uſque ad quar-*
tum

„ *tum conſanguinitatis gradum inter ſe conjunctas*, ait; Inter
„ iſtos non eſt legitimum matrimonium, niſi cum eis ſit per Se-
„ dem Apoſtolicam diſpenſatum: *idemque ſancitum, declaratum-*
„ *que reperiri in Synodo Trecenſi, idem Natalis Alexander teſta-*
„ *tur. Additque Dius in Opere, cui titulus* Sacramentarium Pa-
„ ſtorum, tract. 13. de diſpenſationibus matrimonialibus cap. 8.
„ pag. 213. edit. Pariſien. an. 1709. *in generali Congregatione Epi-*
„ *ſcoporum, & univerſi Cleri Gallicani declaratum eſſe, diſpenſa-*
„ *tiones omnes matrimoniales ad ſolum Papam pertinere, & par-*
„ *lamentis eſſe obſiſtendum, ſi aliquando Epiſcoporum diſpenſatio-*
„ *nes admittant. Quis autem credat, tot Gallicanos Epiſcopos*,
„ *ſuæ juriſdictionis tenaciſſimos, ſibi ſponte abjudicaſſe eam autho-*
„ *ritatem, quam paſſim viderent ab aliis finitimarum diœceſium*
„ *Præſulibus jure ordinario, & non mere delegato exerceri?*

„ 6. *At, etiam dato, in aliquam diœceſim irrepſiſſe conſuetudi-*
„ *nem, de qua contenditur, ut per eam collatum dicamus Epiſco-*
„ *po legitimum jus auferendi impedimenta, a Conciliis Œcumeni-*
„ *cis, aut a ſummis Pontificibus inducta; diligenter prius exa-*
„ *minandum eſt, an ea conſuetudo omnes habuerit conditiones ne-*
„ *ceſſarias, ut potuerit prævalere legi Epiſcopo inhibenti, ne Su-*
„ *perioris ſtatutum infringere, aut quoquo modo relaxare præſu-*
„ *mat. Quin imo, quum talis conſuetudo non ſolum tendat ad ab-*
„ *rogandam legem, verum etiam ad tollenda, & minuenda jura*
„ *uni competentia Romano Pontifici; præter cæteras conditiones*,
„ *neceſſe eſt, ut centum ad minus annorum ſpatio, ſine ulla inter-*
„ *ruptione, perſeveraverit. Quocirca citatus Van-Eſpen* Jur. Eccl.
„ univerſ. part. 2. tit. 14. c. 1. n. 11. *ut Epiſcopo Leodienſi au-*
„ *thoritatem aſtruat diſpenſandi in tertio, & quarto, & in ter-*
„ *tio hinc inde, conſanguinitatis, ſeu affinitatis gradu, eamque*
„ *ex legitima conſuetudine ab eo acquiſitam evincat. ejuſmodi*
„ *conſuetudinem contendit eſſe immemorabilem. Ad conſuetudinem*
„ *quoque, cujus initii memoria non extet, confugit citatus Au-*
„ *thor Collationum Pariſienſium* tom. 3. collat. 2. §. 2. *Verum po-*
„ *ſtremo, & potiſſimum conſiderandum eſt, an per eam conſuetu-*
„ *dinem, ſi qua inoleverit*, diſrumpatur nervus Eccleſiaſticæ di-
„ ſciplinæ; *in quo eventu, numquam per eam adverſus legem*
„ *præſcribi, declaravit Innocentius III.* In Cap. Quum inter de
„ conſuet. *Num porro prædicta conſuetudo ejuſmodi inficiatur vi-*
„ *tio, potius, quam a nobis, præſtat audire a Gallicano Authore*
„ *Cabaſſutio, qui* cit. lib. 3. cap. 27. num. 6. *loquens de authori-*
„ *tate diſpenſandi, quam ſibi vindicant nonnulli ſuæ nationis Præ-*
„ *ſules, hæc habet:* Si in oppoſitum reclamantibus Conciliis Œ-
„ cumenicis, quæ hanc poteſtatem uni ſummo Pontifici, Legato-
„ que reſervant, ſibi auſint vindicare ducenti circiter, & quadra-
„ ginta Epiſcopi, cum ſuis Vicariis, ſeorſim in ſuis diœceſibus,
„ ſinguli pro ſuo arbitrio, hujuſmodi licentiam, ingruet profecto
„ tota Gallicana ditione admodum exuberantior, & inordinatior
„ inter tot, tamque diverſa ſibi, aliiſque indulgentia Prælato-
„ rum capita, in diſpenſandis Matrimoniis licentia. Quin etiam,
„ ſi per univerſum regnum iſta invaleſceret conſuetudo (quod ma-
„ lum Deus avertat) contingeret demum, ut quilibet laici, etiam
„ ſubalternorum tribunalium Judices per captionem, & diſtractio-
„ nem bonorum Epiſcopalium, ipſoſmet Epiſcopos cogerent, pro
„ ſuo peculiari, aut amicorum, aut partium poſtulantium affectu,
„ ad ſic diſpenſandum, ſicut jamdudum compellunt invitos ad mo-
„ nitoria, & excommunicationes decernendas: ſicque ſimile quid
„ illis obveniret Divinæ huic apud Iſaiam comminationi: Pro eo
„ quod abjecit populus iſte aquas Siloe, quæ vadunt cum ſilentio;

,, propter hoc ecce adducet Dominus ſuper eos aquas fluminis for-
,, tes, & multas. Sic enim renuentes hac in parte ſummo univer-
,, ſalis Eccleſiæ Pontifici ſubjici, compelluntur indigniſſime laico-
,, rum Judicum infimorum decretis obtemperare, aut proprio-
,, rum fructuum, ni pareant, interceptionem, ac privationem pa-
,, ti. *Et poſt adducta modo a nobis relata loca Conciliorum Turo-*
,, *nenſis, & Toloſani, inanem decernentia hac in re diſpenſatio-*
,, *nem, quæ a ſummo Pontifice non dimanavit, concludit Cabaſſu-*
,, *tius*; Sane iſtæ ab Epiſcopis conceſſæ diſpenſationes pro contra-
,, hendis conjugiis, aut nullitatem, aut incertitudinem cauſant
,, Sacramenti. At vero in re Sacramentaria unanimes docent Theo-
,, logi, non eſſe licitum, quidquam incerti adhibere, eo certo me-
,, dio prætermiſſo, quod adhiberi poſſit. Atque ita licentia iſta,
,, vel nefariam inducit Sacramenti nullitatem, aut ad ſummum,
,, tutiore ſimul, & probabiliore opinione rejecta, minus probabi-
,, lem, nec tutam in tanti momenti Sacramento, conſectatur o-
,, pinionem.

,, 7. *Huic Cabaſſutii monito morem gerant Epiſcopi, & nullius*
,, *conſuetudinis prætextu eam exerceant facultatem, quam dubiam*
,, *ſaltem, atque incertam eſſe diſſimulare non poſſunt. Quod ſi*
,, *quis eam ſibi certo competere obſtinate contendat, adhuc abſti-*
,, *neat oportet ab illa in ſua Synodo oſtentanda, & Synodali ſtatu-*
,, *to ſibimet ipſi aſſerenda: etenim (uti inferius ſuo loco demon-*
,, *ſtrabitur,) ne ea quidem, quæ Epiſcopis certo licent ex tacita*
,, *permiſſione, & connivenitia Apoſtolicæ Sedis, poſſunt ab iiſdem*
,, *per Edictum, aut Synodalem Conſtitutionem decerni, & jure*
,, *ſuo ordinario quodammodo attribui; id quippe manifeſtam ſa-*
,, *peret ambitionem, qua viderentur ſe quodammodo æquiparare*
,, *ſummo Pontifici, ejuſque affectare ſupremam juriſdictionem.*

,, 8 *Quare, ſi aliquis Antiſtes, ob nimiam ſuæ diœceſis ab Ur-*
,, *be diſtantiam, aliamve legitimam cauſam, neceſſariam ſibi re-*
,, *periet authoritatem diſpenſandi in uno, aut pluribus impedi-*
,, *mentis, matrimonium dirimentibus, eam expoſcant a Romano*
,, *Pontifice, qui eam petentibus impertiri non renuit, nunc ma-*
,, *gis, nunc minus amplam pro temporum, & locorum varietate.*

Reſp. 3. Ex conſuetudine Epiſcopus diſpenſare poteſt in impedimentis impedientibus tantum, præter vota caſtitatis perpetuæ, & ingrediendi religionem, utpote Papæ reſervata. Adde ſponſalia, obligant enim ex juſtitia jure naturæ. Porro ſi contrahentes ſint ex diverſis Diœceſibus, requiritur diſpenſatio amborum Epiſcoporum: quia unus non poteſt diſpenſare niſi cum proprio ſubdito.

Quæſt. V. *Quid requiritur ad valorem diſpenſationis?*

Reſp. Requiritur tum ut cauſa finalis ſit vera, & ſubſiſtat dum conceditur, tum ut in petitione nihil omittatur eorum, quæ jus, & ſtylus curiæ exigunt, nihilque reticeatur veri, ratione cujus diſpenſatio aut nullo modo, aut nonniſi cum certa conditione, vel limitatione daretur, ex cap. *Super, de reſer.* alioqui diſpenſatio eſſet obreptitia, vel ſubreptitia, ideoque nulla ob defectum conſenſus in diſpenſante. *Vide dicta de legibus cap.* 5. §. 5.

Hinc ſi inter conſanguineos, aut affines præceſſerit copula, vel inter illos attentatum ſit Matrimonium, copu-

la

la inceſtuoſa habita ſit ſpe diſpenſationis facilius impetrandæ; vel ſi cum notitia impedimenti, vel ſine illa præmiſſis tribus denuntiationibus vel iis omiſſis contractum ſit Matrimonium, hæc omnia exprimi debent in ſupplicatoriis. Item ſi plura ſint impedimenta etiam ejuſdem rationis, debent omnia exponi: nam quum ſingula obſtent Matrimonio, neceſſaria eſt diſpenſatio omnium, & ſublato uno manet adhuc alterum. Item gradus cognationis, & affinitatis explicandus eſt, & ſi ſit inæqualitas in gradibus, quæ oriatur ex eo, quod fœmina ſit propinquior ſtipiti, ut ſi ſit amita debet exprimi.

Quæſt. VI. *Quomodo convalidandum eſt Matrimonium invalidum?*

Reſp. 1. Si nullitas Matrimonii in facie Eccleſiæ, hoc eſt coram Parocho, & duobus ſaltem teſtibus initi, ſit occulta ob defectum occultum, de quo non ſit periculum ut aliquando innoteſcat, tunc ut Matrimonium fiat validum, ſecundum multos ſufficit quod ſublato impedimento, occulte mutuo conſentiant ſine Parocho, & teſtibus, ut teſte Navarro declaravit S. Pius V. Quia decretum Concil. Trid. hunc caſum non comprehendit, quum ejus ratio ad eum ſe non extendat, & jam obtineatur ejus finis. Nam ratio finalis Decreti eſt, ut publice conſtet, ideoque probari poſſit validitas Matrimonii, & ſic vitentur gravia mala ex clandeſtinis nuptiis manantia, maxime concubinatus, & adulterium, dum qui clam cum una contraxerunt, illa relicta, aliud Matrimonium publice ineunt. At quum defectus Matrimonii coram Parocho, & teſtibus initi eſt occultus, poteſt tunc publice ab iis probari validitas, & ſic impediri aliud Matrimonium. In praxi tamen Parochi, & teſtium aſſiſtentia adhibenda eſt, ſi inde nullum grave incommodum, aut ſcandalum timeatur, quia tutius eſt.

Si vero nullitas ſit notoria, vel periculum ſit ne innoteſcat, ſublato impedimento, novus conſenſus præbendus eſt iterum coram Parocho, & teſtibus: Quia tunc urget ratio Decreti Concilii Trid. nam alias non poſſet publice conſtare, nec probari validitas Matrimonii. Imo ſi impedimentum poſſit probari a duobus teſtibus omni exceptione majoribus, cenſet Sanchez, tunc opus eſſe nova præſentia Parochi, & teſtium; quia lex Conc. Trid. adhuc locum habet: nam alter conjux, probato impedimento, non poſſet impediri ne cum alia contraheret, ſi convalidatio eſſet occulta.

Reſp. 2. Si matrimonium fuerit nullum ex defectu conſenſus veri in utroque, ut fiat validum debet uterque novum conſenſum elicere, quum prior fuerit nullus, & utriuſque conſenſus ſit eſſentialis contractus Matrimonii, debetque mutuus ille conſenſus exterius exprimi; quia ſignum prioris conſenſus non ſufficit, quum ſit tantum ſignum ficti conſenſus: unde opus eſt novo ſigno, quo verus conſenſus exprimatur humano modo, ad quod poteſt

ſufficere copula affectu maritali facta, ex cap. *de conjug. ſervor.*

Quod ſi Matrimonium fuerit nullum ob defectum conſenſus ex parte unius tantum, qui ficte, vel ex gravi metu injuſto conſenſit; ſecundum multos, ut fiat validum, ſatis eſt ſi ille verum conſenſum eliciat, eumque aliquo modo exterius exprimat, ut exercendo copulam affectu conjugali; nec in comparte requiritur novus conſenſus, nec proinde notitia defectus, ſi priorem conſenſum non retractaverit. Quia in hoc caſu ambo contrahentes ſunt perſonæ legitimæ, ac habiles ad contrahendum, & conſenſus unius partis fuit verus, ſupponiturque permanere habitualiter, utpote non retractatus, & moraliter; nam putat valere Matrimonium, & compartem habet ut conjugem, petens, ac reddens conjugale debitum: Atqui ad valorem contractus ſufficit ſi contrahentium conſenſus ſint ſimul moraliter.

Nec obſtat quod pars, quæ conſenſit, forte non perſeverat in conſenſu, adeoque nollet in eo perſeverare, ſi ſciret alteram non conſenſiſſe, quia hoc non obſtante remanet conſenſus, nam diſſenſus ſub conditione ponendus non revocat priorem conſenſum abſolutum, & aliud eſt *nolo*, aliud *nollem*. In praxi tamen tutius eſt, quod uterque conſenſum renovet, ſi non timeatur ſcandalum, vel grave periculum, aut incommodum.

Reſp. 3. Si Matrimonium fuerit nullum ob quodvis aliud impedimentum dirimens, ut fiat validum neceſſe eſt 1. Ut obtineatur diſpenſatio, vel per ſe ceſſet. 2. Ut interim pars nullitatis conſcia non reddat debitum petenti, alioquin ſcienter fornicaretur. Ut uterque conjux novum conſenſum præſtet, & exterius prodat; quia utriuſque prior conſenſus fuit nullus, quum fuerit inter inhabiles, & ceciderit in materiam illegitimam. Ergo alius legitimus non minus requiritur, quam ſi nullus præceſſiſſet: *nam non formatur tractu temporis, quod de jure ab initio non ſubſiſtit*, reg. jur. 18. in 6.

Quare obtenta diſpenſatione, ſi nullum ſit periculum gravis incommodi, nullitas detegi comparti debet confuſe, & generice, dicendo v. g. ſe anxietatem pati propter conſenſum in ipſa Matrimonii celebritate datum, & Confeſſarium judicaſſe novum utique elici debere. Nam ſine hac manifeſtatione pars ignara nullitatis ſi de novo conſentiat, conſentit ex errore; imo non ponit proprie novum conſenſum, ſed præciſe renovat priorem invalidum, nec intendit novum denuo Matrimonium contrahere, quum credat jam legitime contractum eſſe, ſed intendit tantum ratificare prius Matrimonium, illudque confirmare, dum petit, vel reddit debitum vi prioris conſenſus, quum tamen prioris conſenſus utpote invalidi confirmatio vel iteratio non ſufficiat. Unde litteris diſpenſationis additur; *Ut dicto conjuge de nullitate prioris conſenſus certiorato; ſed ita caute, ut latoris delictum nuſquam detegatur, diſperſes.*

Sed

Sed gravis difficultas eſt, quum per iſtam manifeſtationem timetur grave incommodum, vel periculum, aut ſcandalum, ut non raro accidit. Multi doctores hanc viam proponunt, nempe ut pars impedimenti conſcia compartem illius ignaram blanditiis deliniat, & bene diſpoſitam ſic alloquatur: *Ita te amo, ut ſi non eſſet inter nos Matrimonium, te in conjugem acciperem, & nunc ita te accipio: tu ne idem ex parte tua facis?* Si reſpondeat: *Facio*, aut ſimili verbo conſenſum novum declaret, tunc, inquiunt, valebit Matrimonium, quia tunc pars ignara impedimenti novum Matrimonium vult inire, ſi prius non fuerit validum; non ſufficit autem ſi dicat, *vellem*, *facerem*, quia non eſſet conſenſus de præſenti abſolutus. Ad clauſulam diſpenſationis reſpondent, eam appoſitam eſſe cum hac reſtrictione ſubintellecta, *ſi fieri poſſit*.

Quod ſi neque hoc ſine gravi periculo, vel ſcandalo fieri queat, quia ſcilicet ſi compars ſit ſagax, poſſet ex hac inſueta agendi ratione conjicere aliquid tale ſubeſſe, cenſent non pauci partem conſciam impedimenti poſſe ſequi opinionem eorum, qui dicunt tunc ſufficere, quod conſenſum renovet interius, & petenti conjugi debitum reddat affectu conjugali, non monita comparte de nullitate Matrimonii. Quia, inquit Sanchez, licet ignorans impedimentum, non tendat formaliter novum inire Matrimonium, intendit tamen virtualiter. Nam in eo actu, quo vult hanc ut conjugem, vel ut talem cognoſcit, virtualiter continetur conſenſus, quo hic & nunc & ſemper tacite, & exercite conſentit in ipſam ut uxorem.

Verum quum hæc difficilia, & dubia ſint, Confeſſarius ex Confeſſione deprehendens pœnitentes contraxiſſe cum impedimento dirimente, quod invincibiliter ignorant, non debet eos de eo admonere, quin prius ſciat id poſſe fieri ſine periculo gravis incommodi, ſcandali, vel peccati reſpectu illorum, ex c. 6. *de conſang.* In his autem, & aliis gravibus difficultatibus conſulendi ſunt viri docti, ſed præſertim Epiſcopus loci.

Porro eadem eſt ratio convalidandi profeſſionem nullam, quæ Matrimonium.

APPENDIX I.

A quibus, & qualiter obtinendæ ſint diſpenſationes Matrimoniales.

UT generalem eorum, quæ ad hoc argumentum pertinent, notitiam ſubminiſtremus, operæ pretium eſt appendicem hanc in tres Articulos dividere. In prima expendemus, quando, & ad quod Romæ Tribunal, & qua demum forma, ſive ad Pœnitentiariam, ſive ad Datariam recurrendum ſit. In ſecunda explicabimus quid ab iis præſtari debeat, quibus Apoſtolica Sedes Reſcriptorum ſuorum executionem demandat. In tertia quid in hac parte poſſint Epiſcopi diſcutere conabimur.

ARTICULUS PRIMUS.

Unde, & quomodo obtinenda Romæ diſpenſatio.

,, NOTA 1. Impedimenta omnia jure ſolum eccleſiaſtico conſtituta a Pontifice Romano poſſe relaxari. Ratio eſt, tum quia per quas cauſas res naſcitur, per eaſdem etiam diſſolvi poteſt, tum quia alioqui nemo in Eccleſia diſpenſare poſſet, quum Epiſcoporum nullus plus habeat authoritatis quam Summus Pontifex: undè, vel ab omni prorſus diſpenſatione abſtinendum eſſet, quod utique fieri non poteſt, quia *legi inſiſtere, quum ejus obſervantia infert præjudicium, crudelitatem ſapit*. Symmac. epiſt. ad Avitum: vel generalia ſingulis diebus haberi deberent Concilia, ut diſpenſationes ſingulis diebus neceſſariæ concederentur.

,, Hinc colliges, Papam diſpenſare poſſe in impedimentis, 1. Conditionis. 2. Cognationis, tum ſpiritualis, tum legalis, tum etiam carnalis, excepta tamen linea recta (& quidem tota juxta bene multos) & primo lineæ tranſverſæ gradu: in quo Eccleſia, ſeu poſſit, ſeu non poſſit diſpenſare, neque diſpenſavit unquam, nec unquam diſpenſatura eſt. 3. Affinitatis, ne excepto quidem, ut probabilius eſt, primo lineæ rectæ gradu. 4. Voti etiam ſolemnis. 5. Ordinis. 6. Criminis. 7. Diſparitatis cultus, 8. Honeſtatis publicæ. 9. Clandeſtinitatis. 10. Tandem & raptus, qui licet olim aliquando, at non ſemper Matrimonium dirimit: hoc tamen ſenſu, quod mulier adhuc penes raptorem exiſtens, ſi libere conſentiret, etiam tunc temporis contraheret valide, ut poſt authorem Collat. Pariſ. docet Illuſtriſs. Epiſcopus Tutelenſis in opere pluries infra citando: quod ſi mulier non dabat manum niſi invita, irritum erat conjugium ob vim, non ob raptum. In aliis vero, quæ jure vel naturali, vel divino Matrimonium dirimunt, diſpenſare nequit propter rationem contrariam.

,, NOTA. 2. Duplex pro concedendis diſpenſationibus erectum eſſe Tribunal Romæ, *Sacræ* ſcilicet *Pœnitentiariæ*, & *Datariæ*.

A

A Pœnitentiaria petitur, & conceditur diſpenſatio pro ſolo foro interiori ſuper omnibus, & ſolis impedimentis occultis, ſive impedientibus, ſive dirimentibus, tam ad contrahendum Matrimonium, quam ad remanendum in contracto: exceptis tamen impedimentis tum conſanguinitatis, tum affinitatis ex copula licita, tum denique cognationis ſpiritualis, in quibus quantumque occulta ſint, nunquam diſpenſat Pœnitentiaria ad contrahendum. Dico, *ad contrahendum*: ſi enim Matrimonium jam contractum ſit, Pœnitentiaria ad ipſum revalidandum, diſpenſat in cæteris præter primum, & ſecundum conſanguinitatis, & affinitatis gradibus, modo occulti ſint; imo ſi publici ſint, poteſt Pœnitentiaria Matrimonia in iis nulliter contracta revalidare, *quando nullitas provenit ex cauſa ſubreptionis, vel obreptionis occultæ litterarum* a Dataria obtentarum, *præterquam ſi falſitas conſiſtat in narratione præcedentis copulæ, quæ tamen ante non intervenit*. Ita Syrus Placeotinus Minorita, qui cum minor Pœnitentiarius eſſet, pleniorem rei hujus notitiam habere debuit; Vide librum ejus, cui titulus: *Dilucidatio facultatum Minorum Pœnitentiariorum, &c.* Romæ 1699. part. 2. capit. 2.

Hic duo adde. 1. Quod Pœnitentiaria in mixtis ex primo, & quocumque alio gradu conſanguinitatis, vel affinitatis ex copula licita diſpenſare non conſuevit. 2. Quod diſpenſet in omni & linea, & gradu affinitatis protectæ ex copula illicita, utique occulta, quod hic ſemper ſupponi debet.

Porro impedimentum cenſetur occultum, quum vel omnino ſecretum eſt, ita ut nulla ratione probari valeat; vel ſi cognoſcitur ab uno, vel alio, aut tribus, vel quatuor, nullum tamen eſt periculum ne ulterius divulgetur. Ratio eſt, quia illud in jure cenſetur occultum, quod non eſt notum pluribus quam quinque perſonis in communitate, quæ ſaltem decem perſonas contineat. Hinc in praxi prorſus attendendum eſt, non tantum quot perſonæ, ſed etiam quales impedimenti notitiam habeant, quia fieri poteſt ut quinque prudentes, & pii aliquod impedimentum abſque ullo divulgationis ulterioris periculo cognoſcant; & duo, vel tres illud idem non ſine juſto, & probabili divulgationis periculo reſciant, puta ſi ſint garruli a natura, detractores, inimici, &c.

In Tribunali Pœnitentiariæ non exprimuntur vera diſpenſandorum nomina, vel cognomina, ſed ficta ſolum, v. g. Cajus, Berta, vel litteræ A. B. &c. neque ullæ ibidem ſolvuntur expenſæ, aut taxa, ſed omnia gratis expediuntur.

A Dataria petuntur diſpenſationes pro foro externo. Ibi vera diſpenſandorum nomina, eorumque Diœceſis, vel Diœceſes exprimi debent; inſuper, niſi diſpenſatio expediatur in *forma pauperum*, ſolvendæ ſunt expenſæ cum taxa pecuniaria non modica, quæ pios in uſus a Romano

Pontifice applicatur, v. gr. in redemptionem captivorum, in ſuſtentationem Miſſionariorum, quos in omnes mundi partes emittit Sedes Apoſtolica.

Etſi autem Tribunal pro externo foro Romæ erectum, Dataria abſolute vocitari ſolet; non tamen in eodem loco, neque ab iiſdem officialibus expediuntur diſpenſationes omnes pro exteriori foro requiſitæ. Nam in Dataria, quæ etiam *officium minoris gratiæ* vocatur, eæ omnes, & ſolæ expediuntur diſpenſationes, quæ in remotioribus gradibus, videlicet in quarto, vel in tertio, & quarto gradu petuntur, ſive ab uno, ſive a diverſis ſtipitibus proveniat. Eæ vero omnes, & ſolæ, quæ pro tertio, vel ſecundo, & tertio gradu, ſive ex uno, ſive ex pluribus ſtipitibus proveniant, neceſſariæ ſunt, expediuntur in *Cancellaria*. Quæ autem petuntur in primo affinitatis gradu, vel in primo, & ſecundo, vel in primo, & tertio, vel demum in primo, & quarto conſanguinitatis, aut affinitatis gradu, eæ, inquam, omnes, & ſolæ expediuntur in *Præfactura Brevium*, & ſub annulo Piſcatoris. Quum autem confeſſarii bene multi petendarum hujuſmodi diſpenſationum praxim ignorent, hanc eo loci recenſendam arbitratus ſum.

I. Itaque ante omnia videndum eſt, an impedimentum, quo laborante partes, quæ matrimonium contrahere, aut in contracto manere volunt, ſit ex numero eorum, in quibus Papa diſpenſare poſſit: & id quidem ex dictis dijudicari poteſt.

II. *Supplicatio*, quæ Romam pro diſpenſatione obtinenda mittitur, debet communiter idiomate latino, & verbis quantum fieri poteſt in Curia Romana uſitatis exprimi abſque ullo dictionis, & verborum apparatu, præſertim vero ſine ambagibus; ſi enim ignotis, & peregrinis vocibus utuntur oratores, vel potius ii, qui in ipſorum gratiam ſcribunt, ſupplicatio dilacerari ſolet, ut ex praxi advertunt Corradus lib. 1. capite 1. n. 30. & Reiffenſtuel in Appendice n. 237.

Dixi ſupplicationem communiter idiomate latino fieri debere: ſi enim fieret lingua vulgari, non ideo rejiceretur, quia ſacra Pœnitentiaria ſuos ex quacumque regione Pœnitentiarios ſubordinatos habet, ut notat P. Tiburtius Navar. ordinis S. Franciſci Recollectorum olim in Lateranenſi Baſilica Pœnitentiarius in eximio opere, cui titulus, *Manuductio ad praxim Litterarum Sacræ Pœnitentiariæ*, typis Pariſienſibus, Romanis, ac Parmenſibus deinde expreſſo.

III. Videndum eſt a quo tribunali an Datariæ, an Pœnitentiaria obtinenda ſit diſpenſatio, & exprimendum id omne, & ſolum quod unuſquiſque tribunalis praxis, & ſtylus exprimi volunt. Quædam porro in utroque tribunali, quædam in alterutro ſolum exprimi debent.

Hæc in utroque ſunt neceſſario exprimenda. Primo, ipſum impedimentum, ſuper quo petitur diſpenſatio, rite,

te, & in ſua ſpecie proponi debet, non autem unum pro alio etiam majus pro minori, v. g. conſanguinitas pro affinitate; quia in diſpenſatione non valet argumentum a minori ad majus. Ita Sanchez lib. VIII. diſp. I. n. 3. Pyrrhus, Corrad. lid. cap. 5.

Secundo, exprimi ſimul in una eadem ſupplicatione debent impedimenta omnia ad matrimonium relativa, quibus tenentur ii, qui contrahere volunt. Is enim eſt ſtylus Curiæ, qui facit jus, & ita docent Pontius cap. 17. n. 25. Juſtis lib. I. cap. 5. n. 96. & alii communiter contra Navarrum. Quod ſi impedimentum unum conſanguinitatis v. gr. publicum ſit, aliud vero, puta criminis, occultum, tunc impedimentum publicum in Dataria, vel Cancellaria proponi debet ad impetrandam pro externo foro diſpenſationem; utrumque vero tam publicum, quam occultum Pœnitentiariæ aperiri debet, non quidem ut hæc impedimentum publicum relaxet, ſed ut examinet an, & qua conditione diſpenſare debeat: quia nimirum difficilius diſpenſat cum iis, qui duplici, quam qui uno ſolum impedimento ligantur. Non intereſt autem an prius pro foro exteriori in Dataria petatur diſpenſatio, an pro interiori in Pœnitentiaria, prout teſte Reiffenſtuel in Append. num. 153. declaravit Sacra Congregatio, quamquam ſi diſpenſatio obtentu difficilis videatur, exiſtimem melius eſſe, ut prius ad Pœnitentiariam recurratur, ne inutilis, & quidem non ſine multo ſumptu obtineatur diſpenſatio a Dataria.

Tertio, ſi copula in diſpenſationis cauſa allegetur ab oratoribus, exprimendum eſt an habita fuerit ſub ſpe diſpenſationis facilius obtinendæ; quod merito cautum eſt, ne quis ex fraude, & peccato commodum facile reportet; & hæc ſpes etiamſi ex unius tantum parte fuerit, neceſſario adhuc exprimenda eſt juxta Corradum libro VIII. cap. I.

Quarto, ſi diſpenſatio petatur poſt matrimonium jam actum, ſed invalide contractum, quatuor neceſſario ſunt exprimenda. I. an partes vel earum una (id non omnino conſulendum eſt in praxi) bona, vel mala fide contraxerint, nempe cum notitia impedimenti, quo obſtrictæ erant. Non cenſetur autem mala fide contraxiſſe, qui meminerat quidem ſe v. g. rem turpem habuiſſe cum conſanguinea illius quam duxit, ſed neſciebat inde exoriri impedimentum dirimens. Quod extendunt Sanchez lib. II. diſput. 40. num. 4. & Reiffenſtuel in Append. num. 58. etiamſi quis id ex ignorantia craſſa, & culpa lata ignoraverit; ſed male, vel ſaltem nimis incerte, quum ignorantia craſſa æquiparetur ſcientiæ. Unde hic ea ſolum ignorantia excuſari poteſt, quæ vel eſt a culpa immunis, vel oritur ex culpa leviſſima, aut ſolum levi, ait Corradus lib. VIII. cap. 4. n. 47. & ſeq. 2. an contraxerint ex ſpe facilius impetrandæ diſpenſationis. 3. an etiam matrimonium conſummaverint. 4. an partes, quæ impedimentum

tum non ignorabant, clandeſtine, vel ſine præmiſſis denuntiationibus contraxerint; eos enim qui in hoc caſu verſantur, omni diſpenſationis gratia carere vult Tridentina Synodus, ſeſſ. 14. de reform. matr. cap. 15. non quod abſolute omnis diſpenſatio negetur, ſed quia multo difficilius obtinetur. Et hæc de omnibus prorſus impedimentis dirimentibus, quibus quis dum contraheret, ligari potuit, dicta cenſeri debent, ut ſolide evincit Corradus lib. VIII. cap. 3.

IV. Præter hæc, quæ generalia ſunt, quædam inſuper circa unumquodque impedimentum in particulari ſunt exprimenda. Sic circa conſanguinitatem fideliter exprimi debet

1. An ſit in linea recta, an in tranſverſali, & quoto utriuſque gradu.

2. An partes duplici conſanguinitatis vinculo conjunctæ ſint, puta quia fratres duo duas ſorores duxerunt, & a fortiori an non plura diverſæ rationis habeant impedimenta. 3. Exprimendus eſt inceſtus, ſeu copula cum conſanguinea ante matrimonium notorie habita, cum, vel ſine ſpe diſpenſationis facilius obtinendæ, etiam in caſu, quo alia legitima diſpenſationis obtinendæ cauſa affertur. Ita Sanchez lib. VIII. diſputat. 25 num. 8. Barboſa lib. II. voto 17. Corradus lib. VIII. c 71. n. 3. Author Collat. Andeg. tom. II. pag. 116. Ethica amoris, ubi de Legibus, cap. 36. & alii plures contra Pontium, Juſtis, & Dianam. Ratio tertiæ hujus reſolutionis eſt, 1. quia is eſt Curiæ Romanæ ſtylus, ut teſtantur Barboſa, & Corradus in hiſce materiis admodum practicus: porro ſtylus Curiæ facit jus. 2. quia expreſſa copula inceſtuoſa, jam alio modo, & cum certis moderationibus diſpenſat Pontifex; majorem enim imponi jubet pœnitentiam, majorem quoque compoſitionem, ſeu taxam exigit, & prohibet ne ii, quibuſcum ſic diſpenſatum eſt, ad alias tranſeant nuptias, ſi alteruter moriatur: jam vero ſuppreſſio veri, quo expreſſo Papa aliter, & cum aliis moderationibus diſpenſaſſet, diſpenſationem reddit ſubreptitiam, ut cum aliis docet Sanchez lib. VIII. diſp. 21. n. 17. 3. quia quum agitur de valore ſacramentorum, non licet ſequi ſententiam minus tutam relicta tutiori æque, vel magis probabili: atqui ſententia requirens expreſſionem copulæ præhabitæ, ſi non certa moraliter, ſaltem probabilior videtur. Imo hanc omnino tenendam pluries declaravit ſacra Congregatio, quum expreſſe definierit *diſpenſationem eſſe ſubreptitiam, ſi inter conſanguineos, vel affines, aut ſpirituali cognatione conjunctos carnalis copula præceſſiſſet, cujus mentionem in ſupplicatione* oratores *non feciſſent*, prout referunt Corradus lib. VIII. c. 71. num. 37. Barboſa, Garzias, & alii. 4. denum, quia numquam intendit Papa diſpenſare cum præjudicio tertii: porro non expreſſa copula ſit præjudicium tertio, ſcilicet officialibus Curiæ, qui ex ea ſuppreſſione fraudan-

dantur taxa, ad quam jus habent; quia officia emerunt ſub conditione jura ſolita percipiendi. Exprimendum etiam eſt, an inceſtus habitus fuerit cum cognitione, an cum ignorantia impedimenti. Hæc autem inceſtus exprimendi neceſſitas ex Corrado extenditur ad eos, qui non ſolum ab affinitate, ſed & a cognatione ſpirituali, & honeſtate publica diſpenſari quærunt. An autem ſæpius repetita fuerit copula cum perſona eadem, aperire neceſſum non eſt.

Dixi exprimendam eſſe copulam ſi notoria ſit, quia ſi remanſerit occulta, præſumi non poteſt, piam matrem Eccleſiam intendere, ut hæc cum ingenti ſui diffamatione, & nonnumquam cum vitæ periculo divulgetur, & hoc in ſenſu intelligenda ſunt argumenta mox allata: neque vero, vel Papa cenſetur velle, vel Curiæ Officiales prætendere, ut ob majus lucrum ſibi eventurum, grave inceſtus occulti crimen ab oratoribus publicetur. Ita Sanchez lib. VIII. diſput. 23. n. 10. & Reiffenſtuel num. 129. ſed erit ne tunc ad Pœnitentiariam recurrendum? Negant Pikler ad tit. 16. l. 4 num. 37. & Reiffenſtuel: quia, inquiunt, inceſtus propria diſpenſatione non indiget; & aliunde Pœnitentiaria nec poteſt, nec ſolet compoſitionem ullam exigere, utpote quæ quidquid expedit, gratis expediat, & propterea a tergo litterarum ſignet *gratias ubique*. Idipſum docent Theologi plures, & Canoniſtæ apud Sanchez, ubi ſupra num. 6. At ipſe cenſet in hoc caſu recurrendum eſſe ad Pœnitentiariam, ubi etiam docet explicandam eſſe conſanguinitatem, aut affinitatem publicam, ſuper qua vel jam diſpenſavit, vel diſpenſaturus eſt Summus Pontifex. Idipſum tradit M. Paulus Leo in praxi part. 2. c. 17. num. 2. *Nec de hujuſmodi praxi*, *inquit*, *dubitari poteſt*, *quia ut teſtis oculatus id aſſero*, *quum materias prædictas* XIV. *ann. ſpatio ſedulo pertractaverim*. Huic opinioni, ut, quæ tutior ſit, & ad minus ejuſdem cum oppoſita probabilitatis, adhærendum puto, eique qui adhæſerint Epiſcopos cognovi: ſed quid ſi partes poſt diſpenſationem Romæ obtentam commercium carnale habere inceperint?

Reſp. Cum Ducaſſe, & aliis poſt Pyrrhum Corradum, non valere diſpenſationem hanc. Nam 1. diſpenſatio, ut nunc *in forma Commiſſaria* datur, non tam eſt actualis diſpenſatio, quam *mandatum de diſpenſando* ad Officialem loci directum, ut inquirat an res eo ſe habeant modo, quo expreſſæ fuerunt: atque verificationis tempore, jam verum non eſt nullam inter partes copulam præceſſiſſe, ergo: 2. idipſum evincunt & praxis Romanæ Curiæ, & declaratio Sacr. Congr. Conc. Trident. interpretis, ergo obtinendæ ſunt litteræ, quas vocant *perinde valere*: ſi vero partes ante ipſam diſpenſationis petitionem rem turpem habuerint, & expreſſerint, ac in idem ſcelus relabantur, diſtinguendum eſt: vel enim relabuntur ante fulminationem diſpenſationis, & tunc valet diſpenſatio,

quia

quia neceſſe non eſt, ut crimen exponatur quoad numerum. Vide Pontas hic caſ. 10., vel non niſi poſt fulminationem diſpenſationis, & tunc variant inter ſe Theologi. Alii nova diſpenſatione opus eſſe putant, ita ſatis aperte Habert cap. 13. de legib. Alii vero communius id negant, ut Sanchez lib. VIII. cap. 25. n. 4. Sylvius, Pyrrhus, Corradus, qui expreſſam ea de re Sacræ Congregationis deciſionem refert, Reiffenſtuel in Append. n. 193. atque omnes Romani Canoniſtæ, ait author Collat. Pariſienſ. tom. III. Collat. 4 §. 5. tum quia copula diſpenſationem ſubſequens, jam non eſt inceſtus, quum inceſtus non dicatur niſi ubi eſt commixtio inter conſanguineos, & affines abſque diſpenſatione matrimoniali, ut poſt Cajetanum, Vegam, & alios docet idem Sanchez lib. VII. diſp. 66. n. 9. tum quia, etiamſi ea copula inceſtus foret, inceſtus ille matrimonii diremptivus cenſeri non deberet: inceſtus enim, ut ibidem notat Habert, hodie non computatur inter impedimenta matrimonii: unde cap. *Si quis de eo, qui cognovit, &c.* contraria conſuetudine abrogatum eſt. Hæc reſponſio totum locum habet erga affines, & alios, quos ad exprimendum inceſtum teneri diximus.

Circa affinitatem exprimi debent, 1. Gradus. 2. Vinculi multiplicitas, ſi adſit, (puta ſi quis cum duabus illius, quam ducere vult, conſanguineis peccaverit) & quidem in eadem ſupplicatione. 3. Etiam gradus propinquior ſi inæqualis ſit graduum diſtantia, (quod an etiam in Gallia neceſſarium ſit, colligi poteſt ex iis, quæ alibi dicta ſunt de expreſſione gradus propinquioris in conſanguinitate.) Ratio eſt, quia quod in conſanguinitate ſervatur, idem etiam in affinitate ſervari poſtulant jura, Curiæ ſtylus, & communis Doctorum opinio. 4. Exprimi etiam debet an affinitas ex copula licita, an ex illicita oriatur, quum petitur diſpenſatio ſuper primo, vel ſecundo gradu. Ratio eſt, tum quia difficilius diſpenſatur ſuper affinitate ex copula licita, quam illicita; tum quia id neceſſarium eſt ut intelligatur an cum affinitate concurrat honeſtas publica. Hæc enim quum ſemper annexa ſit copulæ licitæ, tacite exponitur, & tacite diſpenſatur, eo ipſo, quod exprimitur, affinitatem ex copula licita ortam eſſe; exprimendum etiam an affinitas ſit in linea recta, vel tranſverſali, ſaltem ſi affinitas oriatur ex copula licita, de quo vid. Sanchez lib. VII. diſp. 24.

Circa honeſtatem publicam explicandum an ea oriatur ex ſponſalibus, an ex matrimonio, & quo in gradu ſint qui contrahere volunt. Ubi revocandum eſt in mentem, quod affinitas ex ſponſalibus orta primum gradum non excedit.

Circa cognationem ſpiritualem exprimendum eſt, 1. An ea ſit paternitas, aut maternitas ex una parte, & proinde filiatio ex altera, an ſit tantum compaternitas, vel commaternitas: multo enim indecentius eſt matrimonium in-

inter patrem, & filiam ſpiritualem, quam inter Compatrem, & matrem ejuſdem filiæ, &c. unde vix umquam in paternitate ſpirituali diſpenſat Sedes Apoſtolica. 2. An cognatio ſpiritualis ſit duplex: puta an, qui Petri filiam levavit e fonte ſacro, eamdem, vel ejus fratrem, aut ſororem tenuerit in Confirmatione, aut idem Petrus levaverit filium illius, qui filios ſuos levavit. Haud tamen neceſſe eſt exprimere an quis plures ejuſdem filios vel in Baptiſmo, vel in Confirmatione ſuſceperit, quia cognatio ſpiritualis non cenſetur hinc multiplicata: prout apud Garziam p. 8. cap. 3. num. 78. declaravit Clemens VIII. Cenſent etiam Sanchez ibid. num. 15. & Reiffenſtuel n. 291. neceſſum non eſſe ut exprimatur, an cognatio ſpiritualis ex Baptiſmo, an ex Confirmatione oriatur, quia hæc nihil, vel parum rem mutant.

Circa criminis impedimentum exponi debet, an ſit ex machinatione conjugis, an ex adulterio ſolo ſine machinatione, an ex utroque ſimul. Quia ſi ſit ex machinatione numquam diſpenſat Papa pro foro exteriori: raro autem pro interno.

Ex his colliges quædam eſſe impedimenta, circa quæ quidquid poſſit Papa nequidem tentanda eſt petitio diſpenſationis; quædam vero, in quibus nonniſi ob graviſſimas cauſas, & difficillime diſpenſat. Sic numquam diſpenſat in ſecundo, tertio, & quarto conſanguinitatis gradu in linea recta; ſicut nec in ſecundo lineæ tranſverſæ gradu, nimirum fratrem inter, & ſororem, licet, ait Pikler ad tit. 16. lib. IV. n. 31. jam ſæpius id ardenter poſtularint magni Principes. Sic nonniſi ob cauſas, quæ vix occurrunt, diſpenſat in conjugicidio publico, & in impedimento diſparis cultus. Sic difficillime diſpenſat in paternitate, & maternitate ſpirituali, & in cognatione legali lineæ rectæ. Sic in ſecundo conſanguinitatis, vel affinitatis lineæ tranſverſæ gradu non ſolet diſpenſare, niſi cum magnis Principibus. Univerſim quo arctius eſt vinculum inter perſonas, eo difficilior eſt diſpenſatio, & gravior ad eam requiritur cauſa: unde difficilius diſpenſatur in impedimento conſanguinitatis, quam affinitatis, licet ſint in eodem gradu: difficilius in gradu propinquiori, quam remotiori: difficilius in impedimento honeſtatis ex matrimonio, quam ex ſponſalibus; difficilius & ſolum ob publicam cauſam cum Diacono, quam cum Subdiacono; difficilius cum Religioſo profeſſo, quam cum Subdiacono ſæculari; difficilius ſi matrimonium necdum eſt contractum, quam ſi contractum ſit juxta formam Tridentini.

Quod ſpectat ad ea, quæ licet apud Datariam exprimenda ſint, non tamen exprimuntur apud Pœnitentiariam, hæc ſunt numero quinque, quæ quamquam ex dictis colligi facile poſſunt, hic tamen majoris claritatis gratia paucis repetam.

Itaque apud Pœnitentiariam exprimi non debent 1. Nomen,

men, vel cognomen oratoris. 2. Nec nomen Diœceſis. 3. Nec neceſſum eſt ut exprimatur gradus propinquior, niſi ſit primus. 4. Neque etiam, juxta aliquot, quos ſupra appellavimus, exprimi neceſſario debet copula, niſi habita fuerit ſub ſpe diſpenſationem facilius obtinendi: quia, inquiunt, declarationes S Congregationis, quæ præviam copulam exprimi volunt, & illæ ejuſdem generis, externum dumtaxat forum reſpiciunt, niſi aliud exprimatur, ut bene advertit Corradus lib. VIII. cap. I. num. 53. ſed admiſſo Corradi principio, negavimus ſupra conſequentiam. Aliud eſt in Dataria, in qua exprimi debent 1. Nomen, & cognomen oratorum ſine abbreviatione. 2. Diœceſis originis, niſi partes in alia Diœceſi domicilium fixerint. 3. Duæ Diœceſes, ſi orator in una, oratrix in altera commoretur. Hæc fuſiori ſtylo tractanda eſſe duxi ob gravitatem materiæ: nunc ad proprium reverti operæ pretium eſt.

V. Itaque aliter inſcribendæ ſunt litteræ, quibus a Pœnitentiaria, aliter eæ quibus a Dataria petitur diſpenſatio; & quamvis abſolute loquendo ſufficiat, ut impedimenti, & diſpenſandi cauſa clare, nitide, & ſine ambagibus explicetur; expedit tamen, ut conſuetus in Curia *Supplicandi* ſtylus ſervetur. Is porro ſic habet.

In ſupplicatione ad obtinendam pro foro interno diſpenſationem Supplicationis inſcriptio extra, ſeu foris apponenda, non ſit ad Papam, ſed ad Majorem Pœnitentiarium, qui unus eſt e S. Rom. Eccl. Cardinalibus in hunc modum:

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO DOMINO, DOMINO CARDINALI MAJORI PŒNITENTIARIO.

Romam.

Intus autem his incipit verbis Epiſtola, ſeu Supplicatio:

Eminentiſſime, & Reverendiſſime Domine.

TUm proceditur ad expeditionem impedimenti; circa quem notandum, quod ſi unus dumtaxat conjugum ſit conſcius impedimenti ex delicto occulto, ut plerumque ſe res habet, non ambo conjuges, vel ſponſi plurali numero, ſed reus in ſingulari ficto nomine ſupplicat his ferme verbis, quæ petitionem diſpenſationis ſuper impedimento affinitatis ante contractum matrimonium continent, quæque aliis diſpenſationum ſupplicationibus accommodari facile poſſunt.

Emi-

Eminentiſſime, & Reverendiſſime Domine.

E*Xponitur humiliter Reverentiæ Veſtræ pro parte devoti illius oratoris N.* (vel Titii, aut alterius ficto nomine expreſſi) *quod poſtquam idem orator carnaliter cognovit Fabiam, poſtea ignarus impedimenti, bona fide* (vel conſcius impedimenti) *tractatum habuit de contrahendo matrimonio cum ſorore dictæ Fabiæ: quum autem dictum impedimentum ſit occultum, tractatus vero ſit publicus & niſi ad effectum deducatur ſcandala exinde veroſimiliter exoritura ſint, cupit orator ad vitanda ſcandala, & pro conſcientiæ ſuæ quiete de præmiſſis, de quibus ſumme dolet, abſolvi, & ſecum diſpenſari. Quare Eminentiæ Veſtræ humiliter ſupplicat, ut ſuper his de opportuno remedio authoritate Apoſtolica providere dignetur.*

Dignetur Eminentia Veſtra reſponſum dirigere N. ad me infraſcriptum. Hic exprimendum eſt nomen, & cognomen illius ad quem reſcribendum eſt; nomen item oppidi, vel civitatis, ad quam, vel per quam reſcribendum eſt, & hæc quidem vulgari lingua.

Quum autem diſpenſationis executio committatur ſolum Doctoribus in Theologia, vel Jure Canonico, ſi neuter haberi facile poſſit, id addere debet ſollicitator, & rogare, ut aliis committatur executio diſpenſationis, his, ſimilibuſve verbis: *Et quia in oratoris loco nullus reperitur Confeſſarius, Theologiæ Magiſter, vel Canonum Doctor, vel alius ad exequendum privilegiatus, dignetur Eminentia Veſtra providere, & diſponere, ut etiam alius exequi valeat*, præſertim Parochus, aut etiam ſimplex Confeſſarius, cui pœnitens ſuam aperuit conſcientiam, vel cui majorem haberet aperiendi fiduciam; ne ipſe pœnitens, & præcipue fœminæ huc & illuc ad diſpenſationis executionem circumire cogantur. Hæc facultas ad Confeſſarium etiam non Doctorem recurrendi facile conceditur in caſibus, qui parum habent difficultatis, & fœminis præſertim. Religioſi Mendicantes, Jeſuitæ, etiamſi Doctores non ſint, Brevia Pœnitentiariæ exequi poſſunt, & Presbyteri Congregat. Miſſionis.

Aliam ſupplicationis methodum breviorem, & certam proponunt alii, cujus hic exemplum ſubjicere placet.

Eminentiſſime, & Reverendiſſime Domine.

T*Itius N. Laicus, conſcius* (vel *ignarus*) *impedimenti, contraxit in facie Eccleſiæ matrimonium cum muliere, cujus matrem, vel filiam, vel ſororem prius carnaliter cognovit; quare quum abſque ſcandalo ſeparari non poſſit, & impedimentum ſit occultum, humillime ſupplicat pro abſolutionis, & diſpenſationis remedio. Dignetur, &c.* Quod ſi quis ad ipſum Majorem

rem

rem Pœnitentiarium ſcribere nolit, ſcribere poteſt ad unum ex Procuratoribus generalibus Ordinum, qui ut monet Reiffenſtuel lib. IV. in Append. n. 433. munus hoc Dei intuitu libenter ſuſcipiunt, quum de ſola Pœnitentiaria agitur: is autem talium litterarum eſt ſtylus, quem in diſpenſatione a voto ſimplici caſtitatis exprimam. *Admodum Reverende in Chriſto Pater. Quod gravia, & copioſa A. R. Paternitatis negotia interpellem, urget charitas proximi. Siquidem Bertha votum ſimplex perpetuæ caſtitatis emiſit; ſed quum de facto orbata ſuis parentibus, variis exponitur incontinentiæ periculis, ita ut continenter ſe vivere poſſe diffidat, enixe rogat diſpenſationem ad effectum nubendi, ut ſibi debitum conjugale, & exigere, & reddere liceat. Quare humillime rogat, & ego tum ipſa, dignetur A. R. Paternitas neceſſariam diſpenſationem pro foro interno apud S. Pœnitentiariam amore Dei, & proximi procurare, & obtentam mihi tranſmittere. Deus omnis charitatis largiſſimus remunerator, dabit mercedem, quæ ut copioſa ſit exiguas preces meas promitto, & humillime me commendo. Pariſiis 14. Maji 1740. A. R. Paternitatis ſervus in Chriſto Addictiſſimus Petrus N.* Exterius vero ſcribetur vel italice, vel latine, *Admodum Reverendo Patri Procuratori generali Ordinum Franciſcanorum Reformatorum. Romam.* Ubi nota, quod præter Majorem Pœnitentiarium, qui ſemper eſt Cardinalis, tres eidem ſubordinati in præcipuis tribus Romæ Baſilicis conſtituti ſint Pœnitentiarii, qui Minores vocantur, nempe in Vaticana Patres Societatis Jeſu, in Lateranenſi PP. Franciſcani Reformati, in Liberiana, ſeu ad S. Mariam Majorem, PP. Dominicani.

Olim, ait author Collat. Andeg. uſus erat ut litteræ ad Majorem Pœnitentiarium ſcriptæ per curſorem publicum Romam mitterentur: nunc autem, inquit, ſigillo clauſæ reponi debent in manibus Bancarii, & eadem via recipitur reſponſio. Quo nixus fundamento hæc afferat, & unde nata ſit hæc diſciplinæ mutatio detegere non potui. Contrarium expreſſe docet Illuſtriſs. Epiſcopus Tutelenſis tom. 3. ſuæ Septem Sacramentorum expoſitionis pag. 4. 34. ubi notat poſſe ſcribi vel ad amicum, vel ad alicujus Ordinis Procuratorem; vel quod facilius eſt ad ipſum immediate Majorem Pœnitentiarium, ſoluto prius Epiſtolæ *portu*. Aliud eſt in diſpenſationibus a Dataria conceſſis, quæ ſub nullitatis pœna Expeditionariorum miniſterio ſecundum Regis Edicta obtineri debent.

Dum diſpenſatio petitur a Dataria, ſupplices litteræ diriguntur ad Papam; unde interius epiſtola his incipit verbis: *Beatiſſime Pater*: exterius autem inſcriptio eſt *ad Summum Pontificem*. Etſi in Gallia inutile eſt noſſe, qua forma ad Pontificem ſcribi debeat, quum ut mox dixi, cura hæc Bancarios reſpiciat; quia tamen noſtrum hoc opus prodeſſe poteſt extraneis, a quibus jam prælo ſub-

ſubjectum eſt, placet hic exemplum dare ſupplicæ ſeu Epiſtolæ ad Papam pro diſpenſatione impedimenti publici conſcribendæ. Supponemus cauſam diſpenſandi eſſe tum inſufficientiam dotis, tum anguſtiam loci, qui quidem locus nominari debet vernacula lingua, niſi ſatis latina expreſſus intelligatur.

Beatiſſime Pater.

Pariſienſis.

E*Xponitur humiliter Sanctitati Veſtræ pro parte devotorum illius oratorum Petri Tollet Diœceſis Bleſenſis, & Margaritæ Gautier Diœceſis Pariſienſis ex oppido Argentevil, quod tum dicta oratrix dotem habeat minus competentem, juxta ſtatus ſui conditionem, cum qua uti, & propter anguſtiam dicti loci, virum non conſanguineum (vel non affinem) paris conditionis, cui nubere poſſit, invenire nequeat, & dictus orator, qui in memorato oppido domicilium fixit, cum dicta minus competente dote oratricem in uxorem ducere intendat, & ſi extra dictum locum nubere cogeretur, dos quam ipſa habet, non eſſet competens, neque ſufficiens, ut virum paris conditionis invenire valeat*, loci hujus cauſa, alia quæcumque modo vera, & alioqui ad diſpenſationes ſufficiens allegari poteſt, v. gr. extinctio litis, aliunde tamen, quam ex cauſa matrimonii ortæ, devitatio infamiæ, vel ſcandali, dignitas perſonarum, bona in Eccleſiam merita, &c. nec unquam ſupprimi debet copula notoria, quum ejus expreſſio certo neceſſaria ſit, ſi habita fuerit ſub ſpe diſpenſationis facilius obtinendæ; & admodum probabiliter neceſſaria etiam extra hujus nefariæ intentionis caſum, ut ſupra diximus. Tum vero ſic continuatur: *Quia vero tertio, & quarto gradu conſanguinitatis conjuncti* (hic ponitur impedimentum unum, vel multiplex, cum omnibus circumſtantiis neceſſario exprimendis) *deſiderium ſuum in hac parte adimplere non poſſunt, humiliter ſupplicant Sanctitati Veſtræ, quatenus cum iiſdem oratoribus, quod impedimento quarti (vel tertii, & quarti) conſanguinitatis gradus hujuſmodi non obſtante, matrimonium inter ſe ſervata forma Concilii Tridentini contrahere, illudque in facie Eccleſiæ ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere libere, & licite valeant diſpenſare; diſtantiam vero tertii gradus prædicti eis non obſtare declarare, prolemque ſuſcipiendam exinde legitimam nuntiare dignemini de ſpeciali gratia, non obſtantibus præmiſſis, ac Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis quibuſcumque cum clauſulis opportunis.*

Qui ſingulorum prædictæ, & alterius cujuſcumque ſimilis ſupplicæ terminorum notitiam, & rationem habere volet, conſulat Pyrrhum Corradum l. 11. praxis diſpenſat. Apoſtolic. c. 2.

Si

Si partes in forma pauperum diſpenſari velint, Parochus eorum paupertatis fidem facere debet apud Epiſcopum, ejuſve Vicarium Generalem, qui eam ad Apoſtolicam Sedem his verbis tranſmittat.

Nos ..... Illuſtriſſimi, ac Reverendiſſimi N. Epiſcopi N. Vicarius Generalis, vel Officialis.

Fidem facimus, & atteſtamur, Joannem N. & Luciam N. hujus N. Diœceſis, adeo pauperes, & miſerabiles exiſtere, quod ex labore, & induſtria ſua tantum vivunt: prout ex fide Parochi, aliorumque fide dignorum teſtimonio nobis conſtare fecerunt, in cujus rei teſtimonio præſentes fieri fecimus, manu noſtra ſubſcriptas, noſtroque Sigillo munitas. Pariſiis, die, &c. anno &c. Ita Corradus lib. VIII. cap. 5. n. 18.

ARTICULUS II.

De executione diſpenſationis.

Diſpenſatio, vel eſt a Pœnitentiaria, vel a Dataria. Unaquæque diverſos habet executores: prima quidem confeſſarios: ſecunda vero Epiſcopum, ejuſve Vicarios Generales. De utriſque ſeorſim dicendum.

Quod ad confeſſarios attinet, diſpenſatio ad eos a Majori Pœnitentiario directa exterius his inſcribitur verbis: *Diſcreto viro N. Confeſſario Theologiæ Magiſtro (vel decretorum Doctori) ex approbatis ab ordinario per latorem, vel latricem pœnitentem eligendo ad infraſcripta ſpecialiter deputato.*

Intus vero explicatur & impedimentum, & ejuſdem relaxandi ratio. Quod ut diſtinctius intelligatur duo proponemus exempla, aliud quidem diſpenſationis ad contrahendum, aliud vero diſpenſationis ad manendum in contracto. Prius ſic habebit ut plurimum.

Lucius miſeratione divina Epiſcopus N. S. R. E. Cardinalis N.

Diſcreto viro Confeſſori .... Salutem in Domino. Ex parte latoris præſentium nobis oblata petitio continebat, quod ipſe de matrimonio contrahendo tractavit cum muliere, quam, & ejus matrem carnaliter cognovit. Dum autem, ſicut eadem petitio ſubjungebat, dicta carnalis cognitio cum præfata mulieris matre ſit occulta, & niſi lator cum dicta muliere matrimonium contrahat, periculum immineat ſcandalorum: ideo ad dicta ſcandala evitanda, & pro ſuæ conſcientiæ quiete cupit per Sedem Apoſtolicam abſolvi, ſecumque diſpenſari. Quare ſupplicavit humiliter, ut ſibi ſuper hoc de opportuno remedio providere dignaremur. Nos diſcretioni tuæ committimus, quatenus, ſi eſt ita, dictum latorem, audita prius ejus ſacramentali confeſſione, ac ſublata occaſione amplius peccandi cum dicta mulieris matre, ab in-

inceſtu, & exceſſibus hujuſmodi abſolvas hac vice in forma Eccleſiæ conſueta; injuncta ei pro tam enormis libidinis exceſſu gravi pœnitentia ſalutari, & aliis, quæ de jure fuerint injungenda. Demum, dummodo impedimentum ex præmiſſis proveniens occultum ſit, & aliud canonicum non obſtet, cum eodem latore quod præmiſſis non obſtantibus matrimonium cum dicta muliere, & uterque inter ſe publice, ſervata forma Concilii Tridentini contrahere, & in eo poſtmodum remanere licite valeat miſericorditer diſpenſes, prolem ſuſcipiendam exinde legitimam pronuntiando in foro conſcientiæ, & in ipſo actu Sacramentalis confeſſionis tantum, & non aliter, neque ullo alio modo; ita quod hujuſmodi abſolutio, & diſpenſatio in foro judiciario nullatenus ſuffragentur. Nullis ſuper his teſtibus adhibitis, aut litteris datis, ſeu proceſſibus confectis, ſed præſentibus laceratis, quas ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ lacerare tenearis, neque eas latori reſtituas; quod ſi reſtitueris, nihil ei præſentes litteræ ſuffragentur. Datum Romæ, &c.

Poſterius reſcriptum ad remanendum in contracto, fere ejuſdem erit tenoris, unde diſcrimina referre ſufficiet.

Lucius &c. *Diſcreto viro &c. Ex parte viri latoris præſentium nobis oblata petitio continebat, quod ipſe alias matrimonium publice in facie Eccleſiæ contraxit, & ſucceſſive conſummavit cum muliere, cujus matrem antea carnaliter cognoverat. Quum autem, ſicut eadem petitio ſubjungebat, dictus lator ob impedimentum ex præmiſſis proveniens, quod occultum eſt, in dicto matrimonio remanere nequeat abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione, ad evitanda ſcandala, quæ ſi divortium fieret inter ſe, & prædictam mulierem, exorirentur, cupit a præmiſſis, de quibus plurimum dolet, abſolvi, ſecumque deſuper diſpenſari. Quare ſupplicavit humiliter &c. Nos igitur . . . . . diſcretioni tuæ committimus, quatenus ſi ita eſt, dictum latorem audita prius, &c. a quibuſvis ſententiis, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrit, inceſtu, & exceſſibus hujuſmodi abſolvas . . . . . injuncta ei pro tam enormis libidinis exceſſu, gravi pœnitentia ſalutari, ac confeſſione Sacramentali ſemel quolibet menſe per tempus arbitrio tuo ſtatuendum, & aliis injunctis, quæ de jure fuerint injungenda. Demum dummodo impedimentum præfatum occultum ſit, & ſeparatio inter latorem, & dictam mulierem fieri non poſſit abſque ſcandalo, & ex cohabitatione de incontinentia probabiliter timendum ſit, aliudve canonicum non obſtet, cum eodem latore ut dicta muliere de nullitate prioris conſenſus certiorata, ſed ita caute, ut latoris delictum nuſquam detegatur, matrimonium cum eadem muliere, & uterque inter ſe de novo ſecreto ad evitanda ſcandala prædictis non obſtantibus contrahere, & in eo poſtmodum re-*

remanere licite valeat misericorditer diſpenſes : prolem ſuſceptam, ſi qua ſit, & ſuſcipiendam exinde legitimam decernendo in foro conſcientiæ, &c.

In diſpenſationibus, aut commutationibus votorum Simplicium caſtitatis, aut Religionis, quæ quis vel transgrederetur, vel jam transgreſſus eſt matrimonium contrahendo, peculiares quædam clauſulæ adduntur in hunc modum:

Nos diſcretioni tuæ committimus, quatenus ſi eſt ita, dictum latorem, &c. abſolvas, injuncta ei pœnitentia ſalutari, ſe æque votum præfatum ad hoc tantum ut matrimonium legitime contrahere, & in eo debitum conjugale exigere, & reddere licite valeat, in Sacramentalem confeſſionem ſemel quolibet menſe, & in alia pœnitentiæ opera perpetua per te injungenda, inter quæ ſint etiam aliqua (Religionis quam ingreſſurus fuiſſet) quæ quotidie facere teneatur ad eum finem, ut illud adimplens meminiſſe ſemper poſſit obligationis, quæ hujuſmodi voto aſtringebatur, prout ſecundum Deum ipſius animæ ſaluti expedire judicaveris, diſpenſando commutes in foro conſcientiæ tantum, &c.

Ut in his, quæ juniori Confeſſario, & ſeniori quandoque moram facere poſſent, tuto procedatur, eas prædictorum reſcriptorum partes explicabimus, quæ aliquid difficultatis habent. Sed expoſitioni huic præmittenda eſt expoſitio alia breviaturarum communium, quæ in litteris Sacræ Pœnitentiariæ apponi ſolent.

A

alr	aliter
als	alias
Aplica	Apoſtolica
appbatis	approbatis
aucte	auctoritate

C

Cardilis	Cardinalis
canice	canonice
cen.	cenſuris
confeone	confeſſione
coione	communione
conſciæ	conſcientiæ

D

diſcreoni	diſcretioni
Dnus	Dominus

E

Ecclæ	Eccleſiæ
effus	effectus
exit	exiſtit
Ecclis	Eccleſiaſticis
Epus	Epiſcopus

F

fr	frater
frum	fratrum

G

gnrali	generali

H

humoi	hujuſmodi
humilt	humiliter

I

infrāptum	infraſcriptum
irregulte	irregularitate
igr̄	igitur
intropt̄a	introſcripta

L

l̄ia	licentia
l̄tima	legitima
l̄iræ	litteræ
l̄ite	licite

M

m̄rimonium	matrimonium
magro	magiſtro
mir̄aone	miſeratione
m̄ir	miſericorditer

N

n̄ultus	nullatenus

O

ordīo	ordinatio

P

P̄P.	Papa
P̄r	Pater
Pontūs	Pontificatus
p̄tus	prædictus
p̄tur	præfertur
pntium	præſentium
P̄bter	Presbyter
P̄bricida	Presbyticida
Pęn̄ia	Pęnitentia
Pęn̄iaria	Pęnitentiaria
p̄oe	poſſe
p̄tor	procurator

Q

Q

q̄tnus	quatenus
qmlb	quomodolibet
qd	quod

R

r̄elari	regulari
relīone	religione
Rōma	Romana

S

Sāntæ	ſanctæ
ſalūri	ſalutari
ſēntia	ſententia
ſpēalr	ſpecialiter
ſūpptioni	ſupplicationi
ſ̄pualibus	ſpiritualibus

T

t̄n	tamen
t̄m	tantum
Thīa	Theologia
t̄li	tituli

V

venēbli	venerabili
v̄ræ	veſtræ

Nunc enucleandæ veniunt clauſulæ, quarum obſervatio neceſſaria eſt ut Confeſſarius reſcriptum valide aut licite exequatur.

Diſcreto viro Doctori &c. Non ergo ſufficit ut quis ſit vel Licentiatus in Theologia, aut jure Civili, aut jure Canonico, vel utriuſque Profeſſor, vel Doctor in jure Civili; vel ut reipſa doctus ſit, vel ut ex errore communi Doctor exiſtimetur, vel ut Magiſter in religione ſua appelletur, niſi vere ad Magiſterii ſeu Doctoratus gradum in Univerſitate aliqua evectus ſit: unde in his caſibus diſpenſatio ſuo fruſtraretur effectu. Hæc ſcribens audio Brevia Pœnitentiariæ nunc non dirigi ad Doctores. Excipiuntur ab hac regula PP. Societatis, & Religioſi Mendicantes, & qui per participationem Privilegiis *eorum fruuntur.* Item & ſimplices Confeſſarii, qui executionem diſpenſationis ſibi delegari precati ſunt, & obtinuerunt. Vide Sanchez lib. VIII. diſp. 34. quin. 12. bene advertit quod ſi litteræ aperiantur ab eo, qui Magiſterii gradu inſignitus non fuerit, non ideo careant effectu, modo a Doctore etiam indocto executioni mandentur. *Ex approbatis ab Ordinario.* Unde Doctor qui actu approbatus non eſt, licet alias, vel alibi approbatus fuerit, diſpenſationem exequi non poteſt. Si reſcriptum ſit in favorem Religioſi, ſufficit, ut Confeſſarius ab eo eligendus ſit approbatus a Superiore Ordinis, qui reſpectu Religioſorum ſuorum vices Ordinarii gerit. Si agatur de Moniali, debet hæc eligere Confeſſarium ex approbatis pro Monialibus. Circa quod duo notat Tiburtius Navar. pag. 15. 1. non requiri ut Confeſſarius approbatus ſit *pro monaſterio, in quo degis* ea Monialis. 2. hujuſmodi commiſſiones aliquando committi Confeſſariis ex approbatis ab Ordinario, etiamſi non ſint approbati pro *Monialibus*, nimirum ut *Moniales habeant libertatem confitendi cuilibet.* Verum multo decentius, & tutius eſt, ut quis ſpecialem ad audiendas Moniales approbationem poſtulet ab Ordinario; quam quidem ad breve tempus, & generatim, ne quid naſcatur ſuſpicionis efflagitare poteſt.

Age jam & interiores reſcripti clauſulas interpretemur, quæ ſerio penſari debent.

Prima eſt iſta: *quatenus ſi ita eſt*, vel ut olim dicebatur, & etiam cum omiſſum eſt, utcumque ſubaudiri debet; *quatenus ſi ita eſſe per diligentem oratoris examinationem, ac poſt monita, & conſilia opportuna illi præſtit inveneris &c.* Circa clauſulas iſtas quædam ſunt annotanda.

1. Monita hæc, & conſilia in eo ſita eſſe, quod Confeſſarius pœnitentem adhortetur, ut veritatem ſincere, & coram Deo explicet; quod exiſtimo neceſſarium non eſſe, ſi pœnitentis probitas, & religio Confeſſori jam notæ ſint.

2. Confeſſarium teneri in conſcientia, & ſub gravi peccato rei fundum, & circumſtantias indagare, & ſcrutari, in-

inveſtigando ſcilicet an impedimentum quod Pœnitentiariæ propoſitum eſt, occultum ſit: & an ex diſpenſationis denegatione oritura ſint incommoda, quæ alioqui ſecutura eſſe declaravit Orator: uno verbo, an preces veritate nitantur, & an a parte rei ſubſiſtat cauſa finalis, quæ Pœnitentiariam movet ad diſpenſandum, & qua ſecluſa non diſpenſaret. Hoc autem examen quandoque ſatis facile eſt, quandoque difficile, nec ſemper reipſa ſufficiunt, quæ prima fronte ſufficere videntur: unde ei qui ut a caſtitatis voto liberaretur, expoſuit ſe *ſtimulis carnis adeo agitari, ut continenter vivere poſſe non ſperet*, non ſufficit vel ſola tentatio, vel juxta aliquos, periculum unius, aut alterius tranſgreſſionis, tunc enim adhuc utile eſt votum ut voventem contineat, ne ita facile labatur. Requiritur ergo, ait Sanchez, vel periculum, quod oriatur ex ipſo voventis ſtatu, qui v. g. conjugatur, vel tanta implendi voti difficultas, ſive ob habitum, ſive ob vehementiam tentationis, ut probabiliter judicetur votum & violandum ſæpius fore, & non vitandis, ſed augendis peccatis inſerviturum eſſe. Ita poſt Navarrum citatus Sanchez lib. VIII. diſput. 20. n. 10. Facile tamen crediderо eum, qui conjugem ducere poteſt, cujus uſu concupiſcentiam refrænet, poſſe voti diſpenſationem ſollicitare, quum graviter tentatur, & imminet probabile, vel lapſus unius periculum; juxta id S. Cypriani Epiſt. 62. edit. Pamel. *Si autem perſeverare nolunt, vel non poſſunt, melius eſt nubant, quam in ignem delictis ſuis cadant*; & ita docet Pontas V. Diſp. de Voeux, caſ. 6. Quædam hic moventur dubia, 1. An qui ſine examine diſpenſationem executus eſt, valide executus fuerit. 2. An ſi Confeſſarius, cui præſentatum eſt reſcriptum diſpenſationis, idem judicet ſubreptitium, poſſit alius adiri, qui contra ſentiat. 3. Cui credendum ſit, quum verificandum eſt, an preces veritate nitantur.

Reſp. Ad 1. Certum eſt ſi facti veritas Confeſſario nota ſit, non opus eſſe examine. 2. Si Confeſſor veritatis minime conſcius ſine prævio examine diſpenſet, cenſet Sanchez, etiam poſita facti veritate, invalidam eſſe diſpenſationem, quia, inquit, verba hæc: *ſi ita eſſe per diligentem examinationem inveneris*, inducunt formam, qua minime obſervata corruit tota commiſſionis validitas. Aliud eſſet, teſte eodem ibidem n. 26. ſi ſimpliciter diceretur: *Diſpenſa, ſi ita eſt*. Ex quo colligo valere hodie diſpenſationes ſine examine, non tamen ſine facti veritate conceſſas; quia nunc uſus eſt ut ſolum ſcribatur, *ſi ita eſt, vel ſi preces veritate nitantur*. Graviter tamen peccaret, qui ſerium veritatis facti examen culpate omitteret, quum ſuper hoc conſcientia ejus a Pontifice oneretur.

Reſp. Ad 2. Licitum eſſe pœnitenti ab uno confeſſario ad alium recurrere, modo non eo fine ut latiorem inveniat, aut eruditum minus, qui libidini ſuæ faveat. Poteſt

etiam Confeſſarius, re propius expenſa a priori ſua opinione recedere. Neutrum juxta Sanchez lib. VIII. diſp. 27. n. 8. licet Officialibus erga diſpenſationes a Dataria conceſſas. Non primum, quia ex l. 30. ff. *De judiciis*, ubi ſemel cœptum eſt judicium, ibi terminari debet: idque verum eſt, etiamſi Officialis, cui priori præſentatum eſt reſcriptum, in alterius electionem conſentiret. Non ſecundum, quia perimitur juriſdictio judicis delegati ſtatim ac ſententiam definitivam tulit, etiamſi ferendo erraverit; ergo, ait idem Sanchez, non poteſt varie, ac proinde in utroque caſu recurrendum eſt ad Pontificem, qui alium delegat; ſed de his judicent Officiales. Unum hic monere ſufficiat cum authore Coll. Andeg. & Illuſt. Epiſcopo Tutelenſi, Confeſſarii onus non eſſe ut expendat an expoſitio Papæ facta vere ſufficiens ſit ad obtinendam diſpenſationem; ideoque an in hoc caſu concedi debuetit diſpenſatio; ſed tantum an res ita ſe habeant modo, quo Pontifici expoſitæ fuerunt.

Reſp. Ad 3. Credendum eſſe pœnitentis aſſertioni, quum in foro pœnitentiæ confitetur, nec adhibeantur, nec adhiberi poſſint teſtes, nec ullus confici proceſſus judicialis, prout ejuſdem Pœnitentiariæ reſcriptum declarat. Quod ſi Confeſſarius aliunde norit rem non ita eſſe ut expoſita eſt, non debet diſpenſationem exequi, quidquid in contrarium afferat pœnitens, niſi forte id ex alterius confeſſione reſcierit; quo in caſu quid faciendum ſit docent Theologi agendo de ſigilli obligatione in Tr. de Pœnitentia.

Secunda clauſula hæc eſt: *audita prius ejus ſacramentali confeſſione*; unde neceſſe eſt ut lator peccata, ſaltem ea, quæ a poſtrema confeſſione commiſit, deponat apud confeſſarium reſcripti executorem; idque verum eſt, ait Navarrus p. 20. etiamſi diſpenſatio concederetur in materia, quæ nullum pœnitentis delictum ſupponit, puta in irregularitate orta ex defectu natalium. Haud tamen neceſſe eſt, ut vel mortalia, vel ea quæ circa materiam diſpenſationis commiſit peccata, confiteatur, ſi hæc jam apud alium, vel eumdem Confeſſarium depoſuerit: qui enim venialia ſolum habens, venialia deponit, prædictam clauſulam verificat, & adimplet. Cenſet quidem Sanchez lib. VIII. diſp. 34. n. 29. Confeſſionem non neceſſario requiri ad hoc ut diſpenſatio valide executioni mandetur; ſed abſit ut in materia tanti momenti pars minus tuta propter meras probabilitates teneatur. Tertia clauſula eſt: *ſublata occaſione peccandi, &c.* Quæ verba demonſtrant pœnitentem nec ante abſolvendum, nec ante diſpenſandum eſſe, quam abſtulerit occaſionem peccandi, voluntariam quidem de facto, neceſſariam autem animo, & corde; de quo vide S. Anton. de pœnit. c. 3. art. 3. p. 6.

Quarta clauſula eſt: *injuncta ei... gravi pœnitentia*: quæ quamvis a Confeſſarii diſcretione, & perſonarum ſtatu dependeat, ait Navarrus, pag. 88. poſſet tamen eſſe jeju-

jejunium per ſex menſes, ſemel qualibet hebdomada recitatio tertiæ partis Roſarii per tres menſes, tribus diebus qualibet hebdomada; vel aliquod aliud pietatis opus arbitrio ipſius Confeſſarii imponendum, frequens præſertim confeſſio, uſus meditationis, & ſimilia, quæ cor potentius afficiunt, conſideratis ſemper ſtatu, qualitate, ſexu, & ætate pœnitentis, & advertendo quod pœnitentia ſit ita prudenter impoſita, & moderata, ut nuſquam pœnitentis delictum detegi poſſit. Utique ſi pœnitens in aliis confeſſionibus jam antea rite factis, pœnitentiam crimini, propter quod diſpenſari voluit, parem recepit, & executus eſt, erit hujus præviæ ſatisfactionis habenda ratio, unde Confeſſarius pœnitentias Brevi Romano præſcriptas moderari, & temperare debebit, ſic tamen, ut modum temperans ſubſtantiam ſervet. Huic clauſulæ aliam ſubſtituit Pœnitentiaria, quum agitur de relaxatione voti, eaque his, quæ jam retuli, verbis continetur, *ſibique votum præfatum ad hoc tantum*, &c. ut ſupra, quæ paulo fuſius explicanda ſunt.

1. Itaque monendi ſunt a Confeſſario pœnitentes a votis diſpenſandi, diſpenſationem non niſi ad contrahendi matrimonii effectum concedi, unde eo uſque tenentur voto. Quapropter ſi in gravi incontinentiæ periculo verſentur, hortandi ſunt, ut quamprimum matrimonium ineant, ne interim multiplicentur voti tranſgreſſiones. Quod ſi poſt contractum matrimonium adverſus caſtitatem conjugalem peccent, ex hac parte voti tranſgreſſores erunt, utpote quod non niſi in ordine ad matrimonii uſum relaxatum fuerit.

2. Quum diſpenſationi a Pœnitentiaria conceſſæ annexa ſit quædam ſpecies commutationis in *Sacramentalem confeſſionem* ſemel quolibet menſe, hoc menſtruæ Confeſſionis onus a Confeſſario pœnitenti imponendum eſt.

3. Quum additur voti commutationem faciendam inſuper eſſe in *alia pœnitentiæ opera*, neceſſum eſt ut Confeſſarius præter menſtruam Confeſſionem alia pœnitenti imponat pœnitentiæ opera, puta jejunium, aut abſtinentiam ab ovis, & lacticiniis feria ſexta, vel ſabbato; aut Officium aliquod parvum v. g. B. Mariæ V., item ſeptem Pſalmos, & ſimilia. Quum autem *alia* hæc *pœnitentiæ opera* plurali numero exprimantur, debent ad minus eſſe duo: ſed & duo ſufficiunt, ne gravetur pœnitens. Porro hæc pietatis opera *tamdiu duratura* ſunt ex reſcripto, *quamdiu prædictæ commutationis locus erit*. Ex quibus tria ſequuntur. 1. Obligationem prædictorum operum ab eo ſolum incipere, quo orator contrahit, & conſummat matrimonium, quia non ante operatur diſpenſatio. 2. Sublato per mortem alterius conjugis commutationis uſu, ceſſare ſingulas dictæ mox dicendæ pœnitentiæ partes, quia reviviſcit obligatio voti. 3. Id locum habere in diſpenſatione voti Caſtitatis, non autem voti Religionis amplectendæ, quia votum Caſtitatis diſſoluto per

alterius mortem conjugio reviviſcit; non vero votum Religionis; cujus proinde relaxationi, utpote perpetuæ, perpetua reſpondere debet pœnitentia.

4. Quum adhuc præcipiatur ut inter opera pietatis quædam *ſint etiam quæ pœnitens quotidie facere teneatur*, ut ſemper primævæ voti ſui obligationis meminerit; evidens eſt præter mox expoſita pietatis opera (quorum prima non ſunt in perpetuum; ſecunda ſunt quidem in perpetuum, vel potius quamdiu commutationi locus erit, non tamen quotidiana) alia imponi debere, quæ ſingulis diebus impleantur. Hæc autem & faciliora, & utiliora præſcribi debent, v. g. lectio quotidiana brevis, breve conſcientiæ examen, oratio mentalis ad minus per quadrantem, aliquod charitatis opus in proximum juxta vires, fortunas, & ſtatum pœnitentis. Quum vero ea imponet Confeſſarius, monebit pœnitentem, ut dum ea exequetur, meminerit vinculi a quo diſpenſatus eſt, prout jubet ſacra Pœnitentiaria. Si diſpenſatio detur in voto Religionis, inter pœnitentiæ opera a Confeſſario præſcribenda, quædam eſſe debent *Religionis, quam pœnitens ingreſſurus fuiſſet, utque quotidie facere teneatur* in memoriam voti. In hoc ordine ſunt geſtatio chordulæ Ordinis, recitatio quotidiana, & quotuplex Orationis Dominicæ, & Angelicæ ſalutationis; item Litaniarum, quæ in Ordine dicuntur, breve Conſcientiæ examen. Si diſpenſatus ſit in ſacris, habenda eſt ratio officii ad quod jam tenetur: unde imponi ei poteſt commemoratio Sancti Inſtitutoris Religionis, quam voverat, cum Litaniis Deiparæ, aut brevi conſcientiæ examine. His addi poſſunt opera quædam ejuſdem generis; ſed haud quotidiana.

Quinta clauſula eſt: *& aliis injunctis, quæ de jure fuerint injungenda*; hæc clauſula generalis eſt, & ſubauditur etiam non expreſſa. Ejus ſcopus eſt, ut ſi pœnitens in foro pœnitentiæ diſpenſandus, alia Confeſſario peccata declaret, ex quibus ad reſtitutionem alieni boni, denigratæ famæ reparationem, aliave ſimilia teneatur, hæc ei præcipiantur a Confeſſore, præter ſpeciales pœnitentias, de quibus modo actum eſt.

Sexta clauſula eſt; *dummodo impedimentum ſit occultum*; & hæc eſt conditio, ſine qua non diſpenſat Pœnitentiaria, juxta quæque Navarr. pag. 23. *Semper eſt punctualiter obſervanda*. Unde ſi Confeſſarius ex pœnitentis examine agnoſcat factum eſſe *famoſum*, *vel manifeſtum*, *vel notorium facti*, *vel juris*, ulterius ad executionem procedere non poteſt, & ſi interim pœnitentem monere debeat, quid facto opus ſit. Quando autem, & quatenus impedimentum debeat occultum judicari, colliges ex addend. in tractatu *de cenſur.* c. 1. quæſt. VIII. c. 2. pag. 345. edit. 1627.

Septima clauſula eſt: *aliudque canonicum*, impedimentum nempe, *non obſtet*: unde ſi partes alio impedimento ſive occulto, ſive publico ligatæ ſint, rurſus ad

ſacram

ſacram Pœnitentiariam recurrendum erit pro occulto quidem, ut ejus diſpenſatio, nova prioris impedimenti mentione facta, ab eadem Pœnitentiaria impetretur; pro publico autem, ut ſignificetur eidem partes impedimento hoc teneri, a quo per Datariam diſpenſari ſatagent; jam enim ſupra monuimus, Pœnitentiariam exigere, ut publicum, quo partes vinciuntur, impedimentum ſibi pateſiat: neque vero aliter judicare poteſt, an non ſatius ſit ſpem quamcumque diſpenſationis adimere.

Octava ſic habet: cum *eodem latore, quod præmiſſis non obſtantibus*; quibus indicatur Confeſſarium, non obſtante præfato impedimento, & aliis, quæ Pœnitentiariæ expoſita ſunt, ad executionis gratiam devenire poſſe.

Nona hæc eſt: *matrimonium, ſervata forma Concilii Tridentini contrahere, & in eo remanere licite valeant*, id eſt præviis ſeu omiſſis de licentia Ordinarii denuntiationibus coram Parocho, & teſtibus, contrahere, & matrimonio uti, ac ſi nullo umquam impedimento ligati fuiſſent, adeo ut proles inde oritura pro legitima habenda ſit.

Decima: in *foro conſcientiæ, & in ipſo actu Sacramentalis confeſſionis tantum, &c.* quæ verba de novo demonſtrant contra Sanchez, forum conſcientiæ, de quo hic agitur, eſſe ipſum Pœnitentiæ tribunal, extra quod gratia hæc a Confeſſario expediri non poteſt.

Undecima: *ita quod hujuſmodi abſolutio, & diſpenſatio in foro judiciali nullatenus ſuffragentur.* Unde ſi forte impedimentum ex occulto publicum fiat, & in judicium deducatur, gratia Pœnitentiariæ in foro fori non ſuffragatur; adeoque tunc ad Datariam recurrendum eſſet; quamquam ſi pœnitens maritali jure uteretur ſine ſcandalo, non peccaret, ut qui vere coram Deo diſpenſatus fuerit, quum a Pœnitentiaria diſpenſari potuerit, quo tempore impedimentum erat occultum.

Duodecima: *Sed præſentibus laceratis &c.* ſcilicet quam primum moraliter fieri poterit, eaque attentione, ut nec reſcriptum, nec delictum pœnitentis cognoſci poſſit.

Decima tertia: *neque eas latori reſtituas, quod ſi reſtitueris nihil ei præſentes litteræ ſuffragentur*; id eſt numquam ei in foro fori ſuffragentur, quod tamen intendere videretur pœnitens, qui has litteras ſibi reſtitui vellet. Interim, & ſi graviter peccaret, & excommunicationem prædictis verbis latam incurreret confeſſarius litterarum reſtitutor, ſemper valeret diſpenſatio rite ſemel, & legitime executioni mandata.

Eædem clauſulæ iiſdem fere verbis repetuntur in reſcriptis ad remanendum in contracto, cum differentiis quibuſdam hic breviter exponendis.

Prima eſt: *a quibus ſententiis, cenſuris, & pœnis*, quas ſcilicet pœnitens ſive de jure communi, ſive ex ſpeciali locorum lege, ob inceſtus crimen incurrit, aut incurrere potuit.

Secunda eſt; *injuncta ei confeſſione ſacramentali ſemel quolibet menſe per tempus arbitrio tuo ſtatuendum*: unde per duos ad minus menſes prædicta confeſſio injungi debet, & melius ad ſex menſes injungitur.

Tertia eſt: *& ſeparatio fieri non poſſit abſque ſcandalo, & ex cohabitatione de incontinentia timendum ſit.* Harum clauſularum verificatio Confeſſorem torquere non debet; quum evidens ſit perſonas, quæ palam pro legitimis conjugibus habentur, nec poſſe ſeparari ſine ſcandalo, nec ſecum invicem abſque gravi incontinentiæ periculo cohabitare.

Quarta eſt; *ut dicta mulière de nullitate prioris conſenſus certiorata, &c.* & hæc eſt clauſula tot tantiſque diſcriminibus obnoxia, quam anxie, & pro modulo cum communi ſupra expoſuimus.

Quinta eſt: *matrimonium inter ſe de novo ſecrete.... præmiſſis non obſtantibus contrahere*, id eſt ſine Parocho & teſtibus, adeo tamen ut pœnitens non prius in debiti redditionem conſentiat, quam præviam eo quo poterit meliori modo conſenſus renovationem obtinuerit a parte impedimenti neſcia; alioqui enim fornicaretur, tametſi a reſcripti gratia non excideret.

Has clauſularum Pœnitentiariæ expoſitiones, quo certius iis pedem figat lector, deſumpſi tum ex Tiburtio Navarro, tum ex Syro Placentino, utroque Apoſtolicæ Sedis Pœnitentiario.

His omnibus mature ponderatis, & præſtitis, Confeſſarius poſt datam in forma ſolita abſolutionem a cenſuris, & peccatis, gratiam Apoſtolicam his exequetur verbis, mutato ut evidens eſt impedimentorum nomine.

Et inſuper authoritate Apoſtolica mihi ſpecialiter delegata diſpenſo tecum ſuper impedimento primi (ſeu ſecundi, ſeu primi & ſecundi) gradus ex copula illicita a te habita cum ſorore mulieris, cum qua contrahere intendis proveniente: ut præfato impedimento non obſtante, matrimonium cum dicta muliere, publice, ſervata forma Conc. Trid. contrahere, conſummare, & in eo remanere licite poſſis, & valeas. In nomine Patris, &c.

Inſuper eadem authoritate Apoſtolica prolem, quam ex matrimonio ſuſceperis, legitimam fore nuntio, & declaro. In nomine Patris; &c. Paſſio Domini noſtri, &c. ut poſt finem conſuetæ confeſſionis.

Si diſpenſatio detur ad remanendum in contracto, forma hæc erit: *& inſuper diſpenſo tecum ſuper impedimento primi affinitatis gradus ex copula illicita, quam cum ſorore tuæ putatæ conjugis antea habuiſti, ut illo non obſtante, renovato conſenſu cum præfata conjuge matrimonium cum illa contrahere, &c.*

Et pariter eadem authoritate Apoſtolica prolem, ſi quam ſuſcepiſti, & ſuſceperis, legitimam fore decerno, & declaro, &c. ſi diſpenſatio ſit a voto caſtitatis, dicatur: *inſuper tibi votum caſtitatis, quod emiſiſti, ad effe-*

ſtum ut Matrimonium contrahere, & debitum conjugale reddere & petere licite poſſis, & valeas, in opera quæ tibi præſcripſi, diſpenſando commuto. In nomine, &c. Eadem pene eſt forma diſpenſationis a Religionis voto, in ordine ad matrimonium: quod ſi quis diſpenſatus ſit, dummodo cælibem vitam ducat, non dicitur *ad effectum contrahendi matrimonium*; bene vero *ad effectum remanendi in ſæculo in vita cælibe*.

Si quis non obſtante caſtitatis voto matrimonium inierit, dicitur: *item te, non obſtante caſtitatis voto, quod emiſiſti, & transgreſſus fuiſti, in dicto matrimonio remanere, & debitum conjugale reddere poſſe, & debere declaro; & ut idem debitum etiam exigere licite poſſis, & valeas, tecum eadem authoritate Apoſtolica diſpenſo. In nomine Patris, &c.* Ex his abſolvendi formulis nemo eſt, qui congruas unicuique caſui efformare facile non poſſit.

ARTICULUS III.

De Impedimentis Matrimonii.

QUid in impedimentis matrimonialibus poſſint Epiſcopi? Ordinariam poteſtatem *diſpenſandi in quibuſdam impedimentis dirimentibus publicis, communi fere calculo Doctores denegant Epiſcopo*, ait BENEDICTUS XIV. *lib.* IX. DE SYNODO *c.* 2. *n.* 3. *quinimo ſacræ urbis Congregationes, Concilii videlicet, ac ſupremæ Inquiſitionis, non ſemel proſcripſerunt tamquam falſam, & temerariam propoſitionem aſſerentem Epiſcopo jus diſpenſandi ſuper impedimento dirimente publico; quod obſiſtat Matrimonio contrahendo, etiamſi gravis urgeat illud contrahendi neceſſitas, uti videre eſt apud Joannem Baptiſtam Rigantium, virum apprime doctum*, tom. IV. comment. in regul. Cancellar. In notis ad reg. 49. n. 1. & 2. *ubi ſacrarum Congregationum reſponſa ſumma diligentia congeſta per extenſum, ut dicitur, referuntur, & Doctorum in hanc rem placita copioſe allegantur.* Hoc præſuppoſito quaſdam regulas a famoſioribus Theologis, & Canoniſtis petitas hic proponam.

Regula 1. Poſſunt Epiſcopi diſpenſare circa impedimentum, quo poſt Matrimonium legitime contractum aufertur debiti conjugalis exigendi poteſtas, ut eſt affinitas ſive ex Baptiſmo, ſive ex inceſtu, impoſita tamen pro gravitate inceſtus pœnitentia, & procurato occaſionis peccandi receſſu. Hæc eſt communis opinio, ait poſt Sylveſtrum Cabaſſut. ibid. n. 7. Vide Sanchez l. VIII. diſp. 12. n. 16.

Poſſunt etiam Religioſi Mendicantes cum eo, qui non obſtante caſtitatis voto matrimonium iniit, & conſummavit, diſpenſare ad petitionem debiti conjugalis: idem poſſunt Jeſuitæ cum ſpeciali Provincialis licentia. Neutri vero ad contrahendum diſpenſare poſſunt in eodem voto,

ut multo probabilius docent Suarez, Sanchez, Layman, & plures alii.

Regula 2. Poſſunt Epiſcopi in contracto diſpenſare ab impedimentis dirimentibus, alioqui Papæ reſervatis, quum occurrunt ſex ſubſequentes circumſtantiæ. 1. ut occultum ſit impedimentum, Matrimonium vero publicum. 2. ut Matrimonium bona fide, ſeu ſine prævia impedimenti notitia contractum fuerit. 3. ut matrimonium fuerit conſummatum. 4. ut partes ſine veriſimili ſcandali periculo ſeparari non poſſint. 5. ut partes præ inopia non poſſint ire, aut recurrere ad Papam, ejuſve Legatum. 6. ait Pikler, ut tale ſit impedimentum, in quo diſpenſatio a Papa dari conſuevit. In harum conditionum concurſu diſpenſandi poteſtas penes Ordinarium eſt, prout ſibi ab Urbe Roma reſponſum fuiſſe teſtatur Zerola 1. part. *Diſpenſatio*, §. 5. idem docent Collat. Andeg. tom. 11. pag. 92. Cabaſſ. & alii communiter.

Si vero, ait idem Cabaſſutius, aliqua abſit ex præfatis circumſtantiis, & perſonæ ſint pauperes, aut rudes, aut ruſticæ, officium erit Ordinarii proſequi hanc diſpenſationem in forma pauperum apud Sedem Apoſtolicam, ut gratis & ſine compoſitione obtineatur.

Regula 3. Poſſunt aliquando Epiſcopi *extraordinaria poteſtate, & ex præſumpta Summi Pontificis voluntate in aliquo eventu, urgentiſſimæ videlicet neceſſitatis* ab impedimentis dirimentibus modo occultis diſpenſare ad contrahendum: ut ſi rebus omnibus jam ad matrimonium contrahendum præparatis, invitato parentum cœtu, aſſignata ad nuptias die admodum propinqua, puella ex Confeſſione detegat ſe dirimente impedimento irretitam eſſe, & nulla præter Ordinarii diſpenſationem pateat via, qua periculum gravis ſcandali, ſuſpicionis, infamiæ, atque etiam inimicitiarum removeri poſſit. Ratio eſt, quia reſervatio in caſu tam urgenti non eſſet in ædificationem, ſed potius in perniciem animarum. Iſta, quam Sanchez primus produxit, opinio, evaſit ſubinde inter doctores communis, ut poſt Bonacinam notat Cabaſſutius, lib. III. c. 7. n. 4.

Proponit quidem idem Sanchez aliam, qua puella ſe extricet, rationem, ut nempe emittat caſtitatis votum ad tempus, ideoque vel ab Epiſcopo, vel ex ſolo temporis lapſu diſpenſabile, & palam dicat ſibi propter votum hoc a confeſſario præceptum eſſe, ut a matrimonio abſtineat; interim vero recurrat ad Papam pro ſollicitanda veri, quo ligatur, impedimenti relaxatione: ſed quoniam cautela hæc, vel non ſemper occurrit menti, vel ob rerum, aut perſonarum circumſtantias quandoque impoſſibilis eſt in praxi, aut admodum difficilis: aliunde vero timendum eſt ne ſi puella urgeatur, an ad tempus voverit, non deſint qui ſtatim regerant, ei ergo ſufficere Epiſcopi diſpenſationem, quæ in talibus anguſtiis juſta erit, & valida in foro conſcientiæ.

Uti-

Utiliſſima hac Appendice *ex continuatione Honorati Tournely transcripta præſens Opus locupletari duximus, ne ad completam Moralis Theologiæ inſtitutionem aliquid deeſſe videretur.*

APPENDIX II.

De Orientalis Eccleſiæ circa Matrimonium diſciplina.

Matrimonium inter Sacramenta a Chriſto Domino inſtituta univerſa recenſet Orientalis Eccleſia. Nam apud Græcos, Armenos, Syros ſive Jacobitas, ſive Neſtorianos, & Copthos, ſemper ac ubique locorum veluti ſacra chriſtianæ eccleſiæ cæremonia habitum eſt; omneſque a Chriſto ſanctificatum fatentur, & non ſolum Chriſti cum Eccleſia unionem ſignificare, ſed etiam gratiam conjugatis afferre crediderunt, ac tenent, quæ mutuum inter eoſdem amorem charitatemque pariat, & foveat, eoſque ad rite filios educandos adjuvet. Id eorum expendenti eccleſiaſticos libros fit illico exploratum. Rem vero extra omnem controverſiam ponit Orthodoxa Orientalis Eccleſiæ Confeſſio, aliæque fidei profeſſiones adverſus Lutheranorum, Calvinianorumque hæreſes, Cyrilliique Lucaris errores evulgatæ. Ex iis enim conſtat, ut legere eſt in actis Orientalis Eccleſiæ a Schelſtratio editis, & in opere de fidei circa Euchariſtiam perpetuitate, Græcos omnes, Ruthenos, Armenos, Syros, ac Cophtos matrimonium venerandum Sacramentum eſſe profiteri. Id vero ſatis ſuperque eſt ad convincendum novitatis, & erroris Lutheranos, Calvinianos, Remonſtrantes, Anglicanos, Socinianos, alioſque ætatis noſtræ Novatores.

Circa ritus varia eſt Orientalis Eccleſiæ diſciplina. Apud Latinos ſponſalia Eccleſiaſtica ſunt fere ſublata, ac civilia tantum matrimonii celebrationi præmittuntur. Poſtquam irrita ſunt ſponſalia ex decreto Innocentii III. a Conc. Trid. iterum inculcato proclamationes fieri debent tribus diebus feſtivis, ut eſt ab Authore explicatum, antequam matrimonium contrahatur, ſed hæc Lex in Orientali Eccleſia uſu recepta non eſt. Græci enim uno eodemque die ſponſalia, & matrimonium celebrant. Alexius Imperator ſponſalia antequam contrahatur matrimonium celebranda eſſe decreverat; ſed quum Græcorum diſciplina ſolemnia eccleſiaſtica ſponſalia præſcribat, Eccleſiæ illius Antiſtites Imperatoris edictum ſervare recuſarunt, & ſemper ſponſalia ſolemniter in Eccleſia, dum matrimonium contrahendum eſſet, celebraverunt. En autem eorum in ſponſalibus, ac matrimonio celebrando Ritum. Sponſalia ſcripto, Eccleſiæ benedictione, annuli arrha, oſculoque adhibitis, pœnaque a reſiliente ſubeunda indicata hoc ritu celebrant. Poſt divinam Miſſam ſtante in ſa-

ſacrario Sacerdote conjugio copulandi præ ſacris foribus conſiſtunt. Vir quidem a dextris, mulier autem a ſiniſtris. Sunt vero repoſiti in dextera ſanctæ menſæ parte duo ipſorum annuli aureus, & argenteus. Ex iis argenteus dextrorſum reſpicit, aureus ſiniſtrorſum juxta ſe invicem. Tum Sacerdos recens nuptorum tertio capita ſignat, traditque illis cereos accenſos, & in templum illos inducit. Deinde cruciformiter thus adolet, dicente Diacono: *Benedic Domine, &c.* ac variis recitatis precibus Euchologio præſcriptis, Sacerdos acceptis annulis, donat primum viro aureum, tum argenteum mulieri. Ac viro dicit: *Subarrhatur ſervus Dei N. propter ancillam Dei N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: amen, nunc, & ſemper & in ſæcula ſæculorum. Amen.* Ait deinceps mulieri: *ſubarrhatur ancilla Dei N. propter ſervum Dei N. in nomine Patris, &c.* Quumque ter ad unumquemque hoc dixerit, crucem ſuper eorum capita facit annulis, & utrumque dextris eorum digitis immittit, viro ut digniori aureum, fœminæ argenteum: aſſiſtens vero Paranymphus amoris, & concordiæ inter ſponſos conciliator commutat, & ſponſæ aureum, ſponſo argenteum donat, ut hic muliebri infirmitati virilem animum accommodet; illa vero ſe in omnium mariti bonorum conſortium venire intelligat; vel ut hac annulorum commutatione ſuorum corporum poſſeſſioni renuntient, & ſe non propriæ, ſed alienæ poteſtatis agnoſcant. Theſſalonicenſis vero annulo ferreo ſponſam ubique donatam cum M. S. Cryptot. afferens, paululum diverſe ritum eumdem explicat, *fœminæ*, inquiens, *quaſi ex parte viri aureum annulum Sacerdos tradit, & quaſi ex parte fœminæ aureum viro, & Trinitatem veneraturus ter illos commutat.* Unius Paranymphi mentionem habet Conc. Carthaginenſe quartum, qui caſtitatis, & pudicitiæ conjugis utriuſque teſtis, & quaſi cuſtos, *puros adhuc illos, & commercii carnalis expertes inter ſe jungit*, vel potius conjunctioni in Eccleſia factæ aſſiſtit, & Dei perſonam primi omnium conjugii Paranymphi, & Pronubi in Eccleſia repræſentat. His nuptiarum ſubarrhatio abſolvitur, ſponſique deinceps dimittuntur. In Moſcovia, teſte P. Chard. poſtquam ſponſus annulum ſponſæ tradidit, hæc illius pedes oſculatur, eoque ritu obedientiam illi pollicetur.

Si vero voluerint eodem temporis ſpatio coronari, ut fere ſemper fit, ingrediuntur in templum ſponſi cum cereis accenſis, præcedente Sacerdote cum thuribulo; qui variis recitatis precibus, quibus Deum rogat, ut nuptias, ſponſiſque benedicat, orationem profert, in qua hæc verba habentur, *Domine, emitte manum tuam de ſancto habitaculo tuo, & conſocia ſervum tuum N. & ancillam tuam N. quia a te viro coaptatur mulier. Copula illos unanimi conſenſu: corona illos in carnem unam: tribue illis fructum ventris prolis fruitionem. Quia tua eſt potentia,*

tia, & tuum eſt regnum, virtus, & gloria Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, nunc & ſemper, & in ſæcula ſæculorum: Poſt hanc orationem, Sacerdos acceptis coronis, primo coronat ſponſum, dicens: *coronatur ſervus Dei N. propter ancillam Dei N. In nomine Patr. &c.* Deinde coronat ſponſam dicens: *Coronatur ancilla Dei N. propter ſervum Dei N. in nomine Patris &c.* Tum benedicit eis ter dicens: *Domine Deus noſter gloria, & honore corona illos.*

Verbis illis *coronatur* &c. Sacerdotis ore prolatis, de matrimonio rato a conjugibus legitime contracto, teſtimonium reddit Eccleſia: ac idcirco, inquit Goarius, ſenſus illorum ſolerter eſt attendendus. Non enim hujuſmodi eſt, ut prima facie poteſt videri: *Coronat ſervus Dei N. in nomine, &c.* Qui namque coronaret, coronis ipſe ſubjectus? Sed potius: *coronatur ſervus Dei N. propter ancillam Dei N. ideſt coronas nuptiales ſubit in ſignum fœderis conjugalis cum ancilla Dei N. contracti*: vel certe *coronatur ſervus Dei N. in ancillam Dei N. pariter coronatam uxorem legitimo matrimonio his coronis deſignato, accipiendam.* Coronandos namque ſe mutuo exhibentes, matrimonium contrahere profitentur, atque hic ex conſenſu, & affectu in alterum ſe coronari permittit.

„ Nota. Coronarum uſus in ſponſis antiquus in Eccleſia eſt;
„ illius enim Tertullianus meminit Lib. *de corona militis* cap. 13.
„ ſcribens, *corona & nuptiæ ſponſos.* Quis autem coronarum in
„ nuptiis ſumendarum finis fuerit, edocet Chryſoſtomus Homil. 9.
„ in c. 1. ad Tim. *Propterea coronæ ſponſorum capitibus imponun-*
„ *tur in victoriæ ſignum, quia libidini inſuperabiles redditi, jam*
„ *ad thalamum accedunt, quia voluptate devicti non ſunt. Si ve-*
„ *ro voluptati captivus ſeipſum meretricibus dederit, cur de reli-*
„ *quo coronam geſtat ipſo capite ſuperatus?*

Coronatis ſponſis, atque ita in matrimonium conjunctis, poſtquam nonnullas ſuper eos recitaverit preces commune poculum in medium profertur, illudque Sacerdos primum benedicit, deinde manibus accipit, ac diſtribuit ipſis uſque tertio, viro primum, & deinde uxori. Communis autem poculi delibatio a ſponſis facta, non eſt Græcorum ita peculiaris ritus, quin apud nos fuiſſe obſervatum plures meminerint: Etenim Polydorus Virgilius ejuſdem moris apud Anglos adhuc vigentis teſtem ſe reddit Lib. 1. *de inventione rerum* c. 4. inquit Goarius. Hunc ritum ita Simeon Theſſalonicenſis declarat: *ex communi Sacerdos propinat illis poculo, decantatur illud: Calicem ſalutaris accipiam, cum propter ſanctiſſima, tum etiam in lætitiæ ſignum propter ſponſorum conjunctionem, pacem, & concordiam: quod quidem etiam bigamis, & hujuſmodi* (ideſt tertias nuptias iterantibus) *diſtribuitur. Non enim divina illi dona, ſed commune ſolum poculum ab Eccleſia, in privatam ſanctificationem, & convictum ſe-ſitem, & cum benedictione Dei copulam, diſtribuitur.*

Poſt

Poſt ternam delibationem Sacerdos poculum alicui reddit, vel juxta nonnullorum morem frangit illud, ſive ut ad contemplandam invitet fragilitatem, & brevitatem humani cujuſque gaudii, inſtar vitri effracti cito citius prætcrituri; ſive ut alii malunt, quod Græci ſcyphum quamvis communem, ex eo quod nuptiarum benedictioni inſervierit, confringendum potius, quam in prophanos uſus revocandum, exiſtiment. Hoc peracto egrediuntur ſponſi, ac octavo die ſolemniter coronas in Eccleſia cum precibus, ac ejuſdem Eccleſiæ benedictione deponunt. Atque hæ ſunt cæremoniæ, quas Eccleſia Græca in nuptiis celebrandis uſurpat. Etiam Syri, Jacobitæ, ac Neſtoriani, & Cophti benedictionem nuptiarum *coronationem* appellant: quod argumentum eſt, antiquam eſſe hanc cæremoniam, & Orientalibus omnibus communem.

Ad Miniſtrum quod ſpectat, plures Orientales ita de Sacerdote loquuntur, ut eum hujus Sacramenti Miniſtrum exiſtimaſſe videantur. Ii verba a Sacerdote prolata pro forma, conſenſum, quo mutuum in corpora jus invicem ſibi tradunt contrahentes, materiæ loco habent. Sed Theſſalonicenſis, & Goarius juxta Orientales ipſos contrahentes Miniſtros declarant, ac formam Sacramenti ille in conſenſu per verbum *volo* expreſſum; alter vero in eodem conſenſu reponit per actum illum ſenſibilem ſignificatum, quo ſponſi ſeſe coronandos exhibent. Nunc indicanda ſunt reliqua: Primum vero recenſebimus ea, quæ in Conſtitutione: *Etſi paſtoralis*, pro Italo-Græcis ab Apoſtolica Sede conſtituta ſunt: Deinde variis notis exponemus, quænam ex iis ad Orientales reliquos extendantur.

Hæc autem leguntur §. 8. tit. *de Sacramento Matrimonii. I. Curent Ordinarii Locorum, ut decretum ſacri Generalis Conc. Trid. de reformatione Matrimonii vertatur in linguam Græcam vulgarem, & in locis, & Parochiis Græcorum, & Albanenſium, quoties expedire viderint, evulgetur, & publicetur.*

II. *Matrimonia inter conjuges Græcos dirimi, ſeu divortia, quoad vinculum, fieri nullo modo permittant, aut patiantur: & ſi quæ de facto præceſſerunt, nulla & irrita declarent.*

III. *Quia vero ſecundum Apoſtolum, Mulier mortuo viro ab ipſius eſt lege ſoluta, & nubendi cui vult in Domino, liberam habet facultatem, ſecundas, & tertias, & ulteriores etiam nuptias Græci non condemnent, ſed illas tamquam legitimas, & validas approbent inter perſonas, quæ alias licite de jure ad invicem Matrimonio jungi poſſunt.*

IV. *Secundo tamen nubentes Presbyteri nullatenus benedicant: Nec ipſos Bigamos ad ſacros Ordines ſine ſpeciali diſpenſatione Apoſtolica promoveri liceat.*

V. *Et quoniam apud Græcos conſueverunt contrahi matrimonia inter perſonas contingentes ſe, juxta eorum computationem, octavo gradu, qui ſecundum computationem,*

&

& diſtinctionem graduum, quam Latini faciunt, apud hos quartus habetur: ne id præſumatur deinceps, firmiter prohibemus, ac diſtricte præcipimus, ut quum in ulterioribus gradibus licite matrimonia contrahantur, in prædicto quarto conſanguinitatis, vel affinitatis gradu copulari ulterius non præſumant: ſtatutum, quoad hoc Generalis Concilii obſervantes.

IV. *Item in cognationis ſpiritualis, quæ in Baptiſmo, & Confirmatione contrahitur, gradibus ſervetur id, quod a Tridentina Synodo definitum eſt; in Baptiſmo videlicet inter Suſcipientem, & Baptizatum, & illius Patrem, & Matrem, nec non inter Baptizantem, & Baptizatum, Baptizatique Patrem, & Matrem tantum, cognationem contrahi; eamque rurſus, quæ ex Confirmatione oritur, in Confirmantem, & Confirmatum, illiuſque Patrem, & Matrem, ac tenentem non egredi: omnibus inter alias perſonas ſpiritualis hujus cognationis impedimentis Matrimonii ſublatis.*

VII. *Maritus Latinus Uxoris Græcæ ritum non ſequatur.*

VIII. *Latina uxor non ſequatur ritum mariti Græci.*

IX. *Græcus Maritus poteſt, ſi velit, ritum uxoris Latinæ ſequi: item Græca uxor poteſt, ſi velit, ſequi ritum mariti Latini; poſt cujus obitum ad ritum Græcum redire nequeat.*

X. *Quod ſi nolint, unicuique conjugum in ſuo ritu, Catholico tamen, manere permittatur.*

XI. *Matrimonium inter maritum Latinum, & Græcam mulierem Latine poteſt contrahi, vel Græce coram Parocho Græco, duobus, vel tribus teſtibus præſentibus, vel latine coram Latino, ubicumque maritus Græcus voluerit.*

XII. *Ejus autem loci, ac ritus Parochus debet aſſiſtere, ubi & quo ritu matrimonium contrahatur.*

„ NOTA. 1. Præceptum de publicando Conc. Trid. decreto ad ſolos Græcos ſpectat, & Albaneſes, qui in Italia, & Inſulis ei adjacentibus ſub Latinis Epiſcopis degunt: eo ergo non afficiuntur Orientales, aliique, penes quos diſtom decretum publicatum non ſit.

„ NOTA. 2. Id vero, quo decernitur, Matrimonia, quoad vinculum dirimi non poſſe, ac nulla prorſus eſſe antea inita hujuſmodi divortia, ad Orientales omnes pertinet. Ibi enim orthodoxam Eccleſiæ fidem de indiſſolubili Matrimonii vinculo inculcat, quæ ad omnes omnino fideles ſpectat, quæque definita fuit in Florentino Concilio, & in decreto pro inſtructione Armenorum expoſita, & in conc. Trid. ſeſſ. 24. can. 7. per hæc verba: *Si quis dixerit, Eccleſiam errare, quum docuit, & docet juxta Evangelicam, & Apoſtolicam doctrinam, propter adulterium alterius conjugum matrimonii vinculum non poſſe diſſolvi & utrumque, vel etiam innocentem, qui cauſa adulterio non dedit, non poſſe, altero conjuge vivente, aliud Matrimonium contrahere, mœcharique eum, qui dimiſſa adultera, aliam duxerit, & eam, quæ dimiſſo adultero, alii nupſerit, anathema ſit.* Ec- „ etc.

,, cleſiam vero ita ſemper crediditſe, conſtat ex Chryſoſtomo, Hie-
,, ronymo, & Beda *in cap.* 19. *Matth.* ex Auguſtino duobus libris
,, *de Adulterinis Conjugiis*, quos hac de cauſa ſcripſit, ex Innoc.
,, I. *Epiſt. ad Exuperium*, ex Conc. Trid. *canon.* 17. Ex Græcis,
,, Arcudius affert Origenem *tract.* 7. *in Matth.* alioſque. Id do-
,, cuerat etiam Apoſtolus Paulus 1. *ad Cor.* c. 7. ubi habet: *Iis*,
,, *qui Matrimonio juncti ſunt, præcipio non Ego, ſed Dominus*,
,, *uxorem a viro ſuo non diſcedere, quod ſi diſceſſerit, manere in-*
,, *nuptam, aut viro ſuo reconciliari*. Si mulier injuſte diſceſſerit,
,, non eſt ei liberum innuptam manere, aut reconciliari viro, ſed
,, ei reconciliari tenetur, ut nemo negat. Ergo Apoſtolus eam mu-
,, lierem loquitur, quæ juſta de cauſa, cujuſmodi eſt viri adulte-
,, rium, ab illo diſceſſerit; ei vero divinum indicit præceptum,
,, quo jubetur, aut manere innupta, aut reconciliari viro. Non
,, me later Photianos, quos imitati ſunt Lutherani, & Calvinia-
,, ni, errorem tueri hiſce Chriſti Domini verbis, quæ habentur
,, Matth. cap 19. *Quicumque dimiſerit uxorem ſuam, niſi ob for-*
,, *nicationem & aliam duxerit, mœchatur*. Sed perperam ex iis
,, argumentatur, non mœchari eum, qui dimiſſa ob fornicationem
,, uxore, aliam duxerit. Nam duo Chriſtus docuit, ſcilicet mœ-
,, chari eum, qui ſine legitima cauſa uxorem dimiſerit, quia in
,, cauſa eſt, ut hæc mœchetur, Matth. 5. v. 32. ac etiam, qui
,, uxore dimiſſa legitima quoque de cauſa, duxerit aliam. Utrum-
,, que per ſuperiora verba docet, ſcilicet mœchari dimittentem u-
,, xorem, excepta cauſa fornicationis, ac mœchari itidem, qui
,, ob fornicationem, dimiſſam duxerit; quia ob fornicationem ſe-
,, paratio quidem thori, ſed non matrimonii jure naturæ indiſſolu-
,, bilis ſolutio fieri poteſt. Hinc Marci 10. v. 11. & Lucæ 16. v.
,, 18. idem Chriſtus, poſtquam dixit, Matrimonium indiſſolubile
,, eſſe, univerſim pronunciat, *quicumque dimiſerit uxorem ſuam*,
,, *& aliam duxerit, adulterium committit ſuper eam. Et ſi uxor*
,, *dimiſerit virum ſuum, & alii nupſerit, mœchatur*. Sed audiant
,, Græci ex Herma Pauli diſcipulo, ut ego opinor, quæ fuerit A-
,, poſtolorum ævo Eccleſiæ hac de re fides: Is in lib. 11 *Paſto-*
,, *ris*, mandato IV., ita Deum affatur: *Domine, ſi quis habuerit*
,, *uxorem fidelem in Domino, & hanc invenerit in adulterio*,
,, *numquid peccat vir, ſi convivit cum illa?* Huic reſpondit Domi-
,, nus: *quamdiu neſcit peccatum ejus, ſine crimine eſt vir vivens*
,, *cum illa: Si autem ſciverit uxorem ſuam deliquiſſe, & non*
,, *egerit pœnitentiam mulier, & permaneat in fornicatione ſua*,
,, *& convivit cum illa vir, reus erit peccati ejus, & particeps*
,, *mœchiationis ejus*. Addit vero Hermas: *Quid ergo ſi permanſe-*
,, *rit in vitio ſuo mulier?* Cui Dominus: *dimittat illam vir, &*
,, *per ſe maneat*. Sequitur Hermas: *quid ſi mulier dimiſſa pœni-*
,, *tentiam egerit, & voluerit ad virum reverti, nonne recipietur*
,, *a viro ſuo?* Et Dominus: *Imo ſi non receperit eam vir ſuus pec-*
,, *cat, & magnum peccatum ſibi admittit; ſed debet recipere pec-*
,, *catricem, quæ pœnitentiam egit; ſed non ſæpe, ſervis enim Dei*
,, *pœnitentia una eſt*. Habent ergo ex apoſtolico viro per adulte-
,, rium ſeparationem fieri poſſe, ſed non ſolvi Matrimonii vincu-
,, lum; alioquin vir ſolutus fuiſſet ab obligatione recipiendi di-
,, miſſam ob fornicationem, ac poſt pœnitentiam ad eum redeun-
,, tem.

,, (✠) Rem vero in Orientalium gratiam paulo fuſius expenda-
,, mus; Ne vero putent ſolo nos Hermæ teſtimonio uti ad id ex
,, antiqua Orientalis Eccleſiæ fide comprobandum, audiant Baſilium
,, libr. *de virgin.* pag. 755., ubi, *Non audis*, inquit, *quoniam*,
,, *qui dimiſſam duxerit, mœchatur. Etſi enim pro culpa dimiſſa*

,, eſt,

,, *eſt, vivit tamen vir ejus.* Nazianzenus carmine II., in quo
,, Billio interprete ita habet:
,, *Fœmina non parva mercatur dote maritum,*
,, *Quodque etiam gravius, vitioſum ſæpe, & inertem.*
,, *Rurſus emenda viro Conjux, nec moribus illa*
,, *Prædita ſæpe bonis, quæſita attrectaque peſtis;*
,, *Peſtis, quam nulla licet ratione fugare.*
,, Audiant præterea Chryſoſt. Hom. VIII. in Matth. ubi ait:
,, *Expulſa quoque uxor eſſe ejus, qui eam expulit, perſeverat.*
,, Sed antiquiores quoque ſuppetunt, quorum ſententiæ perſpicue
,, demonſtrant Græcos Patres credidiſſe ſemper adulterium, tori
,, quidem ſeparationem, non vinculi ſolutionem inducere potuiſ-
,, ſe. Juſtinus Martyr Apologia II. pro Chriſtianis, præcepta re-
,, cenſens, quæ Chriſtus circa caſtitatem dederat; *Qui repudiatam,*
,, inquit, *a viro alteram duxerit, adulterium committit.* Et A-
,, polog. I. non obſcure ſignificat tori tantum ſeparationem inter
,, conjuges Chriſtianos admiſiſſe; fœminam enim deſcribens, quæ
,, propter perditam viri vitam, ab eo ſeſe disjunxerat, inquit:
,, *Fœmina verita, ne ſi de cætero eodem cum illo lecto, eademque*
,, *uteretur menſa, impietatis quoque ejus particeps fieret, miſſo il-*
,, *li, qui apud vos* (Gentiles) *dicitur repudii libello, ab eo*
,, *ſejuncta eſt.* Lecti itaque, cohabitationiſque ſeparationem tan-
,, tum ſecum ferebat apud Chriſtianos diviſio, quæ Gentilium re-
,, pudio reſpondebat. Accedit etiam Athenagoras inſignis alter
,, Chriſtianæ religionis Apologiſta, qui de moribus, & Chriſtiano-
,, rum inſtitutis apud Imperatorem verba faciens: *Qui uxorem*
,, *ſuam*, ait, *dimiſerit, & duxerit aliam, adulteratur, inquit*
,, *Dominus noſter: neque illam dimittere concedens, cujus deliba-*
,, *ta eſt pudicitia, neque alteram ducere.* Vides ergo generatim
,, antiquos Patres de inſtitutis Chriſtianorum differentes docere,
,, vivente prima uxore, nefas eſſe aliam ducere. Hæc vero gene-
,, ralis aſſertio juxta Hermæ explicationem, & juxta Pauli ſen-
,, tentiam accipi debet, quæ mulierem legi conjugii obligatam pro-
,, nuntiat quandiu vir ejus vivat, ac ſeparatam, manere innuptam,
,, vel viro reconciliari, nec a lege viri niſi per iſtius mortem li-
,, berari. *Quæ verba*, inquit Sanctus Auguſtinus lib. II. de Adul-
,, terinis conjugiis cap. 5., *toties repetita, toties inculcata, vera*
,, *ſunt, viva ſunt, ſana ſunt, plana ſunt. Nullius viri poſterio-*
,, *ris mulier uxor eſſe incipit, niſi prioris eſſe deſierit. Eſſe autem*
,, *deſinet uxor prioris, ſi moriatur vir ejus, non ſi fornicetur. Li-*
,, *cite itaque dimittitur conjux ob cauſam fornicationis.... nec*
,, *carebit illo vinculo, etiamſi numquam reconcilietur viro, care-*
,, *bit autem, ſi mortuus fuerit vir ejus.* Mitto reliquos Latinos
,, Patres, & Concilia, quæ a primis temporibus aſſertionem no-
,, ſtram Evangelicam & Apoſtolicam diſciplinam eſſe decreverunt,
,, ut habetur can. XVII. Concilii Melevitani an. 416. celebrati. Sed
,, rationum momenta omittere nolo, ut inde intelligatur, quam
,, graviſſima ſequerentur abſurda, ſi adulterante uxore, matrimo-
,, nii vinculum diſſolveretur. Nam mulieres libidini ſervientes a-
,, dulteria eo patrarent animi propoſito, ut dimiſſæ, ac a vinculo ſo-
,, lutæ, nubere procis facile poſſent. Item improbis maritis occa-
,, ſio foret pro legitima uxore adulteram introducendi. Quæ vero
,, hinc non orirentur calumniandi occaſiones adverſus etiam inno-
,, centem uxorem, ut hac tamquam adultera repudiata, altera e-
,, xoptatior duceretur? Quibus incommodis filii obnoxii non eſ-
,, ſent? Nam loco matris adhuc viventis educandi a noverca eſ-
,, ſent: & matrem, a qua geniti fuere conſpicientes, novercam o-
,, dio haberent, & hæc viciſſim odio haberet illos. Audi Ambr.

,, lib.

lib. VIII. in Lucam ita clamantem: *Pateriſne, oro, liberos tuos, vivente te eſſe ſub vitrico, aut incolumi matre eſſe ſub noverca? Pone, ſi repudiata non nubat. Et hoc vivo tibi debuit diſplicere, cui adultero fidem ſervant. Pone, ſi nubat, neceſſitas illius tuum crimen eſt, & conjugium quod putas, adulterium eſt.* Si mulier dimiſſa innocens nubat, cedit hoc in prioris viri crimen, & dedecus. Si adultera eſt, ex patrato ſcelere commodum capit. Hæc, & iis ſimilia ſequerentur abſurda, ſi adulterium matrimonium diſſolveret, novumque ineundi conjugium libertatem faceret; quamobrem vel iis ſpectatis, ſi res ambigua foret, præſumendum eſſet, Chriſtum, qui matrimonium ad Sacramenti dignitatem elevavit, noluiſſe per adulterium, hujuſmodi vinculum ſolvi.

„ Sed inquiunt, ſi ita ſe res habet, cur Chriſtus Dominus interrogatus a Phariſæis, num liceat dimittere uxorem, non licere reſpondit, excepta fornicationis cauſa? nam illi de vinculi ſolutione quærebant. Si ergo Chriſtus hanc unice dimiſſionis cauſam legitimam eſſe repoſuit; docuit ergo per fornicationem, ſive adulterium illud abrumpi, ac diſſolvi vinculum, quod repudii libellum apud Hebræos ſolvebat. En verba Chriſti: *Quicumque dimiſerit uxorem ſuam niſi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur*, ex quo per legitimam conſecutionem ſequitur, eum, qui dimiſſa adultera, aliam ducat, non mœchari.

„ Rurſus omnes fere Chriſtiani Principes ſuis legibus per plura ſæcula libertatem faciebant viris dimittendi adulteram, ac alium ducendi uxorem. Id P. Chardonius in ſua hiſtor. de Sacr. lib. III. de Sacr. Matr. c. 7. authoritate collationum Pariſienſium comprobat, qui legem hanc e Conſtantino Magno latam, & in Codice Theodoſiano relatam, Leg. 3. tit. 16. reperiri tradiderunt, eamdemque comprobaſſe deinde, ac inculcaſſe Theodoricum in Italia, Viſigothorum Reges in Hiſpania, antiquioreſque Galliæ, & Viſigothorum Reges in illis Regionibus. Veriſimile vero non eſt Chriſtianos Principes legem condere, ac inculcare voluiſſe, quæ Apoſtolicæ, & evangelicæ diſciplinæ contraria eſſet.

„ Denique Patres plures Matthæi textum interpretantes, vel diſciplinam ſuorum temporum deſcribentes, hanc conjugibus libertatem ex Chriſti inſtitutione, & uſu Eccleſiæ conceſſam tradiderunt. Vide Lactantium, Epiphanium, aliosque.

„ Hæc vero tanti fieri non debent, ut traditam per Tridentinos Patres Eccleſiæ doctrinam ſuſpectam faciant. Nam Chriſti ſententia non ex ſolis Matthæi verbis, ſed ex iis, quæ habent etiam Marcus, & Lucas, & ex Pauli explicatione exponenda, & declaranda eſt. Paulus ita rem exponit, ut aperte aſſerat, ita mulierem, quæ per conjugium una facta ſit cum viro caro, eſſe viri legi ſubjectam, ut quamdiu hic vivit, ei obligata maneat: Marcus cap. 10. v. 11. Adulterium committere ait, *quicumque dimiſerit uxorem, & aliam duxerit*; non ſecus, ac mulier, quæ dimiſſa, alteri nupſerit. Et Luc. 16. *Omnis*, ait, *qui dimittit uxorem, & alteram ducit, vel qui dimiſſam ducit, mœchatur*. Quid clarius? mulier viro obligata dicitur, quoadusque vivat ille, & ita obligata, ut ab eo dimiſſa, alii nubere nequeat, ac itidem vir mulieri ligatus dicitur. Advertant hic velim, Pauli, Lucæ, & Marci doctrinam pervulgatam fuiſſe Romanis, Corinthiis, aliiſque, quibus Matthæi volumen ignoratum erat. Hi vero decepti fuiſſent, ſi ex ambiguo Matthæi textu hujus doctrinæ veritas penderet; quis vero id credat? Itaque ſi apta poſſunt Matthæi verba interpretatione donari,

„ qua

,, qua facile cum aliis Evangeliſtis, & Paulo concilietur, quis non
,, videt ita explicari oportere? Præſto autem hujuſmodi expoſitio
,, eſt, non arbitrio confiſta, ſed a Patribus Eccleſiæ Chriſti diſci-
,, plinam inculcantibus deprompta: Auguſtinus enim, Ambroſius,
,, aliique, quos ſupra nominavimus Patres, ita Matthæi ſenten-
,, tiam legendam putant, ut exceptio illa *niſi ob fornicationem* cum
,, verbo *dimiſeris* conjungi oporteat, non cum conſequente *duxe-
,, ris*, quo poſito ſenſus erit, non eſſe dimittendam uxorem non
,, adulteram, illum vero, qui dimiſſam duxerit ſive ob adulte-
,, rium, ſive alia de cauſa, cum aliena pollui, & mœchari. Ita
,, ſane cum Marci, & Lucæ ſententia, & cum perſpicua Pauli
,, declaratione Matthæi verba conciliantur, quæ obſcura ſunt, at-
,, que ambigua, ea fortaſſe de cauſa, quod Chriſtus Phariſæis eum
,, tentantibus ambigua tantum uti voluerit reſponſione; id quod
,, Marcus ipſe videtur innuere dum ſcribit: *Et in domo iterum
,, diſcipuli ejus interrogaverunt eum. Et ait illis, quicumque di-
,, miſerit uxorem ſuam, & aliam duxerit, adulterium commit-
,, tit ſuper illam.* Vides ergo, qua ratione Chriſtus ſenſum
,, exponit diſcipulis reſponſionis, quam obſcure Phariſæis tra-
,, diderat. Quod clarius innuitur apud Matthæum cap. 19. u-
,, bi narratur repoſuiſſe diſcipulos: *ſi ita eſt cauſa hominis cum
,, uxore, non expedit nubere.* Chriſtum vero dixiſſe, *non omnes
,, capiunt verbum hoc, ſed quibus datum eſt. Sunt Eunuchi,
,, qui ſe caſtraverunt propter Regnum Cælorum, &c.* Ita in-
,, nuit virum, qui fornicariam dimiſerit, aut cum ea reconciliari
,, oportere, aut continere ſe quandiu illa vixerit; quod quidem
,, non ſapit, ac vix intelligit carnalis Judæorum animus, & licet
,, impoſſibile non ſit, paucis tamen datum eſt, iiſque, qui Eunu-
,, chi dicuntur propter regnum Cælorum. Accedit præterea Bellar-
,, mini reſponſio, qui ait, verba illa; *qui dimiſſam duxerit, a-
,, dulterat*, vel generatim accipienda ſunt, vel cum exceptione.
,, Si primum, ergo qui dimiſſam duxerit etiam ob fornicationem
,, mœchatur: ergo vinculum per illam dimiſſionem non ſolvitur,
,, ſed ſeparatio fit unice thori. Si ſecundum, ergo qui fornica-
,, riam a viro dimiſſam duxerit, non mœchatur. Itaque melior eſt
,, conditio fornicariæ, quæ juſte dimiſſa, nubere alteri poteſt,
,, quam caſtæ, quæ injuſte dimiſſa, nec priorem, nec alium vi-
,, rum habere poteſt: quis autem credat hanc Chriſtum ferre vo-
,, luiſſe legem, quæ fornicariam melioris conditionis faceret? Vi-
,, de etiam allatam ſupra juxta aliorum expoſitionem interpreta-
,, tionem.

,, Dices; ſola fornicatio, cauſa dimiſſionis a Chriſto dicitur. Tho-
,, ri autem ſeparatio ob alias quoque cauſas fieri poteſt: ergo non
,, thori tantum, ſed omnimodam ſeparationem ob fornicationem
,, fieri ſignificarit.

,, *Reſp.* Hanc unice Chriſtum ſeparationis thori cauſam deſignaſ-
,, ſe, licet aliæ quoque adſint, quia hæc unica eſt, quæ ex ipſa
,, natura conjugii naſcitur, quia per eam violatur fides, & caro,
,, quæ per conjugium una facta eſt, dividitur; quia hac de cauſa
,, vir poteſt perpetuo ab uxore ſeparari, & quia ſic carpere voluit
,, pravam Judæorum conſuetudinem, qui nullis, & leviſſimis de
,, cauſis dimittebant uxores.

,, Ad leges Principum quod ſpectat, aio, leges hujuſmodi ab
,, Ethnicis Principibus initio conditas fuiſſe, atque ante Eccleſiæ
,, definitionem, etiam a nonnullis Catholicis deinde confirmatas,
,, ſed collationi Pariſienſi a Chardonio citatæ non aſſentior: neque
,, enim leges illas, aut omnes extitiſſe, aut tamdiu viguiſſe arbi-
,, tror, quantum aſſeritur. Sed ut ut res ſe habeat, certum eſt, Ec-

,, cle-

,, cleſiæ authoritate illas fuiſſe leges improbatas; atque in eas in-
,, vectos eſſe Chryſoſtomum, Nazianzenum, & ex Latinis Ambro-
,, ſium, Hieronymum, Auguſtinum, Gregorium Magnum, alioſ-
,, que. Ego vero ex hujuſmodi legibus abuſum inter Græcos præ-
,, ſertim ortum arbitror, ac ortam etiam eſſe ambiguam illam lo-
,, quendi rationem, quam in antiquis nonnullis ſcriptoribus obſer-
,, vamus. Nam quum primis temporibus Idololatræ Principes eſ-
,, ſent, ac Chriſtianorum infenſiſſimi hoſtes, mirum non eſt in re
,, nondum ab Eccleſia definita, ac ambigue apud Matthæum expo-
,, ſita, plures contra Reipublicæ leges aperte loqui noluiſſe, ac
,, nonnullos etiam cum Evangelio eaſdem conciliare ſtuduiſſe. Nec
,, ſtatim ac Principes Chriſtianæ Religioni nomen dedere, expediens
,, viſum eſt, legem uſu receptam, & maxime probatam immuta-
,, re, præſertim quum plures adhuc gentiles eſſent in republica;
,, ſed hoc non obſtante Romana Eccleſia, celebrioreſque Patres nil
,, veriti ſæculi poteſtates, palam docuere, adulterium matrimonii
,, vinculum non diſſolvere, atque eo duxere principes, ut leges il-
,, las veluti divino inſtituto contrarias agnoſcerent, & faterentur.

,, Ad Patres quod ſpectat, fatemur Origenem, Baſilium, Epi-
,, phanium, ita fuiſſe ambigue locutos, ut nihil ex iis certi erui
,, poſſit; demus etiam Aſterium, Theodoretum, alioſque paucos
,, juxta ſeculi leges potius, quam ſecundum Apoſtolicam diſcipli-
,, nam locutos eſſe. Imo dicamus, primis ſæculis ita Eccleſiæ ca-
,, nones nonnullos fuiſſe temperatos, ut rigoroſum præceptum de
,, non ducenda poſt ſeparationem uxore, præſeferre non videantur,
,, ſed tantum pœnas ſtabilire in eos, qui dimiſſam duxerint, vel
,, poſt ſeparationem nupſerint: at id œconomiæ temporum tri-
,, buendum putamus, quum rerum circumſtantiæ non ſinerent,
,, apertam contra Principum legem ſententiam dicere, ne majus
,, inde Chriſtianis, imo & Eccleſiæ damnum oriretur. Si tempo-
,, rum circumſtantiæ reputentur, in quibus Patres ſcripſere, qui
,, contrarium ſenſiſſe videantur, vel ambigui editi fuere canones,
,, & ſi attente examinentur Scripturæ, Patres, & Concilia, qui
,, in Hiſpaniis, in Africa, in Gallia, in Italia, in Germania, a-
,, liiſque in regionibus docuere per adulterium fieri dumtaxat
,, quoad thorum ſeparationem, perſpicuum erit, id innuere ſcri-
,, pturam, tradidiſſe Apoſtolos, ac Eccleſiam ubique locorum ſem-
,, per docuiſſe.

,, NOTA 3. Jubet Pontifex, ne Græci ſecundas, tertias, ulte-
,, riores etiam nuptias damnent, tamquam res de ſe malas, &
,, illicitas, neve reprehendant illos qui, dum alia impedimenta
,, non adſint, ad tertias, & quartas nuptias uxore mortua tran-
,, ſeunt. Ex quo conſtat 1. Græcos non debere damnare Latinos,
,, Cophtos, Syros, & ſi qui ſint alii Orientales, qui ſucceſſive ad
,, ſecundas, & tertias, atque ulteriores nuptias tranſire ſoleant;
,, neque has nuptias de ſe malas, aut divino præcepto prohibitas
,, aſſerere. 2. Græcos, & Albaneſes in Italia degentes poſſe tuto
,, tertias, & quartas nuptias celebrare; vult enim Summus Pon-
,, tifex, ut etiam inter eos hæc ſit libertas, approbenturque (hæ
,, nuptiæ *inter perſonas, quæ alias de jure Matrimonio invi-*
,, *cem conjungi poſſint*. Sed quum Conſtitutio ſit pro Græcis
,, tantum, qui in Italia degunt, quibuſque Tridentini decretum
,, inculcari debet, non videtur ex ea inferri poſſe ſublatam eſſe ab
,, Apoſtolica Sede Legem illam Græcæ Eccleſiæ Canonibus ſtabili-
,, tam, qua nullæ, atque irritæ decernuntur quartæ nuptiæ.
,, Matth. Blaſtar. *in Syntagmate Alphabetico cap 4. tit. de Poly-*
,, *gamia* explicans LXXX. can. S. Baſil. ait; *dicit autem nuptiarum*
,, *pluralitatem a Patribus ſilentio præteritam, quia tertias quidem*

,, nu-

,, *nuptias lex agnoſcit, at earum pluralitas tum legibus, tum ca-*
,, *nonibus eſt prohibita. Omnis enim contractus Matrimonialis,*
,, *qui tertiarum nuptiarum fines tranſit, nuptiarum pluralitas haud*
,, *dubie dicitur*. Et infra: *Legis autem hæc verba ſunt; Univer-*
,, *ſis manifeſtum eſto, quod ſi quis auſus fuerit ad quartas convo-*
,, *lare nuptias, quæ nuptiæ non ſunt, non modo futurum, ut eæ*
,, *nuptiæ pro nullis habeantur, ſed ne liberi quidem ex iis procrea-*
,, *ti pro legitimis ducantur: adeoque pœnis etiam pollutorum,*
,, *ſcortationes tales ſubjicientur, ubi primum a ſe invicem direm-*
,, *pti fuerint*. Hanc autem legem vigere apud Græcos quampluri-
,, mi aſſerunt, qui ajunt etiam ab Apoſtolica Sede approbatam
,, eſſe. En Papadopoli verba ex reſp. 2. ſeſſ. 2. §. 12. *Ipſum quo-*
,, *que Matrimonium, quamvis penes Latinos ex libito centies ite-*
,, *rari queat, ita cenſente Florentino Concilio, & Hieronymo di-*
,, *cente* non damno Bigamos, imo & Trigamos, & ſi dici poteſt
,, Octogamos, *penes noſtros tamen quarto initum nullum erit, ut*
,, *Græcis notiſſimum eſt, cenſeturque vel a Sede Apoſtolica ſeve-*
,, *ritati morum Græcorum indultum, Authore Arcudio, & Goario.*
,, Imo Goarius *Nota 4. ad capita de Bigamis*, ait, Græci *quar-*
,, *tas nuptias omnino reprobant, ut noxias, & vetitas, irritanse*
,, *nimirum earum contractus ſancta Sede Apoſtolica: de quibus le-*
,, *gendus Arcudius lib. VII. cap. 27. ſeqq.* Quum Apoſtolica Sedes
,, permittat, & toleret mores, conſuetudineſque Græcorum, quæ
,, non ſunt Orthodoxæ fidei contrariæ, nec morum honeſtati adver-
,, ſantur, ut plures diximus, facile patet, tolerare, ac ſervari
,, velle hanc conſuetudinem, quæ ex antiquis canonibus orta eſt,
,, ubi adhuc vigeat. Iis vero, qui quartas nuptias juxta canonum
,, rigorem improbant, vetitum eſt damnare eos, qui hac lege non
,, obligati, tum quartas, tum etiam ulteriores ineunt nuptias.

,, NOTA 4 Duo Summus Pontifex §. 4. Græco-Italis prohibet,
,, ſcilicet, ne Bigamos ad Sacros Ordines ſine ſpeciali diſpenſatione
,, Apoſtolica promoveri liceat; & ne Presbyteri ſecundo nubentes
,, ullatenus benedicant. Primum ad omnes Orientales extenditur;
,, omnes enim Orientales antiquis Eccleſiæ legibus obligantur, quæ
,, Bigamos a Sacris Ordinibus arcent, neque ab hujuſmodi legibus
,, ſolvi poſſunt, niſi a Romano Pontifice, qui univerſæ præeſt Ec-
,, cleſiæ. Ad alterum vero Præceptum quod ſpectat, certum eſt
,, Græcos ſub Epiſcopis Latinis degentes omnino prohiberi ſecun-
,, do nubentibus benedicere; ſed inde inferri non poteſt, hanc pro-
,, hibitionem extendi quoque ad Græcos illos Orientales, qui pecu-
,, liares habent pro Bigamis nuptias contrahentibus officium, in
,, quo eorum nuptiis benedicitur. Licet enim *exacta legum obſer-*
,, *vatio Bigamos coronare non eſt aſſueta: Minus vero hæc cuſtodit*
,, *Magnæ Eccleſiæ conſuetudo, verum & Bigamis ſponſalitias im-*
,, *ponit coronas, nec ullus propterea conqueſtus eſt unquam. Uno*
,, *vel altero anno ſacra communione excluduntur; ſed neque fas*
,, *eſt Presbyterum benedictionem eis impertientem ſimul convivari,*
,, *juxta ſeptimum canonem Neocæſarienſis Synodi*. Ita refert Goa-
,, rius ex reſponſis B. Nicetæ Metropolitæ Heracleenſis ad interro-
,, gata Conſtantini Epiſcopi. Quum Conſtitutio, de qua loquimur,
,, ad Græcos Italos tantum dirigatur, non videtur hac in parte
,, morem illorum improbare, qui ex antiqua conſuetudine bigamis
,, ſponſalitias coronas imponere, & benedicere ſoleant, ſed exa-
,, ctam legum obſervationem Græcis Latinis Epiſcopis ſubjectis indi-
,, cere juxta quam *Bigamus non coronatur, ſed præterea prohibe-*
,, *tur illatis myſteriis communicare annis duobus. Trigamus vero*
,, *quinque*: ut idem Goarius refert ex cap. *de Bigamis* Nicephori
,, Confeſſoris Patriarchæ Conſtantinopolitani.

,, No-

„ NOTA. 5. Quoad quartum conſanguinitatis, & affinitatis gradum, quo Matrimonium contrahi prohibetur juxta Concilii Tridentini Decretum, conſtitutio non videtur extendenda ad Græcos alios, qui juxta antiquam Eccleſiæ gentis ſuæ conſuetudinem prohibitionem contrahendi Matrimonium ad ſeptimum tantum conſanguinitatis gradum extendunt: qui gradus idem eſt, ac tertius juxta Latinorum ſupputationem. Aſſemannus tom. I I. part. 2. Bibliothecæ Orientalis pag. 328. ita rem hanc exponit, ubi etiam Chaldæorum hac de re diſciplinam explicat: en ipſius verba: Græci primis quatuor ſæculis conſanguinitatem non extenderunt ultra primum gradum lineæ collateralis rectæ, tunc enim adhærebant legibus Imperatorum, quæ conjugia conſobrinorum, ſeu in filias, & filios fratrum, aut ſororum permittebant, ut oſtendit Juvenin in Comment. de Sacramentis differt. 60. de Matrimonio q. 7. art. 2. pag. 688. Labente vero ſæculo quarto ex Theodoſii ſenioris lege, conſobrinorum, & non ulterius, Matrimonium prohibuerunt; quam diſciplinam anno 692. in Concilio Quiniſexto tenebant. Sæculo autem undecimo nuptias vetuere ad ſextam uſque perſonam incluſive, hoc eſt, ad tertium gradum juxta ſupputationem Latinorum: ſextæ demum perſonæ circa annum 1050. ſeptima addita eſt a Michaele Patriarcha: quam Græcorum praxim improbavit Innocentius IV. Epiſtola 10. quæ eſt ad Othonem Cardinalem Tuſculanum in Regno Cypri Legatum. Verum ut idem Juenin obſervat, ea Innocentii IV. Decretalis in Regno Cypri, aut in aliis Græcorum regionibus, pacis, & œconomiæ cauſa promulgata non fuit, & nihil per eam mutationis invectum eſt in Græcorum diſciplinam. Ita quod Latini cum perſona octava prohibent Matrimonium, Græci permittunt. Neſtoriani, ſeu Chaldæi, quum in Perſico, non Romano Imperio verſarentur, eos conſanguinitatis gradus olim obſervarunt, qui per priora Eccleſiæ ſæcula ex Levitico c. 18. obſervabantur: hi autem erant: 1. In linea recta aſcendentium, & deſcendentium in omnibus omnino gradibus, quantumcumque a ſe invicem diſtarent. 2. In linea collaterali recta in primo gradu tantum, ſive inter fratrem, ſive inter ſororem, ſive ſoror ex patre ſit, ſive ex matre. 3. In linea collaterali obliqua, in ſecundo gradu reſpectu aſcendentium: ita ut Nepotes non potuerint amitas ducere: poſtea vero vel ex Græcorum diſciplina, vel ex Patriarcharum ſuorum conſtitutionibus, ita gradus ſtatuerunt, legem imperialem admittunt, in qua part. 2. de Matrimonio edicitur: *De fœminis, cum quibus Matrimonium contrahere non liceat, ſunt autem filia, & noverca, & mater, & ſoror, & patris filia, & fratris filia, & patris ſoror, & matris ſoror, & uxor fratris, & uxor patrui, & ſocrus, & nurus, & filia uxoris, & filia filii, & filia filiæ, eorumque filiæ. Quorum vero mentio facta non eſt, prædictorum menſura metiendi erunt: quum enim quis fratrem commemorat, filiam quoque fratris connotat. Rurſus in ſacroſancto Evangelio prohibentur nuptiæ cum muliere dimiſſa ob cauſam fornicationis: & Apoſtolus vetat Matrimonium cum Ethnica, & infideli.* Hæc verba deprompta ſunt ex collectione Canonum arabica, Authore Abulpharagio Benaltibo. Not..t vero idem Aſſemannus ex relaxatione diſciplinæ, tantam poteſtatem Neſtorianos ſuis Patriarchis tribuere, ut præter vetitos in Levitico gradus, in cæteris omnibus diſpenſatio facile impetrari poſſit. Quod ſpectat ad authoritatem Epiſcoporum circa diſpenſationem ad contrahendum Matrimonium in gradibus prohibitis, Vide quæ ſupra adnotavimus ex tract. *De Synodo Diœceſana* BENEDICTI XIV.

„ No.

,, NOTA 6. Circa cognationem ſpiritualem Græcis in Italia de-
,, gentibus præcipitur ſervare adamuſſim Trident. Synod. Decretum.
,, Hac lege tenentur quoque Græcorum reliqui; Canon enim LIII.
,, Trullanæ Synodi, quæ apud nos magnæ authoritatis eſt, ita
,, ſtatuit: *Quoniam ſpiritualis neceſſitudo major eſt conjunctione*
,, *corporum, ſtatuimus, ut qui ex ſacro, & ſalutari baptiſmate*
,, *pueros ſuſcipiunt, & poſtea cum Matribus eorum viduis in ma-*
,, *trimonium coeunt, primum a tali contubernio abſtineant, dein-*
,, *de ſecretorum quoque pœnis ſubjiciantur. Quippe qui ab hoc*
,, *malo prompte non ſemel abſtinet, & confitetur, tamquam ince-*
,, *ſtus nuptiis pollutus damnatur.* Apud Syros Neſtorianos hujuſce
,, cognationis nulla mentio occurrit; & antiquam primævæ Eccle-
,, ſiæ diſciplinam hac in re ſequi videntur, in qua per tria priora
,, ſæcula ex nullo monumento Eccleſiaſtico probari poſſe, cogna-
,, tionem ſpiritualem fuiſſe Matrimonii impedimentum, oſtendit
,, Juenin lib. ſup. cit. pag. 692.

,, NOTA. 7. Circa impedimenta, quæ ſtabilita ſunt jure Eccle-
,, ſiaſtico, hæc regula tenenda eſt, in iis Orientalibus Eccleſiis,
,, in quibus lex prohibens Matrimonium vel nunquam promulga-
,, ta, & recepta fuit, vel licet fuerit promulgata, & aliquando
,, etiam in uſu, a pluribus ſæculis in deſuetudinem abiit, ac nunc
,, penitus ignoratur; hujuſmodi lex nullam habet vim, nec ad eam
,, ſervandam Chriſtiani illi tenentur, donec Eccleſiæ authoritate ſit
,, ipſis propoſita, & inculcata. Vide ea, quæ de humanis, & Ec-
,, cleſiaſticis legibus ab Auctore expoſita ſunt, quæque in noſtra Ap-
,, pendice ad tractatum de legibus fuere explicata.

,, Hæc pauca ad tractatum de Matrimonio addere voluimus, ne
,, opus nimium excreſceret, & quod ex iis quæ Auctor tractat,
,, quæque nos de ritibus agendo diximus, facile dilui poſſint du-
,, bia omnia circa hanc materiam etiam ex Orientalium diſcipli-
,, na emergentia.

TRA-

TRACTATUS
DE
CENSURIS,
ET IRREGULARITATIBUS.

CAPUT PRIMUM.

De Cenſuris in genere.

Quæſt. I. **Q***Uid eſt Cenſura?*

Reſp. Eſt pœna Eccleſiaſtica medicinalis, privans primario bonis quibuſdam ſpiritualibus diſpenſationi Eccleſiæ commiſſis.

Dicitur 1. *Pœna*: Quia ſemper ſupponit culpam: nam *vera, quæ culpa caret, in damnum vocari non convenit*, cap. 2. *de conſtit.*

2. *Eccleſiaſtica*. Quia ferri poteſt a ſola poteſtate Eccleſiaſtica, quum ſit privatio bonorum ſpiritualium, quæ Laici non habent in ſua poteſtate, nec proinde auferre poſſunt.

3. *Medicinalis*, ex cap. 1. *de ſententia excommun. in 6.* Quia fertur ad avertendum, & revocandum hominem a peccato. Quare Cenſura ex intentione Eccleſiæ non eſt perpetua, ut depoſitio, & degradatio, quæ ſunt pœnæ meræ vindicativæ: ſed tolli debet a ſuperiore, quum reus ſe emendavit, & ſatisfecit.

4. *Privans bonis, &c.* ut ſunt publica Eccleſiæ ſuffragia, juriſdictio ſpiritualis, & ejus uſus, beneficia, Sacramenta: non item habitus virtutum infuſi, gratia ſanctificans, character, poteſtas Ordinis.

5. *Primario.* Nam ſecundario privat bonis quibuſdam temporalibus, puta fructibus beneficii, & ſocietate fidelium, etiam in civilibus, ſed per ordinem ad bonum ſpirituale, ut ſic facilius, & promptius reſipiſcant; & ad debitam obedientiam efficacius revocentur.

Quæſt. II. *Quotuplex eſt Cenſura?*

Reſp. Cenſura 1. dividitur in excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum, cap. 20. *de verb. ſignific.*

2. Alia eſt a jure, alia ab homine. Cenſura a jure eſt ea, quæ per legem, & ſtatutum perpetuum lata eſt, unde in Canonibus, Decretis Pontificum, vel ſtatutis Epiſcoporum continetur. Cenſura ab homine eſt ea, quæ fertur ab aliquo ſingulari ſuperiore, per præceptum tranſitorium, & ſententiam judiciariam; eſtque vel generalis,

quæ

quæ generatim, & indeterminate fertur in aliquos, v. g. in Clericos; vel particularis, quæ fertur in certam, ac determinatam perſonam.

Cenſura a jure non ceſſat morte legislatoris. At Cenſura ab homine expirat morte ſuperioris, aut ejus amotione, ſi eveniat antequam contrahatur; ſed jam contracta manet poſt ejus mortem, donec tollatur per abſolutionem.

3. Alia eſt latæ ſententiæ, alia ferendæ. Prior eſt, quæ contrahitur ipſo facto, ſeu ſola culpæ admiſſione, abſque ulla judicis ſententia. Poſterior eſt ea, quæ non contrahitur, niſi accedente ſententia judicis, & vocatur comminatoria. Pro quibus dignoſcendis conſideranda ſunt verba, quibus fertur Cenſura.

Cenſura eſt latæ ſententiæ, ſi adhibeantur hæ voces: *Ipſo facto; ipſo jure, ex tunc, ex nunc, ſtatim, illico, continuo, confeſtim, mox, protinus, latæ ſententiæ &c.* Vel ſi verba ſint præſentis temporis indicativi modi, v. g. *Excommunicamus, ſuſpenduntur, interdicuntur.* Vel præteriti temporis, verb. grat *Excommunicatus eſt; volumus eſſe excommunicatum, ſuſpenſum; noverit ſe excommunicatum, ſuſpenſum.* Item ſi verba ſint imperativi modi, nec dirigantur ad Judicem, nec ejus actionem exigant, ut *ſubjaceat excommunicationi: incidat in excommunicationem: maneat ſuſpenſus, interdictus: habeatur pro excommunicato: ſit excommunicatus, ſuſpenſus, &c.*

Cenſura eſt ferendæ ſententiæ, ſi feratur per verba, quæ Judicis actionem exigant, vel ſignificent, ut: *Excommunicetur, ſuſpendatur, ab Eccleſiæ ingreſſu arceatur, decernimus excommunicandum, ſuſpendendum, &c.* Item ſi verba ſint futuri temporis, v. gr. *Excommunicabitur, ſuſpendetur*, vel minatoria, ut *ſub pœna excommunicationis; ſuſpenſionis, ſub interminatione anathematis, &c* niſi ex adjunctis aliud colligatur, vel ex aliquibus verbis additis, ut ſi dicatur; *ſub pœna excommunicationis ſtatim incurrendæ*, vel *cui ſtatim, confeſtim, omnino ſubjaceat.* In dubio, an cenſura ſit latæ, vel inferendæ ſententiæ, cenſenda eſt ferendæ, quia *in pœnis benignior eſt interpretatio facienda*, reg. 45. in 6.

Quæſt. III. *Quænam culpa requiritur ad contrahendam Cenſuram?*

Reſp. Ex communi ſententia, non contrahitur ſaltem Cenſura totalis, niſi ob culpam mortalem, externam, contumaciter admiſſam contra præceptum Eccleſiaſticum. Itaque ad hoc requiritur

1. Culpa mortalis, ex cap *Nemo*, cap. *Nullus* 11. qu. 3. Quia Cenſura eſt gravis pœna, quum privet magnis bonis ſpiritualibus. Pœna autem debet eſſe commenſurata culpæ; alias eſſet injuſta, ex cap. 5. *de pœnis in 6.* ubi jubetur, ut Judex pœnam metiatur ex culpa. At

peccatum veniale eſt culpa levis in ſuo ordine, ſeu in ordine, ac linea peccati.

Dixi *totalis*: nam ſecundum multos Cenſura partialis, aut ſuſpenſio ab aliquo actu officii ad breve tempus, item excommunicatio minor, non neceſſario gravem culpam ſupponit.

2. Ut ſit externa, & quidem mortalis ſecundum opus externum. Quia nulla cenſura fertur propter ſolam internam pravam operantis voluntatem; nam hæc non requiritur ad rectum regimen Eccleſiæ ſaltem ordinarium, & Eccleſia non fert Cenſuram, niſi de iis, de quibus judicare poteſt; Eccleſia autem non judicat de mere internis in foro externo, cap. 3. *de ſimon.*

Item actus peccandi debet eſſe completus, ac perfectus in ſua ſpecie morali, & habere eam malitiam, quæ ſub cenſura prohibetur. Quia lex humana non obligat, nec operatur ultra intentionem ſuperioris verbis expreſſam, quum non aliter proponatur ſubditis, & in odioſis ſtricta debet eſſe interpretatio. Ob eamdem rationem requiritur effectus completus, quem Legiſlator intendit ſub cenſura prohibere, niſi aliud in lege exprimatur. Hinc qui animo occidendi alterum graviter vulneravit, non incurrit excommunicationem contra homicidas latam, niſi mors ſequatur; quia Superior tunc non vult punire peccatum, niſi poſita tali conditione effectus ſecuti. Unde quis a peccato præterito, verb. gratia vulneratione juſtificatus per contritionem, vel Sacramentum Pœnitentiæ, poteſt contrahere excommunicationem in ſtatu gratiæ; nam licet juſtificatus ſit, dignus eſt pœna ob culpam ſub cenſura prohibitam debita.

Dixi, *Niſi aliud, &c.* Nam cap. 1. *de homicid. in 6.* mandans aliquem occidi per aſſaſſinos excommunicatur, quamvis mors non ſequatur.

Item in Cenſura lata contra facientes non comprehenduntur conſulens, mandans, approbans, niſi exprimantur, quia lex pœnalis, utpote odioſa, non extenditur ultra proprietatem verborum.

3. Ut ſit contra præceptum Eccleſiaſticum, & cum aliqua contumacia. Nam Cenſura eſt pœna mere Eccleſiaſtica conſtituta in eos, qui ſunt contumaces contra Superiorem Eccleſiaſticum, ut coerceantur, & corrigantur: quæ pœna inobedientiam aliquam Eccleſiæ requiritur, juxta illud Matth. 18. *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus.* Ad hanc autem inobedientiam, ſeu contumaciam ſufficit contemptus virtualis, & interpretativus auctoritatis Eccleſiæ ſub pœna præcipientis, qualem habere cenſetur, qui ſciens præceptum Eccleſiæ annexam habens cenſuram, tamen illud violat.

Hinc ex communi ſententia ob peccatum mere præteritum non poteſt ferri cenſura, niſi aliquo modo pendeat in futurum, vel quia reus in eo perſeverat, vel ut cogatur ſcandalum tollere, vel injuriam reſarcire per debitam

tam ſatisfactionem. Alioqui Cenſura non eſſet medicina, ſed mera vindicta.

Porro licet culpa aliena ſufficiat ad ſuſpenſionem, & interdictum, requiritur tamen propria ad excommunicationem ſubeundam, ex cap. 5. *de ſentent. excomun. in 6.* quum excommunicatio ſit graviſſima pœna.

Quæſt. IV. *Quænam excuſant a Cenſura gravi?*

Reſp. Excuſat 1. Id omne, quod excuſat ſive a peccato mortali, ut defectus advertentiæ ſufficientis, levitas materiæ; ſive ab obſervatione præcepti Eccleſiaſtici, ut impotentia moralis, quum ſcilicet non poteſt ſervari ſine gravi damno, quocum ordinarie præcepta Eccleſiæ non obligant. Quia cenſura non fertur, niſi ob tranſgreſſionem culpabilem præcepti Eccleſiaſtici contumaciter admiſſam. Excipe, niſi metus gravis directe incuteretur in contemptum Religionis, aut Eccleſiaſticæ poteſtatis; nam tunc etiam cum periculo mortis tenetur quis ſervare talem legem. Ita communiter.

2. Ignorantia invincibilis etiam ſolius legis Eccleſiaſticæ, ſive ea ſit facti, ſive juris excuſat. Quia hæc excuſat a culpabili tranſgreſſione legis Eccleſiaſticæ, & impedit contumaciam, ac voluntarium circa id, quod ignoratur. At non excuſat ignorantia vincibilis, etiam non affectata, ſi ſit craſſa vel ſupina, hoc eſt orta ex eo, quod quis nullam adhibuerit diligentiam ad ſciendum id, quod ſcire poterat, & debebat, ex cap. 2. *de conſt. in 7.* ubi Bonifacius VIII. ait: *Ut animarum periculis obvietur, ſententiis per ſtatuta quorumcumque Ordinariorum prolatis ligari nolumus ignorantes: dum tamen eorum ignorantia craſſa non fuerit, aut ſupina.* Nam ex tali ignorantia peccans, virtualiter, ideoque ſufficienter contumax eſt; quia negligit culpabiliter ſcire legem alias publicam, & quæ ſemper ex ſe admonet.

Si tamen cenſura lata ſit contra ſcienter, conſulto, temerario auſu facientem aliquid, vel præſumentem facere; tunc ab ea excuſat omnis ignorantia, etiam vincibilis, non affectata. Nam non dicitur ſcienter, auſu temerario legem violare, qui eam ignorat ignorantia non affectata, & hæc verba in rebus odioſis ſunt ſtricte accipienda, & alioqui eſſent inutilia. Secus ſi ignorantia ſit affectata: nam hæc æquiparatur certæ ſcientiæ, & auget culpam, quia includit majorem affectum peccandi, contemptum legis, magnam temeritatem, præſumptionem, ſcientiam periculi directe voliti, contumaciam, & intentionem ſaltem implicitam, ac virtualem faciendi id, quod lege prohibetur. Item ſi quis ſuſpicans, aut dubitans de cenſura, vel facto, non inquirat, & ſic faciat contra legem, contrahit cenſuram; quia tunc talis habet ſatis contumaciæ, & præſumptionis ad talem cenſuram, cenſeturque legem, ac cenſuram contemnere.

Sed an probabilis, ſeu invincibilis ignorantia ſolius cenſuræ excuſet ab ea contrahenda?

Reſp. 1. Covarruvias, & alii Doctores contra alios multos docent, nullam ignorantiam etiam invincibilem ſolius Cenſuræ per legem Papalem, aut Canonem univerſalem latæ excuſare ab ea contrahenda; ita ut ad cenſuram contrahendam ſufficiat, quod quis ſciat, vel ſcire poſſit, ac debeat actionem, vel omiſſionem, cui cenſura annexa eſt, eſſe ab Eccleſia graviter præceptam, vel prohibitam.

Probant 1. Quia hoc ipſo, quod quis ſcit, vel ſcire poteſt, & debet actionem aliquam eſſe graviter ab Eccleſia præceptam, vel prohibitam, & tamen libere ponit talem actionem, vel omiſſionem, ſufficienter contumax eſt Eccleſiæ, ut merito ab illa puniatur per cenſuram illi annexam. Nam talis culpabiliter violat legem Eccleſiaſticam, quam ſcit, aut ſcire poteſt, & debet, graviter obligare. Ergo peccat mortaliter contra illam legem, quam virtualiter contemnit, & contumaciter violat; ac proinde meretur, & contrahit pœnam per talem legem impoſitam. Contumacia quippe ad cenſuram requiſita nihil aliud eſt, quam culpabilis inobedientia Eccleſiæ, & virtualis contemptus authoritatis Eccleſiaſticæ, juxta illud Matth. 17. *Si Eccleſiam non audierit*, hoc eſt, ſi Eccleſiæ non paruerit, *ſit tibi ſicut Ethnicus*. Quælibet autem graviter culpabilis violatio legis Eccleſiaſticæ, cujus reus eſt quicumque agit, vel omittit aliquod contra legem Eccleſiaſticam, quam cognoſcit, vel cognoſcere potuit, vera eſt inobedientia Eccleſiæ, & virtualis contemptus ejus authoritatis, quum ſit mortalis contra legem, & authoritatem Eccleſiæ.

Paulo aliter. Ad cenſuram contrahendam ſufficit cognitio poſſibilis, & debita legis Eccleſiaſticæ aliquid graviter præcipientis, aut vetantis. Nam illa poſita, qui libere ponit talem actionem, vel omiſſionem, ſufficienter contumax, ſeu inobediens eſt Eccleſiæ, ut merito ab illa puniatur per cenſuram illi annexam: libere enim violat grave præceptum Eccleſiæ, & moraliter peccat contra illud, quum ignorantia vincibilis non excuſet a mortali culpa: & conſequenter talis ſufficienter contumax, & inobediens eſt Eccleſiæ, ut ab illa puniatur.

2. Ex cap. *Ut animarum* 2. *de conſtitut. in 6.* ubi Bonifacius VIII. ſtatuendo, ſententiis, ſeu pœnis per ſtatuta quorumcumque Ordinariorum prolatis non ligari ignorantes, tacite excipit ſententias, ſeu pœnas prolatas per leges Papales, & Canones univerſales, ut notat Gloſſa v. *Statuta*, dicens: *De generalibus ergo ſtatutis canonum, & cuſtodiri legum non loquitur, quæ ab omnibus ſciri, & cuſtodiri debent*. Et hoc ſtatuit Pontifex utriuſque juris peritiſſimus, ad imitationem legis civilis ult. §. *de decretis ab ordine fac.* ubi habes, quod municipali ſtatuto non ligatur ignorans, ſed ſciens tantum, ut habet alia Gloſſa, ibidem v. *Sententiis*. Ratio eſt, quia ignorantia juris communis, & univerſalis, cæteris paribus, minus proba-

b ilis

bilis, minuſque excuſabilis eſt, quam ignorantia juris particularis; quia quilibet magis debet, & facilius poteſt addiſcere, & ſcire leges, quæ ſunt omnibus fidelibus communes, & ab omnibus obſervari debent, quam quæ ſunt certis locis ſpeciales. Ergo etſi ignorantia non craſſa, nec ſupina cenſuræ ſtatuto particulari latæ excuſet ab illa contrahenda, non continuo excuſare debet ſimilis ignorantia paris cenſuræ per leges univerſales ſtatutæ.

Hinc qui duellum committit ſciens quidem hoc eſſe graviter ab Eccleſia prohibitum, vel ſi culpabiliter ignoret hanc Eccleſiæ prohibitionem, tametſi neſciat eamdem eſſe ſub pœna excommunicationis, ut plerique rudes ignorant, tamen vere excommunicationem contrahit.

Si dicas, cenſuram ex natura rei requirere peculiarem modum contumaciæ, & inobedientiæ, quæ opponatur ſpeciali, & rigoroſo modo præcipiendi, vel prohibendi ſub comminatione Cenſuræ, *Reſpondent*, hanc eſſe meram petitionem principii, ſupponentem id, quod in quæſtione eſt, & quod eſt probandum, quodque negatur. Præterea ex eo quod quis ſcit, aut ſcire poteſt, & debet, aliquid eſſe ab Eccleſia graviter præceptum, aut prohibitum, cognoſcit confuſe, & virtualiter ſpecialem illum præcipiendi modum, & contra faciens virtualiter contemnit authoritatem Eccleſiæ ſub quacumque pœna præcipientis: ad contumaciam autem ſufficit virtualis, & interpretativus contemptus authoritatis Eccleſiæ, qui reperitur in omni violatione graviter culpabili legis Eccleſiaſticæ.

Nec obſtat, inquiunt, quod cenſura ſit pœna medicinalis, ordinata per ſe primo ad avertendum, vel ad emendandum delictum. Nam 1. Etſi contrahatur ab ignorante, tamen per ſe ſemper medicinalis eſt; per ſe enim ſemper apta eſt ad hoc utrumque præſtandum. Quod ſi non ſemper medeatur, hoc eſt per accidens. Et quando ignorans ſciat poſtea ſe cenſura ligatum, tum per illam adducetur ad emendandum delictum.

2. Hoc nimium probat, ideoque nihil probat: probaret enim ignorantiam etſi vincibilem a cenſura excuſare: nam quælibet ignorantia, ſaltem non affectata, tollit rei ignoratæ notitiam. At certe ignorantia craſſa, aut ſupina, etiam ſecundum adverſarios non excuſat a cenſura; ut patet ex cap. 1 *de conſtit. in 6.* ubi poſtquam Pontifex dixit: *Sententiis per ſtatuta quorumcumque ordinariorum prolatis ligari nolumus ignorantes*: hanc exceptionem addit; *Dum tamen eorum ignorantia craſſa non fuerit, aut ſupina*. Quod generatim dictum comprehendit etiam cenſuras, ut conſentiunt omnes; imo de illis præcipue intelligi debet juxta Gloſſam, v. *Sententiis*; & hoc oſtendit ratio allata, *ut animarum periculis obvietur*. Quod ſi de cenſuris agitur in regula generali; ergo & in exceptione; & hæc eſt etiam communis expoſitio, inquit Suarez. Ex qua a fortiori ſequitur (addit idem Doctor) etiam in legibus Pontificiis ignorantiam craſſam a cenſura non excuſare, qu

ex genere ſuo plus obligant Pontificiæ leges, quam ſtatuta ordinariorum: Unde concludit Suarez, negandum eſſe in actu ex ignorantia facto deeſſe contumaciam, & inobedientiam ſufficientem ad contrahendam cenſuram. Nam licet non tam expreſſe, & directe, virtualiter tamen, & indirecte idem genus inobedientiæ eſt. Ita negligere legem alias ſatis publicam, & omnibus notam, ut tam craſſa illius ignorantia habeatur. Ac propterea ſatis etiam eſt, quod lex, quantum eſt ex ſe, illum admoneat: quamvis admonitio ad ejus aures non perveniat ex ſupina ejus negligentia. Hæc Suarez, de cenſur. diſp. 4.

Reſp. 2. Quævis ignorantia modo non ſit craſſa, & ſupina, excuſat a cenſura per ſtatutum particulare lata; habetur cap. 2. de inſtit. in 6. ibi: *Ut animarum periculis obvietur, ſententiis per ſtatuta quorumcumque Ordinariorum prolatis ligari nolumus ignorantes, dum tamen eorum ignorantia craſſa non fuerit, aut ſupina.* Hæc autem Decretalis eſt conſtitutiva juris novi, non mere declarationis, ut recte colligit Suarez ex verbo *nolumus*. Ratio diſcriminis inter has cenſuras, & alias jure communi latas, eſt, quod cenſuræ per ſacros canones, & Conſtitutiones univerſales rarius, & majori cum maturitate ferantur, quam per ſtatuta particularia, ex quibus proinde majora animarum pericula orirentur, niſi illis obviaretur, reſtringendo has pœnas ad ſolos ſcientes, & craſſe ignorantes.

Porro ignorantia craſſa, & ſupina hic eſt ea, qua quis ignorat id, quod ſcire debet, & quod omnes ejuſdem ſtatus, & conditionis communiter ſciunt.

Quæſt. V. *Quandonam cenſura eſt invalida?*

,, Nota. Non contrahi cenſuram, quando invalida eſt, per ſe ,, patet, quum nulla ſit.

Reſp. Cenſura nulla eſt, 1. Defectu juriſdictionis, quum ſcilicet, ferens cenſuram caret juriſdictione, vel eam habet legitime impeditam per aliquam cenſuram, aut ſuſpenſam per legitimam appellationem, quum nempe ante ſententiam abſolute latam reus appellavit ad ſuperiorem, ex cap. 40. *de appellat.* Si vero appellatio fiat poſt latam ſententiam, vel poſt contractam cenſuram a jure, valet cenſura, & ſervari debet, cap. 20. *de ſentent. excommun. in* 6. quia cenſura lata executionem ſecum trahit, ex cap. 53. *de appell.*

2. Defectu ordinis ſubſtantialis judicii, ut ſi aliqua monitio non præceſſit: nam ut cenſura ab homine per ſententiam particularem infligenda feratur valide, præcedere debet una ſaltem monitio, cap. 48. *de ſentent. excommun.* & cap. 9. eod. tit. in 6. Quia non eſt contumax contra Eccleſiam, niſi qui præcedente monitione, & comminatione cenſuræ obedire renuit. Ut autem valide feratur, &

& contrahatur cenſura a jure, vel ab homine per ſententiam generalem contra actum futurum, non requiritur alia monitio, quam promulgatio ipſius legis, vel ſententiæ; lex enim, & ſtatutum, quum ſint publica, & permaneant, ſemper ſatis per ſe monent, ex cap. 26. *de appellat.* Idem eſt de ſententia illativa cenſuræ, ſed declaratoria tantum; nam abſque alia monitione declarari poteſt cenſura contracta; modo prius citata parte, de crimine juridice conſtet; alias nulla eſſet declaratio, quia contra partem inauditam nihil poteſt in judicio definiri, cap. 1. *de cauſa poſſeſſ.*

3. Defectu culpæ mortalis. Quia gravis pœna non poteſt irrogari ab homine ob levem culpam: nam pœna improportionata, & major culpa eſt evidenter injuſta, quum deſit æqualitas. Actio autem evidenter injuſta quoad ſubſtantiam non habet vim per ſe obligandi. Quod ſi cenſura lata ſit ob crimen falſum, ſed in judicio legitime probatum, hanc obligare in conſcientia docent Ricardus, Palud. S. Antoninus 3. part. tit. 24. cap. 73. & alii. E contra Suarez, Layman, & alii multi contendunt eam reipſa non contrahi in foro conſcientiæ, & coram Deo; quia ſicut cauſa eſt tantum apparens, ita & cenſura; nec poteſt, nec vult, Eccleſia punire innocentes. Addunt tamen damnatum teneri ſe gerere exterius coram aliis tamquam cenſura affectum: quia ſententiæ Judicis legitimæ, licet quoad rem injuſtæ, parere tenetur, quantum neceſſarium eſt ad amovendum ſcandalum, & tuendam authoritatem Superioris. Quare, inquiunt, ſi actum ordinis ſui publice exerceret, peccaret, quia cum ſcandalo reſiſteret poteſtati publicæ, ſed non contraheret irregularitatem: quia cenſura eſt tantum apparens, & ſic non violat veram cenſuram. Non peccaret autem, ſi actum ſui ordinis exerceret privatim, & coram iis ſolis, quibus innocentia ejus perſpecta eſt.

Mihi vero videtur non privari quidem participatione communium ſuffragiorum, & orationum; neque etiam privari aperte affirmat ullus author, ut notat Suarez: quia non eſt veriſimile Deum dediſſe Eccleſiæ poteſtatem ea privandi innocentem; quum hæc poteſtas non poſſit eſſe in deſtructionem, ſed ſolum in ædificationem; neque etiam Eccleſia id intendit, quum nec ad bonum commune, nec ad bonum illius, qui condemnatur, utile ſit. Sed tamen talis revera privatur receptione, & adminiſtratione Sacramentorum, executione ordinis, & communione externa cum fidelibus. Quia hæc omnia ei per ſententiam legitimam, & juſtam ex parte actionis, ſeu judicii prohibentur, cui ſententiæ legitimæ parere tenetur in foro conſcientiæ, & debet hoc incommodum pati propter bonum commune poſtulans executionem ordinis, ac ſententiæ legitimæ, & obedientiam ſuperiori juſte, ac legitime præcipienti. Et hæc prohibitio non habet tunc rationem pœnæ proprie dictæ, quæ ſemper

ſupponit culpam; ſed pœnæ improprie dictæ, quæ eſt incommodum propter bonum commune inflictum: unde etiam tunc non erit cenſura ſtricte dicta, ſed late ſumpta pro prohibitione legitima, & obligante. Quod confirmo authoritate S. Thomæ, qui in 4. diſt. 18 quæſt. 2. art. 1. quæſt. 2. docet, excommunicationem latam per ſententiam, quæ nulla non eſt, habere effectum ſuum, & debere excommunicatum humiliter obedire. Sententia autem, de qua agitur, non eſt nulla, quum in ſuo foro juſta, & legitima ſit. Unde inferius S. Doctor de hac ſpecie loquens, vocat eam cenſuram ex debita cauſa ex parte cenſuræ, non vero ex parte ejus, cui imponitur. *Sicut*, inquit, *quum aliquis pro falſo crimine in judicio probato excommunicatur; & tunc ſi humiliter ſuſtinet, humilitatis meritum recompenſat excommunicationis damnum*. Et in ſolutione objectionum ait non eſſe inconveniens, ut innocens, & invitus aliquando privetur per modum pœnæ auxiliis externis, quibus per Eccleſiam juvari poteſt ad ſalutem. Quare ſi violaretur iſta cenſura, videtur, quod contraheretur irregularitas, quia non eſt cenſura apparens tantum, ſed eſt vera, & juſta prohibitio Superioris, cujus violatio merito punitur irregularitate.

Cæterum in dubio juſtæ Cenſuræ, conſtat hanc ſervari debere etiam in foro conſcientiæ, donec a Superiore declaretur irrita, vel tollatur. Quia in dubio favendum, & obediendum eſt Superiori habenti jus ferendi Cenſuras. Et in dubio tutior pars eligi debet.

Sed an omnis cenſura injuſta ſit etiam nulla?

Reſp. Nego. Nam injuſta eſt Cenſura, quæ non fertur ex amore juſtitiæ, ſed ex odio, invidia, vel vindicta privata, vel quæ ab homine fertur, accidentario juris ordine ſine neceſſitate prætermiſſo, v. g. ſine trina monitione, ſine ſcriptura, vel expreſſione cauſæ; & tamen valida eſt, ac ligat etiam in conſcientia, ſi poſt unam monitionem a legitimo Superiore ob crimen verum feratur. Nam tunc nihil eſſentiale deeſt ad ejus valorem, & accidentium defectus non tollit ſubſtantiam rei, nec proinde ejus effectum primarium. Imo rata eſt cenſura quoad prohibitionem, & ſervanda, etiamſi feratur ob crimen falſum, ſed in judicio legitime probatum, ut dixi, & opus eſt abſolutione. Quare utraque cenſura, licet injuſta, timenda eſt. *Sententia Paſtoris ſive juſta, ſive injuſta ſit, timenda eſt*, ait S. Gregor. homil. 6. in Evangel.

„ NOTA. Ut cenſura ab homine per ſententiam particularem licite feratur, neceſſe eſt, 1. Ut fiat trina monitio cum ſuis intervallis, ita ut una præcedat aliam duorum ſaltem dierum ſpatio, *cap. 9. de ſentent. excommun. in 6.* Tamen ex urgenti cauſa ſufficit una pro tribus cum intervallis, antequam excommunicetur reus; vel etiam ſine intervallis, ſi neceſſitas exigat, v. gr. moneo te ſemel pro tribus vicibus, ibid. 2. Ut fiat in ſcriptis, & cauſa cenſuræ exprimatur, tradaturque reo petenti exemplum hujuſmodi ſcripturæ infra menſem, cap. 1. eodem titulo.

„ Ad

,, Ad cenſuram vero a jure ſufficit ut lex, ſeu ſtatutum ſuffi-
,, cienter promulgatum ſit. Si tamen ſit *ferendæ ſententiæ*, ut
,, hæc feratur, requiritur citatio rei, & condemnatio juridica:
,, nec debet infligi reo etiam convicto, & manifeſto, niſi prævia
,, monitione, & quidem per ſe loquendo trina, ex cap. 26. *de ap-*
,, *pellat.* Quod ſi ſit *latæ ſententiæ*, ut declaretur contracta, re-
,, quiritur, ut citata parte de crimine juridice conſtet.

,, Nota. Dubitans utrum Cenſuram aliquam contraxerit, tene-
,, tur ſe gerere tamquam ſi cenſura affectus eſſet, donec dubium
,, prudenter depoſuerit, aut ab ea abſolutus fuerit. Quia in du-
,, bio pars tutior eligenda eſt, & alioqui talis ſe exponeret peri-
,, culo peccandi, violando cenſuram actu per eam prohibito.

Quæſt. VI. *Quinam poſſunt ligari cenſura?*

Reſp. Ut quis ligetur cenſura, ex communi ſententia neceſſe eſt, 1. Ut ſit viator, quia hic ſolus eſt capax emendationis, ſubjectionis, & contumaciæ, quod requiritur ad ſubeundam cenſuram. Quum autem hæretici mortui dicuntur poſſe anathematizari, tum anathema ſumitur pro declaratione, aliquem alienum ab Eccleſiæ communione deceſſiſſe. Poteſt etiam mortuus excommunicari indirecte, quatenus Eccleſia poteſt ad aliorum terrorem præcipere vivis, ut illum ſacra ſepultura, publicis precibus, & ſacrificiis privent. Dicitur vero abſolvi dum Eccleſia concedit facultatem eum ſepeliendi, & offerendi pro eo ſuffragia publica.

2. Ut ſit baptizatus: quia nemo ſit ſubditus Eccleſiæ niſi per Baptiſmum, ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 2. ibi: *Quum Eccleſia in neminem judicium exerceat, qui non prius in ipſam per Baptiſmi januam fuerit ingreſſus. Quid enim mihi, inquit Apoſtolus de iis, qui foris ſunt, judicare?*

3. Ut ſit rationis uſu præditus, alias non eſſet culpæ, & emendationis capax. Impuberes autem adulti poſſunt ligari cenſura, & reipſa incurrunt excommunicationem ob ingreſſum in Monaſteria Monialium, ex Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 5. & ob percuſſionem Clerici, cap. ult. *de ſentent. excommun.* Item interdum in totum populum. Ergo etiam alias incurrunt, exceptis cenſuris ab homine latis. Ebrius vero afficitur cenſura ob delictum in ebrietate commiſſum, & antea ſufficienter præviſum.

4. Ut ſit ſubditus ligantis, ex cap. 11. *de ſentent. excommun.* Quia poteſtas ferendi cenſuras pertinet ad juriſdictionem coercitivam, quæ non poteſt exerceri niſi in ſubdito; ſubjectio enim, & juriſdictio ſunt correlativæ. Peregrinus autem delinquens in alieno territorio, incurrit cenſuras ibi latas per modum ſtatuti, ex cap. 14. *de foro compet.* Quia, ut alias dixi, peregrini ſubjiciuntur legibus territorii, in quo verſantur, ratione ſuæ præſentiæ in illo. Si vero cenſura lata ſit per modum ſententiæ, non obligat niſi perſonas, quas directe reſpicit. E contra ſubditus non incurrit cenſuram latam per modum ſtatuti, ſi contra illud agat extra Diœceſim ligantis, cap.

2. *de conſtit. in 6.* Nam ſtatutum afficit ſolum territorium, pro cujus recta gubernatione fertur, nec extra illud obligat. Secus ſi cenſura lata ſit per ſententiam, vel præceptum tranſitorium: nam ligat ſubditos extra territorium delinquentes, quia perſonas directe, ac ſecundum ſe ſpectat, ideoque illas afficit ubicumque exiſtant: in quo differt a ſtatuto, quod ſpectat territorium, ſeu perſonas exiſtentes in territorio. Hinc ſi Epiſcopus Clerico peregrinaturo ludum alearum prohibeat ſub pœna ſuſpenſionis, hic eam incurrit extra Diœceſim ludens: quia nempe ſententia, & præceptum immediate afficit perſonam, eique cohæret, ubicumque ſit. *Ita Suarez, Sayr. Layman, Bonacina, & alii communius.*

„ (✠) NOTA. De cenſuris plura ſcitu digna occurrunt in Tra-
„ ctatu ſæpe laudato DE SYNODO DIŒCESANA. Vide lib. X. *Cap.*
„ 2. in quo improbatur immoderatus cenſurarum uſus. *Cap.* 3. eo-
„ rum probatur ſententia, qui ob levem culpam, quæ tamen ex
„ circumſtantiis ſit gravis, cenſuras ferri poſſe tuentur. *Cap.* ve-
„ ro 4. demonſtratur ex communi ſententia, grave, & enorme
„ crimen deſiderari ad infligendas cenſuras; atque nonnullorum o-
„ pinio refellitur, qui excommunicationem præcipue vero latæ
„ ſententiæ improbare videntur. Id autem ſequentibus verbis o-
„ ſtendit: *quod ſi omnium Doctorum conſenſu, grave, & enorme*
„ *crimen requiritur ad irrogandam cenſuram, etiam quam vocant*
„ comminatoriam, & ferendæ ſententiæ, *multo ſane gravius &*
„ *execrabilius eſſe oportet delictum, ob quod infligatur cenſura la-*
„ *tæ ſententiæ, qua nimirum homo per ſolam legis tranſgreſſio-*
„ *nem, nulla prævia monitione, ejuſdem legis miniſterio ſtatim*
„ *perſtringitur: Ejuſmodi cenſuras, præcipue vero excommunica-*
„ *tiones latæ ſententiæ viſi ſunt improbare nonnulli Doctores. Go-*
„ *deſcalchus Roſemundus Theologus Lovanienſis* in ſuo confeſſiona-
„ li cap. 20. *eas e medio prorſus auferri vellet, inquiens:* „ Val-
„ de inconſultum, & periculoſum eſt, quod Epiſcopi in ſuis ſta-
„ tutis, cæteri quoque Judices tam faciles ſint in multiplicando
„ cenſuras: unde expediens eſſet, ut etiam inquit Gerſon, ut o-
„ mnes Conſtitutiones ſententiæ excommunicationis latæ ſententiæ
„ in jure, vel ſtatutis contentæ, quarum uſus nullus eſt, aut plus
„ obeſt, quam prodeſt, expreſſa revocatione caſſarentur in provin-
„ ciis, & Diœceſibus, & in Eccleſia univerſali. Expediens etiam
„ eſſet, ut nulla excommunicationis ſententia ferretur de facto a
„ jure vel judice, neque pro præſenti, neque pro futuro, niſi pro
„ manifeſta contumacia, qua quis oſtendit, ſe non paratum audi-
„ re Eccleſiam „. *Verum hæc Godeſcalchi aſſertio, qua parte o-*
„ *mnes excommunicationes latæ ſententiæ tanquam pernicioſas de-*
„ *leri, & abrogari vellet, audax eſt; communem enim Eccleſiæ*
„ *uſum condemnat, & Concilia, Summos Pontifices, omneſque Ec-*
„ *cleſiarum Præſules tacite carpit: Neque eidem adſtipulatur,*
„ *quem citat Gerſon: hic ſiquidem* loco citato, *totus eſt in expli-*
„ *cando, qua ratione excommunicationis vinculo ipſo facto irretia-*
„ *tur, qui ex mera ignorantia, quamquam culpabili, aut infir-*
„ *mitate, peccatum commiſit, etſi cæteroquin contumax non ſit,*
„ *ſed paratus ſit ſtare correctioni Eccleſiæ, & poſtquam multa ad*
„ *hanc rem explicandam adduxit, concludit,* (col. 49.) *eas ex-*
„ *communicationes latæ ſententiæ* „ tantumdem operari ut abſque
„ Proceſſu alio judiciali, aut nova Conſtitutione, poſſit Judex ſta-

„ tim

,, tim probato facto, vel confeſſato ferre juris ſententiam, & eam-
,, dem publicare: non ſic ubi Canones eſſent ſolum ferendæ ſen-
,, tentiæ; quoniam monitiones, & proceſſus ſecundum terminos
,, juris prærequirentur multiplices ,, *Unde apparet, non improbari*
,, *a Gerſone excommunicationes latæ ſententiæ, ſed ad eas requiri*
,, *ſententiam declaratoriam criminis, quæ utique eſt neceſſaria pro*
,, *foro externo, in quo nemo eſt reputandus cenſura innodatus, ni-*
,, *ſi legitime probetur reus criminis, cui eſt cenſura jure ipſo al-*
,, *ligata: in foro autem interno, & coram Deo, cujus oculis omnia*
,, *nuda ſunt, & aperta, ad incurrendum in cenſuram latæ ſenten-*
,, *tiæ nulla eſt neceſſaria Judicis declaratio, ſed ſat eſt crimen*
,, *perpetraſe, cui illa eſt annexa: Suam quippe contumaciam, &*
,, *Eccleſiæ contemptum ſatis aperte manifeſtat, qui in legem de-*
,, *linquit, quam ſcit in ſui tranſgreſſores cenſuræ vinculum ſta-*
,, *tim, & illico injicere, ſicuti egregie ratiocinantur Suarez* de
,, cenſuris diſputat. 3. ſect. 8. num. 3. *& Gonzalez* in cap. 48. de
,, ſententia excommunicationis, num. 6. *ſed præ cæteris legendus*
,, *eſt de hac re ex profeſſo differens Theophilus Raynaudus* (oper.
,, tom. XIV. p. 514.) *ubi ſcribens adverſus Ayalam, cenſuras la-*
,, *tæ ſententiæ hoc nomine reprehendentem, quod illis non præce-*
,, *dat canonica admonitio, egregie oſtendit, admonitionis loco eſſe*
,, *promulgationem legis, aliquid fieri præcipientis, vel prohiben-*
,, *tis ſub pœna cenſuræ.*

,, 6. *Godeſcalco, & Ayalæ aſſentiri videtur Van-Eſpen* juris ec-
,, cleſiaſtici univerſi, part. 3. tit. 11. c. 6. num. 19. *ubi etſi non*
,, *audeat abſolute damnare excommunicationes latæ ſententiæ, eas*
,, *tamen recens adinventas, & per decem omnino ſæcula ignotas*
,, *Eccleſiæ fuiſſe affirmat: At Van-Eſpenium falli demonſtrabimus.*
,, *Atque in primis nullam putamus fingi poſſe excommunicationem*
,, *illa ſeveriorem, qua homo baptizatus perpetuo arceatur a Sa-*
,, *cramentorum perceptione, omnique excidat ſpe conſequendæ ab*
,, *Eccleſia reconciliationis; & tamen prioribus ſæculis quorumdam*
,, *atrociorum criminum reos, facto ipſo, ſeu ſola criminis perpetra-*
,, *tione, in hanc pœnam incurriſſe, præter alibi laudatos Peta-*
,, *vium, Morinum, Albaſpinæum, alioſque plures, tradit Car-*
,, *dinalis Bona* rer. liturgicar. lib. 1. cap. 17. num. 1. *inquiens*,
,, in exordio Chriſtianæ religionis tantum erat pietatis ſtudium,
,, tantum odium improbitatis, ut quibuſdam ſceleribus, quæ atro-
,, ciora viſa ſunt, omnis prorſus veniæ ſpes, omnis pœnitentia
,, denegaretur, adeo ut qui ea commiſiſſet, quamvis a divina mi-
,, ſericordia eorum remiſſionem veræ contritionis ſubſidio obtine-
,, ret; numquam tamen poſſet cum Eccleſia reconciliari. Ea erant
,, idololatria, homicidium, & adulterium. ,, *Quid quod ſi aſtu*
,, *Pœnitentes, aut jam ſemel Pœnitentia functi in aliud cuju-*
,, *ſcumque generis peccatum, quamvis privatim, & occulte rela-*
,, *berentur, numquam deinceps veniam & pacem ab Eccleſia im-*
,, *petrarent? Nonne & hæc ſpecies erat ſeveriſſimæ excommunica-*
,, *tionis? Et tamen hanc relapſis fuiſſe ipſo facto inuſtam, &*
,, *pluribus demonſtrat doctiſſimus Morinus* de Pœnitentia, lib. 5.
,, capit. 27. 28. & 29. *& liquet ex plurium Conciliorum decretis,*
,, *occulte etiam relapſos ab omni etiam civili Fidelium conſortio*
,, *ſegregantibus. Siquidem Concilium Turonenſe* 1. *anni* 461. ca-
,, non. 8. (collect. Harduini, tom. 11. col. 695.) *decrevit:* ,, Si
,, quis vero poſt acceptam pœnitentiam, ſicut Canis ad vomitum
,, ſuum, ita ad ſæculares illecebras, derelicta, quam profeſſus eſt,
,, pœnitentia, fuerit reverſus, a communione Eccleſiæ, vel a
,, communione Fidelium extraneus habeatur. *Concilium Veneti-*
,, *cum, circa annum* 465. *celebratum* canon. 3. (collect. Harduin.

 ,, tom.

„ tom. 11. col. 797.) *ſtatuit* ; „ Pœnitentes quoque, qui ſuſce-
„ ptam publice Pœnitentiam intermiſerint, & ad prioris erroris
„ conſuetudinem revoluti, vitæ ſe ſæculari, converſationique
„ reddiderint, non ſolum a communione Dominicorum Sacramen-
„ torum, ſed etiam a conviviis fidelium ſubmovendos „ : *Conci-*
„ *lium Aurelianenſe I. anni* 511. can. 11. tom. 2. (collect. Hard.
„ col. 1010.) „ De his, *ait*, qui ſuſcepta Pœnitentia religionem
„ ſuæ profeſſionis obliti ad ſæcularia relabuntur, placuit eos & a
„ communione ſuſpendi, & ab omnium Catholicorum convivio ſe-
„ parari „ : *Quare, quod Siricius Papa* epiſt. I. *Ad Himerium*
„ *Tarraconenſem Epiſcopum* cap. 5. (collect. Harduin. tom. 1.
„ col. 848.) *relapſis permiſerit* „ ut ſola intra Eccleſiam Fideli-
„ bus oratione jungantur, & ſacræ myſteriorum celebritati, quam-
„ vis non mereantur, interſint ; a Dominicæ autem menſæ convi-
„ vio ſegregentur, *id ex mera indulgentia, & communis legis*
„ *relaxatione factum exiſtimat Morinus* citato c. 29. *Ad hæc Author*
„ *operis de vita contemplativa (quem alii Proſperum Aquitani-*
„ *cum, qui medio ſæculo v. ſcripſit, alii Julianum Pome-*
„ *rium, qui eodem ſæculo labente floruit, fuiſſe contendunt)* l.
„ 2. cap. 7. *diſerte affirmat, ea ætate Clericos grave aliquod fa-*
„ *cinus occulte admittentes, ſtatim in foro conſcientiæ, & coram*
„ *Deo in ſuſpenſionem incidiſſe, quam Albaſpinæus*, obſer. lib. 1.
„ cap. 2. *& Suicer.* Theſaur. Eccleſ. tom. 1. pag. 601. *pro qua-*
„ *dam excommunicationis ſpecie habitam non immerito notarunt* :
„ *Ait quippe Pomerius* n. 2. „ Hi, qui in aliquo gradu Eccleſia-
„ ſtico conſtituti, aliquod occulte crimen admittunt, ipſi ſe vana
„ perſuaſione decipiunt, ſi eis videtur propterea communicare,
„ & officium ſuum implere debere, quod homines occultatione
„ ſui criminis fallunt : *& num.* 3. qui autem ea commiſerint ; &
„ ideo prodere metuunt, ne ſententiam juſtæ excommunicationis
„ accipiant, ſine cauſa communicant : imo vero dupliciter contra
„ ſe iram Divinæ indignationis exaggerant, quod & hominibus in-
„ nocentiam fingunt, & contempto Dei judicio abſtinere ſe ab al-
„ tari propter homines erubeſcunt.

„ 7. *Quod ſi hæc nondum ſatis eſſe videantur ad probandum* :
„ *Majoribus noſtris inuſitatum non fuiſſe morem decernendi cen-*
„ *ſuras latæ ſententiæ, alia ſtatim proferemus antiquiſſima, &*
„ *certiſſima ejuſdem rei monumenta. Norunt omnes viri docti,*
„ *tres olim fuiſſe ſpecies excommunicationis majoris, de qua ſola*
„ *in præſens res eſt. Prima dicebatur* Excommunicatio ſimplex :
„ *Altera* Anathema : *Tertia* Maranatha ; *de qua frequens mentio*
„ *occurrit in Annalibus Sancti Benedicti conſcriptis a Patre Ma-*
„ *billon.* tom. IV. in appendice. In hiſtoria Lotharingiæ, *Calmet*
„ tom. 2. par. 2. pag. 390. *Et in nova editione gloſſarii Caroli*
„ *Du freſne* tom. IV. in verb. Maranatha. *Simplex excommunica-*
„ *tio, & anathema in hoc dumtaxat inter ſe differebant, quod il-*
„ *la ſolo verbo proferretur* ; anathema *vero pronunciaretur celebri*
„ *quadam ſolemnitate, pluribuſque adhibitis cæremoniis, quæ aptæ*
„ *forent ad oſtendendam perpetrati ſceleris enormitatem* : Marana-
„ tha *autem hoc* anathemati *addebat, ut excommunicatus ſolius*
„ *Dei judicio relictus, ab Eccleſiæ communione ſeparatus perma-*
„ *nere juberetur uſque ad adventum Domini, ſeu ad diem Judi-*
„ *cii ; quod ex ipſa nominis etymologia eliciuit Auguſtinus, (apud*
„ *Suarez* de cenſuris diſput. 8. ſect. 2.) *& explicarunt Patres*
„ *Concilii Toletani IV. ſtatim allegandi. Jam vero antiquiſſima*
„ *Synodus Gangrenſis, paulo poſt Nicænam habita, omnes ſuorum*
„ *viginti Canonum tranſgreſſores anathemate perculit, his verbis* :
„ Anathema ſit (collect. Hard. tom. 1. col. 533. &c.) *quibus ſen-*

„ *ten-*

„ *tentiam latam importari nemo facile inficiabitur. Patres autem*
„ *Concilii Toletani IV. habiti anno* 638. *cui Epiſcopi* LXII. *inter-*
„ *fuere*, cap. 75. (collect. Harduin. tom. III. col. 594.) Anathe-
„ ma, Maranatha *in eos pronunciarunt, qui adverſus Regnum,*
„ *vel Regem conjurarent, in quos hanc formidandam ſententiam*
„ *ter repetitam protulerunt:* „ Hoc etiam tertio acclamamus di-
„ centes: Quicumque amodo ex nobis, vel cunctis Hiſpaniæ po-
„ pulis, qualibet meditationè, vel ſtudio Sacramentum fidei ſuæ,
„ quod pro patriæ ſalute gentiſque Gothorum ſtatu, vel incolumi-
„ tate Regiæ poteſtatis pollicitus eſt, violaverit, aut Regem ne-
„ ce attrectaverit, aut poteſtate Regni exuerit, aut præſumptione
„ tyrannica Regni faſtigium uſurpaverit, anathema ſit in conſpe-
„ ctu Spiritus Sancti, & Martyrum Chriſti: atque ab Eccleſia Ca-
„ tholica, quam perjurio profanaverit, efficiatur extraneus, & o-
„ mni communione Chriſtianorum alienus, neque partem juſtorum
„ habeat, ſed cum Diabolo, & Angelis ejus, æternis ſuppliciis
„ condemnetur una cum eis, qui eadem conjuratione nituntur; ut
„ par pœna perditionis conſtringat, quos in perniciem prava ſo-
„ cietas copulat. Et ideo ſi placet omnibus, qui adeſtis, hæc ter-
„ tio reiterata ſententia veſtræ vocis eam conſenſu firmate. Ab u-
„ niverſo Clero, vel populo dictum eſt: Qui contra hanc noſtram
„ definitionem præſumpſerit, Anathema, Maranatha, hoc eſt per-
„ ditio in adventu Domini ſit, & cum Juda Scarioth partem ha-
„ beat, & ipſi, & ſocii eorum. Amen „. *Eamdemque anathe-*
„ *matis ſententiam eodem ritu, ac iiſdem fere verbis in eoſdem*
„ *Regni, & Regis proditores denuo latam legimus in Concilio To-*
„ *letano XIV. anni* 653. (capit. 20. eodem tom. III. collect. Har-
„ duin. col. 1081.) *Qui autem prædictæ ſententiæ ritum, quo tri-*
„ *bus vicibus veluti trium monitionum loco fuit repetita, conſide-*
„ *rat, multoque magis ſi illorum verborum* Anathema ſit in con-
„ ſpectu Spiritus Sancti, & Martyrum Chriſti, *vim, & efficaciam*
„ *attentius expendat, minime dubitabit, Patrum mentem fuiſſe,*
„ *excommunicatione latæ ſententiæ percellere quotquot in poſterum*
„ *in Patriam, aut Regem rebellionem intentarent.*

„ 8. *Non itaque recenter adinventæ, nec primis decem Eccleſiæ*
„ *ſæculis ignotæ prorſus fuerunt excommunicationes latæ ſententiæ,*
„ *ſicut ſibi finxit, rerumque Eccleſiaſticarum minus peritis impoſuit*
„ *Van Eſpen, ut illarum uſum improbaret, eaſque parvi faciendas*
„ *ſuaderet, quod certe alibi non obſcure inſinuavit.*

Quæſt. VIII *Quinam poſſunt ferre Cenſuras?*

Reſp. Omnis, & ſolus Superior Eccleſiaſticus habens in foro externo jurisdictionem ordinariam, vel delegatam. Ex Matth. 16. *Quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cælis*; & Matth. 18. *Quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cælo, &c.* Ubi Prælatis Eccleſiæ Apoſtolorum ſucceſſoribus datur poteſtas omnis expediens ad bonum animarum, & rectum Eccleſiæ regimen, ad quod pertinet poteſtas non ſolum ferendi leges, ſed etiam coercendi, corrigendi, & puniendi rebelles, ac contumaces, eoſque privandi bonis communibus.

Ordinariam poteſtatem ferendi Cenſuras habet Papa, & Concilium generale in omnes baptizatos, Epiſcopus in ſuos Diœceſanos, Concilium Provinciale in ſuam Provinciam. A Papa habent Superiores Ordinum ſaltem Gene-

ra-

rales, & Provinciales, vel etiam Superiores locales ſecundum cujuſque Conſtitutiones, non item Parochi. Delegatam habent omnes, & ſoli Clerici, quibus fuit legitime conceſſa ab habente ordinariam: Fœmina autem ſaltem jure Eccleſiaſtico eſt incapax juriſdictionis ſpiritualis, ideoque Cenſuræ ferendæ.

Quæſt. VIII. *Quinam poſſunt abſolvere a Cenſuris?*

Reſp. 1. Cenſura *ab homine*, vel quævis alia reſervata non poteſt tolli, niſi ab eo, qui eam tulit, vel ab ejus ſuperiore, aut ſucceſſore, vel delegato: quia ejus eſt abſolvere, cujus eſt ligare. Archiepiſcopus autem non poteſt a Suffraganeorum cenſuris abſolvere, niſi in caſu appellationis, aut viſitationis.

Ab excommunicatione non reſervata, nec ad forum contentioſum deducta poteſt abſolvere quilibet Sacerdos habens poteſtatem abſolvendi a peccatis mortalibus ex conſuetudine recepta, ex cap. *Nuper*, *de ſentent. excommun.* ibi: *Quia conditor canonis ejus abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, ex ipſo conceſſiſſe videtur facultatem aliis relaxandi.* Excommunicatio autem a jure non eſt reſervata, niſi reſervatio exprimatur in Canone, vel ſtatuto. Suſpenſio vero, & interdictum ſaltem locale, & generale perſonale ex communi ſententia cenſentur reſervata Superiori, ita ut nullus Sacerdos poſſit ab eis abſolvere ſine poteſtate a Superiore accepta. Sunt tamen, qui dicunt, Confeſſarium poſſe ex conceſſione Eccleſiæ abſolvere a ſuſpenſione, & interdicto particulari, cujus non eſt conſcius pœnitens, & ad hoc valere formulam uſitatam.

» (✠) Nota. Delictum occultum eſt, ut Doctores communiter » hic explicant, quod nec *famoſum eſt*, nec *publice notum*, quam» vis per plures teſtes probari poſſit; quando vero delictum occultum » cenſetur notorium notorietate juris, vel facti, vide dicta de *Juſt.* » *& Jure* par. 3. c. 4. q. 7. n. 1. & 2. Si in foro ipſo contentioſo » reus ipſe a delictis ſe falſis etiam a Jure rationibus, aut proba» tionibus ſufficienter purgaverit, poterit etiam per Epiſcopum, » aut ejus delegatum abſolvi (ut communis fert Doctorum ſen» tentia.)

Reſp. 2. Ex Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 6. Epiſcopi poſſunt abſolvere ſubditos ſuos ab omnibus cenſuris, etiam Papæ reſervatis contractis ob delictum occultum, nec deductis ad forum contentioſum, excepto homicidio voluntario. Poſſunt etiam abſolvere ab omnibus aliis ſubditos, quibus non eſt poſſibilis moraliter recurſus ad Papam, ut ſunt mulieres, pueri, ſenes, & infirmi, & alii, quorum eſt legitimum impedimentum, c. 13. & c. 58. *de ſentent. excommun.* Si tamen impedimentum non ſit perpetuum, juramentum ab abſolvendis exigatur, quod ceſſante impedimento ad Papam, aut ejus Legatum recurrant; ibid. Quod ſi non recurrant, recidunt in ſimilem Cenſuram, cap. 22. *de ſent. excomm. in 6.* Sed aliqui di-

cunt

cunt hanc obligationem abrogatam eſſe in Gallia, & aliis locis a Roma valde remotis.

„ (✠) NOTA. In Bulla, quæ quotannis die cœnæ Domini renovatur, prohibetur, ne quis abſolvat a caſibus in ea contentis, niſi tantum in mortis articulo conſtitutos, & præſtita prius de ſtando mandatis Eccleſiæ, & de ſatisfaciendo cautione, etiam prætextu quarumcumque facultatum per cujuſvis Concilii decreta conceſſarum. Utrum per hæc verba Bullæ Cœnæ derogatum fuerit facultati illi Epiſcopis a Tridentino ſeſſ. 24. cap. 6. conceſſæ, quoad caſus in Bulla Cœnæ contentos (nam de cæteris Papæ reſervatis extra dictam Bullam, nullus negat vigere adhue jus Tridentini) anxie quærunt Theologi. Alii affirmant: quia verba illa Bullæ *non obſtantibus cujuſvis Concilii decretis*, non poſſunt reſpicere, niſi facultatem a Tridentino Epiſcopis conceſſam abſolvendi a caſibus Pontificis occultis, quum a nullo alio Concilio ea fuerit conceſſa. Inſuper addunt maximum pondus huic negativæ facultatis opinioni accedere, ex proſcripta theſi ab Alexandro VII. *Sententia aſſerens Bullam Cœnæ prohibere abſolutionem hæreſis, & aliorum criminum, quando publica ſunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus ſermo eſt, anno 1629. die 18. Julii in Conſiſtorio Sacræ Congregationis Cardinalium viſa, & tolerata eſt*. Sed alii negant: quia 1. nunquam intelligitur derogatum Concilio generali, niſi de illo fiat ſpecialis, & expreſſa mentio, cap. fin. *de Capell. Monach.* Sed in Bulla Cœnæ non exprimitur Tridentinum. Ergo &c. 2. Quia poteſtas, quam habent Epiſcopi in caſus occultos Bullæ Cœnæ ex decreto Tridentini eſt certa, revocatio autem dubia. Non ſunt ergo Epiſcopi certo jure privandi ob dubiam revocationem, ſed potius in juris poſſeſſionem conſervandi. Ad damnatam ab Alexandro VII. propoſitionem reponunt, damnari ſecundam partem propoſitionis, *viſa, & tolerata eſt*, nolens Pontifex per illam hypotheticam propoſitionem, quod ſcilicet *de facto viſa, & tolerata eſſet*, novum addere pondus ſententiæ illi oppoſitæ: ſed illam relinquere in ſua probabilitate.

Reſp. 3. In Jubilæis ſolet ampla poteſtas circa cenſuras, & caſus reſervatos concedi. Circa quod obſervanda ſunt ſequentia.

1. Quando conceditur facultas generalis abſolvendi a cenſuris Papæ reſervatis etiam in Jubilæo, non ideo datur poteſtas abſolvendi a cenſuris contentis in Bulla Cœnæ, ubi illa viget, niſi ſpecialiter exprimatur: quia hæc ſunt ſpecialiter reſervata. Specialia autem non continentur in conceſſione generali, niſi exprimantur.

„ (✠) NOTA. Ex mandato Clementis VIII. Sacra Congregatio Cardinalium decretum edidit declarans in generali conceſſione abſolvendi a Cenſuris Papæ reſervatis, non intelligi caſus contentos in Bulla Cœnæ, neque caſus ſpecialiter intra Italiam ipſi Pontifici reſervatos, niſi ſpecialiter exprimatur. Horum caſuum indicem habes c. 3. art. 3. *de Pœnitentia*. Ex communi ſententia conceſſa facultate abſolvendi a caſibus Bullæ Cœnæ, non intelligitur conceſſa facultas abſolvendi ab hæreſi, quibus de ha

„ eo

,, non ſit ſpecialis mentio, qua hæreſis habet ſtrictiſſimam, &
,, ſpecialiſſimam reſervationem. Vide ea, quæ diximus in tract.
,, *de Fide*.

,, Quæres. *Num ſint alii caſus Summo Pontifici reſervati?*

,, *Reſp.* BENEDICTUS XIV. Conſtit. incipiente *Sacramentum*
,, *Pœnitentiæ*, Summo Pontifici reſervavit abſolutionem Sacerdotis
,, confeſſionem excipientis complicis in peccato contra ſextum præ-
,, ceptum. Item abſolutionem calumniatorum quoad ſollicita-
,, tionem in confeſſione, ibidem, ac demum a Cenſuris, in quas
,, incidunt homines ob mercimonia ſuper eleemoſynis Miſſarum,
,, Conſtitut. incipient. *Quarta*, de quibus jam diximus propriis in
,, locis. Propterea ultra ſupra recenſitos caſus, Urbanus VIII.
,, Conſtitut. *Exponi Nobis*, Cenſuram tulit in eos, qui Sacræ Ro-
,, tæ Romanæ ſecretum, quod ſervare tenentur, violaverint, a
,, qua Minores Pœnitentiarii abſolvere nequeunt. Idem Pontifex
,, Conſtitut. incipient. *Inſcrutabilis*, excommunicationem decre-
,, vit in eos, qui mediis ſuperſtitioſis inquirant ſuper Chriſtianæ
,, Reipublicæ, ac Apoſtolicæ Sedis ſtatu, ac de vita, & morte
,, Romani Pontificis, ejuſque conſanguineorum, uſque ad tertium
,, gradum, ſive id per ſeipſos faciant, ſive per alios; quæ quidem
,, excommunicatio reſervata eſt etiam reſpectu Summi Pœnitentia-
,, rii, excepto tamen caſu conſanguineorum; eaque comprehendit
,, etiam recipientes divinationes hujuſmodi, ſive judicia, iiſque u-
,, tentes, vel aliis communicantes. Rurſus tractantes de electione
,, Romani Pontificis vivente adhuc eodem Pontifice, in excom-
,, municationem ſoli Romano Pontifici reſervatam incidunt. De-
,, nique in excommunicationem ita reſervatam incidunt caſus re-
,, ſervati in Bullis Gregorii XV. *Æterni Patris*, & Urbani VIII.
,, *Ad Romani, &c. ob non ſervatam formam electionis Papæ*,
,, quibus addi poſſunt caſus, quos continet Conſt. S. Pii V. *Si de*
,, *protegendis*, contra offendentes perſonas, ſive miniſtros Inquiſi-
,, tionis, & ex altera Conſt. *Regularium*, ejuſdem Pontificis, in-
,, cidunt in excommunicationem reſervatam, a qua Minores Pœ-
,, nitentiarii abſolvere nequeunt, Regulares introducentes in eorum
,, Conventus mulieres *ob inhoneſtos uſus*.

,, Quæres iterum. *Utrum detur aliquis caſus Pontifici reſerva-*
,, *tus ſine cenſura?*

,, *Reſp.* Unum recenſeri caſum, qui ſine cenſura ulla Romano
,, Pontifici reſervatur, ſcilicet, qui donum accepit a Regularibus
,, excedens ſummam *ſcutorum decem*, in caſum incidit reſervatum
,, ſummo Pontifici, etſi nulla id Eccleſiaſtica cenſura vetitum eſt.
,, Reſervatio cadit tantum in recipientes, non vero in donantes.
,, Vide Conſtit. Urbani VIII. *Nuper a Congregatione*; ab hujuſ-
,, modi uſu nequidem Pœnitentiarius Summus abſolvere poteſt,
,, quoaduſque ſaltem realis reſtitutio facta non ſit.

,, NOTA. Clemens XI. die 23. Maji 1711. decretum edidit, quo
,, prohibet, ne ullus Confeſſarius ſive Regularis ſit, ſive Sæcularis
,, Romæ reſidens, abſolvere ullo modo audeat etiam in foro tan-
,, tum conſcientiæ, *publicam violationem clauſuræ Monialium ad*
,, *malum, ſive inhoneſtum finem, publicam Presbyteri occiſionem*,
,, *publicam violationem immunitatis Eccleſiaſticæ* in terminis Con-
,, ſtitut. Gregorianæ, *Quum alias nonnulli*: imo & occultam e-
,, tiam *hanc violationem* (*ſi publica authoritate contigerit.*)

2. Qui habet poteſtatem abſolvendi a caſibus Papæ reſervatis, habet etiam poteſtatem abſolvendi a Cenſuris eidem reſervatis; quia caſus non ſunt reſervati Papæ,

niſi

niſi ob cenſuram annexam. Qui autem poteſtatem obtinuit circa caſus Epiſcopo reſervatos, non poteſt idcirco a Cenſuris Epiſcopo reſervatis abſolvere; quia quum ſoleant Epiſcopi aliquos ſibi caſus reſervare nulli Cenſuræ annexos, inde fit, ut caſus reſervati, & Cenſuræ Epiſcopales ſint duæ res diſtinctæ, nec unum in alio includatur.

3. Abſolutio in Jubilæo data recte diſpoſito habenti intentionem illud lucrandi, & implendi conditiones, etſi poſtea ſua negligentia, vel ob aliud impedimentum non lucretur, tollit Cenſuram, & reſervationem. Quia abſolutio fuit abſoluta, non conditionata, ut conſtat tum ex verbis, & intentione abſolventis, tum ex poteſtate abſolvendi a Cenſuris & caſibus reſervatis, quæ non pendet a conditione, quod pœnitens reipſa lucrabitur Jubilæum; ſed datur ſimpliciter, & abſolute pro tempore Jubilæi reſpectu pœnitentium volentium illud lucrari. Secus, ſi confeſſus ſit ſine intentione ſupradicta. Quia hæc poteſtas datur ſolum in ordine ad Jubilæum: nam Pontifex non intendit dare poteſtatem abſolvendi a reſervatis, niſi reſpectu eorum, qui volunt ſincere Jubilæum conſequi, ideoque opera præſcripta implere. Unde debet poſtea a Cenſuris, & peccatis reſervatis abſolvi ab eo, qui poteſt extra Jubilæum.

Dixi: *recte diſpoſito*, nam hæc gratia non conceditur niſi vere contritis.

Reſp. 4. In articulo mortis *omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibuſvis peccatis, & Cenſuris abſolvere poſſunt*. Ita Concil. Trident. ſeſſ. 14. c. 8. Multi tamen putant, hoc eſſe reſtringendum ad Cenſuras, quæ obſtant ſuſceptioni Sacramentorum, & ſepulturæ Eccleſiaſticæ, ut excommunicatio, & interdictum, non autem ſuſpenſio: quia hæc facultas conceditur, *ne hac occaſione aliquis pereat*, ibid. Ergo, inquiunt, Eccleſia non intendit dare omnibus poteſtatem abſolvendi ab iis, quorum occaſione non impediretur conſecutio gratiæ, qualis eſt ſuſpenſio ab ordine, officio, vel beneficio.

Porro Sacerdos debet prius reum obligare ad reſtitutionem debitam, vel ſi non poſſit tunc reſtituere, ad ea onerandos hæredes ſuos actu publico; aut ſi neutrum poſſit, ad jurandum ſe ſatisfacturum, quum primum poterit.

Item Sacerdos, qui extra articulum mortis non habet poteſtatem abſolvendi a Cenſuris, monere debet moribundum, ut, ſi convaleſcat, ſe ſiſtat, & ſubmittat Superiori ſub pœna reincidentiæ, hoc eſt incurrendi in ſimilem Cenſuram, cap. 22. *de ſent. excomm.* in 6. & hoc onus ſiſtendi ſe Superiori debet ei ſub juramento imponi, ex c. 58. *de ſentent. excommun.* Quod exigitur a pœnitente, non ut iterum abſolvatur, quum valide fuerit abſolutus; ſed ut Superior correctionem, ac remedia idonea adhibeat, & ſatisfactionem imponat, prout judicaverit. Nomine Superioris hic intelligitur quis habens poteſtatem

er-

ordinariam, aut delegatam abſolvendi a Cenſuris extra periculum mortis.

,, (✠) Nota. Huc ſpectat Conſt. BENEDICTI XIV. incipiens
,, *Apoſtolica indulta*, in qua decernitur, eos, qui ex indulto Se-
,, dis Apoſtolicæ poſſunt ſibi eligere Confeſſarium ex approbatis ab
,, Ordinario, a quo a reſervatis criminibus, & cenſuris abſolvi
,, poſſint, non poſſe alium Confeſſarium eligere niſi approbatum ab
,, Ordinario illius loci, in quo confeſſio peragitur: *Ita videlicet*
,, *ut ſi in aliquo indulto, tam ſæcularibus, quam Regularibus*
,, *tribuatur facultas eligendi confeſſarium ab Ordinario loci appro-*
,, *batum; tum Confeſſarius vigore talis conceſſionis, ſive a Sæcu-*
,, *lari, ſive a Regulari pœnitente ad audiendas eorum reſpective*
,, *confeſſiones electus, nullatenus hujuſmodi confeſſiones audire*
,, *valeat, niſi ab Epiſcopo diœceſano, & Ordinario loci, ubi con-*
,, *feſſio excipienda eſt, ad confeſſiones approbatus, & deputatus e-*
,, *xiſtat, quacumque alia approbatione, tam illius generis, quam*
,, *utrique Innocentius, & Prædeceſſores declararunt non ſuffragari,*
,, *quam ea, ſi de Regularibus agatur, quæ a ſolo proprio Regula-*
,, *ri Prælato obtenta foret, minime ſuffragante. At Innocentius*
,, *XII. & XIII. declaraverant, non poſſe Sacerdotem, qui ab E-*
,, *piſcopo limitatam facultatem obtinuerit, vel quoad locum, vel*
,, *quoad tempus, vel quoad genus perſonarum, Sacramentum Pœ-*
,, *nitentiæ adminiſtrare extra tempus, vel locum, vel genus per-*
,, *ſonarum ab ipſis Epiſcopis præſcriptum, ſive Confeſſarii ele-*
,, *cti fuerint vi Bullæ Cruciatæ, ſive ex quocumque alio privile-*
,, *gio . . . . nec eis ſuffragari, quod approbati alias fuerint ab E-*
,, *piſcopo, qui aliquando loci, in quo confeſſiones audiendæ ſunt,*
,, *Ordinarius fuerit, ſed talis non amplius exiſtat, &c.*

Quæſt. IX. *Quænam notanda ſunt circa abſolutionem a Cenſuris?*

Reſp. Sequentia. 1. Quamvis ceſſante contumacia, & reo converſo Superior debeat abſolvere a Cenſura, quum ſit pœna medicinalis, tamen Cenſura reipſa non tollitur niſi per abſolutionem, ex Matth. 18. *Quæcumque ligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in Cælo*, ſcilicet donec ſolveritis. Et ex cap. 18. & aliis *de ſent. excomm.* Nam non poteſt Cenſura diſſolvi, niſi ex authoritate, qua contracta eſt. Hinc Alexander VII. damnavit hanc propoſitionem: *Quoad forum conſcientiæ reo correcto, ejuſque contumacia ceſſante, ceſſant Cenſuræ*. Nam etſi contumacia ſit cauſa Cenſuræ, non eſt tamen cauſa durationis ejus: ſicut culpa eſt cauſa pœnæ, & tamen hæc durat ſublata culpa.

2. Abſolutio a Cenſuris ex natura rei non requirit certa verba, quum non ſit Sacramentalis, ſed poteſt dari valide per quælibet ſigna illius ſufficienter expreſſiva. In foro tamen externo ſervanda eſt forma in Ritualibus præſcripta. In foro conſcientiæ adhibetur hæc formula pro excommunicato: *Dominus noſter Jeſus Chriſtus te abſolvat, & ego authoritate ipſius abſolvo te a vinculo excommunicationis, quam incurriſti propter tale factum, v.g. hæreſim, & reſtituo te communioni, & unitati Fidelium, & Sanctis Sacramentis Eccleſiæ: in nomine Pa-*

tris,

tris, & Filii, & Spiritus Sancti. Pro ſuſpenſo. *Ego abſolvo te a vinculo ſuſpenſionis, quam propter tale factum incurriſti, & reſtituo te executioni Ordinum, & officiorum tuorum, vel beneficiorum tuorum: in nomine Patris, &c.* Pro interdicto dicitur: *A vinculo interdicti, quod &c.*

3. In dubio Cenſuræ contractæ dari debet abſolutio ad cautelam, ſic: *Abſolvo te a cenſura excommunicationis, ſi eam incurriſti ob tale factum.* Imo etſi nulla ſit ſuſpicio Cenſuræ contractæ, datur abſolute abſolutio a Cenſuris ante abſolutionem a peccatis ad vitandam irreverentiam, ſi forte pœnitens occulta cenſura affectus ſit, hoc modo: *Dominus noſter Jeſus Chriſtus te abſolvat, & ego auctoritate ipſius te abſolvo ab omni vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, in quantum poſſum, & tu indiges.* Deinde: *Ego te abſolvo a peccatis tuis: In nomine Patris, &c.* Rituale Roman.

4. Valida eſt, licet illicita, abſolutio ab habente poteſtatem ordinariam data abſenti, vel invito, & male diſpoſito, quia cenſura eſt ſolum pœna, quæ poteſt a Superiore ad libitum valide auferri.

5. Qui pluribus Cenſuris eſt aſtrictus, poteſt abſolvi ab una, remanentibus aliis etiam ſimilibus, cap. 27. *de ſentent. excommun.* Nam inter eas non eſt neceſſaria connexio. Poteſt autem quis ſubjici multis Cenſuris etiam ejuſdem ſpeciei ob plura crimina, ex eodem cap. vel ob idem pluries commiſſum; nam plura delicta poſſunt pluribus pœnis ejuſdem rationis puniri. Sic qui excommunicatus eſt ob percuſſionem Clerici, plures alias excommunicationes incurrit, ſi pluries eumdem Clericum, vel alium percutiat.

6. Poteſt dari a Superiore abſolutio ad reincidentiam, hoc eſt, ſub certo onere, quo non impleto intra tempus præfinitum, Cenſura reviviſcat, ſeu delinquens ſimilem Cenſuram contrahat. Item poteſt dari pro certo tantum actu, & tempore, quo tranſacto Cenſura habet omnem ſuum effectum, vel ſub conditione de futuro libero, quum ſit actus juriſdictionis externæ, qui pendet a voluntate Superioris, quamvis hoc ordinarie non expediat, nec fieri debeat, quum non ſit in Eccleſia uſu receptum.

7. Dum aliquis eſt excommunicatus ob injuſtitiam, aut ſcandalum, in neutro foro licet eum abſolvere, niſi prius ſatisfecerit parti, & ſcandalum ſuſtulerit: aut ſi non poſſit, debet prius dare idoneam cautionem, quod ſatisfaciet quam primum. Quod ſi poſtea non ſatisfaciat, quum primum commode poterit, excommunicationem denuo contrahet, cap. 22. *de ſent. excomm. in 6.*

8. Si is, qui Sacerdoti poteſtatem abſolvendi a Cenſuris habenti bona fide confitetur, obliviſcatur peccatum, cui Cenſura annexa eſt, ſecundum multos tollitur Cenſura, modo Cenſurarum abſolutio ſit terminis generalibus da-

data. Nam tunc confeſſor utitur generaliter facultate abſolvendi ab omnibus Cenſuris, quam habet, vultque omnes auferre quantum poteſt.

9. Qui abſolutus eſt tantum in foro conſcientiæ a Cenſura notoria, ita ſe gerere debet exterius, ac ſi non eſſet abſolutus, poteſtque conveniri coram Judice, & ab eo cogi ad ſubeundam omnem pœnam Cenſuræ annexam. Quia abſolutio data tantum pro foro conſcientiæ non habet effectum niſi coram Deo.

10. Invalida eſt abſolutio per vim, vel metum injuſtum extorta etiam a tertio, imo extorquens contrahit excommunicationem; cap. unic. *de iis, quæ vi, &c. in 6.* ex Conc. gener. Lugdun. Item nulla eſt, ſi extorta ſit per dolum verſantem circa cauſam finalem: quia Superior non vult abſolvere niſi ob cauſam ſibi propoſitam, quæ tunc non ſubſiſtit, nec proinde ſubeſt voluntas abſolvendi: nam ſublato motivo, ſeu objecto formali volitionis, non eſt volitio.

CAPUT II.

De Excommunicatione.

Quæſt. I. Quid, & quotuplex eſt?

Reſp. Excommunicatio eſt cenſura, per quam baptizatus privatur communione Eccleſiæ, ſeu bonis, quæ ſunt communia inter fideles, quæque pendent a poteſtate, & diſpenſatione Eccleſiæ, uti ſunt Sacramentorum receptio, & adminiſtratio, Eccleſiæ ſuffragia, divina officia, &c. Duplex eſt, major, & minor.

Excommunicatio major, quæ ſola venit nomine excommunicationis ſimpliciter, cap. 59. *de ſent. excommun.* eſt cenſura, qua quis privatur omnibus bonis communibus Eccleſiæ, & ejus diſpenſationi ſubjectis, & abſcinditur a corpore Eccleſiæ, juxta illud Matth. 18. *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus.* Unde eſt pœna graviſſima, *qua pœna in Eccleſia nulla major eſt*, ait S. Aug. lib. de corr. & grat. cap. 15.

Excommunicatio minor eſt ea, quæ privat ex parte, ſeu aliquibus tantum bonis communibus Eccleſiæ, nempe receptione, & adminiſtratione licita Sacramentorum, & paſſiva electione ad dignitates, ac beneficia. Hæc contrahitur ſolum ob communicationem culpabilem, etiam in civilibus cum excommunicato non tolerato, cap. 3. *de ſent. excomm. in 6.* Concil. gener. Lugdun. Et Sanchez dicit, omnes ſentire eam ob peccatum veniale contrahi. Qui tamen cum eo communicavit in crimine crimninoſo, id eſt, ob quod contracta eſt cenſura, conſilium, auxilium, vel favorem impendendo, incurrit excommunicationem majorem, *quum facientem, & conſentientem pari pœna conſtringat*, cap. 29. *de ſentent. excommunic.*

A minore excommunicatione abſolvere poteſt quicumque poteſt a mortali culpa, quum non ſit reſervata, ex eodem cap.

Quæſt. II. *Quinam ſunt excommunicati vitandi?*

Reſp. Olim omnes erant vitandi. Sed jam ex Conſtitutione Martini V. *Ad evitanda*, a Conc. Conſtantienſi teſte S. Antonino approbata, & jam pridem ubique obſervata, atque ex uſu præſenti Eccleſiæ, ii ſolum ſunt vitandi, qui per ſententiam Judicis Eccleſiaſtici nominatim declarati ſunt excommunicati, & publice denuntiati; item notorii percuſſores Clericorum, hoc eſt ii, quorum percuſſio publica nulla poteſt tergiverſatione celari, nec ullo juris ſuffragio excuſari, licet non ſint denuntiati. Equidem juxta Concil. Baſileenſe ſeſſ. 20. & Bullam Leonis X. *de concordatis*, approbatam a Concil. Lateran. V. vitandi ſunt etiam omnes, quos notorie in excommunicationis ſententiam conſtiterit incidiſſe. Sed ex conſuetudine prævalet Bulla Martini V. quæ quidem non extat in actis Conc. Conſtantienſis, ſed refertur a Sancto Antonino 3. part. tit. 25. cap. 3. Unde excommunicati alii ſunt tolerati, quos ſcilicet Fideles non tenentur vitare, & alii non tolerati, quos tenentur vitare, nempe nominatim, & publice denuntiati, vel notorii percuſſores Clericorum. Varii Doctores Galli dicunt, publicum Clerici percuſſorem in Gallia vitari non debere, niſi acceſſerit ſententia, qua declaretur injuſtus Clerici percuſſor; quia ſecundum legem, vel conſuetudinem Regni ad notorietatem facti criminoſi requiritur declaratoria Judicis ſententia.

„ (✠) Nota. Huc ſpectat Conſtit. 100. BENEDICTI XIV. incipiens: *Apoſtolica Indulta, &c.* in qua decernitur eos, qui ex „ indulto Sedis Apoſtolicæ poſſunt ſibi eligere Confeſſarium ex approbatis ab Ordinario, a quo a reſervatis criminibus, & cenſuris abſolvi poſſint, non poſſe alium Confeſſarium eligere, niſi „ approbatum ab Ordinario illius loci, in quo Confeſſio peragitur. „ *Ita videlicet, ut ſi in aliquo indulto tam Sæcularibus, quam* „ *Regularibus tribuatur facultas eligendi Confeſſarium ab Ordinario loci approbatum: tunc Confeſſarius vigore talis conceſſionis* „ *ſive a Sæculari, ſive a Regulari Pœnitente ad audiendas eorum* „ *reſpective Confeſſiones electus, nullatenus hujuſmodi Confeſſiones* „ *audire valeat, niſi ab Epiſcopo Diœceſano, & Ordinario loci,* „ *ubi Confeſſio excipienda eſt, ad Confeſſiones approbatus, & deputatus exiſtat; quacumque alia approbatione, tam illius generis, quam uterque Innocentius, & Prædeceſſores declararunt* „ *non ſuffragari, quam ea, ſi de Regularibus agatur, quæ a ſolo* „ *proprio Regulari Prælato obtenta foret, minime ſuffragante.* At „ Innocentius XII. & XIII. declaraverant, *non poſſe Sacerdotem,* „ *qui ab Epiſcopo limitatam facultatem obtinuerit, vel quoad locum, vel quoad tempus, vel quoad genus perſonarum, Sacramentum Pœnitentiæ adminiſtrare extra tempus, vel locum, vel* „ *genus perſonarum ab ipſis Epiſcopis præſcriptum, ſive Confeſſarii electi fuerint vi Bullæ Cruciatæ, ſive ex quocumque alio* „ *privilegio . . . nec eis ſuffragari, quod approbati alias fuerint* „ *ab Epiſcopo, qui aliquando loci, in quo Confeſſiones audiendæ ſunt, Ordinarius fuerit, ſed talis non amplius exiſtat,* „ *&c.*

Quæſt.

Quæſt. III. *Quinam ſunt effectus excommunicationis majoris?*

Reſp. 1. Quum excommunicatus abſcindatur a corpore Eccleſiæ, ut docent Patres, & ipſe Chriſtus his verbis: *Sit tibi ſicut ethnicus*, ita ut non jam ut membrum Eccleſiæ, ſed tanquam ethnicus tractandus ſit, privatur omni jure, quod ei competebat tanquam membro Eccleſiæ, omnibuſque, quæ fidelibus ut membris Eccleſiæ competunt.

Reſp. 2. Excommunicationis majoris ſeptem ſunt effectus; nam excommunicatus etiam toleratus, & contritus, 1. Privatur communibus Eccleſiæ ſuffragiis, ſcilicet ſacrificiis, orationibus, indulgentiis, ita ut non liceat Sacerdoti tamquam Eccleſiæ Miniſtro, & nomine Eccleſiæ pro illo ſacrificium, nec preces in ſacrificio, nec horas canonicas offerre, quæ ſi pro illo fiant, non ei proſunt, ex cap. *Sacris de ſentent. excommun.* & cap. *Audi*, & cap. *Omnis* 11. quæſt. 3. Nam Eccleſia hoc ipſo quod privat aliquem communibus ſuffragiis, prohibet ne pro illo applicentur.

Porro per communia illa ſuffragia intelliguntur ſpiritualia quædam ſubſidia, quibus Eccleſia ſuffragatur ſuis membris, ſive in ordine ad ſatisfactionem pro pœna temporali, ſive in ordine ad impetranda aliqua bona præſertim ſpiritualia, vel quæ ad illa juvent, revocanturque ad ſacrificium Miſſæ, ad orationes, & indulgentias; poteſt tamen quivis privatus preces, & ſacrificium, & alia opera nomine privato, ſeu tanquam perſona privata pro eo offerre, quia hæc ſunt ſuffragia privata. Item ſecundum multos licet Sacerdoti tanquam perſonæ privatæ in *Memento* pro eo mentaliter orare, ſed non per orationes, quæ Eccleſiæ nomine pro ejus membris dicuntur, nec ut Miniſter Chriſti: nemini enim licet Eccleſiæ ſuffragia etiam pro tolerato offerre, alioqui tolleretur præcipua pœna, & ratio excommunicationis; & quia Conſtitutio Martini V. nullum favorem toleratis concedit: Ergo ii, nunc ut antea, excluduntur a ſuffragiis Eccleſiæ.

2. Privatur receptione, & adminiſtratione Sacramentorum, ita ut mortaliter peccet, ſi aliquod recipiat, vel ſine neceſſitate, & non requiſitus adminiſtret. Quia ageret contra prohibitionem Eccleſiæ in re gravi ad Religionem pertinente, ex cap. 59 *de ſentent. excommunicat.* & cap. 4. & 6. *de Clerico excommun.* Unde non poteſt abſolvi a peccatis, niſi prius fuerit ab excommunicatione abſolutus.

Item ei non licet ſub mortali intereſſe Sacro, aut divino officio, cap. *Alma, de ſentent. excommunicat. in 6.* Quod ſi facile poſſit abſolutionem a cenſura ſibi comparare, & non conetur, omiſſio Sacramentorum Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, imo & Miſſæ dum urget præceptum, ei ad culpam mortalem imputabitur, quamvis in tali ſtatu teneatur ab illis abſtinere. Quia lex præcipiens ali-

quid,

quid, præcipit etiam media ad illud neceſſaria, ſaltem non valde difficilia, qualis eſt cenſuræ remotio, ad quam aliunde tenetur. Poteſt tamen concionem audire, cap. 43. *de ſentent. excommun.* ſed finita concione tenetur recedere, ne cum aliis communicet.

Si autem ſit obligatus ad horas canonicas, tenetur eas ſolus recitare, non quidem ut perſona publica, & ab Eccleſia legata, quum ſit ab ejus corpore abſciſſus ſaltem jure, ſi ſit toleratus, ſed ut perſona privata; par enim non eſt, ut quis commodum ex ſuo delicto percipiat. Præterea excommunicatio, quum ſit pœna, non debet obligationem, & onus auferre, & immunitatem conferre. Sed ei non licet adhibere ſocium: nam omnis communicatio cum alio eſt ei prohibita præſertim in orationibus, nec ei licet dicere, *Dominus vobiſcum*, quia hæc verba ſignificant publicæ perſonæ ſacram cum populo communicationem, quæ ei interdicta eſt, quare ejus loco debet dicere, *Domine, exaudi orationem meam*, &c.

3. Eſt inhabilis ad dignitates, & beneficia accipienda, ita ut reſignatio, electio, præſentatio, collatio, permutatio, & quælibet alia beneficii proviſio facta in favorem excommunicati etiam tolerati, & acceptatio ſit nulla, cap. 7. *de Clerico excommun.* Item eſt inhabilis ad penſionem clericalem: nam communione Eccleſiæ privatus, eſt incapax recipiendi bona Eccleſiæ diſpenſationi commiſſa. Idque conſtat ex uſu, & ſtylo Curiæ: nam in litteris Pontificiis apponitur abſolutio ab excommunicatione ad hunc effectum. Quare qui in excommunicatione obtinuit beneficium, aut penſionem clericalem, non poteſt percipere fructus, & ſi perceperit, tenetur eos reſtituere; nec poteſt tale beneficium permutare, aut reſignare in favorem. Quia nullum jus ad beneficium, penſionem, & fructus habet, quum ejuſmodi collatio ſit nulla. Idque licet ignoretur excommunicatio; quia ignorantia invincibilis, licet excuſet a culpa, non tamen facit actum validum, qui erat alias invalidus; nam actus non poteſt eſſe validus ſine omnibus requiſitis ad ejus valorem.

Imo excommunicatus quamvis beneficio ante obtento non privetur, & ideo ad horas obligetur ratione illius, poteſt tamen eo privari, & non facit fructus ſuos durante excommunicatione, ideoque eos omnes, ac diſtributiones reſtituere tenetur ante omnem ſententiam. Ita Covarr. Suarez, Toletus, & alii multi, ex cap 52. *de appellati* ibi: *Illi proventus Eccleſiaſtici merito ſubtrahuntur, cui Eccleſiæ communio denegatur*. Hanc autem privationem ipſo facto latam eſſe docet valde communis ſententia: tum quia vox *ſubtrahuntur*, ſignificat factum ex vi Cenſuræ, non præceptum de imponenda illa pœna: tum quia hæc privatio fructuum æquiparatur ibi privationi communionis Eccleſiæ; nec ſuſpenditur per appellationem ab excommunicatione, ibid. *Ita Suarez*.

4. Privatur omnis ſpiritualis juriſdictionis uſu, ita ut pec-

peccet mortaliter, ſi ordinet, cenſuras, vel leges ferat, diſpenſet, conferat beneficia, ad ea eligat, inſtituat, præſentet, &c. cap. 24. *de ſentent. & re judic.* Tamen actus juriſdictionis, ſi toleratus ſit, ſunt validi ob bonum commune, ex Conſtit. Martini V. cit. ubi dicitur, poſſe ab excommunicatis toleratis recipi Sacramenta

5. Excommunicato etiam tolerato interdicitur omnis communicatio cum Fidelibus, cap. 18. 29. & 59. *de ſent. excommun. &c.* cap. *Alma*, *hoc tit. in 6.* & cap. 2. *de except.*

Primo quidem in rebus ſacris, ut in Miſſæ ſacrificio, & aliis divinis officiis, quo nomine comprehenduntur horæ canonicæ, omnis oratio publica, proceſſio, benedictio, aliæque ſimiles actiones ſacræ, quæ ſolemniter fiunt ex inſtitutione Chriſti, vel Eccleſiæ, aut propriæ ſunt alicujus ordinis clericalis.

Quod ſi excommunicatus in Eccleſia divinis officiis interſit, ſi toleratus ſit, non debent intermitti officia, quia non eſt evitandus. Si vero ſit nominatim denuntiatus, monendus eſt a celebrante ut exeat. Quod ſi non pareat, incurrit novam excommunicationem Papæ reſervatam, ſicut & alii, qui prohibent ne exeat, *Clement.* 2. *de ſent. excomm.* & tunc ſi commode fieri poteſt, vi expellendus eſt. Si nequeat expelli, adſtantes exire tenentur, ne cum illo communicent, & ipſe ſacerdos tenetur Miſſam inchoatam abrumpere, ſi nondum incœpit Canonem: ſi incœpit, debet ſolo miniſtro manente pergere uſque ad communionem incluſive, & reliqua perficere in ſacriſtia. Sacerdos autem ſcienter celebrans coram excommunicato vitando, peccat mortaliter, & ligatur interdicto ab ingreſſu Eccleſ[illegible]p. *6. de privil.* in 6.

Secundo in actionibus fo[illegible]s, ita ut excommunicatus nequeat eſſe Judex, procurator, actor, tabellio, teſtis, &c. nec ei liceat tales actiones exercere, cap. 8. *de ſent. excommun. in 6.* Ejus tamen acta valent, ſi ſit toleratus, & non repellatur: ſecus ſi non ſit toleratus.

Tertio in actionibus civilibus juxta hunc verſum:

Os, orare, vale, communio, menſa negatur.

Os ſignificat colloquium, allocutiones ſive nutibus, ſive verbo, aut ſcripto, & quævis amicitiæ ſigna, ut oſcula, amplexus, &c. *Orare*, id eſt communicatio in orationibus, & divinis Officiis. *Vale*, ſignificat ſalutationes urbanas verbo, nutu, aut alio ſigno. *Communio*, id eſt, omnis ſocietas, quæ habetur in communi habitatione, in contractibus, negotiis & aliis actionibus: ita ut non liceat cum eo contrahere, laborare, iter facere, aut quodvis opus præſtare. *Menſa* denotat omnem convictum, & convivia. Eccleſia autem utpote communitas perfecta habet poteſtatem non minus, quam quælibet alia ſubditos ſibi non obſequentes a reliquorum conſortio ſegregandi; & ea utitur,

tum

tum ne rebelles criminis contagione alios inficiant, tum ut ipſi tanto magis pudefacti citius reſipiſcant, tum ad exemplum, & terrorem aliorum.

Licet tamen extra divina officia communicare cum non tolerato in his caſibus in jure exceptis, ut cap. *Quoniam* 11. quæſt. 3. & hoc verſu contentis:

Utile, lex, humile, res ignorata, neceſſe.

Prima itaque cauſa excuſans eſt *utilitas* ſpiritualis etiam ipſius excommunicati, quum ſcilicet id expedit ad ejus ſalutem, ut ad meliorem frugem reducatur, cap. 43. *de ſentent. excommun.* Item alterius utilitas temporalis notabilis, v. gr. ad petendum conſilium, ſubſidium, vel ſolutionem debiti; non tamen ad denuo contrahendum, ex cap. 34. *eod. tit.* Secunda eſt *Lex*, nempe connubii, quæ jubet, ut conjuges mutua ſibi officia præſtent. Tertia *humile*: Sunt officia filiorum erga parentes, & famulorum erga dominos, ſi ſerviebant ante excommunicationem; item inferiorum erga ſuperiores quoad ea, quæ ſpectant ad communicationem neceſſariam iis, qui habitant in eadem familia, &c. Quarta eſt *ignorantia* juris, vel facti. [illegible]uinta eſt *caſus nece[illegible]atis* animæ, vel corporis alte[illegible] v. gr. ad comparanda victui neceſſaria, &c. Item ne[illegible]s auxilii, conſilii, vel refugii.

6. Sextus excommunicationis majoris effectus eſt irritatio gratiarum Apoſtolicarum, cap. 1. *de reſcript. in 6.* Quare Papa in ſuis reſcri[illegible] præmittere ſolet abſolutionem ab omnibus cenſu[illegible]ntaxat ad effectum gratiæ ab ipſo conceſſæ, quæ ſi [illegible] in reſcripto, irrita eſſet gratia conceſſa excommu[illegible] Non ideo tamen legitime poſſidetur beneficium per reſignationem ſimoniacam in Curia Romana obtentum ab illa abſolutione ad effectum; quia talis proviſio eſt nulla, quum ſit obreptitia, & contra intentionem Papæ obtenta, & irrita independenter a Cenſura.

,, NOTA. Hæc omnia jura, & pœnæ etiamnum vigent: ita ut
,, quis excommunicatus, etiam toleratus, & occultus peccet,
,, quum communicat cum Fidelibus in actionibus ſacris, vel pro-
,, phanis, aut actum quemlibet ſupradictum exercet. Nam Leo X.
,, in Bulla citat. a Concil. Later. V. ſeſſ. 11. approbata, expreſſe
,, declarat, ſe per ſuum decretum *non intendere excommunicatos*,
,, *ſuſpenſos*, *& interdictos in aliquo relevare*, *nec eis quomodo-*
,, *libet ſuffragari*. Quod jam declaraverat Concil. Baſil. ſeſſ. 20.
,, & antea Martinus V. ut paſſim teſtantur Doctores, quamvis hoc
,, non legatur apud S. Antoninum. Poteſt tamen excommunicatus ex-
,, cuſari ob impotentiam moralem, ut ſi non poſſit abſtinere ab
,, hac communione ſine ſcandalo, vel gravi damno, aut infamia
,, gravi, quando crimen eſt occultum; quia præcepta Eccleſiæ or-
,, dinarie non obligant cum gravi damno. Fideles autem non pec-
,, cant communicando cum excommunicatis toleratis; ſecus ſi non
,, ſint tolerati, ex eadem Conſtitutione.

7. Excommunicatus non toleratus privatur eccleſiaſtica ſepultura, ita ut non liceat in loco ſacro eum ſepelire, & ſi ſepeliatur, debeat exhumari, ſi ab aliorum corporibus diſcerni queat, cap. 12. *de ſepult.* ibid. *Sacris eſt canonibus inſtitutum, ut quibus non communicavimus vivis, non communicemus defunctis, & ut careant eccleſiaſtica ſepultura, qui prius erant ab eccleſiaſtica unitate præciſi, nec in articulo mortis Eccleſiæ reconciliati fuerint.*

Sed quid ſi excommunicatus reſipuerit, & per contritionem perfectam juſtificatus fuerit?

Reſp. Semper manet obnoxius his pœnis donec abſolutus ſit, cap. *Sacris, de ſentent. excommun.* Quia Cenſura, quamdiu manet, habet effectus ſuos. Tamdiu autem manet, quamdiu non tollitur per abſolutionem; & alioqui non eſſet opus abſolutione.

Quæſt. IV. *An ſit mortale communicare cum excommunicato non tolerato?*

Reſp. Ex S. Thoma, & ex communi ſententia eſt mortale communicare in rebus ſacris, ut officiis divinis, cap. 29. cauſa 11. quæſt. 3. Nam materia gravis eſt, & valde repugnat tum authoritati, & fini Cenſuræ, tum etiam dignitati rerum ſacrorum. Sed ſolum veniale eſt in aliis, niſi in crimine, ob quod alter excom[illegible]atus eſt, vel niſi ſit contra ſpeciale præceptum Superio[illegible]vel cum ſcandalo, aut contemptu legis, ut ſi communicatio eſſet frequens: quia, inquiunt, communicatio in rebus civilibus non cenſetur hic materia gravis; nam non repugnat graviter fini excommunicati[illegible]niſi ſit frequens.

Communicans autem cu[illegible]mmunicato in crimine criminoſo, hoc eſt coope[illegible]pæ, vel contumaciæ, ob quam lata eſt excommunicatio, v. gr. præbendo conſilium, auxilium, vel favorem, ſemper peccat mortaliter, & eamdem incurrit excommunicationem, cap. 29. & 55. *de ſentent. excommun.* quia faciens, & conſentiens pari pœna puniri debent.

Quæſt. V. *Quinam ſunt effectus excommunicationis minoris?*

Reſp. Tres ſunt. 1. Privatio, ſeu prohibitio receptionis Sacramentorum, cap. 59. *de ſentent. excommun.*

2. Privatio paſſivæ electionis ad dignitates, & beneficia. Quare illa ligatus peccat graviter, ſi ſcienter recipiat Sacramentum, vel beneficium, quia violat præceptum Eccleſiæ in re gravi. Non fit tamen irregularis, nec electio, aut proviſio eſt irrita, ſed ſolum irritanda, cap. ult. *de Cleric. excommun.*

3. Privatio adminiſtrationis licitæ Sacramentorum, ex eod. cap. ubi dicitur, *peccare conferendo Eccleſiaſtica Sacramenta.*

Quæſt. VI. *Quænam ſunt excommunicationes reſervatæ Papæ, & Epiſcopis?*

Reſp. Circa hoc conſuli debet propriæ Diœceſis Ritua-

le. Hic tamen operæ pretium eſt explicare excommunicationem contra percuſſores Clericorum a Concil. gener. Later. II. can. 15. latam, his verbis: *Placuit, ut ſi quis ſuadente diabolo hujus ſacrilegii reatum incurrerit, quod in Clericum, vel Monachum violentas manus injecerit, anathematis vinculo ſubjaceat: & nullus Epiſcoporum illum præſumat abſolvere, niſi mortis urgente periculo, donec Apoſtolico conſpectui præſentetur, & ejus mandatum ſuſcipiat.*

I. Nemo cujuſvis ordinis, dignitatis, ſexus, ſtatus ab ea eximitur, ne impubes quidem rationis compos. Imo hanc incurrunt mandantes, conſentientes, & conſulentes, effectu ſecuto; item non impedientes, ſi ex officio ad hoc teneantur, vel ſi potuerint impedire ſine damno, periculove ſuo, & doloſe permiſerint, cap. 47. *de ſentent. excommun.* Item ratam habentes percuſſionem ſuo nomine factam, etiamſi non conſuluerint, nec mandaverint, cap. 23. *de ſentent. excommun. in 6.* Item Clericus ſeipſum vulnerans ex malitia, ſeu paſſione: ſecus ſi ex devotione.

II. Per Clericum intelligitur quilibet prima ſaltem tonſura initiatus, modo habitum geſtet clericalem, etiam conjugatus, modo cum unica virgine, cap. unic. *de Clericis conjug. in 6.* Per Monachum intelliguntur omnes utriuſque ſexus Religioſi, cap. 33. *de ſentent. excommun.* Etiam Laici Converſi, ibid. & cap. 5. *de ſentent. excom.* & Novitii, cap. 21. *eod. tit. in 6.* Item Eremita ſubjectus alicui regulæ, & Superiori Eccleſiaſtico, & habitans in oratorio authoritate Epiſcopi.

III. Inſtigante diabolo, hoc eſt illicite, & injuſte.

IV. Per has voces, *manus violentas injecerit*, intelligitur quævis actio corporalis de ſe violenta, injurioſa, ac contumelioſa circa Clericum, vel Religioſum, aut res ei adhærentes, per ſe ſufficiens ad gravem injuriam contra hominem, & reverentiam debitam tali perſonæ, ſive fiat manu, ſive baculo, gladio, lapidibus, &c.

Hinc ipſo facto excommunicatus eſt, 1. Qui talem percutit, vulnerat, conſpuit, evellit crines, lacerat veſtem, & ita ut actio ſit graviter injurioſa. Idque etiamſi Clericus conſentiat; quia actio non ideo deſinit eſſe injurioſa Ordini clericali, in cujus favorem lata eſt excommunicatio, cap. 36. *de ſent. exc.* 2. Qui concludit, aut violenter detinet in carcere, vel loco, unde ſine dedecore exire nequit. 3. Qui perſequitur, ut in flumen, vel foſſam incidat, equo decidat, &c. 4. Qui manus violentas injicit in equum, cui is inſidet, occidendo, vulnerando, lædendo, ſiſtendo per frænum, quæ actio eſt gravis in ratione contumeliæ, &c.

V. Hæc excommunicatio non contrahitur, 1. Quando actio non eſt de ſe violenta, licet ſit injuſta, ut quum fur clam abſcindit crumenam. Item ſi fiat ſine violenta manuum injectione, ut quum verbis contumelioſis afficitur. 2. Si percuſſio ſit jocoſa, cap. 1. *de ſentent. excomm.*

aut caſualis, ut quum janitor, vel apparitor arcens turbam, fortuito caſu percutit Clericum in turba verſantem, cap. 3. *de ſentent. excomm.* 3. Si neſciat eſſe Clericum. 4. Si Prælatus, pater, magiſter ſubditum in minoribus conſtitutum correctionis cauſa moderate percutiat, habita ratione culpæ; quamvis ira accedat, cap. 1. *de ſent. excomm.* Item qui alios e familia ſua, vel propinquos in minoribus conſtitutos leviter percuſſerit, ut cohibeantur a ſuis violentiis, & ſcientia, boniſque moribus imbuantur, cap. 54. *de ſentent. excomm* Imo Prælatus, & præceptor eccleſiaſticus poteſt in majoribus conſtitutum correctionis, & diſciplinæ cauſa caſtigare, c. 10. eod. tit. modo per ſe, vel per alium, ſi neceſſitas urgeat, caſtiget; non tamen per laicum, alioqui contrahitur excommunicatio, c. 24. eod. tit. 5. Si Clericus etſi culpabiliter percutiatur eo inſtanti, quo deprehenditur turpiter agens, hoc eſt, actum quemvis impudicum exercens cum matre, uxore, filia, vel ſorore percutientis: ſecus ſi cum alia. Idem ſi quis Clericum percutiat ad defendendam vitam, aut bona ſua cum debita moderatione, cap. 3. *de ſentent. excomm. in 6.* 6. Si percutiatur Clericus, qui a privilegio Canonis excidit, v. gr. bigamus, vel qui ter monitus non geſtat habitum clericalem. 7. Si Clerici impuberes ſe invicem percuſſerint, aut unus alterum percuſſerit. Secus ſi ſcholaſtici Clerici puberes ex odio, ſeu gravi ira ſe percuſſerint, cap. 1. *de ſentent. excommun. in 6.*

VI. Duplex diſtinguitur Clerici percuſſio etiam mortalis. Alia dicitur enormis, ac gravis, & talis cenſetur vel ratione valde magnæ gravitatis ipſius percuſſionis, qualis eſt occiſio, mutilatio, notabilis effuſio ſanguinis ex vulnere, carnis laceratio, dentium, vel multorum capillorum evulſio; vel ratione eminentiæ perſonæ percuſſæ, ut ſi ſit Epiſcopus, vel Prælatus, etiam ſi alapa tantum percutiatur.

Altera dicitur levis, ſeu mediocris, ſcilicet comparate ad enormem; & eſt ea, quæ nullam maculam, lacerationem carnis, mutilationem, copioſi ſanguinis effuſionem, nec dentium, aut multorum capillorum evulſionem intulit, nec eſt contra Epiſcopum, Cardinalem, vel Prælatum, nec magnum ſcandalum parit.

Prima eſt reſervata Papæ, ſecunda Epiſcopis, cap. 17. *de ſentent. excom.* Prælati vero Religioſorum poſſunt abſolvere ſuos ſe invicem percutientes, modo percuſſio non ſit enormis, cap. 32. eod. tit. Quod ſi Religioſus percuſſus non ſubjaceat eidem Superiori, percutiens debet a ſuo, & percuſſi Prælato abſolvi, cap. 32. eod. tit. Si Religioſus Clericum ſæcularem percuſſerit, non poteſt abſolvi niſi ab Epiſcopo, cap. 21. *de ſentent. excomm. in 6.* vel a Papa, ſi percuſſio ſit enormis.

CA-

CAPUT III.

De Interdicto.

Quæſt. I. QUid, & quotuplex eſt interdictum?

Reſp. Interdictum eſt cenſura, qua prohibentur officiorum divinorum celebratio publica, & auditio, quædam Sacramenta, & Eccleſiaſtica ſepultura.

Dividitur in locale, perſonale, & mixtum. Interdictum locale eſt, quod directe fertur in locum, prohibendo ne ſupradicta in eo exerceantur. Perſonale eſt, quod immediate fertur in perſonam, ei prohibendo iſtorum exercitium, & participationem, ubicumque exiſtat. Mixtum eſt, quod & perſonam, & locum immediate afficit.

Duo priora ſubdividuntur in generale, & particulare. Interdictum locale generale eſt illud, quo interdicitur locus aliquis communis, ut Regnum, Provincia, Civitas, &c. Particulare eſt, quo interdicitur aliquis locus particularis, v. g. una Eccleſia, vel aliqua ex iis, quæ ſunt in Civitate. Perſonale generale eſt illud, quo interdicitur aliqua hominum communitas, prout conſtituit unum corpus, ut omnes perſonæ Regni, vel Civitatis. Particulare eſt illud, quo interdicitur una perſona, vel plures perſonæ ut particulares.

Eſt etiam quædam partialis interdicti ſpecies, qua prohibetur ingreſſus in Eccleſiam; & ſi quis in tali interdicto ſine pœnitentia moriatur, non debet in loco ſacro ſepeliri, cap. 20. *de ſent. excomm. in 6.*

Sed circa hæc interdicta notanda ſunt ſequentia: 1. Interdictum in Urbem latum afficit etiam ſuburbia, & ædificia continentia, quamvis ſint ſub juriſdictione ſeu temporali, ſeu ſpirituali alterius, cap. 17. *de ſentent. excommun. in 6.* ne contemnatur interdictum, ſi populus in ſuburbiis poſſet divinis officiis intereſſe. Item interdictum alicujus Eccleſiæ ad cœmeterium, & ſacella ei contigua extenditur, *ibid.* At interdicto cœmeterio non interdicitur Eccleſia ei contigua: nam acceſſorium ſequitur principale, non viciſſim.

2. Interdictum ab Epiſcopo in Civitatem latum debet etiam ab exemptis ſervari. Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 12.

4. Interdicto generali locali non comprehenduntur perſonæ: unde incolæ Civitatis interdictæ poſſunt intereſſe Sacro, & Officiis divinis in aliis locis. Et viciſſim interdicto perſonali non comprehenditur locus, niſi exprimatur. Hinc interdictis Clericis alicujus Eccleſiæ, non cenſetur ipſa Eccleſia interdicta, & cæteri poſſunt in ea celebrare. Interdictum tamen locale eſt etiam perſonale reſpectu eorum, qui ſua culpa fuerunt illius cauſa, ideoque non poſſunt etiam extra locum interdictum intereſſe divinis.

4. Interdicta aliqua Communitate, interdicuntur ſingulæ ejus perſonæ etiam innocentes, ſed hæ ſolum quatenus ſunt pars communitatis. Quare ſi deſinant eſſe membra illius, deſinunt eſſe interdicta: non item nocentes, cap. *26. de ſent. excommun. in 6.*

5. Interdicto populo, non interdicitur Clerus, nec extranei, qui ibi ſunt negotiorum cauſa; & viciſſim interdicto Clero, non interdicitur populus, ex cap. cit. nec Religioſi, niſi qui ratione officii paſtoralis cenſentur eſſe de corpore Cleri ſæcularis.

6. Ad interdictum ſpeciale perſonale requiritur culpa mortalis propria, quum hoc ſit gravis pœna, utpote privans magnis bonis ſpiritualibus. Ad locale autem, vel perſonale generale requiritur peccatum grave contumaciter admiſſum a capite, vel a præcipuis membris, licet reliqui culpa vacent, ex eod. cap. Quia hæc pœna redundat in communitatem, quam privat cultu divino publico.

7. Per privilegium abſolvendi ab omnibus Cenſuris non intelligitur poteſtas tollendi interdictum locale, aut perſonale generale; & neutrum poteſt tolli, niſi ab habente jurisdictionem in foro externo in locum, vel communitatem interdictam.

Quæſt. II. *Quot ſunt effectus interdicti?*

Reſp. Tres ſunt. 1. Eſt prohibitio celebrationis, & auditionis divinorum officiorum, per quæ intelliguntur Miſſa, horæ canonicæ, vel aliæ preces ſolemniter recitatæ, ſupplicationes, benedictiones nuptiarum, aquæ, &c. demum omnis actio ab Eccleſia ordinata ad cultum Dei, & exercenda ejus nomine ab ejus Miniſtris.

Licita tamen eſt concio. Et tenentur Clerici interdicti Horas Canonicas privatim recitare. Imo ex cap. *Alma, de ſentent. excommun. in 6.* Clerici, & Religioſi non interdicti poſſunt, & debent, uti antea, quotidie in ſuis Eccleſiis Miſſas, & divina officia celebrare, ſed ſubmiſſa voce, januis clauſis, excluſis excommunicatis, ac interdictis, & non pulſatis campanis. Item permittitur, ut in feſtivitatibus Natalis Domini, Paſchæ, Pentecoſtes, & Aſſumptionis B. Virginis campanæ pulſentur, & januis apertis alta voce divina officia ſolemniter celebrentur, excluſis excommunicatis, ſed admiſſis interdictis; modo qui cauſam interdicto dederunt ad altare nullatenus appropinquent. Hoc privilegium extendit Martinus V. ad feſtum Corporis Chriſti, & ejus octavam.

2. Eſt prohibitio receptionis, & adminiſtrationis quorumdam Sacramentorum, exceptis Baptiſmo, Confirmatione, & Pœnitentia, quæ conferri poſſunt etiam ſanis quoties libuerit; non tamen excommunicatis, & iis, qui cauſam interdicto dedere, vel qui ad perpetrandum delictum, ob quod Interdictum latum eſt, præbuerunt conſilium, auxilium, vel favorem; niſi prius ſatisfecerint ob delictum, vel de ſatisfactione cautionem dederint, cap. *Alma* cit.

Poteſt

Poteſt etiam perſonaliter interdictis deferri modo ſolito Euchariſtia, ſi ſint in probabili mortis articulo, cap. 11. *de pœnit.* Quare tempore interdicti prohibetur dumtaxat Euchariſtia danda Laicis ſanis, Ordinatio, Extrema Unctio, quæ tamen ſecundum varios conferri poteſt infirmis, qui nequeunt alia Sacramenta ſuſpicere, quia tunc eſt neceſſaria, & benedictio nuptialis. Quoad Sacramentum Matrimonii, juxta multos licite, & valide contrahitur in omnibus interdictis.

3. Eſt prohibitio Eccleſiaſticæ ſepulturæ, quæ in interdicto locali extenditur ad infantes, & amentes. Si tamen interdictus jam ſit humatus in loco ſacro, quamvis illicite, non eſt exhumandus. Clerici autem, qui non ſunt ſpecialiter interdicti, nec interdictum violarunt, poſſunt, ſed ſine cantu, & campanarum pulſu ſepeliri in loco ſacro interdicto, ſed non ſpecialiter, cap. 11. *de pœnit.* Laici vero, qui non ſunt perſonaliter interdicti, nec cauſam culpabilem interdicto dederunt, ſepeliri poſſunt in loco ſacro non interdicto.

Porro qui ob interdictum humatus eſt in loco profano, eo finito, transferendus eſt in locum ſacrum; modo non fuerit ſpecialiter interdictus, nec cauſam interdicto dederit.

Quæſt. III. *Quænam ſunt pœnæ violantium interdictum?*

Reſp. 1. Peccant mortaliter: nam præceptum Eccleſiæ violant in re gravi. 2. Qui illud violat exercendo actum proprium Ordinis, fit irregularis, cap. 18. & 20. *de ſentent. excommun. in 6.* 3. Excommunicationem Papæ reſervatam incurrunt Domini temporales compellentes Clericos ad celebranda publice officia in loco interdicto, vel impedientes, ne publice excommunicati, aut interdicti exeant tempore officiorum. Item ipſi interdicti poſt monitionem non exeuntes. *Clement.* 2. *de ſentent. excommun.* 4. Qui interdictos extra caſus conceſſos ſcienter ſepeliunt in loco ſacro, contrahunt excommunicationem Epiſcopo reſervatam. *Clement.* 1. *de ſepult.* 5. Excommunicantur Religioſi etiam exempti, qui non ſervant interdictum generale locale a Papa, vel Ordinario latum, quando ſervatur a matrice Eccleſia, vel a Parochiali loci, in quo habitant. *Clement.* 2. *de ſentent. excommun.*

Quæſt. IV. *Quid eſt ceſſatio a divinis?*

Reſp. Eſt Eccleſiaſtica prohibitio, qua Clerici ſub mortali ceſſare debent a celebratione officiorum divinorum, & adminiſtratione Sacramentorum, niſi quatenus neceſſitas poſtulat. Fit in ſignum gravis doloris ab Eccleſia concepti ob gravem aliquam injuriam ſibi, vel honori divino illatam, & per modum juſtæ defenſionis. Eoſdem ferme effectus habet, quos interdictum. Non eſt tamen Cenſura, quum non ſit pœna medicinalis; unde ejus violatio, licet ſit mortalis, non inducit irregularitatem, c. 18. *de ſent. excomm. in 6.* Religioſi ea

violantes incurrunt excommunicationem. *Clem. 1. de ſent. excommun.*

CAPUT IV.

De Suſpenſione.

Quæſt. I. QUid, & *quotuplex eſt?*

Reſp. 1. Suſpenſio eſt cenſura Eccleſiaſtica, qua Clerico prohibetur uſus Eccleſiaſtici officii, vel beneficii, vel utriuſque: ſive qua Clericus privatur exercitio poteſtatis, quæ ei competit ratione officii clericalis, vel beneficii, vel utriuſque.

Reſp. 2. Multiplex eſt ſuſpenſio. Nam alia eſt ab officio, per quod intelligitur poteſtas ordinis, & juriſdictionis, unde eſt ſuſpenſio ab exercitio ordinis, & juriſdictionis: alia a beneficio, & alia demum ab officio ſimul, & beneficio.

Item alia eſt ab ordine tantum, qua Clericus privatur ſolum uſu ſuorum ordinum, ita ut ei non liceat Miſſam celebrare, Sacramenta miniſtrare, fungi munere Diaconi, vel Subdiaconi; alia a juriſdictione tantum, qua Clericus privatur ſolum uſu juriſdictionis, ita ut non poſſit licite cenſuras ferre, inſtituere, delegare ad munia Sacerdotalia, &c. Et alia a beneficio tantum, quæ privat ſolum fructibus beneficii. Hæ tres ſuſpenſiones poſſunt eſſe vel in totum, vel in partem; nam ſuſpenſio poteſt eſſe tantum a parte officii, ſeu aliqua tantum functione ſive ordinis, ſive juriſdictionis.

Denique ſuſpenſio alia fertur ad certum tempus, vel ſub conditione, alia abſolute, & ſine determinatione temporis, alia ob culpam mere præteritam, vel in perpetuum, vel ad certum tempus, quo tranſacto per ſeipſam expirat.

Obſervanda ſunt ſequentia.

1. Ut cognoſcatur qualis, & quanta ſit ſuſpenſio, conſideranda ſunt verba, quibus fertur, & quæ in hac materia utpote odioſa debent ſtricte accipi.

2. Suſpenſus ab officio ſimpliciter non cenſetur ſuſpenſus a beneficio, nec contra, ex c. 10. *de purgat. canon.* & c. 14. *de vita, & honeſt.* quia ſunt pœnæ diverſæ, & a ſe invicem ſeparabiles. Unde ex communi ſententia is licite percipit fructus beneficii, modo per alium ſuppleat beneficii munera, quæ non poteſt exercere, ad quod tenetur, quum retineat titulum, & onera beneficii; alioqui non poteſt eos percipere; quia non conferuntur, niſi propter officium. Diſtributiones autem non poteſt percipere, nec retinere, quia non conferuntur niſi iis, qui per ſe miniſtrant.

3. Quando in ſuſpenſione exprimitur pars officii, non eſt ſuſpenſus ab altera. Si autem dicatur ſuſpenſus ab officio ſimpliciter, hoc eſt, ſine addito, privatus eſt omni exercitio tam ordinis, quam juriſdictionis, ut con-

conſtat ex jure, uſu, ac ſenſu communi; nam ad officium Clericale pertinent ea, quæ ſunt ordinis, & juriſdictionis. Dico, *ſimpliciter*: nam ſuſpenſio interdum fertur ab aliquo determinato officio, cum addito, ut ab officio Pontificali, vel Parochiali, vel Sacerdotali. Et tunc ſuſpenſo non prohibetur exercitium alterius officii, quod non includitur in officio prohibito.

4. Suſpenſus ab ordine ſimpliciter, non ideo a juriſdictione ſuſpenditur, nec e contra; quia Ordo eſt quid diſtinctum a juriſdictione, neque eſt illi neceſſario annexus. Hinc ſuſpenſus ab Ordine ſimpliciter, poteſt exercere omnes actus juriſdictionis ad Ordinem non pertinentes, v. gr. Epiſcopus etſi ſuſpenſus poteſt alteri delegare poteſtatem abſolvendi a peccatis, quamvis ipſe non poſſit abſolvere. Item ſuſpenſus a juriſdictione ſimpliciter, non eſt ſuſpenſus ab actibus Ordinis, qui juriſdictionem non requirunt: unde poteſt facere Sacrum, ſed non abſolvere.

5. Suſpenſus ab Ordine ſuperiore, non eſt ſuſpenſus ab inferiore, v. gr. ſuſpenſus præciſe a ſacerdotio, non eſt ſuſpenſus a diaconatu, & aliis inferioribus; nam qui prohibet majus, non cenſetur prohibere minus. E contra ſuſpenſus a minore Ordine, ſuſpenſus quoque eſt a majore, quia cui non licet quod minus eſt, non licet quod majus eſt.

6. Suſpenſus a beneficio ſimpliciter, cenſetur ſuſpenſus ab omnibus beneficiis, niſi ſenſus expreſſe reſtringatur. Suſpenſus vero ſimpliciter, intelligitur ab officio, & beneficio ſimul: nam locutio indefinita æquivalet univerſali.

Quæſt. II. *Quinam ſunt effectus Suſpenſionis?*

Reſp. 1. Suſpenſus ab officio etiam occultus, 1. peccat mortaliter, ſi exerceat actum ſive Ordinis, ſive juriſdictionis; quia violat prohibitionem Eccleſiæ in re gravi, idque ubicumque exerceat: nam cenſura contracta ſequitur reum ubicumque ſit. Ita communiter, etiamſi ſuſpenſio lata ſit a proprio Epiſcopo, quia eſt præceptum perſonale immediate reſpiciens perſonas, eaſque obligans extra territorium. Actus tamen Ordinis a juriſdictione non pendentes ſunt validi: quia Eccleſia non poteſt tollere poteſtatem Ordinis, ſed ſolum ejus exercitium prohibere. Actus vero juriſdictionis ſunt invalidi, ſi ſuſpenſus ſit nominatim denuntiatus, quia privatur actuali juriſdictione: ſed validi ſunt, ſi non ſit denuntiatus, ex Conſtitut. Martini V. *Ad evitandum*.

2. Illicite beneficium novum reciperet, & ei conferretur, quæ collatio eſt ſaltem irritanda ex cap. 8. *de conſuet.* quia qui privatus eſt aliquo actu, vel munere, eſt etiam privatus ſuſceptione eorum, quæ ad talem actum, vel munus ordinantur. Sive, quod idem eſt, cui prohibetur actus, vel munus aliquod, ei quoque prohibentur ea, quæ ad talem actum, vel munus ordinantur, ex cap. ult. *de cleric. excomm.*

3. Suſpenſus fit irregularis, ſi exerceat functiones Ordinis proprias, quæ competunt Clericis, cap. 2. *de ſent. & re judic. in 6.* ex Conc. gener. Lugdun. Secus, ſi exerceat tantum ea, quæ ſunt juriſdictionis, vel quæ laici poſſunt præſtare, ut ſi canat epiſtolam ſine manipulo.

Reſp. 2. Suſpenſus a beneficio licet occultus privatur omnibus ſuorum beneficiorum fructibus, quibus continentur diſtributiones quotidianæ, utpote pars fructuum, ita ut non poſſit eos licite percipere, & receptos tenetur reſtituere ante omnem ſententiam: nam cenſura impedit eorum acquiſitionem, unde ad eum non pertinent. Nemo autem retinere poteſt quod ſuum non eſt. Tenetur nihilominus horas recitare, & alia onera beneficii præſtare, quia hæc obligatio annexa eſt beneficio, quod retinet; nec ab ea liberatur ob privationem fructuum, quæ ei in pœnam culpæ juſte imponitur, remanente onere: cenſura enim non tollit onus in detrimentum Eccleſiæ, & Fundatorum.

Non videtur tamen privari jure eligendi, præſentandi, conferendi beneficium, &c. ſibi competente ratione beneficii, a quo ſuſpenſus eſt. Quia electio activa, præſentatio, collatio non ſunt proprie loquendo fructus beneficii, ſed actus officii tali beneficio annexi: in materia autem pœnali verba ſumi debent in ſenſu proprio, & ſtricto.

Quæſt. III. *A quo, & quomodo tolli poteſt Suſpenſio?*

Reſp. 1. A ſuſpenſionibus, etiam ſi jure reſervatæ non ſint, non poſſe Parochos, neque alios vulgares confeſſarios abſolvere, niſi ſpeciale privilegium, vel delegatam poteſtatem acceperint a Papa, vel ab Epiſcopo, ſi non ſint ſpecialiter reſervatæ Papæ, docent *Suarez*, *Navarr.*, *Layman*, *&c.* tamen alii cenſent, quemlibet Sacerdotem legitime approbatum poſſe abſolvere ab omnibus cenſuris, etiam ſuſpenſione, a jure latis non reſervatis.

Reſp. 2. Si ſuſpenſio abſolute, & ſine determinatione temporis inflicta ſit ob contumaciam, tollitur per ſolam abſolutionem. Si autem lata fuerit ad certum tempus, v. g. triennium, vel ſub conditione, tranſacto tempore, vel conditione impleta, ſuſpenſio ceſſat per ſe ipſam ſine alia abſolutione. Si vero impoſita ſit in perpetuum ob culpam præteritam, tamquam mera pœna, tollitur ſolum per diſpenſationem, ſeu relaxationem Prælati, vel ejus delegati, quia non eſt cenſura.

Quæſt. IV. *Quibus caſibus uſitatioribus incurritur ſuſpenſio ipſo jure?*

Reſp. Sequentibus. 1. Qui Ordines ſacros recipiunt, vel ab alieno Epiſcopo ſine dimiſſoriis, vel a proprio in aliena diœceſi, vel confecto titulo, vel per ſaltum, vel in cenſura, vel extra tempora a jure ſtatuta, vel ſine legitima ætate, aut facultate, vel poſt matrimonium contractum licet non conſummatum; item qui furtive ordinan-

nantur, hoc eſt, qui non approbati inter ordinandos irrepſerunt, aut alium in ſui locum ſubſtituunt examini; hi omnes ſuſpenſi ſunt ab executione Ordinum, & ſi Ordinem aliquem exerceant, fiunt irregulares.

2. Qui eodem die duos ſacros Ordines recipit.

3. Ordinans, & Ordinatus ſimoniace eſt ſuſpenſus ab Ordinibus.

4. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 24. c. 1. Parochus, vel alius ſacerdos jungens ſponſos alterius parochiæ fine illorum Parochi licentia.

5. Occupantes bona, vel cenſus Eccleſiæ, beneficii, vel alterius pii loci.

6. Simoniaci, ſodomiam exercentes, provocantes ad duellum, vel acceptantes, &c.

7. Apoſtatæ a religioſo ordine, præſertim ſi in apoſtaſia recipiant Ordines.

„ NOTA. Epiſcopi ex privilegio non incurrunt ſuſpenſionem,
„ nec interdictum latum a jure, niſi eorum fiat expreſſa mentio.
„ Ita ſtatuit Innoc. IV. in Conc. gener. Lugdun. & refertur cap.
„ 4. *de ſent. excomm. in 6.*

Quæſt. V. *Quomodo Depoſitio, & Degradatio differunt a Suſpenſione?*

Reſp. Depoſitio eſt pœna, per quam Clericus privatur omni officio, & beneficio Eccleſiaſtico in perpetuum ſine ſpe recuperationis, retento ſolo privilegio canonis, & fori; ita ut neque ab ullo percuti, nec trahi poſſit ad tribunal ſæculare. Degradatio vero eſt pœna, per quam quis ſolemniter privatur in perpetuum non ſolum omni officio, & beneficio Eccleſiaſtico, ſed etiam privilegio clericali.

Hæ pœnæ differunt a ſuſpenſione, 1. Quia non ſunt cenſuræ, quum non ſint pœnæ medicinales, ſed mere vindicativæ, utpote inflictæ in perpetuum. 2. Quia privant ipſa poteſtate, ſeu ipſo officio, & beneficio: ſuſpenſio vero privat tantum uſu officii, & fructibus beneficii. Depoſitus tamen, & Degradatus non privantur poteſtate Ordinis, quem ſemper poſſunt valide, licet illicite, exercere, ſi non requirat juriſdictionem.

CAPUT V.

De Irregularitate.

Quæſt. I. **Q***Uid eſt Irregularitas?*

Reſp. Eſt impedimentum canonicum, quo prohibetur ſuſceptio Ordinum, & eorum exercitium. Sive eſt inhabilitas jure canonico inducta, impediens ſuſceptionem Ordinum, & ſuſceptorum exercitium. Differt a cenſura, quod hæc ſit pœna medicinalis

ob culpam inflicta, & ad emendationem delinquentis ordinata: Irregularitas vero immediate, & primario ſtatuta ſit non ad punitionem, emendationemve delinquentis, ſed ob honorem ſacri miniſterii, qui poſtulat, ut qui ad altaris miniſterium aſſumuntur, ſint & integri corpore, & animo puri: unde non neceſſario ſupponit culpam, ut cenſura. Fertur tamen aliquando per modum pœnæ vindicativæ, ſed ſecundario, quatenus ob delicti maculam aliquis cenſetur indignus ſacro miniſterio, ob cujus reverentiam primario infligitur.

Porro nomine Ordinum hic intelligitur etiam prima tonſura, ut conſtat ex praxi Eccleſiæ, & communi Doctorum ſenſu: quia eſt diſpoſitio ad Ordines.

Circa irregularitatem notanda ſunt ſequentia.

1. Nulla eſt irregularitas ab homine, ſed omnis eſt a jure univerſali, ac papali, ex c. 18. *de ſent. excom. in* 6. ubi Bonifacius VIII. declarat per celebrationem in Eccleſia polluta non fuiſſe contractam irregularitatem, *quum id*, inquit, *non ſit expreſſum in jure*, ſcilicet *communi*. Quia quum irregularitas ſit lata primario per modum impedimenti canonici ob decentiam ac reverentiam ſacro altaris miniſterio debitam, hæc impedimenta debent eſſe eadem in tota Eccleſia, ſicuti debita altaris miniſterio reverentia, ac honor communis eſt toti Eccleſiæ.

2. Irregularitas contrahitur ante omnem ſententiam, etiam ob defectum, vel crimen occultum, & non tollitur per abſolutionem, ſed per diſpenſationem in hunc modum: *Diſpenſo tecum ſuper irregularitate, quam incurriſti ob talem cauſam, & habilem reddo, & reſtituo te executioni Ordinum, & officiorum tuorum: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* Ita Rit. Rom.

3. Poteſt quis pluribus irregularitatibus etiam ejuſdem ſpeciei detineri ob idem factum pluries commiſſum. Quare obtinens diſpenſationem irregularitatis cum expreſſione alicujus cauſæ, non cenſetur diſpenſatus in omnibus aliis irregularitatibus contractis ex alia cauſa non expreſſa, niſi ſuperior intendat generaliter diſpenſare: nam una irregularitas poteſt ſine alia auferri, ſicut poteſt ſine illa induci.

4. Clericus irregularis licite obire poteſt omnia munera ſacra, quæ laico competere poſſunt, ut in Eccleſia canere, celebranti miniſtrare, Sacramenta recipere, excepta ordinatione.

5. Ignorantia invincibilis ſolius irregularitatis, etiam ex delicto, juxta communem ſententiam, non excuſat ab illa. Quia irregularitas non eſt pœna medicinalis requirens contumaciam, ſed eſt quædam macula, ſeu inhabilitas annexa a jure non ad emendationem, ſed ob reverentiam ſacris myſteriis debitam.

Quæſt. II. *Quinam ſunt effectus irregularitatis?*

Reſp. Duo, 1. Graviter illicitam reddit ſuſceptionem Or-

Ordinum, etiam primæ tonſuræ, & eorum uſum, non tamen invalidam. Unde peccat mortaliter, qui in irregularitate recipit, vel exercet Ordinem: quia violat præceptum Eccleſiæ in re gravi ad religionem pertinente. Idem dic ſi recipiat primam tonſuram, quia eſt res gravis: nam conſtituit hominem in ſtatu clericali, & reddit capacem beneficii, ac Ordinis, ex cap. ult. *de temp. &c. in 6.* Nullam tamen aliam pœnam ipſo facto latam incurrit: quia nulla talis in jure contra irregularitatis violatores decernitur.

Porro non prohibetur uſus juriſdictionis, quæ exerceri poteſt ſine actu ordinis. Hinc parochus irregularis poteſt delegare ad Sacramenta ſuis parochianis miniſtranda, quamvis ei non liceat illa miniſtrare. Valide tamen abſolveret, quum non privetur poteſtate Ordinis, nec juriſdictionis.

2. Inhabilem reddit ad beneficium recipiendum, ſi ſit totalis, ita ut collatio facta irregulari, ſaltem qui non poteſt omnia ejus munia obire, ſit nulla, ex cap. 2. *de cleric. pugnant.* & c. 18. *de ſent. excomm. in 6.* ubi dicitur *eſſe ineligibilis.* Quia beneficium datur propter officium, & ad hoc ex ſe ordinatur. Quum ergo irregularis ſit inhabilis ad officia exercenda, eſt etiam inhabilis ad beneficia recipienda. Quare qui in irregularitate beneficium recepit, non poteſt illud retinere ſine nova collatione, nec fructus ejus percipere. Idem dic de dignitate, & prælatura regularium, ex c. 12. *de pœnis.* Clericus autem per irregularitatem non privatur beneficio ante obtento, nec ejus fructibus, modo recitet horas, & alia munia per alium exerceri curet, ex c. 3. *Ne Cler. vel Monach.* Debet tamen beneficio privari, ex c. 10. *de exceſſ. prælat.* Imo ſponte illud reſignare, ſi diſpenſatio brevi tempore impetranda non ſit: quia beneficium retinere non debet, qui per ſe ipſum non poteſt officium ullum, vel præcipuum præſtare.

Quæſt. III. *Quotuplex eſt Irregularitas?*

Reſp. Dividitur 1. In eam, quæ eſt ex defectu, ſcilicet inculpabili, & in eam, quæ eſt ex delicto. 2. In totalem, quæ omnium Ordinum ſuſceptionem, & uſum impedit, & in partialem, quæ tantum aliquem actum Ordinis impedit.

Quæſt. IV. *Quænam ſunt Irregularitates ex defectu?*

Reſp. Sequentes. Prima eſt ex defectu animi ſive rationis, ſcientiæ, & fidei obſirmatæ, propter quem irregulares ſunt. 1. Pueri, amentes, furioſi, energumeni, lunatici. 2. Illiterati, ſeu non habentes doctrinam neceſſariam cap. 1. *diſt.* 36. 3 Neophyti, ſeu adulti ad fidem recens converſi a Paganiſmo, aut Judaiſmo, cap. 1. *diſt.* 48.

Secunda eſt ex defectu corporis, ex quo irregularis eſt quicumque talem habet corporis defectum, deformitatem, aut morbum, ut vel non poſſit abſolute, vel non

niſi

niſi cum magna indecentia, vel periculo, vel ſpectantium horrore, aut offenſione exercere actus Ordinum, ex tit. *de corpore vitiat.*, & tit. *de Clerico ægrot.* & ex *diſt.* 55. In dubio autem, num deformitas, vel indecentia ſit ſufficiens, Epiſcopi eſt judicare cap. 2. *de corpore vitiat.*

Hinc irregulares ſunt 1. Cæcus, ſurdus, & enormiter claudus, ut ſi nequeat ſine baculo, vel pede ligneo ire ad altare. 2. Carens naſo, manu, pollice, vel indice. 3. Carens uno oculo cum notabili deformitate; ſecus ſi habens duos oculos, dextro non videat, vel etiam juxta multos ſiniſtro, modo Canonem Miſſæ ſine indecenti faciei converſione legere poſſit. 4. Leproſus, deformiter gibboſus, aut facie maculatus. 5. Morbo caduco laborans, qui tamen ſi ordinatus ſit, & intra annum eo morbo non laboravit, poteſt ſuſceptos Ordines exercere. Si vero raro, & ſine clamore, ac ſpuma laboret, poteſt celebrare cum Sacerdote jejuno, qui deficiente ipſo ſuppleat ſacrificium.

Cæterum corporis vitium occultum non inducit irregularitatem, niſi in tribus caſibus. 1. Si quis membrum, vel partem membri abſque juſta cauſa ſibi amputarit, cap. 2. *diſt.* 33. 2. Irregularis eſt, qui eunuchus propria culpa factus eſt, ſecus ſi a natura, vel ſine culpa, c. 3. *de corpore vitiat.* 3. Ermaphroditus, etiam occultus, quia eſt monſtruoſus. Imo ſi magis, aut æque participet fœmineum ſexum, eſt jure divino incapax Ordinis, & characteris, quia eſt magis, aut tam fœmina quam vir: fœmina autem non eſt capax characteris Ordinis. Eſt etiam arcendus a profeſſione religionis, ob periculum libidinis, & ſcandali.

„ NOTA. Habens corporis defectum impedientem ſuſceptionem
„ ſacerdotii, eſt irregularis ad reliquos Ordines inferiores, & ſa-
„ cros, quia hi ad illud ordinantur. Sed ſi id accidat poſt ſuſce-
„ ptum ſacerdotium, fit tantum irregularis quoad functiones, ad
„ quas eſt inhabilis, non ad alias. Sic ſacerdos, qui amiſit polli-
„ cem, vel indicem, vel oculos, fit irregularis quoad celebratio-
„ nem Miſſæ, non quoad auditionem confeſſionum.

Tertia eſt ex defectu libertatis, ob quem excluduntur ab Ordinibus 1. Mancipia, niſi prius a dominis libertate donati fuerint. 2. Curiales, hoc eſt, qui ex officio negotiis ſæcularibus implicantur, ut procuratores, advocati, notarii, milites, quamdiu tale officium habent, cap. 4. *de Cleric. vel Monach.* 3. Qui obligantur ad ratiocinia reddenda, non debent ordinari, niſi poſt depoſita onera, & reddita ratiocinia, ex cap. un. *de obligat. ad rat.*

Quarta eſt ex defectu natalium, ob quem irregulares ſunt omnes illegitimi, etiam occulti, ſive ſpurii, ſive naturales, cap. 1. *de filiis presb. & in 6. eod. tit.* Idque ob indecentiam moraliter in prole reſultantem ob ignominiam quandam, qua ſecundum vulgarem opinionem

vi-

videntur aſpergi, & ob periculum incontinentiæ ex imitat one paterna. Excipe, niſi filii naturales legitimati ſint per ſubſequens matrimonium, cap. 6. *Qui filii ſunt legit.*, aut niſi habeantur in jure pro legitimis, ut qui nati ſunt ex matrimonio invalido illo quidem, ſed in facie Eccleſiæ bona fide ſaltem ex parte unius contrahentis inito, quamvis poſtea impedimentum aliquod dirimens detegatur; nam legitimi habentur, cap. 14. eod. tit.

Per ſolemnem religionis profeſſionem deletur hæc irregularitas quoad Ordines ſuſcipiendos, non tamen quoad prælaturam, c. 1. *de filiis presb.* Porro filii naturales ſunt ii, qui nati ſunt ex perſonis ſolutis, inter quas tempore conceptionis, vel nativitatis nullum erat impedimentum dirimens. Spurii ſunt ii, qui nati ſunt ex perſonis, inter quas tempore conceptionis, vel nativitatis erat impedimentum dirimens.

Quinta ex defectu Sacramenti, ſeu ſignificationis Sacramenti, eſt bigamia, ſeu matrimonii multiplicatio, etiam ante baptiſmum contracta ex, c. 1. 2. & 3. *de bigam.* Matrimonium quippe eſt Sacramentum unionis Chriſti cum Eccleſia unica ſponſa ſua, quæ conjunctio una eſt, unus eſt enim ſponſus, & una ſponſa. At bigamus non repræſentat perfecte hanc unionem, quum carnem ſuam in plures uxores diviſerit. Hujus irregularitatis rationes ſunt, 1. Ob Sacramenti defectum c. 5. *de bigam.* Nam quum ordinati creentur Sacramentorum miniſtri, decet ordinandos nullum circa Sacramenti ſignificationem defectum pati. 2. Quia nimis propenſus ad luxuriam præſumitur, qui plures contraxit. 3. Quia bigamus non poteſt facile cæteros hortari ad continentiam, quam de eo difficile præſumunt, cap. 4. *diſt.* 26.

Eſt autem triplex bigamia, quæ inducit irregularitatem, ſcilicet vera, interpretativa, & ſimilitudinaria. Bigamia *vera* eſt ea, qua quis duas uxores legitime, & ſucceſſive duxit, & cum iis matrimonium conſummavit. *Interpretativa* eſt ea, qua aliquis ex juris interpretatione habetur bigamus, quamvis cum duabus non contraxerit. Hac bigamia laborat, qui viduam duxit, aut mulierem ab altero corruptam, & cum ea jam facta uxore ſua matrimonium conſummavit, cap. 9. *diſt.* 34. Item qui virginem quidem duxit, ſed eam uxorem factam cognoſcit poſt commiſſum ab ea adulterium: nam talis cenſetur ex juris interpretatione carnem ſuam in plures diviſiſſe; ſicut uxor, cum qua efficitur una caro, in plures diviſit. Quare hoc matrimonium deficit a ſignificatione conjunctionis Chriſti cum Eccleſia, quæ eſt unius cum una intacta. Non eſt tamen bigamus, nec irregularis, qui prius a ſe corruptam ducit, neque qui ante, vel poſt matrimonium, vel in ipſo fornicatus eſt, aut adulteratus, quia in nullo jure id expreſſum eſt. Bigamia *ſimilitudinaria* eſt ea, qua quis poſt ſolemnem religionis profeſſionem,

vel

vel poſt ſacrum Ordinem ſuſceptum attentavit matrimonium, etiam cum virgine, & copulam habuit, c. 4. *de bigam.* & ex can. *Quotquot* 27. q. 1. Ratio eſt, quia qui voto ſolemni adſtrictus eſt, cenſetur ſpirituali quodam matrimonio conjunctus cum Chriſto. Unde ſi conjungatur alteri per matrimonium attentatum, cenſetur, quantum in ſe eſt, celebrare duo matrimonia non quidem vera, ſed ſimilitudinaria.

Sexta ex defectu lenitatis, ex quo irregularitatem contrahit quilibet baptizatus, qui voluntarie, & proxime, licet juſte, concurrit ad hominis necem, aut mutilationem, aut etiam accelerationem mortis effectu ſecuto. Cenſetur autem hic proxime concurrere, qui ex lege, officio, vel ex intentione, vel per actum de ſe ordinatum ad necem, aut mutilationem concurrit, ſive in judicio, ſive in bello offenſivo. Quod ideo ſtatuit Eccleſia, quia ſacerdos qui perſonam Chriſti in ſacro altari gerit, ejus manſuetudinem imitari debet. Chriſtus autem mitiſſimus fuit, & neminem unquam læſit, ſed mortem pro omnium ſalute ſubiit, ſuoſque miniſtros miſit ſicut oves in medium luporum, ſua patientia, & manſuetudine convertendorum in agnos; & quia ſacerdos eſt miniſter Sacramenti pacis, unionis, & vivificationis.

Hinc 1. Irregulares ſunt judex ferens ſententiam mortis, vel mutilationis, ejus aſſeſſores, & omnes miniſtri juſtitiæ ad eam authoritate publica concurrentes, ut notarius, ſcriba, recipiens, & ſignans teſtimonium teſtium, vel ſententiam judicis, accuſator, teſtis, advocatus, & procurator regius, vel accuſatoris, (non Rei) ſatellites, executores ſententiæ, ut tortor, ejuſque famulus actu concurrens; & fabricantes furcam ad aliquem in particulari ſuſpendendum.

Sed non ſunt irregulares, qui remote tantum ad ſententiam ſanguinis, vel ejus executionem concurrunt, ut 1. Princeps condendo leges capitales, conſtituendo Judices, vel alios miniſtros juſtitiæ, aut etiam præcipiendo, ut ſuper facto aliquo particulari inquiſitio, & juſtitia fiat. 2. Epiſcopus degradatum tradens brachio ſæculari; ſed debet juxta canones pro eo intercedere, ut citra ſanguinem puniatur. 3. Confeſſarius hortans reum ad fatendam veritatem, & ad obſequendum ſententiæ juſtæ, vel generatim dicens puniendos eſſe malefactores. Cenſeretur tamen cauſa proxima mortis, ideoque irregularis, ſi quid faceret, aut diceret, ex quo mors alicujus in particulari ſequeretur, aut acceleraretur, v. g. ſi diceret hunc reum eſſe morte plectendum. Poſſunt tamen interdum aliqui proxime cooperantes excuſari ab irregularitate propter indeliberationem, aut ſemiplenam advertentiam. Quia tunc cooperatio non eſt ſufficienter voluntaria ad actum humanum; ut ſi confeſſor indeliberate dicat, *Properemus*, vel inſtiget jumentum, quo reus vehitur. Nam ad irregularitatem hanc contrahendam requiritur actus ſimpliciter hu-

humanus, ac plene deliberatus, ex *Clem. de homicid.* ibid.: *Si furioſus, aut infans, ſeu dormiens hominem mutilet, vel occidat, nullam ex hoc irregularitatem incurrit.*

4. Irregulares non ſunt, qui infirmum vertendo, erigendo, juſculum ei præbendo, in alium locum transferendo, &c. mortem ejus præter intentionem accelerant, ſi id prævidere non poterant; in hoc enim nullus eſt defectus lenitatis.

5. In Galliæ regno teſtis a judice compulſus ferre teſtimonium in cauſa criminali non cenſetur irregularis: nam cauſa proxima mortis reorum non habetur, ſed remota dumtaxat, ut docent Doctores Galli, qui idem dicunt de Notariis. Secus in aliis Eccleſiis.

Hinc 1. Fit irregularis, qui in bello offenſivo licet juſto, quempiam manu propria occidit, vel mutilat. Secus, ſi tantum cooperetur, v. gr. cuſtodiendo ſarcinas, hortando in genere ad fortiter pugnandum, &c. Quod ſi bellum ſit injuſtum, irregulares ſunt etiam ii, qui alios ſua præſentia audaciores efficiunt. Item in bello mere defenſivo, juſto, & neceſſario ad defenſionem reipub. juxta multos irregularitas contrahitur, ex cap. 24. *de homicid.* ſed eam non incurrit, qui injuſtum invaſorem pro defenſione vitæ ſuæ occidit, aut mutilat cum moderamine inculpatæ tutelæ, *Clement. de homic.* Item nec Clericus accuſans alium de injuria ſibi in ſe, vel in ſuis rebus illata, ſit irregularis, licet reus morte plectendus ſit, modo expreſſe proteſtetur, ſe nullam capitis, aut mutilationis pœnam intendere, cap. *de homic. in 6.* Alioquin, ut ibi dicitur: *Si Clericus de ſuis malefactoribus taliter conqueri non auderet, daretur pleriſque materia trucidandi eoſdem, & ipſorum bona libere deprædandi.* Secus, ſi occidat vel mutilet in defenſionem vitæ alterius innocentis, etiam patris cum debita moderatione. Nam quamvis non peccet, incurrit irregularitatem ex defectu lenitatis: quia quoad hoc Clemens V. juri antiquo non derogavit: nam eum ſolum eximit ab irregularitate, qui mortem aliter vitare non valens ſuum occidit, vel mutilat invaſorem. Stat autem regula generalis pro iis, quæ non excipiuntur.

Septima eſt ex defectu bonæ famæ, ſeu ex infamia: infames enim ſunt irregulares, cap. *Infames. 6.* quæſt. 1.

Duplex autem eſt infamia, *Juris* ſcilicet, & *Facti*. Infamia juris eſt ea, quæ imponitur jure, ſeu canonico, ſeu civili, ex *cit. can.* Infamia facti eſt publica notitia, ſeu opinio commiſſi criminis, per quod fama hominis, ſpectatis perſonæ qualitate, & ſtatu, apud prudentes graviter læditur, quamvis crimen illud per leges non notatur infamia: ſic infames ſunt Clerici ebrioſi.

Infamia juris iterum duplex eſt, alia quæ per legem ipſo facto inducitur; alia quæ oritur ex ſententia, qua judex damnavit ad pœnam infamantem valde gravem, ut virgis cædi, ignominioſe traduci, ad triremes vel exilium damnari.

Porro

Porro irregularitas ex infamia facti tollitur abſque diſpenſatione per publicam, & conſtantem vitæ emendationem, quæ prioris vitæ maculas non ſolum coram Deo, ſed etiam in opinione hominum abſterſerit, ex c. 54. *de teſtib.* Irregularitas vero ex infamia ipſo jure, vel per judicis ſententiam contracta ob crimen notorium, non tollitur niſi per diſpenſationem.

Quæſt. V. *Quænam ſunt irregularitates ex delicto?*

Reſp. Sequentes. Prima eſt ex iteratione Baptiſmi, ob quam ſunt irregulares ſcienter rebaptizatus, rebaptizans, qui rebaptizanti miniſtrat; item qui extra neceſſitatem permittit ſe ab hæretico baptizari.

Secunda, ex illicita ſuſceptione, vel uſu Ordinis, quam incurrunt 1. Qui furtive ſuſcipit Ordines, hoc eſt, qui non examinatus, vel non admiſſus, vel alio pro ſe ad ſubeundum examen ſubmiſſo, doloſe ſe ingerit inter ordinandos ex tit. *de eo qui furt.* 2. Qui poſt contractum matrimonium licet non conſummatum, ordinatur invita uxore, Extr. *Antiquæ, de vot.* 3. Qui in excommunicatione majore ſuſcipit Ordinem ſacrum c. 23. *de ſentent. excomm.* 4. Qui exercet actum proprium Ordinis, quem non habet, ex c. 1. & 2. *de cler. non ordin.* ut ſi Clericus in minoribus conſtitutus canat epiſtolam cum manipulo; ſecus ſi ſine manipulo, quia ſic interdum canitur a laicis. 5. Qui ligatus excommunicatione majore etiam occulta, aut ſuſpenſione, aut interdicto exercet actum proprium Ordinis ſacri, quem habet, ex cap. 1. & cap. 20. *de ſent. excomm. in 6.* Idem de exercitio ordinum minorum docet Navarrus, dicens eſſe communem ſententiam, & Fagnanus id probat in cap. *Si quis preſbyter.* 6. Qui celebrat in loco interdicto, cap. 18. *de ſent. excomm. in 6.*

Tertia eſt ex homicidio, & mutilatione culpabiliter, & injuſte commiſſis, ſive phyſice, ſive moraliter, aut mandato, conſilio, precibus, vel auxilio, favore, &c. ſive etiam negativa cooperatione, non impediendo quum ex juſtitia quis tenetur impedire, ex *diſt.* 50. & ex tit. *de homic.* & *de ſent. excomm.*

Hæc contrahitur 1. Ob homicidium voluntarium in ſenſu canonum, quod ſcilicet eſt in ſe directe volitum, vel in cauſa ita propinqua, ut moraliter impoſſibile ſit eam velle, & non velle homicidium. Quod ſi plures communi conſilio invadant, omnes ſunt irregulares, quamvis unicus percuſſerit.

2. Ob homicidium caſuale culpabile, quod contingit, quum quis nec necem, nec mutilationem intendit, nec ſecuturam prævidit, ſed vel prævidere potuit, vel debitam diligentiam non adhibuit ne accideret, vel dedit operam rei illicitæ, & periculoſæ, ex qua mors præter intentionem ſecuta eſt, quantamcumque diligentiam aliunde adhibuerit, ex tit. *de homic. volunt. vel caſual.*

Secundum varios non contrahitur ob homicidium ſecu-

tum

tum ex re illicita, ſed nullatenus perículoſa, modo debita diligentia adhibita ſit; eo quod tunc illud nullo modo ſit voluntarium nequidem in cauſa, utpote nullum ejus periculum probabile deferente. Alii tamen cenſent contrahi ob mortem alterius ex qualibet actione illicita ſecutam, probantque ex variis canonibus. Quare tutius eſt petere diſpenſationem.

Porro conſtat, nullam contrahi irregularitatem, ſi homicidium ſit omnino, & abſolute caſuale, quando nempe caſu præter intentionem ſequitur ex actione licita, modo debita diligentia, ne evenerit, adhibita ſit. Quia ubi nulla in homicidio caſuali præceſſit culpa, nulla ſequitur irregularitas, ex c. 9. *de homic.* & aliis. Secus, ſi debita diligentia adhibita non fuerit, c. 12. *eod. tit.*

3. Idem eſt de mutilatione voluntaria, & caſuali, ac de homicidio, cui in jure æquiparatur, ex cap. 4. *de raptor.* & cap. ult. *de homicid.* in 6. & *Clem.* eod. tit. Eſt autem mutilatio abſciſſio membri vivi. Membrum vero ex communi ſententia eſt pars corporis, quæ proprium habet officium diſtinctum ab aliis partibus, ut manus habet officium palpandi, oculus videndi, pes gradiendi &c. non autem dentes, capilli, &c. Unde multi docent digiti alieni abſciſſione non contrahi irregularitatem.

4. Ex apoſtaſia a fide, vel hæreſi externa, etſi occulta, ut docent Navarrus, Suarez, Sanchez, Bonacina, & alii communiter apud illos. Quia irregularitas crimini ipſi hæreſeos, & non ſolum infamia inflicta eſt. Nec jura diſtinguunt inter hæreſim publicam, & occultam, ut c. 2. *de hæret. in 6.* & cap. *Saluberrimum* 1. quæſt. 7. Dicuntur tamen hæretici, eorumque filii ad fidem converſi non haberi irregulares in Gallia, nec in Germania, ubi hæretici tolerantur.

5. Ex gravibus criminibus notoriis, quæ a jure annexam habent infamiam; qualia ſunt ſimonia, crimen læſæ Majeſtatis, adulterium, inceſtus, ſodomia, concubinatus, perjurium in judicio, maleficium, &c. Item ex Concil. Trident. raptus mulieris, vel illius fautor, nec non duellum.

Sed hæc irregularitas non contrahitur, ſi crimen ſit occultum, ex cap. 4. & ult. *de temp. ordin.* nam eſt immediate ex infamia, radicaliter vero ex delicto. Et quamdiu crimen eſt occultum, delinquens non eſt infamis, quum integram famam retineat apud homines: infamia enim eſt publica opinio prava de vita, & moribus alicujus.

„ Nota. Ad contrahendam irregularitatem ex delicto requiritur
„ culpa mortalis, & exterius conſummata. Quia irregularitas eſt
„ pœna graviſſima de ſe perpetua, & difficile ſolubilis, ideoque
„ non contrahitur niſi propter culpam gravem, ac mortalem: a-
„ lioqui non eſſet delicto commenſurata.

Quæſt.

Quæſt. VI. *An in dubio aliquis debeat ſe gerere pro irregulari.*

Reſp. 1. In dubio juris, quando ſcilicet lex eſt ita obſcura, ut de ejus ſenſu peritiores inter ſe diſſideant, vel quando dubitatur an hic caſus contineatur ſub lege inducente irregularitatem, docent Canoniſtæ, neminem cenſendum eſſe irregularem, c. 18. *de ſent. excomm. in 6.* ubi ad irregularitatem contrahendam requiritur, ut id in jure expreſſum ſit. At quum jus dubium eſt, tunc irregularitas non eſt ſatis expreſſa in jure.

Reſp. 2. In quolibet probabili dubio facti, quum nempe quis dubitat, num poſuerit actum, cui irregularitas eſt certo annexa, tenetur ſe gerere pro irregulari, ex c. 12. *de homicid.* ubi ſtatuitur, dubitantem de homicidio a ſe perpetrato teneri abſtinere ab uſu Ordinis, *quum in dubiis ſemitam debeamus eligere tutiorem.* Quæ ratio univerſalis eſt, & æque valet pro dubio facti in qualibet materia. Ita Abbas, Vaſquez, Azor., Valent., Reginald. &c. Et vero alioqui ſe exponeret periculo faciendi actum prohibitum.

Hinc qui fecit aliquid illicitum, ex quo dubitat, an mors alterius ſecuta ſit, cenſendus eſt irregularis; nam eſt dubium facti.

Quæſt. VII. *Quinam diſpenſare poſſint in irregularitate?*

Reſp. Epiſcopus poteſt cum ſuis ſubditis diſpenſare in omni irregularitate, & ſuſpenſione proveniente ex delicto occulto, nec ad forum contentioſum deducto, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario. Conc. Trident. ſeſſ. 24. c. 6. Item cum illegitimo ad Ordines minores & beneficium ſimplex, non requirens majorem Ordinem, cap. 1. *de filiis presb. in 6.* & in bigamia ſimilitudinaria, c. 4. *de cleric. conjug.*

In aliis omnibus ſolus Papa diſpenſare poteſt, vel is, qui ab eo privilegium accepit.

Noſtræ Societatis Præpoſito Generali, & aliis Superioribus reſpective conceſſum eſt a Paulo III. privilegium diſpenſandi cum noſtris in quavis irregularitate, præterquam homicidii voluntarii, & mutilationis membrorum, & bigamiæ.

Confeſſarius autem, ſi facultatem diſpenſandi ſuper irregularitate obtinuerit, poſt datam abſolutionem a peccatis, hac forma utetur: *Et eadem authoritate diſpenſo tecum ſuper irregularitate*, vel *irregularitatibus*, ſi plures ſint, *in quam*, vel *in quas ob talem cauſam*, vel *tales cauſas incurriſti*, *& habilem reddo*, *& reſtituo te executioni ordinum*, *& officiorum tuorum: In nomine Patris*, *& Filii*, *& Spiritus Sancti*. *Amen.* Si pœnitens Ordine ſacro careat, dicendum eſt: *Habilem reddo te ad omnes Ordines ſuſcipiendos.* Ita Rituale Romanum.

Porro hoc ipſo, quod conceditur facultas abſolvendi a Cenſuris reſervatis, non cenſetur etiam concedi pro irregu-

gularitate, quum irregularitas non ſit cenſura, & difficilior ſit irregularitatum, quam cenſurarum relaxatio. Et ſecundum Romanæ Curiæ ſtylum nunquam cenſetur conceſſa facultas diſpenſandi in irregularitate, niſi fiat illius expreſſa mentio. *S. Carolus in Inſtruct.*

„ NOTA. Communis ſententia docet, quemlibet ſacerdotem ap-
„ probatum, ſecluſa prohibitione, poſſe abſolvere a peccatis irre-
„ gularitatem annexam habentibus, ſi illa non ſint reſervata. Nam
„ irregularitas adjuncta non impedit effectum abſolutionis, quum
„ non pugnet cum ſtatu gratiæ, neque arcet a perceptione Sacra-
„ mentorum excepto Ordine; quum ſit mera inhabilitas ſolum im-
„ pediens Ordinum ſuſceptionem, aut eorum exercitium. Unde
„ poteſt quis abſolvi a peccatis, remanente irregularitate eis an-
„ nexa; & reipſa in Jubilæis hæc non relaxatur iis, qui virtute
„ illorum a peccatis, & cenſuris abſolvuntur.

AP-

APPENDIX

DE

DAMNATIS AB ECCLESIA PROPOSITIONIBUS

Ubi decreta quoque nonnulla ad diſciplinam pertinentia recenſentur.

DAmnatas ab Eccleſia propoſitiones brevi eiſdem adjecta explicatione ſubnectimus, ut Theologia hæc quoad ea ſaltem, quæ neceſſaria videantur, abſoluta ſit, atque perfecta. Nam licet plures in ea recenſerentur, nonnullæ tamen deerant; & quamquam haberentur omnes propriis in locis recenſitæ, & indicatæ, tamen adhuc neceſſarius videretur hujuſmodi catalogus, ut confeſſariorum oculis ſubjecto facile ex eodem deprehendant errores, in quos Theologi nonnulli incidere ſive ob nimium rigorem, ſive ob nimiam illam indulgentiam, qua libertati favere ſtuduerunt. Nec eas tantum propoſitiones recenſemus, quæ per ſe ad morum doctrinam pertinent, ſed etiam illas, quæ ad Adami lapſum, depravationemque inde ſecutam humanæ naturæ, liberum arbitrium, & gratiam ſpectant, vel ad Eccleſiæ diſciplinam. Nam quum hæ plurimum conferant ad naturæ infirmitatem, ejuſque cauſam detegendam, & ad meritum demeritumque hominis cognoſcendum, animarum Rectoribus omnino explorata eſſe debent, & ad rite animas dirigendas ſunt neceſſariæ. Accedit etiam eſſe inter Orthodoxos, qui in eis exponendis invicem varient, ac opiniones, quæ in aliqua catholicorum ſchola traduntur, cum damnatis propoſitionibus confundant, quo fit, ut diſſidia non ſolum inter privatos, ſed etiam inter ordines ipſos Regularium plerumque oriantur, quæ ſi non inimicitias, ſaltem ſcandala pariant; at hæc quoque doctrina morum de medio tollere docet. Ii ergo, qui animarum curam ſuſceperint, ſcire eas ac explicare, dum opus ſit, tenentur. Ne vero certa, ac tuta pro iis exponendis via deſit, indicatis variis Apoſtolicæ Sedis Conſtitutionibus, quæ Orthodoxarum ſcholarum opiniones cum damnatis confundere, & cenſura notare prohibent, Baji, Janſenii, Queſnelliique ſyſtemata exponam, eademque ratione de Quietiſtarum propoſitionibus agam. Quoad reliquas vero propoſitiones, eas ſigillatim explicabo, ac juxta traditam in opere doctrinam reputabo: antiquorum vero Hæreticorum, ſine ulla expoſitione recenſebo. Quoniam

vero

vero non una eademque cenſura theologica ſingulæ notatæ fuere, ut nihil deſit, quod ad perfectam illarum intelligentiam ducere poſſit, præmittendam duxi brevem explicationem notarum, quibus damnatæ propoſitiones dignoſci, ac determinari, ſive *qualificari* ſolent.

CAPUT PRIMUM.

De variis cenſurarum notionibus.

1. Inter notas, quibus propoſitiones deſignantur, quas Eccleſia proſcribere ſolet, primum locum tenet *Hæretica*: Eſt autem hæretica propoſitio illa, quæ aperte opponitur veritati revelatæ, & ab Eccleſia fidelibus ad credendum propoſitæ. Propoſitio itaque illa, quæ deſtruit fidem, quam habere debemus de re aliqua ab Eccleſia nobis, ut a Deo revelata, propoſita, hæretica dicenda eſt. Hæc itaque propoſitio: *Animæ Juſtorum, quibus nihil luendum ſupereſt, nonniſi poſt alterum Chriſti adventum cæleſti beatitudine donabuntur*, hæretica nunc eſt, quia revelationi jam ab Eccleſia per ſuam definitionem fidelibus explicatæ, & inculcatæ adverſatur. Ante definitionem erat utique falſa, ac revelationi contraria, ſed quum nondum definita eſſet ab Eccleſia, cui depoſitum eſt divinæ revelationis concreditum, ac jus paſcendi ſive docendi traditum cum infallibili promiſſione de futura aſſiſtentia, ne unquam erret, ac errare poſſit, quum veritates revelatas exponit ac definit, hæretica dici non poterat.

2. Altera nota eſt *Schiſmatica*, quæ propoſitionem denotat Eccleſiæ unitatem deſtruentem; hujuſmodi eſt propoſitio quælibet, quæ ſine hæreſi, vel ad ſchiſma inducere, vel parere illud valeat. Ad ſchiſma vero inducunt propoſitiones, quæ fideles a debita legitimis Paſtoribus, & præſertim Romano Pontifici, qui centrum eſt unitatis, obedientia, & ſubjectione retrahunt.

3. *Erronea* propoſitio dicitur, quæ veritati opponitur, quæ licet in ſe revelata non ſit, tamen per legitimam conſecutionem ex una revelata, altera lumine naturæ nota eruitur. Hujuſmodi eſſet propoſitio hæc, *Chriſtus non eſt riſivus*, quæ opponitur concluſioni ex duabus iſtis præmiſſis deductæ, *Homo eſt riſivus*, *Chriſtus autem eſt homo*, quarum prior lumine eſt naturæ nota, altera de fide.

4. *Suſpecta de hæreſi* propoſitio dicitur, quæ licet catholici, & hæretici ſenſus ſit capax, ratione tamen ſui, vel perſonæ loquentis, aut temporis locique circumſtantiarum, prudens motivum, ac fundamentum præ-

fert

ſent exiſtimandi illam hæreticam eſſe. Hujuſmodi fuit apud Arianos propoſitio, qua dicebant *Verbum ὁμοιούσιον* Patri, hoc eſt ſimilis cum Patre ſubſtantiæ, quæ licet ſenſum catholicum habere poſſet, dum ſignificat Verbi naturam Patri omnino ſimilem, quia ut ſimilis ſit, eadem quoque eſſe debet; tamen ut ab Arianis prolata, qui eamdem ad naturæ diviſionem, & accidentariam tantum ſimilitudinem ſignificandam uſurpabant, jure meritoque pro ſuſpecta habebatur, ac rejecta fuit. Ita etiam ſuſpecta foret apud Neſtorianos propoſitio, qua Deipara *Chriſti mater* appellatur, & in Sociniani perſona hæc alia, *Deus unus eſt*, quia illa ratione perſonæ loquentis ad excludendam divinam maternitatem, altera ad excludendam perſonarum trinitatem coarctata prudenter exiſtimari poſſet.

5. *Sapiens hæreſim* propoſitio dicitur, quæ licet propoſitioni revelatæ immediate non opponatur, tamen ita cum revelatione pugnare videtur, ut in authore, qui eam ſcripſit, hæreſim redolere videtur; ſive quod illa propoſitio ambigua, ex modo loquendi authoris ſenſum hæreticum præſeferre videatur, ſive quod ita deductis ex revelatione concluſionibus juxta communem theologorum ratiocinandi rationem adverſetur, ut hæreſim ſapiat, ſive hæreticum authoris animum deſignet; ſive denique, quod fundamentum præbeat probabiliter judicandi, vel propter verba, vel propter materiam, vel propter alia adjuncta aliquam aliam eſſe apud authorem hæreſim, ex qua propoſitio illa procedat.

6. *Hæreſi proxima* eſt propoſitio, quæ hæreticæ maxime affinis eſt, hoc eſt, ea, quæ doctrinæ opponitur, quæ licet certo de fide non habeatur, pleriſque tamen gravi cum fundamento *de fide* dicitur. Nam ſicut ea propoſitio fere, ſive proxime de fide dicitur, quæ pleriſque attentis argumentis revelationis, ac Eccleſiæ definitione, de fide apparet; ita hæreſi proxima appellatur, quæ pleriſque gravi ratione ductis hæreſis videatur; tunc enim jure quaſi hæreſis, ſeu proxima hæreſi dicitur.

7. *Errori proxima* eſt, quæ ita erroneæ ſit propoſitioni affinis, ſicuti affinem eſſe diximus hæreſi huic proximam propoſitionem. Itaque, qui concluſionem negaret, quæ pleriſque ex una præmiſſa de fide, & altera evidenter nota deducta diceretur, quamvis aliqui evidentem eſſe conſecutionem negarent, errori proximam propoſitionem doceret. Tripliciter autem eſſe poteſt errori proxima propoſitio. Primo quando negat concluſionem, quæ evidenter ſequitur ex una præmiſſa naturali lumine certa, & ex altera, quam plerique gravi ratione ducti, de fide prædicant, etſi aliqui id negent. Secundo, quum negata concluſio infertur ex una, quæ jam conſtet eſſe revelatam, & altera, quam evidentem per illationem plerique afferant, licet nonnulli hanc in illa evidentiam non agnoſcant. Tertio denique proxima

ma dicitur errori, dum neget concluſionem, quæ ex præmiſſa de fide deducta ſit, & altera, quam plerique licet non omnes vel evidentem habeant.

8. *Male ſonans* propoſitio eſt ambigua, quæ poteſt quidem habere orthodoxum ſenſum, ſed paſſim, & quidem frequentius in ſenſu hæretico accipitur: ut ſi quis diceret, *fidem juſtificare*, *Chriſtum immenſum*, *ac ubique eſſe*. Addunt etiam alii, etiamſi propoſitio æque catholicum, & hæreticum ſenſum habeat, ſi abſque ulla explicatione adhibeatur, pro male ſonante haberi poteſt. Aliis autem placet hanc ita explicare, ut ea ſit, quæ circumſpecto ſermoni opponatur in argumento cum Hæreticis controverſo: cujuſmodi ſane eſt hæc propoſitio, hominum reſurgentium corpora *lucidiſſima futura ſunt*, *& ſpiritualia*, quum circumſpecto ſermoni opponatur in argumento cum Hæretico Burnetio controverſo, qui non carnea, ſed ætherea futura illa eſſe contendit, idque eadem illa propoſitione declarat.

9. *Piarum aurium offenſiva* dicitur, quæ non ſolum male ſonat, ſed præterea animum veræ fidei, pietatique deditum offendit, indecens aliquid, aut pietate, & religione indignum proferendo. Poteſt autem id duplici modo contingere. Primo quum id, quod dicitur, licet in ſe verum ſit, humana tamen attenta infirmitate, atque conſuetudine, offenſionem parit: Hinc ſi quis gravi etiam ductus ratione, quidpiam e Breviario expungendum eſſe credens, diceret: *Eccleſia nobis fabulas*, *& apocrypha narrat*, piorum procul dubio aures offenderet. Secundo id accidit, dum res alioquin veræ, indecentibus verbis deſignantur, ut ſi quis neceſſarias Chriſti actiones humanas, atque ſanctiſſima ipſius membra obſcœnis nominibus explicaret. Sunt autem nonnulli, qui hujuſmodi propoſitionum genus eas tantum complecti opinentur, quæ Dei, Sanctorumque cultui adverſentur. Sed non video, cur in alia quoque materia propoſitiones fieri non poſſint, quæ piorum aures offendant.

10. *Blaſphemia* propoſitio eſt, quæ convicium, & irreverentiam ſecum ferat contra Deum, vel in ſe ipſo, aut in ſanctis ejus. *Sicut enim Deus in Sanctis ſuis laudatur*, *in quantum laudantur opera*, *quæ Deus in Sanctis ſuis efficit: ita & blaſphemia*, *quæ fit in Sanctis*, *ex conſequenti redundat in Deum*, inquit S. Th 2. 2. q. 13. art. 1. Propoſitio hæc aliquando contra fidem eſt, & hæreticalis dicitur: hujuſmodi ea eſſet, qua videns malos bonis affluere, Deum injuſtum diceret, quem fides infinite juſtum oſtendit; quandoque vero aliquid falſi contra Deum pronuntiat, vel aliquam ei injuriam affert, fidei autem non adverſatur, ſed virtuti religionis dumtaxat, ac tunc ſimplex blaſphemia nominatur.

11. *Impia* propoſitio eſt, quæ quidpiam afferit, quod pietatem imminuat, & gratitudinem debitam ſive Deo

 ut

ut ſupremo omnium Patri, ſive parentibus, conſanguineis, ſuperioribus, & benefactoribus.

12. *Injurioſa* dicitur, non quæ Deo, & Sanctis cum ipſo in Cælo regnantibus contumelioſa, & dehonorativa ſit, quum tum ſit blaſphemia, ſed quæ alicui vel ſtatui, vel perſonæ extra Deum injuriam inferat. Hinc quæ Religioſo Ordini, Principibus, ac Eccleſiaſtica dignitate præfulgentibus injuriam afferunt, hac ſolent cenſura notari, atque damnari.

13. *Scandaloſa* propoſitio vocatur, quæ dat occaſionem ruinæ ſpiritualis, fovendo, & inclinando ad peccatum, ſive a virtutis exercitio avertendo. In materia omnium virtutum propoſitio fieri poteſt, quæ ad vitium incitet, avocetque homines a virtute; ſed antonomaſtice *ſcandaloſa* propoſitio dicitur, quæ in materia ad fidem pertinente errandi occaſionem præbeat, vel male ſentiendi.

14. *Seditioſa* propoſitio videtur, quæ homines a debita Principibus obedientia retrahit, vel ad excitandos in republica tumultus ducere poſſit.

15. *Pernicioſa* nuncupatur, quæ omni quoque amoto ſcandalo, damnum, ac ſpiritualem perniciem fidelibus afferre poteſt, vel debilitando, aut minuendo media ad ſalutem, & perfectionem pertinentia, vel removendo, quod pietatem fovere, & excitare poſſet.

16. *Temeraria* appellatur, quæ inſolenter, & audacter nulla Doctorum authoritate afferitur. Sive, ut alii malunt, ea eſt, quæ in re theologica temere dicitur contra urgente ratione ſolida, atque authoritate. *Negative temeraria* dici poteſt, quæ in Theologia ſine authoritate, & ſolida ratione pronuntiatur; *poſitive* vero, ſi authoritati Theologorum, & Patrum opponatur; cujuſmodi eſt, inquit Canus, quæ negat Deipatam cum anima, & corpore in cælum aſſumptam.

17. *Captioſa* eſt ea, quæ ſub ſpecie veritatis, aut pietatis in errorem inducit. Talis erat hæc Arianorum propoſitio in Concilio Ariminenſi: *Si quis dixerit filium Dei eſſe creaturam, ut ſunt cæteræ creaturæ; anathema ſit*.

18 *Verbo Dei contraria* dicitur, quæ veritati quidem revelatæ opponitur, ſed quæ nondum Eccleſiæ judicio definita ſit.

19. *Falſa* juxta nonnullos ea eſt, quæ objecto ita ſit diſſona, ut hæc diſſonantia fidei, vel moribus noxia ſit; ſed alii eam falſam vocant, quæ cum damnata propoſitione connexionem habeat, quacumque illa fuerit cenſura notata: Quamobrem ab erronea differt, quia hæc cum expreſſe hæretica connexa eſſe debet.

20. *Divinæ pietati derogans* a blaſphemia ſpecie non diſſidet; quum enim, quæ quidpiam divinæ detrahit pietati propoſitio, Deo injuriam irroget, palam eſt, a blaſphemia ſpecie non diſſidere. Hæc præmittenda duximus, ut lectores intelligant, quid cenſoriæ illæ notæ, quas ple-

pleriſque damnatis propoſitionibus ſubnectemus, deſignent. Interim vero monitos eſſe volumus, nos circa Baji, Janſenii, ac Queſnellii propoſitiones declarationem, qua ſyſtema explicatur, addidiſſe, ut imperfectæ explicationi in operibus Sporerii, & Felicis Poteſtatis eiſdem adjectæ ſuppleremus. Nam juxta ibi expoſitam declarationem, damnata doctrina cum orthodoxis opinionibus miſcetur, atque omnino confunditur.

In recenſendis damnatis propoſitionibus ordinem Chronologicum ſervandum duximus, adjectis etiam juxta notam temporum nonnullis ad diſciplinam pertinentibus decretis.

CAPUT II.

Referuntur propoſitiones damnatæ anno 411. & item anno 416.

SAnctus Innocentius Papa hujus nominis primus damnavit haſce Pelagii, ac Cæleſtii Propoſitiones reſpondens Concilio Carthaginenſi, & Concilio Milevitano. Sunt ergo Propoſitiones doctrinæ Pelagianæ, ut hic jacent damnatæ annis 411. & 416. Primæ tres ſpectant ad Concilium Carthaginenſe, aliæ ad Milevitanum.

1. Naturaliter poteſt implere legem, qui vult, & Deus legem ad adjutorium dedit.

2. Ad perficiendam juſtitiam, & Dei mandata complenda, ſola humana ſufficere poteſt natura.

3. Parvuli propter ſalutem, quæ per Salvatorem Chriſtum datur, baptizandi non ſunt.

4. Poteſt homo in hac vita, præceptis Dei cognitis, ad tantam perfectionem juſtitiæ, ſine adjutorio gratiæ Salvatoris, per ſolum liberæ voluntatis arbitrium pervenire, ut etiam non ſit neceſſarium dicere: *Dimitte nobis debita noſtra.*

5. Illud, *& ne nos inferas in tentationem* non ita intelligendum, tanquam divinum adjutorium poſcere debeamus, ne in peccatum tentati decidamus, quoniam hoc in noſtra poſitum eſt poteſtate, & ad hoc implendum ſola ſufficit hominis voluntas.

6. Non eſt orandus Deus, ut contra peccati malum, & ad operandam juſtitiam ſit noſter adjutor.

7. Non opitulatur Parvulis ad conſequendam vitam æternam Chriſtianæ gratiæ Sacramentum.

Nota. Pelagius peccatum originale, & gratiæ adjutorium de medio ſuſtulit. Docuit enim Adamum formatum a Deo fuiſſe, ſicut nunc homines naſcuntur, nullo ſupremo Dei gratiæ auxilio donatum, ac paſſionibus, miſeriis, mortique, ut cæteri homines, obnoxium; ac ſolo nobis exemplo dum peccavit nocuiſſe, ſicuti ſolo nobis exemplo, & doctrina profuit Chriſtus. Illius hæ-

reſim ſuſcitarunt, ac propugnant Sociniani hac noſtra ætate hæreticorum omnium peſſimi, qui originale peccatum, gratiam nobis interius adjuvantem, prædeſtinationem ex Dei decreto æterno, Deique præſcientiam negant, ac tantum humano tribuunt arbitrio, ut eo homines virtutem, perfectionemque ſectari, ac æternam aſſequi beatitudinem valeant. Id notatum volui, ut quiſque intelligat, jam antea ab Eccleſia damnatam hæreſim, hujuſmodi Novatores excitaſſe.

CAPUT III.

Refertur propoſitio Abbatis Joachim de unione Divinæ Trinitatis in natura, damnata in Concilio Lateranenſi IV. anno 1215.

Unitas divinarum Perſonarum in Natura non eſt vera, & propria, ſed quaſi collectiva, & ſimilitudinaria, quemadmodum dicuntur multi homines unus Populus, & multi Fideles una Eccleſia.

Nota. Hæc propoſitio Trinitatis myſterium avertit: Naturas enim cum divinis Perſonis dividit, atque disjungit: quamobrem non ſolum naturæ in tribus Perſonis unitatem tollit, ſed & præterea Dei unitatem negat, pluresque Deos conſtituit, contra naturæ lumen, ac manifeſtam revelationem.

CAPUT IV.

Referuntur propoſitiones anno 1276. *a Joanne XXII. contra doctrinas D. Jo. de Poliaco Doctoris Pariſienſis, damnatæ in Extravaganti* quum inter nonnullos de verb. ſignific. *ac item alia propoſitio ab eodem damnata in Concilio Lugdunenſi.*

1. Confeſſi Fratribus habentibus licentiam generalem audiendi confeſſiones, tenentur eadem peccata, quæ confeſſi fuerant, iterum confiteri proprio Sacerdoti.

2. Stante *omnis utriuſque ſexus* edicto in Concilio Generali, Romanus Pontifex non poteſt facere, quod parochiani non teneantur omnia peccata ſua ſemel in anno proprio Sacerdoti confiteri (quem dicit eſſe parochianum curatum). Imo nec Deus poſſet hoc facere, quia (ut dicebat) implicat contradictionem.

3. Papa non poteſt dare poteſtatem generalem audiendi confeſſiones, imo nec Deus, quin confeſſus habenti licentiam teneatur eadem confiteri proprio Sacerdoti, quem dicit eſſe (ut præmittitur) proprium curatum.

Nota. Quum omnis Sacerdos virtute divinæ ordinationis poteſtatem habeat a Deo dimittendi peccata, eaque

que uti poſſit ſimul ac ſubditi ei deſignentur, in quos juriſdictionem exerceat, facile patet, etiam Regulares dum eis Epiſcopus ſubditos aſſignet, propriæ curæ paſtorali ſubjectos, valide, ac licite abſolvere, vel dum id facit Romanus Pontifex, qui Paſtor eſt univerſi dominici gregis. Proprius vero cujuſque fidelis Sacerdos, quoad confeſſionem, is eſt, cui in ipſum juriſdictio conceſſa ſit vel ab Epiſcopo propriæ Diœceſeos, qui paſtor eſt ordinarius, vel a Romano Pontifice, qui in univerſam Eccleſiam juriſdictionem habet.

Ab eodem Pontifice in Concilio Lugdunenſi damnata eſt ut hæretica hæc propoſitio: *Chriſtus, & ejus diſcipuli nihil habuerunt, & in his, quæ habuerunt nullum jus eis fuit.*

CAPUT V.

Recenſentur propoſitiones damnatæ ann. 1311. *in Concilio Generali Viennenſi ſub Clemente Pontifice maximo hujus nominis V., & ſunt errores Mulierculárum quarundam, quæ* Beguinæ *vocabantur, & in illuſionibus vitæ ſpiritualis miſerrime jacebant. Referuntur deinde aliæ propoſitiones in eodem Concilio damnatæ. Porro propoſitiones Beguardorum, & Beguinarum ſunt iſtæ.*

1. HOmo in vita præſenti tantum & talem perfectionis gradum poteſt acquirere, quod reddatur penitus impeccabilis, & amplius in gratia proficere non valeat. Nam ut dicitur ſi quis poteſt ſemper proficere, poſſet aliquis Chriſto perfectior inveniri.

2. Jejunare non oportet hominem, nec orare, poſtquam gradus perfectionis hujuſmodi fuerit aſſecutus, quia tunc ſenſualitas eſt ita ſpiritui, & rationi ſubjecta, quod homo poteſt libere corpori concedere quidquid placet.

3. Illi, qui ſunt in prædicto gradu perfectionis, & ſpiritu libertatis, non ſunt humanæ ſubjecti obedientiæ, nec ad aliqua præcepta Eccleſiæ obligantur. Quia (ut aſſerunt) *ubi Spiritus Domini, ibi libertas.*

4. Homo poteſt ita finalem beatitudinem ſecundum omnem gradum perfectionis in præſenti aſſequi, ſicut eam obtinebit in vita beata.

5. Quælibet intellectualis creatura in ſe ipſa naturaliter eſt beata, & anima non indiget lumine gloriæ ipſam elevante ad Deum videndum, & eo beate fruendum.

6. Se in actibus exercere virtutum eſt hominis imperfecti, & perfecta anima licentiat a ſe virtutes.

7. Mulieris oſculum (quum ad hoc natura non incli-

net) eſt peccatum mortale, actus autem carnalis (quum ad hoc natura inclinet) peccatum non eſt, maxime quum tentatur exercens.

8. In elevatione Corporis Chriſti non debent aſſurgere, nec eidem reverentiam exhibere, aſſerentes, quod eſſet imperfectionis eiſdem ſi a puritate, & altitudine ſuæ contemplationis tantum deſcenderet, quod circa Myſterium, ſeu Sacramentum Euchariſtiæ, aut circa paſſionem humanitatis Chriſti aliqua cogitarent.

9. In hoc Concilio damnata pariter fuit tanquam hæretica iſta propoſitio ſub eodem Pontifice: *exercere uſuras non eſt peccatum*.

10. Damnata fuit inſuper ut hæretica hæc propoſitio: *anima rationalis non eſt vere, & propria forma corporis humani*.

CAPUT VI.

Refertur propoſitio damnata anno 1418. *in Concilio Conſtantienſi Œcumenico ſub Joanne XXIV. tempore ſchiſmatis ante creationem Martini V. qui deinde hujus propoſitionis damnatione approbavit, eſt autem propoſitio circa occiſionem Tyrannorum, & eſt hujuſmodi.*

1. QUilibet Tyrannus poteſt, & debet licite, & meritorie occidi per quemcumque vaſſallum ſuum, vel ſubditum, etiam per clanculares inſidias, & ſubtiles blanditias, vel adulationes, non obſtante quocumque præſtito juramento, ſeu confœderatione factis cum eo, non expectata ſententia, vel mandato Judicis cujuſcumque.

CAPUT VII.

De Schiſmate hujus temporis.

QUUM Urbanus VI. ſeverioribus, fortaſſe gubernationis habenis Urbi dominaretur, & Cardinales nonnullos ambitione damnaret, ac in pluribus coerceret, factum eſt, ut hi novum Pontificem ſub prætextu, quod electio Urbani VI. minime Canonica habenda eſſet, quia non libere facta, deligerent. Hæc electio Cardinalium prope Romam habita extulit ad Pontificatum Robertum Comitem Genevenſem, qui dictus eſt Clemens VII. Hinc atrox nimis ſchiſma inconſutilem Chriſti veſtem, Eccleſiam ſcilicet dividebat. Poſthæc coactum eſt, non tamen convocante Pontifice, Piſanum Concilium, a quo Pontifices ambo depoſiti, & creatus tertius Pontifex, ita ut jam ſchiſma tres diviſiones ſubiret. Cardinalis

nalis Petrus Philaretes vir Dei aſſumptus fuit ad Pontificatum Piſis. Quare Principibus ipſis, ac Orbe catholico in tres partes diviſo, Schiſma magis, ac magis invaleſcebat in dies, præſertim ex eo, quod defuncto Clemente, qui ei adhærebant Cardinales novum illi Pontificem ſubrogarunt Petrum de Luna, qui Benedicti XIII. nomen aſſumpſit, & ad plurimos annos Eccleſiam Chriſti turbavit. Tandem adhibito efficaci remedio, & convocato Conſtantiæ de conſenſu partium Concilio Œcumenico, tres Pontifices dignitate Pontificia privati ſunt, ac electus Otho Card. Columna Romanus, qui Martinus V. voluit nuncupari. Porro Martinus V. omnia deinde acta in Concil. Conſtantienſi ad fidem ſpectantia approbavit autheritate Apoſtolica, & deinde reddita Eccleſiæ pace ſingulis partibus facultatem fecit ad propria remeandi. Hæc breviter hic attigiſſe ſufficiat, quæ in Hiſtoriis Conciliorum fuſe exponuntur.

CAPUT VIII.

Referuntur propoſitiones damnatæ anno 1418. *ſub Joanne XXIV. ante creationem Martini V. in Concilio Conſtantienſi ſeſſione* 45. *contra Joannem Wicleffum.*

1. SUbſtantia panis materialis, & ſimiliter ſubſtantia vini materialis remanet in Sacramento Altaris.

2. Accidentia panis non manent ſine ſubjecto in eodem Sacramento.

NOTA. Caveas, ne hic accidentium nomine peripateticorum entitatulas intelligas; non enim hæc fuit Synodi mens, inquit Cardinalis Petrus Allicienſis, quæ definire unice voluit, non manere in Sacramento Altaris ſubſtantiam panis cum Corpore Chriſti, ſed accidentia tantum, ſive hæ nudæ ſint apparentiæ, ſive ſpecies, ut antea Lateranenſe, deinde Tridentinum Concilium dixit, ſive denique quidpiam aliud, quod ſine panis ſubſtantia, panis in nobis ſenſum excitet; quod non Theologo, & Conciliis, ſed Philoſopho inveſtigandum eſt, ratione tamen divina revelatione informata ne Philoſophia Theologiæ, & Religioni obſit.

3. Chriſtus non eſt in eodem Sacramento identice, & realiter propria præſentia corporali.

4. Si Epiſcopus, vel Sacerdos exiſtat in peccato mortali, non ordinat, non conſecrat, non conficit, non baptizat.

5. Non eſt fundatum in Evangelio, quod Chriſtus Miſſam ordinaverit.

6. Deus debet obedire Diabolo.

7. Si homo fuerit debite contritus, omnis Confeſſio exterior eſt ſibi ſuperflua, & inutilis.

8. Si Papa ſit præſcitus, & malus, & per conſequens membrum Diaboli, non habet poteſtatem ſuper fideles ſibi ab aliquo datam, niſi forte a Cæſare.

9. Poſt Urbanum VI. non eſt aliquis recipiendus in Papam, ſed vivendum eſt more Græcorum ſub legibus propriis.

10. Contra Scripturam Sacram eſt, quod viri Eccleſiaſtici habeant poſſeſſiones.

11. Nullus Prælatus debet aliquem excommunicare, niſi prius ſciat eum excommunicatum a Deo, & qui ſic excommunicat, ſit ex hoc hæreticus, vel excommunicatus.

12. Prælatus excommunicans Clericum, qui appellavit ad Regem, vel Concilium Regni, eo ipſo traditor eſt Regis, & Regni.

13. Illi qui dimittunt prædicare, ſive audire verbum Dei propter excommunicationem hominum, ſunt excommunicati, & in Dei judicio traditores Chriſti habebuntur.

14. Licet alicui Diacono, vel Presbytero prædicare verbum Dei, abſque authoritate Sedis Apoſtolicæ, ſive Epiſcopi Catholici.

15. Nullus eſt Dominus Civilis, nullus eſt Prælatus, nullus eſt Epiſcopus, dum eſt in peccato mortali.

16. Domini temporales poſſunt ad arbitrium ſuum auferre bona temporalia ab Eccleſia, poſſeſſionatis habitualiter delinquentibus, ideſt ex habitu, non ſolum actu delinquentibus.

17. Populares poſſunt ad ſuum arbitrium Dominos delinquentes corrigere.

18. Decimæ ſunt puræ Eleemoſynæ, & poſſunt Parochiani propter peccata ſuorum Prælatorum ad libitum ſuum eas auferre.

19. Speciales rationes applicatæ uni perſonæ per Prælatos, vel Religioſos, non plus proſunt eidem, quam generales cæteris paribus.

20. Conferens eleemoſynam Fratribus eſt excommunicatus eo facto.

21. Si aliquis ingreditur religionem privatam qualemcumque, tam poſſeſſionatorum, quam mendicantium, redditur ineptior, & inhabilior ad obſervationem mandatorum Dei.

22. Sancti inſtituentes Religiones privatas, ſic inſtituendo peccaverunt.

23. Religioſi viventes in Religionibus privatis non ſunt de Religione Chriſtiana.

24. Fratres tenentur per laborem manuum victum acquirere, & non per mendicitatem.

25. Omnes ſunt ſimoniaci, qui ſe obligant orare pro aliis eis in temporalibus ſubvenientibus.

26. Oratio præſciti nihil valet.

27. Omnia de neceſſitate abſoluta eveniunt.

28. Con-

28. Confirmatio Juvenum, Clericorum Ordinatio, locorum conſecratio, reſervantur Papæ, & Epiſcopis propter cupiditatem lucri temporalis, & honoris.

29. Univerſitates, Studia, Collegia, Graduationes, & Magiſteria in eiſdem ſunt vana gentilitate introducta, tantum proſunt Eccleſiæ ſicut Diabolus.

30. Excommunicatio Papæ, vel cujuſcumque Prælati non eſt timenda, quia eſt Cenſura Anti-Chriſti.

31. Peccant fundantes Clauſtra, & ingredientes ſunt viri Diabolici.

32. Ditare Clerum eſt contra regulam Chriſti.

33. Sylveſter Papa, & Conſtantinus Imperator errarunt Eccleſiam dotando.

34. Omnes de Ordine mendicantium ſunt hæretici, & dantes eis eleemoſynas ſunt excommunicati.

35. Ingredientes Religionem, aut aliquem Ordinem, eo ipſo inhabiles ſunt ad obſervanda divina præcepta, & per conſequens ad perveniendum ad Regnum Cælorum, niſi apoſtataverint ab eiſdem.

36. Papa cum omnibus Clericis ſui poſſeſſionem habentibus ſunt hæretici, eo quod poſſeſſionem habent; & conſentientes eis, omnes videlicet Domini ſæculares, & cæteri Laici.

37. Eccleſia Romana eſt Synagoga Satanæ, nec Papa eſt proximus, & immediatus Vicarius Chriſti, & Apoſtolorum.

38. Decretales Epiſtolæ ſunt apocryphæ, & ſeducunt a fide Chriſti, & Clerici ſunt ſtulti, qui ſtudent eis.

39. Imperator, & Domini ſæculares fuerunt ſeducti a Diabolo, ut Eccleſiam dotarent bonis temporalibus.

40. Electio Papæ a Cardinalibus a Diabolo eſt introducta.

41. Non eſt de neceſſitate ſalutis credere Romanam Eccleſiam eſſe ſupremam inter alias Eccleſias.

42. Fatuum eſt credere Indulgentiis Papæ, & Epiſcoporum.

43. Juramenta illicita ſunt, quæ fiunt ad corroborandos humanos contractus, & commercia civilia.

44. Auguſtinus, Benedictus, & Bernardus damnati ſunt, niſi pœnituerint de hoc, quod habuerint poſſeſſiones, & inſtituerint, & intraverint Religiones: & ſic a Papa uſque ad ultimum Religioſum, omnes ſunt Hæretici.

45. Omnes Religiones indifferenter introductæ ſunt a Diabolo.

CAPUT IX.

Recenſentur propoſitiones Joannis Hus damnatæ veluti errores contra fidem eodem anno.

1. UNa eſt Sancta Univerſalis Eccleſia, quæ eſt Prædeſtinatorum univerſitas.

2. Paulus numquam fuit membrum Diaboli, licet fecerit quoſdam actus, actibus Eccleſiæ malignantium conſimiles.

3. Præſciti non ſunt partes Eccleſiæ, quum multa pars ejus finaliter excidet ab eâ, eo quod prædeſtinationis charitas, quæ ipſam ligat, non excidet.

4. Duæ naturæ, Divinitas, & Humanitas ſunt unus Chriſtus.

5. Præſcitus, etſi aliquando eſt in gratia ſecundum præſentem juſtitiam, tamen nunquam eſt pars S. Eccleſiæ, & Prædeſtinatus ſemper manet membrum Eccleſiæ, licet aliquando excidat a gratia adventitia, ſed non a gratia prædeſtinationis.

6. Sumendo Eccleſiam pro convocatione prædeſtinatorum, ſive fuerint in gratia, ſive non, ſecundum præſentem juſtitiam, iſto modo Eccleſia eſt Articulus Fidei.

7. Petrus non eſt, nec fuit caput Eccleſiæ Sanctæ Catholicæ.

8. Sacerdotes quomodolibet criminoſe viventes Sacerdotii polluunt poteſtatem, & ſic ut filiis infideles ſentiunt infideliter de VII Sacramentis Eccleſiæ, de clavibus; officiis, cenſuris, moribus, ceremoniis, & ſacris rebus Eccleſiæ, veneratione Reliquiarum, Indulgentiis, & Ordinibus.

9. Papalis dignitas a Cæſare inolevit, & Papæ perfectio, & inſtitutio a Cæſaris potentia emanavit.

10. Nullus ſine revelatione aſſereret rationabiliter de ſe, vel alio, quod eſſet caput Eccleſiæ particularis, nec Romanus Pontifex eſt caput Romanæ Eccleſiæ particularis.

11. Non oportet credere, quod iſte, quicumque eſt Romanus Pontifex, ſit caput cujuſcumque particularis Eccleſiæ Sanctæ, niſi Deus eum prædeſtinaverit.

12. Nemo gerit vicem Chriſti, vel Petri, niſi ſequetur eum in moribus, quum nulla alia ſequela ſit pertinentior, nec aliter recipiat a Deo procuratoriam poteſtatem, quia ad illud Officium Vicariatus requiritur, & morum conformitas, & inſtituentis authoritas.

13. Papa non eſt verus, & manifeſtus ſucceſſor Apoſtolorum Principis Petri, ſi vivit moribus contrariis Petro, & ſi quærit avaritiam, tunc eſt Vicarius Judæ Scarioth. Et pari evidentia Cardinales non ſunt veri, & manifeſti ſucceſſores Collegii aliorum Apoſtolorum Chriſti, niſi vi-

xerint more Apoſtolorum, ſervantes mandata, & conſilia Domini noſtri Jeſu Chriſti.

14. Doctores ponentes, quod aliquis per cenſuram Eccleſiaſticam emendandus, ſi corrigit noluerit, ſæculari judicio eſt tradendus, & pro certo ſequuntur in hoc Pontifices, Scribas, & Phariſæos; qui Chriſtum non volentem eis obedire in omnibus, dicentes, *nobis non licet interficere quemquam*, ipſum ſæculari judicio tradiderunt; & quod tales ſint homicidæ graviores, quam Pilatus.

15. Obedientia Eccleſiaſtica eſt obedientia ſecundum adinventionem Sacerdotum Eccleſiæ, propter expreſſam autoritatem Scripturæ.

16. Diviſio immediata humanorum operum eſt, quod ſunt vel virtuoſa, vel vitioſa, quia ſi homo eſt vitioſus, & agit quidquam, tunc agit vitioſe, & ſi eſt virtuoſus, & agit quidquam, tunc agit virtuoſe; quia ſicut vitium, quod crimen dicitur, ſeu mortale peccatum, inficit univerſaliter actus hominis vitioſi, ſic virtus vivificat omnes actus hominis virtuoſi.

17. Sacerdotes Chriſti viventes ſecundum legem ejus, & habentes Scripturæ notitiam, & affectum ad ædificandum populum, debent prædicare, non obſtante prætenſa excommunicatione. Quod ſi Papa, vel aliquis Prælatus mandat Sacerdoti ſic diſpoſito non prædicare, non debet ſubditus obedire.

18. Quilibet prædicantis officium de mandato accipit, qui ad Sacerdotium accedit; & illud mandatum debet exequi, prætenſa excommunicatione non obſtante.

19. Per cenſuras Eccleſiaſticas excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, ad ſui exaltationem Clerus Populum laicalem ſibi ſuppeditat, avaritiam multiplicat, malitiam protegit, & viam præparat Anti-Chriſto. Signum autem evidens eſt, quod ab Anti-Chriſto tales procedunt cenſuræ, quas vocant in ſuis proceſſibus fulminationes, quibus Clerus principaliſſime procedit contra illos, qui denudant nequitiam Anti-Chriſti, qui Clerum pro ſe maxime uſurpabit.

20. Si Papa eſt malus, & præſertim ſi eſt præſcitus, tunc ut Judas Apoſtolus eſt diabolus, fur, & filius perditionis, & non eſt caput S. Militantis Eccleſiæ, quum nec ſit membrum ejus.

21. Gratia prædeſtinationis eſt vinculum, quo corpus Eccleſiæ, & quodlibet ejus membrum jungitur Chriſti capiti inſolubiliter.

22. Papa, vel Prælatus malus, & præſcitus eſt æquivoce Paſtor, & vere fur, & latro.

23. Papa non debet dici Sanctiſſimus, etiam ſecundum Officium, quia alias Rex deberet etiam dici Sanctiſſimus ſecundum Officium, & tortores, & præcones dicerentur Sancti, imo etiam diabolus deberet dici Sanctus, quum ſit Officiarius Dei.

24. Si Papa vivat Chriſto contrarie, etiamſi aſcenderet

per ritum; & legitimam electionem, ſecundum conſtitutionem humanam vulgatam; tamen aliunde aſcenderet, quam per Chriſtum, dato etiam, quod intraret per electionem a Deo principaliter factam: nam Judas Scharioꝛtes rite, & legitime a Deo Chriſto Jeſu ad Epiſcopatum, & tamen aſcendit aliunde ad ovile ovium.

25. Condemnatio xlv. artic. Joannis Wicleff per Doctores facta eſt irrationabilis, & iniqua, & malefacta, & ficta eſt cauſa per eos allegata, videlicet ex eo, quod nullus eorum ſit Catholicus, ſed quilibet eorum aut eſt hæreticus, aut erroneus, aut ſcandaloſus.

26. Non eo ipſo, quod Electores, vel major pars eorum conſenſerit viva voce ſecundum ritus hominum in perſonam aliquam, eo ipſo illa perſona eſt legitime electa, vel eo ipſo eſt verus, & manifeſtus Succeſſor, vel Vicarius Petri Apoſtoli, vel alterius Apoſtoli in officio Eccleſiaſtico: unde ſive Electores bene, vel male elegerint, operibus electi debemus credere: nam eo ipſo, quo quis copioſius operatur meritorie ad profectum Eccleſiæ, habet a Deo ad hoc copioſius facultatem.

27. Non eſt ſcintilla apparentiæ, quod oporteat eſſe unum Caput in ſpiritualibus regens Eccleſiam, quod ſemper cum Eccleſia ipſa militante converſetur, & conſervetur.

28. Chriſtus ſine talibus monſtruoſis capitibus per ſuos veraces Diſcipulos ſparſos per orbem terrarum, melius ſuam Eccleſiam regularet.

29. Apoſtoli, & fideles Sacerdotes Domini ſtrenue in neceſſariis ad ſalutem regularunt Eccleſiam, antequam Papæ Officium foret introductum: ſic facerent, deficiente, per ſumme poſſibile, Papa uſque ad diem Judicii.

30. Nullus eſt Dominus civilis, nullus eſt Prælatus, nullus eſt Epiſcopus, dum eſt in peccato mortali. *Poſt hanc damnationem, quum Joannes Hus contumax perſeveraſſet in ſuis erroribus, una cum Hieronymo de Praga, publico igne combuſtus eſt.*

CAPUT X.

Recenſentur Propoſitiones Damnatæ in Conſilio Baſileenſi ſub Eugenio IV. antequam Concilium eſſet acephalum anno 1435. decerptæ ex libro Auguſtini Romani Archiepiſcopi Nazareni.

1. ANima Chriſti videt Deum tam clare, & intenſe, quantum clare, & intenſe Deus videt ſe ipſum.

2. Ratio ſuppoſitalis determinans humanam naturam in Chriſto, non realiter diſtinguitur ab ipſa natura determinata.

3. Chriſtus quotidie peccat, & ex quo fuit Chriſtus, quotidie peccavit.

4. Non

4. Non omnes juſtificati ſunt membra Chriſti, ſed ſoli prædeſtinati.

5. Humana natura in Chriſto eſt perſona Verbi.

6. Humana natura aſſumpta a Verbo ex unione perſonali eſt veraciter Deus naturalis, & proprius.

7. Chriſtus ſecundum voluntatem creatam diligit naturam humanam unitam perſonæ Verbi, quantum diligit naturam divinam.

8. Sicut duæ perſonæ in Divinis ſunt æqualiter diligibiles; ita duæ naturæ in Chriſto humana, & divina ſunt æqualiter diligibiles propter perſonam communem.

CAPUT XI.

Referuntur nonnullæ propoſitiones Magiſtri Oxomenſis damnatæ in Congregatione Complutenſi, quarum damnationem authoritate Apoſtolica confirmavit Siſtus IV. anno 1489.

1. PEccata mortalia quantum ad culpam, & pœnam alterius ſæculi delentur per ſolam cordis contritionem ſine ordine ad Claves.

2. Confeſſio de peccatis in ſpecie fuit ex aliquo ſtatuto utilis Eccleſiæ, non de jure divino.

3. Pravæ cogitationes confiteri non debent, ſed ſola diſplicentia delentur ſine ordine ad Claves.

4. Confeſſio debet eſſe ſecreta, ideſt, de peccatis ſecretis, non de manifeſtis.

5. Non ſunt abſolvendi pœnitentes, niſi peracta prius pœnitentia eis injuncta.

6. Papa non poteſt indulgere alicui viro pœnam Purgatorii.

7. Eccleſia Urbis Romæ errare.

8. Papa non poteſt diſpenſare in Statutis univerſalis Eccleſiæ.

9. Sacramentum Pœnitentiæ, quantum ad collationem gratiæ Sacramentalis, naturæ eſt, non alicujus inſtitutionis veteris, vel novi teſtamenti.

Damnatæ fuerunt hæ propoſitiones ut ſcandaloſæ, & hæreticæ, & coactus Magiſter Petrus Oxomenſis abjurare illas, quod Catholice implevit.

CA-

CAPUT XII.

Recenſentur duæ Propoſitiones circa Hominis animam rationalem, quas Leo X. damnavit in Concilio Lateranenſi ſeſſ. 8. ann. 1513. *Propoſitiones ſunt iſtæ.*

1. Anima intellectiva mortalis eſt, ſaltem ſecundum philoſophiam.

2. Anima intellectiva eſt unica in cunctis hominibus.

Duæ iſtæ propoſitiones damnatæ fuerunt ut hæreticæ, ac deinde ſuperaddita hæc univerſalis definitio, quoad aſſertiones philoſophicas. „ Quum verum vero minime contradicat omnem aſſertionem veritati illuminatæ fidei contrariam, omnino falſam eſſe definimus, & ut aliter dogmatizare non liceat, diſtrictius inhibemus. Omnes hujuſmodi erroneis aſſertionibus inhærentes, tamquam hæreticos vitandos, & puniendos fore decernimus ".

„ Inſuper omnibus, & ſingulis philoſophis in Univerſitatibus ſtudiorum generalium, & alibi publice legentibus diſtricte præcipimus, ut quum philoſophorum principia, aut concluſiones, in quibus a recta fide deviare noſcuntur auditoribus ſuis legerint, ſeu explicaverint (quale hoc de immortalitate animæ, aut unitate, & mundi æternitate, ac alia hujuſmodi (teneantur eiſdem veritatem religionis Chriſtianæ omni conatu manifeſtam facere, & perſuadendo (pro ſe) docere, ac omni ſtudio hujuſmodi philoſophorum argumenta, (quum omnia ſolubilia exiſtant) pro viribus excludere, atque reſolvere ".

CAPUT XIII.

Referuntur Propoſitiones xli. *Martini Lutheri a Leone X. damnatæ anno* 1520. *per Bullam* Exurge Domine, *quæ ſic habent.*

1. Hæretica ſententia eſt, ſed uſitata, Sacramenta novæ legis juſtificantem gratiam illis dare, qui non ponunt obicem.

2. In puero poſt Baptiſmum negare remanens peccatum, eſt Paulum, & Chriſtum ſimul conculcare.

3. Fomes peccati, etiamſi nullum adſit actuale peccatum, moratur exeuntem a corpore animam ab ingreſſu Cæli.

4. Imperfecta Charitas morituri fert ſecum neceſſario magnum timorem, qui ex ſe ſolo ſatis eſt facere pœnam purgatorii, & impedit introitum regni.

5. Tres eſſe partes pœnitentiæ, Contritionem, Confeſſionem, & Satisfactionem, non eſt fundatum in Sacra Scri-

Scriptura, nec in antiquis SS. Chriſtianis Doctoribus.

6. Contritio, quæ paratur per diſcuſſionem, collationem, & deteſtationem peccatorum, qua quis recogitat annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ, ponderando peccatorum gravitatem, multitudinem, fœditatem, amiſſionem æternæ beatitudinis, ac æternæ damnationis acquiſitionem, hæc contritio facit hypocritam, imo magis peccatorem.

7. Veriſſimum eſt proverbium, & omnium doctrina de Contritionibus hucuſque data, præſtantius de cætero non facere ſumma pœnitentia: optima pœnitentia nova vita.

8. Nullo modo præſumas confiteri peccata venialia, ſed nec omnia mortalia, quia impoſſibile eſt, ut omnia mortalia cognoſcas; unde in primitiva Eccleſia ſolum manifeſte mortalia confitebantur.

9. Dum volumus omnia pure confiteri, nihil aliud facimus, quam quod miſericordiæ Dei nihil volumus relinquere agnoſcendum.

10. Peccata non ſunt ulli remiſſa, niſi remittente Sacerdote credat ſibi remitti: imo peccatum maneret, niſi remiſſum crederet: non enim ſufficit remiſſio peccati, & gratiæ donatio, ſed oportet etiam credere eſſe remiſſam.

11. Nullo modo confidas abſolvi propter tuam contritionem, ſed propter verbum Chriſti, *quodcumque ſolveris*, &c. Hinc, inquam, confide, ſi Sacerdotis obtinueris abſolutionem, & crede fortiter te abſolutum, & abſolutus vere eris, quidquid ſit de contritione.

12. Si per impoſſibile confeſſus non eſſet contritus, aut Sacerdos non ſerio, ſed joco abſolveret, ſi tamen credat ſe abſolutum, veriſſime eſt abſolutus.

13. In Sacramento pœnitentiæ, ac remiſſione culpæ, non plus facit Papa, aut Epiſcopus, quam infimus Sacerdos: imo ubi non eſt Sacerdos, æque tantum quilibet Chriſtianus etiamſi mulier, aut puer eſſet.

14. Nullus debet Sacerdoti reſpondere ſe eſſe contritum, nec Sacerdos requirere.

15. Magnus eſt error eorum, qui ad Sacramenta Euchariſtiæ accedunt, huic innixi, quod ſint confeſſi, quod non ſint ſibi conſcii alicujus peccati mortalis, quod præmiſerint orationes ſuas, & præparatoria: omnes illi judicium ſibi manducant, & bibunt; ſed ſi credant, & confidant ſe gratiam ibi conſecuturos, hæc ſola fides facit eos puros, & dignos.

16. Conſultum videtur, quod Eccleſia in communi Concilio ſtatueret laicos ſub utraque ſpecie communicandos. Nec Bohemi ſub utraque ſpecie communicantes ſunt hæretici, ſed ſchiſmatici.

17. Theſauri Eccleſiæ, unde Papa dat Indulgentias, non ſunt merita Chriſti.

18. Indulgentiæ ſunt piæ fraudes fidelium, & remiſſio-

nes

nes bonorum operum: & ſunt de numero eorum, quæ licent, & non de numero eorum, quæ expediunt.

19. Indulgentiæ his, qui veraciter eas conſequentur, non valent ad remiſſionem pœnæ pro peccatis actualibus debitæ apud Divinam juſtitiam.

20. Seducuntur credentes, Indulgentias eſſe ſalutares, & ad fructum ſpiritus utiles.

21 Indulgentiæ neceſſariæ ſunt ſolum publicis criminibus, & proprie conceduntur duris ſolummodo, & impatientibus.

22. Sex generibus hominum Indulgentiæ nec ſunt neceſſariæ, nec utiles; videlicet mortuis, ſeu morituris, infirmis legitime impeditis, his qui non commiſerunt crimina, his qui crimina commiſerunt, ſed non publica, his qui meliora operantur.

23. Excommunicationes ſunt tantum externæ pœnæ, nec privant hominem communibus ſpiritualibus Eccleſiæ orationibus.

24. Docendi ſunt Chriſtiani, plus diligere excommunicationem, quam timere.

25. Romanus Pontifex Petri Succeſſor non eſt Chriſti Vicarius ſuper omnes totius Mundi Eccleſias, ab ipſo Chriſto in B. Petro inſtitutus.

26. Verbum Chriſti ad Petrum, *quodcumque ſolveris ſuper terram, &c.* extenditur dumtaxat ad ligata ab ipſo Petro.

27. Certum eſt in manu Papæ, aut Eccleſiæ prorſus non eſſe ſtatuere articulos fidei, imo nec leges morum, ſeu bonorum operum.

28. Si Papa cum magna parte Eccleſiæ ſic, vel ſic ſentiret, nec etiam erraret, adhuc non eſt peccatum, aut hæreſis contrarium ſentire; præſertim in re non neceſſaria ad ſalutem, donec fuerit per Concilium univerſale alterum reprobatum, alterum approbatum.

29. Via nobis facta eſt enervandi authoritatem Conciliorum, & libere contradicendi eorum geſtis, & judicandi eorum Decreta, & confidenter confitendi quidquid verum videtur, ſive probatum fuerit, ſive reprobatum a quocumque Concilio.

30. Aliqui articuli Joannis Hus condemnati in Concilio Conſtantienſi ſunt Chriſtianiſſimi, veriſſimi, & Evangelici, quos nec Univerſalis Eccleſia poſſet damnare.

31. In omni opere bono juſtus peccat.

32. Opus bonum optime factum, eſt veniale peccatum.

33. Hæreticos comburi, eſt contra voluntatem Spiritus Sancti.

34. Præliari adverſus Turcas eſt repugnare Deo viſitanti iniquitates noſtras per illos.

35. Nemo eſt certus, ſe non ſemper peccare mortaliter propter occultiſſimum ſuperbiæ vitium.

36. Liberum arbitrium poſt peccatum eſt res de ſolo titulo; & dum facit quod in ſe eſt, peccat mortaliter.

37.

37. Purgatorium non poteſt probari ex Sac. Scriptura, quæ ſit in canone.

38. Animæ in Purgatorio non ſunt ſecuræ de earum ſalute, ſaltem omnes: nec probatum eſt ullis aut rationibus, aut Scripturis, ipſas eſſe extra ſtatum merendi, aut Scripturis, ipſas eſſe extra ſtatum merendi, aut augendæ charitatis.

39. Animæ in Purgatorio peccant ſine intermiſſione quamdiu quærunt requiem, & horrent pœnas.

40. Animæ ex Purgatorio liberatæ ſuffragiis viventium minus beantur, quam ſi per ſe ſatisfeciſſent.

41. Prælati Eccleſiaſtici, & Principes ſæculares non male facerent, ſi omnes ſaccos mendicitatis delerent.

CAPUT XIV.

Monitum ad Eccleſiæ Paſtores, & Confeſſarios circa eorum vitium, ac deteſtandum peccatum, qui Orthodoxas ſcholas, Theologoſque Catholicos invidioſo Bajaniſmi, ac Janſeniſmi nomine traducunt.

NOn dubito, quin futuri ſint homines, qui monitum hocce noſtrum vel ineptum habeant, & prædicent, vel alio nomine irrideant, atque contemnant. Scio enim eſſe apud pleroſque in more poſitum, ut quæ præconceptis eorum opinionibus, eorumque ſtudiis, & voluntati reſpondeant, & faveant, probent omnia, ac ſummis laudibus efferant; quæ vero cum iis pugnant cauſa nondum cognita damnent, & fœdiſſimis conviciis proſcindant. Ii ſane vel ad rem monitum non eſſe, vel parti me ſervire voluiſſe, aut iis etiam pejora effutient. At horum ego dicteria, atque convicia nihil facio; non enim eos, quos malitia ita excæcaverit, ut apertam veritatem intueri aut nequeant, aut nolint, ſed homines ratione utentes, ac Chriſti fidelium Rectores alloquor, quibus dum ſuſcepti operis conſilium expoſitum, compertumque ſit, non dubito, quin ſi non opus, conſilium ſaltem probandum ſit, animuſque ſcribentis. Hic enim demonſtrandum ſuſcepi, quam grave peccatum, quamque enormis eorum ſit culpa, qui aut culpabili ignorantia, aut malitia ducti, ut proprias opiniones alienis præponant, ſolent has, eorumque authores conviciis lacerare. De Bajaniſmi, ac Janſeniſmi calumnia dicturus ſum, quod horum tantum damnatas ſententias recenſeam; ſed quæ hac de re diſputabo, ad eos quoque applicari facile poterunt, qui Pelagianiſmi, Semipelagianiſmi, vel alterius ab Eccleſia proſcripti erroris Orthodoxos Theologos inſimulent. Primum itaque convicii hujus perverſitatem oſtendam; ac deinde ad calcem propoſitionum principaliores Theologorum opiniones, quæ notari erroris nequeant, explicabo: nam id neceſſarium eſſe omnino arbitror, ob adjectas Sporerio, ac Felici Poteſtati explicationes, quæ ſi-

ve ex ignorantia., ſive ex authorum malitia, eo expoſitæ
conſilio viſæ ſunt, ut facilius quiſque poſſit Theologos ple-
roſque Catholicos Janſeniſmi accuſare.
Venio nunc ad id, quod in Monito explicandum ſuſce-
peram; ac principio ſtatuo, gravem eſſe culpam in re
gravis momenti Apoſtolicæ Sedi non obtemperare; ejuſ-
que præcepta ſub onere ſanctæ obedientiæ, & ſub graviſ-
ſimis pœnis impoſita, palam contemnere. Id enim Ca-
tholicis eſt omnino exploratum. Videamus modo Apoſto-
licæ Sedis Decreta, & Conſtitutiones. Mitto latas in
cauſa Baji Conſtitutiones, atque rem ex Innocentii VI.
decreto exordior. Is itaque die 2. Martii anno 1679. *o-*
mnibus in virtute ſanctæ obedientiæ præcepit, ut tam in li-
bris imprimendis, ac MSS. quam in theſibus, diſputationi-
bus, ac prædicationibus caveant ab omni cenſura, & nota,
necnon a quibuſcumque conviciis contra eas propoſitiones,
quæ adhuc inter Catholicos hinc inde convertuntur, donec a
Sancta Sede recognito ſuper iiſdem propoſitionibus judicium
proferatur. Deinde Innocentius XII. die ſexta Januarii
anno 1694. decreto ſuo ſancivit, *ne quis traducatur invi-*
dioſo nomine Janſeniſmi, niſi prius legitime conſtiterit
aliquam ex quinque propoſitionibus docuiſſe, & tenuiſſe.
Vides Apoſtolicæ Sedis præcepta. Parent ne decretis, præ-
ceptiſque hujuſmodi, qui Thomiſtas, Auguſtinianos, ac
Theologos eorum opinionibus non faventes, Janſenianos
palam prædicant? Sed rem proſequamur. Satis nota eſt
celeberrima Conſtitutio *Unigenitus*, quam infra refere-
mus. Quum ea promulgata nonnulli Queſnelliniſmi, &
Janſeniſmi inſimulare cœpiſſent aſſertores gratiæ per ſe ef-
ficacis, ac ſaniores morum regulas edocentes, re ad Cle-
mentem XI. Pont. Max. delata, anno 1718. v. Kalendas
Septembris, Conſtitutionem edidit, cujus initium eſt:
Paſtoralis, in qua ad eos coercendos, qui ſcholarum o-
piniones cum damnatis in Bulla *Unigenitus* propoſitioni-
bus confundebant: „ Cæterum, *inquit*, in hoc ipſo præ-
„ poſtero judicio conſuetum calumniandi modum non de-
„ relinquunt; niſi enim excæcaret eos malitia eorum, ac
„ niſi diligerent magis tenebras, quam lucem, ignorare
„ non deberent ſententias illas, ac doctrinas, quas ipſi
„ cum erroribus per nos damnatis confundunt, palam, &
„ libere in catholicis ſcholis, etiam poſt editam a nobis
„ memoratam Conſtitutionem ſub oculis noſtris doceri,
„ atque defendi, illaſque propterea minime per eam fuiſ-
„ ſe proſcriptas. Verum ſupercecidit ignis contentionis,
„ & non viderunt ſolem lucidiſſimum veritatis". Quum
vero hæc ſatis non fuerint ad eos compeſcendos, qui par-
tium ſtudio incitati, atque ſuperbiæ ſpiritu ducti, pro-
prias alienis opinionibus præponere, & de adverſariis vi-
ctoriam, ac veluti reportatum triumphum canere ſtudent,
Clemens XII. die 2. Octobris anno 1733. novam Conſti-
tutionem edidit, quæ incipit, *Apoſtolicæ providentiæ*
officio, in qua celeberrimæ Conſtitutionis *Unigenitus* men-
tione

tione præmiſſa, in hunc modum loquitur: ,, Nos pater-
,, na quoque ſollicitudine inhærentes magnopere dolemus,
,, tenebras a diſſenſionis filiis offuſas nondum ex quorum-
,, dam mentibus ſatis eſſe diſcuſſas, ſed pleroſque etiam
,, nunc intolerabili pertinacia contendere, cenſuris lau-
,, datæ Conſtitutionis doctrinam Sanctorum Auguſtini, &
,, Thomæ de divinæ gratiæ efficacia eſſe perſtrictam. Ut
,, igitur nullas charitatis partes ad revocandos errantes
,, nobis reliquas faciamus, univerſis, & ſingulis Chriſtifi-
,, delibus quacumque dignitate, etiam epiſcopali, & ma-
,, jori fulgentibus in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte
,, præcipimus, & ſub canonicis pœnis mandamus, ne di-
,, ſputantes, aut docentes ſive in ſcholis, ſive in concio-
,, nibus, ſive ſcriptis editis, ſive aliter propoſitiones de-
,, fendant, aut enuntient, quæ antedictas Novatorum ca-
,, lumnias firmare, & promovere poſſint. Mentem tamen
,, eorumdem Prædeceſſorum perſpectas habentes nolumus,
,, aut per noſtras, aut per ipſorum laudes Thomiſticæ
,, ſcholæ delatas, quas iterato noſtro judicio comproba-
,, mus, & confirmamus, quidpiam eſſe detractum cæteris
,, Catholicis ſcholis diverſa ab eadem in explicanda divi-
,, næ gratiæ efficacia ſentientibus, quarum etiam erga
,, hanc Sanctam Sedem præclara ſunt merita, quominus
,, ſententias ea de re tueri pergant, quas hactenus palam,
,, & libere ubique, etiam in hujus Almæ Urbis luce do-
,, cuerunt, & propugnarunt. Quamobrem fel. recordat.
,, Pauli V. & aliorum Prædeceſſorum noſtrorum ad reſtrin-
,, gendum diſſenſionum fomitem veſtigia proſequentes, &
,, ſaluberrima mandata renovamus, & authoritate quoque
,, noſtra omnibus, & ſingulis ſuperius expreſſis interdici-
,, mus, & prohibemus ſub iiſdem pœnis, ne vel ſcriben-
,, do, vel diſputando, vel alia qualibet occaſione notam,
,, aut cenſuram ullam theologicam iiſdem ſcholis diverſa
,, ſentientibus inurere, aut eorum ſententias conviciis, &
,, contumeliis inceſſere audeant, donec de iiſdem contro-
,, verſiis hæc Sancta Sedes aliquid definiendum, ac pronun-
,, tiandum cenſuerit. Pacem ſiquidem, quam cum verita-
,, te diligendam Dominus præcipit, inter Catholicæ Ec-
,, cleſiæ filios fovere, & communire debemus, & cura-
,, mus, ut conjunctis diverſarum licet ſcholarum ſtudiis,
,, firmius ſit adverſus erroris inſidias præſidium.

Accedunt etiam Litteræ in forma Brevis Benedicti XIII. ad univerſos Fratres Ordinis Prædicatorum adverſus calumnias doctrinæ SS. Auguſtini, & Thomæ intent: tas, quarum initium eſt, *Demiſſas preces*. In eis itaque hæc habentur: ,, Eos, qui Conſtitutione *Unigenitus* damna-
,, tam Auguſtinianam, & Thomiſticam doctrinam affeve-
,, rant, Apoſtolicæ authoritati detrahere ‟, atque ita concluditur: ,, Magno igitur animo contemnite, dilecti
,, Filii, calumnias intentatas ſententiis veſtris de gratia,
,, præſertim per ſe, & ab intrinſeco efficaci, ac de gra-
,, tuita prædeſtinatione ad gloriam ſine ulla prævisione
,, me-

„ meritorum , quas laudabiliter hactenus docuiſti , & „ quas ab ipſis Sanctis Doctoribus Auguſtino, & Thoma „ ſe hauſiſſe, & verbo Dei, Summorumque Pontificum, „ & Conciliorum decretis, & Patrum dictis conſonas eſ- „ ſe commendabili ſtudio ſchola veſtra gloriatur. Quum „ igitur bonis, & rectis corde ſatis conſtet, ipſique calu- „ mniatores, niſi dolum ſequi velint, ſatis perſpiciant, „ SS. Auguſtini, & Thomæ inconcuſſa, tutiſſimaque dog- „ mata nullis prorſus antedictæ Conſtitutionis cenſuris „ eſſe perſtricta; ne quis in poſterum eo nomine calu- „ mnias ſtruere, & diſſenſiones tenere audeat ſub cano- „ nicis pœnis diſtricte inhibemus. Pergite porro Docto- „ ris veſtri opera ſole clariora ſine ullo prorſus errore „ conſcripta, quibus Eccleſiam Chriſti mira eruditione „ clarificavit, inoffenſo pede decurrere, ac per certiſſi- „ mam illam Chriſtianæ doctrinæ regulam ſacroſanctæ „ Religionis veritatem, incorruptæque diſciplinæ ſancti- „ tatem tueri, ac vindicare, &c. “

En Apoſtolicæ Sedis decreta, præcepta, ac latas in contemptores pœnas. At quæ ſub præcepto, & in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub canonicis pœnis vetita ſunt, ea gravem præ ſe obligationem ferre, nemo ignorat. Ita vero Apoſtolica Sedes vetat Janſeniſmi notare opiniones, quæ in ſcholis a Thomiſtis, & Auguſtinianis traduntur, quæ palam Romæ ſub Pontificis oculis docentur, & propugnantur, & quæ ab Authoribus Catholicis proponuntur, dummodo per legitimam cauſam probatum non ſit, ſenſum illas involvere damnatorum errorum. Quis ergo non videt peccare eos, qui invidioſis hujuſmodi nominibus viros Catholicos traducant, ac publicos etiam eſſe Apoſtolicæ Sedis contemptores?

At convicia, & calumniæ hujuſmodi non ſolum inobedientiæ, & contemptus Apoſtolicæ Sedis reatum habent, ſed injuriam maximam ſecum ferunt, ac alia quampluřima, quæ peccatum augeant: Nam crimen hæreſeos maximum eſt, ac maximam ſecum fert infamiam. Ergo graviſſima viro præſertim Eccleſiaſtico, vel Regularium Ordini injuria fit, dum hæreticus prædicatur, & graviſſimum peccatum hujuſmodi convicium eſt. Accedit præterea odium, quod inde ſequitur, & publicæ inter Eccleſiaſticos viros inimicitiæ, atque lites, quæ res Populo Chriſtiano ſunt maximo ſcandalo, atque hæreticis occaſionem præbent contemnendi Eccleſiam Catholicam, fidemque Orthodoxam. Quænam vero etiam apud benigniores Theologos doctrina eſt, quæ a graviſſima culpa mala hæc valeat excuſare? non ſolum enim charitas in re graviſſima, ſed etiam juſtitia manifeſte læditur, ut ex iis, quæ de Charitate, & Juſtitia diſputata ſunt, manifeſtum eſt.

Dicet vero aliquis, non poſſe opiniones illas cenſura notari, ſed fas eſſe Theologo, qui in oppoſita ſen-

ten-

tentia verſetur, Thomiſticas, vel Auguſtinianas opiniones ita confutare, ut ex earum poſitione Bajaniſmum, vel Janſeniſmum conſequi argumentetur. Ut enim cuique licet omni argumentorum genere contrarias opiniones refellere, ac proprias tueri; ita etiam licitum cuique erit ob abſurda, quæ inde ſequerentur, opiniones illas rejicere :. quia veris illis conſtitutis, veras quoque adſtruere oportet Baji, Janſenii, Queſnellique theſes.

Non nego licite id fieri poſſe, imo & quandoque hujuſmodi oppoſitiones plurimum cooferre cenſeo ad exponendum Catholicum dogma, & ad aperiendum, explicandumque diſcrimen, quod inter damnatas ab Eccleſia propoſitiones, & Catholicorum opiniones intercedit. Quamobrem, ſi ſervatis charitatis legibus, ac eo tantum animo hujuſmodi argumenta urgeantur, ut veritas magis magiſque clareſcat, & ut certi inter damnatam doctrinam, atque orthodoxas opiniones limites detegantur, laude digni Theologi haberentur. Sed ſi fallaces illas ratiocinationes, quas adhibent, tanti faciant, ut certos ſe eſſe jactitent opiniones illas, Bajanas, Janſenianaſque eſſe, atque ita prædicent, tum peccant revera contra Apoſtolicæ Sedis præceptum, & Apoſtolicam Sedem contemnunt, quum pluris faciant privatam eorum opinionem, quam illius judicium, & mandatum: peccant etiam contra charitatem, & juſtitiam, quia lædunt quam maxime famam proximi ſui, illumque ad odium, & diſſidia talia provocant, ut maxima inde in Chriſtiano populo ſcandala ſequantur; ac demum Catholicæ Religioni plurimum obſunt, tum ob honorem, quem præbent damnatis ſectis, dum cum eiſdem Theologos noſtros ſentire prædicant, tum ob deriſionem, cui apud illas ſectas exponunt judicium Eccleſiæ, quod veluti iniquum traducitur, quaſi in illis damnaſſet, quod in aliis tolerat, ac aperte permittit: tum denique, quia ita difficiliorem faciunt errantium converſionem. Hæc vero tanti mihi momenti ſemper viſa ſunt, ut non modo convicia hæc, ſed etiam hujuſmodi argumentandi rationem horruerim. Neque enim facile fieri poſſe cenſeo, ut ita argumentando ſcandalum apud ſimpliciores præcaveri poſſit, & ut animus in eo, qui ita agit, deſit in opinionem contrariam, illiuſque aſſertores invidiam conciliandi. Accedit etiam argumenta hujuſmodi mera eſſe ſophiſmata, poſita jam definitione Eccleſiæ, quæ decrevit opiniones illas a damnatis erroribus eſſe omnino diverſas. Ecquis enim ignoret, in re theologica, purum putumque ſophiſma eſſe ratiocinium illud, quo probari quidpiam contenditur, quod judicio Eccleſiæ adverſetur. Quis ergo dicat non perverſe agere, qui uſu ſophiſmatum violant charitatem, ſcandala creant, & ad minus peri-

riculo ſeſe exponunt lædendi in re graviſſima famam proximi, & contemnendi Eccleſiam?

Denique muneri deſunt ſuo ſcholaſtici illi, qui hujuſmodi ratiocinandi rationem adhibent. Nam Scholaſticæ Theologiæ inſtitutum, ac Theologi officium eſt explicare orthodoxa dogmata, novatorum adverſus ea ſophiſmata ſolvere, ac diſcrimen oſtendere, quod inter proſcriptos errores, & Catholicorum opiniones intercedit. Hac enim unice de cauſa Theologia Scholaſtica utilis dici poteſt; quodnam enim aliud eſt bonum, quod ejus uſu Religioni, atque Eccleſiæ afferri poſſit? Numquid ingenii oſtentatio, gloria apud homines, aut ſeria occupatio, quæ otium excludat? At priora duo Eccleſiæ malum potius, quam bonum conciliant, tertium vero inutile prorſus eſt, niſi ex occupatione illa quidpiam erui valeat, quod Religioni proſit. Age vero, qui tanto conatu ſtudent Thomiſticas, vel Auguſtinianas, aut aliorum Catholicorum hominum opiniones Janſenianas oſtendere, annon potius confundere orthodoxas opiniones cum erroribus videntur, quam diſcrimen detegere, & explicare? Annon favent potius, quam noceant errori proſcripto, dum illum cum Catholici hominis opinione confundendo, occaſionem novatoribus præbent ſub velo orthodoxæ opinionis tegendi errores, ac hæreſes? Ubi tunc eſt bonum, quod Eccleſiæ affert Theologia Scholaſtica? Nam ita potius errori, quam veritati catholicæ præſidio eſt. Nec dici poteſt obſcuram hac in re materiam eſſe; etenim Eccleſiæ definitio, quæ ſcholarum opiniones immunes ab errore declarat, perſpicua eſt: Theologi Thomiſtæ, & Auguſtiniani perſpicue explicant diſcrimen inter proprias, & damnatas ſententias, atque id egregie quoque tuentur. Ut ii ergo id faciunt, cur conjunctis viribus adverſus eorum inſidias ex horum etiam principiis, agere Theologi reliqui non poterunt? Ita ſane prudentiores omnes faciunt, dum contra Semipelagianos diſputando, eos conſtituta quoque *ſcientia Media* confutant, etſi hæc hujus aliquando erroris inſimulata fuit. Quare ergo Thomiſtica, vel Auguſtiniana, aut quacumque alia conſtituta hypotheſi refellendi non erunt Lutherani, Janſenianique? Hac via Catholicorum honori, Eccleſiæque bono conſulitur, & conjunctis viribus, ut Apoſtolica Sedes jubet, hæreſes impugnantur. Hæc quantum ad Monitum, quoad explicationem Catholicarum opinionum, earumque a Janſeniano errore diſcrimen vide cap. XVI.

CA-

CAPUT XV.

Recenſentur novem, ac ſeptuaginta Propoſitiones *Michaelis Baji, olim a Pio V. & Gregorio XIII. ac deinde ab Urbano VIII. anno 1664. confixæ in Bulla*: In eminenti.

1. NEc Angeli, nec primi hominis adhuc integri merita recte vocantur Gratia.

2. Sicut opus malum ex natura ſua eſt mortis æternæ meritorium, ſic bonum opus ex natura ſua eſt vitæ æternæ meritorium.

3. Et bonis Angelis, & primo homini, ſi in ſtatu illo perſeveraſſet uſque ad ultimum vitæ, felicitas eſſet merces, & non gratia.

4. Vita æterna homini integro, & Angelo promiſſa fuit intuitu bonorum operum, & bona opera ex lege naturæ ad illam conſequendam per ſe ſufficiunt.

5. In promiſſione facta Angelo, & primo homini continetur naturalis juſtitiæ conſtitutio, qua pro bonis operibus, ſine alio reſpectu, vita æterna juſtis promittitur.

6. Naturali lege conſtitutum fuit homini, ut ſi in obedientia perſeveraret, ad eam vitam pertranſiret, in qua mori non poſſet.

7. Primi hominis integri merita fuerunt primæ creationis munera; ſed juxta modum loquentis Scripturæ Sacræ non recte vocantur gratia: quo fit, ut tantum merita, non etiam gratia debeant nuncupari.

8. In redemptis per Gratiam Chriſti nullum inveniri poteſt bonum meritum, quod non ſit gratis indigno collatum.

9. Dona conceſſa homini integro, & Angelo, forſitan, non improbanda ratione, poſſunt dici gratia; ſed quia ſecundum uſum Sacræ Scripturæ nomine gratiæ, ea tantum munera intelliguntur, quæ per Jeſum Chriſtum male meritis, & indignis conferuntur, ideo neque merita, neque merces, quæ illis redditur, gratia dici debet.

10. Solutio pœnæ temporalis, quæ peccato dimiſſo ſæpe remanet, & corporis reſurrectio, proprie nonniſi meritis Chriſti adſcribenda eſt.

11. Quod pie, & juſte in hac vita mortali uſque in finem conſervati vitam conſequimur æternam, id non proprie gratiæ Dei, ſed ordinationi naturali ſtatim initio creationis conſtitutæ juſto Dei judicio deputandum eſt; neque in hac retributione bonorum ad Chriſti meritum reſpicitur; ſed tantum ad primam inſtitutionem generis humani, in qua lege naturali conſtitutum eſt, ut juſto Dei judicio obedientiæ mandatorum vita æterna reddatur.

12. Pelagii ſententia eſt: Opus bonum citra gratiam ado-

adoptionis factum, non eſt Regni cæleſtis meritorium.

13. Opera bona a filiis adoptionis facta non accipiunt rationem meriti ex eo, quod fiunt per ſpiritum adoptionis inhabitantem corda filiorum Dei, ſed tantum ex eo, quod ſunt conformia legi, quodque per ea præſtatur obedientia legi.

14. Opera bona juſtorum non accipient in die judicii extremi ampliorem mercedem, quam juſto Dei judicio mereantur accipere.

15. Ratio meriti non conſiſtit in eo, quod qui bene operatur habet gratiam, & inhabitantem Spiritum Sanctum, ſed in eo ſolum quod obedit divinæ legi.

16. Non eſt vera legis obedientia, quæ fit ſine Charitate.

17. Sentiunt cum Pelagio, qui dicunt eſſe neceſſarium ad rationem meriti, ut homo per gratiam adoptionis ſublimetur ad ſtatum Deificum.

18. Opera Catechumenorum, ut fides, & pœnitentia ante remiſſionem peccatorum facta, ſunt vitæ æternæ merita, quam vitam ipſi non conſequentur, niſi prius præcedentium delictorum impedimenta tollantur.

19. Opera juſtitiæ, & temperantiæ, quæ Chriſtus fecit, ex dignitate perſonæ operantis non traxerunt majorem valorem.

20. Nullum eſt peccatum ex natura ſua veniale, ſed omne peccatum meretur pœnam æternam.

21. Humanæ naturæ ſublimatio, & exaltatio in conſortium divinæ naturæ, debita fuit integritati primæ conditionis: & proinde naturalis dicenda eſt, & non ſupernaturalis.

22. Cum Pelagio ſentiunt, qui textum Apoſtoli ad Romanos II. *Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis ſunt, faciunt*, intelligunt de gentibus fidei gratiam non habentibus.

23. Abſurda eſt eorum ſententia, qui dicunt hominem ab initio, dono quodam ſupernaturali, gratuito, ſupra conditionem naturæ ſuæ fuiſſe exaltatum, ut Fide, Spe, & Charitate Deum ſupernaturaliter coleret.

24. A vanis, & otioſis hominibus ſecundum inſipientiam Philoſophorum excogitata eſt ſententia, quæ ad Pelagianiſmum rejicienda eſt: Hominem ab initio ſic conſtitutum, ut per dona naturæ ſuperaddita, fuerit largitate Conditoris ſublimatus, & ad Dei filium adoptatus.

25. Omnia opera Infidelium ſunt peccata, & Philoſophorum virtutes ſunt vitia.

26. Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, ſed naturalis ejus conditio.

27. Liberum arbitrium ſine gratiæ Dei adjutorio, nonniſi ad peccandum valet.

28. Pelagianus eſt error dicere, quod liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum.

29. Non ſoli fures ii ſunt, & latrones, qui Chriſtum, viam, & oſtium veritatis, & vitæ negant; ſed etiam qui-

quicumque aliunde, quam per ipſum, in viam juſtitiæ (hoc eſt ad aliquam juſtitiam) conſcendi poſſe docent.

30. Haud tentationi ulli ſine gratiæ ipſius adjutorio reſiſtere hominem poſſe ſic, ut in eam non inducatur, & ab ea non ſuperetur.

31. Charitas perfecta, & ſincera, quæ eſt de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta, tam in Catechumenis, quam in pœnitentibus poteſt eſſe ſine remiſſione peccatorum.

32. Charitas illa, quæ eſt plenitudo legis, non eſt ſemper conjuncta cum remiſſione peccatorum.

33. Catechumenus juſte, recte & ſancte vivit, & mandata Dei obſervat, ac legem implet per charitatem ante obtentam remiſſionem peccatorum, quæ in Baptiſmi lavacro demum percipitur.

34. Diſtinctio illa duplicis amoris, naturalis videlicet, quo Deus amatur ut author naturæ, & gratuiti, quo Deus amatur, ut beatificator, vana eſt, & commentitia, ad illudendum ſacris Litteris, & plurimis veterum teſtimoniis excogitata.

35. Omne, quod agit peccator, vel ſervus peccati, peccatum eſt.

36. Amor naturalis, qui ex viribus naturæ exoritur, ex ſola Philoſophia, per elationem præſumptionis humanæ, cum injuria Crucis Chriſti defenditur a nonnullis Doctoribus.

37. Cum Pelagio ſentit, qui boni aliquid naturalis, hoc eſt, quod ex naturæ ſolis viribus ortum ducit, agnoſcit.

38. Omnis amor creaturæ rationalis, aut vitioſa eſt cupiditas, qua mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur, aut laudabilis illa charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffuſa, Deus amatur.

39. Quod voluntarie fit, etiamſi neceſſario fiat, libere tamen fit.

40. In omnibus ſuis actibus peccator ſervit dominanti cupiditati.

41. Is libertatis modus, qui eſt a neceſſitate, ſub libertatis nomine non reperitur in Scripturis, ſed ſolum nomen libertatis a peccato.

42. Juſtitia, qua juſtificatur per fidem impius, conſiſtit formaliter in obedientia mandatorum, quæ eſt operum Juſtitia, non autem in gratia aliqua animæ infuſa, qua adoptatur homo in filium Dei, ſecundum interiorem hominem renovatur, ac Divinæ naturæ conſors efficitur, ut ſic per Spiritum Sanctum renovatus, deinceps bene vivere, & Dei mandatis obedire poſſit.

43. In hominibus pœnitentibus ante Sacramentum abſolutionis, & in Catechumenis ante Baptiſmum eſt vera juſtificatio; ſeparata tamen a remiſſione peccatorum.

44. Operibus pleriſque, quæ a fidelibus fiunt, ſolum ut Dei mandatis pareant, cujuſmodi ſunt, obedire parentibus, depoſitum reddere, ab homicidio, a furto, a forni-

nicatione abſtinere, juſtificantur quidem homines, quia ſunt legis obedientia, & vera legis juſtitia, non tamen iis obtinent incrementa virtutum.

45. Sacrificium Miſſæ non alia ratione eſt Sacrificium, quam generali illa, qua omne opus, quod fit, ut ſancta ſocietate Deo homo inhæreat.

46. Ad rationem, & definitionem peccati non pertinet voluntarium, nec definitionis quæſtio eſt, ſed cauſæ, & originis, utrum omne peccatum debeat eſſe voluntarium.

47. Unde peccatum originis vere habet rationem peccati ſine ulla relatione, ac reſpectu ad voluntatem, a qua originem habuit.

48. Peccatum originis eſt habituali parvuli voluntate voluntarium, & habitualiter dominatur parvulo, eo quod non gerit contrarium voluntatis arbitrium.

49. Et ex habituali voluntate dominante fit, ut parvulus decedens ſine regenerationis Sacramento, quando uſum rationis conſecutus erit, actualiter Deum odio habeat, Deum blaſphemet, & legi Dei repugnet.

50. Prava deſideria, quibus ratio non conſentit, & quæ homo invitus patitur, ſunt prohibita præcepto: *Non concupiſces.*

51. Concupiſcentia, ſive lex membrorum, & prava ejus deſideria, quæ inviti ſentiunt homines, ſunt vera legis inobedientia.

52. Omne ſcelus eſt ejus conditionis, ut ſuum authorem, & omnes poſteros eo modo inficere poſſit, quo infecit prima tranſgreſſio.

53. Quantum eſt ex vi tranſgreſſionis, tantum meritorum malorum a generante contrahunt, qui cum minoribus naſcuntur vitiis, quam qui cum majoribus.

54. Definitiva hæc ſententia, Deum homini nihil impoſſibile præcepiſſe, falſo tribuitur Auguſtino, quum Pelagii ſit.

55. Deus non potuiſſet ab initio talem creare hominem, qualis nunc naſcitur.

56. In peccato duo ſunt, actus, & reatus: tranſeunte autem actu, nihil manet, niſi reatus, ſive obligatio ad pœnam.

57 Unde in Sacramento Baptiſmi, aut Sacerdotis abſolutione, proprie reatus peccati dumtaxat tollitur: & miniſterium Sacerdotum ſolum liberat a reatu.

58. Peccator pœnitens non vivificatur miniſterio Sacerdotis abſolventis, ſed a ſolo Deo, qui pœnitentiam ſuggerens, & inſpirans vivificat eum, & reſuſcitat; miniſterio autem Sacerdotis ſolum reatus tollitur.

59. Quando per eleemoſynas, aliaque pœnitentiæ opera Deo ſatisfacimus pro pœnis temporalibus, non dignum pretium Deo pro peccatis noſtris offerimus, ſicut quidam errantes autumant, (nam alioqui eſſemus ſaltem aliqua ex parte redemptores) ſed aliquid facimus, cujus intuitu Chriſti ſatisfactio nobis applicatur, & communicatur.

60. Per

60. Per paſſiones Sanctorum in Indulgentiis communicatas non proprie redimuntur noſtra delicta; ſed per communionem charitatis nobis eorum paſſiones impartiuntur, & ut digni ſimus, qui pretio Sanguinis Chriſti a pœnis pro peccatis debitis liberemur.

61. Celebris illa Doctorum diſtinctio, divinæ legis mandata bifariam impleri, altero modo quantum ad præceptorum operum ſubſtantiam tantum, altero quantum ad certum quemdam modum, videlicet ſecundum quem valeant operantem perducere ad regnum (hoc eſt ad modum meritorum) commentitia eſt, & explodenda.

62. Illa quoque diſtinctio, qua opus dicitur bifariam bonum, vel quia ex objecto, & omnibus circumſtantiis rectum eſt, & bonum (quod moraliter bonum appellare conſueverunt) vel quia eſt meritorium Regni æterni, eo quod ſit a vivo Chriſti membro per ſpiritum charitatis, rejicienda eſt.

63. Sed & illa diſtinctio duplicis juſtitiæ, alterius, quæ ſit per Spiritum charitatis inhabitantem, alterius, quæ ſit ex inſpiratione quidem Spiritus Sancti cor ad pœnitentiam excitantis, ſed nondum cor inhabitantis, & in eo charitatem diffundentis, qua divinæ Legis juſtificatio impleatur, ſimiliter rejicitur.

64. Item & illa diſtinctio duplicis vivificationis, alterius, qua vivificatur peccator, dum ei pœnitentia, & vitæ novæ propoſitum, & inchoatio per Dei gratiam inſpiratur, alterius, qua vivificatur, qui vere juſtificatur, & palmes vivus in vite Chriſto efficitur, pariter commentitia eſt, & Scripturis minime congruens.

65. Non niſi Pelagiano errore admitti poteſt uſus aliquis liberi arbitrii bonus, ſive non malus, & gratiæ Chriſti injuriam facit, qui ita ſentit, & docet.

66. Sola violentia repugnat libertati hominis naturali.

67. Homo peccat, etiam damnabiliter in eo, quod neceſſario facit.

68. Infidelitas pure negativa in his, in quibus Chriſtus non eſt prædicatus, peccatum eſt.

69. Juſtificatio impii ſit formaliter per obedientiam Legis; non autem per occultam communicationem, & inſpirationem gratiæ, quæ per eam juſtificatos faciat implere Legem.

70. Homo exiſtens in peccato mortali, ſive in reatu æternæ damnationis, poteſt habere veram charitatem; & charitas etiam perfecta poteſt conſiſtere cum reatu æternæ damnationis.

71. Per contritionem, etiam cum charitate perfecta, & cum voto ſuſcipiendi Sacramentum conjunctam, non remittitur crimen, extra caſum neceſſitatis, aut martyrii, ſine actuali ſuſceptione Sacramenti.

72. Omnes omnino juſtorum afflictiones ſunt ultiones peccatorum ipſorum; unde & Job, & Martyres, quæ paſſi ſunt, propter peccata ſua paſſi ſunt.

73. Nemo, præter Chriſtum, eſt abſque peccato originali: hinc B. Virgo mortua eſt propter peccatum ex Adam contractum, omneſque ejus afflictiones in hac vita, ſicut & aliorum Juſtorum, fuerunt ultiones peccati actualis, vel originalis.

74. Concupiſcentia in renatis relapſis in peccatum mortale, in quibus jam dominatur, peccatum eſt, ſicut & alii habitus pravi.

75. Motus pravi concupiſcentiæ ſunt, pro ſtatu hominis vitiati, prohibiti præcepto *Non concupiſces*: Unde homo eos ſentiens, & non conſentiens, tranſgreditur præceptum *Non concupiſces*; quamvis tranſgreſſio in peccatum non deputetur.

76. Quandiu aliquid concupiſcentiæ carnalis in diligente eſt, non facit præceptum: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.*

77. Satisfactiones laborioſæ Juſtificatorum non valent expiare de condigno pœnam temporalem reſtantem poſt culpam condonatam.

78. Immortalitas primi Hominis non erat gratiæ beneficium, ſed naturalis conditio.

79. Falſa eſt Doctorum ſententia, primum Hominem potuiſſe a Deo creari, & inſtitui ſine Juſtitia naturali.

NOTA I. Pii V. Conſt. ita abſolvitur. *Quas quidem ſententias ſtricto coram nobis examine ponderatas, quamquam nonnullæ aliquo pacto ſuſtineri poſſent, in rigore, & proprio verborum ſenſu ab aſſertoribus intento hæreticas, erroneas, ſuſpectas, temerarias, & in pias aures offenſionem immittentes, reſpective, &c. damnamus, &c.* Lacroixius, Manſius, Felicis Poteſt. Continuator, & alii, interpunctionem ſive virgulam, poſt verbum *poſſent*, & ante το, *in rigore* a Bajanis ſublatam fuiſſe aſſerunt, ut inde inferent nullam determinate dici poſſe damnatam ex iis propoſitionibus, ſed tantum aliquas indeterminate, ideoque poſſe ſingulas defendi in ſenſu ab aſſertoribus intento; ſed Urbanum VIII. in Generali Cong. an. 1644. producta ex archivio Bulla *In eminenti* a ſe edita anno 1641. pro damnatione illarum theſium comprobanda, ex eadem oſtendiſſe virgulam poſitam fuiſſe poſt verbum *poſſent*. Quidquid ſit de Congregatione illa Generali, quam ii Authores loquuntur, res explorata eſt in Conſtitutione S. Pii relata in edita a Gregorio XIII., quæ incipit *Proviſionis noſtræ*, & in illa, quam diximus ab Urbano VIII. vulgatam, poſt verbum *poſſent*, reperiri virgulam; Imo addit Natalis Alexand. in Hiſt. Eccl. ſæc. xv. & vi. cap. 2. art. xiv. *Quod ſi abſque nota interpunctionis, ſeu virgulæ in Pontificis Pii V. diplomate hæc ſententia legenda eſſet, ſibi ipſi contradixiſſet ſapientiſſimus Pontifex; hoc enim poſito, nonnullæ Baji propoſitiones, non ſolum* aliquo pacto, *ſed ſimpliciter, & abſolute ſuſtineri poſſent, ſiquidem fieret ſenſus illas in rigore, & ſenſu proprio ſuſtineri poſſe:*

poſſe: quod ſane idem eſt ac poſſe abſolute, & ſimpliciter ſuſtineri. Neque Toletus omnium retractationem a Michaele Bajo Pontificio nomine poſtulaſſet, & impoſuiſſet, ſi aliquæ in rigore, & proprio ſenſu ab Authore intento ſuſtineri poſſent, ut idem paulo infra ſubnectit.

En autem Baji retractatio. *Ego Michael de Baj Cancellarius Univerſitatis Lovanienſis agnoſco, & profiteor, me ex variis colloquiis, & communicationibus habitis cum R. P. D. Franciſco Toleto Concionatore Suæ Sanctitatis, & ad hanc rem ſpecialiter miſſo ſuper diverſis ſententiis, & propoſitionibus jam & olim a SS. D. N.* Pio V. fel. record. *ſub data Kal. Oct. an.* 1579. *& nuper a Gregorio XIII. iterato damnatis, & prohibitis, ita metum, & eo perductum eſſe, ut plane mihi habeam perſuaſum, earum omnium ſententiarum damnationem, atque prohibitionem, jure meritoque, ac nonniſi maturo judicio, & diligentiſſima diſcuſſione præmiſſis factam, atque decretam eſſe: Fateor inſuper, plurimas ex iiſdem ſententiis in nonnullis libris a me olim, & ante emanatam Sedis Apoſtolicæ ſuper iis cenſuram conſcriptis, & in lucem editis contineri, & defendi etiam in eo ſenſu, in quo reprobantur. Denique declaro me in præſentiarum ab iis omnibus recedere, & damnationi a S. Sede factæ acquieſcere, nec poſthac ullas docere, aſſerere, ac defendere velle.* Actum 24. Maji &c.

NOTA 2. Ex Suareſio Prolog. 6. c. 2. n. 14. *Generatim dici poſſe, has propoſitiones, quæ non apparent ita damnabiles propter nudam doctrinam: propter acerbitatem, & audaciam, qua Bajus ſuas propoſitiones aſſtruebat, & contrarias notabat, rejectas eſſe a Pontifice ſaltem ut ſcandaloſas: quia Baji illa immodita exaggeratio ſcandalum generabat.* Eadem Vaſqueſius ait 1. 2. diſp. 190. c. 18. ſuamque aſſertionem teſtimonio comprobat duorum S. R. E. Cardinalium Bellarmini, & Toleti, quibus ita Baji cauſa, & doctrina perſpecta erat, ut nemo iis melius eam cognoſcere potuerit; quum prior Romæ eſſet dum bulla promulgata fuit: alter vero Bajo author retractationis fuerit, ut ſupra diximus.

Accedit etiam celebris ex Prædicatorum familia Theologus Contempſonius, qui tom. 1. diſſ. 1. c. 1. ſect. 1. ſcribit: *Adde, (quod hac vice pro omnibus a te obſervari diligentiſſime velim) declaraſſe Pium V. plures ex Bajanis propoſitionibus eſſe veras, & catholicas, & ab Auguſtino totidem verbis quandoque decerptas, eas tamen Sanctitatem Suam reprobaſſe, vel ob cenſuræ atrocitatem, vel ob Authoris ſupercilium, vel ob pravam earum interpretationem.* Quam ob rem, non omnes Baji propoſitiones, ſublato ſcandalo, cenſuræ in alios Theologos atrocitate, aliorum contemptu, & prava interpretatione, in aliis authoribus repertæ, damnari debent

vel ex ipſa Suareſii, Vaſqueſiique, ac Bellarmini, & Toleti confeſſione. Imo nec omnino rejicienda videtur nonnullorum Theologorum interpretatio, qui iis remotis, quæ diximus, propoſitiones aliquas ex illis aliquo pacto, & in rigore, ac proprio verborum ſenſu ab authoribus intento, propugnari poſſe tuentur: ſcilicet in ſenſu intento ab aliis Catholicis authoribus, qui eaſdem tradiderant, ac etiam nunc docent, ſine acerbitate, ac prava illa interpretatione, qua a Bajo donabantur. Et ſane, ſi dum Summus Pontifex Baji propoſitiones in ea conſtitutione proſcripſit, verba illa *in rigore &c.* ad Bajum referenda eſſent, non dixiſſet in ſenſu *ab Aſſertoribus*, ſed ab aſſertore intento, quod quidem comprobari ex eo etiam poteſt, quia ut Bellellius, aliique referunt, ante Bullæ promulgationem, Summo Pontifici plurimorum querelæ delatæ fuerunt, *quod illa damnatione non ſolum Baji errores, ſed inſuper plures Auguſtini, & aliorum nobiliſſimorum Theologorum propoſitiones totidem verbis expreſſæ comprehenderentur*. Quamobrem ne propoſitiones illæ in ſenſu catholico ab Auguſtino, aliiſque Scholæ Theologis intento dicerentur proſcriptæ, poſita in Bulla fuere verba illa, *quamquam nonnullæ aliquo pacto ſuſtineri poſſent, in rigore, & proprio verborum ſenſu ab aſſertoribus intento*. Sed quum Pius V. ſuppreſſo Baji nomine ea proſcripſerit, & quum a Baji quoque diſcipulis illæ propugnarentur ſententiæ, valde mihi veriſimilior videtur Natalis Alexandri interpretatio, quæ locum non haberet, ſi aſſertores ibi deſignati alii Catholici Authores eſſent; præſertim quum ex epiſt. ab eodem S. Pio V. 3. Maji ſupradicti anni ad eumdem Bajum conſcripta, conſtet, ipſi Bajo, ac *cæteris illarum propoſitionum Aſſertoribus* ſilentium impoſitum fuiſſe. Ex quo conſtat voluiſſe Pontificem in illa Conſt. deſignare, eſſe illas propoſitiones damnatas in ſenſu *ab Aſſertoribus* iſtis intento. Atque hæc omnia indicanda duxi, ne ea, quæ ad vindicandas a cenſuris Scholarum Orthodoxarum opiniones eſſent neceſſaria, prætermiſſa viderentur.

CAPUT XVI.

De variis hominis ad ultimum finem comparati ſtatibus, de libertate, deque Chriſti gratia. Ubi ea potiſſimum declarantur, quæ ad explicanda Lutheri, Baji, Janſenii, Queſnellique ſyſtemata, atque ad vindicandas ab omni nota Catholicorum opiniones neceſſaria videntur.

STatus hic ſumitur pro conditione illa, ſub qua humana natura ad ſuum ultimum finem juxta providentiæ leges comparata, concipitur: quo ſenſu ii, qui ulti-

ultimum finem poſſident, eoque fruuntur, in ſtatu ter-
mini: qui vero per virtutes, ac bona opera ad illum
pervenire contendunt, in ſtatu viæ poſiti dicuntur. Dum
hominem ſpectamus veluti in via poſitum, per quam
juxta providentiæ ordinem ad finem pervenire ſtudeat,
triplicem diſtinguimus ipſius ſtatum: hoc eſt innocentiæ,
naturæ lapſæ, & naturæ per Chriſti gratiam reparatæ.
Status innocentiæ ille eſt, in quo fuit Adamus a Deo
poſitus, a doloribus, miſeriis, ac morte immunis, cum
ea naturæ integritate, per quam ſenſus, affectuſque per-
fecte rationis imperio ſubeſſet, & cum originali juſtitia,
ac gratia ſanctificante. Status naturæ lapſæ miſera eſt il-
la Adami poſterorum conditio, cum nondum per Baptiſ-
mum ab originaria, quam ex eodem Adamo trahimus,
culpa liberati ſunt. Status denique naturæ reparatæ, is
eſt, in quo ſunt homines Chriſti gratia liberati, & re-
dempti. Atqui ii ſtatus ſunt, in quibus revera homo aut
fuit, aut nunc eſt. Diſputari quoque ſolet de ſtatibus,
qui non fuere, ſed eſſe poſſint, qui poſſibiles appellan-
tur, & inquiri, 1. num poſſibilis ſit ſtatus puræ naturæ,
in quo homo ſine vitio, & ſine gratia eſſet ſubjectus ta-
men infirmitatibus, aliiſque miſeriis, quibus nunc ſumus
obnoxii: 2. num poſſibilis ſit ſtatus naturæ integræ, in
quo ſupernaturali auxilio careret homo, nec ad ſupre-
mam eſſet beatitudinem elevatus, ſed iis naturæ præſi-
diis donaretur, quibus immunis fieret a noſtris miſeriis,
ac per naturales virtutes iis reſpondentem beatitudinem
comparare ſibi poſſet: 3. denique num poſſibilis ſit
ſtatus naturæ lapſæ, non reparandæ, in quod fuiſſet
homo poſt Adæ peccatum, ſi Deus infinita ſua miſeri-
cordia eum non liberaſſet. De iis ergo ſtatibus primum
dicendum eſt.

Atque a recenſendis proſcriptis erroribus exordior. Pe-
lagiani initio V. Eccleſiæ ſæculi negantes originale pecca-
tum, Adamum dixere ita fuiſſe a Deo conditum, ut nunc
homines naſcuntur, ſine ullo naturæ adjutorio, & ſine ſu-
pernæ gratiæ auxilio. Horum hæreſim excitavere iterum
ſextodecimo ſæculo Sociniani, originariam culpam negan-
tes, ac docentes Adamum mortalem, ac iis omnibus ob-
noxium conditum fuiſſe miſeriis, quibus nos premimur.
Iis proxime accedunt Arminiani, qui juxta Limborchii
explicationem, in Adamo nullum ſupernaturale donum,
nullamque indebitam prærogativam agnoſcunt, licet ſcien-
tia aliqua ei in illo ſtatu neceſſaria donatum fuiſſe affe-
rant, eaque rectitudine, qua nec inordinate concupiſce-
ret, nec concupiſcere poſſet: quia quum lex tunc non eſ-
ſet, liberrimus voluntatis uſus ſine culpa erat; & licet
contra Pelagianos, ac Socinianos doceant a morte futu-
rum fuiſſe immunem, virtute fructus arboris vitæ, quo
in Paradiſo uti potuiſſet. Ii itaque credidere hominem
viribus naturæ, quas in præſentia habet, Deo ultimo fi-
ni, ac ſupremo bono proportionatum eſſe, ac ad illius

 poſ-

poſſeſſionem pervenire poſſe, & Adamum peccato ſuo, ſecluſo pravo exemplo, nihil prorſus homini nocuiſſe.

Contra vero Calvinus, Lutherus, Bajus, Janſenianique, hominem ob Adami peccatum ita vitiatum in natura, ac depravatum effutiunt, ut non tantum quælibet indebita in eo prærogativa deſideretur, ſed etiam naturales, ac propriæ ipſius virtutes, ac perfectiones, quibus ante illud peccatum Deo ita proportionatus erat, ut ſolis naturæ viribus cognoſcere, amare, ac bono libertatis uſu facile Deum conſequi potuiſſet. Dicam paucis, omnia conceſſa Adamo bona integritatis, Juſtitiæ, innocentiæ, quibus a paſſionibus, infirmitate, ac morte immunis erat, & facile virtutem ſectari, ſanctèque vivere poterat, naturæ fuiſſe proprietates, & appendices tradunt. In eo ergo cum Pelagianis, Socinianiſque conveniunt, quod hominem omni bono ſupernaturali, ac ſuperna gratia deſtitutum, initio a Deo conditum afferant, & quod ſolæ ei naturæ vires ad finis conſecutionem ſufficerent; diffident vero, quia nunc nonnullis naturæ proprietatibus, & perfectionibus ſpoliatum aſſernnt. Ita vero Calvinum docuiſſe, verba hæc ſatis aperte declarant, quæ a Bellarmino recenſentur de Gratia primi hominis cap. 1. *Ergo animam hominis Deus mente inſtruxit, qua bonum a malo, juſtum ab injuſto diſcerneret: ac quid ſequendum, vel fugiendum ſit praeunte rationis luce videret. Huic adjunxit voluntatem, penes quam eſt electio. His præclaris dotibus excelluit prima hominis conditio.* Vides nullam fieri ſupernaturalis gratiæ mentionem, ſed libertatis tantum per peccatum amiſſæ, & naturalis cognitionis per iſtud obtenebratæ, ut ipſe alibi exponit. Lutherus vero comment. in 3. Geneſ. caput clarius loquitur, quia poſtquam dixit, *juſtitiam non fuiſſe quoddam donum, ſed fuiſſe vere naturalem, ut natura Adæ eſſet, diligere Deum, credere Deo, agnoſcere Deum*, ſubdit: *Hæc tam naturalia fuere in Adamo, quam naturale eſt quod oculi lumen recipiunt.* Et infra: *Porro hæc probant originalem juſtitiam eſſe de natura hominis: ea autem per peccatum amiſſa, non manſiſſe integra naturalia, ut ſcholaſtici delirant.* In eamdem abiere hæreſim Bajus, ejuſque Sectatores. Vide Baji propoſitiones circa gratiam Angelorum, & primi hominis, 1. 3. 7. 9. 21. 23. 24. 27. 75. 76. in quibus aſſerit Angeli, primique hominis *merita* non recte vocari *gratiam*: felicitatem, quam conſecuti ſunt Angeli, quamque perſeverando aſſecutus eſſet Adam, non *gratiam*, ſed *mercedem* fuiſſe: *merita* primi hominis *munera* fuiſſe creationis, ac exaltationem humanæ *naturæ* in divinæ conſortium; ideſt, juſtitiam, & ſanctificationem, ſive in filii Dei adoptionem, naturalem dicendam eſſe, non ſupra naturæ ordinem, atque indebitam; naturalem itidem ſive juxta naturæ conditionem fuiſſe immortalitatem. Denique irridet Theologos ajentes, A-

damum

damum ſupernaturalibus, & gratuitis donis, ac auxiliis indiguiſſe, ut fide, ſpe, & charitate Deum coleret. Hæc vero quum ita ſe habeant, quis non videt Bajum cum Calvino, ac Luthero ſenſiſſe, hominem a Deo initio formatum cum debitis ipſius naturæ perfectionibus, ea fuiſſe mente, ac libertate præditum, qua bonum, malumque diſcernere, ſancte vivere, ac æternam adipiſci beatitudinem potuiſſet, ſi vellet, quave perfecte corpus, ejusque motus deprehenderet, ac nutu ſuo facile regeret; corpus denique habuiſſe nec infirmitatibus, nec morti obnoxium? Ita ſane ipſius ſententiæ declarant; atque ita expoſitæ illæ fuere a celebrioribus Theologis, ſcilicet a Bellarmino de Grat. primi hominis lib. 1. c. 1. ab Aloyſio Turriano in tract. contra Bajum cap. § 1. a Vaſqueſio, a Suareſio proleg. 6. de Grat. c. 2. n. 4. a Ripalda, Goneto, Eſtio, Franciſco Macedo, aliiſque. Hoc vero poſito, quis non videt turpiter eos errare, qui cenſeant cum Bajo ſentire, negantes poſſibilem ſtatum puræ naturæ, quia hic propoſitione 55. dixerat: *Deus non potuiſſet ab initio talem creare hominem, qualis nunc naſcitur?* Nam Bajus puram naturam hominis eam credidit, quæ in Adamo fuit, nunc vero non puram, ſed depravatam, vitiatam, ac in naturalibus corruptam ob peccatum eſſe ait, & a Deo vitiatam fieri non potuiſſe naturam aſſerit. At qui negant inter Catholicos, naturam puram a Deo creari potuiſſe, ex aliis principiis id eruunt, quæ non ſunt improbata, ut infra oſtendemus. Redeo nunc ad rem.

Neque dubitari poteſt, quin in eadem cum Bajo hæreſi fuerit Janſenius, damnati illius ſyſtematis propugnator acerrimus, quum recenſendo Adamiticæ culpæ conſectaria ea doceat, quæ ex pravis Baji principiis ſequuntur, de quibus infra dicemus. Interim indicare ſufficiat Queſnellianas illas theſes, quæ eumdem errorem præſeferunt, ſunt vero 34. 35. 36. 37. in quibus declarat Adami gratiam, quæ ſequela fuit creationis, debitam adhuc integræ naturæ fuiſſe, & humana dumtaxat produxiſſe merita; ac diſcrimen deſignando quod gratiam ſtatus innocentiæ, atque Chriſti gratiam interceſſit, ait, illam quemque *in propria perſona* recipere debuiſſe; hanc vero *in perſona Chriſti*; ac illam ſanctificando hominem in ſemetipſo fuiſſe *ei proportionatam*, hanc vero nos in Chriſto ſanctificando, omnipotentem eſſe, ac Dei Unigenito Filio dignam. Quæ ſane perſpicue deſignare videntur voluiſſe Queſnellium adſtruere integritatem, ac ſanctitatem, ceteraſque Adami prærogativas, naturæ nondum per culpam depravatæ, inſeparabilem conditionem, ac debitas proprietates fuiſſe. Id vero ne gratis videatur aſſertum, celebres nonnullos Theologos indicendos cenſui, qui rem ita explicaverunt. Vide Jacobum Fontanam Tom. 1. *Conſtitut. Unigenitus propugnatæ* pag. 747. & ſeq. *Inſtructionem Paſtoralem* editam, ac probatam poſt comitia Cardi-

nalium, Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum Galliarum anno 1714., Henricum Cardinalem Biſſy in Tract. Theologico adv. Queſ. &c. Gregorium Selleri S. R. E. Cardinalem in principio Tom. VI., aliosque Theologos.

Habes itaque hæreſes contra catholica de ſtatu innocentiæ dogmata, quæ credere nos cogunt, Adamum in illo fuiſſe ſtatu poſitum, ſupernaturali gratia inſtructum, per quam in ſanctitate, & juſtitia conſtituebatur a morte, miſeriiſque immunem, nec concupiſcentiæ, & paſſionibus ſubjectum, quum affectus rationis imperio omnino ſubditi eſſent. Dum hæc intacta maneant, nil eſt quod in Scholaſticorum opinionibus reprehendas, quæ verſantur vel circa inſtans, in quo fuit illi gratia collata: vel circa diſtinctionem originalis juſtitiæ a charitate, vel circa neceſſitatem gratiæ per ſe efficacis ultra ſufficientem, vel circa naturam habitus ſupernaturalis auxilii, aliudve ſimile. Dum enim ſtatuas habuiſſe ſupernaturale auxilium, ſine eo nil agere potuiſſe, quod ad æternam felicitatem conferret, ac liberum ſub hoc auxilio manſiſſe, fides noſtra ſarta ac tecta ſervatur, ſive dicas gratiam ſanctificantem habuiſſe, & ſufficientem, qua bene agere poſſet, ſi vellet; ſive auxilium efficax ultra ſufficiens ad ſalvandam dependentiam a Deo, neceſſarium ei fuiſſe ad agendum opineris; ſive putes ſupernam dilectionem divinitus eidem inſpiratam, ac in eo permanentem charitatem fuiſſe, qua Sanctus, Deoque carus eſſet, & qua ſi vellet bene agere, ac in accepta juſtitia perſeverare potuiſſet, quin etiam novo auxilio adjuvaretur, ſive alio modo Scholaſticis etiam ignoto explices inhærentem, aut permanentem in eo ſanctitatem, & juſtitiam, & ſupernum adjutorium, ſine quo bene agere, ac perſeverare non poterat. Idem de integritate, aliiſque privilegiis dicas; nam modo rationis in affectus imperium adſtruas, ac immunem illum a morte fuiſſe, nil vetat, quominus vel in gratia ſupernaturali, vel in naturali rectitudine vim illius imperii conſtituas, & quominus una, vel altera hypotheſi, qua id contigerit ratione, demonſtres; ſicut liberum cuique eſt inveſtigare, quomodo ab infirmitatibus, & morte futurus fuiſſet immunis, dum tamen legem fateatur, qua a moriendi neceſſitate liberatur.

Pauca nunc de ſtatu puræ naturæ dicemus, idque ex eo, quod Sporerius, ſive illius ſupplementi author, aliique confidenter aſſerant Bajanos, Janſenianoſque eſſe, qui hunc poſſibilem negent. Ii equidem poſſibilem negant, ſed ducti principiis ſuperius a nobis expoſitis, quæ ſunt hæreſeos ab Eccleſia notata. Si ergo Theologi ſunt, qui principia illa improbent, ac alia via adſtruere conentur, vel Deum hominem concupiſcentiæ rationi rebelli ſubjectum condere initio non potuiſſe, vel debuiſſe etiam illum ſupernaturali gratia donare, cur damnati erroris contra Apoſtolicæ Sedis ſententiam arguuntur? Sunt vero quam plures, qui hominem fieri potuiſſe, qualis

nunc naſcitur, negent, ac nonnulli etiam, qui attenta divina providentia, nequidem ſine gratia condi poſſe pugnent. Ex iis autem nemo cum Janſenianis convenit in damnatis erroribus. Ii enim, ut vidimus, integritatem, juſtitiamque originalem, & ſanctitatem debitas naturæ proprietates adſtruebant. Contra vero Auguſtiniani, aliique Theologi Orthodoxi, hæc indebita homini eſſe, ac ſanctitatem gratuitum donum ſupernaturale fatentur. Negant vero poſſe hominem fieri concupiſcentiæ ſubjectum; quia hanc effectum peccati, ad peccatum inclinantem, & contra naturam eſſe hominis rationalis juxta SS. Auguſtinum, & Thomam opinantur. Quid vero in hoc eſt revelationi, ac definitioni Eccleſiæ contrarium?

Dicent fortaſſe damnatam eſſe Baji propoſitionem quæ hominem fieri potuiſſe negat, ſicut nunc naſcitur. Sed jam dixi, quo ſenſu hæc proſcripta fuerit, ac celebriores Theologi aſſerunt, hanc unam ex illis eſſe, quæ alio pacto defendi poſſunt, licet attentis Baji principiis jure meritoque proſcripta in eo fuerit. Videatur Petrus Manſius *de peccato Originali* quæſt. IV. ubi plurima profert ex Auguſtino, Thoma, Bonaventura, Alenſi, aliiſque Theologis, quæ probant concupiſcentiam eſſe ab appetitu ſenſitivo diſtinctam, ac perverſam affectionem, ſive qualitatem, quæ Deum authorem habere nequeat. Accedit etiam, quod ſi ex illa fas eſſet inferre, potuiſſe revera Deum hominem facere qualis nunc naſcitur; quum nunc peccato naſcatur infectus, ita quoque fieri potuiſſe oporteret, quo nihil abſurdius.

Alii vero cenſent, non ſolum fieri a Deo non poſſe hominem concupiſcentiæ ſubjectum, ſed nec etiam ſupernaturali gratia deſtitutum; non quod hæc naturæ ſit debita, quum donum ſit gratuitum, & ſupernaturale, ſed quia poſito homine ad imaginem Dei formato, ac amante Deum, atque in ipſum veluti in ultimum finem ſuum tendente, illumque appetente, providentiæ ordo poſtulat, ut ea ipſi concedantur, quæ ad illius conſecutionem ſunt neceſſaria; & ſicut alii Theologi teneri Deum ex providentiæ lege aſſerunt ad unicuique dandum in hoc ſtatu auxilia ſufficientia Redemptoris, quibus poſſint homines expedite, & proxime mandata ſervare, quæ tamen auxilia etſi ex illa lege debita, ad veram tamen gratiam pertinere tuentur; ita iſti, quod hominis naturam exigere aſſerant, imaginem Dei, innatum Dei clare videndi appetitum, & eſſe non poſſit, quin Deum amet, quem tamen nequit ſine gratia diligere nequidem ut naturæ authorem, in quacumque ſtatu ex providentiæ, & juſtitiæ lege, homini gratiam Conditoris deberi opinantur, ut mandata ſervare, Deum authorem ſuum diligere, ac optatam beatitudinem conſequi valeat.

Opinio hæc Novatorum ſupra expoſitam hæreſim deteſtatur, atque in tribus fundatur principiis, in quibus

Theologi pro libito diſceptare ſalva fide poſſunt. Nam
aſſerunt: 1. Hominem natura ſua ad imaginem Dei eſſe.
2. Fieri non poſſe, quin indito naturæ appetitu feratur
in Deum ipſius authorem, ac finem clare videndum. 3.
Amare non poſſe Deum nequidem ut naturæ authorem,
quin ſuperna gratia a creaturis, & ſupra ſeipſum eleve-
tur, ac dirigatur in Deum propter ſe amabilem. Hæ ve-
ro opiniones ſunt, quæ revelatis principiis, & Eccleſiæ
definitionibus non adverſantur, & quæ in Scholis Catho-
licis ſemper apud nonnullos viguere. Ex hujuſmodi prin-
cipiis eruunt, Deum condito homine rationali, vi ſuæ
providentiæ, debere illi gratiam conferre, qua ſuum au-
thorem diligere poſſit, ſervare mandata, & in finem
ſuum pervenire; qua gratia is, qui eſt natura ſervus,
adoptatur, ut licite ſerviat, & ſuum dominum colat, &
jus habeat ad illam hæreditatem, ſine qua beatus eſſe
non poſſet. Ubinam hæc opinio ab Eccleſia proſcripta eſt?
Imo Apoſtolica Sedes, ut improbat eos, qui contrariam,
quæ communior eſt, Pelagianiſmi, & Manichæiſmi cum
Janſenio inſimulant; ita eos reprehendit, qui hanc Jan-
ſenianiſmi accuſant. Atque hæc una ex illis ſcholæ opi-
nionibus eſt, quæ a Catholicis etiam Romæ ſub oculis
Pontificis propugnantur; Mitto enim Contenſonium ce-
lebrem e Dominicana familia Theologum, alioſque, qui
editis jam operibus variis in locis puræ naturæ ſtatum
impoſſibilem tradidere, Cardinalis Noriſius, Fulgentius
Bellelli, & Laurentius Berti Romæ hanc propugnaverunt
opinionem, ac in editis in lucem operibus aſſeruere; &
eamdem traditam vidi, ac publice propugnatam non ſo-
lum in Schola Auguſtinenſium, ſed etiam a Monachis
Caſſinenſibus in Monaſterio S. Caliſti, & a Viro Clariſ-
ſimo Antonio Franciſco Vezzoſi Clerico Reg. in Conven-
tu S. Andreæ de Valle. Sed hæc ſatis de ſtatu innocen-
tiæ, & naturæ puræ.

Diſputandum nunc eſt de ſtatu naturæ lapſæ, hoc eſt de
miſera illa conditione, in qua humanum genus ob Ada-
mi culpam nunc reperitur, ſpoliatum nempe naturæ in-
debitis donis; miſeriis, quibus premimur, concupiſcen-
tiæ, poteſtati dæmonis, Deique indignationi ſubjectum,
ac Adamitica ipſa culpa per generationem propagata in-
fectum. Orthodoxa fides docet, omnes homines ex Ada-
mo propagatos, etiam ex Fidelium parentibus ortos ori-
ginali peccato infectos naſci, eſſe jure ad æternam feli-
citatem privatos, filios iræ, atque vindictæ, & æternæ
damnationi obnoxios. Hæreticorum nonnulli, ut Pela-
giani, Sociniani, & Arminiani Originale peccatum ne-
gant. Lutherani vero, Calviniani, ac Janſeniani nimium
illius effectus extollunt. Nam per illud liberum arbi-
trium omnino extinctum prædicant, ac rationem miſere
obtenebratam, depravatamque ipſam naturam. Ad Lu-
theranos, Calvinianoſque quod ſpectat, præter quam quod
peccatum originale in concupiſcentia formaliter poſitum

aſſe-

aſſerunt, quæ etiam in baptizatis remanet, ajunt Baptiſmum tegere tantum, aut radere, non vero tollere originale peccatum, & editi contra eoſdem in Concilio Tridentino Canones palam faciunt, docuiſſe etiam perditum omnino Adami culpa fuiſſe liberum arbitrium. In quam hæreſim abiiſſe quoque Bajum, Janſenium, atque Queſnellium, eorum damnatæ propoſitiones oſtendunt, ex quibus conſtat in homine poſt Adami peccatum libertatem deeſſe indifferentiæ ad merendum & demerendum, & ſatis eſſe, ut a coactione immunis ſit, nec requiri, ut neceſſitate antecedente, & inevitabili ſit liber. Hinc ajunt peccare homines damnabiliter, etiam in iis, quæ vitare nequeunt: indeliberatos concupiſcentiæ motus eſſe vera peccata; impoſſibilia Deum jubere, ac hominibus quoque juſtis impoſſibilia eſſe aliqua Dei præcepta, atque iis ſimilia, quæ clariora fient eorum expoſita hæreſi.

Omnes ergo Novatores iſti ajunt, Adamum per voluntarium peccatum dona naturæ debita perdidiſſe, & inter alia libertatem indifferentiæ, & claram cognitionem eorum, quæ ad jus naturæ pertinent. Quam ob rem ignorantia eorum, quæ ad naturæ legem pertinent, & agendi, peccandique neceſſitas, atque concupiſcentia rebellis, veluti voluntariæ in Adamo volitæ reputantur. Ideoque invincibilis juris naturæ ignorantia a culpa non excuſat, indeliberati concupiſcentiæ motus peccata ſunt contra præceptum *Non concupiſces*, & operationes omnes, quamquam neceſſariæ, ut ſunt opera omnia Infidelium, ſecundum hypotheſim Janſenianam, ſunt peccata, quia neceſſitas illa, qua inevitabiliter fiunt ex voluntaria, & libera Adami culpa, cum quo nos quoque peccavimus, orta eſt, ac remanet in homine etiam poſtquam per Baptiſmum ſit originale peccatum ſublatum.

Itaque homo poſt Adami peccatum libertatem amiſit, ac neceſſarie agit, quæcumque operatur. Quamobrem ſpectari juxta Novatores hujuſmodi debet veluti agens neceſſarium, delectatione ad ea, quæ operaturus ſit, determinandum. Itaque ſicuti bilanx determinatur pondere, & ſicut lanx, quæ majori premitur pondere, neceſſario inclinatur; ita neceſſarie in eam trahitur partem hominis voluntas, in quam major delectatio urgeat. Hæc eſt vera Janſenianæ hæreſis imago a Luthero, & Calvino delineata, ſed a Bajo, Janſenio, atque Queſnellio veluti aliquo velo obducta. Videant vero ii, qui Auguſtinianos, ac Thomiſtas Janſenianiſmi inſimulant, num jure horum de libertate hominis ſententia cum Janſenii ſyſtemate confundatur? Nam ii omnes fatentur per Adami peccatum attenuatas quidem eſſe liberi arbitrii vires, ſed manere adhuc indifferentiæ libertatem.

Sed antequam ad aperiendum diſcrimen veniamus, quod inter hos Novatores, Catholicoſque Theologos intercedit, obſervare neceſſe eſt, tria alia illos ſtatuere, quæ ſunt cum recenſito errore connexa, ſcilicet amiſſam

cum-

cum libertate fuiſſe naturalis ſcientiæ cognitionem, caſtumque amorem Dei integræ naturæ debitum, ac loco iſtius dominantem cupiditatem ſucceſſiſſe. Quum vero in homine neceſſitas, ignorantia legis, & vitioſa cupiditas ob peccatum inſint libere in Adamo commiſſum, afferere non verentur, ad peccatum, & demeritum agendi neceſſitatem non abeſſe, ſed libertatem ſufficere libere in Adamo omiſſam, eamdemque ob cauſam peccata eſſe, quæ ex ignorantia etiam invincibili contra naturæ legem fiunt: atque dominantis concupiſcentiæ motus. Hæc baſis eſt Janſeniani ſyſtematis. Ut vero peſſimas, quæ inde naſcuntur conſecutiones, intelligere valeamus, duo illi amores, ſive duæ illæ delectationes exponendæ ſunt, quibus veluti pondere neceſſario flectitur, agiturque voluntas. Sunt ii duo amores, amor mundi, qui vitioſa cupiditas, ac terrena quoque delectatio dicitur, & amor Dei, ſive charitas a Deo inſpirata. Nullam in homine actionem eſſe contendunt, quæ aut ex vitioſa illa cupiditate, aut ex charitate perfecta non oriatur. Quamobrem, quæ ex charitate non ſunt, ea omnia ex cupiditate, ideoque vera peccata eſſe prædicant: Hinc omnia opera Infidelium, & peccatorum quum ex charitate non ſint, veluti ex vitiata radice prodeuntia, infecta eſſe, atque peccata ajunt: Hinc vel ipſe timor gehennæ, quo peccator ad converſionem diſponitur, actus reliqui, qui a charitate non oriantur, cujuſque generis ſint, vera peccata eſſe definiunt. Hac de cauſa ajunt, liberum arbitrium ſine ſanctificante gratia nihil niſi peccatum operari poſſe, atque gratiam omnem extra dominantem charitatem, etiam ſufficientem, excludunt. Hæc indicaſſe ſufficiat, ut inde concludere clare poſſim, toto Cælo Thomiſtarum, Auguſtinianenſium, aliorumque Theologorum opiniones ab horum Novatorum erroribus diſſidere. Nam ut incipiam a libero arbitrio,

Quis horum eſt, qui per Adami peccatum extinctum aſſerat? Numquid illud perimit gratia efficax? At hæc infirmo, & attenuato arbitrio a Deo datur, ut illud roboret, adjuvet, perficiat, modo tamen ejuſdem indoli conſentaneo, libero ſcilicet, quum libera ſit illius indoles. Gratia enim efficax, quæ lapſis hominibus datur, medicinalis eſt, neque præſumi poteſt, peritum medicum cognito ægroti morbo, medicinam porrigere, quæ illum occidat. Quis ergo credat Deum divinum medicum, cui arbitrii infirmitas cognita eſt, congruam medicinam non porrigere? Si Adami peccatum non extinxit arbitrium, numquid medicina divina illud interficiet? *Si non occiditur per vulnerantem*, inquit Proſper, *numquid per medentem*? Quod medicus gravi infirmitati natura ſua efficax remedium porrigat, ideone ægroti natura detrimentum accipiet? Paucis dicam, efficax gratia actio eſt Dei Omnipotentis, qui non tollere, ſed roborare, juvare, perficere vult libertatem; ergo perficit,

ficit, non minuit, non extinguit; alioquin effectus infinitæ cauſæ virtuti non reſponderet. Dices intellectu difficile eſt, qua ratione id cum arbitrio concilietur. At myſterium eſt, ut ait Auguſtinus, quid ergo mirum?

Hæc vero non ad Thomiſtas tantum, ſed etiam ad Auguſtinianos pertinent. Si enim medicinalis efficax gratia a Deo ad perficiendum libertatis uſum deſtinata eſt, ſive hæc promotio dicatur, ſive divina inſpiratio, ſive dilectio, ſive delectatio prævia, ac victrix, ſemper Dei actio eſt, atque effectum parit, quem Deus vult. Quid, ſi dicant moralem neceſſitatem afferre præviam prædominantem delectationem? Quis unquam hanc proſcripſit opinionem? Sed ut os obtrudatur imperitis nonnullis, quibus Sorbonicus ille Tornellus impoſuit, dum aſſeruit delectationem ſuperiorem, ſeu relative victricem baſim conſtituere Janſeniani ſyſtematis, paulo fuſius rem agam. Opinio hæc damnata jam Janſeniana hæreſi propugnata fuit a Baſilio Pontio, Auguſtino Burgenſi, Manſio, Macedo, Haberto, Cardinali Lauria, Cardinali Noriſio, aliiſque; & Romæ ſub oculis Pontificis Summi tradita, & propugnata fuit ab Auguſtinianis, & Monachis Caſſinenſibus, ac aſſerta, & typis tradita a Laurentio Berti, aliiſque. Numquid paſſa id fuiſſet Apoſtolica Sedes, cujus judicio Janſeniana hæreſis damnata fuit, ſi res ita ſe haberet, ut Turnetius aſſerit? Imo pluries hæc doctrina expenſa fuit, ac poſt illius examen, Noriſius Cardinalis renunciatus fuit, ac Berti laudatus. Sed annon Moliniani ipſi propugnant gratiam relativam, comparatam malitiæ gradibus, quæque reſpectu Syriorum eſt efficax, ſeu victrix, & reſpectu Corozaitarum inefficax eſt? Numquid hæc a Janſenianis differt, qui gratiam, non vero inſpirationem, lumen cæleſte, ſanctam delectationem vocant? At hic non eſt de nominis appellatione contentio. Itaque quum jam ſit notum, Janſenium extinctum aſſerere arbitrium per peccatum Adami, jam patet fundamentum ſyſtematis; ac delectatio illa victrix in Janſenio non poteſt libertatem, quæ non eſt, tollere, ſed naturam neceſſarie operantem flectere debet: ut ab aliis vero uſurpata, juvat, fovet, perficitque libertatem, ut alia quæcumque efficax gratia.

Diſſident præterea Thomiſtæ, Auguſtiniani, aliique ab iſtis Novatoribus: Quia iſti præter dominantem charitatem, nullam aliam gratiam agnoſcant, ac ſufficientem damnant. Contra vero Thomiſtæ ſufficientem adſtruunt, quæ vere potentiam perficit, ac dat poſſe operari, atque hanc ab efficaci diverſam ſtatuunt, conceſſamque aſſerunt non prædeſtinatis tantum, ſed Catholicis, Hæreticis, ac etiam Infidelibus, licet nonnulli eorum cum aliis Catholicis ſentiant, non dari parvulis decedentibus in utero matris, ac obcæcatis nonnullis peccatoribus, & In-

fide-

fidelibus: qua in re conſentientes quoque habent Auguſtinianos, qui gratiam ſufficientem uſurpata ab Auguſtino phraſi, etiam parvam vocare ſolent, quod concupiſcentiæ conatus non vincat: differunt vero iſti a Thomiſtis, quia ſine novo auxilio, hanc ſatis eſſe ajunt ad orandum, ſi homo velit, ut gratiam uberiorem ad vincendum obtineat.

Aliud eſt Auguſtinianæ doctrinæ caput, quod cum damnatis erroribus aliqui imperiti confundunt, quod ſcilicet ii doceant, hominem teneri ad actiones ſuas humanas in Deum ultimum finem dirigendas, nec poſſe eas ita in Deum referre ſine gratia. At a Janſenianis, Bajaniſque hæc opinio longe diverſa eſt, quum Auguſtiniani dicant tantum vel actu, vel virtute in Deum referendas; quum adſtruant, præſto eſſe Infidelibus, & peccatoribus etiam ſaltem non obcœcatis, gratiam, qua ita actiones dirigant ſuas; quum fateantur non ita eſſe mentem ab originali culpa depravatam, ut motus aliquos bonos natura ſua habere non poſſit, ac non habeat, & ut gratia deſtituta neceſſarie ad peccandum trahatur. Nam beatitudinis amor, qui in natura eſt, bonus eſt naturæ motus, & ſi qui ſint actus, qui ad Deum non referantur, juxta Auguſtinianos, non ſunt mali, ac lethalia peccata, quæ ab infecta dominante cupiditate inficiantur, ſed mali tantum dici poſſunt ob defectum rectæ ordinationis, ac fere ſemper culpa venialis, ac leviſſima ſunt. Rurſum gehennæ metum in pœnitentem bonum, ac ſalutarem fatentur, ac Novatores hac in re validiſſime confutant, licet afferant eſſe præterea ad juſtificationem obtinendam neceſſariam initialem charitatem, qua & Deum pœnitens diligere incipiat, & ſeſe a creatura avertere, atque convertere ad Creatorem. Hanc opinionem cenſura notari poſſe vetuit Apoſtolica Sedes, ut videre eſt in notis adjectis Theologiæ P. Antoine ex BENEDICTI XIV. doctrina. Vides ergo quam late diſtent Catholicorum opiniones a damnatis ſententiis.

Sed unum adhuc monendum ſupereſt, ſcilicet notandos non eſſe Catholicos, qui, ſalva fide, qua credimus homioem juſtificari per gratiam eidem inhærentem, gratiam ei neceſſariam eſſe ad bene agendum etiam ad initium fidei, eamque iis conferri omnibus, quos ſupra diximus, atque hanc arbitrii libertatem juvare, & roborare, non adimere, diverſo a recepto in Scholis modo ſupernaturalium donorum, & gratiæ interioris naturam explicent. Nam id Philoſophi potius modum declarantis, quo actiones noſtræ fiant, habituſque in anima inſint, munus eſt, quam Theologi revelationem unice proponentis, atque conſecutiones ex ea deducentis. Quis ergo reprehendat illos, qui ſanctificare animam per charitatem afferant, & charitatem eſſe vel Dei in nobis permanentem actionem, vel inſpiratam divinitus dile-

ctio-

ctionem, quæ naturam elevet, elevatam ad Deum amandum, ejuſque amore agendum, inclinet, adjuvetque etiam, ut vere actu diligatur Deus, vel Dei amore quidquam agatur? Si hæc ſalva libertate fiant, quid eſt, quod damnari poſſit, præſertim quum aliæ etiam divinæ in homine gratiæ operationes juxta definitam ab Eccleſia doctrinam explicentur? Dum neceſſitas gratiæ ſalvatur ad initium fidei, & ſanctitatem, ad credendum, ſperandum, agendumque ut oportet, libertas una cum gratia operante, & myſterium in concilianda gratia cum libero arbitrio, ſalva fide, ac Eccleſiæ doctrina eſt.

CAPUT XVII.

Decretum SS. D. N. Alexandri VII. Feria V. die 30 Januar. 1659.

IN Congregatione Generali S. Romanæ, & Univerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico Montis Quirinalis coram Sanctiſs. Domino Noſtro Domino Alexandro divina Providentia Papa VII., ac Eminentiſs. & Reverendiſs. DD. S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus in univerſa republica Chriſtiana contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus a Sancta Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

Quum nuper a Regularibus Mendicantibus Diœceſis Andegaven. Judicio Sedis Apoſtolicæ (ad quam dumtaxat controverſias Fidei, ac morum univerſalis Eccleſiæ pertinet definire) infra inſertæ propoſitiones fuerint oblatæ, de mandato SS. Domini Noſtri Domini Alexandri divina Providentia Papæ VII. plurium Theologorum, & Canoniſtarum a Sanctitate Sua ad id ſpecialiter deputatorum examini ſunt commiſſæ, quo peracto, & relato Sanctitati ſuæ unanimi eorumdem Theologorum, atque Canoniſtarum cenſura; Idem Sanctiſſimus auditis votis Eminentiſſimorum & Reverendiſſimorum DD. Cardinalium Generalium Inquiſitorum, eaſdem propoſitiones, prout infra qualificatas, authoritate Apoſtolica declaravit, declaratas decrevit, & tales ab omnibus haberi præcepit.

1. Concil. Trident. non obligat Regulares in Gallia ad obtinendas approbationes ab Epiſcopis, ut Sæcularium confeſſiones audire poſſint, neque ex illius Concilii authoritate privilegia Regularium reſtringi poſſunt, quum in Gallia receptum non ſit, præterquam in deciſionibus Fidei, neque etiam Bulla Pii IV. pro confirmatione illius Concilii promulgata.

Eſt falſa, temeraria, ſcandaloſa, in hæreſim, & Schiſma inducens, Sacro Concilio Tridentino, & Sedi Apoſtolicæ injurioſa.

2. Ubi Concilium Tridentinum eſt receptum, non poſ-

ſunt

ſunt Epiſcopi reſtringere, vel limitare approbationes, quas Regularibus concedunt ad Confeſſiones audiendas, neque illas ulla ex cauſa revocare. Quinimo Ordinum Mendicantium Religioſi ad eas approbationes obtinendas non tenentur, etſi ab Epiſcopis Religioſi non probentur: rejectio illa tantumdem valet, ac ſi approbatio conceſſa fuiſſet.

Complexe accepta eſt falſa, temeraria, ſcandaloſa, & erronea.

3. Regulares Ordinum Mendicantium ſemel approbati ab uno Epiſcopo ad confeſſiones audiendas in ſua Diœceſi, habentur pro approbatis in aliis Diœceſibus, nec nova Epiſcoporum indigent approbatione. Regulares habent poteſtatem abſolvendi a peccatis Epiſcopo reſervatis, etiamſi ab Epiſcopo authoritas ipſi indulta non fuerit.

Quoad primam partem eſt falſa, & ſaluti animarum perniciosa. Quoad ſecundam partem eſt falſa, authoritati Epiſcoporum, & Sedi Apoſtolicæ injurioſa.

4. Nullus in foro conſcientiæ Parochiæ ſuæ intereſſe tenetur, nec ad annuam Confeſſionem, nec ad Miſſas Parochiales, nec audiendum verbum Dei, divinam legem, Fidei rudimenta, morumque doctrinam, quæ ibi in Catecheſibus annunciantur, & docentur.

Quoad primam, & ſecundam partem ſimpliciter accepta eſt erronea, & temeraria: ſuppoſitis vero privilegiis Apoſtolicis, nullam meretur Cenſuram. Et quoad tertiam partem de auditione verbi Dei ſervetur diſpoſitio ſacri Concilii Tridentini.

5. Talem legem in hac materia nec Epiſcopi, nec Concilia Provinciarum, vel Nationum ſancire, nec delinquentes aliquibus pœnis, aut Eccleſiaſticis cenſuris mulctare poſſunt.

Suppoſitis itidem privilegiis Apoſtolicis, nullam meretur cenſuram, verum iſta non eſt prædicanda, nec publice docenda, prout nec præcedens quarta.

6. Regulares Mendicantes petere poſſunt licite a Judicibus Sæcularibus, ut injungant Epiſcopis, quatenus ipſis mandata concedent ad prædicandum in Adventu, & Quadrageſima. Quod ſi renuant facere Epiſcopi, decretum Judicum Sæcularium tantumdem valet, ac ſi permiſſio dictis Religioſis conceſſa fuiſſet. Eſt falſa, erronea, & in hæreſim, ac Schiſma inducens.

Hanc ergo qualificationem, & declarationem a cunctis tenendam, & ſequendam, & in praxi obſervandam eſſe, Sanctitas Sua declaravit, & mandavit ſub pœnis contra Schiſmaticos Temerarios, Seditioſos, ac de hæreſi ſuſpectos reſpective impoſitis. Contrariis quibuſcumque non obſtantibus, &c.

NOTA. Adeo clara eſt affixa ſex ſupra recenſitis Propoſitionibus cenſura, ut explicatione noſtra non egeant. Vide tamen, ſi placet, apud Authorem earumdem refutationem.

CA-

CAPUT XVIII.

Decretum alterum ejuſdem Pontificis die 14. *Septembris* 1665.

SAnctiſſimus D. N. audivit non ſine magno animi ſui mœrore, complures opiniones Chriſtianæ diſciplinæ relaxativas, & Animarum perniciem inferentes, partim antiquas iterum ſuſcitari, partim noviter prodere, ſummam illam luxuriantium ingeniorum licentiam in dies magis excreſcere, per quam in rebus ad conſcientiam pertinentibus modus opinandi irrepſit alienus omnino ab evangelica ſimplicitate, Sanctorumque Patrum doctrina, & quem ſi pro recta regula fideles in praxi ſequerentur, ingens eruptura eſſet Chriſtianæ vitæ corruptela. Quare, ne ullo unquam tempore viam ſalutis, quam ſuprema veritas Deus, cujus verba in æternum permanent, arctam eſſe definivit, in animarum perniciem dilatari, ſeu verius perverti contingeret, idem Sanctiſſimus D. N. ut oves ſibi creditas ab ejuſmodi ſpatioſa, lataque, per quam itur ad perditionem, via pro paſtorali ſollicitudine in rectam ſemitam evocaret, earumdem opinionum examen pluribus in Sacra Theologia Magiſtris, deinde Eminentiſſimis, & Reverendiſſimis DD. Cardinalibus contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus ſerio commiſit: Qui tantum negotium ſtrenue aggreſſi, ei ſedulo incumbentes, & mature diſcuſſis uſque ad hanc diem infraſcriptis propoſitionibus, ſuper unaquaque ipſarum ſua ſuffragia Sanctitati Suæ ſingillatim expoſuerunt.

1. Homo nullo unquam vitæ ſuæ tempore tenetur elicere actum Fidei, Spei, & Charitatis ex vi præceptorum divinorum ad eas virtutes pertinentium.

De eadem ſic Clerus Gallicanus in ſua cenſura ann. 1700. 4. Septembris: *Hæc propoſitio eſt ſcandaloſa, in praxi pernicioſa, erronea, fidei, & Evangelii oblivionem inducit.*

Repugnat S. Thomæ 2. 2. quæſt. 44. artic. 2. ad 1. ubi ſic: *dantur præcepta de actibus virtutum*, atqui præcepta hæc ſpecialia ſunt, & ſpecialiter obligant. Eadem enim eſt omnium virtutum Theologicarum ratio: atque ex eodem Sancto Thoma 1. 2. quæſt. 100. art. 10. *Actus charitatis cadit ſub præceptum legis, quod de hoc ſpecialiter datur*; ergo.

Et vero fides ſpecialiter præcipitur Hebr. 11. his verbis: *Accedentem ad Deum credere oportet, quia eſt*, & Joann. 1. *Hoc eſt mandatum ejus, ut credamus in nomine Filii ejus:* Spes præcipitur Pſalm. 4. *Sperate in Domino*. Charitas Matth. 22. *Diliges Dominum Deum tuum*; & alibi toties, ut lex tota ad præceptum charitatis quodam-

dammodo revocari videatur; ergo tenetur fidelis ad actus virtutum Theologicarum, non ſolum per accidens, puta quum eos elici neceſſe eſt, ut vitetur grave aliquod peccatum, quod nemo unus negavit, ſed per ſe, & ex vi ſpecialis præcepti. Vide Authorem *de Fide* quæſt. IV. Reſp. 2. *de Spe* quæſt. II. & *de Charitate* cap. II. art. I. q. I.

2. Vir equeſtris ad duellum provocatus poteſt illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.

Cenſura Cleri Gallicani: *Doctrina hac propoſitione contenta falſa eſt, ſcandaloſa, contraria Juri divino, & humano, tam Eccleſiaſtico, quam civili, imo & naturali.*

Repugnat Concilio Tridentino, quod *deteſtabilem duellorum uſum fabricante diabolo introductum eſſe declarat*: ſeſſ. 25. c. 19. Quæ ſane declaratio vix quidquam prodeſſe poteſt, ſi duellum ad evitandam timiditatis notam acceptare liceat, quia ſemper notam hanc verebuntur homines mundani; eſt ergo falſa hæc propoſitio, occaſionem præ ſe fert ruinæ ſpiritualis proximi, quum duella foveat, divinæ legi opponitur, quæ occiſionem vetat, & etiam naturali, quæ docet ob inanem mundi gloriam non eſſe exponendam animam certo æternæ ſalutis periculo, ac ob vanum timorem, vitam, cujus Dominus eſt Deus, exponi certo periculo non poſſe.

3. Sententia aſſerens, Bullam Cœnæ ſolum prohibere abſolutionem hæreſis, & aliorum criminum, quando publica ſunt, & id non derogare facultati Tridentini, in quo de occultis criminibus ſermo eſt, anno 1629. 28. Julii in Conſiſtorio Sacræ Congregationis Eminentiſſimorum Cardinalium viſa, & tolerata eſt.

Patet ex hujus propoſitionis cenſura, quid faciendum in praxi. In hac enim materia, aliiſque ſimilibus mere poſitivis, ſufficit pro omni expoſitione declaratio S. Sedis explicantis Conſtitutiones ſuas. Vide in tractatu *de Cenſuris* notam a nobis adjectam, in qua hujus propoſitionis mentio fit, ejuſque ſenſus exponitur.

4. Prælati Regulares poſſunt in foro conſcientiæ abſolvere quoſcumque ſæculares ab hæreſi occulta, & ab excommunicatione propter eam incurſa.

Repugnat D. Thomæ, qui in ſuppl. q. 20. art. 2. poteſtas ordinis, ait, quantum eſt ad ſe, extendit ſe ad omnia peccata remittenda: *Sed quia ad uſum hujuſmodi poteſtatis requiritur juriſdictio, quæ a majoribus in inferiores deſcendit, ideo poteſt Superior aliqua ſibi reſervare, in quibus inferiori judicium non committat.* Et iterum: *Quandoque eſt conſuetudo in aliquo Epiſcopatu, quod enormia crimina ad terrorem reſerventur Epiſcopo;* Ergo Prælati Regulares, abſque Superiorum Eccleſiaſticorum conſenſu, a cenſuris reſervatis abſolvere non poſſunt. Porro poteſtas abſolvendi ab hæreſi etiam occulta, nedum ſeculares, ſed etiam ſubditos ſuos, jam non com-

pe-

petit Regularibus, prout declaravit S. Congregatio anno 1628., de quo conſule Dominicum Vivam in examine hujus propoſitionis. Vide etiam quæ dixi *de Obligationibus*, & in nota adjecta quæſt. 7. c. 3. *de Fide*, ubi oſtendi hanc facultatem ſublatam etiam eſſe Epiſcopis per Bullam Cœnæ.

5. Quamvis evidenter tibi conſtet Petrum eſſe hæreticum, non teneris denuntiare, ſi probare non poſſis.

Repugnat D. Thomæ 2. 2. quæſt. 37 artic. 7. in corp. *Quædam peccata*, ait Sanctus Doctor, *occulta ſunt, quæ ſunt in nocumentum proximorum, vel corporale, vel ſpirituale, puta ſi aliquis occulte tractet, quomodo Civitas tradatur hoſtibus, vel ſi hæreticus privatim homines a fide avertat*, ut avertere ſolet id hominum genus, quorum ſermo, ut cancer ſerpit: *Et quia ille, qui ſic occulte peccat, non ſolum in ſe peccat, ſed etiam in alios, oportet ſtatim procedere ad denuntiationem, ut hujuſmodi nocumentum impediatur*. Tunc autem non requiret diſcretus judex, ut probes, ſed ut criminis judicia declares, & exponas. Vide, quæ dicta ſunt ab Authore *de Correptione fraterna* q. 111. n. 2.

6. Confeſſarius, qui in Sacramentali confeſſione tribuit Pœnitenti chartam poſtea legendam, in qua ad venerem incitat, non cenſetur ſollicitaſſe in Confeſſione, ac proinde non eſt denuntiandus.

Hæc propoſitio puerili diſtinctione denuntiandi neceſſitatem eludit. Nam quum Apoſtolica Sedes veluti hæreſeos ſuſpectos denuntiandos juſſerit Confeſſarios, qui loco medicinæ venenum pœnitentibus præbent, eos provocando ad turpia, vel in Confeſſione, vel immediate antea, vel poſt, aut occaſione confeſſionis, manifeſtum eſt, eos quoque denuntiari voluiſſe, qui per chartam, domi legendam ad turpia ſollicitaverint. Vide noſtram *appendicem de Sollicitatione*.

7. Modus evadendi obligationem denuntiandæ ſollicitationis eſt, ſi ſollicitatus confiteatur cum ſollicitante, hic poteſt ipſum abſolvere abſque onere denuntiandi.

Eadem eſt ratio propoſitionis hujus, quæ præcedentis; an enim ſollicitans, qui ſollicitati confeſſionem excipit, poteſt eum eximere a lege eidem per Superiores legitimos impoſita? Mera igitur ſunt hæc ſubterfugia ad eludendas Superiorum leges.

8. Duplicatum ſtipendium poteſt Sacerdos pro eadem Miſſa licite accipere, applicando petenti partem etiam ſpecialiſſimam fructus ipſimet celebranti correſpondentem, idque poſt Decretum Urbani VIII.

In hac propoſitione auri ſacra fames omnibus Chriſtianis, præcipueque vero Sacerdotibus ſevere interdicta regnat. Veritas cenſuræ hinc patet, quod Eccleſia, quæ ut continuo, & indefeſſe loquitur Doctor Angelicus, errare non poteſt, non patiatur, ut Sacerdos de ſpecialiſſima ſacrificii parte pro nutu diſponere, eamque a ſe

pro

pro nummis ablegare poſſit. Quum ex ejuſdem Eccleſiæ præcepto pro ſe Miſſam offerre debeat, ut patet ex his Offertorii verbis: *pro innumerabilibus peccatis, & offenſionibus, & negligentiis meis*. Præiverat Apoſtolus Hebr. VII. ubi docet, Sacerdotes *neceſſitatem habere, prius pro ſuis delictis hoſtias offerre, deinde pro populi*.

9. Poſt Decretum Urbani poteſt Sacerdos, cui Miſſæ celebrandæ traduntur, per alium ſatisfacere, collato illi minori ſtipendio, alia parte ſtipendii ſibi retenta.

Hæc propoſitio titulo duplici reprobanda eſt, 1. quia juſtitiam lædit. Quo enim titulo Sacerdotes collocato alteri minori ſtipendio alteram ſtipendii partem ſibi retinent? 2. quia negotiationem importat. Clericis in materia etiam prophana, & a fortiori in materia ſacra prohibitam, prout docet S. Thomas 2. 2. quæſt. 77. art. 4. ad 3. Hinc colligunt Viva, & alii accuratiores, eum qui per alium celebrat, teneri ex juſtitia ad ferendum eidem ſtipendii exceſſum, quem penes ſe, & nullo ex titulo ſervaverat. Vide cenſuram a BENEDICTO XIV. in eos latam, qui mercimonia exercent Miſſarum.

10. Non eſt contra juſtitiam pro pluribus Sacrificiis ſtipendium accipere, & Sacrificium unum offerre; Neque etiam eſt contra fidelitatem, etiamſi promittam, promiſſione etiam juramento firmata, danti ſtipendium, quod pro nullo alio offeram.

Hæc propoſitio repugnat his D. Thomæ verbis in ſupplem. quæſt. 71. art. 14. ad 2. *Suffragium Miſſæ diſtributum in multos minus prodeſt ſingulis, quam prodeſſet ſi fieret pro uno tantum*: Repugnat etiam rationi, quia quidquid ſit de participatione unius, ejuſdemque ſacrificii in plures diſtributi, certe ſtipendium non datur Sacerdoti tanquam pretium fructus Sacrificii, ſed tamquam aliud a lege, vel conſuetudine ſtatutum ad Miniſtri ſuſtentationem: porro nulla lex permiſit unquam plura pro uno Sacrificio recipi ſtipendia, ſed id omni, & quocumque tempore in Eccleſia Chriſti inviolate prohibitum eſt, & multo magis quum intervenit promiſſio contraria juramento confirmata.

11. Peccata in Confeſſione omiſſa, ſeu oblita ob inſtans periculum vitæ, aut ob aliam cauſam, non tenemur in ſequenti confeſſione exprimere.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio eſt temeraria, erronea, & confeſſionis integritati derogat*.

Repugnat expreſſiſſimis D. Thomæ verbis in ſupplem. quæſt. 10. art. 5. ad 3. *Aliquis tenetur iterum confiteri, quum ad memoriam peccatorum venerit, ſicut pauper* (quæſt. 2. art. 3. ad 1.) *qui non poteſt ſolvere, quod debet, tenetur quum primo poteſt*: Quid efficacius ad perimendum hujus propoſitionis errorem? Et vero, ait Viva, ſe habet ſecundum quid ad ſecundum quid, ſicut ſe habet ſimpliciter ad ſimpliciter; ergo ſicut, qui nullatenus peccata depoſuit, eadem licet per ſinceram contritio-

tionem ſibi dimiſſa deponere tenetur quamprimum poteſt; ita & ea quis deponere tenetur, quæ ſibi e memoria exciderant, & deinceps animo occurrunt. Vide auth. art. 2. *de Confeſſione* quæſt. VIII.

12. Mendicantes poſſunt abſolvere a caſibus Epiſcopis reſervatis, non obtenta ad id Epiſcoporum facultate.

Cenſura Cleri Gallicani: *Doctrina hac propoſitione contenta falſa eſt, temeraria, ſcandaloſa, erronea, in hæreſim, & ſchiſma inducens, Concilio Tridentino contraria, Eccleſiaſticæ Hierarchiæ deſtructiva, invalidis confeſſionibus viam aperit, jam olim a Summis Pontificibus & a Clero Gallic. damnata.* Pluries a Romanis Pontificibus hæc propoſitio proſcripta fuit. Hanc enim non competere Regularibus facultatem declaravit Sac. Congr. Concilii 10. Septembris 1572. approbante Gregorio VIII. Congr. Epiſcoporum, & Regularium die 9. Januarii 1601. approbante Clemente VIII. ac deinceps 7. Januarii 1617. approbante Paulo V. quod & præſtitit etiam ſub Urbano VIII. Quamobrem Alexander VII. iſtam propoſitionem proſcripſit, & Clemens X. Conſtitut. incipient. *Superni magni*, non ſolum denuo definivit, per *Mare magnum*, aliave privilegia, nulli Regularium cujuſcumque ordinis, inſtituti, ſeu Societatis, etiam Jeſu, factam eſſe poteſtatem abſolvendi a caſibus Epiſcopo reſervatis; ſed inſuper ſancivit *habentes facultatem abſolvendi a caſibus omnibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis, non ideo a caſibus Epiſcopo reſervatis abſolvere poſſe.*

13. Satisfacit præcepto annuæ Confeſſionis, qui confitetur Regulari Epiſcopo præſentato, ſed ab eo injuſte reprobato.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ propoſitionis præcedentis. Vide Authorem noſtrum *de Pœnitentia* cap. III. art. 1. q. 3.

14. Qui facit confeſſionem voluntarie nullam, ſatisfacit præcepto Eccleſiæ.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio temeraria eſt, erronea, ſacrilegio favet, & præceptis Eccleſiæ illudit.*

Repugnat rationi, quæ ſatis docet non magis impleri præceptum Confeſſionis per Confeſſionem voluntarie nullam, quam præceptum reſtitutionis per exhibitionem monetæ falſæ. Repugnat etiam S. Thomæ, ſecundum quem ad Pœnitentiam requiritur *ex parte ipſius, qui ſuſcipit Sacramentum . . . . Contritio, quæ eſt de eſſentia Sacramenti.* Quæro autem, an contritio voluntarie nulla, & ſacrilega ſit de eſſentia pœnitentiæ? Denique confeſſio, quam præcipit Eccleſia ſemel ſaltem in anno, non alia eſt, quam a Deo præcepta; hanc enim Eccleſia fieri jubet, Deus vero Confeſſionem jubet, quæ peccatorem cum ipſo reconciliet, ideoque validam.

15. Pœnitens propria authoritate ſubſtituere ſibi alium poteſt, qui loco ipſius pœnitentiam adimpleat.

Repugnat D. Thomæ 3. part. qu. 90. artic. 2. *Requiritur*

tur ex parte pœnitentis, ait S. Doctor, *quod recompenſet ſecundum arbitrium miniſtri Dei, quod fit in ſatisfactione*. Sane ex Concilio Tridentino ſeſſ. 14. c. 8. *Pœnæ ſatisfactoriæ magnopere a peccato revocant*, & *quaſi fræno quodam pœnitentes coercent ...... medentur peccatorum reliquiis, & vitioſos habitus male vivendo comparatos contrariis virtutum actibus tollunt*: atqui ii effectus ſaltem ex præcipua ſui parte haberi non poſſent, ſi ſufficeret pœnitentiam uni impoſitam, per alium impleri. Quanta inde iis præſertim, qui opum divites ſunt, peccandi, & numquam ſatisfaciendi facilitas?

16. Qui Beneficium curatum habent, poſſunt ſibi eligere in Confeſſarium ſimplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio eſt falſa, temeraria, Concilio Tridentino contraria*. Quod conſulendum eſt ſeſſ. 23. cap. 15. ubi decernitur: *Nullum etiam Regularem poſſe confeſſiones ſæcularium etiam Sacerdotum, ac proinde etiam Parochorum audire, nec ad id idoneum reputari, niſi aut beneficium parochiale habeat, aut ab Epiſcopis idoneus judicetur, & approbationem obtineat*. Et vero, ne ipſis quidem Epiſcopis extra propriam Diœceſim verſantibus licet ſibi in Confeſſarium eligere Sacerdotem, qui approbatus non ſit, prout re diu graviter expenſa definivit Gregorius XIII. apud Vivam hic n. 7.

17. Eſt licitum Religioſo, vel Clerico calumniatorem gravia crimina de ſe, vel de ſua Religione ſpargere minantem, occidere, quando alius modus defendendi non ſuppetit, uti ſuppetere non videtur, ſi calumniator ſit paratus vel ipſi Religioſo, vel ejus Religioni publice, & coram graviſſimis viris prædicta impingere, niſi occidatur.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio eſt ſcandaloſa, erronea, Decalogo aperte repugnat, cædibus patrocinatur, & Magiſtratibus, ipſiſque humanæ ſocietati certam perniciem intentat*. Hæc ipſa Cleri cenſura ſuam ſecum probationem trahit. Vide Authorem *de Juſt. & jure* c. 9. 10.

18. Licet interficere falſum accuſatorem, falſos teſtes, ac etiam judicem, a quo iniqua certo imminet ſententia, ſi alia via non poteſt innocens damnum evitare.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ præcedentis. Et vero ubi apud eos, qui homicidam hanc propoſitionem evomuerunt: ubi, inquam, patientia Chriſtiana? Ubi illud Chriſti: *Beati eſtis, quum maledixerint vobis homines, & perſecuti vos fuerint, & dixerint omne malum adverſus vos mentientes*? Ubi moderamen inculpatæ tutelæ a Theologis omnibus requiſitum?

19. Non peccat Maritus occidens propria authoritate Uxorem in adulterio deprehenſam.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio eſt erronea, crudelitatem, privatamque vindictam approbat*.

Re-

Repugnat & rationi, & authoritati D. Thomæ 2. 2. quæſt. 64. art. 3. *Principibus habentibus publicam authoritatem ſolum licet malefactores* (quibus ſane annumeranda eſt adultera, quæ juxta legem Moyſis lapidanda erat) *occidere, non autem privatis perſonis*, qualis eſt maritus relative ad vitam uxoris. *Vir enim non eſt judex uxoris, & ideo non poteſt eam interficere, ſed coram judice accuſare*; in ſupplem. quæſt. 60. art. 1. ad 1. ubi quæſtionem hanc ex profeſſo verſat Doctor Angelicus. Præiverat Auguſtinus lib. 11. de Adult. Conjug. ubi occiſionem hanc vocat *rem nefariam*, & merito, tum quia non licet quemquam inauditum damnare, quum Deus ipſe Adamum audire voluerit, dicens: *Adam ubi es?* Forte enim innoxia eſt uxor, & a ſtupratore oppreſſa: tum quia ſi rea ſit conjux, & ſponte ſuccubuerit libidini, in æternum damnabitur, quo malo nullum eſſe gravius poteſt.

20. Reſtitutio a Pio V. impoſita Beneficiatis non recitantibus, non debetur in conſcientia ante ſententiam declaratoriam Judicis, eo quod ſit pœna.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio falſa eſt, temeraria, cavillatoria, ac præceptis Eccleſiaſticis illudit.*

Et vero, quia pœnæ non arbitrariæ, ſed ipſo naturali jure impoſitæ, obligant independenter a ſententia judicis: Atqui reſtitutio ab iis facienda, qui horas omiſere, non ſolum Eccleſiæ legibus, ſed ipſo naturali jure impoſita eſt. Quia ipſo naturæ jure conſtitutum eſt, ut qui ex pacto ad aliquid faciendum tenetur ſub certis conditionibus, nihil acquirat quando iiſdem conditionibus deeſt. Vide quæ dicta ſunt ab Authore tract. *de Obligation.* cap. 1. quæſt. 111.

21. Habens Capellaniam collativam, aut quodvis aliud Beneficium Eccleſiaſticum, ſi ſtudio litterarum vacet, ſatisfacit ſuæ obligationi, ſi Officium per alium recitet.

Repugnat D. Thomæ Quodlib. 1. quæſt. 7. art. 1. *Præbendatus debitum, quod debet Deo, per ſe ipſum debet exſolvere.* Si per ſe ipſum debet, ergo non ſufficit, ut per alium. Nec nocet, quod propoſitio loquatur de Beneficiario ſtudiis vacante. Neque enim officii ſancte recitati penſum, ſtudiorum fructus retardare poteſt, quum Dei benedictionem inducat: Certe ſi juniores Beneficiarii non ſatis haberent intervalli, ut magnum Eccleſiæ officium recitarent, non deberent ab eo propria authoritate abſtinere, ſed recurrere ad Epiſcopum, qui his in caſibus non diſpenſat abſolute, ſed ſolius B. Virginis officii recitatione indulget.

22. Non eſt contra juſtitiam Beneficia Eccleſiaſtica non conferre gratis, quia collator conferens illa beneficia Eccleſiaſtica, pecunia interveniente, non exigit illam pro collatione beneficii, ſed veluti pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio temeraria eſt*,

ſcandaloſa, pernicioſa, erronea, hæreſim ſimoniacam Sacra Scriptura, canonibus, & Pontificiis Conſtitutionibus reprobatam, mutato tantum nomine, per fallaciam mentis, ſive directionem intentionis inducit.

Repugnat primis Chriſtianiſmi principiis. Certe ſi ſemel ſtet non vendi Beneficium, quia ſolum venduntur temporalia ejus emolumenta; jam ne ipſe quidem Giezi Simoniæ reus judicari poteſt. Longe aliter S. Thomas quæſt. 100. art. 4. *Beneficia*, inquit, *Eccleſiaſtica, quoad fructus temporales, nullo modo vendere licet, quia eis fructibus venditis intelliguntur etiam ſpiritualia venditioni ſubjici*. Vide, quæ paſſim dicta ſunt in art. *de Simonia* quæſt. xx. *Reſp.* 3. &c.

23. Frangens jejunium Eccleſiæ, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, niſi ex contemptu, vel inobedientia hoc faciat, puta, quia non vult ſe ſubjicere præcepto.

Cenſura Cleri Gallic. *Doctrina hac propoſitione contenta falſa eſt, temeraria, ſcandaloſa, pernicioſa, Eccleſiaſticorum mandatorum incuriam inducit, jejunii leges pravis artibus eludit.*

Repugnat ſaniorum quotquot fuerunt Theologorum judicio. Apud eos enim omnes receptum eſt illud S. Thomæ 1. 2. quæſt. 96. art. 4. *Leges non Eccleſiaſticæ ſolum, ſed & civiles habent vim obligandi in foro Conſcientiæ*, ac proinde per ſe, & ex natura rei, & ſecluſo contemptu; ergo peccat mortaliter, qui eas in materia gravi infringit. Vide, quæ dicta ſunt in Tract. *de Legibus, & de Jejunio.*

24. Mollities, ſodomia, & beſtialitas ſunt peccata ejuſdem ſpeciei infimæ, ideoque ſufficit dicere in Confeſſione, ſe procuraſſe pollutionem.

Hæc adeo horrenda ſunt, ut refutatione non indigeant. Inter vitia, quæ ſunt contra naturam, ait S. Thomas 2. 2. quæſt. 154. art. 12. ad 4. *Infimum locum tenet peccatum immunditiæ, ſeu mollitiei, quod conſiſtit in ſola omiſſione concubitus ad alterum. Graviſſimum autem eſt peccatum beſtialitatis, quia non ſervatur debita ſpecies... poſt hoc autem eſt vitium ſodomiticum, quum ibi non ſervetur debitus ſexus.* Vide, quæ dicta ſunt in Tract. *de Peccatis* q. 18. &c.

25. Qui habuit copulam cum ſoluta, ſatisfacit Confeſſionis præcepto, dicens: Commiſi cum ſoluta grave peccatum contra caſtitatem, non explicando copulam.

Repugnat vel ipſi rationi, quaſi vero fornicatio non ſit crimen majus ſimplici tactu etiam mortaliter malo, quaſi quoque fornicatio non pariat effectus, circa quos pœnitentem interrogari neceſſe eſt, puta, an Virgo deſſorata fuerit, &c. Vide, quæ dixi in loco mox citato.

26. Quando litigantes habent pro ſe opiniones æque probabiles, poteſt Judex pecuniam accipere pro ferenda ſententia in favorem unius præ alio.

Cen.

Cenſura Cleri Gallicani: *Hæc propoſitio falſa, & per-niciosa, verbo Dei contraria, & judicum corruptelas in-ducit.*

Longe aliter D. Thomas 2. 2. quæſt. 71. art. 4. ad 3. *Juſtitia*, inquit, *non declinat in unam partem magis, quam in aliam*; ergo ubi plena eſt utrinque æqualitas, plenum ſervare debet æquilibrium, abſque eo, quod ſta-tera ejus in unam potius, quam in alteram partem auri pondere inclinetur. In hoc ergo caſu id agere debet Ju-dex, ut partes amice conveniant, aut ut rem, de qua litigatur, ex æquo dividant inter ſe. Vide Tract. *de Ju-dicum obligationibus*.

27. Si liber ſit alicujus junioris, & moderni, debet o-pinio cenſeri probabilis, dum non conſtet, rejectam eſſe a Sede Apoſtolica tamquam improbabilem.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio, quatenus ſilen-tium, & tolerantiam pro Eccleſiæ, vel Sedis Apoſtolicæ approbatione ſtatuit, falſa eſt, ſcandaloſa, ſaluti anima-rum noxia; patrocinatur peſſimis opinationibus, quæ i-dentidem temere obtruduntur: atque ad Evangelicam ve-ritatem iniquis præjudiciis opprimendam viam parat.*

Hæc propoſitio ex omni parte peccat, & quidem 1. quatenus juniorum libros veterum placitis præponere videtur, contra id, quod ait S. Cæleſtinus I. epiſt. 1. *deſinat novitas laceſſere vetuſtatem*. 2. Quatenus ſuppo-nit Apoſtolicam Sedem tacito aſſenſu probare quidquid ſolemni judicio non improbat. Quaſi vero vel omnia, quæ ſingulis diebus exurgunt opinionum portenta, ſin-gulis diebus configere poſſit, vel pudendas eas approba-verit, aut permiſerit opiniones, quæ a Theologis pri-mum, deinde ab Epiſcopis reprobatæ, tandem ab ipſis Roman. Pontificibus creſcente malo confixæ fuêre. Et ve-ro Innocentius XI. & Alexander VIII. in Decretis ſuis monent, non cenſendas eſſe approbatas alias propoſitio-nes ibi non expreſſas, etiam ſi Sedi Apoſtolicæ exhibi-tæ ſint ut damnentur. 3. Quia quum nulla ſit pœnæ pro-poſitio tam horrenda, quæ approbatores ſuos non habue-rit, nulla quoque erit laxitas, quam practice ſequi illi-citum ſit.

28. Populus non peccat, etiamſi abſque ulla cauſa non recipiat legem a Principe promulgatam.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio ſeditioſa eſt, A-poſtolicæ doctrinæ, ac dictis Dominicis aperte contradicit.*

Et vero Luc. xx. ait Chriſtus: *Reddite, quæ ſunt Cæ-ſaris Cæſari*: Et Rom XIII. ait Apoſt. *Omnis anima po-teſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit... Itaque qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit, qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirunt*. Vide, quæ dixi in Tract. *de Legibus* c. 11. q. 1. & ſeq.

Quibus peractis, dum ſimilium propoſitionum examini cura, & ſtudium impenditur, interea idem Sanctiſſimus re mature conſiderata, ſtatuit, & decrevit, prædictas

propoſitiones, & unamquamque ipſarum, ut minimum tamquam ſcandaloſas eſſe damnandas, & prohibendas; ſicut eas damnat, ac prohibet: ita ut quicumque illas aut conjunctim, aut diviſim docuerit, & defenderit, ediderit, aut de eis etiam diſputative, publice, aut privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, ipſo facto incidat in excommunicationem, a qua non poſſit (præter quam in articulo mortis) ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente, niſi a pro tempore exiſtente Romano Pontifice, abſolvi.

Inſuper diſtricte in virtute Sanctæ obedientiæ, & ſub interminatione Divini Judicii prohibet omnibus Chriſti fidelibus cujuſcumque conditionis, dignitatis, ac ſtatus, etiam ſpeciali, ac ſpecialiſſima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipſarum ad praxim deducant.

CAPUT XIX.

Decretum tertium ejuſdem Alexandri VII. die 18. Martii 1666.

Sanctiſſimus D. N. poſt latum Decretum die 24. Septembris proxime elapſi, quo viginti octo propoſitiones damnatæ fuerunt, examinatis ſedulo, & accurate uſque ad hanc diem infraſcriptis aliis, quadrageſimum quintum numerum implentibus, per plures in Sacra Theologia Magiſtros, ac per Eminentiſſimos, & Reverendiſſimos DD. Cardinales adverſus hæreticam pravitatem Generales Inquiſitores, eorum ſuffragia ſingillatim ſuper unaquaque ipſarum audivit.

Propoſitio 29. In die Jejunii, qui ſæpius modicum quid comedit, etſi notabilem quantitatem in fine comederit, non frangit Jejunium.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ XXIII.

Idem etiam motivum, quia qui ſæpius modicum quid comedendo ad notabilem quantitatem devenit, ſe habet, ut qui ſæpius modicum quid furando ad gravem ſummam pervenit: & is utique gravis tandem peccati reum ſe conſtituit. Vide, quæ dicta ſunt Tract. *de Eccleſiaſtico Jejunio*, quæſt. VI. *Reſp.* 3. ubi ſatis ſuperque demonſtratum eſt, modicam cibi quantitatem ſæpe repetitam illam nutritionem efficere, quæ mortificationi opponitur, quam Eccleſia per Jejunium vult, atque optat.

30. Omnes Officiales, qui in Republica corporaliter laborant, ſunt excuſati ab obligatione jejunii, nec debent ſe certificare, an labor ſit compatibilis cum jejunio.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ præcedentis. Vide, quæ dicta ſunt loco ſupra citato quæſt. VII. ibi enim oſtenditur experientia conſtare Officiales illos poſſe ſine gravi nocumento jejunare, & ab Eccleſiæ præcepto non poſſe homines ſine gravi ratione excuſari.

31. Ex-

31. Excuſantur abſolute à præcepto jejunii illi, qui iter agunt equitando, utcunque iter agant, etiamſi iter neceſſarium non ſit, etiamſi iter unius diei conficiant.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ XXIII.

Utramque hanc propoſitionem prædamnavit Angelus ſcholæ 2. 2. quæſt. 141. art. 4. ad 3. his verbis: *Si immineat neceſſitas ſtatim peregrinandi, & magnas dietas, pedeſtres nimirum, vel onerosa faciendi, vel etiam multum laborandi . . . . Et ſimul cum hoc non poſſint Eccleſiæ jejunia obſervari, non obligatur homo ad jejunandum*: ergo a jejunio non excuſantur ii, de quibus agunt prædictæ propoſitiones. Vide, quæ dicta ſunt ead. quæſt. VII. cit. n. 6.

32. Non eſt evidens, quod conſuetudo non comedendi ova, & lacticinia in Quadrageſima obliget.

Repugnat D. Thomæ 2. 2. quæſt. 147. art. 8. ad 3. *In quolibet jejunio*, ait S. Doctor, *interdicitur eſus carnium, in jejunio autem Quadrageſimali interdicuntur ova, & lacticinia*, ergo evidens eſt ab ovis, & lacticiniis per Quadrageſimam eſſe abſtinendum iis locis, ubi huic conſuetudini ex generali, vel ſpeciali Superiorum diſpenſatione derogatum non eſt, ſicut ei quoad lacticinia in Gallia derogatum eſt. Quamquam & multæ ſunt in illo Regno Diœceſes, in quibus modica pecuniæ ſumma pro lacticiniorum redemptione a ſingulis ſolvitur, ut in Diœceſi Bononienſi. Vide in cit. Tract. quæſt. 1.

33 Reſtitutio fructuum ob omiſſionem Horarum ſuppleri poteſt per quaſcumque eleemoſynas, quas antea Beneficiatus de fructibus ſui Beneficii fecerit.

Propoſitio plane abſurda: non enim magis reſtituuntur fructus injuſte percepti per eleemoſynas præcedentes, quam bonum pauperi ereptum eidem reſtitutum cenſeatur per eleemoſynas eidem, vel alii cuilibet antea factas. Et vero eleemoſyna de ſe gratuita eſt, quod autem gratuito datur, juſtitiæ debitum non expungit.

34. In die Palmarum recitans Officium Paſchale ſatisfacit præcepto.

Propoſitio falſa, quia ſola Officii præſcripti recitatio ſatisfacere poteſt, niſi quandoque excuſet bona fides aliud pro alio recitantis; quo etiam in caſu compenſanda venit officiorum inæqualitas. Vide quæ dicta ſunt *de Religione*, ubi de Officio Divino, ſeu Horis Canonicis quæſt. IV.

35. Unico Officio poteſt quis ſatisfacere duplici præcepto, pro die præſenti, & craſtino.

Eadem, quæ in præcedentibus abſurditas, quaſi nempe unius, & integri officii recitatio, unicuique diei per Eccleſiam affixa non ſit; vide hic uberes, ſed amaros probabilitatis fructus; certe ſtando in propoſitione XXVIII. ſuperius relata, poterat unuſquiſque practice ſequi opiniones mox adductas ante judicium Sedis Apoſtolicæ; ſunt enim eæ omnes non in uno ſolum, ſed & pluribus libris juniorum.

 36. Re-

36. Regulares poſſunt in foro conſcientiæ uti privilegiis ſuis, quæ ſunt expreſſe revocata per Concilium Tridentinum.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ XII., idem & cenſuræ motivum.

37. Indulgentiæ conceſſæ Regularibus, & revocatæ a Paulo V. hodie ſunt revalidatæ.

Ficta erat hæc revalidatio, atque etiamſi genuina fuiſſet, jam non eſſet in vigore poſt cenſuram hujuſce propoſitionis, quæ novam prædictarum indulgentiarum revocationem importat.

38. Mandatum Tridentini factum Sacerdoti ſacrificanti ex neceſſitate cum peccato mortali confitendi quamprimum, eſt conſilium, non præceptum.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio eſt falſa, pernicioſa, apertum Concilii Trident. Decretum invertit.*

39. Illa particula *quamprimum* intelligitur, quum Sacerdos tempore confitebitur.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ XXXVIII.

Æquitas cenſuræ propoſitionis utriuſque ex ſola Tridentini Concilii lectione manifeſta eſt, & aperta. Sane vero quis unquam id fieri *quamprimum* contendet, quod aliquando ad unum, vel alterum menſem protraheretur.

40. Eſt probabilis opinio, quæ dicit, eſſe tantum veniale oſculum habitum ob delectationem carnalem, & ſenſibilem, quæ ex oſculo oritur, ſecluſo periculo conſenſus ulterioris, & pollutionis.

Repugnat D. Thomæ 2. 2. quæſt. 154. art. 4. *Oſcula*, ait, *ſunt peccata mortalia*, *ſecundum quod libidinoſa ſunt*: atque oſcula ob delectationem carnalem vere ſunt libidinoſa, & falſum ſupponunt, qui ea a periculo conſenſus deterioris ſecludi ſupponunt. Quare enim placet oſculum, niſi quia ſtimulat, & rapit cor hominis in id, ad quod de ſe, & propriæ corruptionis pondere vergit, & inclinatur?

41. Non eſt obligandus concubinarius ad ejiciendam concubinam, ſi hæc nimis utilis eſſet ad oblectamentum concubinarii, vulgo *Regalo*, dum deficiente illo, nimis ægre ageret vitam, & aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent, & aliæ famulæ nimis difficile invenirentur.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio ſcandaloſa eſt, pernicioſa, heretica, aperte repugnans præcepto Chriſti jubentis, manum, pedem, oculum quoque dextrum ſcandalizantem abſcindere, & projicere.*

Hæc Cleri cenſura ſuam ſecum probationem habet omni majorem exceptione. Vide, quæ dicta ſunt, ubi de occaſione proxima.

42. Licitum eſt mutuanti aliquid ultra ſortem exigere, ſi ſe obligat ad non repetendam ſortem uſque ad certum tempus.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio, in qua mutato tan-*

tantum mutui, & uſuræ nomine, licet res eodem recidat, per falſas venditiones, & alienationes, ſimulataſque ſocietates, aliaſque ejuſmodi artes, & fraudes vis Divinæ legis eluditur, doctrinam continet falſam, ſcandaloſam, cavillatoriam, in praxi pernicioſam, palliativam uſurarum, verbo Dei ſcripto, ac non ſcripto contrariam, jam a Clero Gallic. reprobatam, Conciliorum, ac Pontificum ſæpe decretis damnatam.

Ratio cenſuræ eſt, quia obligatio non repetendæ ſortis ad certum tempus eſt mutuo intrinſeca. Vide, quæ fuſe dicta ſunt in Tract. *de Contractibus*, ubi de uſuris.

43. Annuum legatum pro anima relictum non durat pluſquam per decem annos.

Exiſtimarunt aliqui cum Soto, animas, ut ajunt, *purgantes*, ultra annos decem non torqueri, quæ cerebri feriantis imaginatio, propoſitionis præcedentis fundamentum erat; verum hæc ab omnibus rejecta eſt: qui ergo legata in perpetuum habet, eadem in perpetuum adimplere tenetur ex juſtitia, quia pacta legitime ſancita prorſus ſervari neceſſe eſt.

44. Quoad forum conſcientiæ, reo correcto, ejuſque contumacia ceſſante, ceſſant cenſuræ.

Hujus propoſitionis falſitas aperte patet, tum ex conſtanti uſu Eccleſiæ, quæ pœnitentes in excommunicatione fato functos, etiam poſt mortem abſolvit, tum ex aliis, quæ dicta ſunt in Tract. *de Cenſuris*.

45. Libri prohibiti, donec expurgentur, poſſunt retineri, uſquedum adhibita diligentia corrigantur.

Sua ſunt libris prohibitis pericula, & multi ſunt, qui eos legendo etiam ut id, quod malum eſt, reſecent, & corrigant, magno ſe ſeductionis diſcrimini objiciunt. Ac præterea in re tam gravi Eccleſiæ parendum eſt, quæ hos legere vetat, quoadusque juxta præſcriptum a ſe modum libri vetiti corrigantur.

Quibus mature penſatis, idem Sanctiſſimus ſtatuit, ac decrevit, prædictas Propoſitiones, & unamquamque ipſarum, ut minimum tanquam ſcandaloſas eſſe damnandas, & prohibendas: ſicut eas damnat, ac prohibet; itaut quicumque illas, aut conjunctim, aut diviſim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis etiam diſputative, publice, aut privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, ipſo facto incidat in excommunicationem, a qua non poſſit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quatumque etiam dignitate fulgente, niſi a pro tempore exiſtente Romano Pontifice, abſolvi.

Inſuper diſtricte in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub interminatione Divini Judicii prohibet omnibus Chriſti fidelibus cujuſcumque conditionis, dignitatis, ac ſtatus, etiam ſpeciali, & ſpecialiſſima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipſarum ad praxim deducant.

CAPUT XX.

Decretum SS. D. N. Innocentii XI. die 2. Martii 1679.

SAnctiſſimus D. N.. Innocentius Papa XI. prædictus, ovium ſibi a Deo creditarum ſaluti ſedulo incumbens, & ſalubre opus in ſegregandis noxiis doctrinarum paſcuis ab innoxiis, a fel. recordat. Alexandro VII. Prædeceſſore ſuo inchoatum proſequi volens: plurimas Propoſitiones, partim ex diverſis, vel libris, vel theſibus, ſeu ſcriptis excerptas, & partim noviter adinventas, Theologorum plurium examini, & deinde Eminentiſſimis, & Reverendiſſimis Dominis Cardinalibus contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus ſubjecit. Quibus propoſitionibus ſedulo, & accurate ſæpius diſcuſſis, eorumdem Eminentiſſimorum Cardinalium, & Theologorum votis per Sanctitatem Suam auditis, Idem SS. D. N. re poſtea mature conſiderata, ſtatuit, & decrevit pro nunc ſequentes propoſitiones, unamquamque ipſorum, ſicuti jacent, ut minimum tamquam ſcandaloſas, & in praxi pernicioſas, eſſe damnandas, & prohibendas, ſicuti eas damnat, & prohibet: Non intendens tamen Sanctitas Sua per Decretum alias propoſitiones in ipſo non expreſſas, & Sanctitati Suæ quomodolibet, & ex quacumque parte exhibitas, vel exhibendas ullatenus approbare.

1. Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, niſi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc ſententia probabili tantum utendum eſt in collatione Baptiſmi, Ordinis Sacerdotalis, aut Epiſcopalis.

Cenſura Cleri Gallic. *Doctrina hac propoſitione contenta eſt reſpective falſa, abſurda, pernitioſa, erronea, probabilitatis peſſimus fructus.*

Vide, quæ dicta ſunt in Tract. *de Conſcientia*, ubi omni argumentorum genere probatum eſt, nequidem probabiles eſſe opiniones illas, quas juniores Caſuiſtæ docebant permiſſas, & licitas eſſe in concurſu aliarum, quæ ſimul & tutiores ſunt, & probabiliores. Sane propoſitio, de qua agitur, eo etiam titulo ridicula eſt, & abſurda, quod non attendat in dubia collatione cujuſcumque Sacramenti grave ſemper reperiri periculum irreverentiæ. Immania probabilitatis conſectaria, malæ arboris fructus peſſimi ex decurſu magis, ac magis innoteſcunt.

2. Probabiliter exiſtimo, Judicem poſſe judicare juxta opinionem etiam minus probabilem.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ propoſitionis præcedentis, idem & motivum, toties in Jure Canonico repetitum,

titum, quod nempe in dubiis, & a fortiori in iis, quæ ſunt plus quam dubia, qualia ſunt minus probabilia, viam debeamus eligere tutiorem. Vide inſuper, quæ dicta ſunt, ubi de obligationibus Judicum.

3. Generatim dum probabilitate ſive intrinſeca, ſive extrinſeca, quantumvis tenui, modo a probabilitatis finibus non exeatur, confiſi aliquid agimus, ſemper prudenter agimus.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio falſa eſt, temeraria, ſcandaloſa, pernicioſa, novam morum regulam, novumque prudentiæ genus, nullo ſcripturarum, aut traditionis fundamento, cum magno animarum periculo ſtatuit.*

Eamdem in citato *de Conſcientia* Tractatu a fundamentis ſubverſam reperire eſt.

4. Ab infidelitate excuſabitur Infidelis non credens ductus opinione minus probabili.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ primæ Innocenti XI. & eadem cenſuræ ratio.

3. An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei ſemel tantum in vita eliceret, condemnare non audemus.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio eſt ſcandaloſa, perniciosa, piarum aurium offenſiva, erronea, impia, primum, & ſummum mandatum irritum facit, atque Evangelicæ legis ſpiritum extinguit.*

6. Probabile eſt, ne ſingulis quidem rigoroſe quinquenniis per ſe obligare præceptum charitatis erga Deum.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ præcedentis.

7. Tunc ſolum obligat, quando tenemur juſtificari, & non habemus aliam viam, qua juſtificari poſſimus.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ præcedentium: *præcipitur*, ait D. Thom. 2. 2. quæſt. 44. art. 5. *ut ex tota fortitudine, vel virtute, vel viribus Deum diligamus.* An ex tota virtute diligit, qui ſemel in vita, aut ſingulis quinquenniis diligit? An cenſeretur filius impoſitam ſibi a Deo de honorandis parentibus legem adimplere, ſi ſemel in vita, aut per quinquennium debitam parenti reverentiam præſtaret? Hæc quorum Turcas puderet, quomodo animis volvere, ac multo magis verbis exprimere auſi ſunt viri Chriſtiani? Vide, quæ dicta ſunt *de Charitate*.

8. Comedere, & bibere uſque ad ſatietatem ob ſolam voluptatem non eſt peccatum, modo non obſit valetudini, quia licite poteſt appetitus naturalis ſuis actibus frui.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio temeraria eſt, ſcandaloſa, pernicioſa, erronea, & ad Epicuri ſcholam ableganda.*

Repugnat D. Thomæ 1. 2. qu. 18. art. 9. ſic loquenti: *Quum rationis ſit ordinare actum a ratione deliberativa procedentem, ſi non ſit ad debitum finem ordinatus, ex hoc ipſo repugnat rationi, & habet rationem mali.* Por-

ro quis, niſi Epicuri alumnus, voluptatem dixerit finem eſſe cibi, & potus? Vide, quæ dicta ſunt de virtute temperantiæ, & de neceſſitate omnes, & ſingulos actus ad Deum referendi.

9. Opus conjugii ob ſolam voluptatem exercitum omni penitus caret culpa, ac defectu veniali.

Longe aliter D. Thomas in ſuppl. quæſt. 4. art. 5. *Duobus ſolum modis Conjuges abſque omni peccato conveniunt; ſcilicet cauſa procurandæ prolis, & debiti reddendi; alias autem ibi eſt peccatum ad minus veniale.*

10. Non tenemur proximum diligere actu interno, & formali.

Cenſura Cleri Gallic. *Hujus propoſitionis doctrina ſcandaloſa, & pernicioſa eſt, piarum aurium offenſiva, & ſecundo charitatis præcepto contraria, reſpective hæretica, & omnem vel in ipſis parentibus, & liberis humanitatis ſenſum extinguens.*

11. Præcepto proximum diligendi ſatisfacere poſſumus per ſolos actus externos.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ præcedentis.

Utraque propoſitio præceptum fraternæ Charitatis directe ſubvertit. Certe proximum ſicut nos, & poſt Deum diligere jubemur. Deum autem, & noſmetipſos non exterius ſolum, ſed & interiori, ac formali actu diligere præcipimur. Unde Angelus ſcholæ 2. 2. qu. 25. art. 9. *Effectus*, inquit, *& ſigna Charitatis ex interiori dilectione procedunt, & ei proportionantur.* Vide dicta, ubi de præcepto Charitatis.

12. Vix in ſæcularibus invenies, etiam in Regibus, ſuperfluum ſtatui. Et ita vix aliquis tenetur ad eleemoſynam, quando tenetur tantum ex ſuperfluo ſtatui.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio eſt temeraria, ſcandaloſa, pernicioſa, erronea, ac Evangelicum eleemoſynæ præceptum peſſumdat.*

Hujus cenſuræ veritas, & æquitas per ſe patet, & amplius adhuc ex iis elucescet, quæ dicta ſunt agendo de eleemoſyna in Tract. *de Charitate*. Fundamentum erroneæ hujus propoſitionis hoc fuit, quod liceat ditiſſimis, ipſiſque adeo Regibus ſervare ſua ad ſuum, ſuorumque ſtatum augendum, quo ſemel jacto principio, vix locupletiſſimi quique ſuperfluum habebunt, quum ambitio, & effrænis cupiditas nunquam dicant, *ſatis eſt.* Aliter ſentit S. Thomas 2. 2. quæſt. 32. art. 5. ad 3. ubi definit mortaliter peccare eum, qui non dat eleemoſynam ex iis, quæ ſibi neceſſaria non ſunt *ſecundum præſentem ſtatum. Nec oportet*, inquit, *quod homo conſideret omnes caſus, qui poſſunt contingere in futurum*, puta ſui, ſuorumque ad ſtatum altiorem promotionis, *hoc enim eſſet cogitare de craſtino.*

13. Si cum debita moderatione facias, potes abſque peccato mortali de vita alicujus triſtari; & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, & de-

deſiderare, non quidem ex diſplicentia perſonæ, ſed ob aliquod temporale emolumentum.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ x. Innocentii XI.

Cenſuræ ratio eſt, quia ex D. Thoma 2. 2. quæſt. 25. art. 9. *Id, quod habet majorem rationem boni, eſt magis diligendum, & quod Deo ſimilius.* Ergo quum proximi vita majus ſit bonum, quam ejuſdem opes, & ex parte vitæ majorem cum Deo ſimilitudinem habeat, magis vitam ejus, quam bona diligere debemus. Et vero proximum ſicut nos diligere tenemur. Quis porro vellet, ut alius de ſua vita triſtaretur, & de morte ſua naturali gauderet?

14. Licitum eſt abſoluto deſiderio cupere mortem Patris, non quidem ut malum Patris, ſed ut bonum cupientis, quia nimirum ei obventura eſt pinguis hæreditas.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ præcedentis, eadem & ratio cenſuræ.

15. Licitum eſt filio gaudere de parricidio Parentis a ſe in ebrietate perpetrato propter ingentes divitias inde ex hæreditate conſecutas.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio eſt falſa, ſcandaloſa, execranda, pietati erga parentes contraria, viam crudelitatis, & avaritiæ aperiens.* Adde, & ab ipſis Ethnicis procul amandata, quum inter ferrei ſæculi calamitates hanc enumeraverint, quod

Filius ante diem patrios inquirit in annos.

Refellitur abunde ex iis, quæ ad præcedentes propoſitiones dicta ſunt.

16. Fides non cenſetur cadere ſub præceptum ſpeciale, & ſecundum ſe.

Repugnat his D. Thomæ verbis 2. 2. q. 62. art. 1. *De actibus fidei dantur præcepta in lege Divina: Dicitur enim Eccl. 2. Qui timet Deum credit illi.* Et vero, ſi fides non cadat ſub præceptum ſpeciale, non peccat ſpecialiter infidelis, qui fidem ſibi ſufficienter propoſitam amplecti detrectat: quod repugnat & D. Thomæ 2. 2. qu. 10. art. 1. & conſtanti ſaniorum Theologorum judicio. Vide Tract. *de Fide*, & notas ibidem adjectas.

17. Satis eſt actum fidei ſemel in vita elicere.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ primæ Alexandri VII. ad quam recurre.

18. Si a poteſtate publica quis interrogetur, fidem ingenue confiteri, ut Deo, & Fidei glorioſum conſulo, tacere, ut peccaminoſum per ſe non damno.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio ſcandaloſa eſt, præceptis Evangelicis, & Apoſtolicis aperte contraria & hæretica.*

Audiatur S. Thomas 2. 2. quæſt. 3. art. 2. *Apoſtolus ad Rom. X. Corde creditur ad juſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem.* Et infra: *Si aliquis interrogatus de fide* (authoritate publica) *taceret, & ex hoc crederetur, vel quod non haberet fidem, vel quod fides non eſſet vera,*

vel alii per ejus taciturnitatem averterentur a fide, peccares mortaliter. In hujuſmodi enim caſibus confeſſio fidei eſt neceſſitate ſalutis. Vide Tract. *De Fide.*

19. Voluntas non poteſt efficere, ut aſſenſus fidei in ſe ipſo ſit magis firmus, quam mereatur pondus rationum ad aſſenſum impellentium.

20. Hinc poteſt quis prudenter repudiare aſſenſum, quem habebat ſupernaturalem.

Utriuſque hujus propoſitionis doctrina, ſubtilis quidem, ſi non philoſophice conſideretur, ſed theologice, magnopere erronea eſt. Fidei enim certitudo, & firmitas non menſuratur ex motivis, & rationibus, quæ ad fidem tamquam præambula inducunt; ſed ex operatione Dei, quo movente accipit humana mens *Verbum auditum Dei, non ut verbum hominum, ſed ſicut eſt vere verbum Dei*, ideoque illud ea jam certitudine amplectitur, quæ omnem aliam ſeu moralem, ſeu naturalem excedit; ergo, qui audito Chriſti Evangelio ab hominibus aliquando nulla miracula patrantibus, Alcorani deinceps prædicationem audit ab hominibus, qui ut Joannes, & Mambres per præſtigia illudunt, imprudenter prorſus aſſenſum fidei ſibi propoſitæ datum rejicit, & repudiat. Ita ferme Martinus Steyartius tom. 1. edit. 1736.

21. Aſſenſus fidei ſupernaturalis, & utilis ad ſalutem ſtat cum notitia ſolum probabili revelationis; imo cum formidine, qua quis formidet, ne non ſit locutus Deus.

Cenſura Cleri Galliæ. *Hæc propoſitio ſcandaloſa eſt, pernicioſa, & Apoſtolicam fidei definitionem evertit.*

Si vera ſit hæc propoſitio, jam 1. æternam ſalutem conſequi poterit quoddam hominum genus in fide ſcepticum, nihil in Religione tenens certum, ſed ſuam ſingulis Chriſtianiſmi ſectis probabilitatem ineſſe exiſtimans, deſperanſque de aſſequenda in tantis varietatibus certitudine. Longe aliter S. Thom. 2. 2. qu. 3. art. 4. *Actus, qui eſt credere*, ait, *habet firmam adhæſionem*. 2. Nemo fidelis tenetur paratus eſſe vitam perdere potius, quam deſerere fidem; quis enim vitam pro notitia ſolum probabili, & erroris periculo obnoxia profundere teneatur? 3. Poſſet quis poſt intenſos, & iteratos contritionis actus credere fide ſupernaturali ſe juſtificatum eſſe; quum ea juſtificatio probabiliter oriatur ex illa præmiſſa revelata univerſali, quod contritus gratiam conſequatur: atqui conſequens repugnat Trid. ſeſſ. 9. cap. 9.

22. Nonniſi fides unius Dei neceſſaria videtur neceſſitate medii, non autem explicita Remuneratoris.

Cenſura Cleri Galliæ. *Hæc propoſitio in Deum Remuneratorem, & in Chriſti Mediatoris nomen contumelioſa eſt, erronea, & hæretica.*

Repugnat expreſſe Apoſtol. ad Hebr. 11. *Credere oportet accedentem ad Deum, quia eſt, & inquirentibus ſe remunerator ſit*; ubi non minus requiritur explicita fides Dei Remuneratoris, quam explicita fides Dei unius; & hanc

hanc tamen nemo negat neceſſariam eſſe etiam neceſſitate medii. Et vero fides eſt baſis, ac fundamentum ſpei noſtræ, quum ſit *ſperandarum ſubſtantia rerum*, ex eodem Apoſtolo; ergo fides non in Deum ſimpliciter, ſed in Deum, ut a quo bona cuncta ſperantur, ferri debet; ac proinde habere pro objecto Deum tanquam remuneratorem. Hinc S. Thom. lect. 2. hic *Non ſolum*, inquit, *eſt neceſſarium credere, quod Deus ſit, ſed quod habeat providentiam de rebus: aliter nullus iret ad ipſum, ſi non ſperaret aliquam remunerationem ab ipſo*.

23. Fides late dicta ex teſtimonio Creaturarum, ſimilive motivo ad juſtificationem ſufficit.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ præcedentis.

Ratio cenſuræ hæc eſt, quod *per cognitionem naturalem homo non convertitur in Deum, in quantum eſt juſtificationis cauſa, unde talis cognitio non ſufficit ad juſtificationem*. Verba ſunt Doctoris Angelici 1. 2. quæſt. 113. art. 4. n. 2. Et vero inter principium juſtificationis, & juſtificationem ipſam aliqua intercedere debet proportio; ergo quum juſtificatio ſit ſupernaturalis, neceſſe eſt, ut & ſupernaturalis ſit fides, cui illa innititur. Hinc Tridentinum ſeſſ. 6. can. 3. *Si quis*, inquit, *dixerit ſine Spiritus Sancti adjutorio hominem credere... poſſe ſicut oportet, ut ei juſtificationis gratia conferatur, anathema ſit*.

24. Vocare Deum in teſtem mendacii levis non eſt tanta irreverentia, propter quam velit, aut poſſit damnare hominem.

Repugnat D. Th. 2. 2. q. 98. art. 3. ad 2. *Ille*, inquit, *qui jocoſe* (ac proinde in qualibet alia re levi) *perjurat, non evitat Divinam irreverentiam, ſed quantum ad aliquid magis auget, & ideo non excuſatur a peccato mortali*. Conſuetudo autem jurantes tunc demum excuſabit, ait Steyartius ubi ſup. pag. 23. quum de illa tollenda ſerio laborabunt.

25. Cum cauſa licitum eſt jurare ſine animo jurandi, ſive res ſit levis, ſive gravis.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio eſt temeraria, ſcandaloſa, pernicioſa, bonæ fidei illudens, & Decalogo contraria*.

Repugnat D. Th. 2. 2. q. 100. art. 3. *Quum voces*, inquit, *ſint naturaliter ſigna intellectuum, innaturale eſt, & indebitum, quod aliquis voce ſignificet id, quod non habet in mente*: porro, qui jurat ſine animo jurandi, exterius ſimulat id, quod reipſa & intus non facit; ergo vere mentitur, & peccat. Vide dicta *de Juramento*.

26. Si quis vel ſolus, vel coram aliis, ſive interrogatus, ſive propria ſponte, ſive recreationis cauſa, ſive quocumque alio fine, juret ſe non feciſſe aliquid, quod revera fecit, intelligendo intra ſe aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum, revera non mentitur, nec eſt perjurus.

Cen-

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio temeraria eſt, ſcandaloſa, pernicioſa, illuſoria, erronea, mendaciis, fraudibus, & perjuriis viam aperit, ſacris Scripturis adverſatur.*

27. Cauſa juſta utendi his amphibologiis eſt, quoties id neceſſarium, aut utile eſt ad ſalutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita ut veritatis occultatio cenſeatur tunc expediens, & ſtudioſa.

Cenſura Gallic. Cleri eadem, quæ præcedentis.

Utraque repugnat his D. Thom. verbis 2. 2. q. 89. art. 7. ad 4. *Debet juramentum ſervari ſecundum intellectum ejus, cui juramentum præſtatur; Unde Iſidorus dicit: Quacumque arte verborum quis juret, Deus tamen eſt, qui conſcientiæ Judex eſt, ita hoc accipit, ſicut ille, cui juratur, intelligit.* Dupliciter autem reus fit, quia, *& Dei nomen in vanum aſſumit, & proximum dolo capit.*

Nec nocet, quod aliquando grave proximi malum per amphibologias, & non aliter averti poſſit: nam, ut bene S. Thom. ibid. quæſt. 100. art. 4. *Non licet aliqua inordinatione uti ad impedienda nocumenta, & defectus aliorum.* Quis æquivocationes nihil habere inordinati contendere auſit? Vide, quæ contra amphibologias, & mendacia dicta ſunt Tract. *de Virt. Moral.* cap. IV. quæſt. 12.

28. Qui mediante commendatione, vel munere ad Magiſtratum, vel Officium publicum promotus eſt, poterit cum reſtrictione mentali præſtare juramentum, quod de mandato Regis a ſimilibus ſolet exigi, non habito reſpectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio ſcandaloſa eſt, pernicioſa, patrocinatur humanæ ambitioni, perjuria excuſat, publicæ poteſtati contra Dei mandatum adverſatur.*

Nec obſtat, quod ſi non jures, crimen occultum fatearis; quia imputare tibi debes, quod te eas in anguſtias conjeceris. Adde quod lex non intendit, ut occultum tui crimen reveles, ſed ut ab officio, quod male ambiiſti, & quod in Reipublicæ detrimentum exercebis, te retrahas. Unde tunc non imponitur præceptum juſto rigidius, ſed rationabile, & quod ad bonum publicum valde conducit.

Confirm. quia quando Superior promovendos ad Ordines interrogat de natalibus, de cenſuris, de irregularitatibus, aut eos, qui matrimonium contrahere volunt, de impedimentis; etſi nulla tunc præceſſerit infamia, aut ſemiprobatio, datur tamen obligatio candide reſpondendi, adeoque occultum dedecus manifeſtandi, niſi tamen velint, ii a matrimonio, illi ab Ordinibus abſtinere; ergo a pari in caſu propoſito.

29.

29. Urgens metus gravis eſt cauſa juſta Sacramentorum adminiſtrationem ſimulandi.

Audiatur S. Thom. qui peſtilentem hanc doctrinam aperte damnat 2. 2. qu. 93. art. 1. *Mendacium*, ait ex Auguſt. *maxime pernicioſum eſt, quod fit in his, quæ ad Chriſtianam Religionem* (ac proinde, quæ ad Sacramenta, potiſſimam Chriſtianæ Religionis partem) *pertinent. Eſt autem mendacium, quum aliquis exterius ſignificat contrarium veritati. Sicut autem ſignificatur aliquid verbo, ita etiam ſignificatur aliquid facto; & ideo ſi per cultum exteriorem aliquid falſum ſignificatur*; ut revera ſignificatur, quum ſimulatur adminiſtratio Sacramentorum, puta quum metu mortis datur indigno hoſtia non conſecrata, *erit cultus pernicioſus*. Hinc olim condemnati *Libellatici*, qui numerata pecunia a Magiſtratibus Ethnicis obtinebant libellos fidem facientes, ipſos Cæſarum edictis de cultu Idolorum, quæ tamen non adoraverant, obſecutos fuiſſe. Hinc recentius damnati illi, qui intentionem ad Deum, aut crucem in ſinu geſtatam dirigentes, thus coram idolo adolebant. Probanda tamen, ait Steyaert, praxis Confeſſariorum, qui pœnitenti, quem non abſolvunt, dant benedictionem, ne apud alios ſuſpicionem incurrat.

30. Fas eſt viro honorato occidere invaſorem, qui nititur calumniam inferre, ſi aliter hæc ignominia vitari nequit: idem quoque dicendum, ſi quis impingat alapam, vel fuſte percutiat, & poſt impactam alapam, vel ictum fuſtis, fugiat.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio eſt ſcandaloſa, erronea, mundano honori inſervit, ultionem, & homicidia excuſat.*

Permittit quidem D. Thom. ut is, cui mors intentatur, vim vi repellat. Verum calumnia non eſt proprie vis, ut ſaniores quotquot fuere Theologi advertunt; aliaque, quam percuſſionis via repelli poteſt, implorato ſcilicet Magiſtratus auxilio, quod ſi non juvet, dicendum cum propheta Rege; *propter verba labiorum tuorum ego cuſtodivi vias duras*. Et vero quis niſi mundano ſpiritu refertus, exiſtimet verum, ſolidumque honorem tam fragilem eſſe, ut a quocumque nebulone colaphum, aut fuſtem per injuriam infligente, viro honorato injuriam hanc pro Chriſto patienter ſuſtinenti, auferri poſſit? Vide dicta ad Tract. *de Juſtitia, & Jure* c. 11. qu. x.

31. Regulariter occidere poſſum furem pro conſervatione unius aurei.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio legi Dei, & ordini charitatis divinitus inſtituto contraria eſt, pernicioſa, & erronea.*

32. Non ſolum licitum eſt defendere defenſione occiſiva, quæ actu poſſidemus, ſed etiam ad quæ jus inchoatum habemus, & quæ nos poſſeſſuros ſperamus.

33.

33. Licitum eſt tam hæredi, quam legatario contra injuſte impedientem, ne vel hæreditas adeatur, vel legata ſolvantur, ſe taliter defendere; ſicut & jus habenti in Cathedram, vel Præbendam contra eorum poſſeſſionem injuſte impedientem.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ xxxi. præcedentis.

Horret animus eas audire propoſitiones, quæ ipſis etiam Clericis tribuunt feralem licentiam ferro, veneno, aut alio mortis genere graſſandi in eos, qui ſibi quoad Beneficiorum poſſeſſionem adverſantur. Bene hic Steyaert: *De viris ſanguinum ſalva me, Domine.*

34. Licet procurare abortum ante animationem fœtus, ne puella deprehenſa gravida occidatur, aut infametur.

Cenſura Cleri Gallican. *Hæc propoſitio eſt ſcandaloſa, erronea, infandis homicidiis, & parricidiis procurandis apta.* Homicidii enim feſtinatio eſt prohibere naſci, nec refert natam quis eripiat animam, aut naſcentem diſturbet.

35. Videtur probabile, omnem fœtum, quamdiu in utero eſt, carere anima rationali, & tunc primum incipere eamdem habere, quum paritur; ac conſequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ præcedentis.

Jungatur hæc propoſitio cum ſuperiori, & manifeſtum erit fœtum quandiu eſt in utero matris occidi poſſe a puella, mortem, vel infamiam, quæ ſemper imminet, pertimeſcente. O extremum abſurditatis! De his quinque propoſitionibus conſule, quæ dicta ſunt in Tractat. *de Juſt. & Jur.* c. citato quæſt. v.

36. Permiſſum eſt furari, non ſolum in extrema neceſſitate, ſed etiam in gravi.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio quatenus furtum permittit in gravi neceſſitate falſa eſt, temeraria, & Reipublicæ pernicioſa.*

Vide, quæ dixi in Tract. *de Juſtitia.* Interim compara hanc doctrinam cum doctrina ſuperiori de occidendo fure, & omnia furibus plena habebis. Furabuntur pauperes propter neceſſitatem, quæ ſæpe eſt, & ſæpe judicatur gravis; occident divites ob boni ſui dilapidationem, ſaltem quoties aureum ſibi unum ſubripi videbunt, aut ſubripiendum pertimeſcent. Inde quæ, & quanta malorum ſtrues.

37. Famuli, & famulæ domeſticæ poſſunt occulte heris ſuis ſurripere ad compenſandam operam ſuam, quam majorem judicant ſalario, quod recipiunt.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio falſa eſt, furtis viam aperit, & Famulorum fidem labefactat.*

Peccat hæc propoſitio, quatenus quemlibet famulum in propria cauſa judicem conſtituit. Quod ſi ſemel admittatur, nulla erit in familiis pax, nullus ordo, nulla ſecuritas: vide, quæ dicta ſunt in Tract. *de Juſt. & Jur.* c. 5. q. 9.

38.

38. Non tenetur quis ſub pœna peccati mortalis reſtituere, quod ablatum eſt per pauca furta, quantumvis ſit magna ſumma totalis.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio eſt falſa, pernicioſa, & furta etiam gravia approbat.*

Repugnat rationi; qui enim grandem per modica furta ſummam deprædatus eſt, jam incipit eſſe detentor rei alienæ in magna quantitate, ac proinde peccati mortalis reus, ni ſummam hanc partem reſtituat. Vide Authorem c. cit.

39. Qui alium movet, aut inducit ad inferendum grave damnum tertio non tenetur ad reſtitutionem iſtius damni illati.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio falſa eſt, temeraria, fraudibus, & dolo patrocinatur, & juſtitiæ regulis repugnat.*

Repugnat D. Thom. 2. 2. quæſt. 62. art. 7. Ubi *ad reſtitutionem* obligatur *quicumque eſt cauſa injuſtæ acceptionis, & id quidem ait S. Doctor contingit . . . movendo ad ipſam acceptionem, quod fit præcipiendo, conſulendo, &c.* Vide, quæ dicta ſunt in Tract. *de Juſtitia, & jure* part. II. c. IV. qu. I. & ſeq.

40. Contractus Mohatra licitus eſt etiam reſpectu ejuſdem Perſonæ, & cum contractu retrovenditionis præviæ inito, cum intentione lucri.

Cenſura Gallic. Cleri eadem, quæ XLII. Alexandri VII. Vide Tract. noſtrum *de Contract.* c. V. qu. XVIII. ubi ex profeſſo probatum eſt contractum *Mohatra*, uſuram eſſe, & omnino injuſtum.

41. Quum numerata pecunia pretioſior ſit numeranda, & nullus ſit, qui non majoris faciat pecuniam præſentem quam futuram, poteſt creditor aliquid ultra ſortem a mutuatario exigere, & eo titulo ab uſura excuſari.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ XLII. Alexandri VII. Vide eumdem Tract. c. III. q. VIII. Reſp. 2.

42. Uſura non eſt, dum ultra ſortem aliquid exigitur, tamquam ex benevolentia, & gratitudine debitum, ſed ſolum ſi exigatur tamquam ex juſtitia debitum.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ XLII. Alexandri VII. Cenſuræ hujus æquitas patebit ex eodem Tract. eademque q. & Reſp.

43. Ex inde non niſi veniale ſit detrahentis authoritatem magnam ſibi noxiam falſo crimine elidere.

Longe aliter S. Thom. 2. 2. quæſt. 100. articul. 3. ad 4. *Non eſt licitum mendacium officioſum dicere, ad hoc quod aliquis alium a quocumque periculo liberet*, etiam mortis, ut ex contextu evidens eſt. Si mendacium hujuſmodi a peccato veniali non vacat, quo modo a mortali vacabit falſi criminis exprobratio? Vid. dicta ſuperius, & Tract. *de Virtutibus moralibus* cap. 4. qu. 1. & ſeqq.

44. Probabile eſt non peccare mortaliter, qui impo-

nit

nit falſum crimen alicui, ut ſuam juſtitiam, & honorem defendat. Et ſi hoc non ſit probabile, vix ulla erit opinio probabilis in Theologia.

Cenſura Cleri Gallic. *Hujus propoſitionis doctrina falſa eſt, temeraria, ſcandaloſa, erronea, ſpatioſam calumniatoribus, & impoſtoribus portam aperit: & clare detegit, quam nefaria placita probabilitatis nomine inducantur.*

Adde, quod iſtud Dei præceptum: *Non loqueris contra proximum tuum falſum teſtimonium*, ſic ſemper intellectum fuerit, ut graviter in materia gravi obligaret. Porro gravis eſt materia quælibet accuſatio de crimine, quod quis reipſa non perpetravit.

45. Dare temporale pro ſpirituali non eſt ſimonia, quando temporale non datur tanquam pretium, ſed dumtaxat tamquam motivum conferendi, vel efficiendi ſpirituale, vel etiam quando temporale ſit ſolum gratuita compenſatio pro ſpirituali, aut e contra.

Cenſura Cleri Gallic eadem, quæ XXII. Alexandri VII.

46. Et id quoque locum habet, etiamſi temporale ſit principale motivum dandi ſpirituale; imo etiamſi ſit finis ipſius rei ſpiritualis, ſic ut illud pluris æſtimetur, quam res ſpiritualis.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ ejuſdem propoſitionis XXII. Alexandri VII. Hæc opinionum portenta in Tract. *de Simonia* confutata reperies.

47. Quum dicit Concil. Trident. eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui niſi quos digniores, & Eccleſiæ magis utiles ipſi judicaverint, ad Eccleſias promovent, Concilium vel primo videtur per hoc, *digniores*, non aliud ſignificare velle, niſi dignitatem eligendorum, ſumpto comparativo pro poſitivo; vel ſecundo locutione minus propria ponit digniores, ut excludat indignos, non vero dignos; vel tandem loquitur tertio, quando ſit concurſus.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio Conc. Trid. contraria eſt, Eccleſiæ utilitati, ac ſaluti animarum, quæ a paſtorum delectu præcipue pendet, adverſatur.*

Hujus propoſitionis errorem nervoſe, & breviter præfocavit S. Thom. his verbis 2. 2. quæſt. 63. art 2. ad 3. *Neceſſe eſt eligere ad Beneficia meliorem, vel ſimpliciter, vel in ordine ad bonum commune.* Vide, quæ dicta ſunt, ubi *de Beneficiis*.

48. Tam clarum videtur, fornicationem ſecundum ſe nullam involvere malitiam, & ſolum eſſe malam, quia interdicta, ut contrarium omnino rationi diſſonum videatur.

Cenſura Cleri Gallic. *Doctrina hac propoſitione contenta ſcandaloſa eſt, pernicioſa, caſtarum, ac piarum aurium offenſiva, & erronea.*

Cenſuræ veritas, & æquitas ex ſe patent: *Fornicatio*, ait S. Thom. 2. 2. q. 154. art. 2. *eſt contra naturam prolis educandæ*, & ideo eſt *peccatum mortale*, ac proinde

de non ideo ſolum vitioſa, quia prohibita. Certe ſi fornicatio nonniſi a Dei poſitiva lege habeat, quod peccatum ſit, gentiles, qui legem hanc neſciebant, inculpabiliter fornicari fuere, quod repugnat Apoſtolo 1. Corinth. 6. & Epheſ. 5. ubi fornicatio inter vitia per ſe mala, & quæ per Chriſti gratiam abluenda ſunt, numeratur. Sed de his prolixius in Tract. *de Peccatis.* artic. IV. q. II. dictum eſt.

49. Mollities jure naturæ prohibita non eſt: Unde ſi Deus eam non interdixiſſet, ſæpe eſſet bona, & aliquando obligatoria ſub mortali.

Repugnat D. Thom. quæſt. 15. *de Malo* art. 1. Repugnat Apoſtolo mollitiem recenſenti inter ea peccata, quæ Ethnicos ſolam naturæ legem agnoſcentes in perpetuum damnare potuerunt. Repugnat vel ipſis Paganis, quos inter Martialis, vir alioqui leviſſimus. Vide citatum caput.

50. Copula cum conjugata, conſentiente marito, non eſt adulterium; ideoque ſufficit in confeſſione dicere eſſe fornicatum.

Cenſura Cleri Gallicani eadem, quæ XLVIII. Innocentii XI.

Repugnat Apoſtolo generatim, & indiſtincte pronuntianti, Rom. VII. *Quod mulier vivente viro vocabitur adultera, ſi fuerit cum alio viro.* Repugnat & Auguſt. quem tamen in fœditatis ſuæ patrocinium adducere conati ſunt pſeudo-Caſuiſtæ. *Non eſt ita exiſtimandum*, ait lib. 1. de Serm. Dom. c. 17. *quod hoc fœmina, viro permittente, facere poſſe videatur: hoc enim omnium ſenſus excludit.* Vide dicta ad idem caput.

51. Famulus, qui ſubmiſſis humeris ſcienter adjuvat herum ſuum aſcendere per feneſtras ad ſtuprandam virginem, & multoties eidem ſubvenit deferendo ſcalam, aperiendo januam, aut quid ſimile cooperando, non peccat mortaliter, ſi id faciat metu notabilis detrimenti, puta ne a Domino male tractetur, ne torvis oculis aſpiciatur, ne domo expellatur.

Cenſura Cleri Gallicani. *Hæc propoſitio ſcandaloſa eſt, pernicioſa, verbis Dominicis, & Apoſtolicis aperte contraria, & hæretica; quam enim dabit homo commutationem pro anima ſua? & digni ſunt morte non ſolum, qui ea faciunt, ſed etiam qui conſentiunt facientibus.* Cenſura hæc ſuam ſecum defert probationem. Appoſite S. Tho. 1. 2. q. 62. art. 7. ad 1. *Non ſolum peccat ille, qui peccatum exequitur, ſed etiam qui quocumque modo peccati cauſa eſt, vel cooperator.* Vide, quæ dicta ſunt, ubi *de ſcandalo.*

NOTA cum Steyartio tenebroſam erroneæ Caſuiſtarum Theologiæ profunditatem. Quum audis *notabile detrimentum*, magni aliquid concipis. Quum veneris ad rem ipſam nihil detegis. Poteſt juxta eos occidi homo? utique pro re gravi. Sed quænam ea eſt? *regulariter au-*

reus

reus unus, vel ad ſummum paulo plures, ſed quibus nec vitam bovis in macello emas; poteſt & occidi, qui alterius honorem invadit. Sed invadere cenſetur, qui dat alapam, ictumve fuſtis, aut dicit, *mentiris*. Poteſt famulus Magiſtri libidinibus cooperari, ſi id faciat *metu notabilis detrimenti*. Cujuſnam vero? an mortis? Non ita ſane; ſed na torvis oculis aſpiciatur.

52 Præceptum ſervandi feſta non obligat ſub mortali, ſepoſito ſcandalo, & ſi abſit contemptus.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio eſt ſcandaloſa, ad violandas leges tum civiles, tum Eccleſiaſticas, & Apoſtolicas viam aperit, ac proinde Superiorum authoritate prohibenda.*

Vide, quæ dicta ſunt in Tract. *de Legibus*, ubi abunde probatum eſt id, quod docet S. Tho. 1. 2. q. 96. art. 4. *Leges* etiam civiles, & a fortiori Eccleſiaſticas *habere vim obligandi in foro conſcientiæ*, & quidem graviter in materia gravi & ſecluſo quocumque contemptu.

53. Satisfacit præcepto Eccleſiæ de audiendo Sacro, qui duas ejus partes, imo quatuor ſimul a diverſis Celebrantibus audit.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio abſurda eſt, ſcandaloſa, illuſoria, communique Chriſtianorum ſenſui repugnat.*

Ratio eſt, quia plures diverſorum Sacrorum partes non magis Sacrum unum efficiunt, quam caput Joannis, pectus Petri, & pedes Pauli ſimul ſint unus homo. Sane ſi quatuor diverſarum partes audiens, Miſſam audire cenſeatur, qui decem, aut viginti partes ſimul audierit, eam audiſſe, quidni cenſeatur? O miſeros parentes noſtros, qui hæc compendia neſcierunt! Ex propoſitionis hujus cenſura obiter colliges cum Steyartio, eum qui Miſſam audit a Conſecratione uſque ad finem, non ſatisfacere præcepto, ſi aliam poſthac audiat a principio ad conſecrationem.

54. Qui non poteſt recitare Matutinum, & Laudes, poteſt autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad ſe minorem.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ xx. Alexand. VII.

Idem prorſus, ac ſi dixeris, qui centum debet, & nonniſi decem ſolvere poteſt, non tenetur ad decem. Nec ridiculum minus eſt fundamentum aſſertionis, quam aſſertio ipſa; ex ea tamen inferebant recentiores Caſuiſtæ eum, qui totum, vel jejunii, vel Miſſæ audiendæ præceptum implere nequit, ne ad eam quidem partem teneri, quam poteſt: quod ſi in reſtitutione ſibi facienda non admiſiſſent, cur in rebus Deo debitis tam facile admiſerunt? Vide dicta, ubi *de Divini Officii recitatione*.

55 Præcepto Communionis annuæ ſatisfit per ſacrilegam Domini manducationem.

Cenſura Cleri Gallic *Doctrina hac propoſitione contenta temeraria eſt, ſcandaloſa, erronea, impietati, & ſacrilegio favet, & præceptis Eccleſiæ illudit.*

Re-

Repugnat Conc. Lateran. ſecundum quod : *Omnis utriuſque ſexus debet reverenter ad minus in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum ſuſcipere. Si reverenter*, ergo non ſacrilege, ſed cum debita animi præparatione. Fundamentum impiæ hujus aſſertionis hoc erat, & quod modus præcepti ſub præceptum non cadat, & quod Eccleſia actus internos præcipere nequeat. Fallit utrumque. Tum quia præceptum Eccleſiæ ſic impleri debet, ut nihil fiat contra finem actus præcepti, qui in Communione eſt unio cordis cum Chriſto. Tum quia Eccleſia quum Communionem, aliaque ejuſdem generis multa præcipit, non tam præceptum condit novum, quam determinet Divinum. Tum denique quia non inepte probatur actus interiores ab Eccleſia præcipi poſſe. Vide, quæ dixi in Tractat. *de Legibus*.

56. Frequens Confeſſio, & Communio, etiam in his, qui gentiliter vivunt, eſt nota prædeſtinationis.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio temeraria, ſcandaloſa, erronea, impia, & ſacris litteris contraria.*

Audiatur vel ipſa ratio, & rationi conſonans S. Thom. 3. part. quæſt. 80. articul. 4. ad 5. *Apoſtolus dicit* 1. *ad Corinth.* 11. *Qui manducat, & bibit indigne, judicium ſibi manducat, & bibit, id eſt condemnationem. Dicit autem Gloſſa ibidem : quod indigne manducat, & bibit, qui in crimine eſt* ; ergo qui eſt in peccato mortali, ſi hoc Sacramentum accipiat, damnationem acquirit ; atqui eſt in crimine, & peccato, qui *gentiliter* vivit, ſeu qui inſtar Ethnici, Dei & Eccleſiæ leges neſcit, ſuiſque criminibus habenas laxat, ergo frequens ejus Communio nedum nota eſt prædeſtinationis, ſed e contrario reprobationis, & quidam æternæ damnationis prodromus.

57 Probabile eſt ſufficere attritionem naturalem, modo honeſtam.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio eſt hæretica.*

Repugnat Concil. Trident. ſic definienti : *Si quis dixerit ſine præveniente Spiritus Sancti inſpiratione, atque ejus adjutorio, hominem credere, ſperare, diligere, aut pœnitere poſſe ſicut oportet, ut ei juſtificationis gratia conferatur, anathema ſit.* Vide ſuperius dicta propoſit. XXIII. Innoc. XI.

58. Non tenemur Confeſſario interroganti fateri peccati alicujus conſuetudinem.

Cenſura Cleri Gallic. *Doctrina hac propoſitione contenta falſa eſt, temeraria, in errorem inducit, ſacrilegiis favet, Chriſtianæ ſimplicitati, Miniſtrorum Chriſti judiciariæ poteſtati, Confeſſionis integritati, atque ipſius Sacramtnti inſtitutioni, ac fini derogat.*

Repugnat vel ipſi rationi, quæ aperte declarat medico ſpirituali, non ſecus ac corporali jus eſſe, ut interrogando cognoſcat, an inveteratum ſit, necne malum, quod ſibi curandum proponitur. Solide S. Thom. in

CAPUT XX.

Decretum SS. D. N. Innocentii XI. die 2. Martii 1679.

SAnctiſſimus D. N. Innocentius Papa XI. prædictus, ovium ſibi a Deo creditarum ſaluti ſedulo incumbens, & ſalubre opus in ſegregandis noxiis doctrinarum paſcuis ab innoxiis, a fel. recordat. Alexandro VII. Prædeceſſore ſuo inchoatum proſequi volens: plurimas Propoſitiones, partim ex diverſis, vel libris, vel theſibus, ſeu ſcriptis excerptas, & partim noviter adinventas, Theologorum plurium examini, & deinde Eminentiſſimis, & Reverendiſſimis Dominis Cardinalibus contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus ſubjecit. Quibus propoſitionibus ſedulo, & accurate ſæpius diſcuſſis, eorumdem Eminentiſſimorum Cardinalium, & Theologorum votis per Sanctitatem Suam auditis, Idem SS. D. N. re poſtea mature conſiderata, ſtatuit, & decrevit pro nunc ſequentes propoſitiones, unamquamque ipſorum, ſicuti jacent, ut minimum tamquam ſcandaloſas, & in praxi perniciosas, eſſe damnandas, & prohibendas, ſicuti eas damnat, & prohibet: Non intendens tamen Sanctitas Sua per Decretum alias propoſitiones in ipſo non expreſſas, & Sanctitati Suæ quomodolibet, & ex quacumque parte exhibitas, vel exhibendas ullatenus approbare.

1. Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, niſi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc ſententia probabili tantum utendum eſt in collatione Baptiſmi, Ordinis Sacerdotalis, aut Epiſcopalis.

Cenſura Cleri Gallic. *Doctrina hac propoſitione contenta eſt reſpective falſa, abſurda, pernicioſa, erronea, probabilitatis peſſimus fructus.*

Vide, quæ dicta ſunt in Tract. *de Conſcientia*, ubi omni argumentorum genere probatum eſt, nequidem probabiles eſſe opiniones illas, quas juniores Caſuiſtæ docebant permiſſas, & licitas eſſe in concurſu aliarum, quæ ſimul & tutiores ſunt, & probabiliores. Sane propoſitio, de qua agitur, eo etiam titulo ridicula eſt, & abſurda, quod non attendat in dubia collatione cujuſcumque Sacramenti grave ſemper reperiri periculum irreverentiæ. Immania probabilitatis conſectaria, malæ arboris fructus peſſimi ex decurſu magis, ac magis innoteſcunt.

2. Probabiliter exiſtimo, Judicem poſſe judicare juxta opinionem etiam minus probabilem.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ propoſitionis præcedentis, idem & motivum, toties in Jure Canonico repetitum,

titum, quod nempe in dubiis, & a fortiori in iis, quæ ſunt plus quam dubia, qualia ſunt minus probabilia, viam debeamus eligere tutiorem. Vide inſuper, quæ dicta ſunt, ubi de obligationibus Judicum.

3. Generatim dum probabilitate ſive intrinſeca, ſive extrinſeca, quantumvis tenui, modo a probabilitatis finibus non exeatur, confiſi aliquid agimus, ſemper prudenter agimus.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio falſa eſt, temeraria, ſcandaloſa, pernicioſa, novam morum regulam, novumque prudentiæ genus, nullo ſcripturarum, aut traditionis fundamento, cum magno animarum periculo ſtatuit.*

Eamdem in citato *de Conſcientia* Tractatu a fundamentis ſubverſam reperire eſt.

4. Ab infidelitate excuſabitur Infidelis non credens ductus opinione minus probabili.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ primæ Innocenti XI. & eadem cenſuræ ratio.

5. An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei ſemel tantum in vita eliceret, condemnare non audemus.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio eſt ſcandaloſa, pernicioſa, piarum aurium offenſiva, erronea, impia, primum, & ſummum mandatum irritum facit, atque Evangelicæ legis ſpiritum extinguit.*

6. Probabile eſt, ne ſingulis quidem rigoroſe quinquenniis per ſe obligare præceptum charitatis erga Deum.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ præcedentis.

7. Tunc ſolum obligat, quando tenemur juſtificari, & non habemus aliam viam, qua juſtificari poſſimus.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ præcedentium: *præcipitur*, ait D. Thom. 2. 2. quæſt. 44. art. 5. *ut ex tota fortitudine, vel virtute, vel viribus Deum diligamus.* An ex tota virtute diligit, qui ſemel in vita, aut ſingulis quinquenniis diligit? An cenſeretur filius impoſitam ſibi a Deo de honorandis parentibus legem adimplere, ſi ſemel in vita, aut per quinquennium debitam parenti reverentiam præſtaret? Hæc quorum Turcas puderet, quomodo animis volvere, ac multo magis verbis exprimere auſi ſunt viri Chriſtiani? Vide, quæ dicta ſunt *de Charitate*.

8. Comedere, & bibere uſque ad ſatietatem ob ſolam voluptatem non eſt peccatum, modo non obſit valetudini, quia licite poteſt appetitus naturalis ſuis actibus frui.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio temeraria eſt, ſcandaloſa, pernicioſa, erronea, & ad Epicuri ſcholam ableganda.*

Repugnat D. Thomæ 1. 2. qu. 18. art. 9. ſic loquenti: *Quum rationis ſit ordinare actum a ratione deliberativa procedentem, ſi non ſit ad debitum finem ordinatus, ex hoc ipſo repugnat rationi, & habet rationem mali.* Por-

ro quis, niſi Epicuri alumnus, voluptatem dixerit finem eſſe cibi, & potus? Vide, quæ dicta ſunt de virtute temperantiæ, & de neceſſitate omnes, & ſingulos actus ad Deum referendi.

9. Opus conjugii ob ſolam voluptatem exercitum omni penitus caret culpa, ac defectu veniali.

Longe aliter D. Thomas in ſuppl. quæſt. 4. art. 5. *Duobus ſolum modis Conjuges abſque omni peccato conveniunt; ſcilicet cauſa procurandæ prolis, & debiti reddendi; alias autem ibi eſt peccatum ad minus veniale.*

10. Non tenemur proximum diligere actu interno, & formali.

Cenſura Cleri Gallic. *Hujus propoſitionis doctrina ſcandaloſa, & pernicioſa eſt, piarum aurium offenſiva, & ſecundo charitatis præcepto contraria, reſpective hæretica, & omnem vel in ipſis parentibus, & liberis humanitatis ſenſum extinguens.*

11. Præcepto proximum diligendi ſatisfacere poſſumus per ſolos actus externos.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ præcedentis.

Utraque propoſitio præceptum fraternæ Charitatis directe ſubvertit. Certe proximum ſicut nos, & poſt Deum diligere jubemur. Deum autem, & noſmetipſos non exterius ſolum, ſed & interiori, ac formali actu diligere præcipimur. Unde Angelus ſcholæ 2. 2. qu. 25. art. 9. *Effectus*, inquit, *& ſigna Charitatis ex interiori dilectione procedunt, & ei proportionantur.* Vide dicta, ubi de præcepto Charitatis.

12. Vix in ſæcularibus invenies, etiam in Regibus, ſuperfluum ſtatui. Et ita vix aliquis tenetur ad eleemoſynam, quando tenetur tantum ex ſuperfluo ſtatui.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio eſt temeraria, ſcandaloſa, pernicioſa, erronea, ac Evangelicum eleemoſynæ præceptum peſſumdat.*

Hujus cenſuræ veritas, & æquitas per ſe patet, & amplius adhuc ex iis eluceſcet, quæ dicta ſunt agendo de eleemoſyna in Tract. *de Charitate*. Fundamentum erroneæ hujus propoſitionis hoc fuit, quod liceat ditiſſimis, ipſiſque adeo Regibus ſervare ſua ad ſuum, ſuorumque ſtatum augendum, quo ſemel jacto principio, vix locupletiſſimi quique ſuperfluum habebunt, quum ambitio, & effrænis cupiditas nunquam dicant, *ſatis eſt*. Aliter ſentit S. Thomas 2. 2. quæſt. 32. art. 5. ad 3. ubi definit mortaliter peccare eum, qui non dat eleemoſynam ex iis, quæ ſibi neceſſaria non ſunt *ſecundum præſentem ſtatum. Nec oportet*, inquit, *quod homo conſideret omnes caſus, qui poſſunt contingere in futurum*, puta ſui, ſuorumque ad ſtatum altiorem promotionis, *hoc enim eſſet cogitare de craſtino.*

13. Si cum debita moderatione facias, potes abſque peccato mortali de vita alicujus triſtari; & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, & de-

deſiderare, non quidem ex diſplicentia perſonæ, ſed ob aliquod temporale emolumentum.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ x. Innocentii XI.

Cenſuræ ratio eſt, quia ex D. Thoma 2. 2. quæſt. 25. art. 9. *Id, quod habet majorem rationem boni, eſt magis diligendum, & quod Deo ſimilius.* Ergo quum proximi vita majus ſit bonum, quam ejuſdem opes, & ex parte vitæ majorem cum Deo ſimilitudinem habeat, magis vitam ejus, quam bona diligere debemus. Et vero proximum ſicut nos diligere tenemur. Quis porro vellet, ut alius de ſua vita triſtaretur, & de morte ſua naturali gauderet?

14. Licitum eſt abſoluto deſiderio cupere mortem Patris, non quidem ut malum Patris, ſed ut bonum cupientis, quia nimirum ei obventura eſt pinguis hæreditas.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ præcedentis, eadem & ratio cenſuræ.

15. Licitum eſt filio gaudere de parricidio Parentis a ſe in ebrietate perpetrato propter ingentes divitias inde ex hæreditate conſecutas.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio eſt falſa, ſcandaloſa, execranda, pietati erga parentes contraria, viam crudelitatis, & avaritiæ aperiens.* Adde, & ab ipſis Ethnicis procul amandata, quum inter ferrei ſæculi calamitates hanc enumeraverint, quod

Filius ante diem patrios inquirit in annos.

Refellitur abunde ex iis, quæ ad præcedentes propoſitiones dicta ſunt.

16. Fides non cenſetur cadere ſub præceptum ſpeciale, & ſecundum ſe.

Repugnat his D. Thomæ verbis 2. 2. q. 62. art. 1. *De actibus fidei dantur præcepta in lege Divina: Dicitur enim Eccl. 2. Qui timet Deum credit illi.* Et vero, ſi fides non cadat ſub præceptum ſpeciale, non peccat ſpecialiter infidelis, qui fidem ſibi ſufficienter propoſitam amplecti detrectat: quod repugnat & D. Thomæ 2. 2. qu. 10. art. 1. & conſtanti ſaniorum Theologorum judicio. Vide Tract. *de Fide*, & notas ibidem adjectas.

17. Satis eſt actum fidei ſemel in vita elicere.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ primæ Alexandri VII. ad quam recurre.

18. Si a poteſtate publica quis interrogetur, fidem ingenue confiteri, ut Deo, & Fidei glorioſum conſulo, tacere, ut peccaminoſum per ſe non damno.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio ſcandaloſa eſt, præceptis Evangelicis, & Apoſtolicis aperte contraria & hæretica.*

Audiatur S. Thomas 2. 2. quæſt. 3. art. 2. *Apoſtolus ad Rom. X. Corde creditur ad juſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem.* Et infra: *Si aliquis interrogatus de fide* (authoritate publica) *taceret, & ex hoc crederetur, vel quod non haberet fidem, vel quod fides non eſſet vera,*

vel alii per ejus taciturnitatem averterentur a fide, pec-
caret mortaliter. In hujuſmodi enim caſibus confeſſio fi-
dei eſt neceſſitate ſalutis. Vide Tract. *De Fide.*
19. Voluntas non poteſt efficere, ut aſſenſus fidei in ſe
ipſo ſit magis firmus, quam mereatur pondus rationum
ad aſſenſum impellentium.
20. Hinc poteſt quis prudenter repudiare aſſenſum,
quem habebat ſupernaturalem.
Utriuſque hujus propoſitionis doctrina, ſubtilis quidem,
ſi non philoſophice conſideretur, ſed theologice, magno-
pere erronea eſt. Fidei enim certitudo, & firmitas non
menſuratur ex motivis, & rationibus, quæ ad fidem tam-
quam præambula inducunt; ſed ex operatione Dei, quo
movente accipit humana mens *Verbum auditum Dei, non*
ut verbum hominum, ſed ſicut eſt vere verbum Dei, id-
eoque illud ea jam certitudine amplectitur, quæ omnem
aliam ſeu moralem, ſeu naturalem excedit; ergo, qui
audito Chriſti Evangelio ab hominibus aliquando nulla
miracula patrantibus, Alcorani deinceps prædicationem
audit ab hominibus, qui ut Joannes, & Mambres per
præſtigia illudunt, imprudenter prorſus aſſenſum fidei ſi-
bi propoſitæ datum rejicit, & repudiat. Ita ferme Mar-
tinus Steyartius tom. 1. edit. 1736.
21. Aſſenſus fidei ſupernaturalis, & utilis ad ſalutem
ſtat cum notitia ſolum probabili revelationis; imo cum
formidine, qua quis formidet, ne non ſit locutus Deus.
Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio ſcandaloſa eſt,*
pernicioſa, & Apoſtolicam fidei definitionem evertit.
Si vera ſit hæc propoſitio, jam 1. æternam ſalutem
conſequi poterit quoddam hominum genus in fide ſcepti-
cum, nihil in Religione tenens certum, ſed ſuam ſingu-
lis Chriſtianiſmi ſectis probabilitatem ineſſe exiſtimans,
deſperanſque de aſſequenda in tantis varietatibus certitu-
dine. Longe aliter S. Thom. 2. 2. qu. 3. art. 4. *Actus,*
qui eſt credere, ait, *habet firmam adhæſionem*. 2. Nemo
fidelis tenetur paratus eſſe vitam perdere potius, quam
deſerere fidem; quis enim vitam pro notitia ſolum pro-
babili, & erroris periculo obnoxia profundere teneatur?
3. Poſſet quis poſt intenſos, & iteratos contritionis actus
credere fide ſupernaturali ſe juſtificatum eſſe; quum ea
juſtificatio probabiliter oriatur ex illa præmiſſa revelata
univerſali, quod contritus gratiam conſequatur: atqui
conſequens repugnat Trid. ſeſſ. 9. cap. 9.
22. Nonniſi fides unius Dei neceſſaria videtur neceſſita-
te medii, non autem explicita Remuneratoris.
Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio in Deum Remu-*
neratorem, & in Chriſti Mediatoris nomen contumelioſa
eſt, erronea, & hæretica.
Repugnat expreſſe Apoſtol. ad Hebr. 11. *Credere oportet*
accedentem ad Deum, quia eſt, & inquirentibus ſe re-
munerator ſit; ubi non minus requiritur explicita fides
Dei Remuneratoris, quam explicita fides Dei unius; &
hanc

hanc tamen nemo negat neceſſariam eſſe etiam neceſſitate medii. Et vero fides eſt baſis, ac fundamentum ſpei noſtræ, quum ſit *ſperandarum ſubſtantia rerum*, ex eodem Apoſtolo; ergo fides non in Deum ſimpliciter, ſed in Deum, ut a quo bona cuncta ſperantur, ferri debet; ac proinde habere pro objecto Deum tanquam remuneratorem. Hinc S. Thom. lect. 2. hic *Non ſolum*, inquit, *eſt neceſſarium credere, quod Deus ſit, ſed quod habeat providentiam de rebus: aliter nullus iret ad ipſum, ſi non ſperaret aliquam remunerationem ab ipſo.*

23. Fides late dicta ex teſtimonio Creaturarum, ſimilive motivo ad juſtificationem ſufficit.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ præcedentis.

Ratio cenſuræ hæc eſt, quod *per cognitionem naturalem homo non convertitur in Deum, in quantum eſt juſtificationis cauſa, unde talis cognitio non ſufficit ad juſtificationem.* Verba ſunt Doctoris Angelici 1. 2. quæſt. 113. art. 4. n. 2. Et vero inter principium juſtificationis, & juſtificationem ipſam aliqua intercedere debet proportio; ergo quum juſtificatio ſit ſupernaturalis, neceſſe eſt, ut & ſupernaturalis ſit fides, cui illa innititur. Hinc Tridentinum ſeſſ. 6. can. 3. *Si quis*, inquit, *dixerit ſine Spiritus Sancti adjutorio hominem credere... poſſe ſicut oportet, ut ei juſtificationis gratia conferatur, anathema ſit.*

24. Vocare Deum in teſtem mendacii levis non eſt tanta irreverentia, propter quam velit, aut poſſit damnare hominem.

Repugnat D. Th. 2. 2. q. 98. art. 3. ad 2. *Ille*, inquit, *qui jocoſe* (ac proinde in qualibet alia re levi) *perjurat, non evitat Divinam irreverentiam, ſed quantum ad aliquid magis auget, & ideo non excuſatur a peccato mortali.* Conſuetudo autem jurantes tunc demum excuſabit, ait Steyartius ubi ſup. pag. 23. quum de illa tollenda ſerio laborabunt.

25. Cum cauſa licitum eſt jurare ſine animo jurandi, ſive res ſit levis, ſive gravis.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio eſt temeraria, ſcandaloſa, pernicioſa, bonæ fidei illudens, & Decalogo contraria.*

Repugnat D. Th. 2. 2. q. 100. art. 3. *Quum voces*, inquit, *ſint naturaliter ſigna intellectuum, innaturale eſt, & indebitum, quod aliquis voce ſignificet id, quod non habet in mente*: porro, qui jurat ſine animo jurandi, exterius ſimulat id, quod reipſa & intus non facit; ergo vere mentitur, & peccat. Vide dicta *de Juramento*.

26. Si quis vel ſolus, vel coram aliis, ſive interrogatus, ſive propria ſponte, ſive recreationis cauſa, ſive quocumque alio fine, juret ſe non feciſſe aliquid, quod revera fecit, intelligendo intra ſe aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum, revera non mentitur, nec eſt perjurus.

Cen-

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio temeraria eſt, ſcandaloſa, pernicioſa, illuſoria, erronea, mendaciis, fraudibus, & perjuriis viam aperit, ſacris Scripturis adverſatur.*

27. Cauſa juſta utendi his amphibologiis eſt, quoties id neceſſarium, aut utile eſt ad ſalutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita ut veritatis occultatio cenſeatur tunc expediens, & ſtudioſa.

Cenſura Gallic. Cleri eadem, quæ præcedentis.

Utraque repugnat his D. Thom. verbis 2. 2. q. 89. art. 7. ad 4. *Debet juramentum ſervari ſecundum intellectum ejus, cui juramentum præſtatur; Unde Iſidorus dicit: Quacumque arte verborum quis juret, Deus tamen eſt, qui conſcientiæ Judex eſt, ita hoc accipit, ſicut ille, cui juratur, intelligit.* Dupliciter autem reus fit, quia, *& Dei nomen in vanum aſſumit, & proximum dolo capit.*

Nec nocet, quod aliquando grave proximi malum per amphibologias, & non aliter averti poſſit: nam, ut bene S. Thom. ibid. quæſt. 100. art. 4. *Non licet aliqua inordinatione uti ad impedienda nocumenta, & defectus aliorum.* Quis æquivocationes nihil habere inordinati contendere auſit? Vide, quæ contra amphibologias, & mendacia dicta ſunt Tract. *de Virt. Moral.* cap. IV. quæſt. 11.

28. Qui mediante commendatione, vel munere ad Magiſtratum, vel Officium publicum promotus eſt, poterit cum reſtrictione mentali præſtare juramentum, quod de mandato Regis a ſimilibus ſolet exigi, non habito reſpectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio ſcandaloſa eſt, pernicioſa, patrocinatur humanæ ambitioni, perjuria excuſat, publicæ poteſtati contra Dei mandatum adverſatur.*

Nec obſtat, quod ſi non jures, crimen occultum fatearis; quia imputare tibi debes, quod te eas in anguſtias conjeceris. Adde quod lex non intendit, ut occultum tui crimen reveles, ſed ut ab officio, quod male ambiiſti, & quod in Reipublicæ detrimentum exercebis, te retrahas. Unde tunc non imponitur præceptum juſto rigidius, ſed rationabile, & quod ad bonum publicum valde conducit.

Confirm. quia quando Superior promovendos ad Ordines interrogat de natalibus, de cenſuris, de irregularitatibus, aut eos, qui matrimonium contrahere volunt, de impedimentis; etſi nulla tunc præceſſerit infamia, aut ſemiprobatio, datur tamen obligatio candide reſpondendi, adeoque occultum dedecus manifeſtandi, niſi tamen velint, ii a matrimonio, illi ab Ordinibus abſtinere; ergo a pari in caſu propoſito.

29.

29. Urgens metus gravis eſt cauſa juſta Sacramentorum adminiſtrationem ſimulandi.

Audiatur S. Thom. qui peſtilentem hanc doctrinam aperte damnat 2. 2. qu. 93. art. 1. *Mendacium*, ait ex Auguſt. *maxime pernicioſum eſt, quod fit in his, quæ ad Chriſtianam Religionem* (ac proinde, quæ ad Sacramenta, potiſſimam Chriſtianæ Religionis partem) *pertinent. Eſt autem mendacium, quum aliquis exterius ſignificat contrarium veritati. Sicut autem ſignificatur aliquid verbo, ita etiam ſignificatur aliquid facto; & ideo ſi per cultum exteriorem aliquid falſum ſignificatur*; ut revera ſignificatur, quum ſimulatur adminiſtratio Sacramentorum, puta quum metu mortis datur indigno hoſtia non conſecrata, *erit cultus pernicioſus*. Hinc olim condemnati *Libellatici*, qui numerata pecunia a Magiſtratibus Ethnicis obtinebant libellos fidem facientes, ipſos Cæſarum edictis de cultu Idolorum, quæ tamen non adoraverant, obſecutos fuiſſe. Hinc recentius damnati illi, qui intentionem ad Deum, aut crucem in ſinu geſtatam dirigentes, thus coram idolo adolebant. Probanda tamen, ait Steyaert, praxis Confeſſariorum, qui pœnitenti, quem non abſolvunt, dant benedictionem, ne apud alios ſuſpicionem incurrat.

30. Fas eſt viro honorato occidere invaſorem, qui nititur calumniam inferre, ſi aliter hæc ignominia vitari nequit: idem quoque dicendum, ſi quis impingat alapam, vel fuſte percutiat, & poſt impactam alapam, vel ictum fuſtis, fugiat.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio eſt ſcandaloſa, erronea, mundano honori inſervit, ultionem, & homicidia excuſat*.

Permittit quidem D. Thom. ut is, cui mors intentatur, vim vi repellat. Verum calumnia non eſt proprie vis, ut ſaniores quotquot fuere Theologi advertunt; aliaque, quam percuſſionis via repelli poteſt, implorato ſcilicet Magiſtratus auxilio, quod ſi non juvet, dicendum cum propheta Rege; *propter verba labiorum tuorum ego cuſtodivi vias duras*. Et vero quis niſi mundano ſpiritu refertus, exiſtimet verum, ſolidumque honorem tam fragilem eſſe, ut a quocumque nebulone colaphum, aut fuſtem per injuriam infligente, viro honorato injuriam hanc pro Chriſto patienter ſuſtinenti, auferri poſſit? Vide dicta ad Tract. *de Juſtitia, & Jure* c. 11. qu. 1.

31. Regulariter occidere poſſum furem pro conſervatione unius aurei.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio legi Dei, & ordini charitatis divinitus inſtituto contraria eſt, pernicioſa, & erronea*.

32. Non ſolum licitum eſt defendere defenſione occiſiva, quæ actu poſſidemus, ſed etiam ad quæ jus inchoatum habemus, & quæ nos poſſeſſuros ſperamus.

33.

33. Licitum eſt tam hæredi, quam legatario contra injuſte impedientem, ne vel hæreditas adeatur, vel legata ſolvantur, ſe taliter defendere; ſicut & jus habenti in Cathedram, vel Præbendam contra eorum poſſeſſionem injuſte impedientem.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ XXXI. præcedentis.

Horret animus eas audire propoſitiones, quæ ipſis etiam Clericis tribuunt feralem licentiam ferro, veneno, aut alio mortis genere graſſandi in eos, qui ſibi quoad Beneficiorum poſſeſſionem adverſantur. Bene hic Steyaert: *De viris ſanguinum ſalva me, Domine.*

34. Licet procurare abortum ante animationem fœtus, ne puella deprehenſa gravida occidatur, aut infametur.

Cenſura Cleri Gallican. *Hæc propoſitio eſt ſcandaloſa, erronea, infandis homicidiis, & parricidiis procurandis apta.* Homicidii enim feſtinatio eſt prohibere naſci, nec refert natam quis eripiat animam, aut naſcentem diſturbet.

35. Videtur probabile, omnem fœtum, quamdiu in utero eſt, carere anima rationali, & tunc primum incipere eamdem habere, quum paritur, ac conſequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ præcedentis.

Jungatur hæc propoſitio cum ſuperiori, & manifeſtum erit fœtum quamdiu eſt in utero matris occidi poſſe a puella, mortem, vel infamiam, quæ ſemper imminet, pertimeſcente. O extremum abſurditatis! De his quinque propoſitionibus conſule, quæ dicta ſunt in Tractat. *de Juſt. & Jur.* c. citato quæſt. v.

36. Permiſſum eſt furari, non ſolum in extrema neceſſitate, ſed etiam in gravi.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio quatenus furtum permittit in gravi neceſſitate falſa eſt, temeraria, & Reipublicæ pernicioſa.*

Vide, quæ dixi in Tract. *de Juſtitia.* Interim compara hanc doctrinam cum doctrina ſuperiori de occidendo fure, & omnia furibus plena habebis. Furabuntur pauperes propter neceſſitatem, quæ ſæpe eſt, & ſæpe judicatur gravis; occident divites ob boni ſui dilapidationem, ſaltem quoties aureum ſibi unum ſubripi videbunt, aut ſubripiendum pertimeſcent. Inde quæ, & quanta malorum ſtrues.

37. Famuli, & famulæ domeſticæ poſſunt occulte heris ſuis ſurripere ad compenſandam operam ſuam, quam majorem judicant ſalario, quod recipiunt.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio falſa eſt, furtis viam aperit, & Famulorum fidem labefactat.*

Peccat hæc propoſitio, quatenus quemlibet famulum in propria cauſa judicem conſtituit. Quod ſi ſemel admittatur, nulla erit in familiis pax, nullus ordo, nulla ſecuritas: vide, quæ dicta ſunt in Tract. *de Juſt. & Jur.* c. 5. q. 9.

38.

38. Non tenetur quis ſub pœna peccati mortalis reſtituere, quod ablatum eſt per pauca furta, quantumvis ſit magna ſumma totalis.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio eſt falſa, perniciosa, & furta etiam gravia approbat*.

Repugnat rationi; qui enim grandem per modica furta ſummam deprædatus eſt, jam incipit eſſe detentor rei alienæ in magna quantitate, ac proinde peccati mortalis reus, ni ſummam hanc partem reſtituat. Vide Authorem c. cit.

39. Qui alium movet, aut inducit ad inferendum grave damnum tertio non tenetur ad reſtitutionem iſtius damni illati.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio falſa eſt, temeraria, fraudibus, & dolo patrocinatur, & juſtitiæ regulis repugnat*.

Repugnat D. Thom. 2. 2. quæſt. 62. art. 7. Ubi *ad reſtitutionem* obligatur *quicumque eſt cauſa injuſtæ acceptionis, & id quidem ait S. Doctor contingit . . . movendo ad ipſam acceptionem, quod fit præcipiendo, conſulendo, &c.* Vide, quæ dicta ſunt in Tract. *de Juſtitia, & jure* part. II. c. IV. qu. I. & ſeq.

40. Contractus Mohatra licitus eſt etiam reſpectu ejuſdem Perſonæ, & cum contractu retrovenditionis prævie inito, cum intentione lucri.

Cenſura Gallic. Cleri eadem, quæ XLII. Alexandri VII. Vide Tract. noſtrum *de Contract.* c. V. qu. XVIII. ubi ex profeſſo probatum eſt contractum *Mohatra*, uſuram eſſe, & omnino injuſtum.

41. Quum numerata pecunia pretioſior ſit numeranda, & nullus ſit, qui non majoris faciat pecuniam præſentem quam futuram, poteſt creditor aliquid ultra ſortem a mutuatario exigere, & eo titulo ab uſura excuſari.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ XLII. Alexandri VII. Vide eumdem Tract. c. III. q. VIII. Reſp. 2.

42. Uſura non eſt, dum ultra ſortem aliquid exigitur, tamquam ex benevolentia, & gratitudine debitum, ſed ſolum ſi exigatur tamquam ex juſtitia debitum.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ XLII. Alexandri VII. Cenſuræ hujus æquitas patebit ex eodem Tract. eademque q. & Reſp.

43. Ex inde non niſi veniale ſit detrahentis authoritatem magnam ſibi noxiam falſo crimine elidere.

Longe aliter S. Thom. 2. 2. quæſt. 100. articul. 3. ad 4. *Non eſt licitum mendacium officioſum dicere, ad hoc quod aliquis alium a quocumque periculo liberet*, etiam mortis, ut ex contextu evidens eſt. Si mendacium hujuſmodi a peccato veniali non vacat, quo modo a mortali vacabit falſi criminis exprobratio? Vid. dicta ſuperius, & Tract. *de Virtutibus moralibus* cap. 4. qu. 1. & ſeqq.

44. Probabile eſt non peccare mortaliter, qui impo-

nit

nit falſum crimen alicui, ut ſuam juſtitiam, & honorem defendat. Et ſi hoc non ſit probabile, vix ulla erit opinio probabilis in Theologia.

Cenſura Cleri Gallic. *Hujus propoſitionis doctrina falſa eſt, temeraria, ſcandaloſa, erronea, ſpatioſam calumniatoribus, & impoſtoribus portam aperit: & clare detegit, quam nefaria placita probabilitatis nomine inducantur.*

Adde, quod iſtud Dei præceptum: *Non loquèris contra proximum tuum falſum teſtimonium*, ſic ſemper intellectum fuerit, ut graviter in materia gravi obligaret. Porro gravis eſt materia quælibet accuſatio de crimine, quod quis reipſa non perpetravit.

45. Dare temporale pro ſpirituali non eſt ſimonia, quando temporale non datur tanquam pretium, ſed dumtaxat tamquam motivum conferendi, vel efficiendi ſpirituale, vel etiam quando temporale ſit ſolum gratuita compenſatio pro ſpirituali, aut e contra.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ XXII. Alexandri VII.

46. Et id quoque locum habet, etiamſi temporale ſit principale motivum dandi ſpirituale; imo etiamſi ſit finis ipſius rei ſpiritualis, ſic ut illud pluris æſtimetur, quam res ſpiritualis.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ ejuſdem propoſitionis XXII. Alexandri VII. Hæc opinionum portenta in Tract. *de Simonia* confutata reperies.

47. Quum dicit Concil. Trident. eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui niſi quos digniores, & Eccleſiæ magis utiles ipſi judicaverint, ad Eccleſias promovent, Concilium vel primo videtur per hoc, *digniores*, non aliud ſignificare velle, niſi dignitatem eligendorum, ſumpto comparativo pro poſitivo; vel ſecundo locutione minus propria ponit digniores, ut excludat indignos, non vero dignos; vel tandem loquitur tertio, quando ſit concurſus.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio Conc. Trid. contraria eſt, Eccleſiæ utilitati, ac ſaluti animarum, quæ a paſtorum delectu præcipue pendet, adverſatur.*

Hujus propoſitionis errorem nervoſe, & breviter præfocavit S. Thom. his verbis 2. 2. quæſt. 63. art 2. ad 3. *Neceſſe eſt eligere ad Beneficia meliorem, vel ſimpliciter, vel in ordine ad bonum commune*. Vide, quæ dicta ſunt, ubi *de Beneficiis*.

48. Tam clarum videtur, fornicationem ſecundum ſe nullam involvere malitiam, & ſolum eſſe malam, quia interdicta, ut contrarium omnino rationi diſſonum videatur.

Cenſura Cleri Gallic. *Doctrina hac propoſitione contenta ſcandaloſa eſt, pernicioſa, caſtarum, ac piarum aurium offenſiva, & erronea.*

Cenſuræ veritas, & æquitas ex ſe patent: *Fornicatio*, ait S. Thom. 2. 2. q. 154. art. 2. *eſt contra naturam prolis educandæ*, & ideo eſt *peccatum mortale*, ac proinde

de non ideo ſolum vitioſa, quia prohibita. Certe ſi fornicatio nonniſi a Dei poſitiva lege habeat, quod peccatum ſit, gentiles, qui legem hanc neſciebant, inculpabiliter fornicati fuere, quod repugnat Apoſtolo I. Corinth. 6. & Epheſ. 5. ubi fornicatio inter vitia per ſe mala, & quæ per Chriſti gratiam abluenda ſunt, numeratur. Sed de his prolixius in Tract. *de Peccatis* artic. IV. q. II. dictum eſt.

49. Mollities jure naturæ prohibita non eſt: Unde ſi Deus eam non interdixiſſet, ſæpe eſſet bona, & aliquando obligatoria ſub mortali.

Repugnat D. Thom. quæſt. 15. *de Malo* art. 1. Repugnat Apoſtolo mollitiem recenſenti inter ea peccata, quæ Ethnicos ſolam naturæ legem agnoſcentes in perpetuum damnare potuerunt. Repugnat vel ipſis Paganis, quos inter Martialis, vir alioqui leviſſimus. Vide citatum caput.

50. Copula cum conjugata, conſentiente marito, non eſt adulterium; ideoque ſufficit in confeſſione dicere eſſe fornicatum.

Cenſura Cleri Gallicani eadem, quæ XLVIII. Innocentii XI.

Repugnat Apoſtolo generatim, & indiſtincte pronuntianti, Rom. VII. *Quod mulier vivente viro vocabitur adultera, ſi fuerit cum alio viro.* Repugnat & Auguſt. quem tamen in fœditatis ſuæ patrocinium adducere conati ſunt pſeudo-Caſuiſtæ. *Non eſt ita exiſtimandum*, ait lib. 1. de Serm. Dom. c. 17. *quod hoc fœmina, viro permittente, facere poſſe videatur: hoc enim omnium ſenſus excludit.* Vide dicta ad idem caput.

51. Famulus, qui ſubmiſſis humeris ſcienter adjuvat herum ſuum aſcendere per feneſtras ad ſtuprandam virginem, & multoties eidem ſubvenit deferendo ſcalam, aperiendo januam, aut quid ſimile cooperando, non peccat mortaliter, ſi id faciat metu notabilis detrimenti, puta ne a Domino male tractetur, ne torvis oculis aſpiciatur, ne domo expellatur.

Cenſura Cleri Gallicani. *Hæc propoſitio ſcandaloſa eſt, pernicioſa, verbis Dominicis, & Apoſtolicis aperte contraria, & hæretica; quam enim dabit homo commutationem pro anima ſua? & digni ſunt morte non ſolum, qui ea faciunt, ſed etiam qui conſentiunt facientibus.* Cenſura hæc ſuam ſecum defert probationem. Appoſite S. Tho. 1. 2. q. 62. art. 7. ad 1. *Non ſolum peccat ille, qui peccatum exequitur, ſed etiam qui quocumque modo peccati cauſa eſt, vel cooperator.* Vide, quæ dicta ſunt, ubi *de ſcandalo*.

NOTA cum Steyartio tenebroſam erroneæ Caſuiſtarum Theologiæ profunditatem. Quum audis *notabile detrimentum*, magni aliquid concipis. Quum veneris ad rem ipſam nihil detegis. Poteſt juxta eos occidi homo? utique pro re gravi. Sed quænam ea eſt? *regulariter au-*

reus

reus unus, vel ad ſummum paulo plures, ſed quibus nec vitam bovis in macello emas; poteſt & occidi, qui alterius honorem invadit. Sed invadere cenſetur, qui dat alapam, ictumve fuſtis, aut dicit, *mentiris*. Poteſt famulus Magiſtri libidinibus cooperari, ſi id faciat *metu notabilis detrimenti*. Cujuſnam vero? an mortis? Non ita ſane; ſed ne torvis oculis aſpiciatur.

52 Præceptum ſervandi feſta non obligat ſub mortali, ſepoſito ſcandalo, & ſi abſit contemptus.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio eſt ſcandaloſa, ad violandas leges tum civiles, tum Eccleſiaſticas, & Apoſtolicas viam aperit, ac proinde Superiorum authoritate prohibenda.*

Vide, quæ dicta ſunt in Tract. *de Legibus*, ubi abunde probatum eſt id, quod docet S. Tho. 1. 2. q. 96. art. 4. *Leges etiam civiles*, & a fortiori Eccleſiaſticas *habere vim obligandi in foro conſcientiæ*, & quidem graviter in materia gravi & ſecluſo quocumque contemptu.

53. Satisfacit præcepto Eccleſiæ de audiendo Sacro, qui duas ejus partes, imo quatuor ſimul a diverſis Celebrantibus audit.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio abſurda eſt, ſcandaloſa, illuſoria, communique Chriſtianorum ſenſui repugnat.*

Ratio eſt, quia plures diverſorum Sacrorum partes non magis Sacrum unum efficiunt, quam caput Joannis, pectus Petri, & pedes Pauli ſimul ſint unus homo. Sane ſi quatuor diverſarum partes audiens, Miſſam audire cenſeatur, qui decem, aut viginti partes ſimul audierit, eam audiſſe, quidni cenſeatur? O miſeros parentes noſtros, qui hæc compendia neſcierunt! Ex propoſitionis hujus cenſura obiter colliges cum Steyartio, eum qui Miſſam audit a Conſecratione uſque ad finem, non ſatisfacere præcepto, ſi aliam poſthac audiat a principio ad conſecrationem.

54. Qui non poteſt recitare Matutinum, & Laudes, poteſt autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad ſe minorem.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ xx. Alexand. VII.

Idem prorſus, ac ſi dixeris, qui centum debet, & nonniſi decem ſolvere poteſt, non tenetur ad decem. Nec ridiculum minus eſt fundamentum aſſertionis, quam aſſertio ipſa; ex ea tamen inferebant recentiores Caſuiſtæ eum, qui totum, vel jejunii, vel Miſſæ audiendæ præceptum implere nequit, ne ad eam quidem partem teneri, quam poteſt: quod ſi in reſtitutione ſibi facienda non admiſiſſent, cur in rebus Deo debitis tam facile admiſerunt? Vide dicta, ubi *de Divini Officii recitatione*.

55 Præcepto Communionis annuæ ſatisfit per ſacrilegam Domini manducationem.

Cenſura Cleri Gallic *Doctrina hac propoſitione contenta temeraria eſt, ſcandaloſa, erronea, impietati, & ſacrilegio favet, & præceptis Eccleſiæ illudit.*

Re-

Repugnat Conc. Lateran. ſecundum quod : *Omnis utriuſque ſexus debet reverenter ad minus in Paſcha Eucharistiæ Sacramentum ſuſcipere. Si reverenter*, ergo non ſacrilege, ſed cum debita animi præparatione. Fundamentum impiæ hujus aſſertionis hoc erat, & quod modus præcepti ſub præceptum non cadat, & quod Eccleſia actus internos præcipere nequeat. Fallit utrumque. Tum quia præceptum Eccleſiæ ſic impleri debet, ut nihil fiat contra finem actus præcepti, qui in Communione eſt unio cordis cum Chriſto. Tum quia Eccleſia quum Communionem, aliaque ejuſdem generis multa præcipit, non tam præceptum condit novum, quam determinet Divinum. Tum denique quia non inepte probatur actus interiores ab Eccleſia præcipi poſſe. Vide, quæ dixi in Tract. *de Legibus*.

56. Frequens Confeſſio, & Communio, etiam in his, qui gentiliter vivunt, eſt nota prædeſtinationis.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio temeraria, ſcandaloſa, erronea, impia, & ſacris litteris contraria.*

Audiatur vel ipſa ratio, & rationi conſonans S. Thom. 3. part. quæſt. 80. articul. 4. ad 5. *Apoſtolus dicit* 1. ad Corinth. 11. *Qui manducat, & bibit indigne, judicium ſibi manducat, & bibit, id eſt condemnationem. Dicit autem Gloſſa ibidem : quod indigne manducat, & bibit, qui in crimine eſt* ; ergo qui eſt in peccato mortali, ſi hoc Sacramentum accipiat, damnationem acquirit ; atqui eſt in crimine, & peccato, qui *gentiliter* vivit, ſeu qui inſtar Ethnici, Dei & Eccleſiæ leges neſcit, ſuiſque criminibus habenas laxat, ergo frequens ejus Communio nedum nota eſt prædeſtinationis, ſed e contrario reprobationis, & quidam æternæ damnationis prodromus.

57 Probabile eſt ſufficere attritionem naturalem, modo honeſtam.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio eſt hæretica.*

Repugnat Concil. Trident. ſic definienti : *Si quis dixerit ſine præveniente Spiritus Sancti inſpiratione, atque ejus adjutorio, hominem credere, ſperare, diligere, aut pœnitere poſſe ſicut oportet, ut ei juſtificationis gratia conferatur, anathema ſit.* Vide ſuperius dicta propoſit. XXIII. Innoc. XI.

58. Non tenemur Confeſſario interroganti fateri peccati alicujus conſuetudinem.

Cenſura Cleri Gallic. *Doctrina hac propoſitione contenta falſa eſt, temeraria, in errorem inducit, ſacrilegiis favet, Chriſtianæ ſimplicitati, Miniſtrorum Chriſti judiciariæ poteſtati, Confeſſionis integritati, atque ipſius Sacramenti inſtitutioni, ac fini derogat.*

Repugnat vel ipſi rationi, quæ aperte declarat medico ſpirituali, non ſecus ac corporali jus eſſe, ut interrogando cognoſcat, an inveteratum ſit, necne malum, quod ſibi curandum proponitur. Solide S. Thom. in

in ſupplem. q. 9. art. 1. ad 1. *Unum peccatum per ſe conſideratum non ita demonſtrat malam diſpoſitionem peccantis. . . . . quia in unum peccatum aliquis quandoque labitur ex ignorantia, vel infirmitate: ſed multitudo peccatorum, ſeu eorum conſuetudo, quod in idem redit in præſenti, demonſtrat malitiam peccantis, vel magnam corruptionem ejuſdem.* Quis porro dixerit indifferens eſſe Confeſſioni, an pœnitens ex infirmitate, an ex magna, & inveterata corruptione peccaverit?

59. Licet ſacramentaliter abſolvere dimidiate tantum confeſſum, ratione magni concurſus Pœnitentium, qualis v. g. poteſt contingere in die magnæ alicujus feſtivitatis, aut indulgentiæ.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ præcedentis.

Repugnat D. Thomæ, ubi ſupra ſic ille: *De neceſſitate confeſſionis eſt, quod homo omnia peccata confiteatur, quæ in memoria habet, quod ſi non faciat, tunc eſt Confeſſionis ſimulatio.* Sed qui dimidiate tantum confitetur, non omnia, quæ in memoria habet, peccata deponit; ergo non vere, ſed ſimulate, & ideo invalide confitetur. Nec obeſt magnus pœnitentium concurſus: nemo enim ante Recentiores etiam ſomniando cogitavit cauſam hanc ſufficere, ut quis a Confeſſione quantum fieri poterit perfecta, & integra excuſetur. Jungatur hæc propoſitio cum undecima ex iis quæ ab Alexandro VII. proſcriptæ ſunt, & apparebit Caſuiſtas inveniſſe artem, vi cujus, qui flagitioſiſſima quæque commiſerat, liber erat ab iis confitendis.

60. Pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi contra legem Dei, Naturæ, aut Eccleſiæ, etſi emendationis ſpes nulla appareat, nec eſt neganda, nec differenda abſolutio; dummodo ore proferat, ſe dolere, & proponere emendationem.

Cenſura Cleri Gallic. *Hæc propoſitio eſt erronea, & ad finalem impœnitentiam inducit.*

Repugnat naturæ pœnitentiæ, quæ vetat ne Confeſſarius quemquam abſolvat, niſi prudenter judicet eum vere de peccatis dolere, & ſerio diſpoſitum eſſe ad *emendam*, ut loquitur S. Thom. *Quis autem id de eo judicet, in quo nullam emendationis ſpem deprehendit?* Vide, quæ dicta ſunt ibi de peccati occaſionibus, & ubi de Obligationibus Confeſſariorum.

61. Poteſt aliquando abſolvi, qui in proxima occaſione peccandi verſatur, quam poteſt, & non velit omittere: quinimo directe, & ex propoſito quærit, aut ei ſe ingerit.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ XLI. Alexandri VII. idem & motivum cenſuræ.

62. Proxima occaſio peccandi non eſt fugienda, quando cauſa aliqua utilis, aut honeſta non fugiendi occurrit.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ XLI. Alexand. VII.

63. Licitum eſt quærere directe occaſionem proximam pec-

peccandi pro bono ſpirituali, vel temporali noſtro, vel proximi.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ XLI. Alexandri VII. Circa hæc recurre ad ea, quæ ab Authore dicta ſunt *de Occaſione proxima.*

64. Abſolutionis capax eſt homo, quantumvis laboret ignorantia Myſteriorum Fidei, & etiamſi per negligentiam, etiam culpabilem neſciat Myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini noſtri Jeſu Chriſti.

Cenſura Cleri Gallic. eadem, quæ XLI. Innoc. XI.

Dicitur Hebr. 10. ait S. Thom. 2. 2. q. 2. art. 3. *Sine Fide impoſſibile eſt placere Deo.* Atqui inter myſteria, quorum fides ad placendum Deo eſt neceſſaria, primas tenent myſterium SS. Trinitatis, & Incarnationis ex eodem S. Doctore ibid. art. 7. & unanimi Theologorum ſuffragio. Vide, quæ dicta ſunt agendo *de Fide.*

65. Sufficit illa Myſteria ſemel credidiſſe.

Virulentum hoc dogma ex æquo confutavimus in loco mox allegato. Ecquis in animum ſibi inducat, fidem defidem, otioſam, quæque ita non erumpit in actum, ut quaſi in animo obliteretur, ad juſtificationem ſufficere? Hinc colliges non modo beneficio abſolutionis privandum eſſe pœnitentem, qui Religionis myſteria primaria ignorat, ſed etiam, an ignoret ex profeſſo eſſe interrogandum, ſi probabilem hujus ignorantiæ ſuſpicionem, ſive ex modo confitendi, ſeu aliter præbeat. Quia cavendum Confeſſario, ne indignum abſolvat.

Quicumque autem cujuſvis conditionis, ſtatus, & dignitatis illas, vel illarum aliquam conjunctim, vel diviſim defenderit, vel ediderit: vel de eis diſputative publice, aut privatim tractaverit, vel prædicaverit, niſi forſan impugnando, ipſo facto incidat in excommunicationem latæ ſententiæ, a qua non poſſit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente, niſi a pro tempore exiſtente Romano Pontifice, abſolvi.

Inſuper diſtricte in virtute Sanctæ Obedientiæ, & ſub interminatione Divini Judicii prohibet omnibus Chriſtifidelibus cujuſcumque conditionis, dignitatis, & ſtatus, etiam ſpeciali, & ſpecialiſſima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipſarum ad praxim deducant.

Tandem, ut ab injurioſis contentionibus Doctores, ſeu Scholaſtici, aut alii quicumque in poſterum ſe abſtineant, & ut paci, & charitati conſulatur, idem Sanctiſſimus in virtute ſanctæ obedientiæ eis præcipit, ut tam in libris imprimendis, ac manuſcriptis, quam in Theſibus, Diſputationibus, ac Prædicationibus, caveant ab omni cenſura, & nota, necnon a quibuſcumque conviciis contra eas propoſitiones, quæ adhuc inter Catholicos hinc inde controvertuntur, donec a S. Sede recognitæ ſint, & ſuper iiſdem propoſitionibus judicium proferatur.

Ca-

CAPUT XXI.

Propoſitiones duæ de omnipotentia donata, & ſubjecta creaturæ, quæ die 23. Novembris anno 1679. ab Innocentio XI. damnatæ ſunt ut temerariæ ad minimum, & novæ.

1 DEus donat nobis omnipotentiam ſuam, ut ea utamur, ſicut aliquis donat alteri villam, aut librum.

2. Deus ſubjicit nobis ſuam omnipotentiam.

Si quibus probari poſſint prædictæ duæ theſes, iis utique, qui concurſum indifferentem in primo actu admittunt: & hi tamen fatentur iiſdem theſibus jure merito præfixum fuiſſe nigrum theta a Pontifice Romano. Scilicet enim concurſus Dei, qualiſcumque fingatur, non eſt concurſus ſubjectionis, ſed dignitatis, ac dominii; quum ſit concurſus Dei pleniſſime Domini voluntatis creatæ, & actuum liberorum. Et vero ſi omnipotentia voluntati creatæ ſubdita foret, non poſſet eſſe eadem creata libertas in manu Omnipotentiæ Divinæ, ſicut non poteſt in manu Subditorum eſſe voluntas Principis: porro luce meridiana clarius eſt libertatem creatam eſſe in manu Omnipotentiæ juxta id Proverb. 21. *Cor Regis in manu Domini, quocumque voluerit inclinabit illud*: & Hierem. 18. *Sicut lutum in manu figuli, ita & vos*. Sed de his, quæ incauto exciderunt mihi, & nihil ad moralem ſpectant, adi Dominicum Viva pag. 533.

CAPUT XXII.

Propoſitiones duæ de Confeſſione diverſis temporibus proſcriptæ.

1. SCientia ex confeſſione acquiſita uti licet, modo fiat ſine directa, aut indirecta revelatione, & gravamine Pœnitentis, niſi aliud multo majus ex non uſu ſequatur, in cujus comparatione prius merito contemnatur.

Addita deinde explicatione, ſive limitatione, quod (propoſitio) ſit intelligenda de uſu ſcientiæ ex confeſſione acquiſitæ cum gravamine pœnitentis, ſecluſa quacumque revelatione, atque in caſu, quo multo majus gravamen ejuſdem pœnitentis ex non uſu ſequeretur (Conſultores Romani die 18. Novembr. 1682.) dictam propoſitionem quatenus admittit uſum dictæ ſcientiæ cum gravamine pœnitentis, omnino prohibendam eſſe, etiam cum dicta explicatione, vel limitatione . . : mandantes etiam univerſis Sacramenti Pœnitentiæ Miniſtris, ut

ut ab ea in praxim deducenda prorſus abſtineant. Vide, quæ *de Sigillo Confeſſionis* ab Authore explicantur.

2. Licet per litteras, ſeu internuncium Confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere.

Hæc propoſitio die 20. Julii an. 1602. damnata eſt a Clemente VIII. Bulla 87. *ad minus uti falſa, temeraria, & ſcandaloſa*. Vetatque idem Papa ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, & ſibi reſervatæ, *ne deinceps iſta propoſitio publicis, privatiſque lectionibus, concionibus, & congreſſibus doceatur, neve unquam tamquam aliquo caſu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quovis modo deducatur*.

Circa utramque hanc theſim plura proponi poſſent ſcitu digniſſima, ut legere eſt apud Vivam. Sed quia hæc fuſe tractata ſunt, ubi *de Pœnitentia*, ea omittimus in præſenti.

CAPUT XXIII.

Propoſitio unica ab Innocentio X. damnata anno 1647. in Congregatione Generali Supremæ, & Univerſalis Inquiſitionis.

SAnctus Petrus, & S. Paulus ſunt duo Eccleſiæ Principes, qui unicum efficiunt, vel ſunt duo Eccleſiæ Catholicæ Coryphæi, ac ſupremi Duces, ſumma inter ſe unitate conjuncti: vel ſunt geminus univerſalis Eccleſiæ vertex, qui in unum diviniſſime coaluerunt; vel ſunt duo Eccleſiæ Summi Paſtores, ac Præſides, qui unicum caput conſtituunt.

Damnatur hæc propoſitio, ut hæretica, ſi illa explicetur, ut ponat omnimodam æqualitatem inter S. Petrum, & S. Paulum ſine ſubordinatione S. Pauli ad S. Petrum in poteſtate ſuprema, & regimine univerſalis Eccleſiæ.

NOTA. Hæc propoſitio Scripturæ, & univerſæ Patrum traditioni adverſatur, ex quibus diſcimus, Eccleſiam ſupra Petrum fundatam, atque hunc Principem, ac Caput a Chriſto fuiſſe conſtitutum; Paulum vero extraordinaria Apoſtolatus, & Epiſcopatus poteſtate Petro æqualem fuiſſe, ſed Petrum præterea Caput, Principem, ac Ordinarium totius Eccleſiæ Paſtorem fuiſſe, cui & Paulus, & Apoſtoli reliqui ſubjiciebantur.

CAPUT XXIV.

Propoſitiones duæ ab Alexandro VIII. damnatæ 24. Auguſti 1690.

1. BOnitas objectiva conſiſtit in convenientia objecti cum natura rationali; formalis vero in conformitate actuum cum regula morum. Ad hoc ſufficit, ut actus moralis tendat in ſuum finem ultimum interpretative; hinc homo non tenetur amare neque in principio, neque in decurſu vitæ ſuæ mortalis.

Cenſura Summi Pontificis, & Cleri Gallicani: *Hæc propoſitio eſt hæretica.* Talem vero eſſe patebit ex iis, quæ dicta ſunt agendo de præcepto Charitatis. Primam hujus partem clare perimunt hæc S. Thomæ verba 1. 2. quæſt. 83. art. 3. ad 5. *Quum homo uſum rationis habere incœperit... hoc eſt tempus, pro quo obligatur ex Dei præcepto affirmativo ad ejuſdem amorem.*

Vide etiam, quæ dicta ſunt in Tract. *de Virtutibus Theol.* cap. 11. quæſt. 1. & q. 3.

2. Peccatum philoſophicum, ſeu morale, eſt actus humanus diſconveniens naturæ rationali, & rectæ rationi. Theologicum vero, & mortale, eſt tranſgreſſio libera divinæ legis. Philoſophicum quantumvis grave in illo, qui Deum vel ignorat, vel de Deo actu non cogitat, eſt grave peccatum, ſed non offenſa Dei, neque peccatum mortale diſſolvens amicitiam Dei, neque æterna pœna dignum.

Cenſura Summi Pontificis, & Cleri Gallicani. *Hæc propoſitio ſcandaloſa eſt, temeraria, piarum aurium offenſiva, & erronea.*

Breviter, ſed nervoſe S. Th. 1. 2. q. 71. art. 2. ad 4. *Ejuſdem eſt rationis, quod peccatum ſit contra ordinem rationis humanæ, & quod ſit contra legem æternam*: ergo dari nequit peccatum, quod rationi adverſetur, ideſt Philoſophicum, quin eo ipſo legis æternæ diſſentiat, & quin conſequenter ſit Theologicum. Vide, quæ eam in rem ſcripta ſunt in Tractatu *de peccatis*, quæſt. 2.

Hactenus laxiorem doctrinam præeunte Sede Apoſtolica inſectati ſumus; rigidiorem nunc, & quæ in oppoſitum ſcopulum impingit, eadem præeunte Sede Apoſtolica impugnabimus: ſic tamen ut nullam affingamus notam iis propoſitionibus, quæ ad dogma, non autem ad praxim pertinent, & circa quas utiliter conſuletur Tract. *de Gratia.*

CA-

CAPUT XXV.

Conſtitutio Innocentii XI. proſcribentis octo, & ſexaginta Theſes, quæ prætextu Orationis quietis a Michaele de Molinos docebantur.

INNOCENTIUS EPISCOPUS SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

CÆleſtis Paſtor Chriſtus Dominus, ut jacentem in tenebris mundum, variiſque gentium erroribus involutum a poteſtate diaboli, ſub qua miſere poſt lapſum primi parentis tenebatur, ſua ineffabili miſeratione liberaret, carnem ſumere, & in ligno Crucis chirographo redemptionis noſtræ affixo, in teſtimonium ſuæ in nos charitatis ſeſe Hoſtiam viventem Deo pro nobis offerre dignatus eſt; mox rediturus in Cælum Eccleſiam Catholicam ſponſam ſuam tamquam novam Civitatem ſanctam Hieruſalem deſcendentem de Cælo, non habentem rugam, neque maculam, unam, ſanctamque in terris relinquens, armis potentiæ ſuæ contra portas inferi circumvallatam, Petro Apoſtolorum Principi, & ſucceſſoribus ejus regendam tradidit, ut doctrinam ab ipſius ore hauſtam, ſartam tectamque cuſtodirent, ne oves pretioſo ſuo ſanguine redemptæ pravarum opinionum pabulo in antiquos errores reciderent, quod præcipue Beato Petro mandaſſe ſacræ litteræ docent: Cui enim Apoſtolorum, niſi Petro dixit: Paſce oves meas? *& rurſus:* Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando converſus confirma fratres tuos. *Quare Nobis, qui non noſtris meritis, ſed inſcrutabili Dei Omnipotentis conſilio in ejuſdem Petri Cathedra pari poteſtate ſedemus, ſemper fixum in animo fuit, ut populus Chriſtianus eam ſectaretur fidem, quæ in Chriſto Domino per Apoſtolos ſuos perpetua, & nunquam interrupta traditione prædicata fuit, quamque uſque ad ſeculi conſummationem permanſuram eſſe promiſit.*

Quum igitur ad Apoſtolatum noſtrum relatum fuiſſet, quemdam Michaelem de Molinos prava dogmata tum verbo, tum ſcripto docuiſſe, & in praxim deduxiſſe, quæ prætextu Orationis quietis contra doctrinam, & uſum a ſanctis Patribus ab ipſis naſcentis Eccleſiæ primordiis receptum, Fideles a vera Religione, & a Chriſtiana pietatis puritate in maximos errores, & turpiſſima quæque inducebat: Nos quibus cordi ſemper fuit, ut fidelium animæ nobis ex alto commiſſæ impurgatis pravarum opinionum erroribus ad optatum ſalutis portum tuto pervenire poſſint, legitimis præcedentibus indiciis, prædictum Michaelem de Molinos carceribus mancipari mandavimus;

deinde coram Nobis, & Venerabilibus Fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Chriſtiana Generalibus Inquiſitoribus Apoſtolica authoritate ſpecialiter deputatis, auditis pluribus in Sacra Theologia Magiſtris, eorumque ſuffragiis cum voto, tum ſcripto ſuſceptis, matureque perpenſis, implorata etiam Sancti Spiritus aſſiſtentia, cum prædictorum Fratrum noſtrorum unanimi voto, ad damnationem infraſcriptarum Propoſitionum ejuſdem Michaelis de Molinos, a quo fuerunt pro ſuis recognitæ, & de quibus Propoſitionibus tamquam a ſe dictatis, ſcriptis, communicatis, & creditis ipſe convictus, & reſpective confeſſus fuerat, ut latius in proceſſu, & decreto de mandato noſtro lato die 28. Auguſti præſentis anni 1687. devenire ut infra decrevimus.

PROPOSITIONES.

1. OPortet Hominem ſuas potentias annihilare. Et hæc eſt via interna.

2. Velle operari active, eſt Deum offendere, qui vult eſſe ipſe ſolus Agens: & ideo opus eſt, ſe ipſum in Deo totum, & totaliter derelinquere, & poteſt permanere velut corpus exanime.

3. Vota de aliquo faciendo ſunt perfectionis impeditiva.

4. Activitas naturalis eſt gratiæ inimica, impeditque Dei operationes, & veram perfectionem, quia Deus operari vult in nobis ſine nobis.

5. Nihil operando anima ſe annihilat, & ad ipſum principium redit, & ad ſuam originem, quæ eſt eſſentia Dei, in qua transformata remanet, ac divinizata, & Deus tunc in ſeipſo remanet, quia tunc non ſunt amplius duæ res unitæ, ſed una tantum: & hac ratione Deus vivit, & regnat in nobis, & anima ſeipſam annihilat in eſſe operativo.

6. Via interna eſt illa, qua non cognoſcitur nec lumen, nec amor, nec reſignatio; & non oportet Deum cognoſcere, & hoc modo recte proceditur.

7. Non debet anima cogitare nec de præmio, nec de punitione, nec de Paradiſo, nec de Inferno, nec de morte, nec de Æternitate.

8. Non debet velle ſcire, an gradiatur cum voluntate Dei, an cum eadem voluntate reſignata maneat, nec ne, nec opus eſt ut velit cognoſcere ſuum ſtatum, nec proprium nihil, ſed debet ut corpus exanime manere.

9. Non debet anima reminiſci nec ſui, nec Dei, nec cujuſcumque rei, & in via interna omnis reflexio eſt nociva, etiam reflexio ad ſuas humanas actiones, & ad proprios defectus.

10. Si proprii defectus alios ſcandalizent, non eſt neceſſarium reflectere, dummodo non adſit voluntas ſcandali-

dalizandi; & ad proprios defectus non poſſe reflectere, gratia Dei eſt.

11. Ad dubia, quæ occurrunt, an recte procedatur necne, non opus eſt reflectere.

12. Qui ſuum liberum arbitrium Deo donavit, de nulla re debet curam habere, nec de Inferno, nec de Paradiſo, nec debet deſiderium habere propriæ perfectionis, nec virtutum, nec propriæ ſanctitatis, nec propriæ ſalutis, cujus ſpem expurgare debet.

13. Reſignato Deo libero arbitrio, eidem Deo relinquenda eſt cogitatio, & cura de omni re noſtra: & relinquere, ut faciat in nobis ſine nobis ſuam divinam voluntatem.

14. Qui divinæ voluntati reſignatus eſt, non convenit, ut a Deo rem aliam petat, quia petere eſt imperfectio, quum ſit actus propriæ voluntatis, & electionis; & eſt velle, quod divina voluntas noſtræ conformetur, & non quod noſtra divinæ. Et illud Evangelii, *petite, & accipietis*, non eſt dictum a Chriſto pro animabus internis, quæ nolunt habere voluntatem. Imo hujuſmodi animæ eo perveniunt, ut non poſſint a Deo rem aliquam petere.

15. Sicut non debent a Deo rem aliquam petere, ita nec illi ob rem aliquam gratias agere debent, quia utrumque eſt actus propriæ voluntatis.

16. Non convenit Indulgentias quærere pro pœna propriis peccatis debita; quia melius eſt divinæ Juſtitiæ ſatisfacere, quam divinam Miſericordiam quærere; quoniam illud ex puro Dei amore procedit, & iſtud ab amore noſtri intereſſato, nec eſt res Deo grata, nec meritoria, quia eſt velle crucem fugere.

17. Tradito Deo libero arbitrio, & eidem relicta cura, & cogitatione animæ noſtræ, non eſt amplius habenda ratio tentationum, nec eis alia reſiſtentia fieri debet, niſi negativa, nulla adhibita induſtria, & ſi natura commovetur, oportet ſinere, ut commoveatur, quia eſt natura.

18. Qui in oratione utitur imaginibus, figuris, ſpeciebus, & propriis conceptionibus, non adorat Deum in ſpiritu, & veritate.

19. Qui amat Deum eo modo, quo ratio argumentatur, aut intellectus comprehendit, non amat verum Deum.

20. Aſſerere, quod in oratione opus eſt ſibi per diſcurſum auxilium ferre, & per cogitationes, quas Deus animam non alloquitur, ignorantia eſt. Deus nunquam loquitur, ejus locutio eſt operatio; & ſemper in anima operatur, quando hæc ſuis diſcurſibus, cogitationibus, & operationibus eum non impedit.

21. In oratione opus eſt manere in fide obſcura, & univerſali, cum quiete, & oblivione cujuſcumque cogitationis particularis, ac diſtinctæ attributorum Dei, ac

Trinitatis, & ſic in Dei præſentia manere ad illum adorandum, amandum, eique inſerviendum; ſed abſque productione actuum, quia in his Deus ſibi non complacet.

22. Cognitio hæc per fidem non eſt actus a creatura productus, ſed eſt cognitio a Deo creaturæ tradita, quam creatura ſe habere non cognoſcit, ſed poſtea cognoſcit illam ſe habuiſſe: & idem dicitur de amore.

23. Myſtici cum Sancto Bernardo in Scala Clauſtralium, diſtinguunt quatuor gradus, Lectionem, Meditationem, Orationem, & Contemplationem infuſam. Qui ſemper in primo ſiſtit, nunquam ad ſecundum pertranſit; Qui ſemper in ſecundo perſiſtit, nunquam ad tertium pervenit, qui eſt noſtra contemplatio acquiſita, in qua per totam vitam perſiſtendum eſt, dummodo Deus animam non trahat, abſque eo quod ipſa id expectet, ad contemplationem infuſam, & hac ceſſante, anima regredi debet ad tertium gradum, & in ipſo permanere, abſque eo quod amplius redeat ad ſecundum, aut primum.

24. Qualeſcumque cogitationes in oratione occurrant, etiam impuræ, etiam contra Deum, Sanctos, Fidem, & Sacramenta, ſi voluntarie non nutriantur, nec voluntarie expellantur, ſed cum indifferentia, & reſignatione tolerentur, non impediunt orationem Fidei: imo eam perfectiorem efficiunt, quia anima tunc magis divinæ voluntati reſignata remanet.

25. Etiamſi ſuperveniat ſomnus, & dormiatur, nihilominus fit Oratio, & contemplatio actualis; quia oratio, & reſignatio idem ſunt, & dum reſignatio perdurat, perdurat & oratio.

26. Tres illæ vitæ, Purgativa, Illuminativa, & Unitiva, ſunt abſurdum maximum, quod dictum fuerit in myſtica, quum non ſit niſi unica via, ſcilicet via interna.

27. Qui deſiderat, & amplectitur devotionem ſenſibilem, non deſiderat, nec quærit Deum, ſed ſeipſum: & male agit, quum eam deſiderat, & eam habere conatur, qui per viam internam incedit, tam in locis ſacris, quam in diebus ſolemnibus.

28. Tædium rerum ſpiritualium bonum eſt; ſiquidem per illud purgatur amor proprius.

29. Dum anima interna faſtidit diſcurſus de Deo, & virtutes, & frigida remanet, nullum in ſe ipſa ſentiens fervorem, bonum ſignum eſt.

30. Totum ſenſibile, quod experimur in vita ſpirituali, eſt abominabile, ſpurcum, & immundum.

31. Nullus meditativus veras virtutes exercet internas, quæ non debent a ſenſibus cognoſci. Opus eſt amittere virtutes.

32. Nec ante, nec poſt Communionem alia requiritur præparatio, aut gratiarum actio (pro iſtis animabus internis) quam permanentia in ſolita reſignatione paſſiva, quia modo perfectiore ſupplet omnes actus virtutum, qui

qui poſſunt, & fiunt in via ordinaria. Et ſi hac occaſione Communionis inſurgunt motus humiliationis, petitionis, aut gratiarum actionis, reprimendi ſunt, quoties non dignoſcatur, eos eſſe ex impulſu ſpeciali Dei; alias ſunt impulſus naturæ nondum mortuæ.

33. Male agit anima, quæ procedit per hanc viam internam, ſi in diebus ſolemnibus vult aliquo conatu particulari excitare in ſe devotum aliquem ſenſum; quoniam animæ internæ omnes dies ſunt æquales, omnes feſtivi. Et idem dicitur de locis ſacris, quia hujuſmodi animabus omnia loca æqualia ſunt.

34. Verbis, & lingua gratias agere Deo non eſt pro animabus internis, quæ in ſilentio manere debent, nullum Deo impedimentum apponendo, quod operetur in illis, & quo magis Deo ſe reſignant, experiuntur ſe non poſſe orationem Dominicam, ſeu *Pater noſter* recitare.

35. Non convenit animabus hujus viæ internæ, quod faciant operationes, etiam virtuoſas ex propria electione, & activitate, alias non eſſent mortua: nec debent elicere actus amoris erga B. Virginem, Sanctos, aut Humanitatem Chriſti; quia quum iſta objecta ſenſibilia ſint, talis eſt amor erga illa.

36. Nulla creatura, nec B. Virgo, nec Sancti ſedere debent in noſtro corde, quia ſolus Deus vult illud occupare, & poſſidere.

37. In occaſione tentationum, etiam furioſarum, non debet anima elicere actus explicitos virtutum oppoſitarum, ſed debet in ſupradicto amore, & reſignatione permanere.

38. Crux voluntaria mortificationum pondus grave eſt, & infructuoſum, ideoque dimittenda.

39. Sanctiora opera, & pœnitentiæ, quas peregerunt Sancti, non ſufficiunt ad removendam ab anima vel unicam adhæſionem.

40. B. Virgo nullum unquam opus exterius peregit, & tamen fuit Sanctis omnibus ſanctior. Igitur ad ſanctitatem perveniri poteſt abſque opere exteriori.

41. Deus permittit, & vult ad nos humiliandos, & ad veram transformationem producendos, quod in aliquibus animabus perfectis, etiam non arreptitiis Dæmon violentiam inferat earum corporibus, eaſque actus carnales committere faciat, etiam in vigilia, & ſine mentis offuſcatione, movendo phyſice illarum manus, & alia membra contra earum voluntatem. Et idem dicitur quoad alios actus per ſe peccaminoſos, in quo caſu non ſunt peccata, quia in his non adeſt conſenſus.

42. Poteſt dari caſus, quod hujuſmodi violentiæ ad actus carnales contingant eodem tempore ex parte duarum perſonarum, ſcilicet maris, & fœminæ, & ex parte utriuſque ſequatur actus.

43. Deus præteritis ſæculis Sanctos efficiebat tyrannorum miniſterio, nunc vero eos efficit Sanctos Miniſterio Dæmonum, qui cauſando in eis prædictas violentias, fa-

cit ut illi ſe ipſos magis deſpiciant, atque annihilent, & ſe Deo reſignent.

44. Job blaſphemavit, & tamen non peccavit labiis ſuis, quia fuit ex Dæmonis violentia.

45. Sanctus Paulus hujuſmodi Dæmonis violentias in ſuo corpore paſſus eſt, unde ſcripſit: *Non quod volo bonum, hoc ago; ſed quod nolo malum, hoc facio.*

46. Hujuſmodi violentiæ ſunt medium magis proportionatum ad annihilandam animam, & ad eam veram transformationem, & unionem perducendam, nec alia ſupereſt via. Et hæc eſt via facilior, & tutior.

47. Quum hujuſmodi violentiæ occurrunt, ſinere oportet, ut Satanas operetur, nullam adhibendo induſtriam, nullumque proprium conatum, ſed permanere debet homo in ſuo nihilo; & etiamſi ſequantur pollutiones, & actus obſcœni propriis manibus, & etiam pejora, non opus eſt ſeipſum inquietari: ſed foras emittendi ſunt ſcrupuli, dubia, & timores; quia anima ſit magis illuminata, magis roborata, magiſque candida, & acquiritur ſancta libertas. Et præ omnibus non opus eſt hæc confiteri; & ſanctiſſime ſit non confitendo, quia hoc pacto ſuperatur Dæmon, & acquiritur theſaurus pacis.

48. Satanas, qui hujuſmodi violentias infert, ſuadet deinde gravia eſſe delicta, ut anima ſe inquietet, ne in via interna ulterius progrediatur, unde ad ejus vires enervandas, melius eſt ea non confiteri, quia non ſunt peccata, nec etiam venialia.

49. Job ex violentia Dæmonis ſe propriis manibus polluebat, eodem tempore, quo mundas habebat ad Deum preces (ſic interpretando locum ex c. XVI. Job).

50. David, Hieremias, & multi ex Sanctis Prophetis hujuſmodi violentias patiebantur harum impurarum operationum externarum.

51. In Sacra Scriptura multa ſunt exempla violentiarum ad actus externos peccaminoſos: ut illud de Samſone, qui per violentiam ſeipſum occidit cum Philiſtæis, conjugium iniit cum alienigena, & cum Dalida meretrice fornicatus eſt, & quæ alias erant prohibita, & peccata fuiſſent: de Juditha, quæ Holopherni mentita fuit: de Eliſeo, qui pueris maledixit: de Elia, qui combuſſit Duces cum turmis Regis Achab. An vero fuerit violentia immediate a Deo peracta, vel Dæmonum miniſterio, ut in aliis animabus contingit, in dubio relinquitur.

52. Quum hujuſmodi violentiæ etiam impuræ abſque mentis offuſcatione accidunt, tunc anima Deo poteſt uniri, & de facto ſemper magis unitur.

53. Ad cognoſcendum in praxi, an aliqua operatio in aliis perſonis fuerit violentia, regula, quam de hoc habeo, nedum ſunt proteſtationes animarum illarum, quæ proteſtantur ſe dictis violentiis non conſenſiſſe, aut jurare non poſſe, quod in iis conſenſerint, & videre

dere, quod ſint Animæ, quæ proficiunt in via interna; ſed regulam ſumere a lumine quodam actuali cognitionne humana, ac Theologica ſuperiore, quod me certo cognoſcere facit cum interna certitudine, quod talis operatio eſt violentia, & certus ſum, quod hoc lumen a Deo procedit, qui ad me pervenit conjunctum cum certitudine, quod a Deo proveniat, & mihi nec umbram dubii relinquit in contrarium: eo modo, quo interdum contingit, quod Deus aliquid revelando, eodem tempore animam certam reddit, quod ipſe ſit, qui revelat, & anima in contrarium non poteſt dubitare.

54. Spirituales vitæ ordinariæ in hora mortis ſe deluſos invenient, & confuſos, & cum omnibus paſſionibus in alio mundo purgandis.

55. Per hanc viam iterum pervenitur, etſi multa cum ſufferentia, ad purgandas, & extinguendas omnes paſſiones, ita quod nihil amplius ſentiant, nihil, nihil; nec ullam ſentiant inquietudinem, ſicut corpus mortuorum, nec anima ſe amplius commoveri ſinit.

56. Duæ leges, & duæ cupiditates, animæ una, & amoris proprii altera, tandiu perdurant, quamdiu perdurat amor proprius; unde quando hic purgatus eſt, & mortuus, ut fit per viam internam, non adſunt amplius illæ duæ leges, & duæ cupiditates, nec ulterius lapſus aliquis incurritur, nec aliquid ſentitur amplius, nequidem veniale peccatum.

57. Per contemplationem acquiſitam pervenitur ad ſtatum non faciendi amplius peccata nec mortalia, nec venialia.

58. Ad hujuſmodi ſtatum pervenitur non reflectendo amplius ad proprias operationes; quia defectus ex reflexione oriuntur.

59. Via interna ſejuncta eſt a Confeſſione, a Confeſſariis, & a caſibus conſcientiæ, a Theologia, & Philoſophia.

60. Animabus provectis, quæ reflexionibus mori incipiunt, & eo etiam perveniunt, ut ſint mortuæ, Deus Confeſſionem aliquando efficit impoſſibilem, & ſupplet ipſe tanta gratia præſervante, quantam in Sacramento reciperent; & ideo hujuſmodi animabus non eſt bonum in tali caſu ad Sacramentum Pœnitentiæ accedere, quia id eſt in illis impoſſibile.

61. Anima, quum ad mortem myſticam pervenit, non poteſt amplius aliud velle, quam quod Deus vult; quia non habet amplius voluntatem, & Deus illi eam abſtulit.

62. Per viam internam pervenitur ad continuum ſtatum immobilem in pace imperturbabili.

63. Per viam internam pervenitur etiam ad mortem ſenſuum; quinimo ſignum, quod quis in ſtatu nihilitatis maneat, ideſt mortis myſticæ, eſt, ſi ſenſus exteriores non repræſentent amplius res ſenſibiles, unde ſint, ac ſi non eſſent, quia non perveniunt ad faciendum, quod intellectus ſe ad eas applicet.

64. Theologus minorem diſpoſitionem habet, quam homo rudis ad ſtatum contemplativi: Primo, quia non habet fidem adeo puram: Secundo, quia non eſt adeo humilis: Tertio, quia non adeo curat propriam ſalutem: Quarto, quia caput referatum habet phantaſmatibus, ſpeciebus, opinionibus, & ſpeculationibus, & non poteſt in illum ingredi verum lumen.

65. Præpoſitis obediendum eſt in exteriore, & latitudo voti obedientiæ Religioſorum tantummodo ad exterius pertingit. In interiore vero aliter res ſe habet, quia ſolus Deus, & Director intrant.

66. Riſu digna eſt nova quædam doctrina in Eccleſia Dei, quod anima quoad internum gubernari debeat ab Epiſcopo: quod ſi Epiſcopus non ſit capax, anima ipſum cum ſuo directore adeat. Novam dico doctrinam, quia nec Sacra Scriptura, nec Concilia, nec Canones, nec Bullæ, nec Sancti, nec Authores eam unquam tradiderunt, nec tradere poſſunt, quia Eccleſia non judicat de occultis, & anima jus habet eligendi quemcumque ſibi bene viſum.

67. Dicere quod internum manifeſtandum eſt exteriori tribunali Præpoſitorum, & quod peccatum ſit id non facere, eſt manifeſta deceptio: quia Eccleſia non judicat de occultis, & propriis animabus præjudicant his deceptionibus, & ſimulationibus.

68. In mundo non eſt facultas, nec juriſdictio ad præcipiendum, ut manifeſtentur Epiſtolæ Directoris quoad internum animæ, & ideo opus eſt animadvertere, quod hoc eſt inſultus Satanæ, &c.

„ Quas quidem Propoſitiones tamquam Hæreticas, ſuſpectas, erroneas, ſcandaloſas, blaſphemas, piarum aurium offenſivas, temerarias, Chriſtianæ diſciplinæ relaxativas, & everſivas, & ſeditioſas reſpective; ac quæcumque ſuper iis verbo, ſcripto, vel typis emiſſa, pariter cum voto eorumdem Fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, & Inquiſitorum Generalium, damnavimus, circumſcripſimus, & abolevimus: deque iiſdem, & ſimilibus omnibus, & ſingulis poſthac quoquo modo loquendi, ſcribendi, diſputandi, eaſque credendi, tenendi, docendi, aut in praxim reducendi facultatem quibuſcumque interdiximus, & contrafacientes omnibus Dignitatibus, Gradibus, Honoribus, Beneficiis, & Officiis ipſo facto perpetuo privavimus, & inhabiles ad quæcumque decrevimus, vinculoque etiam anathematis eo ipſo innodavimus, a quo niſi a Nobis, & a Romanis Pontificibus ſucceſſoribus noſtris valeant abſolvi. Præterea eodem noſtro Decreto prohibuimus, & damnavimus omnes libros, omniaque opera quocumque loco, & idiomate impreſſa, nec non omnia manuſcripta ejuſdem *Michaelis de Molinos*, vetuimuſque, ne quis cujuſcumque gradus, conditionis, vel ſtatus, etiam ſpeciali nota dignus, au-

„ deat

„ deat ſub quovis prætextu, quolibet pariter idiomate, „ ſive ſub eiſdem verbis, ſeu æqualibus, aut æquipollentibus, ſive abſque nomine, ſeu ficto, aut alieno nomine ea imprimere, aut imprimi facere, neque impreſſa, ſeu manuſcripta legere, vel apud ſe retinere, „ ſed Ordinariis locorum, aut hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus ſtatim tradere, & conſignare teneantur ſub „ eiſdem pœnis ſuperius inflictis; qui Ordinarii, & Inquiſitores ſtatim ea igni comburant, vel comburi faciant. Tandem ut prædictus *Michael de Molinos* ob „ hæreſes, errores, & turpia facta prædicta debitis pœnis in aliorum exemplum, & ipſius emendationem plecteretur, lecto in eadem noſtra Congregatione toto proceſſu, & auditis dilectis filiis Conſultoribus noſtræ Sanctæ Inquiſitionis Officii, in ſacra Theologia, & in Jure Pontificio Magiſtris, cum eorumdem Venerabilium „ Fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium unanimi voto, dictum *Michaelem de Molinos*, „ tamquam reum convictum, & confeſſum reſpective, & „ uti hæreticum formalem, licet pœnitentem, in pœnam arcti, & perpetui carceris, & ad peragendas alias „ pœnitentias ſalutares, prævia tamen abjuratione de „ formali per ipſum emittenda ſervato juris ordine, damnavimus; mandantes, ut die, & hora præfigendis in „ Eccleſia Sanctæ Mariæ ſupra Minervam hujus almæ „ Urbis, præſentibus omnibus Venerabilibus Fratribus noſtris Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, & Romanæ Curiæ noſtræ Prælatis, univerſoque populo ad id „ etiam per conceſſionem Indulgentiarum convocando, ex „ alto tenor proceſſus, ſtante in ſuggeſtu eodem *Michaele de Molinos*, una cum ſententia inde ſequuta legeretur: & poſtquam idem *de Molinos* habitu pœnitentiæ „ indutus prædictos errores, & hæreſes publice abjuraſſet, facultatem dedimus dilecto filio noſtro Sancti Officii Commiſſario, ut eum a Cenſuris, quibus innodatus erat in forma Eccleſiæ conſueta abſolveret; quæ omnia in executionem dictæ noſtræ ordinationis die 3. „ Septembris labentis anni ſolemniter adimpleta ſunt.

„ Et licet ſupranarratum Decretum de Mandato noſtro „ latum ad majorem Fidelium cautelam typis editum, publicis locis affixum, & divulgatum fuerit; nihilominus „ ne hujus Apoſtolicæ damnationis memoria futuris temporibus aboleri poſſit, utque populus Chriſtianus Catholica veritate inſtructior per viam ſalutis incedere valeat, „ Prædeceſſorum noſtrorum Summorum Pontificum veſtigiis inhærentes, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione ſupradictum Decretum denuo approbamus, confirmamus, & debitæ executioni tradi mandamus: iterum „ ſupradictas propoſitiones definitive damnantes, & reprobantes, libroſque, & manuſcripta ejuſdem *Michaelis* „ *de Molinos* prohibentes, & interdicentes ſub eiſdem „ pœnis, & cenſuris contra tranſgreſſores latis, & inflictis.

„ Decernentes inſuper præſentes litteras ſemper, & per-
„ petuo validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque
„ plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ſic-
„ que per quoſcumque Judices ordinarios, & delegatos,
„ quavis authoritate fungentes, & functuros ubique ju-
„ dicari, & definiri debere, ſublata eis, & eorum cuili-
„ bet quavis aliter judicandi, & interpretandi faculta-
„ te, & authoritate, ac irritum, & inane quidquid ſe-
„ cus ſuper his a quoquam quavis authoritate ſcienter,
„ vel ignoranter contigerit attentari. Volumus autem,
„ ut præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu
„ Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo alicujus perſonæ
„ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem
„ fides prorſus adhibeatur, quæ ipſis originalibus litte-
„ ris adhiberetur, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nul-
„ li ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ
„ approbationis, confirmationis, damnationis, reproba-
„ tionis, punitionis, decreti, & voluntatis infringere,
„ vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc at-
„ tentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei,
„ ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe no-
„ verit incurſurum.

„ Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem anno
„ Incarnationis Dominicæ millesimo ſexcenteſimo octoge-
„ ſimo ſeptimo, duodecimo Kalendas Decembris, Ponti-
„ ficatus noſtri anno duodecimo “.

En nefaria Molinos commenta, quæ dum in Eccle-
ſia Sanctæ Mariæ ſupra Minervam legerentur coram con-
fertiſſima multitudine populi, plebs effuſiſſimis vocibus
conclamabat: *Damnetur ad ignem, ad ignem*. Sed lenis
Inquiſitio Romana, miſerum ſenem, (qui principiis ſuis
adhærens per annos duodecim a Sacramentali Confeſſione
abſtinuerat, & cujus in ſcriniis reperta duodecim millia
Epiſtolarum, ſatis indicabant, quam late errores ſuos
ſparſiſſet) addixit carceri perpetuo, ubi pœnitens obiit
die 28. Nov. ann. 1692.

Prædictorum errorum ſumma hæc eſt. 1. homini eni-
tendum eſſe, ut facultatum ſuarum activitatem cohibeat,
adeoque quantum ad ipſas maneat in quiete, (unde com-
menti hujus ſequacibus indictum eſt nomen *Quietiſtarum*)
& ſic de nulla re curam habeat, non de Inferno, non de
Paradiſo, non de propriis defectibus, &c. Propoſ. I II.
IV. VI. VII. VIII. IX. &c.

2. Abjiciendam eſſe tum orationem, qua quidquam pe-
tatur, tum quamlibet corporis mortificationem. Propoſit.
XIV. XXXVIII.

3. Id locum habere etiam, quum quis inſolitis tenta-
tionibus quatitur, & impuras quaſcumque carnis rebel-
liones experitur; quia hæc meræ ſint dæmonis violen-
tiæ, quæ ad fornicationem uſque progredi poſſint, & de
facto pluries progreſſæ ſint, abſque ullo hominis peccato,
quia abſque ullo ejus conſenſu. Propoſ. XLI. XLII. LI.

4.

4. Obſcœna hæc, ſi quandoque in corpore exurgant, non eſſe Confeſſario aperienda, ut quæ nequidem ſint veniales culpæ: imo, quæ animum in via interna progredientem magis uniant Deo. Prop. XLVII. XLVIII. LII. &c.

Hæc porro eo uſque fidei, communique Chriſtianorum ſenſui adverſantur, ut nulla indigeant confutatione: *Intelligendum eſt*, ait S. Thomas 1. part. quæſt. 105. art. 5. *ſic Deum operari in rebus, quod tamen ipſæ res propriam habeant operationem*: & 2. 2. quæſt. 180. art. 3. *Vita noſtra hic dicitur operatio, cui homo principaliter intendit*: non ergo *gratiæ inimica eſt activitas naturalis, ſed hæc cum illa concurrere debet*.

Per jejunium, vigilias, & alia hujuſmodi retrahitur homo a peccatis luxuriæ, & a quibuſcumque aliis peccatis, ait idem S. Thomas 1. 2. quæſt. 189. art. 2. Unde Apoſtolus 1 Corinth. 9. *Caſtigo corpus meum &c.* & Rom. 8. *Si facta carnis mortificaveritis, vivetis*, non ergo *Crux voluntaria mortificationum pondus eſt infructuoſum, &c.*

Dominus, ait idem Angelus Scholæ 2. 2. quæſt. 85. art. 5. *docuit diſcipulos*, utique Divinæ voluntati reſignatos, determinatos, quædam *petere*, ac ea præſertim, quæ *continentur in petitionibus Orationis Dominicæ*, ac proinde ne non ſuccumberent tentationi; ergo non *convenit tantum, ſed & prorſus neceſſe eſt, ut is etiam, qui Divinæ voluntati reſignatus eſt, a Deo rem aliquam petat*.

Cætera, quæ pudor pene prohibuit referre, prohibet confutare: perpendat quis impium Molinoſi ſyſtema, ſtatimque gnoſticum hominem deprehendet, qui ſuos, ſuaſque ad nefaria quæque flagitia pellicere voluit, eiſque omnem adimere ſcrupulum; veritus dumtaxat, ne vel Confeſſario, vel Superiori, quiſquis ille foret, infamia ſua detegeretur.

CAPUT XXVI.

Refertur Decretum alterum SS. D. N. Alexandri Papæ VIII. die 7. Decembris 1690.

Sanctiſſimus Dominus Noſter Alexander Divina Providentia Papa VIII. prædictus, pro paſtorali cura ovium a Chriſto Domino ſibi commiſſarum earum ſalute ſollicitus, ut inoffenſo gradu per rectas ſemitas poſſint incedere, & paſcua nimium pernicioſa in prævis doctrinis exhibita vitare, unius ſupra triginta Propoſitionum examen pluribus in ſacra Theologia Magiſtris, & deinde Eminentiſſimis, ac Reverendiſſimis DD. Cardinalibus contra Hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus commiſit,

qui

qui tantum negotium diligenter aggreſſi, eique ſedulo, ac pluries incumbentes, ſuper unaquaque ipſarum ſua Suffragia Sanctitati Suæ ſingillatim detulerunt.

PROPOSITIONES

autem ſunt infraſcriptæ, videlicet

1. IN ſtatu naturæ lapſæ ad peccatum formale, & demeritum ſufficit illa libertas, qua voluntarium, ac liberum fuit in cauſa ſua, peccato originali, & libertate Adami peccantis.

Si res ita ſe haberet, prava deſideria, quæ homo invitus patitur, & involuntarii concupiſcentiæ motus totidem peccata erunt, quod a Tridentinis Patribus in Calvino, ac Luthero, & ab Apoſtolica Sede in Bajo damnatum eſt. Vide Tract. *de Actibus Humanis* tom. I. præfixum, & caput XVI. de damnata doctrina, in quo declaratur, hac propoſitione baſim contineri Janſeniani ſyſtematis; quod ſtatuit amiſſum fuiſſe in Adamo liberum arbitrium, Dei caſtum amorem, & legis naturalis cognitionem, quæ perfectiones naturæ integræ debebantur. Quum vero harum naturalium, ut ipſi ajunt, perfectionum omiſſio voluntaria, & libera in Adami voluntate fuerit, libertatem hanc, quam in cauſa homines habuerunt, ſufficere blaterant, ut neceſſariæ ex cupiditate prodeuntes, aut involuntariæ etiam ob ignorantiam legis naturalis actiones, vera peccata formalia ſint. Hæc autem & ab Eccleſia damnata ſunt, & iis confutantur argumentis, quibus ex Scriptura, & Patribus oſtenditur, manere adhuc in homine lapſo liberum arbitrium; neminem peccare in eo, quod vitare non poſſit, invincibilem ignorantiam a culpa excuſare, & naturam per originale peccatum ita depravatam non eſſe, ut cognitiones aliquas, aliquoſque motus non habeat, ac habere poſſit, etiam gratia ſpoliata, quæ mala non ſint.

2. Tametſi detur ignorantia invincibilis juris naturæ, hæc in ſtatu naturæ lapſæ operantem ex ipſa non excuſat a peccato formali.

Repugnat S. Thomæ I. 2. quæſt. 76. art. 3. ubi ait: *Patet, quod nulla ignorantia invincibilis eſt peccatum.* Vide, quæ dicta ſunt in Tract. *de actibus Humanis*, & *de Peccatis* cap. 4.

3. Non licet ſequi opinionem vel inter probabiles probabiliſſimam.

Hæc propoſitio confutata fuit Tract. *de Conſcientia* qu. IV. reſp. 2.

4. Dedit ſemetipſum pro nobis oblationem Deo, non pro ſolis Electis, ſed pro omnibus, & ſolis Fidelibus.

De iſta, & duabus ſequent. agunt Theologi, ubi de Gratia; ibi enim Theologi probant, ac perſpicuis ex Scriptura, & PP. deductis argumentis oſtendunt, Chriſtum

ſtum

ſum non pro ſolis Fidelibus, ſed pro omnibus mortuum eſſe, ac etiam Paganos, Judæos, Hæreticoſque Divinæ Redemptionis beneficium experiri per interiorem mentis illuſtrationem, inſpirationem, motionemque Divinæ Gratiæ ſufficientis. Solum enim de obduratis, & obcæcatis nonnullis, deque pueris decedentibus in utero matris, aut non valentibus ad Baptiſmum pervenire in ſcholis controvertitur, num gratiam ſufficientem recipiant.

5. Pagani, Judæi, Hæretici, aliique hujus generis nullum omnino accipiunt a Jeſu Chriſto influxum, adeoque hinc recte inferes, in illis eſſe voluntatem nudam, inermem, ſine omni gratia ſufficienti.

6. Gratia ſufficiens ſtatui noſtro non tam utilis, quam perniciosa eſt, ſic ut proinde merito poſſimus petere: a gratia ſufficienti libera nos, Domine.

7. Omnis humana actio deliberata eſt Dei dilectio vel mundi; ſi Dei, charitas Patris eſt; ſi mundi, concupiſcentia carnis, hoc eſt, mala eſt.

Falſa eſt hæc propoſitio, atque præcipuum in ea reperitur Janſeniani ſyſtematis fundamentum, ſtabilito tamen, deperditum eſſe in ſtatu naturæ lapſæ liberum arbitrium. Hoc enim ſenſu propoſitio illa indicat, omnem actionem noſtram deliberatam neceſſario oriri vel ab illa vitioſa cupiditate, quæ in homine, loco caſti amoris, naturæ nondum vitiatæ debiti, ſucceſſit; vel ex Gratia Chriſti, ſive Charitate, qua idem homo jam neceſſitate agendi ſubjectus, instar lancis flectitur, atque trahitur. En turpiſſima propoſitionis hæreſis! Fides autem orthodoxa docet, præter actus a Charitate prodeuntes dari etiam ſupernaturales actus Fidei, Spei, & Timoris, atque bonas nonnullas operationes in infidelibus, peccatoribus, aliiſque Charitate carentibus. Vide Tract. *de Actibus humanis*, & quæ a nobis cap. XVI. dicta ſunt.

8. Neceſſe eſt Infidelem in omni opere peccare.

Falſa eſt hæc propoſitio; neque magis neceſſe eſt Infidelem in omni opere peccare, quam Fidelem in omni opere ſanctum eſſe. Vide, quæ ſuperius dicta ſunt cap. XVI.

9. Revera peccat, qui odio habet peccatum mere ob ejus turpitudinem, & diſconvenientiam cum natura rationali, ſine ullo ad Deum offenſum reſpectu.

Falſa eſt hæc aſſertio, quia non peccat, qui ordinate agit: porro agit ordinate, qui peccatum etiam præciſe, ut turpe eſt, & humanæ naturæ infenſum deteſtatur, quia peccatum etiam ut turpe, & naturæ diſconveniens deteſtationem meretur. Ita Steyaert Tom 1. pag. 336. qui addit deteſtationem, ſeu odium peccati reſpicere poſſe meram ejus turpitudinem ſine reſpectu offenſæ Dei, quæ eidem peccato ineſt; ſic tamen, ut deteſtans ad actum illum ſe excitet ex aliqua Dei dilectione, vel alio mo-

ti-

tivo, quod nullatenus poſſit redargui. Quanquam, ut notavit Viva, inde etiam peccat hæc propoſitio, quod ſupponat peccatum, ut naturæ contrarium, odio haberi poſſe ſine ullo prorſus ad Deum reſpectu. Utique qui peccatum odit, ut contrarium naturæ, odit illud ut prohibitum a Supremo Legislatore, & ut repugnans legi æternæ, quæ Deus eſt, ut cum aliis dixi in Tract. *de Peccatis* cap. 1. art. 1. Interim nota eos, qui peccatum odio haberi volunt *cum reſpectu ad Deum offenſum*, exigere, ut quiſquis oderit peccatum, quatenus eſt offenſa Dei ſumme boni; ac proinde eoſdem arbitrari illud dumtaxat peccati odium ab omni culpa vacare, quod ex Charitatis motivo procedit: patet id vel ex ipſa propoſitione VII. quam paulo ante ſuo ordine retulimus. Vide explic.

10. Intentio, qua quis deteſtatur malum, & proſequitur bonum, mere ut Cæleſtem obtineat gloriam, non eſt recta, nec Deo placens.

Confutata eſt hæc propoſitio in tract. *de Spe, & Charitate.*

11. Omne, quod non eſt ex Fide Chriſtiana ſupernaturali, quæ per dilectionem operatur, peccatum eſt.

Si vera ſit hæc aſſertio, nulla erunt opera moraliter bona: malum erit id omne, quod fit ex notitia unius Dei; malus erit actus Fidei, & Spei, & Timoris ab homine, actu, vel habitu per Charitatem non operante procedens: quæ omnia totidem ſunt apud alios, quam Janſenii Aſſeclas, falſa, & abſurda.

12. Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiam Fides, & etiamſi videantur credere, non eſt Fides Divina, ſed humana.

Repugnat Concilio Tridentino ſeſſ. 6. canon. 28. inquiens: *Si quis dixerit, amiſſa per peccatum gratia, ſimul & fidem ſemper amitti; aut fidem, quæ remanet, non eſſe veram fidem, licet non ſit viva; aut eum, qui fidem ſine charitate habet, non eſſe Chriſtianum, anathema ſit.* Hæc ſunt impura infecti Janſeniani ſeminis germina, ſcilicet, conſectaria illius erroris, quo putant omnia a vitioſa inſici cupiditate, ac peccata eſſe ubi Chriſti charitas non regnet.

13. Quiſquis etiam æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, charitate ſi caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudinis, operatur.

Repugnat D. Thomæ: *Quum*, ait S. Doct. 2. 2. q. 17. art. 5. *ſpes habeat Deum pro objecto* (in quantum ſcilicet eſt beatitudo æterna, ut ibidem docet S. Thomas art. 7.) *manifeſtum eſt, quod ſpes eſt virtus Theologica.* Abſit autem, ait Franciſcus Van Rat Dominicanus, ut peccet quis virtutis Theologicæ actus exercendo. Vide citatos jam Tractatus *de Spe, & Charitate.*

14. Timor gehennæ non eſt ſupernaturalis.

15.

15. Attritio, quæ gehennæ, & pœnarum metu concipitur, ſine dilectione benevolentiæ Dei propter ſe, non eſt bonus motus, ac ſupernaturalis.

Utriuſque propoſitionis idem eſt ſenſus, idem & error, breviterque refellitur nitida, & ſimplici Sancti Thomæ ratiocinatione: *Nullum malum eſt a Spiritu Sancto: Atqui timor etiam ſervilis eſt a Spiritu Sancto; Unus enim Spiritus eſt, qui facit duos timores, ſcilicet ſervilem, & caſtum: ergo timor ſervilis non eſt malus*. Neque ſolum non eſt malus, ſed etiam eſt ſupernaturalis, quum ſit a Spiritu Sancto, & *procedat ex actu Dei convertentis cor* diſpoſitive, prout tradit Sanctus Doctor 3. p. quæſt. 85. artic. 5. ad 3. & Trident.

16. Ordinem præmittendi ſatisfactionem abſolutioni induxit non politia, aut inſtitutio Eccleſiæ, ſed ipſa Chriſti lex, & præſcriptio, natura rei id ipſum quodammodo dictante.

Si vera ſit hæc propoſitio, nunquam concedi poteſt abſolutio, niſi jam præmiſſa pœnitentis ſatisfactione, quum lex Chriſti ab hominibus tolli non poſſit: atqui hoc univerſæ Eccleſiæ, atque ipſi rigidiorum Caſuiſtarum praxi repugnat, qui quotidie mutuas ſibi abſolutiones ſub onere præſtandæ deinceps ſatisfactionis impendunt; ergo merito reprobata eſt hæc propoſitio. Et vero abſolutio concedi poteſt, & de facto ſæpe conceditur homini ſenſibus deſtituto, qui nullam proinde ſatisfactionem ponere poteſt.

17. Per illam praxim mox abſolvendi ordo pœnitentiæ eſt inverſus.

Idem, qui præcedentis aſſertionis error. Non invertit ordinem pœnitentiæ praxis mox abſolvendi eos, qui legitimis inſtructi ſunt diſpoſitionibus: ſed praxis abſolvendi eos, qui peccato adhærent, qui Eccleſiæ conſuetudinem carpunt, qui in legitimos paſtores debacchantur, qui tota die veritatem, & charitatem inclamant, & utramque in praxi reſpuunt.

18. Conſuetudo moderna quoad adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ, etiamſi eam plurimorum hominum fulciet authoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Eccleſia non habetur pro uſu, ſed abuſu.

Indicat Sedes Apoſtolica in hujus propoſitionis cenſura, quid habeat pro abuſu, quid pro uſu.

19. Homo debet agere tota vita pœnitentiam pro peccato originali.

Eſt plane falſa: *Contritio*, ait Sanctus Thomas in ſupplem. quæſt. 1 artic. 2. *ſolum de illis peccatis poteſt eſſe, quæ ex duritia noſtræ voluntatis in nos perveniunt, & quia peccatum originale noſtra voluntate non eſt inductum . . . . . ideo de ipſo non poteſt eſſe contritio.* Nec proinde a fortiori pro eo agenda eſt toto vitæ decurſu pœnitentia.

20.

20. Confeſſiones apud Religioſos factæ plerumque vel ſacrilegæ ſunt, vel invalidæ.

Injurioſa eſt Eccleſiæ, quæ alioqui male Religiones inſtituit, male etiam Religioſorum utitur miniſterio. Injurioſa eſt etiam Religioſis, in quibus animam diabolo venditam, & pene omnimodam pietatis, ac ſcientiæ privationem ſupponit. Hujus propoſitionis exceſſum jampridem prædamnavit S. Thomas in Guillelmo de S. Amore, Religioſorum impugnatore.

21. Parochianus poteſt ſuſpicari de Mendicantibus, qui eleemoſynis communibus vivunt, de imponenda nimis levi, & incongrua pœnitentia, ſeu ſatisfactione, ob quæſtum, ſeu lucrum ſubſidii temporalis.

Continet judicium inſigniter temerarium in materia gravi. Eadem de cauſa, eademque temeritate ſuſpicabitur Parochianus, vel de Parocho, quod leviorem imponet pœnitentiam, ne pingui oblatione fruſtretur, vel in Vicariis, aliiſque inferioribus Sacerdotibus, qui per rura vini, & frumenti quæſtum faciunt: non nego quoſdam utrinque eſſe, qui officio ſuo deſint: *Iliacos intra muros peccatur, & extra*. Sed quorumdam vitia corpori toti adſcribenda non ſunt, nec ſi proditor Judas, alii continuo Apoſtoli omnes proditionis erunt redarguendi.

22. Sacrilegi ſunt judicandi, qui jus ad Communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis ſuis pœnitentiam egerint.

Contra aſſumi poteſt illud S. Thomæ 2. 2. quæſt. 10. art. 11. *Eccleſiæ conſuetudo ſemper eſt in omnibus æmulanda*. Eſt autem nunc Eccleſiæ conſuetudo, quod Communio non differatur, donec quis condignam de peccatis ſuis egerit pœnitentiam, ſeu ſatisfactionem; idque nedum pro ſacrilegio habendum ſit, conſonat parabolæ filii prodigi, cui ſincere ad patrem reverſo occiſus eſt in epulum *vitulus ſaginatus*. Nec puto, ait Steyaert, dilata Davidi fuiſſet Euchariſtia, ſi jam inſtituta fuiſſet, donec pœnitentiam omnem ſibi impoſitam ſubiiſſet.

23. Similiter arcendi ſunt a Sacra Communione, quibus nondum ineſt amor Dei puriſſimus, & omnis mixtionis expers.

I nunc, & quære, qui ſacra Euchariſtia reficiantur, quære, inquam, in alio orbe, qui novi figmenti homines habeat: in hac enim peccati terra *in multis offendimus omnes*: non eſt, qui ſæpius non peccet: qui dixerit ſe peccatum non habere, ipſe ſe ſeducit: ergo nullibi, aut fere nullibi eſt amor ille puriſſimus, & omnis mixtionis expers, quem ut prævium ad Euchariſtiæ Sacramentum præparationem requirit præcedens propoſitio. Mundi erant Apoſtoli, quum Chriſti Corpus in ultima Cœna recepere. Quæro, an iis adhuc tam infirmis ineſſet amor omnis mixtionis expers?

24. Oblatio in Templo, quæ fiebat a Beata Virgine Maria in die Purificationis ſuæ per duos pullos columba-

barum, unum in holocauſtum, & alterum pro peccatis, ſufficienter teſtatur, quod indiguerit Purificatione, & quod Filius, qui offerebatur, etiam macula Matris maculatus eſſet, ſecundum verba legis.

Hæc aſſertio, ſi de *macula peccati* intelligatur, non notas meretur, ſed flammas; ſi vero de *macula legali*, falſa etiam eſt, & piarum aurium offenſiva. Non erat partus ille puriſſimus obnoxius legi, nec ex eo quod Chriſtus, & Maria hoc in puncto legem adimpleverint, colligi magis poteſt, eos legem adimplere debuiſſe, quam ex eo, quod Chriſtus Baptiſmum receperit, colligi queat, eum indiguiſſe Baptiſmo. Errorem hujus propoſitionis breviter, & ſolide confutat Angelus ſcholæ ex ipſo Levitici textu c. 12. ubi ea ſolum mulier declaratur immunda, quæ *ſuſcepto ſemine* prolem parit.

25. Dei Patris ſedentis ſimulacrum nefas eſt Chriſtiano in templo collocare.

Refellitur ex hodierna Eccleſiæ praxi, & conſuetudine, quæ, teſte Auguſtino ipſo, cujus authoritate præcipue innituntur propoſitionis hujus Aſſertores, ea quæ ſunt contra rectam fidem, & bonos mores non approbat: nec tacet, nec facit. Sed de his fuſius agunt Theologi in tractatu *de Incarnatione*.

26. Laus, quæ defertur Mariæ, ut Mariæ, vana eſt.

Repugnat D. Thomæ 3. part. quæſt. 25. artic. 5. ad 3. *Beata Virgo*, inquit, *ſecundum ſe ipſam eſt venerationis capax*. Et vero B. Virgo in ſe ipſa, licet non a ſe ipſa, eſt Dei Mater, Virgo Virginum mundiſſima, Creatura omnium poſt ſacram Chriſti humanitatem Sanctiſſima; ergo laus, quæ ei defertur non relative ſolum, ut imaginibus, non ob merum Chriſti contactum, ut vivificæ Cruci, ſed eidem *ſecundum ſeipſam* non eſt vana, ſed pia, & religioſa.

27. Valuit aliquando Baptiſmus ſub hac forma collatus: *In nomine Patris &c.* Prætermiſſis illis, *Ego te baptizo*.

Repugnat D. Thomæ 3. p. quæſt. 66. art. 5. & cæteris ferme, præter Morinum, Theologis. Vide Tractatum *de Baptiſmo*.

28. Valet Baptiſmus collatus a miniſtro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi obſervat, intus vero in corde ſuo apud ſe reſolvit: *Non intendo facere, quod facit Eccleſia*.

Propoſitio hæc, ne ipſis quidem externæ, ut ajunt, intentionis defenſoribus placet, quum juxta eos exterior omnis ritus, & forma Sacramentorum obſervari poſſit, abſque eo quod verum conficiatur Sacramentum; de quo legatur Contenſonius, Juvenin, & P. Serry. Verum ea de re conſulendus Tract. *de Baptiſmo*, præſertim nota ex Tract. de *Synodo Diœceſana* BENEDICTI XIV. deprompta.

29. Futilis, & toties convulſa eſt aſſertio de Pontificis Ro-

Romani ſupra Concilium Œcumenicum authoritate, atque in Fidei quæſtionibus decernendis infallibilitate.

Romanum Pontificem eſſe Petri ſucceſſorem, totius Eccleſiæ caput, ac unitatis centrum omnes Catholici unanimi conſenſu firmiſſime credunt. Eique prærogativam conceſſam eſſe, ne erret in rebus fidei, & qua ſupra Concilium ſit, docet Scriptura, dum ſuper Petrum Eccleſiam fundatam ait, ac Petro privilegium conceſſum, ne ei fides deficeret, & ut contra ipſius definitiones pro regenda Eccleſia, & explicando concredito ſibi fidei depoſito, portæ inferi prævalere non poſſent, ac jus etiam in Fratres, hoc eſt in Epiſcopos omnes, quos in fide confirmare jubetur. Traditio quoque, ac omnes fere Catholici, inter quos Galli etiam Theologi reperiuntur, qui ante annum 1682. ſcripſerunt, hanc in Romano Pontifice prærogativam adſtruunt. Quamobrem omnibus exploratum arbitror, jure fuiſſe illam propoſitionem damnatam; præſertim, ob notam, quam contrariæ inurit ſententiæ temere omnino.

30. Ubi quis invenerit doctrinam in Auguſtino clare fundatam, illam abſolute poteſt tenere, & docere, non reſpiciendo ad ullam Pontificis Bullam.

Repugnat hæc doctrina tum Divi Thomæ 2. 2. quæſt. 10. articul. 12. tum præcipue Auguſtino ipſi: *Hæc*, ait in ſua ad Bonifacium Epiſt. c. 2. *quæ duabus epiſtolis Pelagianorum iſta diſpenſatione reſpondeo, ad tuam potiſſimum dirigere Sanctitatem non tam diſcenda, quam examinanda, & ubi forſitan aliquid diſplicuerit, examinandum conſtitui.* Qui Auguſtinianam doctrinam ſectari profitentur, hoc præclarum Auguſtini factum imitentur.

31. Bulla Urbani VIII. *In Eminenti*, eſt ſubreptitia.

Non alia de cauſa Bullam hanc ſubreptitiam eſſe judicarunt propoſitionis Authores, quam quia Baji, & Janſenii doctrinam condemnat, quod poſteriorum Pontificum conſtitutionibus multo amplius peractum eſt. Has autem ad unam omnes ſubreptitias eſſe, vel etiam obreptitias credant Janſeniani, ſi velint, non credant quotquot ſunt vere Catholici.

Quibus mature conſideratis, idem Sanctiſſimus ſtatuit, & decrevit XXXI. *ſupradictas Propoſitiones, tamquam temerarias, ſcandaloſas, male ſonantes, injurioſas, Hæreſi proximas, hæreſim ſapientes, erroneas, ſchiſmaticas, & hæreticas reſpective eſſe damnandas, & prohibendas, ſicut eas damnat, & prohibet: Itaut quicumque illas aut conjunctim, aut diviſim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis etiam diſputative, publice aut privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, ipſo facto incidat in excommunicationem, a qua non poſſit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente, niſi a pro tempore exiſtente Romano Pontifice, abſolvi.*

In-

Inſuper diſtricte in virtute ſanctæ Obedientiæ, & ſub interminatione Divini Judicii prohibet omnibus Chriſtifidelibus cujuſcumque conditionis, dignitatis, & ſtatus, etiam ſpeciali, & ſpecialiſſima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipſarum ad praxim deducant.

Non intendit Sanctitas Sua per hoc Decretum alias Propoſitiones in majori numero ultra ſupradictas XXXI. *jam exhibitas, & in hoc Decreto non expreſſas, approbare.*

CAPUT XXVI.

Breve Innocentii XII. proſcribentis tres & viginti Theſes, quæ prætextu amoris erga Deum puriſſimi in Galliis docebantur.

INNOCENTIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

Quum alias ad Apoſtolatus noſtri notitiam pervenerit, in lucem prodiiſſe librum quemdam Gallico idiomate editum, cui titulus: Explication des maximes des Saints ſur la vie interieure, par Meſſire François de Salignac Fenelon, Archeveque Duc de Cambray, Precepteur de Monſigneur le Duc de Bourgogne, d'Anjou, & de Berry. A Paris chez Pierre Aubouin, Pierre Emitri, Charles Clouſiers 1697. Ingens vero ſubinde de non ſana libri hujuſmodi doctrina excitatus in Galliis rumor adeo percrebuit, ut opportunam Paſtoralis vigilantiæ noſtræ opem efflagitaverit: Nos autem librum nonnullis ex Venerabilibus Fratribus S. R. E. Cardinalibus, aliiſque in Sacra Theologia Magiſtris, mature, ut rei gravitas poſtulare videbatur, examinandum commiſimus. Porro hi Mandatis noſtris obſequentes, poſtquam in quamplurimis Congregationibus varias propoſitiones ex eodem libro excerptas diuturno, accuratoque examine diſcuſſerant, quid ſuper earum ſingulis ſibi videretur, tam voce, quam ſcripto nobis expoſuerunt. Auditis igitur in pluribus itidem coram Nobis deſuper actis Congregationibus memoratorum Cardinalium, & in Sacra Theologia Magiſtrorum ſententiis; Dominici gregis Nobis ab Æterno Paſtore crediti periculis, quantum nobis ex alto conceditur, occurrere cupientes, motu proprio, ac ex certa ſcientia, & matura deliberatione noſtra, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, librum prædictum ubicumque, & quocumque alio idiomate, ſeu quavis editione, aut verſione hucuſque impreſſum, aut in poſterum imprimendum, quippe ex cujus lectione, & uſu fide-

fideles ſenſim in errores ab Eccleſia Catholica jam damnatos induci poſſent, ac inſuper tanquam continentem propoſitiones, ſive in obvio earum verborum ſenſu, ſive attenta ſententiarum connexione, temerarias, ſcandaloſas, male ſonantes, piarum aurium offenſivas, in praxi pernicioſas, ac etiam erroneas reſpective, tenore præſentium damnamus, & reprobamus, ipſiuſque libri impreſſionem, deſcriptionem, lectionem, retentionem, & uſum omnibus, & ſingulis Chriſtifidelibus etiam ſpecifica, & individua mentione, & expreſſione dignis, ſub pœna excommunicationis per contrafacientes ipſo facto abſque alia declaratione incurrenda, interdicimus, & prohibemus. Volentes, & Apoſtolica authoritate mandantes, ut quicumque ſupradictum librum peneſſe habuerint, illum ſtatim atque præſentes litteræ eis innotuerint, locorum Ordinariis, vel hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus tradere, ac conſignare omnino teneantur. In contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcumque &c. Cæterum propoſitiones in dicto libro contentæ, quas Apoſtolici cenſura judicii, ſicut præmittitur, configendas ducimus, ex Gallico idiomate in latinum verſæ, ſunt tenoris, qui ſequitur, videlicet:

1. Datur habitualis ſtatus amoris Dei, qui eſt charitas pura, & ſine ulla mixtione motivi proprii intereſſe. Neque timor pœnarum, neque deſiderium remunerationum habent amplius in eo partem. Non amatur amplius Deus propter meritum, neque propter perfectionem, neque propter felicitatem in eo amando.

2. In ſtatu vitæ contemplativæ, ſeu unitivæ omittitur omne motivum intereſſatum timoris, & ſpei.

3. Id, quod eſt eſſentiale in directione animæ, eſt non aliud facere, quam ſequi pedetentim gratiam cum infinita patientia, præcautione, & ſubtilitate; Oportet ſe intra hos limites continere, ut ſinatur Deus agere, & nunquam ad purum amorem ducere, niſi quando Deus per unctionem interiorem incipit aperire cor huic verbo, quod adeo durum eſt animabus adhuc ſibimet affixis, & adeo poteſt illas ſcandalizare, aut in perturbationem conjicere.

4. In ſtatu ſanctæ indifferentiæ anima non habet amplius deſideria voluntaria, & deliberata propter ſuum intereſſe, exceptis iis occaſionibus, in quibus toti ſuæ gratiæ fideliter non cooperatur.

5. In eodem ſtatu ſanctæ indifferentiæ nihil nobis, omnia Deo volumus. Nihil volumus, ut ſimus perfecti, & beati propter intereſſe proprium, ſed omnem perfectionem, ac beatitudinem volumus, in quantum Deo placet efficere, ut velimus res iſtas impreſſione ſuæ gratiæ.

6. In hoc ſanctæ indifferentiæ ſtatu nolumus amplius ſalutem, ut ſalutem propriam, ut liberationem æternam, ut mercedem noſtrorum meritorum, ut noſtrum intereſſe omnium maximum, ſed eam volumus voluntate plena,

ut

ut gloriam, & beneplacitum Dei, ut rem, quam ipſe vult, quam nos vult velle propter ipſum.

7. Derelictio non eſt niſi abnegatio, ſeu ſui ipſius renuntiatio, quam Jeſus Chriſtus a nobis in Evangelio requirit, poſtquam externa omnia reliquerimus. Iſta noſtri ipſorum abnegatio non eſt, niſi quoad intereſſe proprium. Extremæ probationes, in quibus hæc abnegatio, ſeu ſui ipſius derelictio exerceri debet, ſunt tentationes, quibus Deus æmulator vult purgare amorem, nullum ei oſtendendo perfugium, neque ullam ſpem quoad ſuum intereſſe proprium, etiam æternum.

8. Omnia ſacrificia, quæ fieri ſolent ab animabus quam maxime diſintereſſatis circa earum æternam beatitudinem, ſunt conditionalia. Sed hoc ſacrificium non poteſt eſſe abſolutum in ſtatu ordinario. In uno extremarum probationum caſu hoc ſacrificium fit aliquomodo abſolutum.

9. In extremis probationibus poteſt animæ invincibiliter perſuaſum eſſe perſuaſione reflexa, quæ non eſt intimus conſcientiæ fundus, ſe juſte reprobatam eſſe a Deo.

10. Tunc anima diviſa a ſemetipſa expirat cum Chriſto in Cruce dicens: *Deus, Deus meus, ut quid dereliquiſti me?* In hac involuntaria impreſſione deſperationis conficit ſacrificium abſolutum ſui intereſſe proprii quoad æternitatem.

11. In hoc ſtatu anima amittit omnem ſpem ſui proprii intereſſe, ſed nunquam amittit in parte ſuperiori, ideſt in ſuis actibus directis, & intimis ſpem perfectam, quæ eſt deſiderium diſintereſſatum promiſſionum.

12. Director tunc poteſt huic animæ permittere, ut ſimpliciter acquieſcat jacturæ ſui proprii intereſſe, & juſtæ condemnationi, quam ſibi a Deo indictam credit.

13. Inferior Chriſti pars in Cruce non communicavit ſuperiori ſuas involuntarias perturbationes.

14. In extremis probationibus pro purificatione amoris fit quædam ſeparatio partis ſuperioris animæ ab inferiori. In iſta ſeparatione actus partis inferioris manant ex omni cæca, & involuntaria perturbatione: Nam totum, quod eſt voluntarium, & intellectuale, eſt partis ſuperioris.

15. Meditatio conſtat diſcurſivis actibus qui a ſe invicem facile diſtinguuntur. Iſta compoſitio actuum diſcurſivorum, & reflexorum eſt propria exercitatio amoris intereſſati.

16. Datur ſtatus contemplationis adeo ſublimis, adeoque perfectæ, ut fiat ſpiritualis, ita ut quoties anima actu orat, ſua oratio ſit contemplativa, non diſcurſiva. Tunc non amplius indiget redire ad meditationem, ejuſque actus methodicos.

17. Animæ contemplativæ privantur intuitu diſtincto, ſenſibili, & reflexo Jeſu Chriſti duobus temporibus diverſis; Primo in fervore naſcente earum contemplationis:

nis; Secundo anima amittit intuitum Jeſu Chriſti in extremis probationibus.

18. In ſtatu paſſivo exercentur omnes virtutes diſtinƈte, non cogitando, quod ſint virtutes; quolibet momento aliud non cogitatur, quam facere id, quod Deus vult, & amor zelotypus ſimul efficit, ne quis amplius ſibi virtutem velit, nec unquam ſit adeo virtute præditus, quam quum virtuti amplius affixus non eſt.

19. Poteſt dici in hoc ſenſu, quod anima paſſiva, & diſintereſſata nec ipſum amorem vult amplius, quatenus eſt ſua perfeƈtio, & ſua felicitas, ſed ſolum quatenus eſt id, quod Deus a nobis vult.

20. In confitendo debent animæ transformatæ ſua peccata deteſtari, & condemnare ſe, & deſiderare remiſſionem ſuorum peccatorum, non ut propriam purificationem, & liberationem, ſed ut rem, quam Deus vult, & vult nos velle propter ſuam gloriam.

21. Sanƈti myſtici excluſerunt a ſtatu animarum transformatarum exercitationes virtutum.

22. Quamvis hæc doƈtrina (de puro amore) eſſet pura, & ſimplex perfeƈtio Evangelica in univerſa traditione deſignata, antiqui Paſtores non proponebant paſſim multitudini juſtorum, niſi exercitationem amoris intereſſati eorum gratiæ proportionatam.

23. Purus amor ipſe ſolus conſtituit totam vitam interiorem, & tunc evadit unicum principium, & unicum motivum omnium aƈtuum, qui deliberati, & meritorii ſunt.

Non intendimus tamen per expreſſam propoſitionum hujuſmodi reprobationem alia in eodem libro contenta ullatenus approbare. Ut autem eædem præſentes litteræ omnibus facilius innoteſcant, nec quiſquam illarum ignorantiam valeat allegare, volumus pariter, & authoritate præfata decernimus, ut illæ ad valvas Baſilicæ Principis Apoſtolorum, ac Cancellariæ Apoſtolicæ, necnon Curiæ Generalis in Monte Citatorio, & in Acie Campi Floræ de Urbe per aliquem ex Curſoribus noſtris, ut moris eſt, publicentur, illarumque exempla ibidem affixa relinquantur; ita ut ſic publicatæ omnes, & ſingulos, quos concernunt, perinde afficiant, ac ſi unicuique illorum perſonaliter notificatæ, & intimatæ fuiſſent; Utque ipſarum præſentium litterarum tranſumptis, ſeu exemplis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides tam in judicio, quam extra illud ubique locorum habeatur, quæ ipſis præſentibus haberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Datum Romæ apud Sanƈtam Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris die XII. *Martii* MDCXCIX. *Pontificatus noſtri Anno* VIII.

En totum ſyſtema Illuſtriſſimi Archipræſulis, qui accepta Romani Pontificis Conſtitutione, cathedram ſtatim conſcendit; populo ſuo, a quo tenera Charitate dili-

ge-

gebatur, prohibuit, ne quis deinceps librum ſuum vel legeret, vel retineret apud ſe; & coram multitudine in lacrymas, & ſingultus erumpente, librum eumdem eo prorſus modo reprobavit, quo ab Apoſtolica Sede reprobarus erat.

Syſtematis hujus errores ſunt duo præcipui, alter, quod non poſſibilis ſolummodo ſit, ſed & de facto exiſtat habitualis ſtatus Charitatis puræ, in quo nullam amplius partem habeant timor pœnarum, & deſiderium remunerationis; adeo ut anima nihil ſibi velit, nequidem perfectionem, & Beatitudinem ſuam. Alter, quod *animæ invincibiliter perſuaſum eſſe poſſit perſuaſione reflexa ſe juſte reprobatam eſſe a Deo; unde ei tunc permittere poreſt Director, ut ſimpliciter acquieſcat juſtæ condemnationi, quam ſibi a Deo inflictam credit.*

Primum caput ex profeſſo confutavimus, ubi *de Spe* ſect. 4. punct. 2. concl. 3. Secundi capitis error hinc patet, quod *perſuaſio reprobationis adverſatur Spei; porro Spes in ſtatu viæ prorſus neceſſaria eſt, eaque adveniente Charitate perfectior redditur, quia de amicis maxime ſperamus*, ait. S. Thomas 2. 2. quæſt. 17. artic. 8. Hinc juxta Sanctum Doctorem quæſt. 23. de veritate artic. 8. ad 2. *Si alicui talis revelatio* de futura ſui reprobatione *fieret, deberet intelligi non ſecundum modum propheriæ prædeſtinationis, vel præſcientiæ, ſed per modum propheriæ comminationis, quæ intelligitur ſuppoſita conditione meritorum.* Non poſſet igitur Director animæ huic permittere, ut ſimpliciter acquieſcat *jacturæ ſui proprii intereſſe, & juſtæ condemnationis.* Et vero poſita hac in propriam reprobationem conſenſione, anima pro æterna ſua ſalute nec deberet, nec poſſet orare: atque id falſum eſſe liquet ex iis, quæ contra Myſticos diximus Tom. 1. ubi *de Oratione* cap. 2. art. 7.

Plus adhuc erroris habet, quod ſtatuit Illuſtriſſimus Author prop. x xIII. & xIV. ibi enim deſperatio nomine ſacrificii commendatur. Male involuntariæ perturbationes attribuuntur Chriſto, qui tantum voluit, & non ultra paſſus eſt, ut cum Scripturis docet Sanctus Thom. 3. par. quæſt. 47. art. 1. Male pars inferior a partis ſuperioris regimine quaſi avulſa exhibetur, ita ut actus partis inferioris *in anima probata* prorſus cæci ſint, & involuntarii. Certe ſi ſuperior pars non invigilet actibus potentiarum inferiorum, ii in peccatum animæ imputabuntur, ut docet S. Th. 1. 2. q. 174. art. 3. ad 2., qui ſecus ſenſerit, viam ſternet ſibi ad periculoſiora quæque Molinoſi commenta, a quibus tamen procul abſuit piiſſimus Archipræſul Cameracenſis.

C A P U T XXVIII.

*Recenſentur quinque Janſenii Propoſitiones cum Cenſura eiſdem affixa in Conſt. Innoc. X. Cum oc*caſione.

1. JAnſenii propoſitio eſt; Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis volentibus, & conantibus ſecundum præſentes, quas habent vires, ſunt impoſſibilia; deeſt quoque illis Gratia, qua poſſibilia fiant. Hæc declaratur temeraria, impia, blaſphema, & hæretica.

2. Interiori Gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur. Hæc declaratur hæretica.

3. Ad merendum, & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ, non requiritur in homine libertas a neceſſitate, ſed ſufficit libertas a coactione. Hæc damnatur ut hæretica.

4 Semipelagiani admittebant prævenientis Gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium fidei, & in hoc errant Hæretici, quod vellent eam Gratiam talem eſſe, cui poſſit humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare. Hæc quoque declaratur hæretica.

5. Semipelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe. Hæc falſa, temeraria, ſcandaloſa, & intellecta eo ſenſu, ut Chriſtus pro ſalute tantum prædeſtinatorum mortuus ſit, impia quoque, blaſphema, contumelioſa, divinæ pietati derogans, & hæretica declaratur.

C A P U T XXIX.

Recenſentur Queſnelli Propoſitiones damnatæ a Clemente XI. in Conſtitutione Unigenitus.

1. QUid aliud remanet animæ, quæ Deum, atque ipſius gratiam amiſit, niſi peccatum, & peccati conſecutiones, ſuperba paupertas, & ſegnis indigentia, hoc eſt generalis impotentia ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bonum?

2. Jeſu Chriſti gratia, principium efficax boni cujuſcumque generis, neceſſaria eſt ad omne opus bonum, abſque illa non ſolum nihil fit, ſed nec fieri poteſt.

3. In vanum, Domine, præcipis, ſi tu ipſe non das, quod præcipis.

4. Ita, Domine, omnia poſſibilia ſunt ei, cui omnia poſſibilia facis, eadem operando in illo.

5. Quando Deus non emollit cor per interiorem unctionem gratiæ ſuæ, exhortationes, & gratiæ exteriores non inſerviunt, niſi ad illud magis obdurandum.

6. Diſcrimen inter Fœdus Judaicum, & Chriſtianum eſt, quod in illo Deus exigit fugam peccati, & implemen-

mentum legis a peccatore, relinquendo illum in ſua impotentia; in iſto vero Deus peccatori dat, quod jubet, illum ſua gratia purificando.

7. Quæ utilitas pro homine in veteri fœdere, in quo Deus illum reliquit ejus propriæ infirmitati, imponendo ipſi ſuam legem? Quæ vero facilitas non eſt admitti ad fœdus, in quo Deus nobis donat, quod petit a nobis?

8. Nos non pertinemus ad novum fœdus, niſi in quantum participes ſumus ipſius novæ gratiæ, quæ operatur in nobis id, quod Deus nobis præcipit.

9. Gratia Chriſti eſt gratia ſuprema, ſine qua confiteri Chriſtum nunquam poſſumus, & cum qua nunquam illum abnegamus.

10. Gratia eſt operatio manus Omnipotentis Dei, quam nihil impedire poteſt, aut retardare.

11. Gratia non eſt aliud, quam voluntas Omnipotentis Dei jubentis, & facientis quod jubet.

12. Quando Deus vult ſalvare animam, quocumque tempore, quocumque loco effectus indubitabilis ſequitur voluntatem Dei.

13. Quando Deus vult animam ſalvam facere, & eam tangit interiori gratiæ ſuæ manu, nulla voluntas humana ei reſiſtit.

14. Quantumcumque remotus a ſalute ſit peccator obſtinatus, quando Jeſus ſe ei videndum exhibet lumine ſalutari ſuæ gratiæ, oportet, ut ſe dedat, accurrat, ſeſe humiliet, & adoret Salvatorem ſuum.

15. Quando Deus mandatum ſuum, & ſuam æternam locutionem comitatur unctione ſui Spiritus, & interiori vi gratiæ ſuæ, operatur illa in corde obedientiam, quam petit.

16 Nullæ ſunt illecebræ, quæ non cedant illecebris gratiæ, quia nihil reſiſtit Omnipotenti.

17. Gratia eſt vox illa Patris, quæ homines interius docet, ac eos venire facit ad Jeſum Chriſtum; quicumque ad eum non venit, poſtquam audivit vocem exteriorem Filii, nullatenus eſt doctus a Patre.

18. Semen verbi, quod manus Dei irrigat, ſemper affert fructum ſuum.

19. Dei gratia nihil aliud eſt, quam ejus omnipotens voluntas: hæc eſt idea, quam Deus ipſe nobis tradidit in omnibus ſuis ſcripturis.

20. Vera gratiæ idea eſt, quod Deus vult ſibi a nobis obediri, & obeditur; imperat, & omnia fiunt; loquitur tamquam Dominus, & omnia ſibi ſubmiſſa ſunt.

21. Gratia Jeſu Chriſti eſt gratia fortis, potens, ſuprema, invincibilis, utpote quæ eſt operatio voluntatis omnipotentis, ſequela, & imitatio operationis Dei incarnantis, & reſuſcitantis Filium ſuum.

22. Concordia omnipotentis operationis Dei in corde hominis, cum libero ipſius voluntatis conſenſu, demonſtratur illico nobis in Incarnatione, veluti in fonte, at-

O 2 que

que Archetypo omnium aliarum operationum miſericordiæ, & gratiæ, quæ omnes ita gratuitæ, atque ita dependentes a Deo ſunt, ſicut ipſa originalis operatio.

23. Deus ipſe nobis ideam tradidit omnipotentis operationis ſuæ gratiæ, eam ſignificans per illam, quæ creaturas e nihilo producit, & mortuis reddit vitam.

24. Juſta idea, quam Centurio habet de Omnipotentia Dei, & Jeſu Chriſti in ſanandis corporibus ſolo motu ſuæ voluntatis, eſt imago ideæ, quæ haberi debet de Omnipotentia ſuæ Gratiæ in ſanandis animabus a cupiditate.

25. Deus illuminat animam, & eam ſanat, æque ac corpus ſola ſua voluntate; jubet, & ipſi obtemperatur.

26. Nullæ dantur gratiæ niſi per Fidem.

27. Fides eſt prima gratia, & fons omnium aliarum.

28. Prima gratia, quam Deus concedit peccatori, eſt peccatorum remiſſio.

29. Extra Eccleſiam nulla conceditur gratia.

30. Omnes, quos Deus vult ſalvare per Chriſtum, ſalvantur infallibiliter.

31. Deſideria Chriſti ſemper habent ſuum effectum, pacem intimo cordium infert, quando eis illam optat.

32. Jeſus Chriſtus ſe morti tradidit ad liberandum pro ſemper ſuo ſanguine Primogenitos, ideſt Electos, de manu Angeli exterminatoris.

33. Proh quantum oportet bonis terrenis, & ſibimetipſis renunciaſſe, ad hoc, ut quis fiduciam habeat ſibi, ut ita dicam, appropriandi Chriſtum Jeſum, ejus amorem, mortem, & myſteria, ut facit Sanctus Paulus dicens: *Qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me.*

34. Gratia Adami non producebat niſi merita humana.

35. Gratia Adami eſt ſequela creationis, & erat debita naturæ ſanæ, & integræ.

36. Differentia eſſentialis inter gratiam Adami, & ſtatus innocentiæ, ac gratiam Chriſtianam eſt, quod primam unuſquiſque in propria perſona recepiſſet; iſta vero non recipitur, niſi in perſona Jeſu Chriſti reſuſcitati, cui nos uniti ſumus.

37. Gratia Adami, ſanctificando illum in ſemetipſo, erat illi proportionata; Gratia Chriſtiana nos ſanctificando in Jeſu Chriſto, eſt omnipotens, & digna Filio Dei.

38. Peccator non eſt liber, niſi ad malum ſine gratia Liberatoris.

39. Voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, niſi ad aberrandum; eſt capax omnis mali, & incapax ad omne bonum.

40. Sine gratia nihil amare poſſumus, niſi ad noſtram condemnationem.

41. Omnis cognitio Dei, etiam naturalis, etiam in Philoſophis Ethnicis, non poteſt venire niſi a Deo, & ſine gratia non producit niſi præſumptionem, vanitatem, &

& oppoſitionem ad ipſum Deum, loco affectuum, adorationis, gratitudinis, & amoris.

42. Sola gratia Chriſti reddit hominem aptum ad Sacrificium Fidei; ſine hoc nihil, niſi impuritas, nihil niſi indignitas.

43. Primus effectus gratiæ baptiſmalis eſt facere, ut moriamur peccato: adeo ut ſpiritus, cor, ſenſus non habeant plus vitæ pro peccato, quam homo mortuus habeat pro rebus mundi.

44. Non ſunt, niſi duo amores, unde volitiones, & actiones omnes noſtræ naſcuntur: Amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur, & Amor, quo nos ipſos, ac mundum diligimus, qui quod ad Deum referendum eſt, non refert, & propter hoc ipſum fit malus.

45. Amore Dei in corde Peccatorum non amplius regnante, neceſſe eſt, ut in eo carnalis regnet cupiditas, omneſque actiones ejus corrumpat.

46. Cupiditas, aut Charitas uſum ſenſuum bonum, vel malum faciunt.

47. Obedientia legis profluere debet ex fonte, & hic fons eſt Charitas. Quando Dei Amor eſt illius principium interius, & Dei gloria ejus finis, tunc purum eſt, quod apparet exterius; alioquin non eſt, niſi hypocriſis, aut falſa juſtitia.

48. Quid aliud eſſe poſſumus, niſi tenebræ, niſi aberratio, & niſi peccatum ſine Fidei lumine, ſine Chriſto, & ſine Charitate?

49. Ut nullum peccatum eſt ſine amore noſtri, ita nullum eſt opus bonum ſine Amore Dei.

50. Fruſtra clamamus ad Deum, Pater mi, ſi ſpiritus Charitatis non eſt ille, qui clamat.

51. Fides juſtificat, quando operatur, ſed ipſa non operatur, niſi per Charitatem.

52. Omnia alia ſalutis remedia continentur in fide, tanquam in ſuo germine, & ſemine; ſed hæc fides non eſt abſque amore, & fiducia.

53. Sola Charitas Chriſtiano modo facit (actiones Chriſtianas) per relationem ad Deum, & Jeſum Chriſtum.

54. Sola Charitas eſt, quæ Deo loquitur, eam ſolam Deus audit.

55. Deus non coronat niſi Charitatem; qui currit ex alio impulſu, & ex alio motivo, in vanum currit.

56. Deus non remunerat niſi Charitatem, quoniam Charitas ſola Deum honorat.

57. Totum deeſt Peccatori, quando ei deeſt Spes, & non eſt Spes in Deo, ubi non eſt Amor Dei.

58. Nec Deus eſt, nec Religio, ubi non eſt Charitas.

59. Oratio impiorum eſt novum peccatum, & quod Deus illis concedit, eſt novum in eos judicium.

60. Si ſolus ſupplicii timor animat pœnitentiam, quo hæc eſt magis violenta, eo magis ducit ad deſperationem.

61. Timor nonniſi manum cohibet, cor autem tamdiu peccato addicitur, quamdiu ab amore juſtitiæ non ducitur.

62. Qui a malo non abſtinet, niſi timore pœnæ, illud committit in corde ſuo, & jam eſt reus coram Deo.

63. Baptizatus adhuc eſt ſub lege, ſicut Judæus, ſi legem non adimpleat, aut adimpleat ex ſolo timore.

64. Sub maledicto legis nunquam fit bonum, quia peccatur ſive faciendo malum, ſive illud non niſi ob timorem evitando.

65. Moyſes, Prophetæ, Sacerdotes, & Doctores Legis mortui ſunt, abſque eo, quod ullum Deo dederint filium; quum non effecerint niſi mancipia per timorem.

66. Qui vult Deo appropinquare, nec debet ad ipſum venire cum brutalibus paſſionibus, neque adduci per inſtinctum naturalem, aut per timorem, ſicuti beſtiæ, ſed per fidem, & per amorem, ſicuti filii.

67. Timor ſervilis non ſibi repræſentat Deum, niſi ut Dominum durum, imperioſum, injuſtum, intractabilem.

68. Dei bonitas abbreviavit viam ſalutis claudendo totum in Fide, & precibus.

69. Fides, uſus, augmentum, & præmium Fidei totum eſt donum puræ libertatis Dei.

70. Numquam Deus affligit innocentes, & afflictiones ſemper ſerviunt vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum Peccatorem.

71. Homo ob ſui conſervationem poteſt ſe diſpenſare ab ea lege, quam Deus condidit propter ejus utilitatem.

72. Nota Eccleſiæ Chriſtianæ eſt, quod ſit Catholica: comprehendens & omnes Angelos Cæli, & omnes electos, & juſtos terræ, & omnium ſæculorum.

73. Quid eſt Eccleſia, niſi cœtus filiorum Dei manentium in ejus ſinu, adoptatorum in Chriſto, ſubſiſtentium in ejus perſona, redemptorum ejus ſanguine, viventium ejus ſpiritu, agentium per ejus gratiam, & expectantium gratiam futuri ſæculi?

74. Eccleſia, ſive integer Chriſtus, Incarnatum Verbum habetur Caput, omnes vero Sancti ut membra.

75. Eccleſia eſt unus ſolus homo, compoſitus ex pluribus membris, quorum Chriſtus eſt Caput, vita, ſubſiſtentia, & perſona: Unus ſolus Chriſtus compoſitus ex pluribus Sanctis, quorum eſt Sanctificator.

76. Nihil ſpecioſius Eccleſia Dei, quia omnes Electi, & Juſti omnium ſæculorum illam componunt.

77. Qui non ducit vitam dignam Filio Dei, & membro Chriſti, ceſſat interius habere Deum pro Patre, & Chriſtum pro Capite.

78. Separatur quis a populo Electo, cujus figura fuit populus Judaicus, & Caput eſt Jeſus Chriſtus, tam non vivendo ſecundum Evangelium, quam non credendo Evangelio.

79.

79. Utile, & neceſſarium eſt omni tempore, omni loco, & omni perſonarum genere ſtudere, & cognoſcere ſpiritum, pietatem, & myſteria Sacræ Scripturæ.

80. Lectio Sacræ Scripturæ eſt pro omnibus.

81. Obſcuritas Sancti verbi Dei non eſt Laicis ratio diſpenſandi ſe ipſos ab ejus lectione.

82. Dies Dominicus a Chriſtianis debet ſanctificari lectionibus pietatis, & ſuper omnia Sanctarum Scripturarum. Damnoſum eſt velle Chriſtianum ab hac lectione retrahere.

83. Eſt illuſio ſibi perſuadere, quod notitia Myſteriorum Religionis non debeat communicari fœminis lectione Sacrorum librorum. Non ex fœminarum ſimplicitate, ſed ex ſuperba virorum ſcientia ortus eſt Scripturarum abuſus, & natæ ſunt hæreſes.

84. Abripere e Chriſtianorum manibus Novum Teſtamentum, ſeu eis illud clauſum tenere, auferendo eis modum illud intelligendi, eſt illis Chriſti os obturare.

85. Interdicere Chriſtianis lectionem Sacræ Scripturæ, præſertim Evangelii, eſt interdicere uſum luminis filiis lucis, & facere ut patiantur ſpeciem quamdam excommunicationis.

86. Eripere ſimplici populo hoc ſolatium jungendi vocem ſuam voci totius Eccleſiæ, eſt uſus contrarius praxi Apoſtolicæ, & intentioni Dei.

87. Modus plenus ſapientia, lumine, & Charitate eſt, dare animabus tempus portandi cum humilitate, & ſentiendi ſtatum peccati, petendi ſpiritum pœnitentiæ, & contritionis, & incipiendi ad minus ſatisfacere juſtitiæ Dei, antequam reconcilientur.

88. Ignoramus quid ſit peccatum, & vera pœnitentia, quando volumus ſtatim reſtitui poſſeſſioni bonorum illorum, quibus nos peccatum ſpoliavit, & detrectamus ſeparationis illius ferre confuſionem.

89. Quartus decimus gradus converſionis peccatoris eſt, quod quum ſit jam reconciliatus, habet jus aſſiſtendi ſacrificio Eccleſiæ.

90. Eccleſia Authoritatem excommunicandi habet, ut eam exerceat per primos Paſtores de conſenſu ſaltem præſumpto totius Corporis.

91. Excommunicationis injuſtæ metus nunquam debet nos impedire ab implendo debito noſtro. Nunquam eximus ab Eccleſia, etiam quando hominum nequitia videmur ab ea expulſi, quando Deo, Jeſu Chriſto, atque ipſi Eccleſiæ per Charitatem affixi ſumus.

92. Pati potius in pace excommunicationem, & anathema injuſtum, quam prodere veritatem, eſt imitari Sanctum Paulum: tantum abeſt, ut ſit erigere ſe contra Authoritatem, aut ſcindere unitatem.

93. Jeſus quandoque ſanat vulnera, quæ præceps Primorum Paſtorum feſtinatio infligit ſine ipſius mandato; Jeſus reſtituit, quod ipſi inconſiderato zelo reſcindunt.

94. Nihil pejorem de Eccleſia opinionem ingerit ejus inimicis, quam videre illic dominatum exerceri ſupra fidem fidelium, & foveri diviſiones propter res, quæ nec fidem lædunt, nec mores.

95. Veritates eo devenerunt, ut ſint lingua peregrina quaſi plerîſque Chriſtianis, & modus eas prædicandi eſt veluti idioma incognitum; adeo remotus eſt a ſimplicitate Apoſtolorum, & ſupra communem captum fidelium; Neque ſatis advertitur, quod hic effectus ſit unus ex ſignis maxime ſenſibilibus ſenectutis Eccleſiæ, & iræ Dei in filios ſuos.

96. Deus permittit, ut omnes Poteſtates ſint contrariæ Prædicationibus veritatis, ut ejus victoria attribui non poſſit niſi Divinæ gratiæ.

97. Nimis ſæpe contingit, membra illa, quæ magis ſancta, ac magis ſtricte unita Eccleſiæ ſunt, reſpici, atque tractari tanquam indigna, ut ſint in Eccleſia, vel tanquam ab ea ſeparata: ſed Juſtus vivit ex Fide, & non ex opinione hominum.

98. Status perſecutionis, & pœnarum, quas quis tolerat, tanquam Hæreticus, flagitioſus, & impius, ultima plerumque probatio eſt, & maxime meritoria, utpote quæ facit hominem magis conformem Jeſu Chriſto.

99. Pervicacia, præventio, obſtinatio in nolendo, aut aliquid examinare, aut agnoſcere ſe fuiſſe deceptum, mutant quotidie quoad multos in odorem mortis id, quod Deus in ſua Eccleſia poſuit, ut in ea eſſet odor vitæ, v. gr. bonos libros, inſtructiones, ſancta exempla, &c.

100. Tempus deplorabile, quo creditur honorari Deus perſequendo veritatem, ejuſque diſcipulos. Tempus hoc advenit.... Haberi, & tractari a Religionis Miniſtris, tamquam impium, & indignum omni commercio cum Deo, tamquam membrum putridum, capax corrumpendi omnia in ſocietate Sanctorum, eſt hominibus piis morte corporis mors terribilior. Fruſtra quis ſibi blanditur de ſuarum intentionum puritate, & zelo quodam Religionis; perſequendo flamma, ferroque viros probos, ſi propria paſſione eſt excæcatus, aut abreptus aliena, propterea quod nihil vult examinare. Frequenter credimus ſacrificare Deo impium, & ſacrificamus diabolo Dei ſervum.

101. Nihil ſpiritui Dei, & Doctrinæ Jeſu Chriſti magis opponitur, quam communia latere juramenta in Eccleſia; quia hoc eſt multiplicare occaſiones pejerandi, laqueos tendere infirmis, & idiotis, & efficere ut nomen, & veritas Dei aliquando deſerviant conſilio impiorum.

CA-

CAPUT XXX.

Recenſetur Conſtitutio BENEDICTI XIV. quo damnantur quinque de Duello Propoſitiones, & novæ pœnæ in duellantes decernuntur.

BENEDICTUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

DEteſtabilem, ac Divina, naturalique lege damnatum Duellorum abuſum, a barbaris gentibus, atque ſuperſtitioſis, non ſine ingenti corporum, animarumque clade, in Criſtianam Rempublicam authore diabolu invectum, quum ſemper execrata ſit, atque improbarit Eccleſia, tum præcipuo in eam curam ſtudio, vigilantia, ac zelo incubuerunt Romani Pontifices, ut a Fidelium cœtu longiſſime arceretur. Nam ut antiquiora mittamus Prædeceſſorum Noſtrorum Nicolai I. Cæleſtini III. Innocentii II. Eugenii III. Alexandri III. Innocentii IV. adverſus ſingulares pugnas decreta, extant recentiores Apoſtolicæ Sedis Conſtitutiones, quibus Romani Pontifices Julius II. Leo X. Clemens VII. ac demum Pius IV. graviſſimas pœnas antea ſtatutas confirmarunt, aliaque de novo addiderunt contra duellantes ex quacumque cauſa, etiam per ſæculares Regionum, aut Locorum leges forſan permiſſa, adjecta infamia, bonorumque proſcriptione etiam adverſus complices, ac participes, & qualemcumque operam iiſdem præbentes.

Tridentina vero Synodus latam in eos excommunicationem extendit ad Imperatores, & Reges, Duces, ac Principes, cæteroſque Dominos temporales, ſi locum ad Monomachiam in terris ſuis conceſſerint, ac juriſdictione, & dominio loci, in quo duellum fieri permiſerint, quem ab Eccleſia obtineant, eo ipſo privatos declaravit. Committentes vero pugnam, eorumque Patrinos excommunicationis, ac omnium bonorum proſcriptionis, necnon perpetuæ infamiæ pœnam incurrere ſtatuit; & ſi ipſo conflictu deceſſerint, Eccleſiaſtica ſepultura perpetuo carituros decrevit.

Quum vero præfatis ſaluberrimis legibus judicialium dumtaxat, ac ſolemnia duella comprehenſa, ac proſcripta viderentur, piæ memoriæ Prædeceſſor noſter Gregorius Papa XIII. hujuſmodi pœnas adverſus eos omnes extendit, qui nedum publice, ſed etiam privatim ex condicto, ſtatuto tempore, & loco Monomachiam commiſerint, etiam ſi nulli Patrini, ſociive ad id vocati fuerint, nec loci ſecuritas habita, nullæve provocatoriæ litteræ, aut denuntiationis chartulæ præceſſerint.

Denique felicis recordationis Clemens Papa VIII. Præ-
deceſſor Noſter, Apoſtolicas Romanorum ante ſe Pontifi-
cum leges omnes, & pœnas in eis ſtatutas, ſua Conſti-
tutione, quæ incipit Illius vices, *data* XVI. *Kal. Se-*
ptembris anno MDXCII. *diſerte complexus, eaſdem exten-*
dit ad omnes non ſolum duello certantes, ſed etiam pro-
vocantes, ſuadentes, equos, arma, commeatus præben-
tes, comitantes; chartulas, libellos, manifeſta mitten-
tes, ſcribentes, vel divulgantes, aut quomodolibet circa
iſta cooperantes, ſocios, Patrinos, de induſtria ſpectato-
res, fautores, criminis demum participes, illudque per-
mittentes, vel quantum in ipſis eſt, & non prohibentes,
ac delinquentibus veniam, & impunitatem concedentes,
quique ſe prædictis quodammodo immiſcuerint, etiamſi
neque pugnæ effectus, neque acceſſus ad locum ſit ſub-
ſequutus.

His tam ſapienter, tam aperte, atque perſpicue ab Ec-
cleſia, & ab Apoſtolica Sede conſtitutis, dubitari jam
nullo modo poſſe videbatur, quin duella omnia, tam pu-
blica, quam privata, & naturali, & Divino, & Eccle-
ſiaſtico jure prorſus illicita, vetita, atque damnata cen-
ſeri deberent; Sed nonnulli earum Legum interpretes,
per benignitatis ſpeciem humanis, pravisque cupiditati-
bus plus æquo faventes, Apoſtolicas Sanctiones ad cor-
rupta hominum judicia inflectentes, ac temperantes, li-
cere docuerunt Viro Equeſtri duellum acceptare, ne ti-
miditatis notam apud alios incurrat. Fas eſſe defenſio-
ne occiſiva vel ipſis Clericis, ac Religioſis, tueri hono-
rem, dum alia declinandæ calumniæ via non ſuppetat;
propulſare damna, quæ ex iniqua Judicis ſententia certo
imminent; defendere non ſolum quæ poſſidemus, ſed et-
iam ea, ad quæ jus inchoatum habemus, dum alia via
id aſſequi non valeamus: *Quas quidem aſſertiones duel-*
lis faventes, Apoſtolica Sedes cenſura notavit, rejecit,
proſcripſit.

Et nihilominus extiterunt quam proxime recentiores
alii, qui etſi Duella, vel odii, vel vindictæ, vel hono-
ris tuendi cauſa, vel levioris momenti res, fortunaſque
ſervandi, fateantur illicita; aliis tamen in circumſtan-
tiis, & caſibus, vel amittendi Officii, & ſuſtentatio-
nis; vel denegatæ ſibi a Magiſtratu juſtitiæ, defenſio-
nis innoxiæ titulo, ea licere pronunciant. Laxas, &
periculi plenas opiniones hujuſmodi, ex vulgatis eorum
libris ad Nos delatas, ubi primum accepimus, earum e-
xamen nonnullis ex venerabilibus fratribus Noſtris S. R.
E. Cardinalibus, & quibuſdam Dilectis Filiis Sacræ
Theologiæ Magiſtris ſpecialiter ad id per Nos deputatis,
commiſimus, qui re mature diſcuſſa, latis coram Nobis
tum voce, tum ſcripto ſuffragiis, infraſcriptas Propoſi-
tiones cenſura, & proſcriptione dignas exiſtimarunt.

1. Vir militaris, qui niſi offerat, vel acceptet duellum,
tamquam formidoloſus, timidus, abjectus, & ad Officia
mi-

militaria ineptus haberetur; indeque officio, quo ſe ſuoſque ſuſtentat, privaretur; vel promotionis, alias ſibi debitæ, ac promeritæ, ſpe perpetua carere deberet, culpa & pœna vacaret, ſive offerat, ſive acceptet duellum.

2. Excuſari poſſunt etiam, honoris tuendi, vel humanæ vilipenſionis vitandæ gratia duellum acceptantes, vel ad illud provocantes, quando certo ſciunt pugnam non eſſe ſecuturam, utpote ab aliis impediendam.

3. Non incurrit in Eccleſiaſticas pœnas ab Eccleſia contra duellantes latas Dux, vel Officialis Militiæ, acceptans duellum, ex gravi metu amiſſionis famæ, & officii.

4. Licitum eſt, in ſtatu hominis naturali, acceptare, & offerre duellum ad ſervandas cum honore fortunas, quando alio remedio earum jactura propulſari nequit.

5. Aſſerta licentia pro ſtatu naturali applicari etiam poteſt ſtatui Civitatis male ordinatæ, in qua nimirum, vel negligentia, vel malitia Magiſtratus juſtitia aperte denegatur.

Auditis itaque ſuper unaquaque earum Propoſitionum dictorum Cardinalium, & Conſultorum judiciis, atque omnibus rite, & mature conſideratis, Nos ipſas, præſentium litterarum tenore, & Apoſtolica Authoritate, tamquam falſas, ſcandaloſas, ac pernicioſas, rejicimus, damnamus, ac probibemus, itaut quicumque illas aut conjunctim, aut diviſim docuerit, defenderit, ediderit, aut de iis, etiam diſputandi gratia, publice, aut privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, ipſo facto incidat in excommunicationem, a qua non poſſit (præterquam in mortis articulo) ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente, niſi ab exiſtente pro tempore Romano Pontifice abſolvi.

Inſuper diſtricte, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub interminatione Divini Judicii, probibemus omnibus Chriſtifidelibus cujuſcumque conditionis, dignitatis, & ſtatus, etiam ſpeciali, & ſpecialiſſima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipſarum ad praxim deducant.

Jam vero ut exitioſam duellorum licentiam, in Chriſtiana, ac præſertim militari Republica, non obſtantibus providis legibus a pleriſque etiam Sæcularibus Principibus, & Poteſtatibus ad eamdem extirpandam laudabiliter editis, adhuc gliſcentem validiore manu coerceamus, graviſſimumque ſcelus Apoſtolicæ diſtrictionis gladio magis magiſque inſequamur, omnes, & ſingulas dictorum Romanorum Pontificum Prædeceſſorum Noſtrorum Conſtitutiones ſuperius enunciatas, quarum tenores, ac ſi præſentibus de verbo ad verbum inſertæ forent, pro ſufficienter expreſſis haberi volumus, Apoſtolica authoritate confirmantes, & innovantes, ad hoc ut pœnarum gravitas, & ſeveritas majorem perditis hominibus ingerat peccandi metum, Noſtro motu proprio, ac de Apoſtolicæ autho-

ritatis plenitudine, earundem præſentium litterarum ſerie, ſtatuimus, atque decernimus, ut ſi quis in duello, ſive publico, ſive privatim indicto, hominem occiderit, ſive hic mortuus fuerit in loco conflictus, ſive extra illum ex vulnere in duello accepto, hujuſmodi homicida, tamquam interficiens proximum ſuum animo præmeditato, ac deliberato, ad formam Conſtitutionis fel. record. Prædeceſſoris Noſtri Benedicti Papæ XIII., quæ incipit Ex quo Divina, *data* VI. *Idus Junii Anno Domini* MDCCXXV. *ab Eccleſiaſticæ immunitatis beneficio excluſus, & repulſus omnino cenſeatur; ita ut a cujuſcumque Sacri, aut Religioſi loci Aſylo, ad quod confugerit, ſervatis tamen de jure ſervandis, extrahi, & Judicis competentis Curiæ pro merito puniendus, tradi poſſit, & debeat; ſuper quo Nos Epiſcopis, aliiſque Superioribus Antiſtitibus, ad quos reſpective pertinet, & pertinebit impoſterum, neceſſarias, & opportunas facultates præſentium quoque tenore impertimur. Quin etiam, vivente adhuc altero in ſingulari certamine graviter vulnerato, ſi percuſſor in locum immunem ſe receperit, ex quo, eveniente illius morte, fugam arripere, & legum ſeveritatem evadere poſſe proſpiciatur; Volumus, & reſpective permittimus, ut quatenus periti ad inſpiciendum vulnus acciti*, grave periculum *adeſſe retulerint, percuſſor ipſe, prævio ſemper Decreto Epiſcopi, & cum aſſiſtentia perſonæ Eccleſiaſticæ ab eodem Epiſcopo deputatæ, ab hujuſmodi loco immuni extractus, ſine mora carceribus mancipetur; ea tamen lege Judicibus indicta, ut illum Eccleſiæ reſtituere debeant, ſi vulneratus ſuperſtes vivat ultra tempus, a legibus, quæ de homicidio ſunt, conſtitutum, alioquin in eaſdem pœnas incidant, quæ in memoratis Benedicti XIII. litteris conſtitutæ ſunt adverſus illos, qui delinquentem in aliqua ex caſibus ibidem expreſſis, ex indiciis ad id ſufficientibus ſibi traditum, reſtituere recuſent, poſtquam is in ſuis defenſionibus hujuſmodi indicia diluerit.*

Præterea ſimili motu, & authoritate decernimus, ac declaramus, ſepulturæ ſacræ privationem a ſacroſancta Tridentina Synodo inſtitutam morientibus in loco duelli, & conflictus, incurrendam perpetuo fore etiam ante ſententiam Judicis a decedente quoque extra locum conflictus ex vulnere ibidem accepto, ſive duellum publice, ſive privatim indictum fuerit, ac etiamſi vulneratus ante mortem non incerta pœnitentiæ ſigna dederit, atque a peccatis, & cenſuris abſolutionem obtinuerit, ſublata Epiſcopis, & Ordinariis Locorum ſuper hac pœna interpretandi, ac diſpenſandi facultate, quo cæteris documentum præbeatur fugandi ſceleris, ac debitam Eccleſiæ legibus obedientiam præſtandi.

In hujus demum ſollicitudinis noſtræ ſocietatem vocantes chariſſimos in Chriſto Filios Noſtros Imperatorem electum, unctoſque Catholicos Reges, necnon Principes, Ma-

Magiſtratus, Militiæ Duces, atque Præfectos, eos omnes, & ſingulos, pro ſua in Deum religione, ac pietate enixe obteſtamur in Domino, ut conjunctis ſtudiis, & animis, exitioſæ duellorum licentiæ, qua Regnorum tranquillitas, populorum ſecuritas, atque incolumitas, neque corporum ſolum, ſed, quæ nullo pretio æſtimari poteſt, æterna animorum vita certo periclitatur, omni niſu, & conſtantia vehementer obſiſtant. Neque ſibi, ſuæque in Deum fidei, munerisque rationi feciſſe ſatis intelligant, quod optime conſtitutis legibus, indictiſque graviſſimis pœnis, horrendum ſcelus proſcriptum ſit, niſi accuratam ipſarum legum, pœnarumque executionem naviter urgeant, ac promoveant, ſeque inexorabiles Dei vindices in eos, qui talia agunt, diligenter exhibeant; nam ſi delinquentes aut oſcitanter ferant, aut molliter puniant, alieno ſeſe crimine polluent, omniſque illius ſanguinis reos ſeſe conſtituent, quem ita crudeliter multum effundi permiſerint. Vani enim, falſique honoris Idolo humanas litari victimas non impune feret Supremus omnium Judex Deus; rationem ab iis aliquando exacturus, quorum eſt divina, & humana jura tueri, ſibique creditorum hominum vitam ſervare, pro quibus ſanguinem ipſe ſuum Jeſus Chriſtus effudit.

Volumus autem, ut præſentium litterarum tranſumptis etiam impreſſis, Notarii publici manu ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem ubique etiam in judicio fides habeatur, quæ ipſis præſentibus haberetur, ſi originaliter forent exhibitæ, vel oſtenſæ; Utque eædem præſentes in conſuetis locis publicis hujus almæ Urbis per Curſores noſtros, ut moris eſt, publicatæ, & affixæ, omnes, & ſingulos, quos concernunt, ſeu concernent in futurum, perinde afficiant, ac ſi unicuique illorum perſonaliter intimatæ, & notificatæ fuiſſent.

Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc noſtram prohibitionis, damnationis, præcepti, ſtatuti, declarationis, facultatum impertitionis, obteſtationis, decreti, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ MDCCLII. quarto Idus Novembris, Pontificatus noſtri anno Tertiodecimo.

EPI-

EPISTOLÆ ENCYCLICÆ

ATQUE DECRETA APOSTOLICA

Felicis Recordationis

BENEDICTI PAPÆ XIV.

ET

CLEMENTIS XIII.

Ad materiam morum ſpectantia.

PROVIDETUR

Abuſibus adverſus Jejunii Quadrageſimalis obſervantiam invectis.

Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis univerſis gratiam & Communionem Sedis Apoſtolicæ habentibus.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

NOn ambigimus, venerabiles Fratres, quin univerſis Catholicæ Religionis cultoribus notum ſit, a tota per Chriſtianum Orbem Eccleſia inter præcipua Orthodoxæ Diſciplinæ capita perpetuo adnumeratum retineri Quadrageſimale jejunium, quod olim in lege & Prophetis primitus adumbratum, ipſius D. N. Jeſu Chriſti exemplo veluti conſecratum, ab Apoſtolis traditum, a ſacris Canonibus utique præſcriptum, & ab univerſali Eccleſia, ab ipſo ſui primordio retentum & obſervatum eſt. Hoc nimirum, ut veteres tradidere Patres, nobis quotidie peccantibus communis pœnitentiæ conſtituto remedio per conſortium Crucis Chriſti, nos etiam aliquid in eo, quod ipſe propter nos præſtitit, agimus; ſimulque ad recolenda ſacratoria Redemptionis noſtræ myſteria,

ria, quæ per Dominicæ Paſſionis, ac Reſurrectionis memoriam Quadrageſimali potiſſimum tempore ſolemni celebrantur, purificatis jejunio corporibus & animis dignius paramur. Hoc veluti noſtræ militiæ teſſera ab inimicis Chriſti ſecernimur, flagella Divinæ ultionis avertimus, & cæleſti præſidio in dies adverſus Principes tenebrarum munimur. Hoc deſpectui habito, non contemnendum Divinæ gloriæ detrimentum, non leve Catholicæ Religioni dedecus, nec dubium animabus Chriſtifidelium periculum oboritur: nec aliunde populis calamitates, rebuſque publicis, & privatis cladem exitiumque importatum eſſe conſtat. Ab hac vero inſita inhærentique in omnium Catholicorum hominum animis de ſacratiſſima Quadrageſima, aliiſque diebus jejunio conſecratis perſuaſione & reverentia quam aliena, quam diſcors, quam abſona ſit hodierna jejunantium conſuetudo, quantum ab ipſa jejuniorum inſtitutione, & ſervata ſemper ubique, & ab omnibus Diſciplina, quam longiſſime diſtet; Vos, Venerabiles Fratres, qui populorum curæ veſtræ commiſſorum mores, & uſus probe noſtis, pro ſingulari ſapientia veſtra præ cæteris clarius intelligitis. Nos ſane, quibus in hac ſublimi Apoſtolicæ procurationis ſpecula conſtitutis undique gentium nuntii afferuntur, lacrymis ſatis deplorare non poſſumus, anguſtiſſimam quadrageſimalis jejunii obſervantiam ob nimiam nullis legitimis urgentibus cauſis ubique indiſcriminatim diſpenſandi facilitatem plane ſublatam eſſe; ita Orthodoxæ quidem Religionis cultores merito querantur, hæreſum vero Sectatores illudant & exultent. Pernicioſæ huic corruptelæ plurimorum inſuper licentiam adjunctam eſſe graviter dolemus; quæ uſque adeo invaluit, ut nulla Apoſtolici Inſtituti ſacratiſſimique præcepti habita ratione, jejuniorum tempore palam & impune ab iiſdem agitentur convivia, & epulæ interdictæ promiſcue inferantur. Eapropter quemadmodum quibus curis, ſollicitudinibus & angoribus urgeamur, cum Fraternitatibus Veſtris communicamus; ita facere non poſſumus, quin pro injuncto Nobis ſupremo Sacroſancti Apoſtolatus officio, & ardentiſſimum Fraternitatum Veſtrarum zelum ad opportunum hiſce malis adhibendum remedium excitemus, & ad congruentes hujuſmodi abuſibus penitus extirpandis leges præſcribendas meditemur. Interea, Venerabiles Fratres, gaudium & corona noſtra, nobiſcum conſiderantes, nihil Deo acceptius, nihil paſtorali miniſterio noſtro dignius, nihil gregibus curæ noſtræ commiſſis utilius, quam ut verbo & exemplo præeuntes, Chriſti fideles ad tam ſalutarem Chriſtianæ pœnitentiæ, & pietatis exercitationem alacrius ſuſcipiendam, conſtantiſſime retinendam, & ea, qua inſtituta fuit, Diſciplina peragendam vehementius inflammemus, omni opera, atque induſtria ſtudeamus, ut fideles in con-

ſpe-

ſpectu Dei per auſteriorem jejuniorum obſervantiam tales permaneant, quales in ipſo Paſchali Feſto dignum eſt inveniri. Debitum igitur Paternæ uniuſcujuſque Veſtrum ſedulitatis & charitatis officium jure poſtulat, ut omnibus notum faciatis & annuntietis, nemini quidem ſine legitima cauſa, & de utriuſque Medici conſilio; multitudini vero, veluti populo, aut civitati, aut genti indiſcriminatim integræ, nonniſi graviſſima, & urgente neceſſitate, & in caſibus per Sacra Canonum Statuta præſcriptis cum debita Apoſtolicæ hujus Sanctæ Sedis reverentia a Quadrageſimali jejunio diſpenſationem toties quoties opus fuerit concedendam, nec audacter fidenterque uſurpandam, nec ſuperbe & arroganter ab Eccleſia, ſicut alicubi in morem poſitum eſſe accepimus, eſſe poſtulandam. Graviſſimam vero urgentemque neceſſitatem, etſi non eſt cur Vobis explicemus, nolumus tamen vos ignorare, cum hujuſmodi neceſſitate & ſervandam eſſe potiſſimum unicam comeſtionem, ſicut alias hic Romæ, ac Nos ipſi hoc anno urgentibus cauſis diſpenſantes, expreſſe præſcripſimus, & licitas atque interdictas Epulas promiſcue minime apponendas eſſe. Porro quemadmodum de ejuſmodi Indulgentia tam caute impertienda, ſi ſecus fieret, Nos perſuaſum habemus diſtrictam ſupremo Divino Judici redditum iri rationem: ita conſcientiam uniuſcujuſque Veſtrum onerandam eſſe ducimus. Infimul Fraternitates veſtras rogamus, & in Domino exhortantes obſecramus, ut populos, qui communem omnium Chriſti fidelium pœnitentiam, ac diſciplinam ſervare nequeunt, commonere ſatagatis, ne per alia pietatis opera, ut ſua cuique devotio ſuggeret, peccata ſua expiare, & Deo ſatisfacere negligant; quinimo ſanandis vulneribus, quibus humana infirmitas ſauciatur, diligentem adhibere ſtudeant curationem, & culpas de mundano pulvere contractas, dum caſta jejunia decoquere non poſſunt, pia opera, orationum ſuffragia, & eleemoſynæ munera redimant. Interim ſolatium & levamen non leve mœrori noſtro a paſtorali vigilantia, & charitate veſtra præſtolantes, ac certo Nobis pollicentes; Apoſtolicam benedictionem cum uberi cæleſtium chariſmatum copia conjunctam in eoſdem populos veſtros redundaturam, Vobis, Venerabiles Fratres, peramanter impertimur. Volumus autem, ut præſentium tranſumptis ſive exemplis etiam impreſſis manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus ubique fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, & adhiberi poſſet, ſi forent exhibitæ vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die trigeſima Menſis Maji milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo primo, Pontificatus noſtri Anno primo.

D. Cardinalis Paſſioneus.

DE.

DECLARATUR

Unicam comeſtionem diebus Jejunii ab omnibus ſervandam eſſe, etiam ab iis quibus ob peculiares cauſas permittitur eſus carnium, ovorum &c.

Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis univerſis gratiam, & communionem Sedis Apoſtolicæ habentibus.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

IN ſuprema Univerſalis Eccleſiæ procuratione meritis licet imparibus, per ineffabilem divinæ bonitatis abundantiam ut Orthodoxæ Fidei aſſertores, ſic etiam Eccleſiaſticæ Diſciplinæ cuſtodes ac vindices conſtituti, Quadrageſimale præſertim Jejunium, quod *inter præcipua orthodoxæ diſciplinæ capita* ſemper & ubique ab ipſo Eccleſiæ exordio numeratum eſſe nemo ex Catholicis inficiatur, *ab hodierna ſejunantium corruptela vindicare, & in priſtinam*, quantum benedicente Domino, fieri poſſet, *obſervantiam revocare cupientes*, per alias noſtras in ſimili forma Brevis litteras ad Fraternitates veſtras die xxx. proximi elapſi Menſis Maji currentis anni datas eximium Fraternitatum veſtrarum zelum excitandum curavimus, ut adlaborare ſtuderetis, ne hac in parte & optatum Apoſtolicæ noſtræ ſollicitudinis angoribus levamen, & ſalutare *abolendæ ſacratiſſimi Jejunii corruptela* remedium deeſſet. Quoniam autem paternæ pontificiæ charitatis, quæ novit imbecillitates infirmorum ſuſtinere, atque etiam cum infirmantibus infirmari, non immemores, quemadmodum a Jejunio aliquando legitima cauſa, aut graviſſima urgentique neceſſitate exigente diſpenſandum eſſe ex Apoſtolica benignitate cenſuimus; *ita inter cætera præſcripſimus Unicam Comeſtionem ſervandam*, & licitas atque interdictas epulas minime eſſe approbandas. *Hinc factum eſſe accepimus, quod non defuerunt qui per humanas & hominibus a Chriſtiana pænitentia abhorrentibus dumtaxat dignas illationes ſibi aliiſque perſuadeant*, unicam potiſſimum comeſtionem ſervari, atque epulas licitas & interdictas minime apponi debere, cum multitudini quidem indiſcriminatim ob urgentem graviſſimamque neceſſitatem, non vero ſingulis, ob legitimam cauſam, & de utriuſque Medici conſilio diſpenſatur. *Quam ſane perſuaſionem a ſententia noſtra alienam*, ut ex omnium animis penitus evellamus, Nos quibuſcumque quacumque occaſione, ſive multitudini indiſcriminatim ob urgentem

gra-

graviſſimamque neceſſitatem, ſive ſingulis ob legitimam cauſam & de utriuſque Medici conſilio, dummodo nulla certa & periculoſa affectæ valetudinis ratio intercedat, & aliter fieri neceſſario exigat, in Quadrageſimæ, aliiſque anni Temporibus & diebus, quibus carnium, ovorum, & lacticiniorum eſus eſt prohibitus, diſpenſari contigerit, ab omnibus omnino nemine excepto, *Unicam comeſtionem ſervandam*, & licitas atque interdictas Epulas minime eſſe apponendas tenore præſentium *declaramus*, *& edicimus*; quemadmodum per ſingulas noſtras in pari forma Brevis litteras ſingulis utriuſque ſexus Chriſti fidelibus ob corporis infirmitates, quibus obnoxii reperiuntur, in ſacratiſſima Quadrageſima aliiſque Jejunio conſecratis diebus veſcendi prohibitis facultatem dantes, unicuique *expreſſe præſcribimus*, *atque præcipimus*. Ea propter Fraternitates veſtras rogamus, atque in Domino obſecramus, ut populos veſtræ curæ commiſſos ad tam opportunum ſanandis vulneribus, quibus per humanam infirmitatem quiſque ſauciatur, ſanctiſſimi Jejunii remedium alacriter adhibendum cohortantes ſedulo ac paterne moneatis, rem agi non quidem exiguam, ſed longe graviſſimam de obſervando ſuſtinendoque Jejunio purificandis animis corporibuſque ſalutari. In ſpem igitur illos erigite cæleſtium præmiorum, quibus aſſequendis non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis: imo leve ac momentaneum non tribulationis, ſed modicæ obedientiæ noſtræ incommodum magnum gloriæ pondus operatur in Cælis. Ab omnibus ſe abſtinent, qui in agone contendunt, ut incorruptibilem coronam accipiant; pudeat tam imbelles ac delicatos chriſtianæ militiæ milites refugientes a conſortio Crucis Chriſti, qui coronam legitime certantibus propoſitam ſperare præcipit incorruptam; ad cujus auſpicium & pignus Fraternitatibus veſtris Apoſtolicam benedictionem iiſdem etiam populis veſtris noſtro nomine impertiendam peramanter elargimus. Volumus autem, ut præſentium tranſumptis ſive exemplis etiam impreſſis manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & Sigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus ubique fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, aut adhiberi poſſet, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris, die vigeſima ſecunda menſis Auguſti milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo primo, Pontificatus Noſtri anno ſecundo.

D. Cardinalis Paſſioneus.

DE

DE JEJUNII DISCIPLINA

Conſervanda vel reintegranda. De Diſpenſationibus generalibus pro Oppidis aut Diœceſibus integris, non niſi certa ratione, & juſta de cauſa petendis, & concedendis.

Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis univerſis gratiam, & Communionem Sedis Apoſtolicæ habentibus

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

Libentiſſime quidem amplectimur, quæ Nobis ſe offerunt, occaſiones ad veſtros animos excitandos, ut Eccleſiaſticæ Diſciplinæ reparandæ ſedulam curam conferatis. Etenim Summi Pontificatus dignitati, ad quam Nos, licet immerentes, evecti fuimus, conjunctam eſſe intelligimus ſollicitudinem aliarum Eccleſiarum, Nobiſque commendatam, qui plane tenuitatem virium noſtrarum non ignoramus.

Cum itaque præſentium litterarum argumentum totum ſit de Jejunio, quod tempore Quadrageſimæ, veteri Eccleſiæ inſtituto, ac lege Fidelibus indicitur; ſupervacaneum duximus longam orationem conficere de Quadrageſimæ Inſtitutione, & Patrum, & Conciliorum omnes ſuper hac re in medium proferre auctoritates; difficile id quidem Nobis parum videretur, ſed potius alienum, & nullo modo conſentaneum Vobis, quos doctrinæ laude, & Sacræ Hiſtoriæ cognitione præſtantes arbitramur. Porro ad ſcribendas has litteras adducti fuimus graviſſimis illis verbis Tridentinæ Synodi, quæ *ſeſſ.* 25. *de Reform.* præcipit Epiſcopis omne ſtudium impendere, ut Fideles ipſorum curæ traditi magna Religione perficiant ea, quæ a Sacris Canonibus præſcribuntur = *Ut illis omnibus, & iis præcipue ſint obſequentes, quæ ad mortificandam carnem conducunt, ut ciborum delectus, & jejunia.*

Ubi primum Bononienſem Eccleſiam adminiſtrandam ſuſcepimus (ad quam beneficio Clementis XII. felic. recordat. a Sede Anconitana tranſlati fuimus) Mandatum evulgavimus (quod Libro primo Inſtitutionum Noſtrarum pro Viris Eccleſiaſticis decimoquinto loco continetur): In illo plures difficultates indicavimus, ob

quas

quas minime ſolvendos Jejunii legibus putabamus illos, qui ob legitimam cauſam, & legitima prius auctoritate interpoſita, Quadrageſimæ abſtinentiam non obſervarent, minime, inquam, ſolvendos a jejunio, itaut liceret ipſis quolibet die menſam bis inſtituere, non unica vice, veſpertina ſuperaddita refectione, quæ permitti jejunantibus conſuevit. Tandem in hac Pontificia Sede collocati, rem totam in examen iterum revocavimus, & præſtantiſſimis quoque Viris demandavimus ipſam diligenter, accurateque perpendere, ac ſuas deinde opiniones Nobis exponere. His peractis hujuſmodi controverſiæ finem tribuere conſtituimus, illudque decrevimus, ne ulla in poſterum, ſive peculiaris, ſive generalis pro aliqua Civitate, vel Oppido concedatur facultas adhibendi carnes ad menſam tempore Jejunii, vel Quadrageſimæ, niſi conditio ſervandi Jejunii, ſive unius comeſtionis interponatur; & aliud quoque monitum addatur, nequaquam licere menſam eandem carne, & piſcibus inſtruere. Equidem declinatis hac ratione nimium implicatis quæſtionibus, exiſtimavimus unicam ſingulis diebus comeſtionem inducere illis etiam, qui carnibus uti, cum jejunium indicitur, rite obtinnerunt, & pravam illam conſuetudinem, quæ apud multos jam nimis invaluerat, penitus evellere, afferendi nempe carnes in menſam cum piſcibus, poſtquam ipſi Quadrageſimalis abſtinentiæ præcepto ſoluti fuerunt, ob eam potiſſimum cauſam, quod grave detrimentum ſaluti ab uſu piſcium accipiant.

Hæc apertiſſime conſtant ex noſtris Apoſtolicis Litteris, quas in forma Brevis dedimus ad omnes Epiſcopos Orbis Catholici anno 1741. quarum primæ incipiunt = *Non ambigimus* = alteræ vero = *In ſuprema* = Nos profecto nulli unquam elargiti ſumus veſci carnibus, cum tempus Quadrageſimæ ſive aliud jejunium præcipitur, niſi indicta, ſcriptaque conditione, quam ſuperius commemoravimus. Maximam pariter lætitiam percepimus, cum redditæ Nobis fuerunt plures Epiſtolæ, ac Mandata veſtra Litteris noſtris Apoſtolicis omnino conſentanea, quibus pro virili parte contendiſtis adducere populos vobis ſubjectos, ut propoſitam in illis diſciplinam pie ſervarent.

Interim promulgatis iiſdem Apoſtolicis Litteris quas paulo ante nominavimus, plures cavillationes excogitatæ ſunt a nonnullis, uti nos antea facili conjectura ſuſpicati fuimus. Plures etiam quæſtiones propoſitæ Nobis fuerunt, exigui quidem ponderis, ac momenti, quemadmodum Nos opinamur; cum illæ vel ipſius Legis verbis vel ſenſu penitus corruant, ac diſſolvantur. Attamen Sacro Tribunali noſtræ pœnitentiariæ rerum hujuſmodi conſcio, ac peritiſſimo, eaſdem quæſtiones expendendas commiſimus, quibus omnino plene, cumulateque quoties opus fuit, ſatisfecit.

Ar-

Archiepiſcopus Compoſtellæ, in Hiſpaniarum Regnis Primus Inquiſitor, nuperrime vita functus longam ad Nos dedit Epiſtolam, qua plures recenſebat difficultates, quæ Litteris noſtris Apoſtolicis adverſabantur, quominus executioni mandarentur, eo quod nonnulli Theologi in diverſas opiniones, ac ſententias abirent in ſolvendis quibuſdam quæſtionibus, quibus Litteræ noſtræ Apoſtolicæ cauſam & occaſionem præbebant; ac proinde de illis Judicium Noſtrum exquirebant. Equidem Archiepiſcopi Litteræ Nos graviſſimis, ac difficillimis temporibus occupatos deprehenderunt. Attamen, dum quæſtiones in ipſis expoſitas percurrimus, viſum Nobis eſt non quidem expeti, ut iis quæſtionibus reſponſum fieret, ipſiſque ſolutis nullum impedimentum, ſive obſtaculum noſtris Litteris Apoſtolicis ſupereſſet, ſed potius ut objectis cavillationibus ad optatum finem ipſæ minimæ adducerentur. Accedit etiam, quod Epiſtola Archiepiſcopi multis argumentationibus, & obſcuris vocibus redundabat; quamobrem licet plures hortarentur, ne ullum Archiepiſcopo reſponſum redderemus; illi tamen ſatisfecimus, res præcipuas ex ejus litteris delibantes, & quæſtiones omnes ad certum numerum redigentes. Primum Noſtris occupationibus tribuendum teſtati ſumus, quod tarde ipſi reſponſum daremus, ejus ſtudium commendavimus, & etiam magnopere probavimus, quod anceps, ac dubius ad hanc Sanctam Sedem confugerit, ut conſilium expoſceret. Deinde prolatis quæſtionibus ſatisfacere non prætermiſimus, illum tamen monentes de Inſtituto Summorum Pontificum, qui leges condere ſolent, diſciplinam decernere, neque ullam habere rationem illorum, qui dubitandi cauſas objiciunt, ut quæ conſtituta ſunt, perturbent, ac evertant.

Vix redditis Litteris, Archiepiſcopus paulo poſt vitæ curſum abſolvit: Itaque non immerito ſuſpicamur, reſponſa Noſtra, quæ litteris continebantur, haud cognita fuiſſe, & perſpecta illis, qui quæſtiones excitaverant. Poſthæc alii pariter ex Hiſpanis Epiſcopis nonnullas ex iiſdem quæſtionibus Nobis propoſuerunt: quare iiſdem reſponſis uſi ſumus, quæ tradita prius Archiepiſcopo Compoſtellæ a nobis fuerunt. Non defuerunt etiam præſtantes inter Italos Theologi qui Litteras noſtras Apoſtolicas datas anno 1741. egregiis Commentariis illuſtrarunt: Idem contigit Reſponſo, quod fecimus Archiepiſcopo Compoſtellæ, *die* 8. *Julii*, *anno* 1744. quod ſane integrum ſuis Libris præfigendum curaverunt. At quoniam Libri ejuſmodi ad vos fortaſſe nondum pervenerunt, vel curis aliis diſtenti illos percurrere minime potuiſtis, his Litteris Encyclicis adjungimus illas pariter, quas (uti dictum ſæpius eſt) ad Archiepiſcopum Compoſtellæ jam pridem ſcripſimus, ut quæ diſciplina Veſtris in Diœceſibus tenenda ſit, plane cognoſcatis, ac ne Vos de-

ter-

terreant difficultates, ſi quæ a captioſis hominibus concitentur.

DECLARANTUR

Quæſtiones circa jejunii leges a Summo Pontifice inſtauratas propoſitæ.

Venerabili Fratri Archiepiſcopo Compoſtellæ

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabilis Frater, ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

„ SI Fraternitas Tua ſecum reputabit, quod graviſſimis, & maximis curis propemodum obruamur, quantumque, hoc præſertim difficillimo tempore prorſus Nos teneat impoſita tenuitati Noſtræ ſollicitudo omnium Eccleſiarum, non ſane mirabitur, tandiu ſibi procraſtinatum fuiſſe reſponſum ad eas Litteras, quibus Apoſtolica Authoritate diſſolvendas rogaſti obortas in Hiſpania diſputationes aliquas e duabus noſtris Epiſtolis ad omnes Epiſcopos ſuperioris anni 1741. 30 Maji, & 22. Auguſti, quibus intra legitimos fines coercuimus invaleſcentem Eccleſiaſtici Jejunii relaxationem. Potius tibi in mentem veniet cogitare de ſingulari noſtro in religioſiſſimam Hiſpanam Eccleſiam amore, unde Nos immenſa licet rerum mole fatigatos, ad expediendum ſibi in omni ſua perplexitate ſalutis iter opem noſtram præſto habet. Quamquam igitur, dum prænuntiatas Conſtitutiones edidimus, non aliud propoſitum nobis fuerit, ac refrænare paucorum nimis ingenio fidentium Theologorum licentiam, qui opinionum novitate gaudent; nec otium, nec animus Nobis fuerit definire quidquid ſubtili indagatione deduci poſſit ex propoſita a Nobis jejunandi regula; tamen eximia Paterna charitate complectimur adeo obſervantiſſimos Romanæ Sedis Hiſpanos, tantique facimus obſecrationes tuas, ut occurrere anxietati veſtræ libenter adjecerimus animum, & nos ipſi quæſtiones abs te propoſitas dirimendas conſtituerimus. Sic autem ſe habent.

„ Utrum, quæ in antedictis noſtris Litteris in forma Brevis de unica comeſtione, & de epulis non permiſcendis præſcribuntur, ſub gravi etiam præcepto prohibeantur.

„ *Reſpondemus*: Concedentes facultatem veſcendi carnibus tempore vetito, ſub gravi teneri eaſdem facultates non aliter, quam geminis hiſce adjectis conditio-

„ ni-

„ nibus, videlicet unicæ in die comeſtionis, & non per-
„ miſcendarum epularum. Eos vero, qui hujuſmodi fa-
„ cultatibus utuntur, ſub gravi ad binas ipſas conditio-
„ nes implendas obligari.

„ *II.* An ii, quibus conceſſum eſt veſci carnibus, poſ-
„ ſint in veſpertina refectiuncula ea quantitate carnis ve-
„ ſci, quæ jejunantibus permittitur.

„ *Reſpondemus:* Non licere, ſed opus habere eo cibo,
„ eaque uti portione, quibus utuntur homines jejunan-
„ tes rectæ meticuloſæ conſcientiæ.

„ *III.* An qui jejunii tempore veſci carnibus permit-
„ tuntur, & unica comeſſatione uti debent, horam jeju-
„ nantibus præſcriptam ſervare opus habeant? *Edicimus*,
„ obſervandam iis eſſe.

„ *IV.* Quænam ſint epulæ licitæ, quæ vetantur cum
„ interdictis conjungi?

„ *Reſpondemus*: Epulas licitas pro iis, quibus per-
„ miſſum eſt carnes comedere, eſſe carnes ipſas: epulas
„ interdictas eſſe piſces, adeoque utrumque ſimul adhi-
„ beri non poſſe. Piſcibus tamen edendis non interdi-
„ cuntur ii, quibus datur facultas adhibendi ova, & la-
„ cticinia.

„ *V.* An præceptum de utroque epularum genere non
„ miſcendo dies quoque Dominicos Quadrageſimales com-
„ plectatur? *Affirmatur*, complecti.

„ *VI.* Utrum hæc lex ad eos quoque pertineat, qui ex
„ Bulla Cruciatæ edere poſſunt ova, & lacticinia?

„ *Reſcribimus:* Nihil in prænuntiatis noſtris Apoſtolicis
„ Litteris ſtatutum eſſe, quod reſpiciat gratioſum Cru-
„ ciatæ Diploma. Quare qui eo gaudent, illius tenorem
„ ſtricte, & conſiderate perpendant, ex ejuſque ſententia
„ ſe gerant. Caveant autem, ne inani quapiam excuſa-
„ tione ſeſe ſolutos eſſe arbitrentur præſcriptis ibi legi-
„ bus.

„ *VII.* Utrum memorata duo præcepta urgeant extra
„ Quadrageſimam?

„ *Reſpondetur*: Urgere extra Quadrageſimam utrumque
„ præceptum; illud ſcilicet unicæ comeſtionis cum reliquis
„ legibus in ſecundo, & tertio ad hæc poſtulata reſponſo
„ expreſſis; & alterum non permiſcendi epulas licitas
„ cum interdictis, ut in quarto poſtulato definitum eſt.

„ Habes, Venerabilis Frater, penitus explicatum quid-
„ quid apud Vos ex noſtris ſæpius nuncupatis Apoſtolicis
„ Litteris dubitationem attuliſſe ſcribis. Qua quidem in
„ re laudavimus conſilium tuum interrogandæ Supremæ
„ Romanæ Sedis, ut libero & non vacillanti greſſu ad
„ oves ſana doctrina imbuendas incedere Paſtores queant;
„ in iſtoque tuo ſuſcepto conſilio agnovimus Hiſpanam
„ Religionem, nihil ibi tutum, niſi e Divi Petri Ca-
„ thedra acceptum, reputantem; qua ſplendidiſſima glo-
„ ria tantum nomen, & incorruptæ Fidei fructum Hiſ-
„ pania ſibi peperit. Cavendum autem vobis eſt (idque
„ plu-

,, plurimum ad te pertinet, qui illuſtris Archiepiſcopi,
,, & Inquiſitoris geris præcipuum munus) ne in expen-
,, dendis Apoſtolicæ Sedis Conſtitutionibus pro nimia ex-
,, hauriendi argumenti ſollicitudine nullus fiat differendi,
,, ambigendique modus. Sedula deinde opera conferenda,
,, ut iſtiuſmodi dubia, quæ facile pro ingeniorum varieta-
,, te, diſputando emergunt, penitus inter vos diriman-
,, tur, ne diuturna unquam diſceptatione fluctuent ani-
,, mi, præſertim cum Conſtitutiones ipſæ Apoſtolicæ ſco-
,, pum, quo tendunt, aperte demonſtrent, & illuc prom-
,, pte dirigi poteſt quidquid dubitando imperturbare vi-
,, deatur. Id ſi animadvertiſſent qui de præſenti negotio
,, plura dubitarunt, nondum ſibi exſolviſſent. Patebat e-
,, nim, nihil aliud nobis in animo fuiſſe quam cohibere
,, vivida nonnullorum Theologorum ingenia, qui nimium
,, ſani jejunii fines prætergreſſi, & non parum obliti,
,, illud ad retinendum in officio corpus divinitus inſtitu-
,, tum, hoſti huic ſpiritus infenſiſſimo blandiebantur.
,, Statim ſiquidem comperiſſent quid in prapoſitis quæſtio-
,, nibus conſtituendum eſſet, nec ſibi moleſtiam exhibuiſ-
,, ſent, nec Nobis, quos graviſſimæ undique circumſtant
,, curæ, non parum temporis occupaſſent, quod tamen
,, pro ſingulari noſtro in veſtram gentem ſtudio, atque
,, amore libenter impendimus ad rectum vobis iter mini-
,, ſtrandum; in poſterum ſimul præcaventes, quomodo
,, in hujuſmodi quæſtionibus firmare greſſus veſtros in
,, promptu ſit. Reliquum eſt, Venerabilis Frater, ut ti-
,, bi, quod facimus ex animo, præcipuæ Benevolentiæ
,, noſtræ pignus Apoſtolicam Benedictionem peramanter
,, impartiamur. Datum &c. 7. Julii 1744."

Cum hæc ita ſe habeant, ſatis muneri noſtro feciſſe vi-
demur, ne illi (quibus licet edere), cum Jejunium,
tempore Quadrageſimæ, vel extra Quadrageſimam Fide-
libus præſcribitur, unius comeſtionis limites excedant;
ac ne piſcibus ſimul, & carnibus parari ſibi menſam pa-
tiantur, neve cavillationes perſcrutentur, ut legi tenebras
offundant. Pauca tamen adhuc ſuperſunt, quæ remedium
a Nobis depoſcunt.

Siquidem advertimus jam multis ab hinc annis non ſo-
lum plures in qualibet Italiæ Urbe veſtra auctoritate diſ-
ſolvi a Quadrageſimali abſtinentia, ſed etiam magno ſtu-
dio contenditis, ut univerſam Civitatem, totamque Diœ-
ceſim eadem abſtinentia liberemus. Hinc factum eſt, ut
in quibuſdam Civitatibus, ac Diœceſibus jam per mul-
tos annos Fideles univerſi abſque ullo diſcrimine carni-
bus per Quadrageſimam utantur. Id quidem maximam
nobis affert ſollicitudinem, eo quod deprehendimus cer-
tis teſtimoniis in quibuſdam Regionibus Septentrionis
toto Quadrageſimæ curſu lactis, & ovorum uſum li-
bere permitti, quia in plures annos eandem facultа-
tem petierint, & a Sede Apoſtolica conſecuti fue-
rint: quamobrem illi populi ſibi in animum induxe-
runt,

runt, non eſſe rurſus ad Pontificem confugiendum pro hujuſmodi facultate impetranda, ſed priores conceſſiones ſingulis annis acceptas ſufficere, ut lactis, & ovorum conſuetudo per Quadrageſimam comprobetur. Præterea maximi facienda eſſe ducimus ea verba Trident. Conc. *ſeſſ.* 25. *c.* 18. *de Refor. Sicuti publice expedit, Legis vinculum quandoque relaxare, ut plenius evenientibus caſibus, & neceſſitatibus pro communi utilitate ſatisfiat; ſic frequentius Legem ſolvere, exemploque potius, quam certo perſonarum, rerumque delectu, petentibus indulgere, nihil aliud eſt, quam unicuique ad Leges transgrediendas aditum aperire.*

In Litteris noſtris Apoſtolicis, quas anno 1741. ad omnes Catholicos Epiſcopos dedimus, huic corruptelæ viam præcludere cogitavimus ea ratione, illiſque verbis, quæ rurſum hic ſubjicimus. *Debitum igitur Paternæ uniuſcujuſque veſtrum ſedulitatis, & charitatis officium jure poſtulat, ut omnibus notum faciatis, & annuntietis, nemini quidem ſine legitima cauſa, & de utriuſque Medici conſilio; multitudini vero, veluti Populo, aut Civitati, aut Genti indiſcriminatim integræ, nonniſi graviſſima, & urgente neceſſitate, & in caſibus per Sacra Canonum Statuta præſcriptis, cum debita Apoſtolicæ hujus Sanctæ Sedis reverentia a Quadrageſimali Jejunio diſpenſationem, toties quoties opus fuerit, concedendam, nec audacter fidenterque uſurpandam, nec ſuperbe, & arroganter ab Eccleſia, ſicuti alibi in more poſitum eſſe accepimus, eſſe poſtulandam.*

Porro Nos hanc normam ſecuti ſumus, cum multitudinem, veluti populum, aut Civitatem integram Quadrageſimali abſtinentia immunem declaravimus. In primis, loci Epiſcopus id poſtulare a nobis debuit, ac de graviſſima, urgentique neceſſitate ſuum teſtimonium interponere. Deinde carnes minime permiſſæ fuerunt, ſi lactis, & ovorum uſus ſatis eſſe videretur. Tum vero facultas edendi carnes tribui ſolum conſuevit, cum interpoſito Epiſcopi teſtimonio id omnino neceſſarium judicaretur; nec ſufficiens neceſſitati remedium afferri conſtaret, ſi ova ſolum, & lacticinia concederentur. Quoties autem abſtinentia Quadrageſimæ noſtra auctoritate ſoluta fuit, certos tamen dies præſcripſimus, quibus integra abſtinentia ſervaretur, nempe dies Cinerum, dies Quatuor Temporum, Vigilias præcepto obeundas, dies Majoris Hebdomadæ a Dominica Palmarum. Quandoque recenſuimus etiam totam Hebdomadam Cinerum. Aliquando etiam induximus abſtinentiam Feriis ſextis, ac Sabatis, etiamſi facultas a nobis tradita lactis, & ovorum uſum ſolum complecteretur. Poſtremo eam conditionem ſemper addidimus, ne jejunii lex unius per diem comeſtionis ullo modo violaretur, ac ne ſimul in menſa carnes, & piſces apponerentur.

Dum rationem hujus conſilii noſtri ſerio perpendimus, haud plene acquieſcimus, ob eam ſollicitudinem, ac dubitationem, ne cauſa ab Epiſcopo loci prolata, quam Nos legitimam credidimus ad ſolvendam Quadrageſimæ abſtinentiam, ejus naturæ fortaſſe non ſit, quæ veram, & urgentem neceſſitatem contineat. Quippe illud Nobis ſemper ante oculos propoſitum habuimus, ut nihil a ratione alienum, nihil inconſulto, ac temere faciamus. Hærent pariter animo defixa S. Bernardi verba ad Pontificem Eugenium *lib. 3. de Conſideratione Cap. 4.* = *Facitis hoc, quia poteſtis: Sed, utrum quæ debeatis, quæſtio eſt, & quomodo* = Attamen fidem præſtitimus iis, quibus præſtanda fuerat, Epiſcopis nempe locorum. Non enim alio pacto exerceri poteſt ſollicitudo peculiarium Eccleſiarum, ac Diœceſium, niſi fides habeatur Epiſcopis, a quibus illæ adminiſtrantur. Sed in poſterum, ut graviſſimum hoc negotium tutius, quam fieri poſſit, geratur, moleſtum nobis non ſit, animum iis advertere, quæ ſubjicimus.

Non ignorantes ab Innocentio III. Prædeceſſore Noſtro *Cap. Conſilium, de obſervatione jejuniorum*, inter cauſas legitimas ſolvendi abſtinentiam a carnibus jejunii tempore, recenſeri veram, & exiſtentem reipſa ægritudinem = *Præterea de illis, qui in Quadrageſima, vel in aliis jejuniis ſolemnibus infirmantur, & petunt ſibi eſum carnium indulgeri, reſpondemus: quod cum non ſubjaceat legi neceſſitas, deſiderium infirmorum, cum urgens neceſſitas exigit, ſupportare potes, & debes, ut majus periculum in eis evitetur.* Idem ſtatuerunt multo ante Innocentium III. Patres octavi Concilii Toletani *Can. 9.* quod anno 653. celebratum fuit = *Quiſquis abſque inevitabili neceſſitate, atque fragilitate evidentis languoris, ſeu etiam ætatis impoſſibilitate, diebus Quadrageſimæ eſum carnium præſumpſerit attentare, non ſolum erit reus Reſurrectionis Dominicæ, verum etiam alienus ab ejuſdem diei Sancta Communione . . . Illi vero quos aut ætas incurvat, aut languor extenuat, aut neceſſitas arctat, non ante prohibita violare præſumant, quam a Sacerdote permiſſum accipiant.*

Nemo eſt, qui non intelligat hujuſmodi cauſas ſatis eſſe, ut aliqui a Jejunii legibus, & abſtinentia immunes exiſtimentur; non autem ut populus, vel integra Civitas idem privilegium obtineat. Quis enim ſibi perſuadere poſſit, Cives univerſos alicujus Urbis, vel Diœceſis eodem tempore graviſſimo morbo teneri, vel in eodem diſcrimine verſari omnes, ut periculoſam ægritudinem contrahant? Niſi forte eos morbos intelligamus qui ab aeris intemperie, vel infectione promanant, de quibus paulo poſt verba faciemus. Quis credat unquam populum univerſum alicujus Diœceſis, vel communi languore penitus extenuatum, vel extrema ſenectute confectum? Ne-

Neque vero cauſa ſufficiens habenda eſt, ut aliqua Civitas, vel Populus abſtinentia Quadrageſimali liberetur, ipſique carnes permittantur, ſi forte piſces, vel ova caro pretio vendantur. Sicut enim Urbes habent egenos Cives, ita etiam opulentos; e quibus etiam alii vitæ ſuſtentationem labore, ac ſudore ſibi comparant; alii vero patrimonio, ac divitiis ſatis ſuperque abundant. Itaque, ſi pro emendis piſcibus grave pretium ſolvendum ſit, id quidem egenis Civibus, non vero divitibus ſuffragatur. Id afferunt etiam nonnulli Theologi haud ſeverioris diſciplinæ, quorum ſententiam recenſuimus capite nono libri tertii noſtrarum Inſtitutionum, quas Bononiæ Typis impreſſimus.

Illud etiam inane commentum prorſus exiſtimari debet, ſolvendas eſſe abſtinentia Quadrageſimæ Civitates, vel Diœceſes, ubi exercitus verſantur, eo quod Milites in iis locis permanentes abſtinentiæ leges minime obſervant. Id potius animos Civium inflammare debere ad jejunium rite, religioſeque ſuſcipiendum: ut nempe Milites tanta virtute temperantiæ permoti ipſorum exemplum ſequantur. Illud ſolum pro legitima cauſa in medium proferri poteſt, copias Militum tantam afferre Civitati penuriam herbarum, atque olei, licet Quadrageſimæ jejunio non obtemperet, ut harum rerum pretia ſummopere augeantur. Tunc autem eadem ſtatuenda ſunt, quæ paulo ante diximus, cum piſces, & ova cariori pretio comparantur. Igitur peculiares morbi, quamvis frequentes in poſterum pro cauſa ſolvendæ abſtinentiæ non adducantur, niſi forte Civium univerſis iidem morbi communes habeantur ob aliquam aeris corruptionem; neque in poſterum herbarum, olei, piſcium, & ovorum pretia tanti ponderis eſſe cenſeantur, ut omnis Civitas, vel Diœceſis ab Inſtituto Quadrageſimæ Jejunio, ac temperantiæ liberari contendat. Quod ſi veras, ac legitimas a Nobis cauſas ad hanc facultatem obtinendam expetitis, duas potiſſimum percenſebimus, quarum prima ex jure Canonico, altera vero ab ipſa rerum magiſtra experientia deprompta eſt.

Innocentius III. quem ſuperius nominavimus, *eodem Cap. Conſilium, de obſervatione jejuniorum*, Archiepiſcopo Bracarenſi poſtulanti, qua pœna plectendos judicaret illos, qui tempore Quadrageſimæ a carnibus non abſtinuerant ob ſummam rerum caritatem, & anguſtiam, itaut plures fame enecarentur, reſpondit his verbis = *Cum autem quæſieritis quæ ſit illis Pœnitentia injungenda, qui diebus Quadrageſimalibus, tempore quo tantæ famis inedia ingruebat, quod magna pars populi propter inopiam annonæ periret, carnes comedere ſunt coacti: reſpondemus, quod in tali articulo illos non credimus puniendos. Preces tamen Domino pro illis, & cum illis effundas, ne ipſis aliquatenus imputetur, quia bo-*

EPISTOLÆ ENCYCLICÆ

ATQUE DECRETA APOSTOLICA

Felicis Recordationis

BENEDICTI PAPÆ XIV.

ET

CLEMENTIS XIII.

Ad materiam morum ſpectantia.

PROVIDETUR

Abuſibus adverſus Jejunii Quadrageſimalis obſervantiam invectis.

Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis univerſis gratiam & Communionem Sedis Apoſtolicæ habentibus.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

NOn ambigimus, venerabiles Fratres, quin univerſis Catholicæ Religionis cultoribus notum ſit, a tota per Chriſtianum Orbem Eccleſia inter præcipua Orthodoxæ Diſciplinæ capita perpetuo adnumeratum retineri Quadrageſimale jejunium, quod olim in lege & Prophetis primitus adumbratum, ipſius D. N. Jeſu Chriſti exemplo veluti conſecratum, ab Apoſtolis traditum, a ſacris Canonibus utique præſcriptum, & ab univerſali Eccleſia, ab ipſo ſui primordio retentum & obſervatum eſt. Hoc nimirum, ut veteres tradidere Patres, nobis quotidie peccantibus communis pœnitentiæ conſtituto remedio per conſortium Crucis Chriſti, nos etiam aliquid in eo, quod ipſe propter nos præſtitit, agimus; ſimulque ad recolenda ſacratoria Redemptionis noſtræ myſte-

ria,

ria, quæ per Dominicæ Paſſionis, ac Reſurrectionis memoriam Quadrageſimali potiſſimum tempore ſolemni celebrantur, purificatis jejunio corporibus & animis dignius paramur. Hoc veluti noſtræ militiæ teſſera ab inimicis Chriſti ſecernimur, flagella Divinæ ultionis avertimus, & cæleſti præſidio in dies adverſus Principes tenebrarum munimur. Hoc deſpectui habito, non contemnendum Divinæ gloriæ detrimentum, non leve Catholicæ Religioni dedecus, nec dubium animabus Chriſtifidelium periculum oboritur: nec aliunde populis calamitates, rebuſque publicis, & privatis cladem exitiumque importatum eſſe conſtat. Ab hac vero inſita inhærentique in omnium Catholicorum hominum animis de ſacratiſſima Quadrageſima, aliiſque diebus jejunio conſecratis perſuaſione & reverentia quam aliena, quam diſcors, quam abſona ſit hodierna jejunantium conſuetudo, quantum ab ipſa jejuniorum inſtitutione, & ſervata ſemper ubique, & ab omnibus Diſciplina, quam longiſſime diſtet; Vos, Venerabiles Fratres, qui populorum curæ veſtræ commiſſorum mores, & uſus probe noſtis, pro ſingulari ſapientia veſtra præ cæteris clarius intelligitis. Nos ſane, quibus in hac ſublimi Apoſtolicæ procurationis ſpecula conſtitutis undique gentium nuntii afferuntur, lacrymis ſatis deplorare non poſſumus, anguſtiſſimam quadrageſimalis jejunii obſervantiam ob nimiam nullis legitimis urgentibus cauſis ubique indiſcriminatim diſpenſandi facilitatem plane ſublatam eſſe; ita Orthodoxæ quidem Religionis cultores merito querantur, hæreſum vero Sectatores illudant & exultent. Pernicioſæ huic corruptelæ plurimorum inſuper licentiam adjunctam eſſe graviter dolemus; quæ uſque adeo invaluit, ut nulla Apoſtolici Inſtituti ſacratiſſimique præcepti habita ratione, jejuniorum tempore palam & impune ab iiſdem agitentur convivia, & epulæ interdictæ promiſcue inferantur. Eapropter quemadmodum quibus curis, ſollicitudinibus & angoribus urgeamur, cum Fraternitatibus Veſtris communicamus; ita facere non poſſumus, quin pro injuncto Nobis ſupremo Sacroſancti Apoſtolatus officio, & ardentiſſimum Fraternitatum Veſtrarum zelum ad opportunum hiſce malis adhibendum remedium excitemus, & ad congruentes hujuſmodi abuſibus penitus extirpandis leges præſcribendas meditemur. Interea, Venerabiles Fratres, gaudium & corona noſtra, nobiſcum conſiderantes, nihil Deo acceptius, nihil paſtorali miniſterio noſtro dignius, nihil gregibus curæ noſtræ commiſſis utilius, quam ut verbo & exemplo præeuntes, Chriſti fideles ad tam ſalutarem Chriſtianæ pœnitentiæ, & pietatis exercitationem alacrius ſuſcipiendam, conſtantiſſime retinendam, & ea, qua inſtituta fuit, Diſciplina peragendam vehementius inflammemus, omni opera, atque induſtria ſtudeamus, ut fideles in con-

ſpe-

ſpectu Dei per auſteriorem jejuniorum obſervantiam tales permaneant, quales in ipſo Paſchali Feſto dignum eſt inveniri. Debitum igitur Paternæ uniuſcujuſque Veſtrum ſedulitatis & charitatis officium jure poſtulat, ut omnibus notum faciatis & annuntietis, nemini quidem ſine legitima cauſa, & de utriuſque Medici conſilio; multitudini vero, veluti populo, aut civitati, aut genti indiſcriminatim integræ, nonniſi graviſſima, & urgente neceſſitate, & in caſibus per Sacra Canonum Statuta præſcriptis cum debita Apoſtolicæ hujus Sanctæ Sedis reverentia a Quadrageſimali jejunio diſpenſationem toties quoties opus fuerit concedendam, nec audacter ſidenterque uſurpandam, nec ſuperbe & arroganter ab Eccleſia, ſicut alicubi in morem poſitum eſſe accepimus, eſſe poſtulandam. Graviſſimam vero urgentemque neceſſitatem, etſi non eſt cur Vobis explicemus, nolumus tamen vos ignorare, cum hujuſmodi neceſſitate & ſervandam eſſe potiſſimum unicam comeſtionem, ſicut alias hic Romæ, ac Nos ipſi hoc anno urgentibus cauſis diſpenſantes, expreſſe præſcripſimus, & licitas atque interdictas Epulas promiſcue minime apponendas eſſe. Porro quemadmodum de ejuſmodi Indulgentia tam caute impertienda, ſi ſecus fieret, Nos perſuaſum habemus diſtrictam ſupremo Divino Judici redditum iri rationem: ita conſcientiam uniuſcujuſque Veſtrum onerandam eſſe ducimus. Inſimul Fraternitates veſtras rogamus, & in Domino exhortantes obſecramus, ut populos, qui communem omnium Chriſti fidelium pœnitentiam, ac diſciplinam ſervare nequeunt, commonere ſatagatis, ne per alia pietatis opera, ut ſua cuique devotio ſuggeret, peccata ſua expiare, & Deo ſatisfacere negligant; quinimo ſanandis vulneribus, quibus humana infirmitas ſauciatur, diligentem adhibere ſtudeant curationem, & culpas de mundano pulvere contractas, dum caſta jejunia decoquere non poſſunt, pia opera, orationum ſuffragia, & eleemoſynæ munera redimant. Interim ſolatium & levamen non leve mœrori noſtro a paſtorali vigilantia, & charitate veſtra præſtolantes, ac certo Nobis pollicentes; Apoſtolicam benedictionem cum uberi cæleſtium chariſmatum copia conjunctam in eoſdem populos veſtros redundaturam, Vobis, Venerabiles Fratres, peramanter impertimur. Volumus autem, ut præſentium tranſumptis ſive exemplis etiam impreſſis manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus ubique fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, & adhiberi poſſet, ſi forent exhibitæ vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die trigeſima Menſis Maji milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo primo, Pontificatus noſtri Anno primo.

D. Cardinalis Paſſioneus.

DE.

DECLARATUR

Unicam comeſtionem diebus Jejunii ab omnibus ſervandam eſſe, etiam ab iis quibus ob peculiares cauſas permittitur eſus carnium, ovorum &c.

Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis univerſis gratiam, & communionem Sedis Apoſtolicæ habentibus.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

IN ſuprema Univerſalis Eccleſiæ procuratione meritis licet imparibus, per ineffabilem divinæ bonitatis abundantiam ut Orthodoxæ Fidei aſſertores, ſic etiam Eccleſiaſticæ Diſciplinæ cuſtodes ac vindices conſtituti, Quadrageſimale præſertim Jejunium, quod *inter præcipua orthodoxæ diſciplinæ capita* ſemper & ubique ab ipſo Eccleſiæ exordio numeratum eſſe nemo ex Catholicis inficiatur, *ab hodierna Jejunantium corruptela vindicare, & in priſtinam*, quantum benedicente Domino, fieri poſſet, *obſervantiam revocare cupientes*, per alias noſtras in ſimili forma Brevis litteras ad Fraternitates veſtras die xxx. proximi elapſi Menſis Maji currentis anni datas eximium Fraternitatum veſtrarum zelum excitandum curavimus, ut adlaborare ſtuderetis, ne hac in parte & optatum Apoſtolicæ noſtræ ſollicitudinis angoribus levamen, & ſalutare *abolendæ ſacratiſſimi Jejunii corruptelæ* remedium deeſſet. Quoniam autem paternæ pontificiæ charitatis, quæ novit imbecillitates infirmorum ſuſtinere, atque etiam cum infirmantibus infirmari, non immemores, quemadmodum a Jejunio aliquando legitima cauſa, aut graviſſima urgentique neceſſitate exigente diſpenſandum eſſe ex Apoſtolica benignitate cenſuimus; *ita inter cætera præſcripſimus Unicam Comeſtionem ſervandam*, & licitas atque interdictas epulas minime eſſe approbandas. *Hinc factum eſſe accepimus, quod non defuerunt qui per humanas & hominibus a Chriſtiana pœnitentia abhorrentibus dumtaxat dignas illationes ſibi aliiſque perſuadeant*, unicam potiſſimum comeſtionem ſervari, atque epulas licitas & interdictas minime apponi debere, cum multitudini quidem indiſcriminatim ob urgentem graviſſimamque neceſſitatem, non vero ſingulis, ob legitimam cauſam, & de utriuſque Medici conſilio diſpenſatur. *Quam ſane perſuaſionem a ſententia noſtra alienam*, ut ex omnium animis penitus evellamus, Nos quibuſcumque quacumque occaſione, ſive multitudini indiſcriminatim ob urgentem

gra-

graviſſimamque neceſſitatem, ſive ſingulis ob legitimam cauſam & de utriuſque Medici conſilio, dummodo nulla certa & periculoſa affectæ valetudinis ratio intercedat, & aliter fieri neceſſario exigat, in Quadrageſimæ, aliiſque anni Temporibus & diebus, quibus carnium, ovorum, & lacticiniorum eſus eſt prohibitus, diſpenſari contigerit, ab omnibus omnino nemine excepto, *Unicam comeſtionem ſervandam*, & licitas atque interdictas Epulas minime eſſe apponendas tenore præſentium *declaramus*, *& edicimus*; quemadmodum per ſingulas noſtras in pari forma Brevis litteras ſingulis utriuſque ſexus Chriſti fidelibus ob corporis infirmitates, quibus obnoxii reperiuntur, in ſacratiſſima Quadrageſima aliiſque Jejunio conſecratis diebus veſcendi prohibitis facultatem dantes, unicuique *expreſſe præſcribimus*, *atque præcipimus*. Ea propter Fraternitates veſtras rogamus, atque in Domino obſecramus, ut populos veſtræ curæ commiſſos ad tam opportunum ſanandis vulneribus, quibus per humanam infirmitatem quiſque ſauciatur, ſanctiſſimi Jejunii remedium alacriter adhibendum cohortantes ſedulo ac paterne moneatis, rem agi non quidem exiguam, ſed longe graviſſimam de obſervando ſuſtinendoque Jejunio purificandis animis corporibuſque ſalutari. In ſpem igitur illos erigite cæleſtium præmiorum, quibus aſſequendis non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis: imo leve ac momentaneum non tribulationis, ſed modicæ obedientiæ noſtræ incommodum magnum gloriæ pondus operatur in Cælis. Ab omnibus ſe abſtinent, qui in agone contendunt, ut incorruptibilem coronam accipiant; pudeat tam imbelles ac delicatos chriſtianæ militiæ milites refugientes a conſortio Crucis Chriſti, qui coronam legitime certantibus propoſitam ſperare præcipit incorruptam; ad cujus auſpicium & pignus Fraternitatibus veſtris Apoſtolicam benedictionem iiſdem etiam populis veſtris noſtro nomine impertiendam peramanter elargimus. Volumus autem, ut præſentium tranſumptis ſive exemplis etiam impreſſis manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & Sigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus ubique fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, aut adhiberi poſſet, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris, die vigeſima ſecunda menſis Auguſti milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo primo, Pontificatus Noſtri anno ſecundo.

D. Cardinalis Paſſioneus.

DE

DE JEJUNII DISCIPLINA

Conſervanda vel reintegranda. De Diſpenſationibus generalibus pro Oppidis aut Diœceſibus integris, non niſi certa ratione, & juſta de cauſa petendis, & concedendis.

Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis univerſis gratiam, & Communionem Sedis Apoſtolicæ habentibus

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

Libentiſſime quidem amplectimur, quæ Nobis ſe offerunt, occaſiones ad veſtros animos excitandos, ut Eccleſiaſticæ Diſciplinæ reparandæ ſedulam curam confeſatis. Etenim Summi Pontificatus dignitati, ad quam Nos, licet immerentes, evecti fuimus, conjunctam eſſe intelligimus ſollicitudinem aliarum Eccleſiarum, Nobiſque commendatam, qui plane tenuitatem virium noſtrarum non ignoramus.

Cum itaque præſentium litterarum argumentum totum ſit de Jejunio, quod tempore Quadrageſimæ, veteri Eccleſiæ inſtituto, ac lege Fidelibus indicitur; ſupervacaneum duximus longam orationem conficere de Quadrageſimæ Inſtitutione, & Patrum, & Conciliorum omnes ſuper hac re in medium proferre auctoritates; difficile id quidem Nobis parum videretur, ſed potius alienum, & nullo modo conſentaneum Vobis, quos doctrinæ laude, & Sacræ Hiſtoriæ cognitione præſtantes arbitramur. Porro ad ſcribendas has litteras adducti fuimus graviſſimis illis verbis Tridentinæ Synodi, quæ *ſeſſ.* 25. *de Reform.* præcipit Epiſcopis omne ſtudium impendere, ut Fideles ipſorum curæ traditi magna Religione perficiant ea, quæ a Sacris Canonibus præſcribuntur = *Ut illis omnibus, & iis præcipue ſint obſequentes, quæ ad mortificandam carnem conducunt, ut ciborum delectus, & jejunia.*

Ubi primum Bononienſem Eccleſiam adminiſtrandam ſuſcepimus (ad quam beneficio Clementis XII. felic. recordat. a Sede Anconitana tranſlati fuimus) Mandatum evulgavimus (quod Libro primo Inſtitutionum Noſtrarum pro Viris Eccleſiaſticis decimoquinto loco continetur): In illo plures difficultates indicavimus, ob

quas

quas minime ſolvendos Jejunii legibus putabamus illos, qui ob legitimam cauſam, & legitima prius auctoritate interpoſita, Quadrageſimæ abſtinentiam non obſervarent, minime, inquam, ſolvendos a jejunio, itaut liceret ipſis quolibet die menſam bis inſtituere, non unica vice, veſpertina ſuperaddita refectione, quæ permitti jejunantibus conſuevit. Tandem in hac Pontificia Sede collocati, rem totam in examen iterum revocavimus, & præſtantiſſimis quoque Viris demandavimus ipſam diligenter, accurateque perpendere, ac ſuas deinde opiniones Nobis exponere. His peractis hujuſmodi controverſiæ finem tribuere conſtituimus, illudque decrevimus, ne ulla in poſterum, ſive peculiaris, ſive generalis pro aliqua Civitate, vel Oppido concedatur facultas adhibendi carnes ad menſam tempore Jejunii, vel Quadrageſimæ, niſi conditio ſervandi Jejunii, ſive unius comeſtionis interponatur; & aliud quoque monitum addatur, nequaquam licere menſam eandem carne, & piſcibus inſtruere. Equidem declinatis hac ratione nimium implicatis quæſtionibus, exiſtimavimus unicam ſingulis diebus comeſtionem inducere illis etiam, qui carnibus uti, cum jejunium indicitur, rite obtinuerunt, & pravam illam conſuetudinem, quæ apud multos jam nimis invaluerat, penitus evellere, afferendi nempe carnes in menſam cum piſcibus, poſtquam ipſi Quadrageſimalis abſtinentiæ præcepto ſoluti fuerunt, ob eam potiſſimum cauſam, quod grave detrimentum ſaluti ab uſu piſcium accipiant.

Hæc apertiſſime conſtant ex noſtris Apoſtolicis Litteris, quas in forma Brevis dedimus ad omnes Epiſcopos Orbis Catholici anno 1741. quarum primæ incipiunt = *Non ambigimus* = alteræ vero = *In ſuprema* =. Nos profecto nulli unquam elargiti ſumus veſci carnibus, cum tempus Quadrageſimæ ſive aliud jejunium præcipitur, niſi indicta, ſcriptaque conditione, quam ſuperius commemoravimus. Maximam pariter lætitiam percepimus, cum redditæ Nobis fuerunt plures Epiſtolæ, ac Mandata veſtra Litteris noſtris Apoſtolicis omnino conſentanea, quibus pro virili parte contendiſtis adducere populos vobis ſubjectos, ut propoſitam in illis diſciplinam pie ſervarent.

Interim promulgatis iiſdem Apoſtolicis Litteris quas paulo ante nominavimus, plures cavillationes excogitatæ ſunt a nonnullis, uti nos antea facili conjectura ſuſpicati fuimus. Plures etiam quæſtiones propoſitæ Nobis fuerunt, exigui quidem ponderis, ac momenti, quemadmodum Nos opinamur; cum illæ vel ipſius Legis verbis vel ſenſu penitus corruant, ac diſſolvantur. Attamen Sacro Tribunali noſtræ pœnitentiariæ rerum hujuſmodi conſcio, ac peritiſſimo, eaſdem quæſtiones expendendas commiſimus, quibus omnino plene, cumulateque quoties opus fuit, ſatisfecit.

Ar-

Archiepiſcopus Compoſtellæ, in Hiſpaniarum Regnis Primus Inquiſitor, nuperrime vita functus longam ad Nos dedit Epiſtolam, qua plures recenſebat difficultates, quæ Litteris noſtris Apoſtolicis adverſabantur, quominus executioni mandarentur, eo quod nonnulli Theologi in diverſas opiniones, ac ſententias abirent in ſolvendis quibuſdam quæſtionibus, quibus Litteræ noſtræ Apoſtolicæ cauſam & occaſionem præbebant; ac proinde de illis Judicium Noſtrum exquirebant. Equidem Archiepiſcopi Litteræ Nos graviſſimis, ac difficillimis temporibus occupatos deprehenderunt. Attamen, dum quæſtiones in ipſis expoſitas percurrimus, viſum Nobis eſt non quidem expeti, ut iis quæſtionibus reſponſum fieret, ipſiſque ſolutis nullum impedimentum, ſive obſtaculum noſtris Litteris Apoſtolicis ſupereſſet, ſed potius ut objectis cavillationibus ad optatum finem ipſæ minimæ adducerentur. Accedit etiam, quod Epiſtola Archiepiſcopi multis argumentationibus, & obſcuris vocibus redundabat; quamobrem licet plures hortarentur, ne ullum Archiepiſcopo reſponſum redderemus; illi tamen ſatisfecimus, res præcipuas ex ejus litteris delibantes, & quæſtiones omnes ad certum numerum redigentes. Primum Noſtris occupationibus tribuendum teſtati ſumus, quod tarde ipſi reſponſum daremus, ejus ſtudium commendavimus, & etiam magnopere probavimus, quod anceps, ac dubius ad hanc Sanctam Sedem confugerit, ut conſilium expoſceret. Deinde prolatis quæſtionibus ſatisfacere non prætermiſimus, illum tamen monentes de Inſtituto Summorum Pontificum, qui leges condere ſolent, diſciplinam decernere, neque ullam habere rationem illorum, qui dubitandi cauſas objiciunt, ut quæ conſtituta ſunt, perturbent, ac evertant.

Vix redditis Litteris, Archiepiſcopus paulo poſt vitæ curſum abſolvit: Itaque non immerito ſuſpicamur, reſponſa Noſtra, quæ litteris continebantur, haud cognita fuiſſe, & perſpecta illis, qui quæſtiones excitaverant. Poſthæc alii pariter ex Hiſpanis Epiſcopis nonnullas ex iiſdem quæſtionibus Nobis propoſuerunt: quare iiſdem reſponſis uſi ſumus, quæ tradita prius Archiepiſcopo Compoſtellæ a nobis fuerunt. Non defuerunt etiam præſtantes inter Italos Theologi qui Litteras noſtras Apoſtolicas datas anno 1741. egregiis Commentariis illuſtrarunt: Idem contigit Reſponſo, quod fecimus Archiepiſcopo Compoſtellæ, *die* 8. *Julii*, *anno* 1744. quod ſane integrum ſuis Libris præfigendum curaverunt. At quoniam Libri ejuſmodi ad vos fortaſſe nondum pervenerunt, vel curis aliis diſtenti illos percurrere minime potuiſtis, his Litteris Encyclicis adjungimus illas pariter, quas (uti dictum ſæpius eſt) ad Archiepiſcopum Compoſtellæ jam pridem ſcripſimus, ut quæ diſciplina Veſtris in Diœceſibus tenenda ſit, plane cognoſcatis, ac ne Vos de-

ter-

terreant difficultates, ſi quæ a captioſis hominibus concitentur.

DECLARANTUR

Quæſtiones circa jejunii leges a Summo Pontifice inſtauratas propoſitæ.

Venerabili Fratri Archiepiſcopo Compoſtellæ

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabilis Frater, ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

,, SI Fraternitas Tua ſecum reputabit, quod graviſſi-
,, mis, & maximis curis propemodum obruamur,
,, quantumque, hoc præſertim difficillimo tempore pror-
,, ſus Nos teneat impoſita tenuitati Noſtræ ſollicitudo o-
,, mnium Eccleſiarum, non ſane mirabitur, tandiu ſibi
,, procraſtinatum fuiſſe reſponſum ad eas Litteras, qui-
,, bus Apoſtolica Authoritate diſſolvendas rogaſti obortas
,, in Hiſpania diſputationes aliquas e duabus noſtris Epi-
,, ſtolis ad omnes Epiſcopos ſuperioris anni 1741. 30. Maji,
,, & 22. Auguſti, quibus intra legitimos fines coercuimus
,, invaleſcentem Eccleſiaſtici Jejunii relaxationem. Potius
,, tibi in mentem veniet cogitare de ſingulari noſtro in
,, religioſiſſimam Hiſpanam Eccleſiam amore, unde Nos
,, immenſa licet rerum mole fatigatos, ad expediendum
,, ſibi in omni ſua perplexitate ſalutis iter opem noſtram
,, præſto habet. Quamquam igitur, dum prænuntiatas
,, Conſtitutiones edidimus, non aliud propoſitum nobis
,, fuerit, ac refrænare paucorum nimis ingenio fiden-
,, tium Theologorum licentiam, qui opinionum novi-
,, tate gaudent; nec otium, nec animus Nobis fuerit de-
,, finire quidquid ſubtili indagatione deduci poſſit ex pro-
,, poſita a Nobis jejunandi regula; tamen eximia Pa-
,, terna charitate complectimur adeo obſervantiſſimos
,, Romanæ Sedis Hiſpanos, tantique facimus obſecratio-
,, nes tuas, ut occurrere anxietati veſtræ libenter ad-
,, jecerimus animum, & nos ipſi quæſtiones abs te
,, propoſitas dirimendas conſtituerimus. Sic autem ſe
,, habent.

,, Utrum, quæ in antedictis noſtris Litteris in forma
,, Brevis de unica comeſtione, & de epulis non permi-
,, ſcendis præſcribuntur, ſub gravi etiam præcepto pro-
,, hibeantur.

,, *Reſpondemus*: Concedentes facultatem veſcendi car-
,, nibus tempore vetito, ſub gravi teneri eaſdem facul-
,, tates non aliter, quam geminis hiſce adjectis conditio-

,, ni-

Digitized by Google

„ nibus, videlicet unicæ in die comeſtionis, & non per-
„ miſcendarum epularum. Eos vero, qui hujuſmodi fa-
„ cultatibus utuntur, ſub gravi ad binas ipſas conditio-
„ nes implendas obligari.

„ *II.* An ii, quibus conceſſum eſt veſci carnibus, poſ-
„ ſint in veſpertina refectiuncula ea quantitate carnis ve-
„ ſci, quæ jejunantibus permittitur.

„ *Reſpondemus:* Non licere, ſed opus habere eo cibo,
„ eaque uti portione, quibus utuntur homines jejunan-
„ tes rectæ meticuloſæ conſcientiæ.

„ *III.* An qui jejunii tempore veſci carnibus permit-
„ tuntur, & unica comeſſatione uti debent, horam jeju-
„ nantibus præſcriptam ſervare opus habeant? *Edicimus*,
„ obſervandam iis eſſe.

„ *IV.* Quænam ſint epulæ licitæ, quæ vetantur cum
„ interdictis conjungi?

„ *Reſpondemus:* Epulas licitas pro iis, quibus per-
„ miſſum eſt carnes comedere, eſſe carnes ipſas: epulas
„ interdictas eſſe piſces, adeoque utrumque ſimul adhi-
„ beri non poſſe. Piſcibus tamen edendis non interdi-
„ cuntur ii, quibus datur facultas adhibendi ova, & la-
„ cticinia.

„ *V.* An præceptum de utroque epularum genere non
„ miſcendo dies quoque Dominicos Quadrageſimales com-
„ plectatur? *Affirmatur*, complecti.

„ *VI.* Utrum hæc lex ad eos quoque pertineat, qui ex
„ Bulla Cruciatæ edere poſſunt ova, & lacticinia?

„ *Reſcribimus:* Nihil in prænuntiatis noſtris Apoſtolicis
„ Litteris ſtatutum eſſe, quod reſpiciat gratioſum Cru-
„ ciatæ Diploma. Quare qui eo gaudent, illius tenorem
„ ſtricte, & conſiderate perpendant, ex ejuſque ſententia
„ ſe gerant. Caveant autem, ne inani quapiam excuſa-
„ tione ſeſe ſolutos eſſe arbitrentur præſcriptis ibi legi-
„ bus.

„ *VII.* Utrum memorata duo præcepta urgeant extra
„ Quadrageſimam?

„ *Reſpondetur:* Urgere extra Quadrageſimam utrumque
„ præceptum; illud ſcilicet unicæ comeſtionis cum reliquis
„ legibus in ſecundo, & tertio ad hæc poſtulata reſponſo
„ expreſſis; & alterum non permiſcendi epulas licitas
„ cum interdictis, ut in quarto poſtulato definitum eſt.

„ Habes, Venerabilis Frater, penitus explicatum quid-
„ quid apud Vos ex noſtris ſæpius nuncupatis Apoſtolicis
„ Litteris dubitationem attuliſſe ſcribis. Qua quidem in
„ re laudavimus conſilium tuum interrogandæ Supremæ
„ Romanæ Sedis, ut libero & non vacillanti greſſu ad
„ oves ſana doctrina imbuendas incedere Paſtores queant;
„ in iſtoque tuo ſuſcepto conſilio agnovimus Hiſpanam
„ Religionem, nihil ſibi tutum, niſi e Divi Petri Ca-
„ thedra acceptum, reputantem; qua ſplendidiſſima glo-
„ ria tantum nomen, & incorruptæ Fidei fructum Hiſ-
„ pania ſibi peperit. Cavendum autem vobis eſt (idque

„ plu-

„ plurimum ad te pertinet, qui illuſtris Archiepiſcopi,
„ & Inquiſitoris geris præcipuum munus) ne in expen-
„ dendis Apoſtolicæ Sedis Conſtitutionibus pro nimia ex-
„ hauriendi argumenti ſollicitudine nullus fiat differendi,
„ ambigendique modus. Sedula deinde opera conferenda,
„ ut iſtiuſmodi dubia, quæ facile pro ingeniorum varieta-
„ te, diſputando emergunt, penitus inter vos diriman-
„ tur, ne diuturna unquam diſceptatione fluctuent ani-
„ mi, præſertim cum Conſtitutiones ipſæ Apoſtolicæ ſco-
„ pum, quo tendunt, aperte demonſtrent, & illuc prom-
„ pte dirigi poteſt quidquid dubitando imperturbare vi-
„ deatur. Id ſi animadvertiſſent qui de præſenti negotio
„ plura dubitarunt, nondum ſibi exſolviſſent. Patebat e-
„ nim, nihil aliud nobis in animo fuiſſe quam cohibere
„ vivida nonnullorum Theologorum ingenia, qui nimium
„ ſani jejunii fines prætergreſſi, & non parum obliti,
„ illud ad retinendum in officio corpus divinitus inſtitu-
„ tum, hoſti huic ſpiritus infenſiſſimo blandiebantur.
„ Statim ſiquidem comperiſſent quid in præpoſitis quæſtio-
„ nibus conſtituendum eſſet, nec ſibi moleſtiam exhibuiſ-
„ ſent, nec Nobis, quos graviſſimæ undique circumſtant
„ curæ, non parum temporis occupaſſent, quod tamen
„ pro ſingulari noſtro in veſtram gentem ſtudio, atque
„ amore libenter impendimus ad rectum vobis iter mini-
„ ſtrandum; in poſterum ſimul præcaventes, quomodo
„ in hujuſmodi quæſtionibus firmare greſſus veſtros in
„ promptu ſit. Reliquum eſt, Venerabilis Frater, ut ti-
„ bi, quod facimus ex animo, præcipuæ Benevolentiæ
„ noſtræ pignus Apoſtolicam Benedictionem peramanter
„ impartiamur. Datum &c. 7. Julii 1744."

Cum hæc ita ſe habeant, ſatis muneri noſtro feciſſe videmur, ne illi (quibus licet edere), cum Jejunium, tempore Quadrageſimæ, vel extra Quadrageſimam Fidelibus præſcribitur, unius comeſtionis limites excedant; ac ne piſcibus ſimul, & carnibus parari ſibi menſam patiantur, neve cavillationes perſcrutentur, ut legi tenebras offundant. Pauca tamen adhuc ſuperſunt, quæ remedium a Nobis depoſcunt.

Siquidem advertimus jam multis ab hinc annis non ſolum plures in qualibet Italiæ Urbe veſtra auctoritate diſſolvi a Quadrageſimali abſtinentia, ſed etiam magno ſtudio contenditis, ut univerſam Civitatem, totamque Diœceſim eadem abſtinentia liberemus. Hinc factum eſt, ut in quibuſdam Civitatibus, ac Diœceſibus jam per multos annos Fideles univerſi abſque ullo diſcrimine carnibus per Quadrageſimam utantur. Id quidem maximam nobis affert ſollicitudinem, eo quod deprehendimus certis teſtimoniis in quibuſdam Regionibus Septentrionis toto Quadrageſimæ curſu lactis, & ovorum uſum libere permitti, quia in plures annos eandem facultatem petierint, & a Sede Apoſtolica conſecuti fuerint: quamobrem illi populi ſibi in animum induxerunt,

runt, non eſſe rurſus ad Pontificem confugiendum pro hujuſmodi facultate impetranda, ſed priores conceſſiones ſingulis annis acceptas ſufficere, ut lactis, & ovorum conſuetudo per Quadrageſimam comprobetur. Præterea maximi facienda eſſe ducimus ea verba Trident. Conc. *Seſſ.* 25. *c.* 18. *de Refor. Sicuti publice expedit, Legis vinculum quandoque relaxare, ut plenius evenientibus caſibus, & neceſſitatibus pro communi utilitate ſatisfiat; ſic frequentius Legem ſolvere, exemploque potius, quam certo perſonarum, rerumque delectu, petentibus indulgere, nihil aliud eſt, quam unicuique ad Leges tranſgrediendas aditum aperire.*

In Litteris noſtris Apoſtolicis, quas anno 1741. ad omnes Catholicos Epiſcopos dedimus, huic corruptelæ viam præcludere cogitavimus ea ratione, illiſque verbis, quæ rurſum hic ſubjicimus. *Debitum igitur Paternæ uniuſcujuſque veſtrum ſedulitatis, & charitatis officium jure poſtulat, ut omnibus notum faciatis, & annuntietis, nemini quidem ſine legitima cauſa, & de utriuſque Medici conſilio; multitudini vero, veluti Populo, aut Civitati, aut Genti indiſcriminatim integræ, nonniſi graviſſima, & urgente neceſſitate, & in caſibus per Sacra Canonum Statuta præſcriptis, cum debita Apoſtolicæ hujus Sanctæ Sedis reverentia a Quadrageſimali jejunio diſpenſationem, toties quoties opus fuerit, concedendam, nec audacter fidenterque uſurpandam, nec ſuperbe, & arroganter ab Eccleſia, ſicuti alibi in more poſitum eſſe accepimus, eſſe poſtulandam.*

Porro Nos hanc normam ſecuti ſumus, cum multitudinem, velut populum, aut Civitatem integram Quadrageſimali abſtinentia immunem declaravimus. In primis, loci Epiſcopus id poſtulare a nobis debuit, ac de graviſſima, urgentique neceſſitate ſuum teſtimonium interponere. Deinde carnes minime permiſſæ fuerunt, ſi lactis, & ovorum uſus ſatis eſſe videretur. Tum vero facultas edendi carnes tribui ſolum conſuevit, cum interpoſito Epiſcopi teſtimonio id omnino neceſſarium judicaretur; nec ſufficiens neceſſitati remedium afferri conſtaret, ſi ova ſolum, & lacticinia concederentur. Quoties autem abſtinentia Quadrageſimæ noſtra auctoritate ſoluta fuit, certos tamen dies præſcripſimus, quibus integra abſtinentia ſervaretur, nempe dies Cinerum, dies Quatuor Temporum, Vigilias præcepto obeundas, dies Majoris Hebdomadæ a Dominica Palmarum. Quandoque recenſuimus etiam totam Hebdomadam Cinerum. Aliquando etiam induximus abſtinentiam Feriis ſextis, ac Sabatis, etiamſi facultas a nobis tradita lactis, & ovorum uſum ſolum complecteretur. Poſtremo eam conditionem ſemper addidimus, ne jejunii lex unius per diem comeſtionis ullo modo violaretur, ac ne ſimul in menſa carnes, & piſces apponerentur.

Dum rationem hujus conſilii noſtri ſerio perpendimus, haud plene acquieſcimus, ob eam ſollicitudinem, ac dubitationem, ne cauſa ab Epiſcopo loci prolata, quam Nos legitimam credidimus ad ſolvendam Quadrageſimæ abſtinentiam, ejus naturæ fortaſſe non ſit, quæ veram, & urgentem neceſſitatem contineat. Quippe illud Nobis ſemper ante oculos propoſitum habuimus, ut nihil a ratione alienum, nihil inconſulto, ac temere faciamus. Hærent pariter animo defixa S. Bernardi verba ad Pontificem Eugenium *lib. 3. de Conſideratione Cap. 4.* = *Facitis hoc, quia poteſtis: Sed, utrum quæ debeatis, quæſtio eſt, & quomodo* = Attamen fidem præſtitimus iis, quibus præſtanda fuerat, Epiſcopis nempe locorum: Non enim alio pacto exerceri poteſt ſollicitudo peculiarium Eccleſiarum, ac Diœceſium, niſi fides habeatur Epiſcopis, a quibus illæ adminiſtrantur. Sed in poſterum, ut graviſſimum hoc negotium tutius, quam fieri poſſit, geratur, moleſtum nobis non ſit, animum iis advertere, quæ ſubjicimus.

Non ignorantes ab Innocentio III. Prædeceſſore Noſtro *Cap. Conſilium, de obſervatione jejuniorum*, inter cauſas legitimas ſolvendi abſtinentiam a carnibus jejunii tempore, recenſeri veram, & exiſtentem reipſa ægritudinem = *Præterea de illis, qui in Quadrageſima, vel in aliis jejuniis ſolemnibus infirmantur, & petunt ſibi eſum carnium indulgeri, reſpondemus: quod cum non ſubjaceat legi neceſſitas, deſiderium infirmorum, cum urgens neceſſitas exigit, ſupportare potes, & debes, ut majus periculum in eis evitetur.* Idem ſtatuerunt multo ante Innocentium III. Patres octavi Concilii Toletani *Can.* 9. quod anno 653. celebratum fuit = *Quiſquis abſque inevitabili neceſſitate, atque fragilitate evidentis languoris, ſeu etiam ætatis impoſſibilitate, diebus Quadrageſimæ eſum carnium præſumpſerit attentare, non ſolum erit reus Reſurrectionis Dominicæ, verum etiam alienus ab ejuſdem diei Sancta Communione ... Illi vero quos aut ætas incurvat, aut languor extenuat, aut neceſſitas arctat, non ante prohibita violare præſumant, quam a Sacerdote permiſſum accipiant.*

Nemo eſt, qui non intelligat hujuſmodi cauſas ſatis eſſe, ut aliqui a Jejunii legibus, & abſtinentia immunes exiſtimentur; non autem ut populus, vel integra Civitas idem privilegium obtineat. Quis enim ſibi perſuadere poſſit, Cives univerſos alicujus Urbis, vel Diœceſis eodem tempore graviſſimo morbo teneri, vel in eodem diſcrimine verſari omnes, ut periculoſam ægritudinem contrahant? Niſi forte eos morbos intelligamus qui ab aëris intemperie, vel infectione promanant, de quibus paulo poſt verba faciemus. Quis credat unquam populum univerſum alicujus Diœceſis, vel communi languore penitus extenuatum, vel extrema ſenectute confectum?

Ne-

Neque vero cauſa ſufficiens habenda eſt, ut aliqua Civitas, vel Populus abſtinentia Quadrageſimali liberetur, ipſique carnes permittantur, ſi forte piſces, vel ova caro pretio vendantur. Sicut enim Urbes habent egenos Cives, ita etiam opulentos; e quibus etiam alii vitæ ſuſtentationem labore, ac ſudore ſibi comparant; alii vero patrimonio, ac divitiis ſatis ſuperque abundant. Itaque, ſi pro emendis piſcibus grave pretium ſolvendum ſit, id quidem egenis Civibus, non vero divitibus ſuffragatur. Id afferunt etiam nonnulli Theologi haud ſeverioris diſciplinæ, quorum ſententiam recenſuimus capite nono libri tertii noſtrarum Inſtitutionum, quas Bononiæ Typis impreſſimus.

Illud etiam inane commentum prorſus exiſtimari debet, ſolvendas eſſe abſtinentia Quadrageſimæ Civitates, vel Diœceſes, ubi exercitus verſantur, eo quod Milites in iis locis permanentes abſtinentiæ leges minime obſervant. Id potius animos Civium inflammare debere ad jejunium rite, religioſeque ſuſcipiendum: ut nempe Milites tanta virtute temperantiæ permoti ipſorum exemplum ſequantur. Illud ſolum pro legitima cauſa in medium proferri poteſt, copias Militum tantam afferre Civitati penuriam herbarum, atque olei, licet Quadrageſimæ jejunio non obtemperet, ut harum rerum pretia ſummopere augeantur. Tunc autem eadem ſtatuenda ſunt, quæ paulo ante diximus, cum piſces, & ova cariori pretio comparantur. Igitur peculiares morbi, quamvis frequentes in poſterum pro cauſa ſolvendæ abſtinentiæ non adducantur, niſi forte Civium univerſis iidem morbi communes habeantur ob aliquam aeris corruptionem; neque in poſterum herbarum, olei, piſcium, & ovorum pretia tanti ponderis eſſe cenſeantur, ut omnis Civitas, vel Diœceſis ab Inſtituto Quadrageſimæ Jejunio, ac temperantiæ liberari contendat. Quod ſi veras, ac legitimas a Nobis cauſas ad hanc facultatem obtinendam expetitis, duas potiſſimum percenſebimus, quarum prima ex jure Canonico, altera vero ab ipſa rerum magiſtra experientia deprompta eſt.

Innocentius III. quem ſuperius nominavimus, *eodem Cap. Conſilium, de obſervatione jejuniorum*, Archiepiſcopo Bracarenſi poſtulanti, qua pœna plectendos judicaret illos, qui tempore Quadrageſimæ a carnibus non abſtinuerant ob ſummam rerum caritatem, & anguſtiam, itaut plures fame enecarentur, reſpondit his verbis = *Cum autem quæſieritis quæ ſit illis Pœnitentia injungenda, qui diebus Quadrageſimalibus, tempore quo tantæ famis inedia ingruebat, quod magna pars populi propter inopiam annonæ periret, carnes comedere ſunt coacti: reſpondemus, quod in tali articulo illos non credimus puniendos. Preces tamen Domino pro illis, & cum illis effundas, ne ipſis aliquatenus imputetur, quia bo-*

narum mentium eſt ibi timere culpam, ubi culpa minime reperitur. Si quis hoc tempore Epiſcopus adductus exemp'o Bracarenſis Antiſtitis idem conſilium peteret a Sede Apoſtolica, tanquam ineptus, ac ſimplex haberetur. Sed illo Eccleſiæ feliciſſimo ſæculo maximi pendebatur, uti æquum eſt, Quadrageſimæ præceptum. Hinc magna ſeveritate inquirebantur illi, qui minime paruiſſent, licet talis cauſa intercederet, ut liberi ab eodem præcepto viderentur: nec ulla ratio habebatur Virorum Principum, licet ipſorum incolumitas cum Reipublicæ felicitate conjuncta putaretur, uti Nos fuſe oſtendimus in decima quinta noſtrarum inſtitutionum libri primi. Sed iis omiſſis, & aliis bene multis, qui in hanc rem congeri a Nobis poſſunt, illud primum delibabimus ex reſponſo Innocentii III. tunc Quadrageſimæ abſtinentia ſolvi poſſe integram Civitatem, vel Diœceſim, cum reipſa non ſuppetunt ea, ſine quibus præceptum Quadrageſimæ obſervari nequit. Itaque ſi revera in aliquo loco neque oleum, neque piſces comparari poſſint, tunc incolis ejuſdem loci permitti fas eſt, ut lacte, & ovis utantur. Si hæc autem revera deficiant, tunc carnis, ſalubris tamen edendæ facultas concedetur, interpoſita ſemper jejunii ſervandi conditione.

Inſula Sancti Dominici in America Meridionali in temporalibus paret Chariſſimo in Chriſto Filio noſtro Ludovico Galliarum Regi Chriſtianiſſimo, nec ei ullus præeſt Epiſcopus. Præfectus Patrum Societatis Jeſu anno 1742. a Nobis quæſivit, an conceſſione ſibi facta a Sede Apoſtolica diſpenſandi ſuper eſu carnium, ovorum, & lacticiniorum tempore jejuniorum, & Quadrageſimæ, dici poſſet ſibi etiam datam fuiſſe facultatem diſpenſandi nedum particulares perſonas, ſed etiam multitudinem hominum, & omnes ſui diſtrictus Incolas, quando coram Deo id expedire judicaſſet: habitoque reſponſo facultatem ei fuiſſe conceſſam diſpenſationem indulgendi particularibus hominibus, non autem multitudini hominum, & omnibus Incolis ſui diſtrictus, pro conceſſione exoravit. Pro cauſa expoſuit veneficam piſcium qualitatem, exiguum piſcatorum numerum, qui longe ab inſula piſcantes, piſces deferebant aut fœtentes, aut corruptos ob nimios calores, paupertatem autem petentium, quæ oleum emere non poterant pro cibis Quadrageſimalibus neceſſarium, deficientiam denique olerum, & leguminum, quæ in ea Regione facile corrumpuntur, aut a vermibus conſumuntur. Re ſubinde mature diſcuſſa coram Nobis in Congregatione Generali Sanctæ Romanæ, & Univerſalis Inquiſitionis, *die* 12. *Aprilis ann.* 1741. habita ratione Regionis nimis remotæ, a qua quolibet anno impoſſibilis erat ad Sedem Apoſtolicam recurſus; indulgentes neceſſitati Fidelium degentium in Inſulis ditionis Gallicæ in America, facultatem conceſſimus Præfectis Miſ-

Miſſionum illarum partium , ut in cauſa veræ , & ineluctabilis neceſſitatis , & tantum de anno in annum , præfataque vera neceſſitate durante , & non aliter , nec alio modo , ut poſſent , & valerent cum fidelibus Populis ipſorum regimini commiſſis diſpenſare ſuper eſu ovorum , & lacticiniorum , & etiam carnium tempore Quadrageſimali , indicta ſimul cum hujuſmodi diſpenſatione obſervantia , ſi adamuſſim juxta præſcriptum conceſſa facultate uſi non fuiſſent .

Sed jam ad experientiam deveniamus . Quindecim ab hinc annis per totam fere Europam morbus invaluit , qui pectoris inflammationem inferebat , ita tamen , ut ex una Civitate in aliam , & ex una Provincia in aliam hæc funeſta lues promanaret . Id contigit annis 1730. 1733. 1740. Licet autem morbus ejuſmodi , qui univerſos hominum ordines atque ætates corripiebat , lentam ſolum in pectore inflammationem excitaret : tamen ſenibus matura jam ætate debilitatis extremam afferebat perniciem : nam ex ipſo febres acutiſſimæ , ac mortales ſequebantur . Idem morbus in periculum trahebat juniores etiam , qui paulum infirmo pectore laborarent . Poſtremo multorum pectora adeo labefactavit , ut graviſſima deinde mala provenerint .

Alios quoque morbos hujus generis , pectoris inflammationem magno cum periculo afferentes , ægros in diſcrimine vitæ adduxiſſe Medicinæ Scriptores luculenter teſtantur . Itaque , ſi Medicinæ Profeſſores acciti , monitique graviter ut nihil a veritate alienum reſpondeant , unanimi conſenſu fateantur (uti nobis ipſis accidit , cum adhuc Bononiæ verſaremur) morbum eſſe talis naturæ , qualem ſuperius commemoravimus , itaut nulla ætas libera , & incolumis eſſe queat ; & affirment illis ipſis , qui inter Cives ſalvi , & integri numerantur , eamdem perniciem imminere : id præterea conferre plurimum ad ejuſmodi luem depellendam aut evitandam , ſi tum ægrotantes , tum ſani a piſcibus , & oleo , & quandoque pariter a lacte , & ovis abſtineant ; ſi , inquam , res ita ſe habeat , tum proculdubio cauſa ſufficiens judicanda eſt , quæ experientia innititur , & quæ ſemper probata , & in poſterum probanda videtur , ut nempe Populus ſeu Civitas integra a carnibus abſtinendi præcepto non teneatur .

Neque ulla difficultas removere vos debet a conſulendis Medicis , qui præſtantiores habeantur . Cavendum pariter , ut quidquid revera ſenſerint , ſcripto teſtari non prætermittant ; quæ conditio ſi deſit in poſterum , nulla unquam facultas Civitati , aut Diœceſi carnibus , aut lacticiniis veſcendi tempore Quadrageſimæ tribuetur : quippe id neceſſarium omnino videtur . Accedit etiam , quod Medici facilitate quadam incredibili peculiares quidem Cives a Quadrageſimæ præcepto liberos , & immu-

nes decernere ſoleant (de qua re graviſſime monendi a vobis ſunt, ne ſuas animas indulgendo nimis aggravent). Cum vero pro univerſis Civibus idem ſtatuendum proponitur, tum ſe difficiles, anxios, ac ſollicitos præſtare Nos ipſi experti ſumus. Poſtremo ſi velint percurrere ea, quæ in Italia, & extra ipſam præclariſſimi Auctores Medici Typis evulgarunt, facile deprehendent, abſtinentiam ciborumque parſimoniam ab illis magnopere commendari, diſcrimen inter morbos conſtitui, & certis rationibus oſtendi, in curandis quibuſdam morbis nequaquam requiri, ut juſculum & carnes loco piſcium, olei, & herbarum ſubſtituantur; in aliis vero juvare plurimum, ſi ſublatis carnibus, cum inducitur jejunium, oleo, vel lacte ægrotantes utantur. Demum advertent, quam diligenter, accurateque ſcribant de pectoris incommodis, cum in omnibus generatim excitantur, ne corripiantur eodem morbo, qui adhuc incolumes a communi lue ſuperſunt.

Hæc verbis indicanda putavimus. Reliquum eſt ut Vos hortemur, ne tam facile ſuſcipiatis negotium petendæ facultatis utendi carnibus, & lacticiniis tempore Quadrageſimæ pro univerſa Civitate vel Diœceſi. Quippe abrumpenda tandem eſt conſuetudo, ob quam jam per tot annos in quibuſdam locis hæ facultates tribui conſueverunt. Illud etiam experientia a Vobis compertum erit; delicatis quoque, ac mollibus abſtinentiam Quadrageſimæ nullam inferre perniciem; neque plures ob hanc cauſam inter ægrotos, vel mortuos recenſeri. Hanc rationem, & inſtitutum Nos ipſi ſecuti ſumus Romæ, ac Bononiæ (cujus Sedem adhuc retinemus), cum nuper Quadrageſimæ tempus ageretur. Si vos id quoque præſtabitis, neque facile a Nobis pro univerſa Civitate, vel Diœceſi facultatem ſolvendi Quadrageſimæ abſtinentiam poſtulabitis, vel (ſi neceſſarium id arbitremini) non aliter, quam ſervatis præmiſſis conditionibus Diſpenſationis inſtantia ad Nos deferretur, non ſolum ii fructus provenient, quos jam indicavimus, ſed etiam repulſæ pudorem evitabitis; Noſque pariter ea moleſtia vindicabitis, quam ferimus, dum votis veſtris minime obſecundamus. Poſtremo vos omnes peramanter amplectimur, & Apoſtolicam Benedictionem Vobis, populiſque veſtris impertimus. Datum ex Arce Caſtri Gandulphi die 10. Junii 1745. Pontificatus Noſtri Anno Quinto.

DE

DE USURIS

Aliiſque injuſtis quæſtibus.

Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis univerſis gratiam & communionem Sedis Apoſtolicæ habentibus

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

VIX pervenit ad aures noſtras, ob novam controverſiam (nempe, an quidam contractus validus judicari debeat) nonnullas per Italiam diſſeminari ſententias, quæ ſanæ doctrinæ haud conſentaneæ viderentur; cum ſtatim noſtri Apoſtolici muneris partem eſſe duximus, opportunum afferre remedium, ne malum ejuſmodi, temporis diuturnitate, ac ſilentio, vires magis acquireret, aditumque ipſi intercludere ne latius ſerperet, & incolumes adhuc Italiæ Civitates labefactaret.

Quapropter eam rationem, conſiliumque ſuſcepimus, quo Sedes Apoſtolica ſemper uti conſueverit. Quippe rem totam explicavimus nonnullis ex Venerabilibus Fratribus Noſtris Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, qui Sacræ Theologiæ ſcientia, & Canonicæ Diſciplinæ ſtudio ac peritia plurimum commendantur; accivimus etiam plures Regulares in utraque facultate præſtantes, quorum aliquos ex Monachis, alios ex Ordine Mendicantium, alios demum ex Clericis Regularibus ſelegimus; Præſulem quoque Juris utriuſque laurea præditum, & in foro diu verſatum adhibuimus. Diem quartam indiximus Julii, qui nuper præteriit, ut coram Nobis illi omnes convenirent, quibus naturam totius negotii declaravimus; quod illis antea cognitum, perſpectumque deprehendimus.

Poſt hæc præcepimus, ut omni partium ſtudio, omnique cupiditate ſoluti, rem totam accurate perpenderent, ſuaſque opiniones ſcripto exararent; non tamen expetivimus ab ipſis, ut judicium ferrent de contractu, qui controverſiæ cauſam initio præbuerat, cum plura documenta non ſuppeterent, quæ neceſſario ad id requirebantur, ſed ut certam de uſuris doctrinam conſtituerent, cui non mediocre detrimentum inferre videbantur ea, quæ nuper in vulgus ſpargi cœperunt. Juſſa fecerunt univerſi; nam ſuas ſententias palam declararunt in duabus Congregationibus, quarum prima coram Nobis habita eſt die 18. Julii; altera vero die prima Auguſti, qui menſes nuper elapſi ſunt;

ac demum eaſdem ſententias Congregationis Secretario ſcriptas tradiderunt.

Porro hæc unanimi conſenſu probaverunt:

I. Peccati genus illud, quod uſura vocatur, quodque in contractu mutui propriam ſuam ſedem, & locum habet, in eo eſt repoſitum, quod quis ex ipſomet mutuo, quod ſuapte natura tantundem duntaxat reddi poſtulat, quantum receptum eſt, plus ſibi reddi velit, quam eſt receptum, ideoque ultra ſortem, lucrum aliquod, ipſius ratione mutui, ſibi deberi contendat. Omne propterea hujuſmodi lucrum, quod ſortem ſuperet, illicitum, & uſurarium eſt.

II. Neque vero ad iſtam labem purgandam, ullum arceſſiri ſubſidium poterit, vel ex eo, quod id lucrum non excedens & nimium, ſed moderatum, non magnum, ſed exiguum ſit; vel ex eo, quod is, a quo id lucrum ſolius cauſa mutui depoſcitur, non pauper, ſed dives exiſtat; nec datam ſibi mutuo ſummam relicturus otioſam, ſed ad fortunas ſuas amplificandas, vel novis coemendis prædiis, vel quæſtuoſis agitandis negotiis, utiliſſime ſit impenſurus. Contra mutui ſiquidem legem, quæ neceſſario in dati atque redditi æqualitate verſatur, agere ille convincitur, quiſquis, eadem æqualitate ſemel poſita, plus aliquid a quolibet, vi mutui ipſius, cui per æquale jam ſatis eſt factum, exigere adhuc non veretur; proindeque ſi acceperit, reſtituendo erit obnoxius ex ejus obligatione juſtitiæ, quam commutativam appellant, & cujus eſt in humanis contractibus æqualitatem cujuſque propriam & ſancte ſervare, & non ſervatam exacte reparare.

III. Per hæc autem nequaquam negatur, poſſe quandoque una cum mutui contractu quoſdam alios, ut ajunt, titulos, eoſdemque ipſimet univerſim naturæ mutui minime innatos, & intrinſecos, forte concurrere, ex quibus juſta omnino legitimaque cauſa conſurgat quiddam amplius ſupra ſortem ex mutuo debitam rite exigendi. Neque item negatur poſſe multoties pecuniam ab unoquoque ſuam, per alios diverſæ prorſus naturæ a mutui natura contractus, recte collocari & impendi, ſive ad proventus ſibi annuos conquirendos, ſive etiam ad licitam mercaturam, & negotiationem exercendam, honeſtaque indidem lucra percipienda.

IV. Quemadmodum vero in tot ejuſmodi diverſis contractuum generibus, ſi ſua cujuſque non ſervatur æqualitas, quidquid plus juſto recipitur, ſin minus ad uſuram, (eo quod omne mutuum tam apertum, quam palliatum abſit) at certe ad aliam veram injuſtitiam, reſtituendi onus pariter afferentem, ſpectare compertum eſt; ita ſi rite omnia peragantur, & ad juſtitiæ libram exigantur, dubitandum non eſt, quin multiplex in iiſ-

dem

dem contractibus licitus modus & ratio ſuppetat humana commercia & fructuoſam ipſam negotiationem ad publicum commodum conſervandi, ac frequentandi. Abſit enim a Chriſtianorum animis, ut per uſuras, aut ſimiles alienas injurias florere poſſe lucroſa commercia exiſtiment; cum contra ex ipſo Oraculo Divino diſcamus, quod *Juſtitia elevat gentem, miſeros autem facit populos peccatum: Prov.* 14. 34.

V. Sed illud diligenter animadvertendum eſt, falſo ſibi quemquam, & nonniſi temere perſuaſurum, reperiri ſemper, ac præſto ubique eſſe, vel una cum mutuo titulos alios legitimos, vel ſecluſo etiam mutuo, contractus alios juſtos, quorum vel titulorum, vel contractuum præſidio, quotieſcumque pecunia, frumentum, aliudve id generis alteri cuicumque creditur, toties ſemper liceat auctarium moderatum ultra ſortem integram ſalvamque recipere. Ita ſi quis ſenſerit, non modo divinis Documentis, & Catholicæ Eccleſiæ de uſura judicio, ſed ipſi etiam humano communi ſenſui, ac naturali rationi proculdubio adverſabitur. Neminem enim id ſaltem latere poteſt, quod multis in caſibus tenetur homo, ſimplici ac nudo mutuo alteri ſuccurrere, ipſo præſertim Chriſto Domino edocente: *Volenti mutuari a te, ne avertaris: Matth.* 5. 42. & quod ſimiliter multis in circumſtantiis, præter unum mutuum, alteri nulli vero, juſtoque contractui locus eſſe poſſit. Quiſquis igitur ſuæ conſcientiæ conſultum velit, inquirat prius diligenter oportet, vere ne cum mutuo juſtus alius titulus, vere ne juſtus alter a mutuo contractus occurrat, quorum beneficio, quod quærit lucrum, omnis labis expers & immune reddatur.

His verbis complectuntur, & explicant Sententias ſuas Cardinales, ac Theologi, & Viri Canonum peritiſſimi, quorum conſilium in hoc graviſſimo negotio poſtulavimus. Nos quoque privatum ſtudium noſtrum conferre in eandem cauſam non prætermiſimus, antequam Congregationes haberentur, & quo tempore habebantur, & ipſis etiam peractis; nam præſtantium Virorum ſuffragia, quæ modo commemoravimus, diligentiſſime percurrimus. Cum hæc ita ſint, approbamus, & confirmamus quæcumque in Sententiis ſuperius expoſitis continentur; cum Scriptores plane omnes, Theologiæ, & Canonum Profeſſores, plura Sacrarum Litterarum teſtimonia, Pontificum Deceſſorum noſtrorum Decreta, Conciliorum, & Patrum auctoritas, ad eaſdem Sententias comprobandas bene conſpirare videantur. Inſuper apertiſſime cognovimus Auctores, quibus contrariæ Sententiæ referri debent; & eos pariter, qui illas fovent, ac tuentur, aut illis anſam, ſeu occaſionem præbere videntur: neque ignoramus, quanta ſapientia, & gravitate defenſionem veritatis ſuſceperint Theologi finitimi illis

Regionibus, ubi controverſiæ ejuſmodi principium habuerunt. Quare has Litteras Encyclicas dedimus univerſis Italiæ Archiepiſcopis, Epiſcopis, & Ordinariis, ut hæc Tibi, Venerabilis Frater, & cæteris omnibus innoteſceret: & quoties Synodos celebrare, ad Populum verba facere, eumque ſacris doctrinis inſtruere contigerit, nihil omnino alienum proferatur ab iis Sententiis, quas ſuperius recenſuimus. Admonemus etiam vehementer, omnem ſollicitudinem impendere, ne quis in veſtris Diœceſibus audeat Litteris, aut Sermonibus contrarium docere. Si quis autem parere detrectaverit, illum obnoxium, & ſubjectum declaramus pœnis per Sacros Canones in eos propoſitis, qui mandata Apoſtolica contempſerint, ac violaverint.

De contractu autem, qui novas has controverſias excitavit, nihil in præſentia ſtatuimus; nihil etiam decernimus modo de aliis contractibus, pro quibus Theologi, & Canonum Interpretes in diverſas abeunt ſententias; attamen pietatis veſtræ ſtudium ac Religionem inflammandam exiſtimamus, ut hæc, quæ ſubjicimus, executioni demandetis.

Secundo loco qui viribus ſuis, ac ſapientiæ ita confidunt, ut reſponſum ferre de iis quæſtionibus non dubitent (quæ tamen haud exiguam Sacræ Theologiæ, & Canonum ſcientiam requirunt) ab extremis, quæ ſemper vitioſa ſunt, longe ſe abſtineant. Etenim aliqui tanta ſeveritate de iis rebus judicant, ut quamlibet utilitatem ex pecunia deſumptam accuſent, tanquam illicitam, & cum uſura conjunctam; contra vero nonnulli indulgentes adeo, remiſſique ſunt, ut quodcumque emolumentum ab uſuræ turpitudine liberum exiſtiment. Suis privatis opinionibus ne nimis adhæreant, ſed priuſquam reſponſum reddant, plures Scriptores examinent, qui magis inter cæteros prædicantur; deinde eas partes ſuſcipiant, quas tum ratione, tum auctoritate plane confirmatas intelligent. Quod ſi diſputatio inſurgat, dum contractus aliquis in examen adducitur, nullæ omnino contumeliæ in eos confingantur, qui contrariam ſententiam ſequuntur, neque illam gravibus Cenſuris notandam afferant, ſi præſertim ratione, & præſtantium Virorum teſtimoniis minime careat: ſiquidem convicia, atque injuriæ vinculum Chriſtianæ charitatis infringunt, & graviſſimam populo offenſionem, & ſcandalum præſeferunt.

Tertio loco, qui ab omni uſuræ labe ſe immunes, & integros præſtare volunt, ſuamque pecuniam ita alteri dare, ut fructum legitimum ſolummodo percipiant, admonendi ſunt, ut contractum inſtituendum antea declarent, & conditiones inferendas explicent, & quem fructum ex eadem pecunia poſtulent. Hæc magnopere conferunt non modo ad animi ſollicitudinem & ſcrupulos e-

vi-

vitandos, ſed ad ipſum contractum in Foro externo comprobandum: hæc etiam aditum intercludunt diſputationibus, quæ non ſemel concitandæ ſunt, ut clare pateat, utrum pecunia, quæ rite data alteri eſſe videtur, revera tamen palliatam uſuram contineat.

Quarto loco vos hortamur, ne aditum relinquatis ineptis illorum ſermonibus, qui dictitant, de uſuris hoc tempore quæſtionem inſtitui, quæ ſolo nomine contineatur, cum ex pecunia, quæ qualibet ratione alteri conceditur, fructus ut plurimum comparetur. Etenim quam falſum id ſit, & a veritate alienum, plane deprehendimus, ſi perpendamus, naturam unius contractus ab alterius natura prorſus diverſam & ſejunctam eſſe: & ea pariter diſcrepare magnopere inter ſe, quæ a diverſis inter ſe contractibus conſequuntur. Revera diſcrimen apertiſſimum intercedit fructum inter, qui jure licito ex peccunia deſumitur, ideoque poteſt in utroque Foro retineri, ac fructum, qui ex pecunia illicite conciliatur, ideoque Fori utriuſque judicio reſtituendus decernitur. Conſtat igitur haud inanem de uſuris quæſtionem hoc tempore proponi ob eam cauſam, quod ut plurimum ex pecunia, quæ alteri tribuitur, fructus aliquis excipiatur.

Hæc potiſſimum vobis indicanda cenſuimus, ſperantes fore, ut mandetis executioni quæcumque per has Litteras a nobis præſcribuntur. Opportunis quoque remediis conſuletis, uti confidimus, ſi forte ob hanc novam de uſuris controverſiam in Diœceſi veſtra turbæ concitentur, vel corruptelæ ad labefactandum ſanæ doctrinæ candorem & puritatem inducantur. Poſtremo vobis, & Gregi curæ veſtræ concredito, Apoſtolicam Benedictionem impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die prima Novembris 1745. Pontificatus Noſtri Anno Sexto.

DE APPLICATIONE

Miſſæ Parochialis pro Populo: Conventualis vero pro Benefactoribus Eccleſiæ.

Venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis univerſis gratiam, & Communionem Sedis Apoſtolicæ habentibus.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

CUm ſemper oblatas nobis occaſiones Apoſtolica ſcri-
pta dirigendi ad Fraternitates veſtras libenter am-
plectimur, ut ſinceræ noſtræ erga vos dilectionis argu-
menta frequenter eluceant, tum vero majori animi ala-
critate idipſum præſtamus, quum ad excitandum Fra-
ternitatum veſtrarum zelum pro conſervatione rectæ di-
ſciplinæ in Clero regimini veſtro commiſſo, præſentibus
rerum, aut temporum conditionibus commovemur. Nec
enim impoſitum imbecillitati noſtræ omnium Eccleſia-
rum ſollicitudinis onus aliter ſuſtinere nos poſſe confidi-
mus, quam ſi Divini cultus augmentum, atque exactam
Eccleſiaſticarum Sanctionum in ſingulis Diœceſibus cu-
ſtodiam religioſæ vigilantium Paſtorum curæ, identi-
dem inculcando, commendemus.

Hujus porro Epiſtolæ ad vos ſcribendæ occaſionem no-
bis atque argumentum in primis præbet onus illud,
quod omnibus animarum curam gerentibus incumbit,
applicandi Miſſam Parochialem pro Populo ipſorum cu-
ræ commiſſo; tum etiam applicatio Miſſæ Conventua-
lis, quæ pro Benefactoribus in genere facienda eſt ab
iis, qui Miſſas canunt in Eccleſiis Patriarchalibus, Me-
tropolitanis, Cathedralibus & Collegiatis; tum denique
debitum pſallendi, quo tenentur Canonici prædictarum
Eccleſiarum Choro aſſiſtentes. Cujus quidem argumenti
minime nova, ſed a Scriptoribus frequenter habita tra-
ctatio eſt; cumque ea res in hujus Almæ Urbis noſtræ
Congregationibus & potiſſimum in Congregationibus Ve-
nerabilium FF. noſtrorum S. R. E. Cardinalium Conci-
lii Tridentini Interpretum, cujus Secretarii munere o-
lim in minoribus conſtituti multos annos perfuncti ſu-
mus, multoties diſcuſſa ac definita fuerit; quamvis ea-
rumdem Congregationum Decreta plerumque circa hoc
uniformia & ſibi conſona prodierint, eorumque Decre-
torum nonnulla etiam Pontificiam prædeceſſorum noſtro-
rum approbationem & confirmationem meruerint; unani-
me

me tamen mirandum eſſet, eorum notitiam ad ſingulos quoſque veſtrum non adhuc perveniſſe. Quapropter non modo opportunum, verum etiam neceſſarium duximus, Encyclicam hanc Epiſtolam ad vos ſcribere, per quam, ſublata demum diverſarum, in quas Scriptores abierunt, opinionum varietate, conſtans hujus Apoſtolicæ Sedis ſententia prædictis de rebus cuilibet innoteſcat, & Fraternitatibus veſtris quædam veluti norma ac regula ſuppetat, juxta quam Synodales, aliaſque veſtras circa præmiſſas Conſtitutiones, Ordinationes, ſeu Edicta, quorum publicationem vobis injungimus, dirigere valeatis. Eorum vero executionem, dum, juxta ea, quæ in præſentibus tenenda atque ſervanda præſcribimus, omni, qua decet, ſollicitudine ac vigilantia urgere ſtudebitis, minime dubitandum Vobis erit, ne Statutorum veſtrorum implemento obicem aut moram afferre valeant recurſus ad hujus noſtræ Curiæ Tribunalia forſitan habendi: utpote quos omnino rejiciendos eſſe præcipimus ac jubemus; quamobrem has ipſas Litteras noſtras in ſingulorum Tribunalium Regeſtis aſſervari volumus, atque ad earum præſcriptum tam ipſorum Tribunalium reſolutiones, quam de veſtris Decretis, quæ ipſis præſentibus inhærentes edituri eſtis, judicia exigi & conferri mandamus.

Et quidem quod nuper enuntiavimus, ſacroſanctum Miſſæ Sacrificium a Paſtoribus animarum applicari debere pro populo ipſorum curæ commiſſo, id veluti ex divino præcepto deſcendens, a Sacra Tridentina Synodo diſerte exprimitur *ſeſſ. 23. cap. 1. de Reform.* per hæc notabilia verba: *Cum præcepto Divino mandatum ſit omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, pro his Sacrificium offerre.* Et quamvis minime defuerint, qui per inanes & frivolas interpretationes hujuſmodi obligationem a Sancta Synodo memoratam de medio tollere, vel ſaltem extenuare contenderint, quum tamen relata Concilii verba ſatis clara & perſpicua ſint, quumque prædicta Congregatio ejuſdem Concilii interpretationi privative præpoſita, conſtanter edixerit eos quibus animarum cura demandata eſt, non modo Sacrificium Miſſæ celebrare, ſed illius etiam fructum medium pro populo ſibi commiſſo applicare debere, nec illud pro aliis applicare, aut pro hujuſmodi applicatione eleemoſynam percipere poſſe; quodque magis intereſt, quum hæc intelligentia a Prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus approbata fuerit, & confirmata; nihil jam amplius ulli veſtrum deſiderandum ſupereſt, ut eam amplecti, eidemque obſequi, nec non illius promptam executionem in veſtris reſpective Diœceſibus omni ſtudio procurare debeatis.

Neque nos tamen, qui, ut ſuperius innuimus, in minoribus adhuc degentes, munus Secretarii prædictæ Congrega-

tio-

tionis Concilii Tridentini Interpretis per plures annos obivimus, alioſque non paucos partim in Anconitanæ Cathedralis, partim in Metropolitanæ Bononienſis, Patriæ noſtræ dilectiſſimæ, quam adhuc retinemus, gubernatione aſſidue tranſegimus, nos, inquam non latent multiplicis generis effugia, per quæ nonnulli prædictæ obligationis implementum declinare ſatagunt, quibuſque proinde opportune a nobis eſt occurrendum.

Quum enim Sacrum Tridentinum Concilium, ne Animarum cura negligatur, non uno in loco Epiſcopis mandet, ut quotieſcumque opus fuerit, idoneos Vicarios cum certorum fructuum aſſignatione ad eandem curam exercendam eligant ac deputent, uti videre eſt *in ſeſſ. 6. cap. 2. ſeſſ. 7. cap. 5. & 7. ſeſſ.* 21. *cap. 6. ſeſſ.* 25. *cap.* 16. non raro autem eveniat, ut aliqua Eccleſia Parochiali vacante, Vicarius pariter ad implenda hujuſmodi Eccleſiæ opera, uſque ad novi Rectoris electionem, ab Epiſcopo deputari debeat, eodem Concilio Tridentino id jubente, *ſeſſ.* 24. *cap.* 18. *de Reform.* nonnulli ex hujuſmodi Vicariis nituntur ſeipſos a prædicta obligatione ſubtrahere, vel ex eo quod, habituali cura penes alium ſeu alios reſidente, ipſi actualem duntaxat exerceant; vel quod ipſi ſint ad nutum amovibiles; vel ad breve tempus hujuſmodi curæ ſint addicti: ut nihil hic loquamur de Parochis Regularibus, qui a prædicta applicatione Miſſæ pro populo nonnunquam alienos ſe oſtendunt. Itaque mens Noſtra & ſententia eſt, ſicuti etiam pluries a prælaudatis Congregationibus judicatum fuit ac definitum, quod omnes & ſinguli, qui actu animarum curam exercent, & non ſolum Parochi aut Vicarii Regulares, uno verbo, omnes & ſinguli, de quibus ſupra dictum eſt, atque alii quicumque etiam ſpecifica, & individua mentione digni, æque teneantur Miſſam Parochialem applicare pro Populo, ut præfertur, ipſorum curæ commiſſo.

Nonnulli vero ad evitandum hujuſmodi obligationis implementum, allegare ſolent, congruos ſibi Parochiæ ſuæ reditus non ſuppetere; alii denique ad inveteratam conſuetudinem confugiunt, ſuſtinentes id neque ſibi, neque deceſſoribus ſuis, per longum tempus, quod immemorabile affirmant, unquam in uſu fuiſſe. Nos autem ad præcedentes prædictæ Congregationis Concilii reſolutiones noſtram approbationem & confirmationem extendimus; & quatenus opus ſit, auctoritate Apoſtolica iterum tenore præſentium decernimus & declaramus, quod licet Parochi, ſeu alii, ut ſupra animarum curam habentes, congruis præfinitis reditibus deſtituantur, & quamvis antiqua ſeu etiam immemorabili conſuetudine in ipſorum Diœceſibus ſeu Parochiis obtinuerint, ut Miſſa pro populo non applicaretur, eadem nihilominus omnino in poſterum ab ipſis debeat applicari.

Dum

Dum tamen diximus, omnes animarum curam habentes, Miſſæ Sacrificium pro Populo ſibi commiſſo applicare debere, non ideo ſtatuere voluimus, eoſdem aut quotidie, aut quotieſcumque celebraverint, ad prædictam applicationem pro Populo teneri. Et quidem Sacroſancta Tridentina Synodus *ſeſſ.* 23. *c.* 14. præcipit Epiſcopos curare, ut Sacerdotes ſaltem diebus Dominicis, & Feſtis ſolemnibus Miſſarum ſacra faciant, *ſi autem curam habuerint animarum, tam frequenter, ut ſuo muneri ſatisfaciant, Miſſas celebrent:* in pluribus autem Synodalibus Epiſcoporum Conſtitutionibus novimus provide conſtitutos ac deſignatos eſſe dies, quibus animarum Paſtores Miſſas celebrare debeant. At vero nos id unum in præſenti ſuſcepimus decernendum, quando nimirum iidem pro Populo celebrare & applicare teneantur; & quamvis compertum habeamus id, quod alias a Congregatione Concilii reſponſum fuit, Parochum nempe pinguibus reditibus dotatum quotidie pro Populo celebrare & applicare debere; eum vero, qui uberioribus hujuſmodi reditibus non gaudeat Feſtivis tantum diebus id ipſum præſtare teneri; quum tamen pariter nobis perſpectæ ſint tum controverſiæ ſuper hoc ipſo exortæ, nimirum ad quam ſummam pertingere debeant Eccleſiæ Parochialis proventus, ut pingues, & uberes appellari poſſint; quoniam pingues minime habendi ſunt reditus, etiam copioſi, quibus tamen multiplicia & gravia ſunt onera adnexa; tum etiam multorum querelæ adverſus hujuſmodi Decretum, tanquam plus æquo rigidum, excitatæ, nobis innoteſcant: Idcirco opportunum cenſemus Fraternitatibus veſtris declarare, nobis abunde ſatisfactum fore, vobiſque proinde ſatis eſſe poſſe, dum ii, qui animarum curam exercent, Sacrificium Miſſæ pro Populo celebrent atque applicent in Dominicis, aliiſque per annum diebus Feſtis de præcepto; quum prædicti Dominici, aliique Feſti dies ii ſint, in quibus juxta præceptum Concilii Tridentini *ſeſſ.* 5. *c.* 2. & *ſeſſ.* 24. *c.* 4. quilibet animarum curæ Præpoſitus Populum ſibi commiſſum ſalutaribus verbis paſcere debet, docendo ea quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem; iidemque ſint dies, de quibus eadem Sancta Synodus ſtatuit, ut *moneat Epiſcopus Populum diligenter teneri unumquemque Parochiæ ſuæ intereſſe, ubi commode id fieri poteſt, ad audiendum Verbum Dei*; & quibus Parochi Subditos ſuos in Doctrina Chriſtiana erudire debent, juxta id quod a prædicto Concilio in cit. *cap.* 4. Epiſcopis præcipitur, ut nempe *ſaltem Dominicis & aliis Feſtivis diebus pueros in ſingulis Parochiis, Fidei rudimenta, & obedientiam erga Deum & parentes, diligenter ab iis, ad quos ſpectabit, doceri curent.*

Et quia in nonnullis Diœceſibus numerus dierum Feſtorum de præcepto, de Apoſtolica noſtra authoritate & con-

conſenſu, eatenus eſt imminutus, ut nempe in aliquibus Feſtis Chriſti fideles & Miſſam audire & ab operibus ſervilibus abſtinere debeant; in aliis vero Populo permiſſum ſit opera ſervilia exercere, firma remanente obligatione audiendi Miſſæ Sacrificium: Nos, ut obortæ jam dubitationes circa onus applicationis Miſſæ Parochialis in hujuſmodi diebus Feſtis, penitus eliminentur, ſtatuimus & declaramus, quod etiam iiſdem Feſtis diebus, quibus Populus Miſſæ intereſſe debet, & ſervilibus operibus vacare poteſt, omnes animarum curam gerentes Miſſam pro populo celebrare & applicare teneantur.

Quia vero propria nonnunquam experientia ſatis agnovimus, aliquos eſſe Parochos adeo pauperes, ut ferme ex eleemoſynis, quas a Fidelibus pro Miſſarum celebratione accipiunt, vivere cogantur; eos vero qui, Eccleſia Parochiali vacante, ad animarum curam exercendam, ſub Vicarii, ſeu Œconomi nomine, deputantur, aliquibus in locis adeo illiberaliter tractari, ut exigui reditus ipſis conſtituti, & pauca incerta emolumenta eiſdem obvenientia, ægre ad eorum vitæ neceſſaria ſufficiant, quod iis quoque non raro evenire ſolet, qui in aliquibus Eccleſiis, habituali cura apud alios manente, actuali tantum exercitio ſunt addicti, proindeque cum iſtis ſevere nimis agi videretur, ſi diebus Feſtis, quibus potiſſimum hujuſmodi occaſio ſe offert, eiſdem vetitum eſſet eleemoſynam pro applicatione Miſſæ recipere: Idcirco nos tam iſtorum, quam illorum inopiam ſummopere miſerantes, iiſdemque, quantum nobis integrum eſt, conſulere volentes, quamvis, ut ſupra dictum eſt, omnes & ſinguli prædicti teneantur diebus Feſtis Miſſam pro Populo celebrare & applicare; attamen, quod pertinet ad prædictos Parochos egentes, unicuique veſtrum facultatem concedimus, cum iis, quos revera tales eſſe noveritis, opportune diſpenſandi, ad hoc ut, etiam diebus Feſtis hujuſmodi eleemoſynam ab aliquo pio offerente recipere, & pro ipſo Sacrificium applicare, quatenus id ab eo requiratur, libere & licite poſſint & valeant, dummodo ad neceſſariam Populi commoditatem, in ipſa Eccleſia Parochiali Miſſam celebrent; ea tamen adjecta conditione, ut tot Miſſas infra hebdomadam pro Populo applicent, quot in diebus Feſtis, infra eandem hebdomadam occurrentibus, juxta peculiarem intentionem alterius pii Benefactoris obtulerint.

Quod autem ſpectat ad Vicarios, ſive Œconomos Eccleſiarum vacantium, quum a Sacro Tridentino Concilio *cit. ſeſſ.* 24. *c.* 18. cuilibet Epiſcopo tribuatur facultas eos deputandi, & conſtituendi, *cum congrua, ejus arbitrio, fructuum portionis aſſignatione*; veſtrum erit, Ven. Fratres, cum iis agere, qui vacantis Eccleſiæ fructus exigunt, ut egenti Vicario, qui exigua hujuſmodi certorum fructuum aſſignatione, paucisque incertis pro-

ventibus gaudeat, congruum aliquod augmentum præbeatur pro onere celebrandi, & applicandi Miſſam pro populo diebus Feſtis. Quapropter pro iis locis, in quibus Eccleſiarum vacantium fructus ad commodum Cameræ Noſtræ Apoſtolicæ exiguntur, opportuna Theſaurario noſtro Generali mandata dirigimus, quæ iis denuntiare non prætermittet peculiaribus dictorum locorum Collectoribus, cum quibus Epiſcopi Eccleſiaſticæ noſtræ ditionis, cæterorumque locorum, in quibus, ut præfertur, Eccleſiarum vacantium fructus ad Cameram prædictam pertinent, officii ſui partes in eum finem, de quo ſupra diximus, interponere debebunt.

Ac demum, quoad illos, qui tamquam Vicarii, ſive perpetui, ſive ad tempus conſtituti, animarum curam adminiſtrant, quæ apud alios habitu reſidet, ratione alicujus Eccleſiæ Parochialis ipſorum Eccleſiis, ſeu Monaſteriis, Collegiis, aut Locis Piis olim unitæ; quamvis a recol. mem. Prædeceſſore Noſtro S. Pio Papa V. præfinita fuerit certa pars fructuum hujuſmodi Vicariis aſſignanda, prout in ipſius Conſtitutione, quæ incipit *Ad exequendum*, data Kalendis Novembris anni 1617. diſtincte ſtatuitur; nihilominus ubi præſcripta fructuum portio, vel nullo modo, vel non integre Vicariis prædictis aſſignata reperiatur, vel etiam ubi ea, quæ ad normam prædictæ Conſtitutionis eiſdem fuerit attributa, minime ſufficiens a vobis reputetur, propter temporum circumſtantias, & ſignanter pro implendo onere celebrandi & applicandi Miſſam pro populo diebus Feſtis de præcepto; utendum vobis erit poteſtate, quam fecit Epiſcopis Synodus Tridentina *ſeſſ.* 7. *cap.* 7. dum illorum arbitrio permiſit, juxta temporum, atque injunctorum onerum rationem, congruam prædictis Vicariis fructuum portionem aſſignare; quam ob cauſam nos etiam Fraternitatibus veſtris, quatenus opus ſit, neceſſarias omnes & opportunas facultates impertimur; quibuſcumque appellationibus, privilegiis, aut exemptionibus, ut in eodem Concilio ſancitur, adverſus ea, quæ ſalubriter a vobis conſtituta fuerint, minime ſuffragantibus.

Hæc igitur circa Miſſam Parochialem ſtatuenda, & Fraternitatibus veſtris denuntianda judicavimus. Indeque gradum facientes ad ea quæ pertinent ad Miſſam Conventualem, neminem veſtrum latere putamus Sacrorum Canonum ſanctiones, quibus præcipitur, ut ſingulis diebus in Eccleſiis Patriarchalibus, Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis tum Horæ Canonicæ debitis modo, & forma recitentur, tum etiam Miſſa Conventualis celebretur; quæ adeo claræ ſunt, ut nulla ſuper iis oriri poſſit dubitatio. Eaque de re perſpicuæ pariter, & per omnia uniformes exiſtunt Reſolutiones ab hac Congregatione Ven. Fratrum noſtrorum

rum Concilii Tridentini Interpretum repetitis vicibus emanatæ, quas omnes Apoſtolica Auctoritate noſtra confirmamus & approbamus, earum executionem Vobis enixe inculcantes: ut ſcilicet Miſſa Conventualis, quæ ſingulis diebus canitur a Clero prædictarum Eccleſiarum, pro earumdem Benefactoribus in genere quotidie applicetur; eodem prorſus modo quo Miſſam Parochialem ab iis qui curam Animarum gerunt, pro populo ſibi commiſſo, ſingulis ſaltem diebus Feſtis de præcepto, applicari debere ſuperius declaravimus. Itaque date operam, ut falſam quorumdam opinionem eliminetis, quam in aliquibus Eccleſiis ejuſmodi, ſive dolo malo, ſive per errorem invectam eſſe novimus; quod nempe dum Miſſa Conventualis pro certo aliquo Eccleſiæ Benefactore, vel grati animi ergo, vel ex vi oneris impoſiti celebratur, & applicatur, ſatis impletum cenſeatur debitum applicationis Miſſæ Conventualis. Etenim hujuſmodi debitum non quidem reſpicit ſingulares aliquos Benefactores, ſed Benefactores in genere cujuslibet Eccleſiæ, cujus ſervitio addicti ſunt quicumque in eadem ſive Dignitates, ſive Canonicatus, ſive Manſionariatus, ſive Beneficia Choralia obtinent, & Miſſam Conventualem ſuis reſpective vicibus celebrant.

Neque minus improbandam noveritis aliorum ſententiam, qui ſatis putant ſupradictam obligationem impletam eſſe, dum in eorum Eccleſiis pro Benefactoribus in genere aliquæ interdum preces fiunt, vel anniverſaria ſtatis diebus Sacrificia pro illis peraguntur. Nemo enim id ſibi arrogare debet, ut impoſitæ obligationi alia ratione ſatisfacere poſſit, quam ea, quæ a Lege Eccleſiaſtica multoties præſcripta fuit; nimirum Miſſam Conventualem ſingulis diebus pro Benefactoribus celebrando, eamdemque pro illis in genere applicando.

Profecto non ſolum prioribus Eccleſiæ ſæculis, verum etiam temporibus haud longe a noſtra ætate remotis, (quam Vos ex hiſtoria Eccleſiæ didiciſſe non dubitamus) ſervabatur olim in ſingulis Eccleſiis ſeries accurata omnium, & ſingulorum, quorum liberalitate unaquæque aucta fuerat, eorumque nomina Sacris Diptychis, ſic enim vocabantur, adeo conſignata erant, ut eorumdem recordatio nunquam interiret, utque pro iis tum preces funderentur, tum etiam Miſſæ Sacrificium offerretur; quam ob cauſam etiam prædictus Catalogus in pleriſque Eccleſiis ob oculos Presbyteri celebrantis apponi conſuevit, licet iidem pii Benefactores in ſuis donationibus nihil penitus pro ſe pacti eſſent, ſed tantummodo pro peccatorum ſuorum remiſſione ſe bona ſua Deo offerre declaraſſent. Eccleſiarum ſiquidem Præſules pro iis imperandas eſſe duxerunt; quamvis illi propria bona offerentes ne verbum quidem ea de re feciſſent. Sacrorum hujuſmodi Diptychorum uſus ſenſim de-

deficit; ob idque in oblivione jacent alicubi complurium Benefactorum nomina. At non idcirco deſerere fas eſt uſum & diſciplinam orandi pro iis, & Sacrificium Miſſæ pro illis offerendi. Atque inde præceptum applicandi Miſſam Conventualem pro Benefactoribus in genere, originem atque rationem deſumit.

Quemadmodum vero, loquendo de Miſſa Parochiali, ſuperius dictum eſt, varias excuſationes afferri ſolere, ad declinandam illius applicationem pro populo diebus Feſtis de præcepto; ita pariter uſuvenit quoad applicationem quotidianam Miſſæ Conventualis pro Benefactoribus in genere. Ut autem ſuperiores illæ, ſic etiam hæ poſteriores provide e medio ſublatæ fuerunt per opportunas Congregationis Concilii Tridentini Reſolutiones, quas proinde in his etiam auctoritate Noſtra approbamus & confirmamus.

Nonnulli ſiquidem obtentu contrariæ conſuetudinis, etiam immemorabilis in propria Eccleſia vigentis ſe ab hujuſmodi onere eximi poſſe ſibi perſuaſerunt. Verum jam pluries reſponſum fuit, hujuſmodi conſuetudinem, licet immemorabilem, quæ potius abuſus & corruptela dicenda eſt, nemini ſuffragari. Alii a Miſſa pro Benefactoribus in genere applicanda ſe excuſatos voluiſſent, ex eo quod alio quopiam Miſſarum onere obſtricti inveniantur, vel ratione proprii Canonicatus, aut alterius Beneficii Eccleſiaſtici, quod ſimul cum canonicali præbenda obtinent; vel, quia præter munus Canonici, ſeu Beneficiati, aut Manſionarii in Eccleſia Cathedrali ſeu Collegiata, etiam in eadem, vel in alia Eccleſia Parochialem curam exercent, dum Miſſam Conventualem canunt diebus Feſtis de præcepto, debent pro populo ſibi commiſſo eam applicare: ac proinde nequeunt eamdem pro Eccleſiæ Benefactoribus ſpecialiter offerre. Sed his quoque obviam itum eſt, jubendo ſingulis prædictis, ut Miſſam Conventualem, quam canunt, pro Eccleſiæ Benefactoribus in genere applicent; pro aliis vero, pro quibus ipſi peculiariter Miſſam applicare tenentur, alterum ſubſtituant, qui ipſorum loco Miſſam hujuſmodi celebret, applicetque.

Aliorum pariter exceptio fuit, quod Miſſa Conventualis non ſemper a Canonicis aut Dignitatibus celebratur, ſed aliquando etiam a Beneficiatis aut Manſionariis, quod minus æquum videtur pro Miſſæ celebratione omni eleemoſyna carere, quæ unde deſumi valeat, ignoratur. Cui tamen rei pariter conſultum eſt, demandando, ut ea deſumatur ex maſſa diſtributionum.

Alii denique obtenderunt exiguitatem hujuſmodi diſtributionum, quæ ob detractam eleemoſynam quotidianam pro Miſſa Conventuali, ad nihilum fere redactæ, vix fore, ut ab aliquo curarentur, cum magno detrimento ſervitii Eccleſiæ præſtandi. Tridentina quidem Synodus *ſeſſ.* 24. *cap.* 15. opportunas rationes oſten-

ſtendit, quibus Canonicalium Præbendarum inopiæ valeat provideri. Si vere deſignatam a Concilio viam, ut fere evenire ſolet, nequaquam iniri poſſe contingat, reliquum erit ad Congregationem Concilii recurſum habere; cujus erit, perſpecto ex veſtris relationibus rerum ſtatu, auctoritate Apoſtolica a Prædeceſſoribus noſtris eidem impartita, & a nobis etiam præſentium tenore confirmata, quotidianam applicationem Miſſæ Conventualis pro Benefactoribus in genere, ut alias, ad Feſtos tantummodo dies reducere.

Non modo Eccleſiis Patriarchalibus, Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis injunctum reperitur, ut quotidie Miſſa Conventualis in eiſdem canatur, ſed etiam in Rubricis Generalibus, quarum exactiſſimam Fraternitatibus veſtris cuſtodiam commendamus, præſcribitur, ut certis diebus non una, ſed binæ, atque etiam aliquando tres Miſſæ Conventuales uno die celebrentur. Itaque quum nuper a nobis dictum fuerit, primam Miſſam Conventualem quotidie pro Benefactoribus in genere celebrandam & applicandam eſſe; nunc expendendum ſupereſt, an earumdem Eccleſiarum Capitula Juriſdictioni veſtræ reſpective ſubjecta adigere debeatis, ut alias quoque Miſſas, ſi plures, ut præfertur, celebrari contigerit, pro Benefactoribus in genere ſimiliter applicent.

Hujuſmodi quæſtio ab aliquibus ex vobis Eccleſiaſtico zelo flagrantibus ſupradictæ Congregationi Venerabilium Fratrum noſtrorum Concilii Tridentini Interpretum propoſita eſt. Jamque ante illius propoſitionem compertum fuerat, alias ab eadem Congregatione reſponſum fuiſſe, concedendam eſſe exemptionem ab onere applicandi ſecundam & tertiam Miſſam Conventualem pro Benefactoribus in genere, attenta Canonicatuum & Beneficiorum tenuitate; ex quo inferri poterat, hujuſmodi applicationis debitum manere ubi de Eccleſiis pauperibus non ageretur. Verum quum hanc definiendæ quæſtionis regulam apud prædictam Congregationem non admodum veteri obſervantia firmatam probe noverimus, cumque hujuſce dubii ſolutionem eadem Congregatio nuper judicio Noſtro remittendam eſſe cenſuerit: Nos ita judicamus, idque Vobis tenendum indicimus; laudandos nempe & confirmandos eſſe, quotquot ſponte ſua ſecundam, aut tertiam Conventualem Miſſam pro Benefactoribus in genere applicant; qui vero idem agunt ex vi conſuetudinis in ipſorum Eccleſia vigentis, iis imperandum ut in ea conſuetudine perſeverent. Ubi vero in uſu receptum non invenitur, liberam omnino ſecundæ, tertiæque Miſſæ Conventualis applicationem celebrantibus relinquendam eſſe, dummodo in commemoratione pro Defunctis Eccleſiæ Benefactorum in genere non obliviſcantur.

Huic

Huic demum Epiſtolæ noſtræ finem imponentes, Fraternitates Veſtras enixe hortamur, ut maximam curam & vigilantiam in id conferatis, ut in Eccleſiarum veſtrarum Choris, præter devotam celebrationem, debitamque applicationem Miſſæ Conventualis, Horæ Canonicæ non præpropere, ſed exacte, pauſa nempe interpoſita, & maxima, qua decet reverentia, ac Religione canantur. Equidem ſcimus, in aliquibus Metropolitanis, & Cathedralibus Eccleſiis, inter Canonicos eam opinionem invaluiſſe, ut ſe munus ſuum ſatis implere contendant, dum Choro præſentes aſſiſtunt, licet ipſi ſibi ſilentium imperent, neque pſallentibus Beneficiatis aut Manſionariis in cantu ſe adjungant. In hujuſce vero opinionis confirmationem adduci ab iiſdem ſolent inveteratæ conſuetudines ſtatuta peculiaria, aut etiam prætenſa Eccleſiarum ſuarum Privilegia. At quum Synodus Tridentina *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. loquens de Dignitatibus & Canonicis, qui Choro intereſſe debent, unum ex eorum Officiis eſſe dicat, *in Choro ad pſallendum inſtituto, Hymnis & Canticis Dei nomen reverenter, diſtincte, devoteque laudare*, quumque pauca omnino ſint Capitula, in quibus eo modo a Canonicis in Choro aſſiſtitur, ideoque receptæ in univerſa Eccleſia diſciplinæ paucos illos adverſari dignoſcatur: quum inſuper opinio illa nunquam in Congregatione Concilii Tridentini interpretationi propoſita examinata ſit, quin ſtatim explosa fuerit, & improbata, quamvis præſumptis conſuetudinibus, aliiſque fundamentis & rationibus innixa perhiberetur, Canonicis etiam Eccleſiarum Patriarchalium hujus noſtræ Urbis ſuper hoc inſtantibus; quum denique idem judicium prolatum reperiatur a pluribus Conciliis Provincialibus ab hac etiam Apoſtolica Sede approbatis & confirmatis: nihil jam reliquum eſſe videtur, quominus pauciores univerſorum legi ſe accommodent. Equidem minime nobis compertum eſt, quo peculiari titulo ſuffulti perſuaſum habeant unius vel alterius Eccleſiæ Canonici ſe muneri ſuo ſatisfacere per ſimplicem in Choro aſſiſtentiam, abſque Divinæ Pſalmodiæ cantu. Verum niſi illis præſto ſit Apoſtolicum non præſumptum vel abrogatum, ſed legitimum ac vigens Privilegium ſive Indultum, jure ac merito verendum eſt, ne iſti, dum ita ſe gerunt, Præbendarum, ac diſtributionum fructus minime ſuos faciant, & conſequenter ne ad eorum reſtitutionem teneantur. Quapropter veſtrum erit, Venerabiles Fratres, hæc omnia illis aperire, ut neque nobis, neque vobis apud Divinum Judicem fraudi ſit, ſi in hujuſmodi re, quæ tanti eſt momenti, utpote quæ ad ipſius Dei cultum proxime ſpectat, abuſus & corruptelas, quas arguendo & increpando evellere debeamus, diſſimulatione ac ſilentio noſtro foviſſe & confirmaſſe inveniamur.

In-

Interea Fraternitatibus veſtris, quas intimo cordis affe-ctu complectimur, Apoſtolicam Benedictionem amantiſſime impertimur.

Datum Romæ apud S. Mariam Major. die XIX. Augu-ſti 1744. Pontificatus Noſtri Anno Quarto.

DECRETUM

Juſſu Sanctiſſimi Domini Noſtri

BENEDICTI XIV.

Editum circa celebrationem Miſſæ in Oratoriis Privatis Die ſeptima. Januarii 1741.

CUm duo Nobis Conjuges Diœceſis Marſicen. obti-nuiſſent a Sede Apoſtolica indultum pro celebratio-ne Miſſæ in privato ſuæ Domus Oratorio ſic conceptum :
,, Dilecte Fili & dilecta in Chriſto Filia ſalutem & A-
,, poſtolicam Benedictionem. Spirituali conſolationi ve-
,, ſtræ, quantum cum Domino poſſumus, benigne con-
,, ſulere, Voſque ſpiritualibus favoribus, & gratiis pro-
,, ſequi volentes; & Veſtrum ſingulares perſonas a qui-
,, buſvis excommunicationis, & ſuſpenſionis, & inter-
,, dicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis; cenſuris, &
,, pœnis a jure, vel ab homine quavis occaſione, vel
,, cauſa latis, ſi quibus, quomodolibet innodatæ exi-
,, ſtunt, ad effectum præſentium duntaxat conſequen. ha-
,, rum ſerie abſolventes & abſolutas fore cenſentes, ſup-
,, plicationibus veſtro nomine Nobis ſuper hoc humili-
,, ter porrectis inclinati, Vobis, qui (ut aſſeritis) lo-
,, corum Gallichii, & Meſſanelli, Marſicen. ſeu alterius
,, Diœceſis Juriſdictionem temporalem in illis, ſeu eo-
,, rum altero exercent Baro, & Baroniſſa reſpective exi-
,, ſtitis, ut in privatis Domorum veſtræ habitationis in
,, Civitate, & Diœceſi Marſicen. exiſten. Oratoriis ad
,, hoc decenter muro extructis, & ornatis, ſeu extruen-
,, dis, & ornandis, ab omnibus domeſticis uſibus libe-
,, ris per Ordinarium Loci prius viſitandis, & appro-
,, bandis, ac de ipſius Ordinarii licentia ejus arbitrio
,, duratura, unam Miſſam pro unoquoque die, dummo-
,, do in eiſdem Domibus celebrandi licentia, quæ ad-
,, huc duret, alteri conceſſa non fuerit, per quemcumque
,, Sacerdotem ab eodem Ordinario approbatum Sæcula-
,, rem, ſeu de Superiorum ſuorum licentia Regularem,
,, ſine tamen quorumcumque Jurium Parochialium præ-
,, judicio, ac Paſchatis Reſurrectionis, Pentecoſtes, &
,, Nativitatis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, aliiſque ſole-
,, mnioribus anni Feſtis diebus exceptis, in Veſtra, ac

,, Na-

„ Natorum, Conſanguineorum, & Affinium in eadem „ domo vobiſcum inſimul habitantium, Familiæque, & „ quoad Oratoria Ruri exiſtentia, etiam in Hoſpitum „ Nobilium, Veſtrorumque præſentia celebrari facere li- „ bere, & licite poſſitis, & valeatis, ac Veſtrum qui- „ libet poſſit, & valeat, Authoritate Apoſtolica tenore „ præſentium concedimus, & indulgemus: non obſtan- „ tibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, „ cæteriſque contrariis quibuſcumque. Volumus autem, „ quod Familiares ſervitiis veſtris tempore dictæ Miſſæ „ actu non neceſſarii ibidem Miſſæ hujuſmodi intereſſen- „ tes ab obligatione audiendi Miſſam in Eccleſia diebus „ Feſtis de præcepto minime liberi cenſeantur. Datum „ Romæ apud S. Mariam Majorem ſub Annulo Piſca- „ toris die 12. Februarii 1739. “. Cumque exorta eſſet dubitatio, an ex vi hujuſmodi Indulti liceret Miſſam celebrari in privato Oratorio, etiam ſine præſentia alte- rutrius ex dictis Conjugibus, in quos Indulti conceſſio directa erat, cui quidem dubitationi locum dedit opinio nonnullorum Doctorum pro affirmativa, & negativa re- ſpective ſententia inter ſe certantium, Sac. Congr. Con- cilii, ad quam hujus quæſtionis reſolutio delata fuit, die tertia Decembris 1740. cenſuit: NON LICERE: Deinde vero Sanctiſs. Dominus Noſter, reprobata contra- ria Doctorum ſententia, prædictam Sac. Congregationis reſolutionem nedum approbavit, verum etiam præſenti Decreto publice evulgando voluit omnibus notum fieri non poſſe vigore ſimilis Indulti celebrari Miſſam in pri- vatis Oratoriis, quando eidem Miſſæ actu non interſit aliquis ex iis, quibus principaliter Indultum conceſſum eſt. Indultum vero principaliter conceſſum intelligi iis tantum, quibus Breve dirigitur, nimirum Perſonis illis, quæ a tergo ejuſdem Brevis proprio nomine nuncupan- tur, adeo ut ſine præſentia alicujus ex dictis Perſo- nis minime liceat Miſſæ Sacrificium peragi, etiam ſi præſens ſit aliquis ſive ex Filiis, ſive ex conſanguineis, ſive ex affinibus, ſive ex Familiaribus, ſive demum ex Hoſpitibus Nobilibus in eodem Brevi memoratis, quip- pe quibus nil aliud per ejuſmodi Brevia conceditur, quam quod unuſquiſque eorum (dummodo, quod at- tinet ad Familiares, juxta clauſulam in iiſdem Brevi- bus inſertam, non ſit ex illis actu non neceſſariis) affi- ſtens Miſſæ, quæ celebratur in Oratorio privato in præ- ſentia alicujus ex Perſonis a tergo Brevis proprio nomi- ne nuncupatis, ſatisfaciat obligationi audiendi Miſſam diebus Feſtis de præcepto. Sublata igitur, & proſcripta quacumque minus germana interpretatione ejuſmodi Brevium, & Indultorum in contrarium hactenus facta, SANCTITAS SUA ita declaravit, & ſervari omnino mandavit, diſtricte præcipiens, ut omnes Epiſcopi, alii- que locorum Ordinarii, etiam tamquam a Sede Apoſto-

lica

lica Delegati executioni, & obſervantiæ hujus Decreti diligenter incumbant per Canonicas pœnas contra inobedientes eorum arbitrio conſtituendas.

A. Card. Gentili Præfectus.

C. A. Archiepiſcopus Philippen. Secretarius.

MERCIMONIA

Super Eleemoſynis Miſſarum vetantur ſub pœna Cenſurarum, quarum abſolutio Summo Pontifici reſervatur.

Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis univerſis gratiam & Communionem Sedis Apoſtolicæ habentibus.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

QUanta cura adhibenda ſit, ut ſacroſanctum Miſſæ Sa-
crificium non ſolum omni Religionis cultu, ac ve-
neratione celebretur; verum etiam ut a tanti Sa-
crificii dignitate cujuſvis generis mercedum conditiones,
pacta, importunæ atque illiberales eleemoſynarum exa-
ctiones prius, quam poſtulationes, aliaque hujuſmodi,
quæ a ſimoniaca labe, vel certe a turpi quæſtu non lon-
ge abſunt, e medio tollantur, nemo eſt ex Catholicæ
Fidei cultoribus, qui ignoret. Verum euſque tandem
progreſſa eſt, ſicut non ſine ingenti cordis noſtri mœro-
re undique accepimus, nonnullorum ſive Eccleſiaſtico-
rum ſive Laicorum Virorum avaritia, quæ eſt idolorum
ſervitus, ut eleemoſynas quidem ſeu ſtipendia propter
Miſſarum celebrationem juxta locorum conſuetudines,
vel Diœceſanarum Synodorum Sanctiones in ſubſidium
alimentorum uniuſcujuſque Sacerdotis dumtaxat pro Re-
gionum opportunitatibus præſcripta colligant, Miſſas vero
celebrari curent alibi, ubi eleemoſynæ ſeu ſtipendia vel
conſuetudine, vel Synodali lege pro ſingulis Miſſis attributa
ſunt minoris pretii, quam illic, ubi accipiuntur, darentur.
Id quam abſonum ſit atque alienum ab ipſa ſive expreſſa, ſi-
ve tacita pie offerentium voluntate, omnes plane intelligunt
nec aliter exiſtimandum eſt; in illa enim potius Miſſas
eſſe celebrandas quiſque vult, ad quam religionis & pietatis
ſtimulis ductus eleemoſynas confert, aut in qua quiſpiam
fortaſſe tumulatus eſt, quam in alia Eccleſia ſibi prorſus
ignota. Quod ſane veluti mercaturis faciendis a turpis lucri
cupiditate inductum, non ſolum ab avaritiæ ſuſpicione & vi-

tio,

tio, verum etiam a furti crimine unde reſtitutioni ſubjacet, haud immune, in cauſa eſt, ut bonorum quamplurimi, ad quorum notitiam mercatura hujuſmodi venit, graviter offenſi, ab eleemoſynis ad celebrandas Miſſas amplius offerendis ſeſe abſtineant. Execrabilem hujuſmodi abuſum alicubi ſenſim irrepentem deteſtantes Romani Pontifices Prædeceſſores noſtri, de conſilio tum Congr. S. R. E. Cardinalium Univerſalis Inquiſitionis contra hæreticam pravitatem, tum Congreg. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, decretum voluerunt, nimirum a quolibet Sacerdote ſtipendio ſeu eleemoſyna majoris pretii pro celebratione Miſſæ a quocumque accepta, non poſſe alteri Sacerdoti Miſſam hujuſmodi celebraturo ſtipendium ſeu eleemoſynam minoris pretii erogari, etſi eidem Sacerdoti Miſſam celebranti & conſentienti ſe majoris pretii ſtipendium ſeu eleemoſynam accepiſſe indicaſſet. Ea propter Vos, Venerabiles Fratres, in Apoſtolici Miniſterii, & ſollicitudinis noſtræ partem adſcitos rogamus, & maximopere in Domino hortamur, ut cuſtodientes vigilias ſuper gregibus veſtris, enitemini, ne ea peſtis amplius pervagetur, ſed ut penitus extinguatur. Ab avaritia enim, tanquam a radice, mala omnia germinant; quam quidam appetentes erraverunt a Fide, & inſeruerunt ſe doloribus multis. Avaritia quidem nulla potior contagio, quæ conceptam apud omnes Sacerdotalis dignitatis perfectioniſque opinionem magis inficiat evellatque. Avaritia opibus Deum poſthabere, ac ſervire Mammonæ docens, efficit, ut Avari hæreditatem non habeant in Regno Chriſti & Dei. Quod ſi hæc in Laicis hominibus minime toleranda, atque adeo legibus coercenda; quid in Eccleſiaſticis viris, qui terrenis rebus nuntium miſerunt, qui in ſortem Domini vocati, qui Deo mancipati ſunt? Quid, quod non per mundana lucra, ſed per Altaris miniſterium tam ſordide, & cum ſanctiſſimarum legum contemptu, & cum Sacerdotalis characteris dedecore in avaritiam præcipiti animo rapiuntur? Contendite, igitur, Venerab. Fratres, quibus Chriſti ovium cura demandata eſt, non ſolum ut verbo & exemplo præeuntes, Chriſti ſitis bonus odor in omni loco, unde populi veſtigia veſtra ſequantur; verum etiam ut Eccleſiaſticos primum, deinde Laicos viros ab infectis vitiorum paſcuis avertentes, per viam mandatorum Dei ad Cæleſte Ovile currere doceatis. Quoniam autem ita comparatum eſt, ut præſentis pœnæ metu ſalutaribus monitis facilius obtemperetur; per Edictum in veſtris Diœceſibus proponendum affigendumque, univerſis notum facite, quemcumque qui eleemoſynas ſeu ſtipendia majoris pretii pro Miſſis celebrandis quemadmodum locorum conſuetudines, vel Synodalia Statuta exigunt, colligens, Miſſas, retenta ſibi parte earumdem eleemoſynarum ſeu ſtipendiorum acceptorum, ſive ibidem, ſive alibi, ubi pro Miſſis celebrandis minora ſtipendia

ſeu eleemoſynæ tribuuntur, celebrari fecerit, Laicum quidem ſeu ſæcularem, præter alias arbitrio veſtro irrogandas pœnas, Excommunicationis pœnam, Clericum vero ſive quemcumque Sacerdotem pœnam Suſpenſionis ipſo facto incurrere; a quibus nullus per alium, quam per Nos ipſos, ſeu Rom. Pontificem pro tempore exiſtentem, niſi in mortis articulo conſtitutus, abſolvi poſſit. Fore autem in Domino confidimus, ut unuſquiſque memor conditionis ſuæ, poſthac bene conſultum velit animæ ſuæ, nec tam ſalutares leges cenſuraſque Eccleſiaſticas parvipendat. Interea Fraternitatibus Veſtris Apoſtolicam Benedictionem in populos etiam curæ veſtræ commiſſos redundaturam peramanter impertimur. Volumus autem, ut præſentium litterarum tranſumptis ſive exemplis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & Sigillo perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in judicio & extra adhibeatur, quæ adhiberetur ipſis præſentibus, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris, die trigeſima Menſis Junii millefimo ſeptingenteſimo quadrageſimo primo, Pontificatus Noſtri Anno Primo.

D. Cardinalis Paſſioneus.

DECLARATIO

SS. D. N. BENEDICTI PAPÆ XIV. cum inſtructione ſuper Dubiis reſpicientibus Matrimonia in Hollandia, & Belgio contracta, & contrahenda, edita die quarta Novembr. Anni 1741.

MAtrimonia, quæ in locis fœderatorum Ordinum dominio in Belgio ſubjectis iniri ſolent ſive inter Hæreticos ex utraque parte, ſive inter Hæreticum ex una parte Virum, & Catholicam Fœminam ex alia, aut vice verſa, non ſervata forma a Sacro Tridentino Concilio præſcripta, utrum valida habenda ſint, nec ne, diu multumque diſceptatum eſt, animis Hominum, ac Sententiis in diverſa diſtractis: Id quod ſatis uberem anxietatis, ac periculorum ſementem per multos annos ſubminiſtravit, quum præſertim Epiſcopi, Parochi, atque illarum Regionum Miſſionarii, nihil certi hac ſuper re haberent, nihil vero inconſulta Sancta Sede auderent ſtatuere, ac declarare. Cum autem proxime evolutis annis in tam ancipiti, gravique cauſa Apoſtolicæ Sedis judicium vehementius expoſceretur, urgeretque id imprimis vigilantiſſimus Ypreníis Epiſcopus, dum pro debito Officii ſui, & ſua erga Beati Petri Cathedram obſervantia de Eccleſiæ ſibi

ſibi concreditæ ſtatu ad Romanum Pontificem referebat, ponendumque omnino eſſe tam prolixæ dubitationi finem graviſſimis verbis, ac rationibus perſuaderet, Clemens XII. id temporis Romanus Pontifex, qui rei gravitatem, quanti oportebat, æſtimaret, Sacræ Congregationi Eminentiſs. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum in mandatis dedit, ut de tota controverſia diligenter more ſuo cognoſceret. In re itaque tanti momenti volens eadem Sacra Congregatio quam accuratiſſime procedere, commiſſæ ſibi cognitionis initium ab exquiſitis aliorum quoque Belgii Epiſcoporum relationibus, atque Sententiis, quas deſuper explorari ſategit, petendum duxit, eodemque tempore audire voluit præſtantes aliquot hujus Almæ Urbis Theologos, quibus injunxit ut rem totam ea, qua decet, maturitate diſcuterent, ſuamque opinionem proferrent. At, dum hæc maxime agerentur, ſuperſedendum per aliquot Menſes fuit ab iſtiuſmodi Cauſæ expeditione propter viduitatem, quæ intercidit Romanæ Eccleſiæ, donec ad Summum Pontificatum feliciter evectus Sanctiſſimus D. N. BENEDICTUS XIV. inter primas Regiminis ſui curas, Cauſæ hujus cognitionem repeti juſſit a memorata Sacra Congregatione Concilii, quam voluit coram ſe haberi, ut, auditis Eminentiſſimorum Patrum Sententiis, ipſe demum, quid hac in re tenendum foret, ſupremo ſuo pronuntiaret oraculo. Cum igitur Congregatio præfata ſub die 13. Maji currentis anni 1741. coram Sanctitate Sua fuerit habita, idem Sanctiſſimus D. N. ſpatio aliquo temporis ad rem ſecum expendendam accepto, hanc nuper declarationem, & inſtructionem exarari præcepit, qua veluti certa regula, ac norma, omnes Belgii Antiſtites, Parochi, earumque Regionum Miſſionarii, & Vicarii Apoſtolici deinceps in hujuſmodi negotiis uti debeant.

Primo ſcilicet, quod attinet ad Matrimonia ab Hæreticis inter ſe in locis fœderatorum Ordinum dominio ſubjectis celebrata, non ſervata forma per Tridentinum præſcripta, licet Sanctitas Sua ignoret, alias in caſibus quibuſdam particularibus, & attentis tunc expoſitis circumſtantiis, Sacram Congregationem Concilii pro eorum invaliditate reſpondiſſe, æque tamen compertum habens nihil adhuc generatim, & univerſe ſuper ejuſmodi Matrimoniis fuiſſe ab Apoſtolica Sede definitum, & alioquin oportere omnino ad conſulendum univerſis Fidelibus in iis locis degentibus, & plura avertenda graviſſima incommoda, quid generaliter de hiſce Matrimoniis ſentiendum ſit, declarare; negotio mature perpenſo, omnibuſque rationum momentis hinc inde ſedulo libratis, declaravit, ſtatuitque, Matrimonia in dictis fœderatis Belgii Provinciis inter Hæreticos uſque modo contracta, quæque impoſterum contrahentur, etiamſi forma a Tridentino præſcripta non fuerit in iis celebrandis ſervata, dummodo aliud non obſtiterit canonicum impedi-

mentum, pro validis habenda eſſe; adeoque ſi contingat, utrumque Conjugem ad Catholicæ Eccleſiæ ſinum ſe recipere, eodem, quo antea, conjugali vinculo ipſos omnino teneri, etiamſi mutuus conſenſus coram Parocho Catholico ab eis non renovetur. Sin autem unus tantum ex Conjugibus ſive maſculus, ſive fœmina convertatur, neutrum poſſe, quandiu alter ſuperſtes erit, ad alias nuptias tranſire.

Quod vero ſpectat ad Conjugia, quæ pariter in iiſdem fœderatis Belgii Provinciis, abſque forma a Tridentino Statuta contrahuntur a Catholicis cum Hæreticis, ſive Catholicus Vir Hæreticam Fœminam in matrimonium ducat, ſive Catholica Fœmina Hæretico Viro nubat, dolens imprimis quam maxime Sanctitas Sua, eos eſſe inter Catholicos, qui inſano amore turpiter dementati ab hiſce deteſtabilibus Connubiis, quæ S. Mater Eccleſia perpetuo damnavit, atque interdixit, ex animo non abhorrent, & prorſus ſibi abſtinendum non ducunt, laudanſque magnopere zelum illorum Antiſtitum, qui ſeverioribus propoſitis ſpiritualibus pœnis Catholicos coercere ſtudent, ne ſacrilego hoc vinculo ſe Hæreticis conjungant, Epiſcopos omnes, Vicarios Apoſtolicos, Parochos, Miſſionarios, & alios quoſcumque Dei, & Eccleſiæ fideles Miniſtros in iis partibus degentes ſerio, graviterque hortatur, & monet, ut Catholicos utriuſque ſexus ab hujuſmodi nuptiis in propriarum Animarum perniciem ineundis, quantum poſſint, abſterreant, eaſdemque Nuptias omni meliori modo intervertere, atque efficaciter impedire ſatagant. At, ſi forte aliquod hujus generis Matrimonium, Tridentini forma non ſervata, ibidem contractum jam ſit, aut impoſterum (quod Deus avertat) contrahi contingat, declarat Sanctitas Sua, Matrimonium hujuſmodi, alio non concurrente canonico impedimento, validum habendum eſſe, & neutrum ex Conjugibus, donec alter eorum ſupervixerit, ullatenus poſſe ſub obtentu dictæ fotmæ non ſervatæ novum Matrimonium inire. Id vero debere ſibi potiſſime in animum inducere Conjugem Catholicum ſive Virum, ſive Fœminam, ut pro graviſſimo ſcelere, quod admiſit, pœnitentiam agat, ac veniam a Deo precetur, coneturque pro viribus alterum Conjugem a vera Fide deerrantem ad gremium Catholicæ Eccleſiæ pertrahere, ejuſque Animam lucrari, quod porro ad veniam de patrato crimine impetrandam opportuniſſimum foret, ſciens de cætero, ut mox dictum eſt, ſe iſtius Matrimonii vinculo perpetuo ligatum iri.

Ad hæc declarat Sanctitas ſua, ut quidquid hactenus ſancitum, dictumque eſt de Matrimoniis ſive ab Hæreticis inter ſe, ſive inter Catholicos, & Hæreticos initis in locis fœderatorum Ordinum dominio in Belgio ſubjectis, ſancitum, dictumque intelligatur etiam de ſimilibus Matrimoniis extra fines Dominii eorumdem fœderatorum Ordinum contractis ab iis, qui addicti ſunt Legionibus, ſeu mili-

militaribus copiis, quæ ab iiſdem fœderatis Ordinibus tranſmitti ſoleat ad cuſtodiendas, muniendaſque Arces conterminas vulgo dictas *di Barriera*; Ita quidem, ut Matrimonia ibi præter Tridentini formam, ſive inter Hæreticos utrinque, ſive inter Catholicos, & Hæreticos inita valorem ſuum obtineant, dummodo uterque Conjux ad eaſdem Copias, ſive Legiones pertineant. Et hanc declarationem vult Sanctitas ſua complecti etiam Civitatem Moſæ Trajectenſis a Republica fœderatorum Ordinum quamvis non jure dominii, ſed tantum oppignorationis, ut ajunt, nomine poſſeſſam.

Tandem circa Conjugia, quæ contrahuntur, vel in Regionibus Principum Catholicorum ab iis, qui in Provinciis fœderatis domicilium habent, vel in fœderatis Provinciis ab habentibus domicilium in Regionibus Catholicorum Principum, nihil Sanctitas Sua de novo decernendum, aut declarandum eſſe duxit, volens, ut de iis, juxta canonica Juris communis principia, probataſque in ſimilibus caſibus alias editas a Sacra Congregatione Concilii reſolutiones, ubi diſputatio contingat, decidatur; & ita declaravit, ſtatuitque, ac ab omnibus impoſterum ſervari præcepit. Die 4. Novembris 1741.

A. Card. Gentili S. C. Concilii Præf.

C. A. Archiep. Philippen. Secr.

At quoniam in conſuetudinem venit, nonnulla recondita, & occulta Matrimonia, *Conſcientiæ* vulgo nuncupata, interdum fieri; quandoque pariter a Filiis familias conjugii nexus copulari contra Patris juſte diſſentientis voluntatem, denunciationibus omiſſis, ſolaque duorum Teſtium ac Parochi adhibita præſentia, de cautela quare permittenda ſunt, Prælatos Eccleſiæ monet; proſpiciensque tum temporali ſuſcipiendæ proli, peculiari libro ea regerenda matrimonia præcipit; quum prolem naſci contigerit, nomina parentum baptizati infantis exprimenda in libro decernit, aliter in lucem proferri occultum conjugium, in pœnam contumaciæ mandat, uti legitur in ſequenti Conſtitut. vid.

MATRIMONIA

Occulta quibus, & quomodo ſint permittenda; quibuſque cautelis celebranda & in actis deſcribenda: quomodo conſulendum educationi & indemnitati Prolis.

Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

SAtis Vobis compertum eſſe non dubitamus, *Venerabiles Fratres*, eam ſemper fuiſſe piæ Matris Eccleſiæ vigilem curam, ut Sacramentum Matrimonii, *Magnum* ab Apoſtolo nuncupatum, publice, & palam a fidelibus celebretur. Quod quidem ut diligentius, quam antea factum fuerat, impoſterum ab omnibus obſervaretur, Sancta Trid. Synod. Lateran. Concilii ſub Innocentio III. celebrati veſtigiis inhærendo, præcepit, ut impoſterum, antequam Matrimonium contrahatur, ter a proprio Contrahentium Parocho tribus continuis diebus Feſtivis in Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia publice denuntietur; deindeque, nullo legitimo concurrente impedimento, ad illius celebrationem in facie Eccleſiæ coram Parocho, vel alio Sacerdote de ipſius Parochi, ſeu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus Teſtibus præſentibus rite procedatur. Voluit etiam eadem S. Synod. apud Parochum diligenter Librum cuſtodiri, in quo Conjugum, & Teſtium nomina, dieſque, & locus Matrimonii deſcribantur.

Providæ tamen hujuſmodi leges, tanta auctoritate ſaluberrime inſtitutæ, prava horum temporum conditione ſenſim prolabi viſæ ſunt, & enerves propemodum reddi, ob Matrimonia uſu nimis recepta, quæ occulte adeo celebrantur, ut illorum notitia, quantum fieri poteſt, oblitteretur, & in tenebris ignorantiæ perpetuo jaceat conſepulta. In more etenim poſitum eſt, illa celebrari nullis præviis factis Denuntiationibus, coram ſolo Parocho, vel alio Sacerdote de ejus licentia, adhibita præſentia tantum duorum Teſtium appoſite a Contrahentibus advocatorum, quorum fides nemini illorum eſt ſuſpecta; remque peragi ſæpe extra Eccleſiam, quandoque etiam intra illam, januis tamen occluſis, vel eo temporis momento, quo ſemota alterius cujuſvis præſentia, ſcientia initi Matrimonii, præter Parochi, Contrahentium, Teſtiumque perſonas, alios penitus effugiat.

Quantum a Sacramenti dignitate, & ab Eccleſiaſticarum legum præſcripto occulta hæc Matrimonia, *Con-*

ſcien-

ſcientiæ vulgo nuncupata, ut plurimum abhorreant, ſatis ſuperque conjicere quis poterit, qui mentis aciem ad exitioſos illorum effectus convertat. Hinc enim gravia ortum habent peccata, præſertim vero eorum, qui Divini Judicii interminatione poſthabita, priore Uxore, cum qua clam contraxerunt, relicta, cum alia ſpe futuri Matrimonii decepta, & in turpem ſecum vivendi licentiam abducta, palam contrahere promittunt. Quorumdam vero mentem ita pravæ cupiditates excæcant, ut novum contrahere ſecretum Matrimonium audeant poſt alterum ſecreto itidem contractum, & nondum prioris Conjugis morte ſolutum, ſeſeque magno ſcelere polygamos reddant. Alii etiam eo imprudentiæ devenere, ut in hujus magni Sacramenti contemptum, poſt primas ſecreto initas, alteras aut publice, aut privatim nuptias contrahendo, ſeſe audacius polygamia pariter innodare non perhorreſcant. Age vero quam gravia, quam nullo pacto ferenda ex his Matrimoniis mala oriantur. Si enim ad quamcumque Matrimonii ſuſpicionem ſummovendam, Virum ſeorſim a Muliere vivere contingat, ſublata eſt illico individua vitæ conſuetudo, & contemptum eſt Verbum Domini: *Adhærebit Homo Uxori ſuæ, & erunt duo in carne una*: Sin hæc vitæ conſuetudo ſervetur, nemo eſt, qui illam criminis non arguat, & utpote deteſtabilem, in ſcandali materiam non traducat. Neque illata per ſcandalum diſpendia rependit ſubſecuta celebratio occulti Matrimonii, quod in tenebris deliteſcit, & ab omnibus ignoratur.

. Leviora quoque damna non ſunt, quæ ſuſceptæ Proli irrogantur. Sæpe enim contingit, illam a Parentibus, & a Matre præſertim amotam, nec pie, nec liberaliter inſtitui; ſed incertis fortunæ caſibus objectam relinqui; niſi etiam Parentes ipſi, contra naturæ leges, auſu nefario illius vitæ inſidientur. Ubi vero tam immane facinus Parentes deterreat, illoſque ad ſobolem alendam, inſtituendamque humanitas ipſa compellat; alia imminet liberis ſuſceptis ex occulto Matrimonio lugenda Avitarum facultatum, & bonorum jactura, pro quorum poſſeſſione aſſequenda quamvis clament jura ſanguinis, illis tamen careant neceſſe eſt, propter occulta Parentum Matrimonia, & ademptam legitimitatis, & Filiationis probationem. Huic etiam malorum origini ſunt referenda ipſa quoque ſecreta Matrimonia contracta a Filiis familias contra Patris juſte diſſentientis voluntatem: ex quibus quam gravia incommoda exoriri ſoleant, neminem latet. Quid plura? Adeo invaluit malitia, ut quandoque in Minoribus Ordinibus conſtituti Penſiones, & Beneficia, ad Divinum Cultum, & Eccleſiaſtica munia inſtituta, etiam poſt initum clam Matrimonium retinuerint, ſibique de mammona iniquitatis loculos miſerrime comparaverint.

Deflenda hæc igitur potius uberibus lacrymis, quam latiore calamo explicanda malorum congeries, cum ex

ſtendit, quibus Canonicalium Præbendarum inopiæ valeat provideri. Si vere deſignatam a Concilio viam, ut fere evenire ſolet, nequaquam iniri poſſe contingat, reliquum erit ad Congregationem Concilii recurſum habere; cujus erit, perſpecto ex veſtris relationibus rerum ſtatu, auctoritate Apoſtolica a Prædeceſſoribus noſtris eidem impartita, & a nobis etiam præſentium tenore confirmata, quotidianam applicationem Miſſæ Conventualis pro Benefactoribus in genere, ut alias, ad Feſtos tantummodo dies reducere.

Non modo Eccleſiis Patriarchalibus, Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis injunctum reperitur, ut quotidie Miſſa Conventualis in eiſdem canatur, ſed etiam in Rubricis Generalibus, quarum exactiſſimam Fraternitatibus veſtris cuſtodiam commendamus, præſcribitur, ut certis diebus non una, ſed binæ, atque etiam aliquando tres Miſſæ Conventuales uno die celebrentur. Itaque quum nuper a nobis dictum fuerit, primam Miſſam Conventualem quotidie pro Benefactoribus in genere celebrandam & applicandam eſſe; nunc expendendum ſupereſt, an earumdem Eccleſiarum Capitula Juriſdictioni veſtræ reſpective ſubjecta adigere debeatis, ut alias quoque Miſſas, ſi plures, ut præfertur, celebrari contigerit, pro Benefactoribus in genere ſimiliter applicent.

Hujuſmodi quæſtio ab aliquibus ex vobis Eccleſiaſtico zelo flagrantibus ſupradictæ Congregationi Venerabilium Fratrum noſtrorum Concilii Tridentini Interpretum propoſita eſt. Jamque ante illius propoſitionem compertum fuerat, alias ab eadem Congregatione reſponſum fuiſſe, concedendam eſſe exemptionem ab onere applicandi ſecundam & tertiam Miſſam Conventualem pro Benefactoribus in genere, attenta Canonicatuum & Beneficiorum tenuitate; ex quo inferri poterat, hujuſmodi applicationis debitum manere ubi de Eccleſiis pauperibus non ageretur. Verum quum hanc definiendæ quæſtionis regulam apud prædictam Congregationem non admodum veteri obſervantia firmatam probe noverimus, cumque hujuſce dubii ſolutionem eadem Congregatio nuper judicio Noſtro remittendam eſſe cenſuerit: Nos ita judicamus, idque Vobis tenendum indicimus; laudandos nempe & confirmandos eſſe, quotquot ſponte ſua ſecundam, aut tertiam Conventualem Miſſam pro Benefactoribus in genere applicant; qui vero idem agunt ex vi conſuetudinis in ipſorum Eccleſia vigentis, iis imperandum ut in ea conſuetudine perſeverent. Ubi vero in uſu receptum non invenitur, liberam omnino ſecundæ, tertiæque Miſſæ Conventualis applicationem celebrantibus relinquendam eſſe, dummodo in commemoratione pro Defunctis Eccleſiæ Benefactorum in genere non obliviſcantur.

Huic

Huic demum Epiſtolæ noſtræ finem imponentes, Fraternitates Veſtras enixe hortamur, ut maximam curam & vigilantiam in id conferatis, ut in Eccleſiarum veſtrarum Choris, præter devotam celebrationem, debitamque applicationem Miſſæ Conventualis, Horæ Canonicæ non præpropere, ſed exacte, pauſa nempe interpoſita, & maxima, qua decet reverentia, ac Religione canantur. Equidem ſcimus, in aliquibus Metropolitanis, & Cathedralibus Eccleſiis, inter Canonicos eam opinionem invaluiſſe, ut ſe munus ſuum ſatis implere contendant, dum Choro præſentes aſſiſtunt, licet ipſi ſibi ſilentium imperent, neque pſallentibus Beneficiatis aut Manſionariis in cantu ſe adjungant. In hujuſce vero opinionis confirmationem adduci ab iiſdem ſolent inveteratæ conſuetudines, ſtatuta peculiaria, aut etiam prætenſa Eccleſiarum ſuarum Privilegia. At quum Synodus Tridentina *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. loquens de Dignitatibus & Canonicis, qui Choro intereſſe debent, unum ex eorum Officiis eſſe dicat, *in Choro ad pſallendum inſtituto, Hymnis & Canticis Dei nomen reverenter, diſtincte, devoteque laudare*, quumque pauca omnino ſint Capitula, in quibus eo modo a Canonicis in Choro aſſiſtitur, ideoque receptæ in univerſa Eccleſia diſciplinæ paucos illos adverſari dignoſcatur: quum inſuper opinio illa nunquam in Congregatione Concilii Tridentini interpretationi præpoſita examinata ſit, quin ſtatim exploſa fuerit, & improbata, quamvis præſumptis conſuetudinibus, aliiſque fundamentis & rationibus innixa perhiberetur, Canonicis etiam Eccleſiarum Patriarchalium hujus noſtræ Urbis ſuper hoc inſtantibus; quum denique idem judicium prolatum reperiatur a pluribus Conciliis Provincialibus ab hac etiam Apoſtolica Sede approbatis & confirmatis: nihil jam reliquum eſſe videtur, quominus pauciores univerſorum legi ſe accommodent. Equidem minime nobis compertum eſt, quo peculiari titulo ſuffulti perſuaſum habeant unius vel alterius Eccleſiæ Canonici ſe muneri ſuo ſatisfacere per ſimplicem in Choro aſſiſtentiam, abſque Divinæ Pſalmodiæ cantu. Verum niſi illis præſto ſit Apoſtolicum non præſumptum vel abrogatum, ſed legitimum ac vigens Privilegium ſive Indultum, jure ac merito verendum eſt, ne iſti, dum ita ſe gerunt, Præbendarum, ac diſtributionum fructus minime ſuos faciant, & conſequenter ne ad eorum reſtitutionem teneantur. Quapropter veſtrum erit, Venerabiles Fratres, hæc omnia illis aperire, ut neque nobis, neque vobis apud Divinum Judicem fraudi ſit, ſi in hujuſmodi re, quæ tanti eſt momenti, utpote quæ ad ipſius Dei cultum proxime ſpectat, abuſus & corruptelas, quas arguendo & increpando evellere debeamus, diſſimulatione ac ſilentio noſtro foviſſe & confirmaſſe inveniamur.

In-

Interea Fraternitatibus veſtris, quas intimo cordis affectu complectimur, Apoſtolicam Benedictionem amantiſſime impertimur.

Datum Romæ apud S. Mariam Major. die XIX. Auguſti 1744. Pontificatus Noſtri Anno Quarto.

DECRETUM

Juſſu Sanctiſſimi Domini Noſtri

BENEDICTI XIV.

Editum circa celebrationem Miſſæ in Oratoriis Privatis Die ſeptima Januarii 1741.

CUm duo Nobis Conjuges Diœceſis Marſicen. obtinuiſſent a Sede Apoſtolica indultum pro celebratione Miſſæ in privato ſuæ Domus Oratorio ſicconceptum: „ Dilecte Fili & dilecta in Chriſto Filia ſalutem & A„ poſtolicam Benedictionem. Spirituali conſolationi ve„ ſtræ, quantum cum Domino poſſumus, benigne con„ ſulere, Voſque ſpiritualibus favoribus, & gratiis pro„ ſequi volentes; & Veſtrum ſingulares perſonas a qui„ buſvis excommunicationis, & ſuſpenſionis, & inter„ dicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & „ pœnis a jure, vel ab homine quavis occaſione, vel „ cauſa latis, ſi quibus, quomodolibet innodatæ exi„ ſtunt, ad effectum præſentium duntaxat conſequen. ha„ rum ſerie abſolventes & abſolutas fore cenſentes, ſup„ plicationibus veſtro nomine Nobis ſuper hoc humili„ ter porrectis inclinati, Vobis, qui (ut aſſeritis) lo„ corum Gallichii, & Meſſanelli, Marſicen. ſeu alterius „ Diœceſis Juriſdictionem temporalem in illis, ſeu eo„ rum altero exercent Baro, & Baroniſſa reſpective exi„ ſtitis, ut in privatis Domorum veſtræ habitationis in „ Civitate, & Diœceſi Marſicen. exiſten. Oratoriis ad „ hoc decenter muro extructis, & ornatis, ſeu extruen„ dis, & ornandis, ab omnibus domeſticis uſibus libe„ ris per Ordinarium Loci prius viſitandis, & appro„ bandis, ac de ipſius Ordinarii licentia ejus arbitrio „ duratura, unam Miſſam pro unoquoque die, dummo„ do in eiſdem Domibus celebrandi licentia, quæ ad„ huc duret, alteri conceſſa non fuerit, per quemcumque „ Sacerdotem ab eodem Ordinario approbatum Sæcula„ rem, ſeu de Superiorum ſuorum licentia Regularem, „ ſine tamen quorumcumque Jurium Parochialium præ„ judicio, ac Paſchatis Reſurrectionis, Pentecoſtes, & „ Nativitatis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, aliiſque ſole„ mnioribus anni Feſtis diebus exceptis, in Veſtra, ac

„ Na-

„ Natorum, Conſanguineorum, & Affinium in eadem „ domo vobiſcum inſimul habitantium, Familiæque, & „ quoad Oratoria Ruri exiſtentia, etiam in Hoſpitum „ Nobilium, Veſtrorumque præſentia celebrari facere li„ bere, & licite poſſitis, & valeatis, ac Veſtrum qui„ libet poſſit, & valeat, Authoritate Apoſtolica tenore „ præſentium concedimus, & indulgemus: non obſtan„ tibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, „ cæteriſque contrariis quibuſcumque. Volumus autem, „ quod Familiares ſervitiis veſtris tempore dictæ Miſſæ „ actu non neceſſarii ibidem Miſſæ hujuſmodi intereſſen„ tes ab obligatione audiendi Miſſam in Eccleſia diebus „ Feſtis de præcepto minime liberi cenſeantur. Datum „ Romæ apud S. Mariam Majorem ſub Annulo Piſca„ toris die 12. Februarii 1739. ". Cumque exorta eſſet dubitatio, an ex vi hujuſmodi Indulti liceret Miſſam celebrari in privato Oratorio, etiam ſine præſentia alterutrius ex dictis Conjugibus, in quos Indulti conceſſio directa erat, cui quidem dubitationi locum dedit opinio nonnullorum Doctorum pro affirmativa, & negativa reſpective ſententia inter ſe certantium, Sac. Congr. Concilii, ad quam hujus quæſtionis reſolutio delata fuit, die tertia Decembris 1740. cenſuit: NON LICERE: Deinde vero Sanctiſs. Dominus Noſter, reprobata contraria Doctorum ſententia, prædictam Sac. Congregationis reſolutionem nedum approbavit, verum etiam præſenti Decreto publice evulgando voluit omnibus notum fieri non poſſe vigore ſimilis Indulti celebrari Miſſam in privatis Oratoriis, quando eidem Miſſæ actu non interſit aliquis ex iis, quibus principaliter Indultum conceſſum eſt. Indultum vero principaliter conceſſum intelligi iis tantum, quibus Breve dirigitur, nimirum Perſonis illis, quæ a tergo ejuſdem Brevis proprio nomine nuncupantur, adeo ut ſine præſentia alicujus ex dictis Perſonis minime liceat Miſſæ Sacrificium peragi, etiam ſi præſens ſit aliquis ſive ex Filiis, ſive ex conſanguineis, ſive ex affinibus, ſive ex Familiaribus, ſive demum ex Hoſpitibus Nobilibus in eodem Brevi memoratis, quippe quibus nil aliud per ejuſmodi Brevia conceditur, quam quod unuſquiſque eorum (dummodo, quod attinet ad Familiares, juxta clauſulam in iiſdem Brevibus inſertam, non ſit ex illis actu non neceſſariis) aſſiſtens Miſſæ, quæ celebratur in Oratorio privato in præſentia alicujus ex Perſonis a tergo Brevis proprio nomine nuncupatis, ſatisfaciat obligationi audiendi Miſſam diebus Feſtis de præcepto. Sublata igitur, & proſcripta quacumque minus germana interpretatione ejuſmodi Brevium, & Indultorum in contrarium hactenus facta, SANCTITAS SUA ita declaravit, & ſervari omnino mandavit, diſtricte præcipiens, ut omnes Epiſcopi, aliique locorum Ordinarii, etiam tamquam a Sede Apoſto-

lica

lica Delegati executioni, & obſervantiæ hujus Decreti diligenter incumbant per Canonicas pœnas contra inobedientes eorum arbitrio conſtituendas.

A. Card. Gentili Præfectus.

C. A. Archiepiſcopus Philippen. Secretarius.

MERCIMONIA

Super Eleemoſynis Miſſarum vetantur ſub pœna Cenſurarum, quarum abſolutio Summo Pontifici reſervatur.

Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis univerſis gratiam & Communionem Sedis Apoſtolicæ habentibus.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

QUanta cura adhibenda ſit, ut ſacroſanctum Miſſæ Sacrificium non ſolum omni Religionis cultu, ac veneratione celebretur; verum etiam ut a tanti Sacrificii dignitate cujuſvis generis mercedum conditiones, pacta, importunæ atque illiberales eleemoſynarum exactiones prius, quam poſtulationes, aliaque hujuſmodi, quæ a ſimoniaca labe, vel certe a turpi quæſtu non longe abſunt, e medio tollantur, nemo eſt ex Catholicæ Fidei cultoribus, qui ignoret. Verum euſque tandem progreſſa eſt, ſicut non ſine ingenti cordis noſtri mœrore undique accepimus, nonnullorum ſive Eccleſiaſticorum ſive Laicorum Virorum avaritia, quæ eſt idolorum ſervitus, ut eleemoſynas quidem ſeu ſtipendia propter Miſſarum celebrationem juxta locorum conſuetudines, vel Diœceſanarum Synodorum Sanctiones in ſubſidium alimentorum uniuſcujuſque Sacerdotis dumtaxat pro Regionum opportunitatibus præſcripta colligant, Miſſas vero celebrari curent alibi, ubi eleemoſynæ ſeu ſtipendia vel conſuetudine, vel Synodali lege pro ſingulis Miſſis attributa ſunt minoris pretii, quam illic, ubi accipiuntur, darentur. Id quam abſonum ſit atque alienum ab ipſa ſive expreſſa, ſive tacita pie offerentium voluntate, omnes plane intelligunt nec aliter exiſtimandum eſt; in illa enim potius Miſſas eſſe celebrandas quiſque vult, ad quam religionis & pietatis ſtimulis ductus eleemoſynas confert, aut in qua quiſpiam fortaſſe tumulatus eſt, quam in alia Eccleſia ſibi prorſus ignota. Quod ſane veluti mercaturis faciendis a turpis lucri cupiditate inductum, non ſolum ab avaritiæ ſuſpicione & vitio,

tio, verum etiam a furti crimine unde reſtitutioni ſub-
jacet, haud immune, in cauſa eſt, ut bonorum quam-
plurimi, ad quorum notitiam mercatura hujuſmodi ve-
nit, graviter offenſi, ab eleemoſynis ad celebrandas Miſ-
ſas amplius offerendis ſeſe abſtineant. Execrabilem hujuſ-
modi abuſum alicubi ſenſim irrepentem deteſtantes Roma-
ni Pontifices Prædeceſſores noſtri, de conſilio tum Congr.
S. R. E. Cardinalium Univerſalis Inquiſitionis contra hæ-
reticam pravitatem, tum Congreg. Cardinalium Concilii
Tridentini Interpretum, decretum voluerunt, nimirum
a quolibet Sacerdote ſtipendio ſeu eleemoſyna majoris pre-
tii pro celebratione Miſſæ a quocumque accepta, non poſ-
ſe alteri Sacerdoti Miſſam hujuſmodi celebraturo ſtipen-
dium ſeu eleemoſynam minoris pretii erogari, etſi eidem
Sacerdoti Miſſam celebranti & conſentienti ſe majoris
pretii ſtipendium ſeu eleemoſynam accepiſſe indicaſſet. Ea
propter Vos, Venerabiles Fratres, in Apoſtolici Miniſte-
rii, & ſollicitudinis noſtræ partem adſcitos rogamus, &
maximopere in Domino hortamur, ut cuſtodientes vigi-
lias ſuper gregibus veſtris, enitemini, ne ea peſtis am-
plius pervagetur, ſed ut penitus extinguatur. Ab avaritia
enim, tanquam a radice, mala omnia germinant; quam
quidam appetentes erraverunt a Fide, & inſeruerunt ſe
doloribus multis. Avaritia quidem nulla potior contagio,
quæ conceptam apud omnes Sacerdotalis dignitatis perfe-
ctioniſque opinionem magis inficiat evellatque. Avaritia
opibus Deum poſthabere, ac ſervire Mammonæ docens,
efficit, ut Avari hæreditatem non habeant in Regno Chri-
ſti & Dei. Quod ſi hæc in Laicis hominibus minime to-
leranda, atque adeo legibus coercenda; quid in Eccleſia-
ſticis viris, qui terrenis rebus nuntium miſerunt, qui in
ſortem Domini vocati, qui Deo mancipati ſunt? Quid,
quod non per mundana lucra, ſed per Altaris miniſte-
rium tam ſordide, & cum ſanctiſſimarum legum contem-
ptu, & cum Sacerdotalis characteris dedecore in avari-
tiam præcipiti animo rapiuntur? Contendite, igitur, Ve-
nerab. Fratres, quibus Chriſti ovium cura demandata
eſt, non ſolum ut verbo & exemplo præeuntes, Chri-
ſti ſitis bonus odor in omni loco, unde populi veſti-
gia veſtra ſequantur; verum etiam ut Eccleſiaſticos pri-
mum, deinde Laicos viros ab infectis vitiorum paſcuis
avertentes, per viam mandatorum Dei ad Cæleſte O-
vile currere doceatis. Quoniam autem ita compara-
tum eſt, ut præſentis pœnæ metu ſalutaribus moni-
tis facilius obtemperetur; per Edictum in veſtris Diœ-
ceſibus proponendum affigendumque, univerſis notum
facite, quemcumque qui eleemoſynas ſeu ſtipendia
majoris pretii pro Miſſis celebrandis quemadmodum
locorum conſuetudines, vel Synodalia Statuta exi-
gunt, colligens, Miſſas, retenta ſibi parte earumdem
eleemoſynarum ſeu ſtipendiorum acceptorum, ſive ibidem,
ſive alibi, ubi pro Miſſis celebrandis minora ſtipendia

ſeu eleemoſynæ tribuuntur, celebrari fecerit, Laicum quidem ſeu ſæcularem, præter alias arbitrio veſtro irrogandas pœnas, Excommunicationis pœnam, Clericum vero ſive quemcumque Sacerdotem pœnam Suſpenſionis ipſo facto incurrere; a quibus nullus per alium, quam per Nos ipſos, ſeu Rom. Pontificem pro tempore exiſtentem, niſi in mortis articulo conſtitutus, abſolvi poſſit. Fore autem in Domino confidimus, ut unuſquiſque memor conditionis ſuæ, poſthac bene conſultum velit animæ ſuæ, nec tam ſalutares leges cenſuraſque Eccleſiaſticas parvipendat. Interea Fraternitatibus Veſtris Apoſtolicam Benedictionem in populos etiam curæ veſtræ commiſſos redundaturam peramanter impertimur. Volumus autem, ut præſentium litterarum tranſumptis ſive exemplis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & Sigillo perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in judicio & extra adhibeatur, quæ adhiberetur ipſis præſentibus, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris, die trigeſima Menſis Junii milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo primo, Pontificatus Noſtri Anno Primo.

D. Cardinalis Paſſioneus.

D E C L A R A T I O

SS. D. N. BENEDICTI PAPÆ XIV. cum inſtructione ſuper Dubiis reſpicientibus Matrimonia in Hollandia, & Belgio contracta, & contrahenda, edita die quarta Novembr. Anni 1741.

MAtrimonia, quæ in locis fœderatorum Ordinum dominio in Belgio ſubjectis iniri ſolent ſive inter Hæreticos ex utraque parte, ſive inter Hæreticum ex una parte Virum, & Catholicam Fœminam ex alia, aut vice verſa, non ſervata forma a Sacro Tridentino Concilio præſcripta, utrum valida habenda ſint, nec ne, diu multumque diſceptatum eſt, animis Hominum, ac Sententiis in diverſa diſtractis: Id quod ſatis uberem anxietatis, ac periculorum ſementem per multos annos ſubminiſtravit, quum præſertim Epiſcopi, Parochi, atque illarum Regionum Miſſionarii, nihil certi hac ſuper re haberent, nihil vero inconſulta Sancta Sede auderent ſtatuere, ac declarare. Cum autem proxime evolutis annis in tam ancipiti, gravique cauſa Apoſtolicæ Sedis judicium vehementius expoſceretur, urgeretque id imprimis vigilantiſſimus Ypreaſis Epiſcopus, dum pro debito Officii ſui, & ſua erga Beati Petri Cathedram obſervantia de Eccleſiæ ſibi

ſibi contreditæ ſtatu ad Romanum Pontificem referebat, ponendumque omnino eſſe tam prolixæ dubitationi finem graviſſimis verbis, ac rationibus perſuaderet, Clemens XII. id temporis Romanus Pontifex, qui rei gravitatem, quanti oportebat, æſtimaret, Sacræ Congregationi Eminentiſs. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum in mandatis dedit, ut de tota controverſia diligenter more ſuo cognoſceret. In re itaque tanti momenti volens eadem Sacra Congregatio quam accuratiſſime procedere, commiſſæ ſibi cognitionis initium ab exquiſitis aliorum quoque Belgii Epiſcoporum relationibus, atque Sententiis, quas deſuper explorari ſategit, petendum duxit, eodemque tempore audire voluit præſtantes aliquot hujus Almæ Urbis Theologos, quibus injunxit ut rem totam ea, qua decet, maturitate diſcuterent; ſuamque opinionem proferrent. At, dum hæc maxime agerentur, ſuperſedendum per aliquot Menſes fuit ab iſtiuſmodi Cauſæ expeditione propter viduitatem, quæ intercidit Romanæ Eccleſiæ, donec ad Summum Pontificatum feliciter evectus Sanctiſſimus D. N. BENEDICTUS XIV. inter primas Regiminis ſui curas, Cauſæ hujus cognitionem repeti juſſit a memorata Sacra Congregatione Concilii, quam voluit coram ſe haberi, ut, auditis Eminentiſſimorum Patrum Sententiis, ipſe demum, quid hac in re tenendum foret, ſupremo ſuo pronuntiaret oraculo. Cum igitur Congregatio præfata ſub die 13. Maji currentis anni 1741. coram Sanctitate Sua fuerit habita, idem Sanctiſſimus D. N. ſpatio aliquo temporis ad rem ſecum expendendam accepto, hanc nuper declarationem, & inſtructionem exarari præcepit, qua veluti certa regula, ac norma, omnes Belgii Antiſtites, Parochi, earumque Regionum Miſſionarii, & Vicarii Apoſtolici deinceps in hujuſmodi negotiis uti debeant.

Primo ſcilicet, quod attinet ad Matrimonia ab Hæreticis inter ſe in locis fœderatorum Ordinum dominio ſubjectis celebrata, non ſervata forma per Tridentinum præſcripta, licet Sanctitas Sua ignoret, alias in caſibus quibuſdam particularibus, & attentis tunc expoſitis circumſtantiis, Sacram Congregationem Concilii pro eorum invaliditate reſpondiſſe, æque tamen compertum habens nihil adhuc generatim, & univerſe ſuper ejuſmodi Matrimoniis fuiſſe ab Apoſtolica Sede definitum, & alioquin oportere omnino ad conſulendum univerſis Fidelibus in iis locis degentibus, & plura avertenda graviſſima incommoda, quid generaliter de hiſce Matrimoniis ſentiendum ſit, declarare; negotio mature perpenſo, omnibuſque rationum momentis hinc inde ſedulo libratis, declaravit, ſtatuitque, Matrimonia in dictis fœderatis Belgii Provinciis inter Hæreticos uſque modo contracta, quæque impoſterum contrahentur, etiamſi forma a Tridentino præſcripta non fuerit in iis celebrandis ſervata, dummodo aliud non obſtiterit canonicum impedimen-

Q 2

mentum, pro validis habenda eſſe; adeoque ſi contingat, utrumque Conjugem ad Catholicæ Eccleſiæ ſinum ſe recipere, eodem, quo antea, conjugali vinculo ipſos omnino teneri, etiamſi mutuus conſenſus coram Parocho Catholico ab eis non renovetur. Sin autem unus tantum ex Conjugibus ſive maſculus, ſive fœmina convertatur, neutrum poſſe, quandiu alter ſuperſtes erit, ad alias nuptias tranſire.

Quod vero ſpectat ad Conjugia, quæ pariter in iiſdem fœderatis Belgii Provinciis, abſque forma a Tridentino Statuta contrahuntur a Catholicis cum Hæreticis, ſive Catholicus Vir Hæreticam Fœminam in matrimonium ducat, ſive Catholica Fœmina Hæretico Viro nubat, dolens imprimis quam maxime Sanctitas Sua, eos eſſe inter Catholicos, qui inſano amore turpiter dementati ab hiſce deteſtabilibus Connubiis, quæ S. Mater Eccleſia perpetuo damnavit, atque interdixit, ex animo non abhorrent, & prorſus ſibi abſtinendum non ducunt, laudanſque magnopere zelum illorum Antiſtitum, qui ſeverioribus propoſitis ſpiritualibus pœnis Catholicos coercere ſtudent, ne ſacrilego hoc vinculo ſe Hæreticis conjungant, Epiſcopos omnes, Vicarios Apoſtolicos, Parochos, Miſſionarios, & alios quoſcumque Dei, & Eccleſiæ fideles Miniſtros in iis partibus degentes ſerio, graviterque hortatur, & monet, ut Catholicos utriuſque ſexus ab hujuſmodi nuptiis in propriarum Animarum perniciem ineundis, quantum poſſint, abſterreant, eaſdemque Nuptias omni meliori modo intervertere, atque efficaciter impedire ſatagant. At, ſi forte aliquod hujus generis Matrimonium, Tridentini forma non ſervata, ibidem contractum jam ſit, aut impoſterum (quod Deus avertat) contrahi contingat, declarat Sanctitas Sua, Matrimonium hujuſmodi, alio non concurrente canonico impedimento, validum habendum eſſe, & neutium ex Conjugibus, donec alter eorum ſupervixerit, ullatenus poſſe ſub obtentu dictæ formæ non ſervatæ novum Matrimonium inire. Id vero debere ſibi potiſſime in animum inducere Conjugem Catholicum ſive Virum, ſive Fœminam, ut pro graviſſimo ſcelere, quod admiſit, pœnitentiam agat, ac veniam a Deo precetur, coneturque pro viribus alterum Conjugem a vera Fide deerrantem ad gremium Catholicæ Eccleſiæ pertrahere, ejuſque Animam lucrari, quod porro ad veniam de patrato crimine impetrandam opportuniſſimum foret, ſciens de cætero, ut mox dictum eſt, ſe iſtius Matrimonii vinculo perpetuo ligatum iri.

Ad hæc declarat Sanctitas ſua, ut quidquid hactenus ſancitum, dictumque eſt de Matrimoniis ſive ab Hæreticis inter ſe, ſive inter Catholicos, & Hæreticos initis in locis fœderatorum Ordinum dominio in Belgio ſubjectis, ſancitum, dictumque intelligatur etiam de ſimilibus Matrimoniis extra fines Dominii eorumdem fœderatorum Ordinum contractis ab iis, qui addicti ſunt Legionibus, ſeu mili-

militaribus copiis, quæ ab iiſdem fœderatis Ordinibus tranſmitti ſoleat ad cuſtodiendas, munieudaſque Arces conterminas vulgo dictas *di Barriera*; Ita quidem, ut Matrimonia ibi præter Tridentini formam, five inter Hæreticos utrinque, ſive inter Catholicos, & Hæreticos inita valorem ſuum obtineant, dummodo uterque Conjux ad eaſdem Copias, ſive Legiones pertineant. Et hanc declarationem vult Sanctitas ſua complecti etiam Civitatem Moſæ Trajectenſis a Republica fœderatorum Ordinum quamvis non jure dominii, ſed tantum oppignorationis, ut ajunt, nomine poſſeſſam.

Tandem circa Conjugia, quæ contrahuntur, vel in Regionibus Principum Catholicorum ab iis, qui in Provinciis fœderatis domicilium habent, vel in fœderatis Provinciis ab habentibus domicilium in Regionibus Catholicorum Principum, nihil Sanctitas Sua de novo decernendum, aut declarandum eſſe duxit, volens, ut de iis, juxta canonica Juris communis principia, probataſque in ſimilibus caſibus alias editas a Sacra Congregatione Concilii reſolutiones, ubi diſputatio contingat, decidatur; & ita declaravit, ſtatuitque, ac ab omnibus impoſterum ſervari præcepit. Die 4. Novembris 1741.

A. Card. Gentili S. C. Concilii Præf.

C. A. Archiep. Philippen. Secr.

At quoniam in conſuetudinem venit, nonnulla recondita, & occulta Matrimonia, *Conſcientiæ* vulgo nuncupata, interdum fieri; quandoque pariter a Filiis familias conjugii nexus copulari contra Patris juſte diſſentientis voluntatem, denunciationibus omiſſis, ſolaque duorum Teſtium ac Parochi adhibita præſentia, de cautela quare permittenda ſunt, Prælatos Eccleſiæ monet; proſpicienſque tum temporali ſuſcipiendæ proli, peculiari libro ea regerenda matrimonia præcipit; quum prolem naſci contigerit, nomina parentum baptizati infantis exprimenda in libro decernit, aliter in lucem proferri occultum conjugium, in pœnam contumaciæ mandat, uti legitur in ſequenti Conſtitut. vid.

MATRIMONIA

Occulta quibus, & quomodo ſint permittenda; quibuſque cautelis celebranda & in actis deſcribenda: quomodo conſulendum educationi & indemnitati Prolis.

Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

SAtis Vobis compertum eſſe non dubitamus, *Venerabiles Fratres*, eam ſemper fuiſſe piæ Matris Eccleſiæ vigilem curam, ut Sacramentum Matrimonii, *Magnum* ab Apoſtolo nuncupatum, publice, & palam a fidelibus celebretur. Quod quidem ut diligentius, quam antea factum fuerat, impoſterum ab omnibus obſervaretur, Sancta Trid. Synod. Lateran. Concilii ſub Innocentio III. celebrati veſtigiis inhærendo, præcepit, ut impoſterum, antequam Matrimonium contrahatur, ter a proprio Contrahentium Parocho tribus continuis diebus Feſtivis in Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia publice denuntietur; deindeque, nullo legitimo concurrente impedimento, ad illius celebrationem in facie Eccleſiæ coram Parocho, vel alio Sacerdote de ipſius Parochi, ſeu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus Teſtibus præſentibus rite procedatur. Voluit etiam eadem S. Synod. apud Parochum diligenter Librum cuſtodiri, in quo Conjugum, & Teſtium nomina, dieſque, & locus Matrimonii deſcribantur.

Providæ tamen hujuſmodi leges, tanta auctoritate ſaluberrime inſtitutæ, prava horum temporum conditione ſenſim prolabi viſæ ſunt, & enerves propemodum reddi, ob Matrimonia uſu nimis recepta, quæ occulte adeo celebrantur, ut illorum notitia, quantum fieri poteſt, obliteretur, & in tenebris ignorantiæ perpetuo jaceat conſepulta. In more etenim poſitum eſt, illa celebrari nullis præviis factis Denuntiationibus, coram ſolo Parocho, vel alio Sacerdote de ejus licentia, adhibita præſentia tantum duorum Teſtium appoſite a Contrahentibus advocatorum, quorum fides nemini illorum eſt ſuſpecta; remque peragi ſæpe extra Eccleſiam, quandoque etiam intra illam, januis tamen occluſis, vel eo temporis momento, quo ſemota alterius cujuſvis præſentia, ſcientia initi Matrimonii, præter Parochi, Contrahentium, Teſtiumque perſonas, alios penitus effugiat.

Quantum a Sacramenti dignitate, & ab Eccleſiaſticarum legum præſcripto occulta hæc Matrimonia, *Con-*

ſcientiæ vulgo nuncupata, ut plurimum abhorreant, ſatis ſuperque conjicere quis poterit, qui mentis aciem ad exitioſos illorum effectus convertat. Hinc enim gravia ortum habent peccata, præſertim vero eorum, qui Divini Judicii interminatione poſthabita, priore Uxore, cum qua clam contraxerunt, relicta, cum alia ſpe futuri Matrimonii decepta, & in turpem ſecum vivendi licentiam abducta, palam contrahere promittunt. Quorumdam vero mentem ita pravæ cupiditates excæcant, ut novum contrahere ſecretum Matrimonium audeant poſt alterum ſecreto itidem contractum, & nondum prioris Conjugis morte ſolutum, ſeſeque magno ſcelere polygamos reddant. Alii etiam eo imprudentiæ devenere, ut in hujus magni Sacramenti contemptum, poſt primas ſecreto initas, alteras aut publice, aut privatim nuptias contrahendo, ſeſe audacius polygamia pariter innodare non perhorreſcant. Age vero quam gravia, quam nullo pacto ferenda ex his Matrimoniis mala oriantur. Si enim ad quamcumque Matrimonii ſuſpicionem ſummovendam, Virum ſeorſim a Muliere vivere contingat, ſublata eſt illico individua vitæ conſuetudo, & contemptum eſt Verbum Domini: *Adhærebit Homo Uxori ſuæ, & erunt duo in carne una*: Sin hæc vitæ conſuetudo ſervetur, nemo eſt, qui illam criminis non arguat, & utpote deteſtabilem, in ſcandali materiam non traducat. Neque illata per ſcandalum diſpendia rependit ſubſecuta celebratio occulti Matrimonii, quod in tenebris deliteſcit, & ab omnibus ignoratur.

Leviora quoque damna non ſunt, quæ ſuſceptæ Proli irrogantur. Sæpe enim contingit, illam a Parentibus, & a Matre præſertim amotam, nec pie, nec liberaliter inſtitui; ſed incertis fortunæ caſibus objectam relinqui; niſi etiam Parentes ipſi, contra naturæ leges, auſu nefario illius vitæ inſidientur. Ubi vero tam immane facinus Parentes deterreat, illoſque ad ſobolem alendam, inſtituendamque humanitas ipſa compellat; alia imminet liberis ſuſceptis ex occulto Matrimonio lugenda Avitarum facultatum, & bonorum jactura, pro quorum poſſeſſione aſſequenda quamvis clament jura ſanguinis, illis tamen careant neceſſe eſt, propter occulta Parentum Matrimonia, & ademptam legitimitatis, & Filiationis probationem. Huic etiam malorum origini ſunt referenda ipſa quoque ſecreta Matrimonia contracta a Filiis familias contra Patris juſte diſſentientis voluntatem: ex quibus quam gravia incommoda exoriri ſoleant, neminem latet. Quid plura? Adeo invaluit malitia, ut quandoque in Minoribus Ordinibus conſtituti Penſiones, & Beneficia, ad Divinum Cultum, & Eccleſiaſtica munia inſtituta, etiam poſt initum clam Matrimonium retinuerint, ſibique de mammona iniquitatis loculos miſerrime comparaverint.

Deflenda hæc igitur potius uberibus lacrymis, quam latiore calamo explicanda malorum congeries, cum ex

hac Apoſtolicæ Sedis ſpecula omnes ſibi vindicet noſtræ vigilantiæ curas; temperare non poſſumus, quin Vos ipſos, Ven. Fratres, in partem noſtræ ſollicitudinis evocantes, veſtram pietatem, & zelum excitemus ad cuſtodiendas vigilias noctis ſuper Grege Vobis credito quem luctuoſa horum temporum conditio in diſcrimen adducit. Primum itaque periculi non infrequens occaſio Vos reddat difficiliores ad remittendum Publicationes, a quibus contracturi Matrimonium ſæpe per malitioſam ſuggeſtionem petunt diſpenſari. Quam caute, ſolerteque oporteat ea in re Epiſcopos verſari, non obſcura Vobis a Concil. Tridentino exhibentur argumenta. Si enim (ait eadem Sancta Synodus) probabilis fuerit ſuſpicio, Matrimonium malitioſe impediri poſſe, ſi præceſſerint Denuntiationes: tunc vel una tantum Denuntiatio fiat; vel ſaltem Parocho, & duobus Teſtibus præſentibus, Matrimonium celebretur, & deinde ante illius conſummationem Denuntiationes in Eccleſia fiant, ut ſi aliqua ſubſunt impedimenta, facilius detegantur. Præterea licet Epiſcopo relictum ſit omnimode ſuper Denuntiationibus diſpenſare, hæc tamen facultas non a ſola Diſpenſantis voluntate pendet, ſed a Trident. coercetur arctis prudentiæ, diſcretique arbitrii legibus; quod idem eſt, ac legitimam cauſam diſpenſationis requirere.

Parem quoque, imo fortaſſe majorem vigilantiam neceſſe eſt a Vobis adhiberi, ne poſt remiſſas Denuntiationes, celebretur Matrimonium coram Parocho, vel alio Sacerdote ab ipſo Parocho, vel a Vobis deputato, præſentibus duobus, vel tribus Teſtibus confidentibus, ne ulla celebrationis notitia, vel rumor oriatur. Id enim, ut ad præſcriptum Sacrorum Canonum licite fieri poſſit, non ſatis eſt obvia quævis, & vulgaris cauſa, ſed gravis, urgens, & urgentiſſima requiritur. A Sacro Noſtræ Pœnitentiariæ Tribunali, eo potiſſimum caſu fit poteſtas ita celebrandi Matrimonium, quo vir, & fœmina in figura Matrimonii publice degentes, & de quibus nulla viget criminis ſuſpicio, in occulto tamen Concubinatu perſeverent: Facile enim quiſque conjiciet, quam abſonum eſſet, eos, a ſtatu damnationis per gratiam Sacramenti revocandos, ad publice contrahendum Matrimonium præviis Denuntiationibus compelli. Hanc vero praxim Vobis duximus proponendam, non quia Diſpenſatio præmiſſo caſui ſolum congruat, cum alii ſimiles, & fortaſſe urgentiores eſſe poſſint, in quibus diſpenſari expediat: ſed quia Veſtri paſtoralis Officii partes verſari debent in ſedulo inveſtiganda legitima, & urgenti cauſa Diſpenſationis, ne Matrimonia occulte celebrata luctuoſos habeant exitus, quos intimo cordis mœrore recenſuimus.

Hunc porro in ſcopum Vos hortamur, & impenſe admonemus, ut perſonarum Matrimonium ſecreto contrahere petentium diligens fiat a Vobis inquiſitio: An ſcilicet ejus

ejus qualitatis, gradus, & conditionis ſint, quæ id probe expoſcant; An ſint ſui, vel alieni juris; An Filii-familias, quorum nuptiæ Patri juſte diſſentienti ſint inviſæ: ab Epiſcopali etenim, quod geritis, munere nimium eſſet alienum, facilem præberi Filio inobedientiæ occaſionem; An res ſit de Perſonis Eccleſiaſticis, licet in Minoribus Ordinibus conſtitutis, Penſiones, & Beneficia Eccleſiaſtica obtinentibus, ut deteſtabilis illorum retentio in ſtatu Uxorato congruis remediis poſtea compeſcatur. Potiſſimum vero curet Veſtra ſollicitudo, antequam ſecreti Matrimonii licentia concedatur, quod Contrahentes clara, & indubia, & a quavis fraude immunia exhibeant documenta ſtatus liberi, ad avertendum ab iis, qui improbi ſint ingenii, polygamiæ periculum.

Quod attinet ad Miniſtrum ſecreti Matrimonii, volumus ad id munus deputari Parochum alterius ex Contrahentibus, quem notitia Perſonarum, experientia, & diuturnus rerum uſus, quovis Sacerdote extraneo peritiorem effeciſſe præſumuntur. Si quæ tamen Vobis occurrant circumſtantiæ, quæ alium Sacerdotem loco Parochi expoſcere videantur, gravi impellente cauſa, is Sacerdos a Vobis eligatur, qui probitate, & doctrina, & obeundi muneris peritia commendetur. Uni tamen, aut alteri Sacramenti Miniſtro a Vobis deputando diſtricte præcipiatur, ne Matrimonio interſit, niſi prius paterna caritate Conjuges in Domino monuerit, Sobolem procreandam regenerari quamprimum oportere Sacro Baptiſmatis lavacro; ac Chriſto judici diſtrictam reddituros eſſe rationem, niſi Filios ut legitimos agnoverint, eoſque pietate, boniſque moribus imbuerint, & frui patientur bonis temporalibus, a Majoribus in ſupremis tabulis relictis, vel provida legum auctoritate delatis.

Celebrato autem Matrimonio, indilate a Parocho, vel alio Sacerdote, coram quo initum eſt, exhibeatur Epiſcopo illius ſcriptum documentum, cum nota loci, & temporis, Teſtiumque, qui celebrationi interfuerunt. Veſtrum erit poſtea diligenter incumbere, quod ad perennem geſtæ rei memoriam, præfatum documentum fideliter conſcribatur in Libro prorſus diſtincto ab altero, in quo Matrimonia publice contracta de more adnotantur. Hujuſmodi Liber pro Matrimoniis ſecretis appoſite compactus, clauſus, & ſigillis obſignatus, in veſtra Epiſcopali Cancellaria caute erit cuſtodiendus: Et eo tantum caſu reſignari, & aperiri veſtra accedente licentia patiemini, quo alia id genus Matrimonia deſcribi oporteat, vel id ſibi vindicet juſtitiæ adminiſtrandæ neceſſitas, vel demum aliquod documentum ab eo expoſcant verum intereſſe habentes, quibus probationum aliunde petendarum non ſuppetit copia: Sedulo tamen animadvertentes, quod re abſoluta, denuo claudatur, & ſigillis, ut antea, obſignetur. Fides, ſeu Atteſtationes clam celebrati Matrimonii, a Parocho, vel Sacerdote, qui vices Parochi

geſſit, exarandæ, Vobiſque exhibendæ, tranſcribantur in dicto Libro, prout jacent, de verbo ad verbum a Perſona a Vobis deputanda, quæ apud omnes integritatis, probatique nominis luculentum habeat teſtimonium. Fides vero, & Atteſtationes ipſæ in ſecretiori loco ſartæ tectæque a Vobis ſerventur.

Quod ſi ex occulto hujuſmodi Matrimonio Prolem naſci contingat, eadem mundetur ſalutari aqua Baptiſmi in Eccleſia, in qua aliis infantibus hoc Sacramentum indiſtincte confertur. Et quia ad operiendum clam initum Matrimonium, facile eſt in Libro Baptizatorum nullam fieri mentionem Parentum, & eorum Nomina conſultò reticeri: Volumus ac expreſſe mandamus, quod a Patre Baptizati, eoque defuncto, ab illius Matre ſuſcepta Proles vobis denuntietur; dictaque Denuntiatio fiat vel immediate per parentes ipſos, vel per litteras eorum charactere exaratas, vel per fide dignam Perſonam ab ipſis parentibus deſignatam, ut certo, & clare Vobis conſtet, quod Proles tali loco, & tempore, vel reticitis, vel falſo expreſſis nominibus Parentum baptizata, eſt legitima, licet occulti Matrimonii fœdere procreata. Quæ ſane omnia cum Vobis innotuerunt, ne illorum excidat memoria, in Libro fideliter deſcribentur ab eo, cui facta a Vobis eſt poteſtas adnotandi Matrimonia occulte celebrata. Liber, in quem Baptizatorum, ac utriuſque Parentis nomina referentur, quamvis diſtingui debeat ab altero Matrimoniorum; eadem tamen diligentia, iiſdemque cautelis in Cancellaria Epiſcopali clauſus, & ſigillis obſignatus erit cuſtodiendus, prout Librum Matrimoniorum caute cuſtodiri ſupra mandavimus.

Quia vero nonnulli deeſſe non poſſunt, qui propriæ conſcientiæ vocibus obſurdeſcant, & noſtris hiſce mandatis parere negligant; debita pœnarum diſtrictione pro modo culpæ a Vobis puniantur. Quinimo cum ſatis Nobis experientia compertum ſit, in hujuſmodi negotiis homines, in terram oculos declinantes ob humanos reſpectus tardiores effici, & a recte agendi ſemita revocari: Mandamus idcirco, Matrimonia occulta a Vobis evulgari, & nota fieri, ſi certo Vobis conſtiterit, ex alio Matrimonio occulto procreatam fuiſſe ſobolem, & baptizatam ſuppreſſis Parentum nominibus, nulla præſtita Vobis notitia, ut par erat, ab illius Parentibus intra triginta dies a Nativitate numerandos.

Ne autem contumaces, & inobedientes violatæ fidei, proditique ſecreti Paſtores ſuos inſimulent; ſedulo a Vobis curandum eſt, ut a Parocho, vel alio Sacerdote pro ſecreta celebratione Matrimonii a Vobis deputando, Conjuges clare, & aperte moneantur, ea lege, & pacto illis permitti ſecreti Matrimonii celebrationem, ut Soboles inde procreanda non ſolum regeneretur Sacro Baptiſmate, ſed poſt Baptiſma denuntietur Epiſcopo cum nota loci, & temporis adminiſtrati Sacramenti, ac ſincera indica-

catione Parentum, a quibus ortum habuit, quemadmodum ſupra præmiſſum eſt: alioquin Matrimonium, licet contractum data per Epiſcopum Secreti fide in lucem profertur in gratiam Filiorum, & ad propulſandam ab illis gravem, nulloque pacto ferendam jacturam. Volumus denique, ac mandamus, Fides, ſeu Atteſtationes Matrimonii clam initi, & Sobolis ex eo procreatæ, excerptas ex dictis Libris, modo quo dictum eſt, apud Vos caute cuſtodiendis, tantam promereri fidem, quantam ſibi alii Libri Parochiales Baptiſmatis, & Matrimonii vindicare conſueverunt.

Hæc a Vobis, Ven. Fratres, in hac temporum calamitate obſervari enixe præcipimus ad communem Animarum ſalutem, & ad præſidium Eccleſiaſticæ diſciplinæ, propter invaleſcentem hominum malitiam nova ſemper detrimenta vel patientis, vel reformidantis. Cæterum noſtris hiſce litteris ſublata nolumus ea validiora remedia, quæ huic malo, in diem ingruenti, conſona dignoſcet prudentia veſtra, ad Paſtorale Officium cumulate obeundum. Vobis interea paternæ Charitatis, & benevolentiæ teſtem, Apoſtolicam Benedictionem impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die 17. Novembris 1741. Pontificatus Noſtri Anno Secundo.

CONSTITUTIO

Qua confirmantur Litteræ jam editæ adverſus Confeſſarios exquirentes a pœnitentibus complicum nomina, & pœnæ in delinquentes ſtatuuntur, cum præfinitione Ordinis procedendi in hujuſmodi cauſis.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei

Ad futuram rei memoriam.

UBI primum de perverſa quadam, & abſurda praxi in Sacramento Pœnitentiæ adminiſtrando apud nonnullos Confeſſarios in Portugalliæ, & Algarbiorum Regnis introduci cœpta, non ſine animi noſtri dolore, nuntium accepimus non levi aliquo incertoque rumore ad Nos perlatum, ſed ita gravibus, ſolidiſque fundamentis innixum, ut prudentem omnino fidem de periculi cum veritate, tum magnitudine facerent; prætermittere non potuimus, quin continuo datis ad Venerabiles Fratres eorumdem Regnorum ac Ditionum Archiepiſcopos & Epiſcopos Apoſtolicis noſtris Litteris, remedium naſcenti malo quam promptiſſime adhiberemus. Earum vero Litterarum die ſeptima menſis Julii ſuperioris anni 1745. editarum, quas præſenti huic noſtræ Conſtitutioni inſerendas exiſtimamus, hic tenor erat.

„ & ſanas male applicando, perniciem tam ſuis, quam
„ pœnitentium animabus conſciſcerent; ac ſeſe præterea
„ plurium gravium damnorum, quæ inde facile conſecu-
„ tura fore prævidere debuerant, reos coram Deo æter-
„ no Judice conſtituerunt. Et vero jam ſecuta fuiſſe mul-
„ ta ejuſmodi damna infelici experientia compertum eſt:
„ Nec fieri potuit, quin ea de cauſa & oblocutiones, &
„ ſcandala, & non Miniſtrorum tantum, ſed ſacri etiam
„ ipſius miniſterii odium, & animorum ingens conturba-
„ tio in Populo fideli exorta ſint. Triſtia Nos hæc nun-
„ tia cum accepimus, ſimul audivimus, contra exitia-
„ lem hujuſmodi abuſum protinus juſta indignatione pro
„ munere ſuo commotos fuiſſe dilectos Filios Noſtros S.
„ R. E. Cardinales Nunum a Cunha in iiſdem Portugal-
„ liæ, & Algarbiorum Regnis Generalem Inquiſitorem,
„ & Thomam de Almeyda Patriarcham Lisbonenſem;
„ atque utrumque ſollicite gliſcenti malo compeſcendo,
„ atque etiam eradicando adlaboraſſe. Nos autem ne in
„ tam gravi animarum diſcrimine ulla ex parte Apoſtolico
„ Noſtro Miniſterio deeſſe videamur, neve mentem hac
„ ſuper re Noſtram apud Vos obſcuram, & ambiguam eſ-
„ ſe ſinamus; notum Vobis eſſe volumus, memoratam ſu-
„ perius praxim penitus reprobandam eſſe, eamdemque a
„ Nobis per præſentes Noſtras in forma Brevis Litteras
„ reprobari, atque damnari, tanquam ſcandaloſam, &
„ pernicioſam, ac tam famæ proximorum, quam ipſi et-
„ iam Sacramento injurioſam, tendentemque ad ſacroſan-
„ cti ſigilli ſacramentalis violationem, atque ab ejuſdem
„ Pœnitentiæ Sacramenti tantopere proficuo, & neceſſario
„ uſu Fideles abalienantem. Eapropter, Venerabiles Fra-
„ tres, quamquam de paſtorali veſtra vigilantia nihil eſt,
„ quod dubitemus; ſupremi tamen Officii quoque No-
„ ſtri eſſe cenſemus, alacritatem ipſam veſtram hac men-
„ tis Noſtræ aperta ſignificatione, & Apoſtolicis inſuper
„ hortationibus noſtris intentius acuere, & excitare, ut
„ pro ſe quiſque veſtrum opportunioribus, quaſcumque
„ prudentia ſuggeſſerit, initis rationibus, & efficaciori-
„ bus quibuſque juris remediis, quoad opus fuerit, con-
„ tra delinquentes Miniſtros adhibitis, noxiam hujuſmo-
„ di novitatem ſtrenue inſectemini, ac pene naſcentem
„ opprimatis, neque patiamini traditis curæ veſtræ ovi-
„ bus ibi offendiculum parari, ubi ſalus a Chriſto poſi-
„ ta eſt, ab eoque divinæ miſericordiæ fonte illas aver-
„ ti, ac deterreri, ad quem ab eodem Redemptore No-
„ ſtro ad abluendas, dealbandaſque in ſanguine ſuo ani-
„ mas amantiſſime invitantur. Interea, dum a zelo ve-
„ ſtro, ac prudentia luculentiora Nobis certo pollicemur
„ veſtræ pietatis & obſervantiæ argumenta, Apoſtolicam
„ Benedictionem cum uberrima cæleſtium chariſmatum
„ copia conjunctam Vobis, Venerabiles Fratres, ex ani-
„ mo impertimur. Volumus autem, ut præſentium tran-
„ ſumptis ſive exemplis, etiam impreſſis, manu alicujus

„ No-

„ Notarii publici ſubſcriptis, & Sigillo Perſonæ in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus ubique fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, & adhiberi poſſet, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die VII. menſis Junii 1746. Pontificatus Noſtri anno Quinto ".

Cajetanus Amatus.

Has porro Nos Litteras in forma Brevis tunc datas iterum præſentibus Noſtris confirmamus, & roboramus, eaſque ab omnibus, & ſingulis fideliter, exacteque obſervari injungimus, atque præcipimus.

Statuentes inſuper, ac decernentes, ut quicumque cujuſvis ſtatus, gradus, conditionis, dignitatis, & ordinis, etiam ſpeciali & individua, ad effectum, ut hiſce noſtris præſentibus comprehendantur, mentione & expreſſione digni, auſus in poſterum fuerit docere licitam eſſe hujuſmodi praxim, prout ea in relato Noſtro Brevi exponitur, ac reprobatur, vel ſcribere, aut loqui præſumpſerit in ejuſdem damnatæ praxis defenſionem; vel ea, quæ in dicto Brevi contra eandem praxim decreta ſunt, impugnare, aut in alienos ſenſus temere detorquere, ſeu interpretari, incidat ipſo facto in excommunicationem, a qua non poſſit, præterquam in articulo mortis, ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente, vel auctoritate ſuffulto, niſi a Nobis, vel a pro tempore exiſtente Romano Pontifice, abſolvi.

Et quia non modo cavendum eſt, ut, quæ ſunt a Nobis in præinſertis Litteris decreta, ab omni impugnatione, contradictione, pravaque interpretatione ſalva ſint, & immunia; verum etiam ne quis in Sacramenti Pœnitentiæ adminiſtratione ab eorum omnimoda obſervantia unquam recedat; idcirco omnibus & ſingulis Confeſſariis utriuſque Cleri tam Sæcularis, quam Regularis, quantumvis exempti, & quacumque ſpeciali, & expreſſa mentione alias fortaſſe nominandi, graviter & diſtricte, ſub Divini interminatione judicii, atque in virtute ſanctæ obedientiæ, prohibemus, ne, conformiter ad prædictam reprobatam praxim, pœnitentes, qui peccatum, ſeu crimen aliquod, cujus ſocium, aut ſocios habuerint, ipſis in tribunali Pœnitentiæ confiteantur, interrogare præſumant de nomine ſocii, ſeu complicis, loco habitationis, vel aliis hujuſmodi adjunctis ſive circumſtantiis; expreſſionem magiſque individuam ejuſdem complicis manifeſtationem concernentibus; eidem pœnitenti, ſi manifeſtare renuerit, Sacramentalem abſolutionem denegando: alioquin noverint ſeſe, ultra peccati lethalis incurſum, ſuſpenſioni ab officio audiendarum Confeſſionum, aliiſque etiam gravioribus pœnis fore ſubjiciendos.

Præterea quoniam contra damnatum hujuſmodi exitialem

ſem abuſum, ne cum animarum pernicie radices agat, neceſſe ducimus modum, ac formam etiam in foro externo procedendi, & ultrices adverſus reos pœnas imponendi, ſtatuere, atque ordinare; omneſque ſuper hoc exorituras, vel etiam jam exortas diſſenſiones componere, & penitus amputare; volumus, decernimus, ac declaramus, quod docentes, ut ſupra, licitam eſſe praxim a Nobis jam reprobatam, vel in ejuſdem praxis defenſionem ſcribentes, aut loquentes, vel ejuſdem reprobationem in memorato Noſtro Brevi contentam impugnantes, aut perverſe interpretantes, in Officio Sanctæ Inquiſitionis prædictorum Regnorum, atque Ditionum ſevere puniantur, & contra eos, & eorum quemlibet in eodem Officio procedatur, non minus, ac contra illos ibidem procedi ſolet, qui aſſerunt, tradunt, tuentur opiniones ſcandaloſas, pernicioſas, uti tales a Sede Apoſtolica rejectas, & condemnatas.

Similiter in eodem Officio procedendum erit, & procedi volumus, ac ſtatuimus contra Confeſſarios quoſque, ut ſupra, delinquentes, ac de nomine complicis pœnitentem interrogantes, eidemque pœnitenti, niſi illud ſibi manifeſtet, abſolutionem denegantes: Dummodo tamen hujuſmodi interrogandi, ac denegandi actus talibus circumſtantiis conjunctus ſit, ac conveſtitus, quæ ſic agentem Confeſſarium de adhæſione ad prædictam reprobatam praxim, tamquam ad licitam, vel alio quovis modo de prava credulitate ſuſpectum reddant.

Itaque contra prædictos omnes, & ſingulos delinquentes tam ſæculares, quam quorumvis etiam quomodolibet exemptorum, ac Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjectorum Ordinum, Inſtitutorum, Societatum, & Congregationum Regulares, cujuſcumque dignitatis, ac præeminentiæ, aut quovis privilegio muniti exiſtant, & quorum ſpecialis, & nominatim mentio facienda ſit, prædictorum Regnorum ac Ditionum Inquiſitores, poteſtate a Nobis tradita, quatenus opus ſit, præſentium tenore de novo conceſſa, prout in cauſis Fidei, juxta Sacrorum Canonum formam, nec non Sancti Officii Inquiſitionis hujuſmodi conſtitutiones, privilegia, conſuetudines, & decreta, diligenter inquirant, & procedant, & quos in aliquo ex ejuſmodi exceſſibus culpabiles repererint, in eos, pro criminum qualitate & circumſtantiis, ſuſpenſionis ab officio Confeſſiones audiendi, vel etiam ab executione Ordinum, privationis Beneficiorum, Dignitatum, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, nec non vocis activæ ac paſſivæ, ſi Regulares fuerint, aliaſque pœnas decernant; omnes etiam, vel earum tantum aliquas, in perpetuum, vel ad tempus infligendo.

Quicumque vero alium quemlibet aliquo ex ſupradictis modis deliquiſſe cognoverit, eum, intra terminum dierum, in Edictis Sancti Officii ejuſmodi Inquiſitionis præfigi ſolitum, eidem Sancto Officio denuntiare teneantur: alioquin pœnas non denuntiantibus per eadem Edicta infligi conſuetas incurrant. Verumtamen ab hujuſmodi one-

re.

re denuntiandi juſtis de cauſis eximi volumus, & eximimus perſonam ipſam pœnitentem dumtaxat in cauſa propria, ideſt in caſu, quod ſuum peccatum confitens, a Confeſſario adigatur ad ſibi manifeſtandum nomen complicis in eodem peccato: tunc enim pœnitentem hujuſmodi ab obligatione eundem Confeſſarium denuntiandi liberamus. Sed quando aliunde, quam ex propria, ut dictum eſt, confeſſione, noverit Confeſſarium aliquo ex ſuperius enumeratis, & Sancto Officio denuntiandis modis deliquiſſe, tunc eum & ipſe denuntiare ex iſta aliunde habita notitia teneatur.

Quod ſi Confeſſarii de complicis nomine perperam interrogantis, abſolutionemque, ni ſibi detegatur, denegantis actum contingat ejuſmodi eſſe, ut, quamvis imprudens, & malus, ſimplex tamen quidam, & nudus actus fuerit, ideſt iis circumſtantiis deſtitutus, quæ de prava credulitate, vel de mala adhæſione ad praxim in ſæpe dicto Noſtro Brevi reprobatam, tanquam ad licitam, eumdem Confeſſarium ſuſpectum reddant; tunc iſtiuſmodi delictum, neque denuntiationis oneri, neque Sancti Officii prædicti cognitioni ſubjectum erit; ſed de illo cognoſcere, atque in delinquentem Confeſſarium, per ſuſpenſionem ab audiendis Confeſſionibus, vel alias canonicas, & legitimas pœnas pro delicti modo animadvertere, ad locorum Ordinarios in ſua cujuſque Diœceſi omnino ſpectabit.

His igitur circa ordinem, formam, modumque contra ejuſmodi delinquentes procedendi, ut præfertur, conſtitutis, ac ſuis unicuique Judici Eccleſiaſtico juribus aſſignatis, & diſtributis; hanc Nos deinceps regulam ab omnibus obſervari, ac cuſtodiri volumus & mandamus, ſi quando talia delicta deprehendi contigerit; quæ tamen haud unquam poſthac eventura in Domino confidimus, accedente inſuper præclara inclytæ Luſitanæ Nationis univerſæ erga Sedem Apoſtolicam obſervantia & obedientia, nec non eximia tum iſtius Sanctæ Inquiſitionis Officii, tum cujuſque loci Ordinariorum nunquam defutura vigilantia. Quapropter quæcumque aliter, quam præſentibus noſtris decrevimus & conſtituimus, ſive in Edictis præfati Officii Inquiſitionis, ſive in quibuslibet quorumvis Ordinariorum Mandatis, aut Paſtoralibus Litteris, vel Decretis antehac ſtatuta prodierint, ea Nos, quoniam poſt Apoſtolicam hanc a Nobis propoſitam agendi, ſeu judicandi normam minus neceſſaria fore cenſemus, deſinere jam, & ceſſare, ac, veluti nunquam emanaſſent, omnem obligandi vim amittere, Motu proprio, & ex certa ſcientia, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine declaramus, ſtatuimus, atque ſancimus.

Decernentes eaſdem præinſertas, necnon præſentes noſtras Litteras, & in eis contenta quæcumque, etiam ex eo quod quicumque cujuſvis ſtatus, gradus, ordinis, præeminentiæ, & dignitatis exiſtant, ſeu alias ſpeciali & individua mentione & expreſſione digni, in præmiſſis inte-

te-

tereſſe habentes, ſeu habere quomodolibet prætendentes, illis non conſenſerint, nec ad ea vocati, citati, & auditi, neque cauſæ, propter quas tum præinſertæ, tum præſentes emanaverint, ſufficienter adductæ, verificatæ, & juſtificatæ fuerint, nec ex alia qualibet etiam privilegiata cauſa, colore, prætextu, & capite, de ſubreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, ſeu intentionis noſtræ, vel intereſſe habentium conſenſus, aliove quolibet defectu, notari, impugnari, aut in controverſiam vocari poſſe; ſed ipſas præſentes, eaſdemque præfatas in forma Brevis Litteras, firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, & ab omnibus, & ſingulis præmiſſis, ad quos ſpectat, ſeu pro tempore ſpectabit, exacte, & inviolabiliter obſervari.

Sicque & non aliter in præmiſſis cenſeri, atque ita per quoſcumque Judices Ordinarios & Delegatos, etiam Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, & contra hæreticam pravitatem Generales Inquiſitores, Legatos quoque de Latere, & Apoſtolicæ Sedis Nuntios, alioſve quoslibet quacumque auctoritate, poteſtate, & præeminentia fungentes, & functuros, ſublata eis, & eorum cuilibet aliter judicandi, & interpretandi facultate, judicari, & definiri debere, ac irritum & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obſtantibus quibuſvis Apoſtolicis, & Univerſalibus, ſive Provincialibus, aut Synodalibus Conciliis editis generalibus, ſive ſpecialibus Conſtitutionibus, Ordinationibus, Edictis quoque prædicti Inquiſitionis Officii, & quorumcumque Ordinariorum, etiam Epiſcoporum, & Metropolitanorum Mandatis, Litteris Paſtoralibus, ſive Decretis, necnon ejuſdem Officii, & quarumcumque Eccleſiarum etiam Epiſcopalium, & Metropolitanarum, & quorumcumque Ordinum, Congregationum, Religionum, & Inſtitutorum, etiam Societatis JESU, aliiſve quibuſvis, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, ſtatutis, ſtylis, uſibus, & conſuetudinibus; privilegiis quoque, indultis, & Litteris Apoſtolicis eidem Inquiſitionis Officio, illiuſque Inquiſitoribus, Commiſſariis, aliiſque Officialibus, tum etiam Eccleſiis, eorumque Prælatis, Ordinibus, Congregationibus, Inſtitutis, Societatibus, illorumque Superioribus, & perſonis quibuslibet, ſub quibuſvis verborum tenoribus & formis; & cum quibuſcumque etiam efficaciſſimis, & inſolitis derogationibus, clauſulis, atque decretis, etiam Motu, & Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine ſimilibus, ſeu ad quarumcumque perſonarum, etiam Regia, aliaque qualibet mundana, vel Eccleſiaſtica poteſtate fulgentium inſtantiam, vel alias quomodolibet in contrarium præmiſſorum conceſſis, confirmatis, & innovatis.

Quibus omnibus & ſingulis, etiamſi pro illorum ſuffi-

cien-

cienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus ſpecialis, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, tenores prædictos pro ſufficienter & de verbo ad verbum expreſſis & inſertis, formaſque hujuſmodi pro plene, & exacte obſervatis habentes, ad præmiſſorum effectum, hac vice duntaxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus.

Volumus autem, ut earumdem præſentium tranſumptis, ſive exemplis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in Judicio, & extra, ubique habeatur, quæ adhiberetur ipſis præſentibus, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Noſtrarum condemnationis, reprobationis, confirmationis, ſanctionis, prohibitionis, ordinationis, abrogationis, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & BB. Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum in Arce Gandulphi Albanenſis Diœceſis Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo ſexto, Quarto Nonas Junii, Pontificatus Noſtri Anno Sexto.

D. CARDINALIS PASSIONEUS.

I. Datarius.

VISA DE CURIA.

J. C. Boſchi.

Loco ✠ Plumbi.

J. Eugenius.

Regiſtrata in Secretaria Brevium.

CON-

CONSTITUTIO

Contra Clericos Sæcularibus Negotiis ſe immiſcentes.

BENEDICTUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

APoſtolicæ ſervitutis commiſſum Nobis Divinitus officium aſſidue vigilare Nos admonet, ut ex prava hominum cupiditate ſuborientia mala, quantum in Nobis eſt, provida ſollicitudine coercentes, Dominici Ovilis gregem, ſuperna opitulante gratia, ad æternam patriam dirigamus. Sed præcipua cura conſtringit de iis, qui Eccleſiaſtico Ordini adſcripti, & ad Sanctioris vitæ genus electi aliis in via ſalutis actuum ſuorum claritate prælucere debent. Vehementer enim timidi, ac ſolliciti ſumus, ne cæteros Chriſti fideles, quos pro gradus ſui Sanctitate verbis, & exemplo ædificare debent, morum ſuorum pravitate a cæleſtium rerum amore ad terrena deſideria avertant.

Cum itaque, ut non ſine gravi animi Noſtri mœrore accepimus, veſana humanarum rerum cupiditas ita nonnullorum Clericorum invaſerit animos, ut illicitam Eccleſiaſticis negotiationem ad evitandas pœnas adverſus illam exercentes a Sacris Canonibus, & Apoſtolicis Romanorum Pontificum Prædeceſſorum Noſtrorum Conſtitutionibus ſancitas ſub alieni nominis velamine, Dei timore, Eccleſiaſtici nominis decore, & æterno ſuarum animarum periculo poſt habitis, temere, nulliterque exercere non dubitent; & quod palam temporalium pœnarum metu aggredi non audent, quæſitis deinde coloribus, & vanis inanium rationum prætextibus clam efficere non timeant, quaſi vel Dei oculos, qui & illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium, latere, vel Supremi Judicis, qui non fallitur, examen effugere poſſint: Nos attendentes, quod Clericus, qui tantopere mundanis divitiis parandis inhiat, cæleſtia deſpicere, & pro nihilo putare convincitur, & quod Clericus negotiator ex inope dives, & ex ignobili glorioſus tanquam peſtis, ut Beatus Hieronymus docet, fugiendus eſt, ad exitioſam hujuſmodi labem ab Eccleſiaſtico cœtu eliminandam, & ut Sancto Eccleſiæ Dei famulatui addicti ab omni turpis lucri cupiditate abhorrentes ſtudeant bene agere, & divites fieri in bonis operibus theſaurizantes ſibi fundamentum bonum in futurum, omnes, & ſingulas Romanorum Pontificum Prædeceſſorum Noſtrorum prædictorum Conſtitutiones, illarumque quamlibet contra quoſcumque Clericos illicitos

citos negotiatores deſuper quomodolibet reſpective cum omnibus, & ſingulis pœnis contra eoſdem Clericos illicite negotiantes editas, quas Conſtitutiones hujuſmodi, ac earum quamlibet præſentibus de verbo ad verbum nihilo penitus omiſſo pro inſertis haberi volumus, Motu proprio, & ex certa ſcientia, meraque deliberatione, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine Noſtris innovamus, confirmamus, & approbamus, eiſque, & earum cuilibet novum Apoſtolicæ firmitatis, & inviolabilis obſervantiæ robur adjicimus, illaſque ſic innovatas, confirmatas, & approbatas cum omnibus, & ſingulis pœnis in eis, & earum qualibet adverſus Clericos illicitos negotiatores hujuſmodi contentis ad Clericos illicite ſub alieno laici nomine quomodolibet negotiantes, perinde ac ſi per ſe ipſos, ac proprio eorum nomine negotia ipſa illicita exercerent, omneſque, & ſingulæ Conſtitutiones, earumque quælibet adverſus eos deſuper editæ fuiſſent, & in eis, & earum qualibet expreſſi, & denominati reperirentur, motu, & poteſtatis plenitudine præfatis perpetuo extendimus, & ampliamus; illorumque omnia, & ſingula bona ſic ab eis alieno nomine illicite acquiſita ſub inevitabili ſpolii pœna ad formam Conſtitutionis fel. record. Pii Papæ IV. ſimiliter Prædeceſſoris Noſtri, quæ incipit, *Docens eſſe*, ſubjicimus, & ſubjecta eſſe volumus, & declaramus.

Inſuper ut in ſortem Domini vocati, depoſitis quocumque mundanarum curarum onere, & humanarum cupiditatum impedimentis, Chriſtum Dominum, qui propter nos egenus factus eſt, cum eſſet dives, ut illius inopia nos divites eſſemus, per calcatas mundi opes liberius, & expeditius ſequamur, memores ſalutaris illius Beati Apoſtoli moniti, qui clamat, & dicit: Nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſæcularibus: ut ei placeat, cui ſe probavit, per eaſdem noſtras præſentes perpetuo valituras motu, & poteſtatis plenitudine præfatis decernimus, ac pariter declaramus, quod ſi aliquod negotium Eccleſiaſticis illicitum perſonis, licet ab eis minime inſtitutum, ſed a laica perſona inchoatum, & ad eoſdem Clericos ſive hæreditario jure, aut quocumque alio titulo, ſive ſingulariter, ſive communiter, ſive ſeparatim, ſive conjunctim cum aliis bonis, & aliis cohæredibus, vel ſociis laicis exiſtentibus delatum fuerit, vel per ſe ipſos, eorumque nomine proprio, vel per alios, aut alieno nomine etiam per ſuos cohæredes, aut ſocios proſequuti ſint, illud ſtatim dimittere teneantur. Si vero negotium hujuſmodi ſine ipſius Clerici temporali detrimento ſtatim dimitti nequeat, tunc ſi intra Italiam, Inſulaſque adjacentes exiſtat Clericus a Venerabilium Fratrum Noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium decretorum Concilii Tridentini Interpretum Congrega-

tio-

tione, ſi vero extra Italiam, ab eadem Congregatione, vel ab Ordinario loci licentiam illud ad aliquod tempus retinendi; proviſo interim, quod negotium hujuſmodi a laico adminiſtretur, impetrare teneatur, dictaque Congregatio, aut Ordinarius loci, perpenſis ſingulorum caſuum circumſtantiis, licentiam impertiatur, tempuſque in eo ad idem negotium dimittendum præſcribat; & ſi Clericus negotium præfatum, licet a laico, ut præfertur, inſtitutum, abſque licentia hujuſmodi gratis ſemper ſibi impertienda, aut illud ultra tempus ſibi permiſſum retinuerit, vel etiam intra tempus prædictum negotium per ſe ipſum adminiſtraverit, pro negotiatore illicito haberi, illumque omnibus, & ſingulis etiam ſpolii pœnis præfatis ſubjectum eſſe, motu, & poteſtatis plenitudine dictis perpetuo volumus, & definimus.

Ac demum, eo quod fel. record. Prædeceſſor Noſter Pius Papa IV. per ſuas litteras, quarum initium eſt: *Romanus Pontifex*, declaravit, præfata Conſtitutione ſuper Spoliis Clericorum ob illicitam negotiationem a ſe edita, Prælatos, Officiales, ac alios Sæculares, & cujuſvis Ordinis Regulares Clericos, alioſque cujuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, & præeminentiæ in Urbe, & Curia, ejuſque diſtrictu decedentes, teſtandi tamen, codicillandi, & alias de bonis ſuis quibuſcumque quomodolibet diſponendi, vel ad ipſorum proximiores, decedentibus illis ab inteſtato, tranſmittendi facultatem ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ Indulto, vel ſuorum Officiorum privilegio, vel alio quovis titulo obtinentes, nullatenus comprehendi, & quod Paulus Papa V. pariter Prædeceſſor noſter per ſuas Litteras, quæ incipiunt: *In eminenti:* Clericos Cives, & Curiales, ſive Incolas hujus noſtræ Almæ Urbis, tunc ſuæ, exemit a ſpolio, quoad bona in eadem Urbe, ejuſque diſtrictu intra decem milliaria conſiſtentia, etiam ex reditibus Eccleſiaſticis per eos acquiſita, unde dubitari contigit, an ſuffragetur quoque ad evitandum ſpolium Cameræ Noſtræ Apoſtolicæ competens pro bonis ex illicita negotiatione provenientibus: Nos Conſtitutiones Pii & Pauli prædeceſſorum Noſtrorum præfatas, quoad bona ex illicita negotiatione hujuſmodi a Civibus, & Curialibus, ſive Incolis Clericis cujuſcumque Ordinis, ac Dignitatis, quibuſcumque indultis, ac privilegiis munitis, comparata, & in Urbe, ejuſque diſtrictu præfatis, & ubicumque exiſtentia, minime ad præmiſſorum effectum ſuffragari, ſed illa ſic provenientia Cameræ Noſtræ Apoſtolicæ vero jure ſpolii deberi, perinde ac ſi Conſtitutiones Pii, & Pauli Prædeceſſorum hujuſmodi ad præmiſſorum omnium, & ſingulorum effectum impediendum minime emanatæ fuiſſent, motu ſimili pariter declaramus, & ſtatuimus, dictaſque Pii, & Pau-

li

hac Apoſtolicæ Sedis ſpecula omnes ſibi vindicet noſtræ vigilantiæ curas; temperare non poſſumus, quin Vos ipſos, Ven. Fratres, in partem noſtræ ſollicitudinis evocantes, veſtram pietatem, & zelum excitemus ad cuſtodiendas vigilias noctis ſuper Grege Vobis credito quem luctuoſa horum temporum conditio in diſcrimen adducit. Primum itaque periculi non infrequens occaſio Vos reddat difficiliores ad remittendum Publicationes, a quibus contracturi Matrimonium ſæpe per malitioſam ſuggeſtionem petunt diſpenſari. Quam caute, ſolerteque oporteat ea in re Epiſcopos verſari, non obſcura Vobis a Concil. Tridentino exhibentur argumenta. Si enim (ait eadem Sancta Synodus) probabilis fuerit ſuſpicio, Matrimonium malitioſe impediri poſſe, ſi præceſſerint Denuntiationes: tunc vel una tantum Denuntiatio fiat; vel ſaltem Parocho, & duobus Teſtibus præſentibus, Matrimonium celebretur, & deinde ante illius conſummationem Denuntiationes in Eccleſia fiant, ut ſi aliqua ſubſunt impedimenta, facilius detegantur. Præterea licet Epiſcopo relictum ſit omnimode ſuper Denuntiationibus diſpenſare, hæc tamen facultas non a ſola Diſpenſantis voluntate pendet, ſed a Trident. coercetur arctis prudentiæ, diſcretique arbitrii legibus; quod idem eſt, ac legitimam cauſam diſpenſationis requirere.

Parem quoque, imo fortaſſe majorem vigilantiam neceſſe eſt a Vobis adhiberi, ne poſt remiſſas Denuntiationes, celebretur Matrimonium coram Parocho, vel alio Sacerdote ab ipſo Parocho, vel a Vobis deputato, præſentibus duobus, vel tribus Teſtibus confidentibus, ne ulla celebrationis notitia, vel rumor oriatur. Id enim, ut ad præſcriptum Sacrorum Canonum licite fieri poſſit, non ſatis eſt obvia quævis, & vulgaris cauſa, ſed gravis, urgens, & urgentiſſima requiritur. A Sacro Noſtræ Pœnitentiariæ Tribunali, eo potiſſimum caſu ſit poteſtas ita celebrandi Matrimonium, quo vir, & fœmina in figura Matrimonii publice degentes, & de quibus nulla viget criminis ſuſpicio, in occulto tamen Concubinatu perſeverent: Facile enim quiſque conjiciet, quam abſonum eſſet, eos, a ſtatu damnationis per gratiam Sacramenti revocandos, ad publice contrahendum Matrimonium prævijs Denuntiationibus compelli. Hanc vero praxim Vobis duximus proponendam, non quia Diſpenſatio præmiſſo caſui ſolum congruat, cum alii ſimiles, & fortaſſe urgentiores eſſe poſſint, in quibus diſpenſari expediat: ſed quia Veſtri paſtoralis Officii partes verſari debent in ſedulo inveſtiganda legitima, & urgenti cauſa Diſpenſationis, ne Matrimonia occulte celebrata luctuoſos habeant exitus, quos intimo cordis mœrore recenſuimus.

Hunc porro in ſcopum Vos hortamur, & impenſe admonemus, ut perſonarum Matrimonium ſecreto contrahere petentium diligens fiat a Vobis inquiſitio: An ſcilicet

ejus

ejus qualitatis, gradus, & conditionis ſint, quæ id probe expoſcant; An ſint ſui, vel alieni juris; An Filii-familias, quorum nuptiæ Patri juſte diſſentienti ſint inviſæ: ab Epiſcopali etenim, quod geritis, munere nimium eſſet alienum, facilem præberi Filio inobedientiæ occaſionem; An res ſit de Perſonis Eccleſiaſticis, licet in Minoribus Ordinibus conſtitutis, Penſiones, & Beneficia Eccleſiaſtica obtinentibus, ut deteſtabilis illorum retentio in ſtatu Uxorato congruis remediis poſtea compeſcatur. Potiſſimum vero curet Veſtra ſollicitudo, antequam ſecreti Matrimonii licentia concedatur, quod Contrahentes clara, & indubia, & a quavis fraude immunia exhibeant documenta ſtatus liberi, ad avertendum ab iis, qui improbi ſint ingenii, polygamiæ periculum.

Quod attinet ad Miniſtrum ſecreti Matrimonii, volumus ad id munus deputari Parochum alterius ex Contrahentibus, quem notitia Perſonarum, experientia, & diuturnus rerum uſus, quovis Sacerdote extraneo peritiorem effeciſſe præſumuntur. Si quæ tamen Vobis occurrant circumſtantiæ, quæ alium Sacerdotem loco Parochi expoſcere videantur, gravi impellente cauſa, is Sacerdos a Vobis eligatur, qui probitate, & doctrina, & obeundi muneris peritia commendetur. Uni tamen, aut alteri Sacramenti Miniſtro a Vobis deputando diſtricte præcipiatur, ne Matrimonio interſit, niſi prius paterna caritate Conjuges in Domino monuerit, Sobolem procreandam regenerari quamprimum oportere Sacro Baptiſmatis lavacro; ac Chriſto judici diſtrictam reddituros eſſe rationem, niſi Filios ut legitimos agnoverint, eoſque pietate, boniſque moribus imbuerint, & frui patientur bonis temporalibus, a Majoribus in ſupremis tabulis relictis, vel provida legum auctoritate delatis.

Celebrato autem Matrimonio, indilate a Parocho, vel alio Sacerdote, coram quo initum eſt, exhibeatur Epiſcopo illius ſcriptum documentum, cum nota loci, & temporis, Teſtiumque, qui celebrationi interfuerunt. Veſtrum erit poſtea diligenter incumbere, quod ad perennem geſtæ rei memoriam, præfatum documentum fideliter conſcribatur in Libro prorſus diſtincto ab altero, in quo Matrimonia publice contracta de more adnotantur. Hujuſmodi Liber pro Matrimoniis ſecretis appoſite compactus, clauſus, & ſigillis obſignatus, in veſtra Epiſcopali Cancellaria caute erit cuſtodiendus: Et eo tantum caſu reſignari, & aperiri veſtra accedente licentia patiemini, quo alia id genus Matrimonia deſcribi oporteat, vel id ſibi vindicet juſtitiæ adminiſtrandæ neceſſitas, vel demum aliquod documentum ab eo expoſcant verum intereſſe habentes, quibus probationum aliunde petendarum non ſuppetit copia: Sedulo tamen animadvertentes, quod, re abſoluta, denuo claudatur, & ſigillis, ut antea, obſignetur. Fides, ſeu Atteſtationes clam celebrati Matrimonii, a Parocho, vel Sacerdote, qui vices Parochi

geſſit, exarandæ, Vobiſque exhibendæ, tranſcribantur in dicto Libro, prout jacent, de verbo ad verbum a Perſona a Vobis deputanda, quæ apud omnes integritatis, probatique nominis luculentum habeat teſtimonium. Fides vero, & Atteſtationes ipſæ in ſecretiori loco ſartæ tectæque a Vobis ſerventur.

Quod ſi ex occulto hujuſmodi Matrimonio Prolem naſci contingat, eadem mundetur ſalutari aqua Baptiſmi in Eccleſia, in qua aliis infantibus hoc Sacramentum indiſtincte confertur. Et quia ad operiendum clam initum Matrimonium, facile eſt in Libro Baptizatorum nullam fieri mentionem Parentum, & eorum Nomina conſulto reticeri: Volumus ac expreſſe mandamus, quod a Patre Baptizati, eoque defuncto, ab illius Matre ſuſcepta Proles vobis denuntietur; dictaque Denuntiatio fiat vel immediate per parentes ipſos, vel per litteras eorum charactere exaratas, vel per fide dignam Perſonam ab ipſis parentibus deſignatam, ut certo, & clare Vobis conſtet, quod Proles tali loco, & tempore, vel reticitis, vel falſo expreſſis nominibus Parentum baptizata, eſt legitima, licet occulti Matrimonii fœdere procreata. Quæ ſane omnia cum Vobis innotuerunt, ne illorum excidat memoria, in Libro fideliter deſcribentur ab eo, cui facta a Vobis eſt poteſtas adnotandi Matrimonia occulte celebrata. Liber, in quem Baptizatorum, ac utriuſque Parentis nomina referentur, quamvis diſtingui debeat ab altero Matrimoniorum; eadem tamen diligentia, iiſdemque cautelis in Cancellaria Epiſcopali clauſus, & ſigillis obſignatus erit cuſtodiendus, prout Librum Matrimoniorum caute cuſtodiri ſupra mandavimus.

Quia vero nonnulli deeſſe non poſſunt, qui propriæ conſcientiæ vocibus obſurdeſcant, & noſtris hiſce mandatis parere negligant; debita pœnarum diſtrictione pro modo culpæ a Vobis puniantur. Quinimo cum ſatis Nobis experientia compertum ſit, in hujuſmodi negotiis homines, in terram oculos declinantes ob humanos reſpectus tardiores effici, & a recte agendi ſemita revocari: Mandamus idcirco, Matrimonia occulta a Vobis evulgari, & nota fieri, ſi certo Vobis conſtiterit, ex alio Matrimonio occulto procreatam fuiſſe ſobolem, & baptizatam ſuppreſſis Parentum nominibus, nulla præſtita Vobis notitia, ut par erat, ab illius Parentibus intra triginta dies a Nativitate numerandos.

Ne autem contumaces, & inobedientes violatæ fidei, proditique ſecreti Paſtores ſuos inſimulent; ſedulo a Vobis curandum eſt, ut a Parocho, vel alio Sacerdote pro ſecreta celebratione Matrimonii a Vobis deputando, Conjuges clare, & aperte moneantur, ea lege, & pacto illis permitti ſecreti Matrimonii celebrationem, ut Soboles inde procreanda non ſolum regeneretur Sacro Baptiſmate, ſed poſt Baptiſma denuntietur Epiſcopo cum nota loci, & temporis adminiſtrati Sacramenti, ac ſincera indi-

ca-

catione Parentum, a quibus ortum habuit, quemadmodum ſupra præmiſſum eſt: alioquin Matrimonium, licet contractum data per Epiſcopum Secreti fide in lucem profertur in gratiam Filiorum, & ad propulſandam ab illis gravem, nulloque pacto ferendam jacturam. Volumus denique, ac mandamus, Fides, ſeu Atteſtationes Matrimonii clam initi, & Sobolis ex eo procreatæ, excerptas ex dictis Libris, modo quo dictum eſt, apud Vos caute cuſtodiendis, tantam promereri fidem, quantam ſibi alii Libri Parochiales Baptiſmatis, & Matrimonii vindicare conſueverunt.

Hæc a Vobis, Ven. Fratres, in hac temporum calamitate obſervari enixe præcipimus ad communem Animarum ſalutem, & ad præſidium Eccleſiaſticæ diſciplinæ, propter invaleſcentem hominum malitiam nova ſemper detrimenta vel patientis, vel reformidantis. Cæterum noſtris hiſce litteris ſublata nolumus ea validiora remedia, quæ huic malo, in diem ingruenti, conſona dignoſcet prudentia veſtra, ad Paſtorale Officium cumulate obeundum. Vobis interea paternæ Charitatis, & benevolentiæ teſtem, Apoſtolicam Benedictionem impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die 17. Novembris 1741. Pontificatus Noſtri Anno Secundo.

CONSTITUTIO

Qua confirmantur Litteræ jam editæ adverſus Confeſſarios exquirentes a pœnitentibus complicum nomina, & pœnæ in delinquentes ſtatuuntur, cum præfinitione Ordinis procedendi in hujuſmodi cauſis.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei

Ad futuram rei memoriam.

UBI primum de perverſa quadam, & abſurda praxi in Sacramento Pœnitentiæ adminiſtrando apud nonnullos Confeſſarios in Portugalliæ, & Algarbiorum Regnis introduci cœpta, non ſine animi noſtri dolore, nuntium accepimus non levi aliquo incertoque rumore ad Nos perlatum, ſed ita gravibus, ſolidiſque fundamentis innixum, ut prudentem omnino fidem de periculi cum veritate, tum magnitudine facerent; prætermittere non potuimus, quin continuo datis ad Venerabiles Fratres eorumdem Regnorum ac Ditionum Archiepiſcopos & Epiſcopos Apoſtolicis noſtris Litteris, remedium naſcenti malo quam promptiſſime adhiberemus. Earum vero Litterarum die ſeptima menſis Julii ſuperioris anni 1745. editarum, quas præſenti huic noſtræ Conſtitutioni inſerendas exiſtimamus, hic tenor erat.

,, & ſanas male applicando, perniciem tam ſuis, quam
,, pœnitentium animabus conſciſcerent; ac ſeſe præterea
,, plurium gravium damnorum, quæ inde facile conſecu-
,, tura fore prævidere debuerant, reos coram Deo æter-
,, no Judice conſtituerunt. Et vero jam ſecuta fuiſſe mul-
,, ta ejuſmodi damna infelici experientia compertum eſt:
,, Nec fieri potuit, quin ea de cauſa & oblocutiones, &
,, ſcandala, & non Miniſtrorum tantum, ſed ſacri etiam
,, ipſius miniſterii odium, & animorum ingens conturba-
,, tio in Populo fideli exorta ſint. Triſtia Nos hæc nun-
,, tia cum accepimus, ſimul audivimus, contra exitia-
,, lem hujuſmodi abuſum protinus juſta indignatione pro
,, munere ſuo commotos fuiſſe dilectos Filios Noſtros S.
,, R. E. Cardinales Nunum a Cunha in iiſdem Portugal-
,, liæ, & Algarbiorum Regnis Generalem Inquiſitorem,
,, & Thomam de Almeyda Patriarcham Lisbonenſem;
,, atque utrumque ſollicite gliſcenti malo compeſcendo,
,, atque etiam eradicando adlaboraſſe. Nos autem ne in
,, tam gravi animarum diſcrimine ulla ex parte Apoſtolico
,, Noſtro Miniſterio deeſſe videamur, neve mentem hac
,, ſuper re Noſtram apud Vos obſcuram, & ambiguam eſ-
,, ſe ſinamus; notum Vobis eſſe volumus, memoratam ſu-
,, perius praxim penitus reprobandam eſſe, eamdemque a
,, Nobis per præſentes Noſtras in forma Brevis Litteras
,, reprobari, atque damnari, tanquam ſcandaloſam, &
,, pernicioſam, ac tam famæ proximorum, quam ipſi et-
,, iam Sacramento injurioſam, tendentemque ad ſacroſan-
,, cti ſigilli ſacramentalis violationem, atque ab ejuſdem
,, Pœnitentiæ Sacramenti tantopere proficuo, & neceſſario
,, uſu Fideles abalienantem. Eapropter, Venerabiles Fra-
,, tres, quamquam de paſtorali veſtra vigilantia nihil eſt,
,, quod dubitemus; ſupremi tamen Officii quoque No-
,, ſtri eſſe cenſemus, alacritatem ipſam veſtram hac men-
,, tis Noſtræ aperta ſignificatione, & Apoſtolicis inſuper
,, hortationibus noſtris intentius acuere, & excitare, ut
,, pro ſe quiſque veſtrum opportunioribus, quaſcumque
,, prudentia ſuggeſſerit, initis rationibus, & efficaciori-
,, bus quibuſque juris remediis, quoad opus fuerit, con-
,, tra delinquentes Miniſtros adhibitis, noxiam hujuſmo-
,, di novitatem ſtrenue inſectemini, ac pene naſcentem
,, opprimatis, neque patiamini traditis curæ veſtræ ovi-
,, bus ibi offendiculum parari, ubi ſalus a Chriſto poſi-
,, ta eſt, ab eoque divinæ miſericordiæ fonte illas aver-
,, ti, ac deterreri, ad quem ab eodem Redemptore No-
,, ſtro ad abluendas, dealbandaſque in ſanguine ſuo ani-
,, mas amantiſſime invitantur. Interea, dum a zelo ve-
,, ſtro, ac prudentia luculentiora Nobis certo pollicemur
,, veſtræ pietatis & obſervantiæ argumenta, Apoſtolicam
,, Benedictionem cum uberrima cæleſtium chariſmatum
,, copia conjunctam Vobis, Venerabiles Fratres, ex ani-
,, mo impertimur. Volumus autem, ut præſentium tran-
,, ſumptis ſive exemplis, etiam impreſſis, manu alicujus

,, No-

lem abuſum, ne cum animarum pernicie radices agat, neceſſe ducimus modum, ac formam etiam in foro externo procedendi, & ultrices adverſus reos pœnas imponendi, ſtatuere, atque ordinare; omneſque ſuper hoc exorituras, vel etiam jam exortas diſſenſiones componere, & penitus amputare; volumus, decernimus, ac declaramus, quod docentes, ut ſupra, licitam eſſe praxim a Nobis jam reprobatam, vel in ejuſdem praxis defenſionem ſcribentes, aut loquentes, vel ejuſdem reprobationem in memorato Noſtro Brevi contentam impugnantes, aut perverſe interpretantes, in Officio Sanctæ Inquiſitionis prædictorum Regnorum, atque Ditionum ſevere puniantur, & contra eos, & eorum quemlibet in eodem Officio procedatur, non minus, ac contra illos ibidem procedi ſolet, qui aſſerunt, tradunt, tuentur opiniones ſcandaloſas, pernicioſas, uti tales a Sede Apoſtolica rejectas, & condemnatas.

Similiter in eodem Officio procedendum erit, & procedi volumus, ac ſtatuimus contra Confeſſarios quoſque, ut ſupra, delinquentes, ac de nomine complicis pœnitentem interrogantes, eidemque pœnitenti, niſi illud ſibi manifeſtet, abſolutionem denegantes: Dummodo tamen hujuſmodi interrogandi, ac denegandi actus talibus circumſtantiis conjunctus ſit, ac conveſtitus, quæ ſic agentem Confeſſarium de adhæſione ad prædictam reprobatam praxim, tamquam ad licitam, vel alio quovis modo de prava credulitate ſuſpectum reddant.

Itaque contra prædictos omnes, & ſingulos delinquentes tam ſæculares, quam quorumvis etiam quomodolibet exemptorum, ac Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjectorum Ordinum, Inſtitutorum, Societatum, & Congregationum Regulares, cujuſcumque dignitatis, ac præeminentiæ, aut quovis privilegio muniti exiſtant, & quorum ſpecialis, & nominatim mentio facienda ſit, prædictorum Regnorum ac Ditionum Inquiſitores, poteſtate a Nobis tradita, quatenus opus ſit, præſentium tenore, de novo conceſſa, prout in cauſis Fidei, juxta Sacrorum Canonum formam, nec non Sancti Officii Inquiſitionis hujuſmodi conſtitutiones, privilegia, conſuetudines, & decreta, diligenter inquirant, & procedant, & quos in aliquo ex ejuſmodi exceſſibus culpabiles repererint, in eos, pro criminum qualitate & circumſtantiis, ſuſpenſionis ab officio Confeſſiones audiendi, vel etiam ab executione Ordinum, privationis Beneficiorum, Dignitatum, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, nec non vocis activæ ac paſſivæ, ſi Regulares fuerint, aliaſque pœnas decernant; omnes etiam, vel earumtantum aliquas, in perpetuum, vel ad tempus infligendo.

Quicumque vero alium quemlibet aliquo ex ſupradictis modis deliquiſſe cognoverit, eum, intra terminum dierum, in Edictis Sancti Officii ejuſmodi Inquiſitionis præfigi ſolitum, eidem Sancto Officio denuntiare teneantur: alioquin pœnas non denuntiantibus per eadem Edicta infigi conſuetas incurrant. Verumtamen ab hujuſmodi one-

re.

re denuntiandi juſtis de cauſis eximi volumus, & eximimus perſonam ipſam pœnitentem dumtaxat in cauſa propria, ideſt in caſu, quod ſuum peccatum confitens, a Confeſſario adigatur ad ſibi manifeſtandum nomen complicis in eodem peccato: tunc enim pœnitentem hujuſmodi ab obligatione eundem Confeſſarium denuntiandi liberamus. Sed quando aliunde, quam ex propria, ut dictum eſt, confeſſione, noverit Confeſſarium aliquo ex ſuperius enumeratis, & Sancto Officio denuntiandis modis deliquiſſe, tunc eum & ipſe denuntiare ex iſta aliunde habita notitia teneatur.

Quod ſi Confeſſarii de complicis nomine perperam interrogantis, abſolutionemque, ni ſibi detegatur, denegantis actum contingat ejuſmodi eſſe, ut, quamvis imprudens, & malus, ſimplex tamen quidam, & nudus actus fuerit, ideſt iis circumſtantiis deſtitutus, quæ de prava credulitate, vel de mala adhæſione ad praxim in ſæpe dicto Noſtro Brevi reprobatam, tanquam ad licitam, eumdem Confeſſarium ſuſpectum reddant; tunc iſtiuſmodi delictum, neque denuntiationis oneri, neque Sancti Officii prædicti cognitioni ſubjectum erit; ſed de illo cognoſcere, atque in delinquentem Confeſſarium, per ſuſpenſionem ab audiendis Confeſſionibus, vel alias canonicas, & legitimas pœnas pro delicti modo animadvertere, ad locorum Ordinarios in ſua cujuſque Diœceſi omnino ſpectabit.

His igitur circa ordinem, formam, modumque contra ejuſmodi delinquentes procedendi, ut præfertur, conſtitutis, ac ſuis unicuique Judici Eccleſiaſtico juribus aſſignatis, & diſtributis; hanc Nos deinceps regulam ab omnibus obſervari, ac cuſtodiri volumus & mandamus, ſi quando talia delicta deprehendi contigerit; quæ tamen haud unquam poſthac eventura in Domino confidimus, accedente inſuper præclara inclytæ Luſitanæ Nationis univerſæ erga Sedem Apoſtolicam obſervantia & obedientia, nec non eximia tum iſtius Sanctæ Inquiſitionis Officii, tum cujuſque loci Ordinariorum nunquam defutura vigilantia. Quapropter quæcumque aliter, quam præſentibus noſtris decrevimus & conſtituimus, ſive in Edictis præfati Officii Inquiſitionis, ſive in quibuslibet quorumvis Ordinariorum Mandatis, aut Paſtoralibus Litteris, vel Decretis antehac ſtatuta prodierint, ea Nos, quoniam poſt Apoſtolicam hanc a Nobis propoſitam agendi, ſeu judicandi normam minus neceſſaria fore cenſemus, deſinere jam, & ceſſare, ac, veluti nunquam emanaſſent, omnem obligandi vim amittere, Motu proprio, & ex certa ſcientia, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine declaramus, ſtatuimus, atque ſancimus.

Decernentes eaſdem præinſertas, necnon præſentes noſtras Litteras, & in eis contenta quæcumque, etiam ex eo quod quicumque cujuſvis ſtatus, gradus, ordinis, præeminentiæ, & dignitatis exiſtant, ſeu alias ſpeciali & individua mentione & expreſſione digni, in præmiſſis in-

te-

tereſſe habentes, ſeu habere quomodolibet prætendentes, illis non conſenſerint, nec ad ea vocati, citati, & auditi, neque cauſæ, propter quas tum præinſertæ, tum præſentes emanaverint, ſufficienter adductæ, verificatæ, & juſtificatæ fuerint, nec ex alia qualibet etiam privilegiata cauſa, colore, prætextu, & capite, de ſubreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, ſeu intentionis noſtræ, vel intereſſe habentium conſenſus, aliove quolibet defectu, notari, impugnari, aut in controverſiam vocari poſſe; ſed ipſas præſentes, eaſdemque præfatas in forma Brevis Litteras, firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, & ab omnibus, & ſingulis præmiſſis, ad quos ſpectat, ſeu pro tempore ſpectabit, exacte, & inviolabiliter obſervari.

Sicque & non aliter in præmiſſis cenſeri, atque ita per quoſcumque Judices Ordinarios & Delegatos, etiam Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, & contra hæreticam pravitatem Generales Inquiſitores, Legatos quoque de Latere, & Apoſtolicæ Sedis Nuntios, alioſve quoslibet quacumque auctoritate, poteſtate, & præeminentia fungentes, & functuros, ſublata eis, & eorum cuilibet aliter judicandi, & interpretandi facultate, judicari, & definiri debere, ac irritum & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obſtantibus quibuſvis Apoſtolicis, & Univerſalibus, ſive Provincialibus, aut Synodalibus Conciliis editis generalibus, ſive ſpecialibus Conſtitutionibus, Ordinationibus, Edictis quoque prædicti Inquiſitionis Officii, & quorumcumque Ordinariorum, etiam Epiſcoporum, & Metropolitanorum Mandatis, Litteris Paſtoralibus, ſive Decretis, necnon ejuſdem Officii, & quarumcumque Eccleſiarum etiam Epiſcopalium, & Metropolitanarum, & quorumcumque Ordinum, Congregationum, Religionum, & Inſtitutorum, etiam Societatis JESU, aliiſve quibuſvis, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, ſtatutis, ſtylis, uſibus, & conſuetudinibus; privilegiis quoque, indultis, & Litteris Apoſtolicis eidem Inquiſitionis Officio, illiuſque Inquiſitoribus, Commiſſariis, aliiſque Officialibus, tum etiam Eccleſiis, eorumque Prælatis, Ordinibus, Congregationibus, Inſtitutis, Societatibus, illorumque Superioribus, & perſonis quibuslibet, ſub quibuſvis verborum tenoribus & formis; & cum quibuſcumque etiam efficaciſſimis, & inſolitis derogationibus, clauſulis, atque decretis, etiam Motu, & Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine ſimilibus, ſeu ad quarumcumque perſonarum, etiam Regia, aliaque qualibet mundana, vel Eccleſiaſtica poteſtate fulgentium inſtantiam, vel alias quomodolibet in contrarium præmiſſorum conceſſis, confirmatis, & innovatis.

Quibus omnibus & ſingulis, etiamſi pro illorum ſuffi-

cien-

cienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus ſpecialis, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, tenores prædictos pro ſufficienter & de verbo ad verbum expreſſis & inſertis, formaſque hujuſmodi pro plene, & exacte obſervatis habentes, ad præmiſſorum effectum, hac vice duntaxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus.

Volumus autem, ut earumdem præſentium tranſumptis, ſive exemplis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in Judicio, & extra, ubique habeatur, quæ adhiberetur ipſis præſentibus, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Noſtrarum condemnationis, reprobationis, confirmationis, ſanctionis, prohibitionis, ordinationis, abrogationis, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & BB. Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum in Arce Gandulphi Albanenſis Diœceſis Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo ſexto, Quarto Nonas Junii, Pontificatus Noſtri Anno Sexto.

D. CARDINALIS PASSIONEUS.

I. Datarius.

VISA DE CURIA.

J. C. Boſchi.

Loco ✠ Plumbi.

J. Eugenius.

Regiſtrata in Secretaria Brevium.

CON-

CONSTITUTIO

Contra Clericos Sæcularibus Negotiis ſe immiſcentes.

BENEDICTUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

APoſtolicæ ſervitutis commiſſum Nobis Divinitus officium aſſiduè vigilare Nos admonet, ut ex prava hominum cupiditate ſuborientia mala, quantum in Nobis eſt, provida ſollicitudine coercentes, Dominici Ovilis gregem, ſuperna opitulante gratia, ad æternam patriam dirigamus. Sed præcipua cura conſtringit de iis, qui Eccleſiaſtico Ordini adſcripti, & ad Sanctioris vitæ genus electi aliis in via ſalutis actuum ſuorum claritate prælucere debent. Vehementer enim timidi, ac ſolliciti ſumus, ne cæteros Chriſti fideles, quos pro gradus ſui Sanctitate verbis, & exemplo ædificare debent, morum ſuorum pravitate a cæleſtium rerum amore ad terrena deſideria avertant.

Cum itaque, ut non ſine gravi animi Noſtri mœrore accepimus, veſana humanarum rerum cupiditas ita nonnullorum Clericorum invaſerit animos, ut illicitam Eccleſiaſticis negotiationem ad evitandas pœnas adverſus illam exercentes a Sacris Canonibus, & Apoſtolicis Romanorum Pontificum Prædeceſſorum Noſtrorum Conſtitutionibus ſancitas ſub alieni nominis velamine, Dei timore, Eccleſiaſtici nominis decore, & æterno ſuarum animarum periculo poſt habitis, temere, nulliterque exercere non dubitent; & quod palam temporalium pœnarum metu aggredi non audent, quæſitis deinde coloribus, & vanis inanium rationum prætextibus clam efficere non timeant, quaſi vel Dei oculos, qui & illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium, latere, vel Supremi Judicis, qui non fallitur, examen effugere poſſint: Nos attendentes, quod Clericus, qui tantopere mundanis divitiis parandis inhiat, cæleſtia deſpicere, & pro nihilo putare convincitur, & quod Clericus negotiator ex inope dives, & ex ignobili glorioſus tanquam peſtis, ut Beatus Hieronymus docet, fugiendus eſt, ad exitioſam hujuſmodi labem ab Eccleſiaſtico cœtu eliminandam, & ut Sancto Eccleſiæ Dei famulatui addicti ab omni turpis lucri cupiditate abhorrentes ſtudeant bene agere, & divites fieri in bonis operibus theſaurizantes ſibi fundamentum bonum in futurum, omnes, & ſingulas Romanorum Pontificum Prædeceſſorum Noſtrorum prædictorum Conſtitutiones, illarumque quamlibet contra quoſcumque Clericos illicitos

citos negotiatores deſuper quomodolibet reſpective cum omnibus, & ſingulis pœnis contra eoſdem Clericos illicite negotiantes editas, quas Conſtitutiones hujuſmodi, ac earum quamlibet præſentibus de verbo ad verbum nihilo penitus omiſſo pro inſertis haberi volumus, Motu proprio, & ex certa ſcientia, meraque deliberatione, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine Noſtris innovamus, confirmamus, & approbamus, eiſque, & earum cuilibet novum Apoſtolicæ firmitatis, & inviolabilis obſervantiæ robur adjicimus, illaſque ſic innovatas, confirmatas, & approbatas cum omnibus, & ſingulis pœnis in eis, & earum qualibet adverſus Clericos illicitos negotiatores hujuſmodi contentis ad Clericos illicite ſub alieno laici nomine quomodolibet negotiantes, perinde ac ſi per ſe ipſos, ac proprio eorum nomine negotia ipſa illicita exercerent, omneſque, & ſingulæ Conſtitutiones, earumque quælibet adverſus eos deſuper editæ fuiſſent, & in eis, & earum qualibet expreſſi, & denominati reperirentur, motu, & poteſtatis plenitudine præfatis perpetuo extendimus, & ampliamus; illorumque omnia, & ſingula bona ſic ab eis alieno nomine illicite acquiſita ſub inevitabili ſpolii pœna ad formam Conſtitutionis fel. record. Pii Papæ IV. ſimiliter Prædeceſſoris Noſtri, quæ incipit, *Docens eſſe*, ſubjicimus, & ſubjecta eſſe volumus, & declaramus.

Inſuper ut in ſortem Domini vocati, depoſitis quocumque mundanarum curarum onere, & humanarum cupiditatum impedimentis, Chriſtum Dominum, qui propter nos egenus factus eſt, cum eſſet dives, ut illius inopia nos divites eſſemus, per calcatas mundi opes liberius, & expeditius ſequamur, memores ſalutaris illius Beati Apoſtoli moniti, qui clamat, & dicit: Nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſæcularibus: ut ei placeat, cui ſe probavit, per eaſdem noſtras præſentes perpetuo valituras motu, & poteſtatis plenitudine præfatis decernimus, ac pariter declaramus, quod ſi aliquod negotium Eccleſiaſticis illicitum perſonis, licet ab eis minime inſtitutum, ſed a laica perſona inchoatum, & ad eoſdem Clericos ſive hæreditario jure, aut quocumque alio titulo, ſive ſingulariter, ſive communiter, ſive ſeparatim, ſive conjunctim cum aliis bonis, & aliis cohæredibus, vel ſociis laicis exiſtentibus delatum fuerit, vel per ſe ipſos, eorumque nomine proprio, vel per alios, aut alieno nomine etiam per ſuos cohæredes, aut ſocios proſequuti ſint, illud ſtatim dimittere teneantur. Si vero negotium hujuſmodi ſine ipſius Clerici temporali detrimento ſtatim dimitti nequeat, tunc ſi intra Italiam, Inſulaſque adjacentes exiſtat Clericus a Venerabilium Fratrum Noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium decretorum Concilii Tridentini Interpretum Congrega-

tio-

tione, ſi vero extra Italiam, ab eadem Congregatione, vel ab Ordinario loci licentiam illud ad aliquod tempus retinendi; proviſo interim, quod negotium hujuſmodi a laico adminiſtretur, impetrate teneatur, dictaque Congregatio, aut Ordinarius loci, perpenſis ſingulorum caſuum circumſtantiis, licentiam impertiatur, tempuſque in eo ad idem negotium dimittendum præſcribat; & ſi Clericus negotium præfatum, licet a laico, ut præfertur, inſtitutum, abſque licentia hujuſmodi gratis ſemper ſibi impertienda, aut illud ultra tempus ſibi permiſſum retinuerit, vel etiam intra tempus prædictum negotium per ſe ipſum adminiſtraverit, pro negotiatore illicito haberi, illumque omnibus, & ſingulis etiam ſpolii pœnis præfatis ſubjectum eſſe, motu, & poteſtatis plenitudine dictis perpetuo volumus, & definimus.

Ac demum, eo quod fel. record. Prædeceſſor Noſter Pius Papa IV. per ſuas litteras, quarum initium eſt: *Romanus Pontifex*, declaravit, præfata Conſtitutione ſuper Spoliis Clericorum ob illicitam negotiationem a ſe edita, Prælatos, Officiales, ac alios Sæculares, & cujuſvis Ordinis Regulares Clericos, alioſque cujuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, & præeminentiæ in Urbe, & Curia, ejuſque diſtrictu decedentes, teſtandi tamen, codicillandi, & alias de bonis ſuis quibuſcumque quomodolibet diſponendi, vel ad ipſorum proximiores, decedentibus illis ab inteſtato, tranſmittendi facultatem ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ Indulto, vel ſuorum Officiorum privilegio, vel alio quovis titulo obtinentes, nullatenus comprehendi, & quod Paulus Papa V. pariter Prædeceſſor noſter per ſuas Litteras, quæ incipiunt: *In eminenti:* Clericos Cives, & Curiales, ſive Incolas hujus noſtræ Almæ Urbis, tunc ſuæ, exemit a ſpolio, quoad bona in eadem Urbe, ejuſque diſtrictu intra decem milliaria conſiſtentia, etiam ex reditibus Eccleſiaſticis per eos acquiſita, unde dubitari contigit, an ſuffragetur quoque ad evitandum ſpolium Cameræ Noſtræ Apoſtolicæ competens pro bonis ex illicita negotiatione provenientibus: Nos Conſtitutiones Pii & Pauli prædeceſſorum Noſtrorum præfatas, quoad bona ex illicita negotiatione hujuſmodi a Civibus, & Curialibus, ſive Incolis Clericis cujuſcumque Ordinis, ac Dignitatis, quibuſcumque indultis, ac privilegiis munitis, comparata, & in Urbe, ejuſque diſtrictu præfatis, & ubicumque exiſtentia, minime ad præmiſſorum effectum ſuffragari, ſed illa ſic provenientia Cameræ Noſtræ Apoſtolicæ vero jure ſpolii deberi, perinde ac ſi Conſtitutiones Pii, & Pauli Prædeceſſorum hujuſmodi ad præmiſſorum omnium, & ſingulorum effectum impediendum minime emanatæ fuiſſent, motu ſimili pariter declaramus, & ſtatuimus, dictaſque Pii, & Pau-

li

li Prædeceſſorum Conſtitutiones, quoad Præmiſſorum effectum ſortiendum, plenarie abrogamus, & abolemus.

Decernentes ſic in præmiſſis omnibus & ſingulis per quoſcumque judices, & commiſſarios quavis auctoritate fungentes, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane quidquid ſecus ſuper his a quovis quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contingerit attentari. Quocirca Venerabili Fratri noſtro Annibali S. R. E. Cardinali Epiſcopo Sabinen. Albani nuncupato Camerario noſtro, & ejus in Camerariatus Officio Succeſſoribus, per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſpolia ipſa ex bonis ex illicita negotiatione provenientia, uti vere ſpolia, prout alia ipſius Cameræ jura, exigi, & recuperari, ac præſentes noſtras litteras inviolabiliter obſervari faciat, nec permittat, Cameram ipſam, vel pro ea agentes deſuper modo aliquo moleſtari, perturbari, aut inquietari, Contradictores quoslibet, & Rebelles per cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas, & appellatione poſtpoſita compeſcendo, nec non legitimis ſuper his habendis ſervatis proceſſibus, cenſuras, & pœnas ipſas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis. Non obſtantibus prædictis Pii, & Pauli Prædeceſſorum, aliiſque Apoſtolicis, ac in Provincialibus, & Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel ſpecialibus Conſtitutionibus, & ordinationibus, ac quibuſvis facultatibus teſtandi, aliiſque privilegiis, indultis, & litteris Apoſtolicis quibuſvis conceſſis, approbatis, & innovatis, etiam ſi de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, & expreſſa mentio facienda eſſet, illorum tenores pro ſufficienter expreſſis habentes, illis in reliquis in ſuo robore permanentibus, cæteriſque contrariis quibuſcumque: etiamſi aliquibus communiter, vel diviſim ab Apoſtolica ſit Sede indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per Litteras Apoſtolicas non facientes plenam, & expreſſam de indulto hujuſmodi mentionem. Et quia difficile foret præſentes Noſtras Litteras ad ſingula quæque loca deferri, volumus, & declaramus, quod earum tranſumptis etiam impreſſis, manu Notarii publici ſubſcriptis, & alicujus Prælati ſigillo munitis, eadem prorſus fides in judicio, & extra adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtri decreti, approbationis, confirmationis, innovationis, declarationis, ſtatuti, ordinationis, conceſſionis, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire: Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, Anno Incarnationis

nis Dominicæ milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo primo, quinto Kalendas Martii, Pontificatus noſtri Anno primo.

D. Cardinalis Paſſioneus.

X. Sub-Datarius.

Viſa de Curia

N. Antonellus.

Loco ✠ Plumbi.

I. B. Eugenius.

Regiſtrata in Secretaria Brevium.

Anno a Nativitate Domini Noſtri JESU CHRISTI milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo primo, Indictione quarta, die vero octava Martii, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & Domini Noſtri, Domini BENEDICTI Divina Providentia Papæ XIV. anno primo, ſupradictæ Conſtitutiones affixæ, & publicatæ fuerunt ad valvas Baſilicæ Principis Apoſtolorum, Cancellariæ Apoſtolicæ, Curiæ generalis in Monte Citatorio, in Acie Campi Floræ, ac in aliis locis ſolitis, & conſuetis Urbis per me Joſephum Maſſimilianum Apoſt. Curſ.

Antonius Pellicia Mag. Curſ.

CESSIONES

Commodi exigendi fructus Beneficiorum prohibentur ſub pœna excommunicationis, & nullitatis contractus.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei

Ad perpetuam rei memoriam.

UNiverſalis Eccleſiæ cura, quam inſcrutabilis Divinæ Sapientiæ, atque Bonitatis altitudo humilitati noſtræ committere dignata eſt, inter cæteras ſollicitudines exigit etiam ac poſtulat, ut diligenter invigilemus, ne Clerici Eccleſiaſticis Beneficiis, quæ e liberali Eccleſiæ manu acceperunt, abutentes, eorum reditus, non ſine alio-

aliorum fidelium ſcandalo, inconſulta prodigalitate diſperdant, ſed tanquam boni diſpenſatores ita adminiſtrent, ut & vitæ ſuæ neceſſaria provideant, & pauperum inopiæ, & Eccleſiarum neceſſitatibus ſuccurrant.

§. 2. Relatum eſt ad aures noſtras, quoſdam Clericos Eccleſiaſticis Beneficiis cum onere, vel ſine onere reſidentiæ proviſos, turpibus ut plurimum ex cauſis impulſos, annuos eorumdem Beneficiorum reditus, quos, donec viverent, percipere poſſent, unico actu alienare ſub nomine cedendi commodum, ſeu utilitatem percipiendi fructus eorumdem Beneficiorum, quos alteri, quoad vixerint, vendunt, recepta pecunia ad eam ſummam, & quantitatem, quam ipſi habita ratione eorum ætatis, & corporis valetudinis, durante vita, veriſimiliter conſequi potuiſſent. Cum autem iſti improvidi Clerici inſtar illius prodigi filiifamilias, de quo in Evangelio ſcriptum eſt: *Cum ſubſtantiam ſuam a Patre recepiſſet, totam ſtatim conſumpſiſſe luxurioſe vivendo*; & deinde, *facta fame valida, coactum eſſe vivere de ſiliquis immundorum animalium*; pia Eccleſiæ ſubſidia, & Eccleſiaſticos proventus in ſuas explendas cupiditates improbo hujuſmodi contractu profundant; multa hinc, & gravia mala, ut experientia ipſa compertum eſt, evenire ſolent. Nam primum non leve dedecus Eccleſiaſtico Ordini inuritur, & grave reliquis fidelibus ſcandalum generatur, dum vident, Eccleſiaſticas pecunias, quæ ſunt vota fidelium, bona pauperum, patrimonium Chriſti, in pravos uſus inſumi, vel improviſa profuſione diſſipari, quæ ab Eccleſiaſticis, tanquam probis diſpenſatoribus, in ſolamen pauperum, & Eccleſiarum reſtaurationem impendi deberent. Præterea ſæpe hujuſmodi Clerici ad ſummam rediguntur egeſtatem, & ut ſe ſuſtentare poſſint, vel indecore, non ſine infamia Clericalis gradus, mendicant, vel indignis quæſtibus, & negotiis operam præbent; Eccleſiam autem, & Eccleſiaſticas res quodammodo averſantur, quaſi fraudati mercede, vel ſtipendiis ſuis, quæ nullius culpa, ſed ſolum vitio, & flagitiis ſuis amiſerunt; Ideo Eccleſiaſtica munera vel nunquam, vel negligenter obeunt, Divinam Pſalmodiam, ſi ad eam in publicis Eccleſiis ratione ſuorum Beneficiorum teneantur, frequenter omittunt, vel oſcitanter perſolvunt, Eccleſiaſticos cœtus non frequentant, animarum ſalutem non curant, Divina faſtidiunt, mundana ſectantur.

§. 3. Volentes igitur hanc improbam conſuetudinem, & non ferendam pravitatem, qua non mediocriter Clericalis ordinis fama minuitur, & honor conculcatur, Eccleſiæ autem debito ſervitio, pauperes opportunis ſubſidiis, & ſacræ ædes neceſſariis reparationibus, & ornamentis fraudantur, penitus abolere, Motu proprio, ac certa ſcientia, & matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, omnibus Clericis quacumque dignitate, præeminentia, honore, & pri-

vilegio inſignitis interdicimus, & prohibemus, ne in poſterum audeant ſub nomine alienandi utilitatem, & commodum percipiendi fructus, vel alio quovis titulo, prætextu, & colore vendere, ac diſtrahere ſuorum reſpective Beneficiorum reditus, & proventus, vel ad vitam, vel in longum tempus, recepta ab emptore, per unam, vel plures ſolutiones pecuniarum, quantitate, quam ipſi Beneficiati per ejuſdem temporis, vel vitæ ſpatium probabiliter conſequi potuiſſent, ſub pœna excommunicationis, & nullitatis actus, ſeu contractus, & omnium inde conſecutorum, aliiſque pœnis inflictis, præſcriptis, & ſtatutis contra alienantes bona Eccleſiæ, quas rurſus hic contra eoſdem Clericos ſic contrahentes renovare, decernere, ac ſtatuere intendimus, & volumus. Et inſuper ad uberiorem cautelam & quatenus opus ſit, omnes hujuſmodi contractus, quos in futurum fieri contigerit, motu, ſcientia, deliberatione, poteſtate ſimili damnamus, reprobamus, caſſamus, irritamus, & annullamus, eoſque nullos, caſſos, ac irritos decernimus, & declaramus, illoſque ſuis auctoribus tanquam invalidos, caſſos, irritos, atque inanes, viribuſque, & effectu ab initio vacuos, neque in judicio, neque extra, ad ullum effectum ſuffragari debere, neminemque ad eorum obſervantiam obligari, etiamſi pluries juramento firmati, & vallati ſint, ſed nullum inde jus cuicumque, aut actionem, vel titulum etiam coloratum poſſidendi, aut præſcribendi per quodvis longiſſimum temporis ſpatium acquiri unquam poſſe pariter præcipimus, & jubemus.

§. 3. Decernentes eaſdem præſentes litteras, & in eis contenta quæcumque nullo unquam tempore impugnari, aut retractari poſſe; ſed ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtineri, ac ab omnibus & ſingulis, ad quos ſpectat, & pro tempore quandocumque ſpectabit, inviolabiliter obſervari: Sicque, & non aliter in præmiſſis omnibus, & ſingulis per quoſcumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, ac prædictæ Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, etiam de Latere Legatos, & Sedis Apoſtolicæ præfatæ Nuntios, alioſque quoslibet quacumque præeminentia, & poteſtate fungentes, & functuros, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere; ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari: Non obſtantibus quibuſcumque privilegiis, indultis, conceſſionibus, & gratiis Apoſtolicis tam generalibus, quam particularibus, quantumvis ſpeciali mentione, & nota dignis, quibuſcumque Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis Superioribus, & Inferioribus Eccleſiarum Prælatis, etiam S. R. E. Cardinalibus, ac eorum, & noſtris familiaribus continuis commenſalibus, necnon Litterarum Apoſtolica-

 rum

rum Scriptoribus, Abbreviatoribus, cæteriſque Romanæ Curiæ Officialibus, conceſſis, & confirmatis, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

§. 4. Ut autem facilius præſentes Litteræ omnibus innoteſcant, & nemo prætextu illarum ignorantiæ excuſari poſſit, jubemus, eaſdem ad valvas Eccleſiæ Lateranenſis, & Principis Apoſtolorum, necnon Cancellariæ Apoſtolicæ, Curiæque Generalis in Monte Citatorio, ac in Acie Campi Floræ de Urbe, aliiſque locis ſolitis, & conſuetis, ut moris eſt, publicari, earumque exempla affigi; Volumuſque, eas ſic publicatas, omnes, & ſingulos perinde afficere, & obligare, ac ſi illis ipſis fuiſſent ſingulariter intimatæ: Exemplis quoque prædictis etiam impreſſis, manuque Notarii publici, & Sigillo Prælati Eccleſiaſtici, vel ejus Curiæ obſignatis, eandem prorſus fidem adhiberi, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtri decreti, conſtitutionis, declarationis, annullationis, infirmationis, prohibitionis, interdicti, ac voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire; ſi quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem, anno Incarnationis Dominicæ MDCCXLI. IV. Kalendas Septembris, Pontificatus Noſtri Anno II.

D. Card. Paſſioneus.

V. *Sub-Datarius.*

VISA DE CURIA.

N. Antonellus.

Loco ✠ Plumbi. I. B. Eugenius.

Publicat. die 3. Octob. ejuſdem Anni.

RE.

RESIGNATIONES

Beneficiorum cum reſervatione Penſionis, & pacto eam caſſandi, prohibentur, & annullantur; adjecta pœna privationis Beneficii, inhabilitationis ad alia aſſequenda, reſtitutionis pecuniæ, &c. & irritantur caſſationes, & extinctiones penſionum, intra ſex menſes a capta poſſeſſione Beneficii obtentæ.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

IN ſublimi Beati Petri Cathedra Divina diſpenſatione, licet immerentes, collocati, gravi dolore conſtringimur, quoties conſiderationis noſtræ oculos convertimus ad præſtantiorem Dominici Gregis partem, hoc eſt ad Eccleſiaſticum cœtum, eumque conſpicimus, vel pravis moribus, vel indecoris actibus dehoneſtari; non enim ignari ſumus, quanta ſit inde in populis corruptionis timenda pernicies, ſi ſal, unde cætera condiri debent, evanuerit.

§. 1. Pervenit quidem ad aures ſollicitudinis noſtræ, non raro contingere, ut quidam Clerici in minoribus, vel majoribus Ordinibus conſtituti, aut ſola Eccleſiaſtica Tonſura decorati, Beneficia, ſeu Officia ſimplicia, vel cum onere reſidentiæ poſſidentes, aliis reſignent, annua ſibi penſione ſub Apoſtolico beneplacito reſervata, inito eodem tempore pacto cum Reſignatario, caſſandi, & abolendi dictam penſionem, repræſentata pecunia, nempe factis quibuſdam anticipatis ſolutionibus pecuniarum ad eam ſummam, quæ ad abolitionem, & extinctionem prædictæ penſionis, vel potius ad palliatam ipſius beneficii venditionem nefarie perficiendam, expreſſa inter partes conventione, ſtabilita fuit. Et quoniam profani iſti Beneficiorum diſtractores non ignorant, quod ſi hujuſmodi improba pacta Datariæ Apoſtolicæ noſtræ Miniſtris, aut Nobis innoteſcerent, numquam reſignationes hujuſmodi a Datario, vel Prodatario Noſtro, vel a Nobis, aliiſque Romanis Pontificibus pro tempore exiſtentibus admitterentur; ut circumſpectam eorumdem Datariæ Apoſtolicæ Officialium, & Noſtram, aliorumque Pon-

 tifi-

tificum vigilantiam fallerent, callida malorum hominum improbitas hanc perditionis viam, & rationem excogitavit: Arcano, & clandeſtino pacto inter Reſignantem, & Reſignatarium, ad penſionem caſſandam, & extinguendam, conventa pecuniæ quantitate, eaque quandoque etiam depoſita apud publicum mercatorem, ſeu menſam argentariam, unitim, ac ſimul expediri curant Bullam reſignationis Beneficii, & alteram Penſionis reſervatæ ſuper eodem Beneficio favore Reſignantis; ita tamen, ut prope eodem, vel non multo poſt tempore, quo Supplicationi pro reſervatione Penſionis ſolita Data apponitur, alia Supplicatio ſubſcribatur, ſeu ſignetur pro caſſatione, atque extinctione ejuſdem penſionis per anticipatas, ſeu anticipandas ſolutiones facienda, nulla mentione facta de præcedenti abominanda conventione, & ſimoniacam labem redolente pacto, quo Beneficii reſignatio in occultam ipſius Beneficii venditionem execrabili transformatione commutatur.

§. 2. Cum autem hujus generis pacta improba, reprobata, damnata ſint, & gratiæ hujuſmodi caſſationis, ſeu extinctionis Penſionis, tanquam ſubreptitiæ, & doloſa calliditate obtentæ, & quæ, rei veritate, & totius negotii ſerie expreſſa, nunquam a Sede Apoſtolica conceſſæ fuiſſent, nullæ, irritæ, ac inanes ſint, & in maximum animarum eas fraudulenter impetrantium damnum, ac detrimentum tendant, & præterea ſcandalo ſimplicibus, & bonis abominationi, & pluribus æterno exitio ſint: Siquidem gratiarum hujuſmodi impetratores, qui Eccleſiaſtica Beneficia tali infami mercatu negotiantur potius, quam reſignant, non ſolum graviſſimo peccato, quod præ oculis habere deberent, animas ſuas illaqueant, ſed inſuper palam apud omnes in populo, non ſine infamia Eccleſiaſtici Ordinis, exſecrantur, & contemnuntur; Et ſi pro aliis Beneficiis obtinendis ad Datariam Apoſtolicam accedere auſi fuerint, tanquam Beneficiorum Venditores male audiunt, & publice redarguuntur; cum ſtatim ipſis ab eorum competitoribus opponatur Reſignatio facta, cum caſſatione Penſionis per anticipatas, ſeu anticipandas ſolutiones, hoc eſt, indigna Beneficii jam antea obtenti negotiatio, & clandeſtina ſub ambagibus, & fraudulentis conventionibus deteſtanda venditio.

§. 3. Nos igitur hoc execrabile malum, quo non leve Eccleſiaſtico Ordini dedecus, & infamiæ nota inuritur, prout neceſſitas, & paſtorale munus poſtulat, coercere in futurum volentes, & longe a Sanctuario Dei profanam hujuſmodi abominationem removere, motu proprio, ac certa ſcientia, & matura deliberatione Noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine ſtatuimus, & declaramus, omnia hujuſmodi pacta, & conventiones pro caſſatione, ſeu abolitione Penſionum per anti-

ticipatas, vel anticipandas ſolutiones contemporaneę ad Reſignationes Beneficiorum, cum reſervatione Penſionis, per quaſcumque perſonas quavis dignitate, honore, ac præeminentia inſignitas inita, tanquam a Sacris Canonibus, & Apoſtolicis Conſtitutionibus improbata, & ſimoniacam labem redolentia, nulla, caſſa, ac irrita eſſe; & omnes caſſationes, abolitiones, & extinctiones Penſionum hujuſmodi, quas in poſterum intra ſex menſes, a die captæ poſſeſſionis Beneficii per Reſignatarium computandos, fieri contigerit, etiam ſi nullum præcedens pactum interveniſſe inter partes probari poſſit, & caſſatio prædicta ſecuta ſit vigore Supplicationis manu noſtra, vel Romani Pontificis pro tempore ſignatæ, quam nullatenus, tamquam per ſubreptionem, & fraudes obtentam; neque in judicio, neque extra, ad ullum effectum eis ſuffragari volumus, irritas, nullas, & inanes eſſe, ac omnibus viribus, ac effectu vacuas, & quatenus opus ſit, motu, ſcientia, & deliberatione ſimili, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, tenore præſentium damnamus, revocamus, annullamus, caſſamus, & abolemus, & inſuper tam Reſignantem, quam Reſignatarium ab omni jure Beneficii decidiſſe, eoſque ipſo facto, abſque alia declaratione, vel Judicis ſententia, privatos, & ad alia obtinenda inhabiles eſſe, ac fore, & a quocumque Beneficium hujuſmodi, tamquam de jure, & de facto vacans, impetrari poſſe; & præterea Reſignantem ad reſtituendas pecunias pro caſſatione Penſionis hujuſmodi indebite, & ſimoniace perceptas, quæ arbitrio Ordinarii erunt piis locis applicandæ, vel pauperibus perſonis diſtribuendæ, ſub peccato gravi teneri, & Eccleſiaſticis remediis, ac pœnis, ſi renuat, ipſo jure, abſque alia ſententia, & declaratione, cogi poſſe, motu, ſcientia, & poteſtate pari decernimus, & declaramus.

§. 4. Et quoniam multa malitia hominum eſt in terra, ut omnis aditus fraudibus, & dolis, quos perverſa nonnullorum calliditas, & in exitium ſui ingenioſa excogitare conſuevit, quoad fieri poteſt, intercludatur, volumus, præcipimus, & declaramus, ſub hac Noſtra voluntate, conſtitutione, & diſpoſitione comprehendi omnes, & ſingulas ceſſiones, ſeu translationes in ipſum Reſignatarium, aut in aliam perſonam, commodi, ſeu utilitatis percipiendi fructus penſionum hujuſmodi, necnon alias quaſcumque ceſſiones, translationes, reſignationes, extinctiones, abolitiones, quovis modo, titulo, nomine, colore, & auctoritate, per anticipatas ſolutiones, ſeu repræſentata pecunia factas intra dictum tempus ſex menſium; & etiam ultra id temporis ſpatium, dummodo reprobum illud, & deteſtabile pactum præceſſiſſe conſtiterit.

§. 5. Mandamus præterea, & jubemus, eaſdem præſentes litteras perpetuo firmas, validas, & efficaces exiſtere,

& fore, & nullo unquam tempore ſub quovis colore, & prætextu, etiam defectus noſtræ intentionis, impugnari poſſe: Sicque, & non alias, in præmiſſis omnibus, & ſingulis, per quoſcumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, ac prædictæ S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, & Sedis Apoſtolicæ præfatæ Nuntios, alioſque quoslibet quacumque præeminentia, & poteſtate fungentes, & functuros, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere; ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quovis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari: Non obſtantibus Reſignantium, ſeu Cedentium voluntatibus, conditionibus, proteſtationibus, & clauſulis in ipſiſmet reſignationibus, & ceſſionibus, ſeu Procuratorum Conſtitutionibus, & Mandatis, ac aliis, etiam ad præſervationem ſuorum jurium, & ſignificationem, quod non aliter, nec alio modo reſignant, ſeu cedunt, appoſitis, & quacumque verborum vi, formula, & multiplicatione, & amplitudine expreſſis, nec non quibuſvis indultis, privilegiis, & gratiis Apoſtolicis tam generalibus, quam particularibus, quantumvis ſpeciali mentione, & nota dignis, quibuſcumque Archiepiſcopis, & Epiſcopis, & aliis ſuperioribus, & inferioribus Eccleſiarum Prælatis, etiam S. R. E. Cardinalibus, ac eorum, & noſtris familiaribus continuis commenſalibus, necnon Litterarum Apoſtolicarum ſcriptoribus, Abbreviatoribus, cæteriſque Romanæ Curiæ Officialibus conceſſis, & confirmatis, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

§. 6. Cæterum, ut facilius præſentes Litteræ omnibus innoteſcant, & nemo prætextu illarum ignorantiæ excuſari poſſit, jubemus, eaſdem ad valvas Eccleſiæ Lateranenſis, & Principis Apoſtolorum, necnon Cancellariæ Apoſtolicæ, Curiæque generalis in Monte Citatorio, ac in acie Campi Floræ de Urbe, aliiſque locis ſolitis, & conſuetis, ut moris eſt, publicari, eorumque exempla affigi: Volumuſque, eas ſic publicatas, omnes, & ſingulos perinde afficere, & obligare, ac ſi illis ipſis fuiſſent ſingulariter intimatæ. Exemplis quoque prædictis etiam impreſſis, manuque Notarii publici, & ſigillo Prælati Eccleſiaſtici, vel ejus Curiæ obſignatis, eandem prorſus fidem adhiberi, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

§. 7. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam noſtri decreti, conſtitutionis, declarationis, annullationis, infirmationis, prohibitionis, interdicti, ac voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire: ſi quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ mil-

milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo primo, quarto Kal. Septembris, Pontificatus Noſtri Anno II.

D. Cardinalis Paſſioneus.

X. Sub-Datarius.

Viſa de Curia.

N. Antonellus.

Loco ✠ Plumbi.

J. B. Eugenius.

Regiſtrata in Secretaria Brevium.

Publicat. die 3. Octobris ejuſdem Anni.

Sanctiſſimi Domini Noſtri

CLEMENTIS XIII.

EPISTOLA ENCYCLICA

Ad Patriarchas, Primates, Archiepiſcopos, & Epiſcopos ſuper Obſervantia Canonicarum Sanctionum adverſus Clericos negotiatores, & Sæcularibus negotiis ſe immiſcentes editarum.

CUM primum incomprehenſibili Paſtoris æterni judicio in Beati Petri Cathedra conſtituti, Dominici Gregis curam ſuſcepimus, complures audivimus Eccleſiaſtico zelo ferventes Viros, præſertim Animarum Paſtores, & Verbi Dei præcones, qui Civitates, atque Provincias peragrant, pœnitentiam Populis, & morum emendationem indicentes, quorum unanimis conqueſtio fuit, inter abuſus, & corruptelas, quas pro Miniſterii ſui officio notarunt, & pro viribus reformare ſtuduerunt, reprehendendam ſibi frequenter occurriſſe quorumdam Eccleſiaſticorum avaritiam, habendique cupiditatem. Quæ quoniam malorum omnium radix a Spiritu Sancto appellatur, nil mirum, ſi eos omnes, quorum ſemel animos imbuit, utut in atrociora crimina non abripiat, ſaltem in Dei cultu; propriæque vocationis muneribus obeundis ſocordes reddat, & ad ſæcularia deſideria converſos, mundanis addicat curis, & occupationibus, quibus abrenunciare ſe publice edixerunt, quum inter ſacræ initiationis myſteria, ſolum Deum hæreditatis ſuæ partem agnoſcere profeſſi ſunt.

ſunt. Hinc etiam litigioſi neceſſario fiunt, atque omnia miſcere parati, ne vile aliquod lucrum, ſive ſperatum, ſive jam partum amittant. Hinc ſe ad abjecta quælibet officia, & miniſteria, in gradus, & Ordinis ſui dedecus, demittere non erubeſcunt. Quo fit, ut Laicorum plerique non eos ipſos dumtaxat, qui talia agunt, ſed ſæpe etiam univerſum Eccleſiaſticorum cœtum contemnant, quia & amaro, averſoque animo ſunt erga illud hominum genus, quorum lites, & contentiones, ob temporalia negotia, ſuſtinere coacti ſunt, vel a quibus prærepta ſibi viderunt honeſta media, per quæ ſuæ, ſuorumque ſuſtentationi conſulere potuiſſent.

Horum relationibus, quas ſatis ſuperque veritati innixas exiſtimamus, quibuſque nonnullos etiam deſignari cenſemus Regulares Viros, qui aliquando ab impoſita ſibi ſollicitudine de temporalibus Communitatum ſuarum emolumentis, ultra Eccleſiaſticæ moderationis fines ferri ſe ſinunt, excitari Nos quidem intelleximus, ut Apoſtolica, qua immerentes fungimur, auctoritate, hujuſmodi corruptelam, unde Fidelis populus ſcandalum, aliique noxii conſequuntur effectus, e medio tollere fatageremus.

Verum quum ab ipſis Eccleſiæ incunabulis uſque ad hæc noſtra tempora, nihil apertius, nihil diſtrictius, aut Conciliorum Decretis, aut Prædeceſſorum Noſtrorum Romanorum Pontificum Conſtitutionibus ſtatutum legatur, nihil a Sanctis Patribus, Eccleſiarumque Paſtoribus frequentius, aut impenſius inculcatum appareat, quam, ut Eccleſiæ Miniſtri, tum Clerici, tum Monachi, a temporalium lucrorum cupiditate abſtinere, & a ſæcularium negotiorum ſollicitudinibus arcere ſe debeant: Cumque non ſolum ſpirituales cenſuræ, ſed etiam graviſſimæ temporales pœnæ in eos decretæ fuerint, qui Canonicas Regulas hac in re infringere, aut violare præſumpſerint; omnibus mature perpenſis, nihil Nobis reliquum eſſe judicavimus, niſi ut Vos, Venerabiles Fratres, de conſtanti, enixaque voluntate Noſtra, Prædeceſſorum noſtrorum menti, Eccleſiæque ſpiritui per omnia inhærentes, commonefactos, Paternis, Fraterniſque hortationibus excitaremus, ut debitam Sacrarum legum obſervationem ab omnibus Eccleſiaſticis, tam Ordinariæ Veſtræ, quam Delegatæ vobis juriſdictioni ſubjectis, ad formam Sacrorum Canonum & Decretorum Apoſtolicæ Sedis, ac reſpective ſynodalium uniuſcujuſque Diœceſis ſtatutorum, exigere ſtudeatis, ac reipſa obtinere curetis.

Ut igitur clarius innoteſcat perpetuum noſtrum, & Apoſtolicæ Sedis ſtudium pro religioſa prædictarum Legum cuſtodia, ſimulque vis omnis adimatur contrario cuilibet uſui, & ſtylo, aut conſuetudini (quæ corruptelæ potius, & abuſus, ſervata legitima vocabulorum proprietate,

te, appellari debent) quibus Eccleſiaſtici quicumque criminoſam ſuam in negotiis, curiſque ſæcularibus immixtionem obtegere, aut excuſare contenderent, Nos, omnes, & ſingulas Canonicas leges, & Romanorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum Conſtitutiones, adverſus Clericos negotiatores, & ſæcularibus negotiis ſeſe immiſcentes, præſertim a Pio Quarto, Urbano Octavo, & Clemente Nono latas atque editas, uſque ad noviſſimam, quam S. M. Deceſſor Noſter Benedictus Papa quartusdecimus ſub Dat. K. Martii 1741. Pontificatus ſui anno primo evulgavit, cum omnibus item, & ſingulis pœnis atque cenſuris per eas reſpective indictis, perinde ac ſi Decreta omnia in præmiſſis contenta, eorumque pœnales ſanctiones, præſentibus Noſtris Litteris de verbo ad verbum inſerta forent, per eaſdem præſentes approbamus, confirmamus, & innovamus; decernentes, ac declarantes, prædictis omnibus legibus, ac pœnis ſubjici, ac ſubjectas cenſeri debere omnes, & ſingulas perſonas Eccleſiaſticas, non ſolum e Sæculari Clero, ſed etiam e Regulari, cujuſcumque ſint Ordinis, Congregationis, Societatis, & Inſtituti, ampliſſimis licet, & ſingularibus Indultis, Privilegiis, & Exemptionibus muniti; & cujus etiam expreſſam & individuam mentionem fieri oporteret; itaut quicumque adverſus hujuſmodi leges deliquerint, ſtatutas in ipſis pœnas incurrant, ac reſpective ab iis, ad quos pertinet, juxta caſuum diſtinctionem & procedendi methodum alias a Tridentina Synodo, ſeu ab Apoſtolica Sede præſcriptam, cum effectu mulctari, & puniri debeant: non obſtante contrario quolibet uſu, ſeu ſtylo, aut conſuetudine, etiam immemorabili, quæ aliquo in loco, Diœceſi aut Regione inoleviſſe dici poſſet: quam quidem Nos, veluti damnabilem abuſum, & imperſcriptibilem corruptelam, earumdem præſentium tenore damnamus, proſcribimus, & viribus omnibus vacuamus.

Deinde Vos omnes, Venerabiles Fratres, hortamur, & in Domino obſecramus, ut pro Eccleſiaſticæ Diſciplinæ integritate, & animarum ſalute advigilantes, in Clericorum omnium, Vobis tam Ordinario, quam Delegato jure ſubjectorum, agendi rationem ſedulo inquiratis; ac, ſi quos forte hujuſmodi avaritiæ labe infectos, adverſus Canones, & Apoſtolicas Conſtitutiones peccaſſe comperietis, in eos, ad formam earumdem Canonum, & Conſtitutionum, cum omni ſeveritate, etiam ex officio, procedere non omittatis.

In quo ſane duo Vobis magnopere cavenda erunt: Primum videlicet, ne ſubdolis delinquentium artibus diligentiam veſtram eludi patiamini. Sæpe enim contingit, ut qui legum ſcita non ignorant, res ſuas ita fraudulenter componant, ut quatenus eorum crimen in judicium adducatur, tueri poſſint, ſe nihil contra leges ipſas admiſiſſe. Modo enim, interpoſita alterius, ſibi, ſuæque cu-

cupiditati inſervientis, perſona, aut alieno nomine tabulis, & rationum libris inſcripto, negotiationem, aut conductionem, de qua quæritur, ad ſe nequaquam pertinere contendere: Modo, ſcientes intra quos fines diſtrictior legum cenſura coerceatur, ita ſe gerere ſtudebunt, ut ſi de lucroſis quæſtibus a Superiore arguantur, defendere poſſint, non re turpi cupiditati adductos, ad lucrum captandum primario animum intendiſſe; ſed provido conſilio de damno vitando unice laborantes, inſperatum emolumentum fortuito temporis beneficio adeptos fuiſſe. Aliquando etiam non ſua, ſed ſuorum, aut ſanguinis, aut alio neceſſitudinis vinculo ſibi conjunctorum, bona, negotiationibus implicita, ad eorum ſuſtentationem, ex charitatis officio, & directionis titulo, procurare ſe prædicabunt.

Quamvis autem, propria etiam experientia in Epiſcopalis officii muneribus obeundis, ſatis edocti ſimus, quam difficile ſit judicium ferre de peculiaribus quibuſdam caſibus, in quibus potiorem ſibi partem vindicat bona, vel mala fides illius, qui de illicita negotiatione accuſatur; non ideo tamen cenſere debetis, diligentiam veſtram omni effectu vacuam fore, ubi ſaltem Eccleſiaſtici intelligant, vos minime conniventes eſſe ſuper hujus graviſſimi Eccleſiaſticæ Diſciplinæ capitis violatione. Magnum enim fructum capietis ex eo ipſo, quod veſtram; Eccleſiæque mentem ab obſcurioribus etiam eorum prævaricationibus abhorrentem ſæpius teſtatam facietis, iiſdemque oblata opportunitate, graviter denunciabitis, haud irrideri Deum, qui hominum renes, & corda ſcrutatur, nihilque apud Supremum illius Tribunal profuturas aliquando cavillationes, quibus nunc Eccleſiæ Præſulem decipere, indictaſque legibus pœnas declinare ſatagunt. Cæterum non omnino impoſſibile erit latentem rei veritatem plerumque agnoſcere, occultumque crimen revincere, ſi debita cura, atque ſolertia expendantur hominum mores, qui ex univerſo eorum vitæ tenore ſe produnt, rerumque, & caſuum adjuncta, quæ allatas excuſationes probabilius admittendas, rejiciendaſve ſuadent. Id quod exemplis illuſtrare facile poſſemus, niſi de Fraternitatum Veſtrarum ſapientia, & rerum uſu, quantum par eſt, in Domino conſideremus.

Alterum vero, quod æque revera illud debetis, eſt, ne pravas Canonicarum legum interpretationes, quibus earum rigor enervetur, aut indulgentia præter fas extenditur, præter mentem, & ſpiritum Eccleſiæ, & privatis opinionibus adinventas, & ſine legitimi Superioris aſſenſu ad proprii cujuſque caſus opportunitatem accommodatas, apud Vos ullo modo valere ſinatis, ubi Clericorum Sæcularium, aut Regularium negotiationem, Vobis Judicibus, ad trutinam revocari contingat. Si enim quæſtio ſit de ipſa natura contractus, qui aliqua in

in Diœceſi ab Eccleſiaſticis iniri ſoleat, an ſcilicet ipſis licitus, vel potius interdictus cenſeri debeat; haud æquum erit pro judicandi norma accipere, vel frequentiam ipſorum actuum, de quorum natura quæritur, vel ipſam contrahentium opinionem: ſed ad tollenda dubia, reprimendamque opinantium licentiam, & audaciam, expeditiſſima erit via recurrendi ad hanc Apoſtolicam Sedem, quæ ſicuti alias complures hujus generis quæſtiones, per organum præſertim Congregationis S. R. E. Cardinalium Conc. Tridentini Interpretum definivit, ita etiam in poſterum quid de propoſitis caſibus ſentiendum ſit, decernere non omittet: idoneis editis reſponſis, ex quibus agendi, judicandique regula deſumi valeat.

Quo in genere, quum acceperimus perſpicuam Noſtram, & Apoſtolicæ Sedis declarationem deſiderari ſuper eo, an Clericis liceat Cambium activum contrahere; quamvis non aliam fere rem dubitationi minus ſubjectam petemus, nihilominus, ad omnem cauſandi occaſionem amputandam, præſentium Litterarum tenore declaramus, ac definimus, Cambium activum, natura ſua, eſſe actum veræ & propriæ negotiationis; ideoque Eccleſiaſticis omnibus vetitum cenſeri debere, tam proprio nomine, quam per interpoſitam perſonam illud contrahere; quicumque vero e Sæculari, vel Regulari Clero Cambium activum contraxerit, omnibus obnoxium fieri pœnis, atque cenſuris, quæ in Clericos negotiatores conſtitutæ noſcuntur.

Si autem Eccleſiaſticorum quiſpiam, ad ſe excuſandum, quod ſæcularibus negotiis ſe immiſceat, neceſſitatem proferat indigentiæ, non quidem ſuæ (quandoquidem unicuique Clerico Canonicus Ordinationis Titulus, vel ſaltem congruum ſufficiens patrimonium eſſe debet, quo ſe ſuſtentet, iiſque forſan deficientibus, debet ipſe honeſtioribus artibus, ſuæque profeſſioni conformibus, propriis neceſſitatibus conſulere) ſed aut Parentum, aut Sororum, aliarumque Perſonarum, quibus ex naturalis officii debito opem ferre teneatur; primum volumus, atque decernimus, hujuſmodi excuſationem a Superiore Eccleſiaſtico nequaquam admitti, eidemque Clerico minime ſuffragari poſſe, quominus ad Canonicæ legis præſcriptum pro modo culpæ puniatur, niſi doceat ſe antea præfatas neceſſitates Apoſtolicæ Sedi, ſi intra Italiam, & Inſulas adjacentes exiſtat, ſi vero in remotioribus regionibus verſetur, ſaltem Ordinario loci expoſuiſſe, earumque intuitu, opportunam diſpenſationem, & facultatem prædictas Perſonas induſtria ſua juvandi, vel ab eadem Apoſtolica Sede, vel reſpective ab Ordinario, impetraſſe.

Deinde, pro eo quod pertinet ad hujus Curiæ noſtræ Officia, notum facimus, noſtram mentem, & voluntatem eſſe, ut hujuſmodi diſpenſationes, & facultates numquam concedantur, niſi cum ea conditione, quatenus adductæ cauſæ veritati nitantur, & niſi ſimul conſtet prædictas

indigentias nulla alia ratione levari poſſe, eoque etiam caſu nunquam Eccleſiaſticis permittatur ejuſmodi negotiationis genus aſſumere, cujus adminiſtratio Clericalem ſtatum, & Characterem dedeceat; quin immo in ipſis Indultorum Reſcriptis, & Litteris indicentur, ac præſcribantur honeſtiores modi, quibus Clericus, juſta moderatione ſervata, & intra veram indigentiæ menſuram pauperibus Conſanguineis opera præſtare valeat. Quæ omnia ſimiliter Ordinarii, ad quos pertinet, in hujuſmodi diſpenſationibus, & facultatibus concedendis obſervare debebunt: Hoc inſuper advertentes, ne ea, quæ, vel ab ipſis, vel ab Apoſtolica Sede, peculiaribus quibuſdam Clericis hoc in genere aliquando permiſſa, & juſtis concurrentibus cauſis, frequentius forſan indulta dignoſcuntur, (exempli gratia, ut Eccleſiarum Fundos, certa annua penſione conventa, colendos, exercendoſque conducerent); eadem a reliquis Eccleſiaſticis, tanquam generaliter omnibus conceſſa, abſque juſta cauſa, & ſine ſpeciali indulto uſurpentur.

Cæterum facultates ipſas, etiam ut ſupra dictum eſt obtentas, ſemper quoad tempus revocationi obnoxias cenſeri decernimus, ita ut pro irritis, & revocatis ipſo jure habeantur, quoties allegatæ Conjunctorum indigentiæ ceſſaverint, vel alia legitima ſe offerat ratio iiſdem opportune proſpiciendi. Super quorum omnium tum executione, tum obſervantia, Ordinariorum localium vigilantiam, atque conſcientiam onerari volumus, & re ipſa oneratam fore denunciamus.

Verum non uni dumtaxat negotiationi tribuenda eſt, quæ nunc temporis cernitur Eccleſiaſticæ Dignitatis depreſſio. Sunt alii quidam abuſus, quibus Eccleſiaſtici proprium decorem, totiuſque cœtus & ordinis exiſtimationem eo frequentius, atque ſecurius abjicere dignoſcuntur, quod eos volunt non tam aperte adverſari Litteræ Sacrorum Canonum, & Conſtitutionum ab Apoſtolica Sede editarum; proindeque ſe cenſuris, & pœnis ibidem ſtatutis nequaquam ſubjiciendos fore confidunt. Plurimi enim, ut ex prædictorum relatione cognovimus, in ipſa bonorum ſuorum adminiſtratione, eorumque cultura, in diſtractione fructuum, animalium, & cæterorum, quæ in propriis Eccleſiæve Fundis naſcuntur, ſeu aluntur, necnon in comparandis rebus, quæ, vel ad proprios uſus, vel ad fundos prædictos inſtruendos ſunt neceſſaria, adeo indecoris actibus ſe ipſos exercere conſpiciuntur, adeo ſe totos curis, & ſollicitudinibus hujus Sæculi deditos, ac temporalibus lucris inhiantes oſtendunt, ut qui ſacræ dignitatis præſtantia ſupra humanæ conditionis ſortem erecti merito reputantur, infra ipſos abjectiſſimi ſtatus homines ſeſe demittant, & qui filii lucis eſſe deberent, ſæculi filios terrenæ aviditatis anxietate ſuperare videantur. Hos ajebant omnibus Nundinis, atque Mercatibus, laicali propemodum apparatu, ac ſpecie ſe ſiſtere, nec

quid-

quidquam minus, quam Clericalis moderationis, atque modeſtiæ, vel Eccleſiaſtici decoris, & gravitatis, ſpeciem præſeferre.

Quibus Nos quidem palam edicimus, nihil per Nos interdictum iri, quod ipſis, pro recta, & provida Eccleſiaſtici Patrimonii adminiſtratione, quoad ipſam actus naturam, permiſſum dignoſcitur, vel etiam a Sanctis Patribus, & Eccleſiaſticarum Legum Conditoribus eorum diligentiæ commendatum. Verum ſicut alia complura ſunt, quæ Clericis, quoad rei ſubſtantiam, non prohibentur, & tamen eorum uſus, ſub certis dumtaxat modo, & forma, iiſdem permittitur; iis autem, qui præſcriptum modum exceſſerint, ſtatutamque Eccleſiaſticæ Diſciplinæ formam violaverint, tum temporales pœnæ, tum etiam Spirituales cenſuræ a Sacris Canonibus infliguntur, cujus rei innumera extant exempla in generalibus Canonici Juris legibus, ac etiam in peculiaribus Diœceſum ſtatutis, quæ plura de vita, & honeſtate, de habitu, & tonſura Clericorum, ſive obſervanda, ſive vitanda, præſcribunt; Ita Vos, Venerabiles Fratres, oportet, Eccleſiaſticorum omnium, qui in Diœceſibus veſtris verſantur, agendi rationem circa præmiſſa circumſpectantes, ſi quid Vobis conſtiterit frequentius ab iis admitti, quod Clericorum Statum dedeceat, non ſolum eos idoneis inſtructionibus docere, ut collatæ ſibi dignitatis celſitudinem cogitantes non ſibi licere putent indecoris actibus eam deturpare, debitamque Eccleſiaſtico Ordini exiſtimationem, & reverentiam, quæ etiam ſpiritualibus populorum utilitatibus plurimum prodeſt, ex Laicorum animis abolere; utque memores ſe in ſortem Domini vocatos eſſe, non tam, quæ ſua ſunt, quam quæ Jeſu Chriſti, quærant, & curent: Sed præterea, quatenus opus eſſe noveritis, opportunis Decretis conditis, ac ſeverioribus Edictis propoſitis, ejuſmodi Clericorum turpitudini, & cupiditati obviam ire; ac delinquentium culpas, habita minoris, majoriſque ſcandali ratione, nunc quidem increpando arguere, nunc autem ſalutaribus pœnitentiis emendare, nunc demum diſtricto pœnarum, ac etiam cenſurarum gladio, ad cæterorum exemplum, coercere, & punire.

Et parem quidem, vel etiam majorem paſtoralis Zeli veſtri ſollicitudinem, atque conſtantiam requirit aliud corruptelæ genus, quod plures Eccleſiaſticos Viros inficere, & ab Eccleſiæ ſervitiis abductos ad ſæculi curas convertere accepimus. Sunt enim, qui induſtriam, operamque ſuam, quam totam Divino cultui, & proximorum utilitatibus, ex charitatis lege, impendere deberent, Laicorum obſequiis, abjectiſque ſervitiis addicere, aliquando etiam eorum negotiis adminiſtrandis, curandiſque, pro temporali, eaque ſatis vili mercede, locare non recuſant. In quo difficile eſt judicare, an magis deflenda ſit eorum cæcitas, qui proprii gradus dignitatem ipſi pro-

cul-

culcant, an potius reprehendenda ſit Laicorum præſumptio, qui Sanctuarii Miniſtros, a quibus Chriſtianæ vitæ documenta, æternæque ſalutis ſubſidia petere deberent, tam parvipendant, ut eos in domeſticis officiis dicto audientes, ſervilibus miniſteriis adhibere non vereantur.

Verum quod altius animum noſtrum ſollicitat, illud eſt, ne forte hujuſmodi malum ex alio non minus deteſtabili abuſu profluat; quod nempe aliquibus ad Clericalem ſtatum temere adſpirantibus quandoque contingat, fallacibus corruptiſque documentis Ordinarium ſuum decipere, confictoque ſibi Patrimonio, cujus fructus, aut nulli ſint, aut ad ipſos non vere pertingant, ad Sacros Ordines, abſque reditibus ad honeſtam vitæ ſuſtentationem ſufficientibus promoveri. Quare ne quis veſtrum miretur, Venerabiles Fratres, ſi hac occaſione arrepta, Vos omnes, & ſingulos enixe hortamus, atque monemus, ut cautiores hac in re, oculatioreſque vos præbeatis, ne cui Subditorum veſtrorum detur ad Sacram Ordinationem obrepere, qui ex Beneficio Eccleſiaſtico, vel Eccleſiaſtica penſione, aut ex Patrimonio ſibi conſtituto, in caſibus a jure permiſſis omni ſubmota colluſione, ac fraude, eam reipſa non percipiat annui reditus ſummam, quæ Synodalibus cujuſque Diœceſis ſtatutis, aut legitima conſuetudine definita dignoſcitur.

Clericos autem, & Sacerdotes, in Laicorum Domibus ejuſmodi Miniſteriis addictos, quæ eorum gradum, & profeſſionem dedeceant, quæque eos a Divinis obſequiis, & propriæ perfectionis cultura, ad illiberalium occupationum, & ſæcularium negotiorum agitationem traducant, quantumvis honeſtioribus in ſpeciem titulis ſuſceptum ſervitii genus aliquando obtegere adnitantur, ne patiamini quietos in ſuo dedecore inſordeſcere, aut forte obfirmatos, de ſua ab Eccleſiæ caſtris defectione impune gloriari; ſed omni Paſtoralis ſollicitudinis ſtudio, & quatenus opus ſit, tota Ordinariæ, ac Delegatæ Juriſdictionis auctoritate, ſervatis ſervandis, eoſdem ad Eccleſiaſticæ vitæ inſtituta, & ad Clericalis Militiæ munera revocare.

Hæc ſunt, Venerabiles Fratres, quæ pro Apoſtolici Miniſterii Noſtri officio, ad Eccleſiaſtici Ordinis honeſtatem, dignitatemque tuendam, & vindicandam, ſollicitudini veſtræ ſuggerenda, enixeque commendanda judicavimus. Hac enim in re, quæ ex peculiaribus actionum circumſtantiis maxime pendet, veſtras omnino partes primas eſſe oportet, utpote qui Subditorum veſtrorum facta, eorumque adjuncta, regionum neceſſitates, & perſonarum mores, quidque apud prudentes, & probos viros, honeſti, aut indecori ſpeciem habeat, in ſingulis locis præſentes conſtituti, & melius agnoſcere, & ſecurius æſtimare poteſtis. Ut autem liberum Vobis ſit in hoc rerum genere inordinata quæque corrigere, & reformare,

quod-

quodcumque diſpenſationis, aut facultatis indultum circa præmiſſa a quolibet Romanæ Curiæ officio hactenus conceſſum, prudenti arbitrio veſtro moderandum permittimus, nullum vero impoſterum concedi volumus, niſi auditis prius Fraternitatum Veſtrarum relationibus, & votis, adjectiſque eidem Indulto ejuſmodi formulis, & conditionibus, per quas integrum Vobis relinquatur arbitrium de illius executione, & effectu ita cognoſcendi, ut nemini Eccleſiaſticorum liceat, illius prætextu, Negotium ullum, aut Miniſterium minus honeſtum, contra interdictum veſtrum aſſumere, aut ſuſceptum retinere, & protrahere. Interim in Paſtorali zelo veſtro acquieſcentes, Fraternitatibus Veſtris Apoſtolicam Benedictionem ex animo impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die 17. Septemb. 1759. Pontificatus Noſtri Anno ſecundo.

CLEMENTIS XIII.

CONSTITUTIO

Circa Jejunium.

Venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis.

CLEMENS PAPA XIII.

Venerabiles Fratres, ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

APpetente Sacro Quadrageſimali tempore, quod plenum myſteriis non ſine myſterio magnam illam Paſchæ celebritatem præcedit, qua una omnium ſolemnitatum dignitas eſt conſecrata, providendum, Venerabiles Fratres, ut ſacratiſſimum Jejunium ſancte religioſeque a Fidelibus obſervetur, quod Legis & Prophetarum teſtimonium commendatum, a Chriſto Domino conſecratum, ab Apoſtolis traditum Eccleſia Catholica perpetuo retinuit, ut per macerationem carnis, & animæ humiliationem ad Dominicæ Paſſionis Paſchaliumque Sacramentorum Myſteria paratiores accedamus, & in ejus Reſurrectione reſurgamus, in cujus Paſſione, depoſito veteri homine, ſimus commortui. Cujus tam ſanctæ tamque ſalubris inſtitutionis retinendæ ſtudio

fel. record. Prædeceſſor Noſter Benedictus XIV. etſi binis ad vos Litteris in forma Brevis eximium Fraternitatum Veſtrarum zelum excitavit; quo pluribus labefactata corruptelis Quadrageſimalis jejunii diſciplina ad priſtinam obſervantiam veſtra opera & ſtudio revocaretur; ob eamque rem nonnullas cavillationes, quibus omnis ſacrorum vis jejuniorum infringebatur, de medio ſuſtulit; tamen cum ab infenſiſſimo teterrimoque humani generis hoſte tam multæ & aſſiduæ ſint Gregi Dominico inſidiæ: verendumque propterea ſit, ne ſubinde de infirmiorum animis novas veterator ille rationes, pravaſque ſuggerat conſuetudines; quibus enervata jejunii ſeveritas, unde revocata dudum fuerat, illuc iterum relabatur; neceſſarium exiſtimavimus vobis has Litteras dare, quantoque in timore ſimus, ne qua vetus remanſerit corruptela, vel nova labes cum Fidelium animarum pernicie Eccleſiaſticæ in hac re diſciplinæ inferatur, Fraternitatibus Veſtris ſignificare. De quo quidem timore noſtro tantum intelligimus minui oportere, quantum ex eo ſollicitudinis ad paſtoralem veſtram vigilantiam acceſſerit; qua ſive quidpiam de veteri corruptela poſt memoratas ſupradicti Prædeceſſoris Noſtri Litteras fortaſſe reliquum fuerit, ſive infringendis jejunii legibus vel opinionum commenta, vel a vera jejunii vi & natura abhorrentes conſuetudines humani pravitate ingenii noviſſime ſint invectæ, ea omnia, quantum juvante Domino fieri poteſt, radicitus convellenda curetis. In quibus profecto abuſum illum cenſemus omnino numerandum, quem rumor quidam ad nos pertulit, cum nonnulli, quibus ob juſtas & legitimas cauſas ab abſtinentia carnium diſpenſatum fuerit, licere ſibi putant potiones lacte permiſtas ſumere, contra quam prædicto Prædeceſſori Noſtro viſum fuerit, qui cenſuit, tam diſpenſatos a carnium abſtinentia, quam quovis modo jejunantes, unica excepta comeſtione, in omnibus æquiparandos iis eſſe, quibuſcum nulla eſt diſpenſatio, ac propterea tantummodo ad unicam comeſtionem poſſe carnem, vel quæ ex carne trahunt originem, adhibere.

Verum neque commodius, nec majori proficiendi ſpe revocare homines aggrediemini ad ſacroſanctam jejunii legem obſervandam, quam ſi illud populos doceatis: Chriſtiani hominis Pœnitentiam, præter ceſſationem a peccatis & male anteactæ vitæ deteſtationem, eorumdemque peccatorum Sacramentalem Confeſſionem, illud etiam poſtulare, ut per jejunia, eleemoſynas, orationes, & alia ſpiritualis vitæ opera divinæ juſtitiæ ſatisfaciamus: omnem enim iniquitatem, parva, magnave ſit, aut ab ipſo pœnitente, aut a Deo vindicante puniri oportere: niſi igitur a Deo puniri velimus, id non aliter vitare nos poſſe, quam ſi ipſi nos puniamus. Quæ quidem doctrina ſi conſtanter populo-

rum

rum animis inculcetur, & a Fidelibus denique alte imbibatur, minus profecto verendum erit, ne qui profligatos mores abjecerint, ac per Sacramentalem Confeſſionem peccata ſua eluerint, non eadem peccata velint, atterenda carnis concupiſcentia, per jejunium expiare. Præterea, quibus perſuaſum fuerit ſe peccatorum minus dubie pœnitere, cum ſe impunitos eſſe non ſinant, ii profecto pœnitentiæ amore capti, lætabuntur Quadrageſimali tempore ceteriſque certis diebus, cum S. Mater Eccleſia edicit Fidelibus jejunandum, oblatam ſibi eſſe occaſionem, qua dignos pœnitentiæ fructus faciant: Cumque nullo non tempore oporteat domitas habere concupiſcentias; ſcriptum eſt enim: *Poſt concupiſcentias non eas, & a voluntate tua avertere*; facile animum inducant, Sacratiſſimo totius anni potiſſimum tempore, corporis intemperantiam mitigare jejunio; ut anima cognitione ſui recepta intelligat, qua compunctione parare ſe debeat ad Sanctiſſima Paſſionis, Mortis, & Reſurrectionis Jeſu Chriſti recolenda myſteria. Itaque pœnitentiæ ſtimulis tacti, minus ſuavitates exquirant in dapibus, minus ſectentur cupediarum delicias, quæ quamvis cum abſtinentia a vetitis cibis non diſcrepare videantur, tamen eas qui menſæ apponat ſuæ, illum non immerito dixeris, non tam uſitatas abjeciſſe delicias, quam cupiditatem ſuam ad inuſitatas illecebras traduxiſſe: minus denique, aut, quibus ſe ſubducant a jejunio, quærant effugia; aut argutiis ſtudeant Eccleſiaſticam legem infringere.

Veſtrum igitur eſt, Venerabiles Fratres, exemplo æque ac verbo populis præeuntes, tantum in eorum animos pœnitentiæ ſtudium & amorem injicere, ut alacriter jejunium aggreſſi, & illud ad præſcriptas a Catholica Eccleſia leges obſervent, & eleemoſynis etiam, atque oratione ſanctificent: & id, quod maxime ſpectat Eccleſia, denique conſequantur, ut corpore mortificati & Chriſto conſepulti, ad novam in Paſchali ſolemnitate novi hominis vitam revocati, magna cum fiducia reviviſcenti Chriſto Domino poſſint occurrere. Gratia Domini noſtri Jeſu Chriſti cum vobis omnibus, quibus Apoſtolicam benedictionem benevolentiæ in vos & charitatis Noſtræ pignus amantiſſime impertimur.

Dat. Romæ apud S. Mariam Majorem die xx. Decembris Anno MDCCLIX. Pontificatus Noſtri Anno II.

DECRETUM

Sacræ Congregationis Indulgentiis, & Sacris Reliquiis præpoſitæ a SS. D. N. CLEMENTE XIII. approbatum.

QUum Sacra Congregatio Indulgentiis, & Sacris Reliquiis præpoſita die 31. menſis Martii anno 1759. fuerit in voto Confeſſionem Sacramentalem, quando in Brevibus apponitur pro Indulgentiæ conſecutione, peragi omnino debere, etiam ab his, qui ſibi lethalis peccati conſcii non ſunt, nec non præfatam Confeſſionem ſuffragari etiam poſſe, ſi in vigilia Feſtivitatis expleatur, Votumque Congregationis Sanctiſſimus Dominus Noſter CLEMENS PP. XIII. benigne approbaverit, illudque typis publicari ſub datam 19. Maji prædicti anni mandaverit: quamplures ſupplices libelli tum Regularium Communitatum, & præſertim Monialium, tum etiam Parochorum, & nonnullorum Epiſcoporum pro ſuis Diœceſibus porrecti ſunt, quibus maxima exponebatur difficultas, quæ interdum, imo perſæpe incidit pro Sacramentali Confeſſione, ſive in Feſto, vel ad minus in vigilia peragenda. Quamobrem, ut adeo proficuus Indulgentiarum Theſaurus reddatur Fidelibus accommode comparandus, enixis precibus ſupplicabant Sanctitati Suæ, ut opportuno aliquo remedio de Apoſtolica benignitate providere dignaretur: quibus precibus ad prædictam Sacram Congregationem remiſſis, propoſitum in ea fuit Dubium: An, & quomodo ſit conſulendum Sanctiſſimo ſuper præfati Decreti executione, vel declaratione in caſu &c. *Et reſponſum fuit:* Conſulendum Sanctiſſimo Domino Noſtro, ut concedere dignetur Indultum omnibus Chriſtifidelibus, qui frequenti peccatorum confeſſione animam ſtudentes expiare, ſemel ſaltem in hebdomada ad Sacramentum Pœnitentiæ accedere, niſi legitime impediantur, conſueverunt, & nullius lethalis culpæ a ſe poſt peractam ultimam Confeſſionem commiſſæ ſibi conſcii ſunt, ut omnes, & quaſcumque Indulgentias conſequi poſſint, etiam ſine actuali Confeſſione, quæ cæteroquin juxta præfati Decreti definitionem ad eas lucrandas neceſſaria eſſet. Nihil tamen innovando circa Indulgentias Jubilæi, tam ordinarii, quam extraordinarii, aliaſque ad inſtar Jubilæi conceſſas, pro quibus aſſequendis, ſicut & alia opera injuncta, ita & Sacramentalis Confeſſio, tempore in earum conceſſione præſcripto, peragantur: *Et facta per me infraſcriptum ejuſdem Sacræ Congregationis Secretarium de præmiſſis omnibus Sanctiſſimo Domino Noſtro relatione, Sanctitas Sua piis Bonorum deſideriis, ac votis ſatisfacere, & In-*

Indulgentiarum gratias, iis potiſſimum, qui pie ſanctèque vivendo, donis Divinæ Miſericordiæ digniores efficiuntur, elargiri quam maxime cupiens, benigne annuit, & præfatum Indultum in forma ſupraſcripta expediri, & publicari mandavit, quibuſcumque in contrarium non obſtantibus.

Datum in Secretaria Sacræ Congregationis Indulgentiarum die nona Decembris MDCCLXIII.

N. Cardinalis Antonellus Præfectus.

J. de Comitibus Sac. Congr. Indulg. Secr.

FINIS.

2563327 A

IN-

INDEX
RERUM NOTABILIUM,

Quæ continentur in Tertio, & Quarto Volumine.

Numerus romanus indicat volumen, numerus arabus paginam.

A

ABeſſini, Abyſſini, eorum errores, & diſciplina. *Tom. III. pag.* 84. *&* 128. Azymo pane utuntur Feria quinta in Cœna Domini. 252.
Abſolutio Sacramentalis, ejuſque verba. III. 345. Data ſub conditione quando valet. 346. Data abſenti eſt invalida. *ibid.* Vide *Pœnitentia*.
Abſolutio ab excommunicatione præcedere debet peccatorum abſolutionem. III. 346.
Ad abſolutionem repetendam requiritur nova confeſſio. III. 346.
Ad abſolvendum requiritur juriſdictio. Vid. *Juriſdictio*. Vid. *Confeſſor*.
Abſolutio a Cenſuris. Vid. *Cenſura*.
Adoptio, ejuſque ſpecies. IV. 86.
Abrogatio. Vid. *Adoptio*.
Adulti non ſunt baptizandi, niſi prius inſtruantur. III. 189.
Aerius, ejuſque error. III. 50.
Affinitas. IV. 109.
Agapæ quid, & quare ab Eccleſia ſublatæ. IV. 32.
Agnus Dei, ſeu *Cerei benedicti* ex quibus confecti, & quid ſignificent. III. 63.
Albanenſibus in Italia, vel alibi ſub Epiſcopis Latinis degentibus in primo ritu manere permiſſum eſt. III. 114.
Altare unicum antiquitus in qualibet Eccleſia inerat. III. 91. in eo ſemel in die celebrabatur. *ibid.*
Altaria pro Euchariſtia celebranda Epiſcopali benedictione a primis Eccleſiæ ſæculis conſecrari ſolita. III. 90.
Amor ſpei, ſeu concupiſcentiæ. III. 303. *&* *ſeq.*
Antimenſia, *Antimenſion*. III. 293.
Antitypa quid. III. 279.
Apoſtoli per Univerſum Orbem miſſi, & quare? III. 42. *&* *ſeq.* Conſtituebant ubi neceſſitas erat Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos. 52. *&* *ſeq.*
Apollinariſtæ, eorum errores, & nomina. III. 79.
Approbatio Confeſſarii. III. 348. Et quomodo in Confeſſario requiratur? *ib.* *&* *ſeq.*
Areomantia quid? III. 22.
Armeni diffuſi in Oriente, & Occidente. III. 71. *&* *ſeq.* Eorum Patriarchæ, Archiepiſcopi, & Epiſcopi. *ib.* Eorum errores, ſectæ, & damnatio. III. 80 152. Cogendi ſunt ad miſcendam cum vino aquam in Miſſa, & quare? 86. Et quare ob azymorum uſum damnantur? 87.

Ars

Ars notoria quid? 4. Eſt ſuperſtitioſa. *ibid.*
Artotyræ ab Eccleſia damnati. III. 252.
Aſperſio luſtralis aquæ, ejuſque ſignificatio. III. 61.
Aſtrologia quid? III. 23.
Aſtrorum motus, & ſitus, item avium, aliorumque animalium cantus, inceſſus, motus obſervare, iiſque uti ad effectus naturales neceſſarios cognoſcendos, quando, & quomodo liceat. III. 23.
Attritio. 306. Attritio ex metu gehennæ. III. 304.
Azyma Judæorum, eorumque compoſitio. III. 257. Quid ipſis indicabant, *ibidem*.
Azymorum uſus apud Latinos pro Miſſæ Sacrificio, eorumque ſignificatio. III. 258.
In azymo Chriſtus conſecravit. III. 255.
Azymo pane uſi fuere, & utuntur pro Euchariſtia Orientales fere omnes. III. 252.
De azymi uſu Græcorum jurgia, & diſſenſiones. III. 253.

B

Baptiſmus quid. III. 155. Ejus cæremoniæ, & ſignificationes. 156. quæ, & quotuplex eſt ejus materia. 555. *&* 156. materia proxima, ſeu ablutio quomodo exercenda pro caſuum varietate. 156. *& ſeq.* ad ejus valorem ſufficit unica infuſio, ſeu immerſio. 157.
Baptiſmi forma quæ eſt. III. 184. Ad Baptiſmi valorem exprimi debet ablutio actualis, & perſona baptizanda. *ibid.* Item diſtincte trium Divinarum Perſonarum expreſſio. 185. Quæ ſunt invalidæ, ac dubiæ formulæ. *ib.*
Baptiſmus valide ſuſceptus nunquam iterari poteſt. III. 160.
Baptiſmus ſub conditione quando eſt iterandus. III. 160.
Baptiſmus in re, vel in voto omnibus eſt neceſſarius neceſſitate medii ad ſalutem. III. 165.
Baptiſmus non eſt conferendus ubi periculum adſit perverſionis. III. 169. *& ſeq.* In caſibus illicitis collatus validus eſt. *ib.* Extra neceſſitatis caſum conferri nequit abſque cæremoniis. 189. Ejus differentia quoad cæremonias inter Orientales, & Occidentales. 190. *& ſeq.* Item uſus plurium Orientalium adminiſtrandi Parvulis poſt Baptiſma Confirmationem, & Euchariſtiam. 192. Et quid hac ſuper re Sedes Apoſtolica decreverit. *ib. & ſeq.*
Baptiſmi Miniſter apud Latinos. III. 166. *& ſeq.* Apud Græcos, alioſque Orientales, eorumque errores, & abuſus hac de re. 188. Et circa Baptiſmi ſubjectum. *ib.*
Baptiſmi materia, ac forma apud Græcos, alioſque Orientales, eorumque diſſenſus circa modum adminiſtrandi. III. 181. *& ſeqq.*
Baptiſmi effectus, ejuſque diſpoſitiones. III. 171. Quid de Baptiſmo recepto ob bonum aliquod temporale. III. 175. *& ſeq.*
Baptizari a pluribus unus, idemque nequit. III. 168. Infans nondum natus, vel monſtrum, & quando baptizari poſſit. 169. Quid de filiis Infidelium parentibus invitis. *ib.*
Bartholomæus Parvus Ordinis Prædicatorum Orthodoxam fidem ſtabilivit in Naxivanienſi Majoris Armeniæ Provincia. III. 103. & 104.
Benedictiones, & Preces Eccleſiæ quomodo ſervandæ. III. 28. Benedictiones variæ, variæque preces in Eccleſia. 54. & 78.
Benedictiones, & Preces fœminarum. Vid. *Fœminæ*.

Caba-

C

CAbaſilæ, aliorumque opinio quoad Eucharistiæ formam. III. 266. & 275.
Calix, & Patena pro Miſſæ Sacrificio præter conſecrationem quid requirunt. III. 241.
Calicis uſus laicis interdictus. III. 32.
De Calicis conſecratione quid Thomiſtæ volunt. III. 282.
Canones tribus primis Eccleſiæ ſæculis conditi, & magna in venetatione habiti. III. 42. & ſeq. Canones Apoſtolici. ib.
Canones quoad juriſdictionem Eccleſiaſticam. III. 45 & ſeq.
Canones Orientales, eorumque origo, & uſus. III. 338. & ſeq.
Cardinalis de Torres plures damnavit Græcorum abuſus, & in Sac. Cæremoniis falſos ritus. III. 330.
Caſus reſervati, caſuum reſervatio. III. 358. Ab ipſis qui abſolvere poſſunt. 359. & ſeq.
Caſus reſervati in Bulla Cœnæ. III. 361. Caſus reſervati ſummo Pontifici intra Italiam. 356.
Cenſura quid, & quotuplex. IV. 168. & ſeq. ad eam contrahendam quæ culpa requiritur. 169. A gravi cenſura quæ excuſent. 371. Quæ ignorantia excuſet. ib. Cenſura quando eſt invalida. 174. Cenſura etſi injuſta non eſt ſemper nulla. 176. Ut Cenſura quis ligetur quæ requiruntur. 177. & ſeq. Cenſuras qui ferre poſſunt. 181. Qui ab illis abſolvere. 182. & ſeq. Quoad earum abſolutionem quæ notanda. 186.
Cerei, eorumque uſus, & ſignificatio. III. 62. & ſeq. Cerei, ſeu candelæ in die Purificationis B. M. V. 63. & 64.
Cerei vulgo *Agnus Dei*. III. 63.
Cæremoniæ veteris Legis egena, & infirma elementa ab Apoſtolo appellata, & quare. III. 39. Cæremoniæ variæ Moſaicæ determinatæ ad ſignificandum Chriſtum venturum, ac religionis chriſtianæ ritus exprimendos. III. 34.
Cæremoniæ, quæ in Sacramentorum adminiſtratione adhibentur Chriſtianæ religionis ſimplicitati non adverſantur, ſed congruunt, & ex Apoſtolis ſunt repetendæ. III. 40. 41. Et contrarium refellitur. ib. cætera. Vid. *Ritus*.
Ceſſatio a divinis quid. IV. 199.
Chriſtus ſeptem inſtituit Sacramenta. III. 4. Quam poteſtatem quoad hæc tradidit Eccleſiæ. ib. & ſeq. Conſecravit in Azymo. III. 255.
Cibi, de eorum uſu Apoſtolica Sedes quid ſtatuerit. III. 102.
Clericus quis dicitur. IV. 195. Ejus obligationes. 45. Item privilegia.
Clericorum percuſſores, percuſſio. IV. 194. & ſeq. 209.
Cognatio dirimens Matrimonium quotuplex. IV. 85. & ſeq.
Communio Paſchalis eſt peragenda in propria Parochia. III. 225. Per tempus Paſchale ob communionem quale intelligitur. 225. Quid de vagabundis. *ibid.* Communio Paſchalis prævenienda eſt ab eo, qui impedimentum timet tempore Paſchatis. 227. A Communione qui arcendi ſunt. 226. Eodem die ſemel tantum Communionem recipere licet. 228.
Confeſſio ſacramentalis, ejuſque Dotes. III. 307. Quando obligat. *ibidem*. Ejus circumſtantiæ. *ibid.* Actus externus, ac affectus in ea exprimendi. 311. & ſeq. Ejus integritas quoad valorem. 319. Examen præmittendum. 322. Invalida reiteranda eſt cum cæteris

poſtea

poſtea peractis. *ibidem* Ejus materia ſufficiens, venialia, & peccata quævis jam remiſſa. 323.

Confeſſio non eſt de Sacramenti eſſentia ut voce fiat, ſed abſque neceſſitate non licet aliter quam voce. 324. Nec eſt de jure divino neceſſarium ut publice fiat, ſed ſufficit ſecreta, & auricularis. 325. Ex vi præcepti num ſit obligatio confitendi per interpretem quomodo, & quando. *ib.* & 425. Fieri debet Sacerdoti præſenti. 326. Obligat omnes fideles adultos ſemel in anno. *ibid.* Eamque omittens toto anno tenetur primo die ſequentis anni, aut prima data opportunitate. 327. Et eſt anticipanda ex prævisione impedimenti. *ibidem* Tempus pro annua confeſſione ab Eccleſia præceptum, & pœna in eam omittentem. *ibidem*.

Confeſſionis ſecretum quomodo violatur. III. 388. Extra confeſſionem quomodo, & quando licet uti notitia per confeſſionem acquiſita. 391. *&* *ſeq.* Vid. *Pœnitentia*, *Satisfactio*, *Confeſſarius*, *Contritio*.

Confeſſarius, ejuſque juriſdictio, & approbatio. III. 347. Ejus obligationes, & Scientia. 363. *&* *ſeqq.* Ejus cautio in examinando, & interrogando pœnitentem. 365. *&* *ſeq.* Item modus in admonendo & inſtruendo. 367. Quando ſe debet conformare pœnitentis opinioni. *ibid.* Cui debet negare abſolutionem. 368. Cui, & quando differre tenetur abſolutionem. 369. Quid quoad occaſionarios, conſuetudinarios, inimicitias inveteratas foventes, ſcandaloſos, negligentes in conſcientiæ examine, vitam otioſam agentes. *ibid.* *&* *ſeq.* Quoad complices. 370.

Confeſſarius tenetur abſolvere eum, quem prudenter judicat eſſe contritum, & rite diſpoſitum, niſi aliunde ſit juſta cauſa differendi abſolutionem. III. 378. *&* *ſeq.* Quomodo ſe gerere debet erga moribundos. 379. Ad quid tenetur propter defectum in Sacramento admiſſum. 382. Ad quid propter defectum circa reſtitutionem. 383. Interrogatus de cognitis in confeſſione quid, & quomodo reſpondere debet. 392. Quando tenetur confeſſiones audire. 384. Extra confeſſionem ipſi non licet loqui de auditis in confeſſione ſine expreſſa Pœnitentis licentia. 389. *&* *ſeq.* Extra confeſſionem quomodo, & quando ipſi licet uti notitia ex confeſſione acquiſita. *ibid.* *&* *ſeq.*

Confeſſarius pœnitentes ad inhoneſta ſollicitans, ut hæreſeos ſuſpectus inquiſitoribus denunciandus. III. 401.

Confeſſarius quoad ſollicitatos ab alio Confeſſore quomodo ſe gerere debet. III. 398. *&* *ſeq.* Confeſſario prohibetur abſolvere ſocios proprii criminis circa ea, quæ ſunt contra ſextum Decalogi præceptum. 354.

Confeſſarius Regularis approbatus in una Diœceſi, in ea poteſt abſolvere ſubditos alterius Diœceſis. III. 351. Approbatus pro confeſſionibus Regularium non cenſetur approbatus pro confeſſionibus Monialium. 352

Confeſſarius ut licite, & valide exequatur Sacræ Pœnitentiariæ reſcripta quid agere debeat. IV. 146.

Confeſſarii Græci quomodo pœnitentibus Pœnitentiam injungere poſſunt juxta Canones, & num pœnitens teneatur acceptare Pœnitentiam, & acceptatam exequi. III. 425. *&* *ſeq.*

Confeſſarius dubitans an prolata a Pœnitente ſint peccata etiam venialia nequit illum abſolvere. 324. cætera Vid. *Satisfactio*, *Confeſſio*, *Pœnitentia*, *Parochus*.

Confirmatio, confirmationis Sacramentum. III. 194. Ejus materia, forma, miniſter, effectus. 196. & 198. 206. *&* *ſeq.* Confirmationis qui ſunt capaces. 194. In ea recipienda adhibendus eſt Patrinus. *ib.* eam recipere tenetur quilibet adultus data opportunitate. *ib.* *&* *ſeq.*

ſeq. Ejus miniſter ordinarius Epiſcopus. 206. *& ſeq.* Ex Pontificis delegatione ſimplex Sacerdos. *ibid.* Non vero ex Epiſcopi delegatione. 209. Confirmationis ſubjectum homo baptizatus. 214. Quando contemporanee cum Baptiſmo conferri poteſt. *ib.*
Confirmationis diſciplina apud Orientales. 231. *& ſeq.* & 238. *& ſeq.*
Conſanguinitas quoad Matrimonium. IV. 118. *& ſeq.* Vide *Matrimonium*.
Conſecratio, conſecrationis verba eſſentialia. III. 266. *& ſeqq.* *Eucharistia*.
Conſtantini obſequium in Eccleſiaſticos. III. 45.
Contritio quid, & quotuplex. III. 297. Ejus neceſſitas, præceptum. *ib. & ſeq.* Contritio requiritur in Sacramento Pœnitentiæ. 302. *& ſeq.* Eſt elicienda ante abſolutionem. 305. Et pro nova abſolutione, in praxi nova contritio. 306. Item in praxi ſemper eſt inſinuanda perfecta. 306. Vide *Pœnitentiaria*.
Corporale pro Miſſæ Sacrificio. III. 241. *& ſeq.*
Crimen quando dicitur publicum. III. 150.
Crucifixus in Altari ubi Miſſa celebratur. III. 242.
Crucis ſignum, ejuſque origo. III. 19.
Crucis delatio. III. 19.

D

DEpoſitio, & degradatio quomodo differunt a ſuſpenſione. IV. 203.
Diaconus munus ſuum exercens in lethali, lethaliter peccat. III. 146.
Diaconatu etiam pueri initiantur apud Jacobitas. III. 103.
Diſpenſatio in Matrimoniis. IV. [illegible] Ad diſpenſationis valorem quid requiritur. 121. Unde, & quomodo obtinenda diſpenſatio. 128.
Pro diſpenſationibus Matrimonialibus duplex Romæ adeſt tribunal, Pœnitentiariæ videlicet, & Datariæ. IV. 128. & 138. A Pœnitentiaria petitur, & conceditur diſpenſatio pro ſolo foro interiori, pro omnibus, & ſolis impedimentis occultis. 128. *& ſeq.* Quid in mixtis. 129. A Dataria pro foro externo. *ibid.* Diſpenſatio num a Pœnitentiaria, vel Dataria ſit petenda, plura ſunt obſervanda. 130. *& ſeq.* Et quæ ſervanda a Confeſſariis in ea petenda. *ibid.* Formulæ pro petenda diſpenſatione a Pœnitentiaria, & Dataria. 136. *& ſeq.*
Diſpenſationis reſcripta, & clauſulæ. 140. *& ſeqq.*
Divinatio, ejuſque ſpecies. III. 22.
Divinatio per ſomnia peccaminoſa, & deteſtabilis. III. 23. Qui ea ſæpe utitur incapax eſt abſolutionis. 24.
Divinationes ſuperſtitioſæ. III. 24.
Divortium quando licitum. IV. 76. *& ſeq.*

E

ECcleſia, ejuſque authoritas, & jura a Chriſto. III. 38. Ejus caput ſupremum eſt Pontifex. *ibid. & ſeq.*
Eccleſiæ poteſtas quoad Rituum inſtitutionem. III. 40. Ejus forma nunquam variata. 28.

Eccle-

Eccleſiæ diviſio in Latinam, & Græcam. III. 82. Earum differentia in Ritibus, & diſciplina. 84. & 90. & ſeq. Sicut & in Cælibatu; earum convenientia in præcipuis ritibus. 102.
Eccleſiam Ægyptii, ſeu Cophti nonniſi ſine calceis ingredi fas eſſe credunt, eamque pollui credunt Neſtoriani ſi eum calceis ingrediantur. III. 93.
Eccleſia quando polluitur, & indiget reconciliatione, & quæ cum ipſa polluta dicuntur. III. 250. Quando ejus pollutio tollitur. 251. Eccleſia quomodo execratur. ib. & ſeq.
In Eccleſia polluta, execrata, vel interdicta celebrare Miſſam, & Officia divina, vel mortuum ſepelire mortale eſt. III. 251.
Eccleſia Orientalis Orthodoxam fidem ſervat quoad Pœnitentiæ virtutem, & Sacramentum. IV. 411.
Eccleſia Armena. III. 82.
Epiſcopus. Epiſcopi nomina, origo, ac poteſtas. III. 50. & ſeq. Ejus munus. ib.
Epiſcopi ſucceſſores Apoſtolorum. III. 50. Sunt ſuperiores Presbyteris, & Diaconis ex jure Divino. ib.
Epiſcopus præter ſuos ſubditos ordinare poteſt habentes Dimiſſorias, vel ſpeciale privilegium. IV. 30. Tripliciter quis Epiſcopi ſubditus eſſe poteſt. 31. Vid. Ordo.
Epiſcopus poteſt valide limitare approbationem Confeſſariis quoad locum, tempus, & perſonas. III. 352. Vid. Confeſſarius. Pœnitentia.
Epiſcopus in mortali conficiens chriſma, ſeu oleum Infirmorum mortaliter peccat. III. 147. In reliquis ſacramentalibus peccat ſaltem venialiter. ib.
Epiſcopi Græci, Syri, Armeni, Cophti, Abyſſini, aliique Occidentis, Schiſmata ſectantes, eorumque poteſtas, dogmata. III. 48. & ſeq.
Epiſcopi poteſtas quoad impedimenta matrimonii. IV. 153.
Euchariſtia quid. III. 216. 283. Eſt verum ſacrificium. 238. Ejus materia. 216. & ſeq. Ut valide perficiatur quomodo debet eſſe moraliter præſens conſecranti. 219. Una materia ſine altera valide, ſed illicite conſecratur. 222. 223.
Euchariſtiæ forma quæ eſt, & quomodo proferenda. III. 223. 265. & ſeq. Et quomodo Chriſtus peregit. 266.
Euchariſtiæ effectus, & diſpoſitio ad ipſam recipiendam ex parte animæ. III. 224. & ſeq. Et corporis. 233. Quibus eam diſpenſare permiſſum eſt, & quomodo diſpenſanda, & adminiſtranda. 236. Eam ſub utraque ſpecie date mortale eſt. 237. Aliquando ſumenda eſt ex præcepto. 224. Quibus in caſibus non obligat. 238. Qui ſunt ab ea arcendi. 237. Qua reverentia eſt aſſervanda. 283. & ſeq. Quomodo peragenda & recipienda. 288.
Variatio inter Orientales, & Latinos quoad formam, materiam, adminiſtrationem, aſſervationem, diſtributionem, errores, aliaque. III. 265. & 281. & ſeq.
Euchariſtiam conficere aliud eſt ac miniſtrare, 144.
Euchariſtiam peccatori publico non licet dare, niſi ſufficientia veræ converſionis ſigna dederit. III. 249. Aliter dicendum de peccatore occulto. ibid.
Euchariſtia a nonnullis præſertim Orientalibus pueris ſtatim poſt baptiſma diſtribuitur. III. 289.
Euchologium. III. 85.
Eulogiæ. III. 82.
Excommunicatio quid, & quotuplex. IV. 188. & ſeq. Ejus effectus. 190. & ſeqq.
Excommunicationes reſervatæ Papæ. IV. 194. & ſeq. Epiſcopis. ib.

Excommunicati vitandi. IV. 189. Communicare cum illis quando eſt mortale. 194.
Extrema unctio, ejuſque materia, & forma. IV. 9. & ſeq. Unctiones quinque ſenſuum multi cum S. Thoma eſſentiales volunt. 10. Plerique tamen ad Sacramenti valorem unicam adſtruunt in quacumque corporis parte. 11. Ex præcepto tamen ſunt quinque corporis partes inungendæ, & quæ ſunt hæ partes. 10. Et quid ubi quis aliqua ex his partibus careat. 11. Ritus ſervandus in ungendo. ib. & ſeq.
Extrema Unctio quomodo dicitur ſecundario Sacramentum mortuorum, & peccata remitti. IV. 15. Eſt Sacramentum reiterabile, & quando reiterandum. 16. & ſeq. Confertur ſolis verſantibus in mortis periculo orto ex aliqua corporis infirmitate. ib. Quando confertur. ib. Hoc Sacramentum omittere cum ſcandalo, ſive ex contemptu grave eſt. 18. Imo juxta multos eſt præcepti divini illud recipere. ib. Ejus effectus qui ſunt, & ut valide, & cum fructu recipiatur, quid neceſſarium. 14. & ſeq.
Extremæ Unctionis ſubjectum. IV. 24.
Extremæ unctionis miniſter eſt ſolus Sacerdos. IV. 13. Et unicus ſufficit, etſi Græci plures expoſcant. ib. & ſeq. Et Parochus ubi non urgeat neceſſitas eſt miniſter proprius, niſi de ejus licentia alius eligatur. 14. Et tenetur ex juſtitia ſub gravi illam adminiſtrare ſuis Parochianis; idem dicendum de ſuperiore Regulari quoad ſuos ſubditos. ib.
Extremæ unctionis materia, forma, ritus, quoad Orientales. IV. 29. & ſeq.

F

Fœminæ: fœminarum carminatricum benedictiones, & preces ad depellendos morbos, immunes haud ſunt a ſuperſtitione. IV. 26. & ſeq. Idem de unctionibus unguenti armarii. ib.
Fermeati nomen apud SS. Patres quid. III. 258.
Fermentati pro Miſſæ Sacrificio myſtica ſignificatio, ejuſque uſus apud Græcos. III. 260. & ſeq.
Feſti dies multi ſuam ducunt originem ab Apoſtolis. III. 41.
Feſtivitates ſolemnes, & quæ quoad eas ſervanda. III. 94.

G

Geomantia. III. 32.
Gradus conſanguinitatis. IV. 87. & ſeq. Regulæ pro eorum cognitione. 90.
Gratulationes feſtivæ pro prima puellarum purgatione in regno Madurenſi, aliiſque in locis a Sede Apoſtolica reprobatæ. III. 38.
Græci abſtinendum putant a ſanguine, & ſuffocato. III. 101. Nequeunt ad Maroniticum ritum tranſire. 122. Græcis in Italia, vel alibi ſub Latinis Epiſcopis degentibus in proprio ritu manere permiſſum eſt. 124. ſicut & plura quoad Infantes baptizandos. 125. & ſeq. Eorum tamen abuſus ſedes Apoſtolica eliminare curavit. 130. Eorum ritus quoad fermentatum in Miſſæ ſacrificio, quomodo ſervare tenentur. 259. Perperam, & inepte ipſi in Latinos invehuntur circa Azymorum uſum. 263. & ſeq.
S. Gregorius Magnus trinam immerſionem in Baptiſmo adhiberi ſolitam apud Hiſpanos auferri permiſit. III. 12.

H

Hæreſes plures Orientalis Eccleſiæ quoad Sacros Ritus. III. 35.
Hæretici Sociniani, Calviniani, Lutherani, aliique, quid de Sacr. Ritibus, ac SS. Cultu ſentiunt. III. 35.
Hermaphroditi. IV. 118.
Hydromantia. III. 22.
Horarum Canonicarum diverſa eſt diſciplina Orientalis ab Occidentali Eccleſia. III. 93. & ſeq.
Hoſtiam non conſecratam pro conſecrata ad quodvis malum vitandum non licet ſcienter miniſtrare etiam conſentienti, vel recipere. III. 148.

I

Jacobitæ, eorumque Patriarchæ. III. 72. & ſeq. Eorum errores, ac damnatio. 78. & ſeqq. 84. & ſeq. Varii ſunt in uſu Liturgicæ linguæ. 73. & ſeq.
Idololatria, alia perfecta, alia imperfecta. III. 22.
Jejunia plura ab Apoſtolis repetenda. III. 41.
Jejunium apud Orientales, & diverſa apud ipſos jejunandi diſciplina. III. 95. & ſeqq.
Jejunium Sabbati ab Eccleſia vetitum ob Manichæorum, aliorumque hæreticorum errores. III. 100.
Jejunio naturali, quæ per modum ſalivæ, reſpirationis, aliaque ſimilia, non obſtant. III. 235.
Imagines, earumque uſus, & cultus. III. 65. & ſeq.
Impedimenta Matrimonii. IV. 79. & ſeq. In impedimentis dirimentibus jure naturali nemo diſpenſare poteſt; in aliis, quæ ſolo jure Eccleſiaſtico dirimunt, ſolus Papa. 119. & ſeq. Quæ obſervanda in hujuſmodi diſpenſationibus. 120. & ſeq.
Impedimentum quando cenſetur occultum. IV. 126. & ſeq.
Imperatorum ſanctiones pro Eccleſiaſticis legibus. III. 45. & ſeq.
Impoſitio manuum ad curandos infirmos ab Apoſtolis adhibita, ad quod uſque ſæculum perduravit. III. 28.
Impotentia, ſeu inhabilitas ratione Matrimonii. IV. 117.
Indulgentia quid, & quotuplex. III. 408. Poteſtas concedendi Indulgentias apud quos reſidet. 409. Et eſt poteſtas juriſdictionis, & non ordinis. ib. Ad indulgentiam lucrandam quæ ſunt neceſſaria. ib. quæ ut proſint Defunctis. 411.
Infamia alia facti, alia juris. II. 15.
Intentio quid, & quotuplex. I. 141. & ſeq.
Interdictum quid, & quotuplex. IV. 197. & ſeq. Ejus effectus. 198. Pœnæ contra illud violantes. 199.
Interſtitia pro Ordinibus. IV. 31. Vide Ordo, Ordines.
Iris ſignum fœderis. III. 34.
Irregularitas quid, & quotuplex. II. 201. & ſeq. Ejus effectus. 204. Ab ea qui diſpenſare poſſunt. II. 212.
Irregulares qui dicuntur. ib. & ſeq. In dubio quando quis ſe gerere debet pro irregulari. 213.
Juriſdictio quid, & quotuplex. III. 347. Quæ, quando expirat, & quæ eſt ſubdelegabilis, ib.

Juriſdictio præſumpta, & interpretativa. III. 354.
Juriſdictio ad abſolvendum in Sacramento Pœnitentiæ. III. 347.
Ejus deficientia in Sacerdote quando ab Eccleſia ſuppletur. III. 348. *& ſeq.*

L

Latini in Oriente commorantes jejunia more Orientalium obſervare non tenentur. III. 120. Azymorum ritum pro Miſſæ Sacrificio quomodo, & quando ſervare tenentur. 299.
Latinizantes, eorumque ritus. III. 112.
Liber Pœnitentialis, libri Pœnitentiales, eorumque authores. III. 341. *& ſeq.*
Liturgia, ejus nomen, origo. III. 84. Quid præſcribit. 85.
Liturgiæ etſi in pluribus variantes, in rei tamen ſubſtantia omnes conveniunt. III. 85. Quæ errorem redolent, quomodo expurgandæ, & in uſu habendæ. 86. Quæ eis commemorationes faciendæ, quæ repellendæ. *ib. & ſeq.*
Liturgiæ diſciplina varia circa horas eam celebrandi. III. 91.
Luminaria pro Miſſæ Sacrificio. III. 241.

M

Magia quid, & quando dicitur maleficium. III. 23. Eſt gravis culpa, & contra omnia jura. *ib.*
Manuum impoſitio primis Eccleſiæ ſeculis alia confirmatoria, alia curatoria. III. 207.
Maronitæ, eorum Metropolitarum, & Epiſcoporum ſedes, & limites. III. 71. Maronitæ Græcum Kalendarium recepere. 94.
Matrimonium quid. IV. 63. ejus materia, forma, & miniſter. *ib.* Qualis conſenſus ad ejus valorem requiritur. 64.
Matrimonium valet ſi conditio ſit de præſenti, & extet, vel de præterito, & extiterit. IV. 64. *& ſeq.* Eſt vero irritum ſi conditio repugnet naturæ, indiſſolubilitati, vel fini Matrimonii, ejuſve bono, & fidei. 66. At ſi conditio non adverſetur ſubſtantiæ, & fini Matrimonii, Matrimonium non irritat in foro externo, licet ſit turpis. 67. *& ſeq.* Nec ad Matrimonii valorem requiritur Parentum conſenſus. *ib. & ſeq.* Quid hac de re in Gallia. *ib.* Valide contrahitur per Procuratorem, & inter abſentes. IV. 69. Item per litteras. 70.
Matrimonium quodlibet abſolute contractum, eſt, ac ſemper fuit inſolubile, niſi ex ſpeciali Dei licentia aliter contingat. IV. 70. *& ſeq.* Unde Matrimonium conſummatum Baptizatorum nullo caſu diſſolvi poteſt ab hominibus. *ib. & ſeq.* Quid de Matrimonio Infidelium, ubi unus conjugum ad fidem veniat, alter in infidelitate remaneat. *ib. & ſeq.* Matrimonium baptizatorum ratum, ſed non conſummatum ob duos caſus diſſolvitur. 74. Conjugum vero ſeparatio aliquando licet. 76.
Matrimonii impedimenta, eorumque diviſio. IV. 79. *& ſeq.* 159. *& ſeq.* A quibus impedimentis Pontifices diſpenſare conſueverunt. 92. *& ſeq.* Banna, & denuntiationes quoad Matrimonium obſervanda. 80. *& ſeq.*
Matrimonium metu initum quando infirmatur. IV. 100. *& ſeq.*
In celebrando Matrimonio Parochi, ac duorum teſtium præſentia requi-

Digitized by Google

requiritur, & qualis præſentia. IV. 115. Quales teſtes. 116. Quid de occultis Matrimoniis. *ib.* quid de Matrimoniis vagorum, & quoad loca Hæreticorum. *ib.* Quid ratione impotentiæ. 117. *& ſeq.* Quid de clandeſtinis. *ib.*
Matrimonium invalidum quomodo convalidandum. IV. 121. *& ſeq.* Vide *Divortium*, *Sponſalia*.
Matrimonium, ejuſque diſciplina apud Orientalem Eccleſiam. IV. 155.
Melchitæ, eorumque Patriarcha. III. 70. *& ſeq.*
Mengrellenſes quomodo conferunt Baptiſmi Sacramentum. III. 187.
Michael Cærularius Patriarcha Conſtantinopolitanus omnium primus Latinorum Azyma damnavit, & ineptam eſſe Euchariſtiæ materiam conſtituit. III. 253.
Miniſter tenetur diligenter ſervare ritus ab Eccleſia uſitatos in Sacramentis. III. 152.
Miniſter indignus alius toleratus, alius non toleratus. III. 150. Quo in caſu, & quæ Sacramenta licet recipere a miniſtro non tolerato. III. 151.
Miniſter Baptiſmi. III. 166. Miniſter in Miſſæ Sacrificio peragendo, 242.
Miſſæ Sacrificium, ejuſque multiplex acceptio. III. 238. Ejus effectus. *ib.* Ubi, & qua hora celebranda Miſſa. 240. Quæ ad ejus celebrationem neceſſaria. *ib. & ſeq* Quæ obſervanda ut rite, & exacte celebretur. 243. *& ſeq.* Miſſæ eleemoſyna. 195. Eam celebrare in Eccleſia polluta, vel interdicta, vel execrata mortale eſt. 246. *& ſeq.* Eamque non licet quacumque urgente neceſſitate vulgari, vel alieno idiomate facere. 286. Miſſa Præſanctificatorum quid, & quibus diebus apud Græcos celebratur. 92. *& ſeq.* Apud Maronitas. 109. *& ſeq.*
Miſſa ab Orientalibus dicta *Liturgia*. III. 291.
Miſſale. III. 243. Vide *Sacerdos*.
Miſſionariis non licet in Hæreticorum, & Schiſmaticorum Eccleſiis celebrare. III. 292. *& ſeq.* Licet tamen in Eccleſiis Catholicorum ab Hæreticis occupatis. *ib.* Item licet ipſis in privatis domibus. 293. Quibus, & quando ſuper mare in navibus. *ib.* Ipſis datur uſus Altaris portatilis, & facultas benedicendi paramenta. 293. In Oriente quid ipſis agendum. 114. Ibi tenentur ad omnia jejunia Latinorum, & ad reliqua præſcripta a Latina Eccleſia. 119.
Moribundus quoad confeſſionem, abſolutionem. III. 179. Vide *Confeſſor*.
Moſcovitæ autumant ſolum vinum rubrum eſſe materiam aptam pro Miſſæ Sacrificio. III. 262.

N

NEſtoriani, eorumque author, errores, & damnatio. III. 78. & 93.
Nicolaus Papa I. plura ſuperſtitioſa, aut ſuperſtitionis ſuſpecta declaravit. III. 130.
Novatores perperam ritus catholicos contemnunt. III. 31. *& ſeq.* Cum Catholicis quoad ritus in quibus conveniunt. 60. Reprehendunt injuſte Pſalmodiam, & Cantica. *ib.* Item cultum, ac uſum SS. Imaginum, Reliquiarum, ac SS. Invocationem. 65. Variant etiam in materia Sacramentorum. 129. Quoad omnia convincuntur falſitatis, & calumniæ. 93. *& ſeq.*

O

OCcaſio peccati quid, & quotuplex. III. 276. & ſeq.
[illegible] quid. III. 22.
[illegible] a concilio S. Patricio ad benedicendam aquam reprobatur. III. 30.
Ordo quid. IV. 20. Numerus ordinum. ib. Eorum materia, & forma. 30. Eorum miniſter. ib. Pro eorum licita ſuſceptione quæ requirantur. IV. 31. & 42. & ſeq. Vide Clericus.
Ordines [illegible], numerus, materia, forma, miniſter, aliaque quoad Orientales. IV. 33. 34. & 52. & ſeq.
Orientales differunt tum a Latinis, tum inter ſe ob [illegible], & [illegible]. III. 84. Variant etiam quoad [illegible]. 82. In [illegible] fermentati panis pro Altaris Sacrificio [illegible] magna cura, & [illegible]. 261. Pleri que fermentato pane [illegible]. ib. [illegible] & Calicis verba [illegible]. 265. [illegible] in qualibet Eccleſia Altare habent, [illegible]. 293. Circa tempus [illegible], & Altari conſecrato [illegible]. ib.

P

PAlmitum error. III. 60.
Panis pro Euchariſtiæ Sacramento. III. 226. & ſeq.
[illegible]. III. 63.
Parochus Parochianorum ſuorum confeſſionem audire, & abſolvere poteſt [illegible]. III. 331. [illegible] Parochi. ib.
Paſcha, controverſia circa Paſcha celebrationem. III. 62.
[illegible]. Vide [illegible].
[illegible]. Vide [illegible].
[illegible] de Eccleſia [illegible]. III. 62.
[illegible]. III. 144.
Peccata ſua [illegible], & efficaciter [illegible]. III. 370. Peccata quomodo Confeſſori aperienda. 372. & ſeq. Peccata [illegible] in confeſſione. 370. & ſeq. [illegible] Confeſſio, Pœnitentia.
Pœnitentia, [illegible], & [illegible]. III. 260. Ejus materia. [illegible]. Ejus forma. [illegible] & ſeq. Ejus [illegible] & [illegible], & [illegible]. 262. [illegible] peccatis [illegible] peccatum [illegible], ſpecies, & [illegible] & ſeq.
[illegible] ad [illegible] quando eſſe debet. III. 300. & ſeq.

Pæ-

Pœnitentiam exequens in peccato mortali peccat ſaltem venialiter. III. 336. Pœnitentia a Confeſſario impoſita nequit a pœnitente mutari propria authoritate etſi in opus melius, nec per alium perſolvi. *ib. & ſeq.*
Pœnitentia medicinalis non eſt imponenda in eo, ex quo oriri poteſt ſuſpicio, vel notitia peccati pœnitentis, niſi ſit medium neceſſarium ad vitandum relapſum. III. 332.
Pœnitentia Clericorum. III. 416. *& ſeq.*
Pœnitentiæ Miniſter quoad Græcos. III. 421. Cætera. Vide *Satisfactio, Confeſſio, Contritio, &c.*
Pœnitens in confeſſione quoad circumſtantias. III. 309. *& ſeq.* quoad complicem. 309. *& ſeq.* Aliquando tenetur adire alium Confeſſarium ad impediendam complicis manifeſtationem. 312. Tenetur acceptare, & implere pœnitentiam rationabilem injunctam. 333. Eam, vel notabilem ejus partem omittens pro mortali impoſitam, mortaliter peccat. 334. Tenetur ſupplere levem Pœnitentiam a Confeſſario impoſitam. *ib.*
Pœnitentis nomen inquirare non licet. III. 316.
Percuſſio Clerici duplex. IV. 196.
Photius, ejuſque Schiſma. III. 80. *& ſeq.* 183.
Photiani ne in extrema quidem neceſſitate permittunt Latinis baptizare. III. 187. *& ſeq.*
Pyromantia ſpecies divinationis. III. 22.
Polygamia poſt Evangelium illicita, & abſque Dei licentia adverſatur legi naturali. IV. 72. Quomodo hanc Deus permiſit Patriarchis. 78.
Pontifex Romanus eſt Supremum Eccleſiæ caput, & Petri ſucceſſor. III. 57. *& ſeq.* Ad ipſum deferuntur controverſiæ Religionis. *ib. & ſeq.* Item Sac. Rituum. 58.
Preces. Vide *Benedictiones*.
Præceptum de non comedendo carnem cum ſanguine, quid ſignificabat. III. 34.
Proceſſiones ab Arianis inſtitutæ impiæ, & inutiles a Catholicis reputatæ. III. 33.
Prothesis quid. III. 284.
Pſalmodia quando in Eccleſia invecta. III. 60.
Pueri Diaconatu initiantur a Jacobitis. IV. 47.
Pueri quando tenentur ad communionem. III. 225.

R

Reliquiæ Sanctorum, eorumque cultus. III. 65. *& ſeq.*
Reſervatio Caſuum. Vide *Caſus reſervati*.
Richerii Hæreſis. III. 50.
Ritus quid. III. 18. & 310. Quotuplex. *ib. & ſeq.*
Rituum Sacrorum ſcientia curam animarum habentibus utilis, & neceſſaria. III. 17. Ritus quare inſtitui. *ibid.* varia conſiderari poſſunt. 19. Ritus vitandi, & deteſtandi. *ib. & ſeq.*
Ritus Sacer nequit eſſe illicitus. 31. Ea tamen authoritate, qua eſt inſtitutus mutari poteſt. *ib.* Ritus Sacri nequeunt eſſe perniciosi, nec inutiles, ſed utiles, & neceſſarii. 34. Eorum origo a Deo repetenda. *ib.* Nec eorum uſus Chriſtiana religio haud damnat. 35. Eos inſtituendi poteſtatem Eccleſia a Chriſto accepit. 40. Eaque poteſtas eſt Eccleſiæ neceſſaria. 42. Proinde eos Eccleſia decurſu temporis auxit. *ibid. & ſeq.*
Ritus quando habeat vim legis. III. 210. *& ſeq.*

Ritus.

Ritus ſuperſtitioſi quid ſecum ferant . 59. & ſeq. Eos Romana Eccleſia damnat . 61.
Rituum varietas , & diverſitas in Eccleſia unde repetenda . III. 104. & ſeq. Quid hac ſuper re curarunt Romani Pontifices . *ibidem* & ſeq.
Ritum ſuſceptum deſerere , vel permutare non licet . III. 110. & ſeq. Nec proprium licet deſerere . 119. Aliquando licet mutare proprium Ritum . 120. Ob Rituum obſervantiam quando ineſt obligatio ſubeundi mortem . *ibid.* Ritus Eccleſiæ Orientalis . 104. Eorum origo ab Apoſtolis . *ib.* Ejus varietas a Latina Eccleſia . 129. & ſeq.
Ritus Sinenſes , Malabarici , Abyſſinorum Regni , Serviæ , & Regionum finitimarum , eorumque proſcriptio . III. 110. ad 131.

S

Sacerdos diſtribuens Euchariſtiam in peccato mortali peccat mortaliter , & tot committit mortalia , quot hominibus continuate Euchariſtiam diſtribuit . III. 145.
Sacerdos incertus de Hoſtiarum conſecratione , quomodo ſe gerere debet . III. 221. Ejus intentio in conſecratione . *ibid.* Jure divino , & eccleſiaſtico aliquando tenetur celebrare . 219. Carens miſſali proprii ritus , alterius linguæ miſſali uti nequit etiam ſervato proprio ritu . 291. Neque unquam vulgari , aut alieno idiomate celebrare licet quacumque urgeate neceſſitate . *ib.* Catholico Sacerdoti non licet Eleemoſynam accipere a Schiſmaticis , vel Hæreticis pro Miſſa juxta eorum intentionem celebranda . III. 294.
Sacerdos curam habens animarum quando tenetur audire confeſſiones . III. 181.
Sacerdotes Orientales conjugati quando , & quandiu abſtinere debent ab uxoribus . III. 294. & ſeq.
Sacerdotes Rutheni , non Schiſmatici , aliique quoad ritus . III. 91.
Sacramentum quid , & quotuplex . III. 13. Ejus materia , & forma . 133. Ad ejus valorem quæ unio requiritur inter materiam , & formam . *ib.* Quomodo invalidatur . *ib.* Ejus mutatio ſubſtantialis , & accidentalis . *ib.* Quæ ad ejus eſſentiam . 134. Ejus ſubjectum . 132.
Sacramenta quoad verborum mutationem , verborumque interruptionem . III. 134. Quoad mutationem materiæ vel formæ . 135. & ſeq. Quoad miniſtrum , ejuſque intentionem . 137. & ſeq. Quoad conditiones . 142. Quoad adminiſtrationem , poteſtatem , & ſuſceptionem . 144. & ſeq. Quoad effectus . 153. Quoad inſtitutionem , & numerum . 132.
Sacrificium Chriſti quomodo convenit cum eo , quod obtulit Melchiſedech . III. 357.
Sacrificium Miſſæ . Vide *Miſſa* .
Sancti , eorumque cultus , & invocatio . III. 67.
Satisfactio quid , & quotuplex . III. 328. & ſeq. Ante abſolutionem imponenda . 331. Eaque proportionata peccatis , ac præcipue pia opera . *ibid.* Non tamen opera præcepta , ſi pœnitens poteſt alia præſtare . 332. Injungi poteſt ſatisfactio aliis applicanda veluti defunctis . 333. Satisfactio eſt implenda ex motivo pio , ac ſupernaturali , ſine affectu ad mortale . 335. Juſtis de cauſis permutari poteſt . 336. Non ſemper neceſſe eſt ut ante abſolutionem adimpleatur . 337. Poteſt tamen Confeſſarius pœnitentem obligare ad

illam

illam adimplendam ante abſolutionem ſive ex parte, ſive ex toto. 338. Vide *Pœnitentia*, *Confeſſarius*.
Sedes Apoſtolica eliminare intendit quoſcumque Ritus idololatriam, vel hæreſim redolentes. III. 110.
Schiſmatici in Oriente, eorumque ſectæ. III. 77. *& ſeq.*
Sigillum confeſſionis. III. 381. Ejus obligatio. *ibid. & ſeq.* Ejus violatio. 387. Ejus obligatio quomodo contrahitur. 393. *& ſeq.*
Sollicitatio, ac circa ipſam Conſtitutio Benedicti XIV. 396. *& ſeq.* Item Inquiſitionis Decreta. 401. *& ſeq.* Ob ſollicitationem qui, quomodo, quas ob cauſas, & quando ſunt denuntiandi. 403. *& ſeq.* Qui denuntiare tenetur. *ib. & ſeq.*
Somnia, eorumque abuſus. III. 24. Iis Deus ſæpe in Scripturis uſus eſt. *ibid.* Quando ſunt a Deo iis eſt habenda fides. *ibid.* In ſomniis relatis ad divinationem eſt caute procedendum. *ib.*
Sponſalia quid. IV. 55. Ut ſint valida quæ requiruntur. *ibid. & ſeq.* Quomodo contrahuntur, & quibus de cauſis diſſolvuntur. 57. *& ſeq.* Eorum effectus. 56. Pariunt impedimenta. 108.
Subdiaconus ordinem exercens in lethali, eum lethaliter peccare contendunt multi. III. 146.
Superſtitio, ejuſque ritus quoad magiam. III. 25.
Suſpenſio quid, & quotuplex. IV. 300. Ejus effectus. 261. Quando tolli poteſt. 202. Quando incurritur. *ibid.* Differt a degradatione, & depoſitione. 203.
Suſpenſus ab officio, ab ordine. IV. 200. *& ſeq.*
Syri Neſtoriani, eorumque abuſus, & errores. III. 128.

T

Theodorus Byzantinus Coriarius male de Chriſto ſentiens ab Eccleſia ejectus. III. 49.
Thiamiamateria, Thuribula. III. 62.
Thomiſtæ quoad verba neceſſaria Conſecrationis Calicis. III. 281. *& ſeq.*
Thus, ejuſque uſus. III. 61.

V

Vas, in quo aſſervatur Euchariſtia. III. 246.
Verba neceſſaria, & eſſentialia in Euchariſtia. 280. *& ſeq.* Quomodo proferenda. III. 283.
Veſtes benedictæ pro Miſſæ Sacrificio. III. 242.
Veſtes ſacræ quid præferant. III. 59.
Vinum pro Euchariſtiæ Sacramento. III. 216. Admixtio modiciſſimæ aquæ. 218. & 262. Quid de guttis vini Calici adhærentibus. 223. Cujuſcumque ſit coloris. eſt aptum. 261. Quid de liquoribus, zibibis, uvis paſſis expreſſis. *ibid. & ſeq.*
Vini loco in utraque purificatione ob maximam vini penuriam licet ſumere aquam. III. 263. *& ſeq.*

Z

Zephyrinus Papa damnavit Montaniſtas ob violatam Apoſtolicam diſciplinam. III. 105.

NOI
RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

CONcediamo Licenza alla Dita *Giuſeppe Remondini, e F.*[i] Stampatori *di Venezia* di poter riſtampare il Libro intitolato: *Theologia Moralis universa &c. Auctore Patre Paulo Gabriele Antoine Tomi* 4. oſſervando gli ordini ſoliti in materia di Stampe, e preſentando le Copie alle Pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 9. Agoſto 1793.

(*Giacomo Nani Cav. Rif.*

(*Piero Zen Rif.*

Regiſtrato in Libro a Carte 55. al Num. 37.

Marcantonio Sanfermo Segr.

ſeq. Ejus miniſter ordinarius Epiſcopus. 206. *& ſeq.* Ex Pontificis delegatione ſimplex Sacerdos. *ibid.* Non vero ex Epiſcopi delegatione. 209. Confirmationis ſubjectum homo baptizatus. 214. Quando contemporanee cum Baptiſmo conferri poteſt. *ib.*
Confirmationis diſciplina apud Orientales. 231. *& ſeq.* & 238. *& ſeq.*
Conſanguinitas quoad Matrimonium. IV. 131. *& ſeq.* Vide *Matrimonium*.
Conſecratio, conſecrationis verba eſſentialia. III. 266. *& ſeqq.* *Eucharistia*.
Conſtantini obſequium in Eccleſiaſticos. III. 45.
Contritio quid, & quotuplex. III. 297. Ejus neceſſitas, præceptum. *ib. & ſeq.* Contritio requiritur in Sacramento Pœnitentiæ. 302. *& ſeq.* Eſt elicienda ante abſolutionem. 305. Et pro nova abſolutione, in praxi nova contritio. 306. Item in praxi ſemper eſt inſinuanda perfecta. 306. Vide *Pœnitentiaria*.
Corporale pro Miſſæ Sacrificio. III. 241. *& ſeq.*
Crimen quando dicitur publicum. III. 150.
Crucifixus in Altari ubi Miſſa celebratur. III. 242.
Crucis ſignum, ejuſque origo. III. 19.
Crucis delatio. III. 19.

D

DEpoſitio, & degradatio quomodo differunt a ſuſpenſione. IV. 103.
Diaconus munus ſuum exercens in lethali, lethaliter peccat. III. 146.
Diaconatu etiam pueri initiantur apud Jacobitas. III. 103.
Diſpenſatio in Matrimoniis. IV. 88. Ad diſpenſationis valorem quid requiritur. 121. Unde, & quomodo obtinenda diſpenſatio. 128.
Pro diſpenſationibus Matrimonialibus duplex Romæ adeſt tribunal, Pœnitentiariæ videlicet, & Datariæ. IV. 128. & 138. A Pœnitentiaria petitur, & conceditur diſpenſatio pro ſolo foro interiori, pro omnibus, & ſolis impedimentis occultis. 128. *& ſeq.* Quid in mixtis. 129. A Dataria pro foro externo. *ibid.* Diſpenſatio num a Pœnitentiaria, vel Dataria ſit petenda, plura ſunt obſervanda. 130. *& ſeq.* Et quæ ſervanda a Confeſſariis in ea petenda. *ibid.* Formulæ pro petenda diſpenſatione a Pœnitentiaria, & Dataria. 136. *& ſeq.*
Diſpenſationis reſcripta, & clauſulæ. 140. *& ſeqq.*
Divinatio, ejuſque ſpecies. III. 22.
Divinatio per ſomnia peccaminoſa, & deteſtabilis. III. 23. Qui ea ſæpe utitur incapax eſt abſolutionis. 24.
Divinationes ſuperſtitioſæ III. 24.
Divortium quando licitum. IV. 76. *& ſeq.*

E

ECcleſia, ejuſque authoritas, & jura a Chriſto. III. 38. Ejus caput ſupremum eſt Pontifex. *ibid. & ſeq.*
Eccleſiæ poteſtas quoad Rituum inſtitutionem. III. 40. Ejus forma nunquam variata. 22.

Eccleſiæ diviſio in Latinam, & Græcam. III. 81. Earum differentia in Ritibus, & diſciplina. 84. & 90. & ſeq. Sicut & in Cælibatu; earum convenientia in præcipuis ritibus. 102.
Eccleſiam Ægyptii, ſeu Cophti nonniſi ſine calceis ingredi fas eſſe credunt, eamque pollui credunt Neſtoriani ſi cum calceis ingrediantur. III. 93.
Eccleſia quando polluitur, & indiget reconciliatione, & quæ cum ipſa polluta dicuntur. III. 250. Quando ejus pollutio tollitur. 251. Eccleſia quomodo execratur. *ib.* & *ſeq.*
In Eccleſia polluta, execrata, vel interdicta celebrare Miſſam, & Officia divina, vel mortuum ſepelire mortale eſt. III. 251.
Eccleſia Orientalis Orthodoxam fidem ſervat quoad Pœnitentiæ virtutem, & Sacramentum. IV. 211.
Eccleſia Armena. III. 82.
Epiſcopus. Epiſcopi nomina, origo, ac poteſtas. III. 30. & *ſeq.* Ejus munus. *ib.*
Epiſcopi ſucceſſores Apoſtolorum. III. 30. Sunt ſuperiores Presbyteris, & Diaconis ex jure Divino. *ib.*
Epiſcopus præter ſuos ſubditos ordinare poteſt habentes Dimiſſorias, vel ſpeciale privilegium. IV. 36. Tripliciter quis Epiſcopi ſubditus eſſe poteſt. 31. Vid. *Ordo*.
Epiſcopus poteſt valide limitare approbationem Confeſſariis quoad locum, tempus, & perſonas. III. 252. Vid. *Confeſſarius*. *Pœnitentia*.
Epiſcopus in mortali conficiens chriſma, ſeu oleum Infirmorum mortaliter peccat. III. 147. In reliquis ſacramentalibus peccat ſaltem venialiter. *ib.*
Epiſcopi Græci, Syri, Armeni, Cophti, Abyſſini, aliique Occidentis, Schiſmata ſectantes, eorumque poteſtas, dogmata. III. 48. & *ſeq.*
Epiſcopi poteſtas quoad impedimenta matrimonii. IV. 153.
Euchariſtia quid. III. 216. 283. Eſt verum ſacrificium. 218. Ejus materia. 216. & *ſeq.* Ut valide perficiatur quomodo debet eſſe moraliter præſens conſecranti. 219. Una materia ſine altera valide, ſed illicite conſecratur. 222. 223.
Euchariſtiæ forma quæ eſt, & quomodo proferenda. III. 223. 265. & *ſeq.* Et quomodo Chriſtus peregit. 266.
Euchariſtiæ effectus, & diſpoſitio ad ipſam recipiendam ex parte animæ. III. 224. & *ſeq.* Et corporis. 233. Quibus eam diſpenſare permiſſum eſt, & quomodo diſpenſanda, & adminiſtranda. 236. Eam ſub utraque ſpecie dare mortale eſt. 237. Aliquando ſumenda eſt ex præcepto. 224. Quibus in caſibus non obligat. 235. Qui ſunt ab ea arcendi. 237. Qua reverentia eſt aſſervanda. 281. & *ſeq.* Quomodo peragenda & recipienda. 282.
Variatio inter Orientales, & Latinos quoad formam, materiam, adminiſtrationem, aſſervationem, diſtributionem, errores, aliaque. III. 265. & 283. & *ſeq.*
Euchariſtiam conficere aliud eſt ac miniſtrare. 244.
Euchariſtiam peccatori publico non licet dare, niſi ſufficientia veræ converſionis ſigna dederit. III. 249. Aliter dicendum de peccatore occulto. *ibid.*
Euchariſtia a nonnullis præſertim Orientalibus pueris ſtatim poſt baptiſma diſtribuitur. III. 289.
Euchologium. III. 85.
Eulogiæ. III. 82.
Excommunicatio quid, & quotuplex. IV. 288. & *ſeq.* Ejus effectus. 290. & *ſeqq.*
Excommunicationes reſervatæ Papæ. IV. 294. & *ſeq.* Epiſcopis. *ib.*

Excommunicati vitandi. IV. 589. Communicare cum illis quando eſt mortale. 194.
Extrema unctio, ejuſque materia, & forma. IV. 9. & ſeq. Unctiones quinque ſenſuum multi cum S. Thoma eſſentiales volunt. 10. Plerique tamen ad Sacramenti valorem unicam adſtruunt in quacumque corporis parte. 11. Ex præcepto tamen ſunt quinque corporis partes injungendæ, & quæ ſunt hæ partes. 10. Et quid ubi quis aliqua ex his partibus careat. 11. Ritus ſervandus in ungendo. ib. & ſeq.
Extrema Unctio quomodo dicitur ſecundario Sacramentum mortuorum, & peccata remitti. IV. 15. Eſt Sacramentum reiterabile, & quando reiterandum. 16. & ſeq. Confertur ſolis verſantibus in mortis periculo orto ex aliqua corporis infirmitate. ib. Quando confertur. ib. Hoc Sacramentum omittere cum ſcandalo, ſive ex contemptu grave eſt. 18. Imo juxta multos eſt præcepti divini illud recipere. ib. Ejus effectus qui ſunt, & ut valide, & cum fructu recipiatur, quid neceſſarium. 14. & ſeq.
Extremæ Unctionis ſubjectum. IV. 24.
Extremæ unctionis miniſter eſt ſolus Sacerdos. IV. 13. Et unicus ſufficit, etſi Græci plures expoſcant. ib. & ſeq. Et Parochus ubi non urgeat neceſſitas eſt miniſter proprius, niſi de ejus licentia alius eligatur. 14. Et tenetur ex juſtitia ſub gravi illam adminiſtrare ſuis Parochianis; idem dicendum de ſuperiore Regulari quoad ſuos ſubditos. ib.
Extremæ unctionis materia, forma, ritus, quoad Orientales. IV. 19. & ſeq.

F

Fœminæ: fœminarum carminatricum benedictiones, & preces ad depellendos morbos, immunes haud ſunt a ſuperſtitione, IV. 26. & ſeq. Idem de unctionibur unguenti armarii. ib.
Fermenti nomen apud SS. Patres quid. III. 258.
Fermentati pro Miſſæ Sacrificio myſtica ſignificatio, ejuſque uſus apud Græcos. III. 260. & ſeq.
Feſti dies multi ſuam ducunt originem ab Apoſtolis. III. 45.
Feſtivitates ſolemnes, & quæ quoad eas ſervanda. III. 94.

G

Geomantia. III. 22.
Gradus conſanguinitatis. IV. 87. & ſeq. Regulæ pro eorum cognitione. 96.
Gratulationes feſtivæ pro prima puellarum purgatione in regno Madurenſi, aliiſque in locis a Sede Apoſtolica reprobatæ. III. 31.
Græci abſtinendum putant a ſanguine, & ſuffocato. III. 501. Nequeunt ad Maroniticum ritum tranſire. 122. Græcis in Italia, vel alibi ſub Latinis Epiſcopir degentibus in proprio ritu manere permiſſum eſt. 124. ſicut & plura quoad Infantes baptizandos. 125. & ſeq. Eorum tamen abuſus ſedes Apoſtolica eliminare curavit. 130. Eorum ritus quoad fermentatum in Miſſæ ſacrificio, quomodo ſervare tenentur. 259. Perperam, & inepte ipſi in Latinos invehuntur circa Azymorum uſum. 253. & ſeq.
S. Gregorius Magnus trinam immerſionem in Baptiſmo adhiberi ſolitam apud Hiſpanos auferri permiſit. III. 12.

Hu-

H

HÆreſes plures Orientalis Eccleſiæ quoad Sacros Ritus. III. 35.
Hæretici Sociniani, Calviniani, Lutherani, aliique, quid de Sacr. Ritibus, ac SS. Cultu ſentiunt. III. 35.
Hermaphroditi. IV. 218.
Hydromantia. III. 22.
Horarum Canonicarum diverſa eſt diſciplina Orientalis ab Occidentali Eccleſia. III. 93. & ſeq.
Hoſtiam non conſecratam pro conſecrata ad quodvis malum vitandum non licet ſcienter miniſtrare etiam conſentienti, vel recipere. III. 148.

I

JAcobitæ, eorumque Patriarchæ. III. 72. & ſeq. Eorum errores, ac damnatio. 78. & ſeqq. 84. & ſeq. Varii ſunt in uſu Liturgicæ linguæ. 73. & ſeq.
Idololatria, alia perfecta, alia imperfecta. III. 22.
Jejunia plura ab Apoſtolis repetenda. III. 41.
Jejunium apud Orientales, & diverſa apud ipſos jejunandi diſciplina. III. 95. & ſeqq.
Jejunium Sabbati ab Eccleſia vetitum ob Manichæorum, aliorumque hæreticorum errores. III. 100.
Jejunio naturali, quæ per modum ſalivæ, reſpirationis, aliaque ſimilia, non obſtant. III. 235.
Imagines, earumque uſus, & cultus. III. 65. & ſeq.
Impedimenta Matrimonii. IV. 79. & ſeq. In impedimentis dirimentibus jure naturali nemo diſpenſare poteſt; in aliis, quæ ſolo jure Eccleſiaſtico dirimunt, ſolus Papa. 119. & ſeq. Quæ obſervanda in hujuſmodi diſpenſationibus. 120. & ſeq.
Impedimentum quando cenſetur occultum. IV. 126. & ſeq.
Imperatorum ſanctiones pro Eccleſiaſticis legibus. III. 45. & ſeq.
Impoſitio manuum ad curandos infirmos ab Apoſtolis adhibita, ad quod uſque ſæculum perduravit. III. 28.
Impotentia, ſeu inhabilitas ratione Matrimonii. IV. 117.
Indulgentia quid, & quotuplex. III. 408. Poteſtas concedendi Indulgentias apud quos reſidet. 409. Et eſt poteſtas juriſdictionis, & non ordinis. ib. Ad indulgentiam lucrandam quæ ſunt neceſſaria. ib. quæ ut proſint Defunctis. 411.
Infamia alia facti, alia juris. II. 15.
Intentio quid, & quotuplex. I. 141. & ſeq.
Interdictum quid, & quotuplex. IV. 197. & ſeq. Ejus effectus. 198. Pœnæ contra illud violantes. 199.
Interſtitia pro Ordinibus. IV. 31. Vide Ordo, Ordines.
Iris ſignum fœderis. III. 34.
Irregularitas quid, & quotuplex. II. 203. & ſeq. Ejus effectus. 204. Ab ea qui diſpenſare poſſunt. II. 212.
Irregulares qui dicuntur. ib. & ſeq. In dubio quando quis ſe gerere debet pro irregulari. 213.
Juriſdictio quid, & quotuplex. III. 147. Quæ, quando expirat, & quæ eſt ſubdelegabilis, ib.

Juriſdictio præſumpta, & interpretativa. III. 354.
Juriſdictio ad abſolvendum in Sacramento Pœnitentiæ. III. 347.
Ejus deficientia in Sacerdote quando ab Eccleſia ſuppletur. III. 348. *& ſeq.*

L

Latini in Oriente commorantes jejunia more Orientalium obſervare non tenentur. III. 120. Azymorum ritum pro Miſſæ Sacrificio quomodo, & quando ſervare tenentur. 299.
Latinizantes, eorumque ritus. III. 112.
Liber Pœnitentialis, libri Pœnitentiales, eorumque authores. III. 341. *& ſeq.*
Liturgia, ejus nomen, origo. III. 84. Quid præſcribit. 85.
Liturgiæ etſi in pluribus variantes, in rei tamen ſubſtantia omnes conveniunt. III. 85. Quæ errorem redolent, quomodo expurgandæ, & in uſu habendæ. 86. Quæ eis commemorationes faciendæ, quæ repellendæ. *ib. & ſeq.*
Liturgiæ diſciplina varia circa horas eam celebrandi. III. 91.
Luminaria pro Miſſæ Sacrificio. III. 241.

M

Magia quid, & quando dicitur maleficium. III. 25. Eſt gravis culpa, & contra omnia jura. *ib.*
Manuum impoſitio primis Eccleſiæ ſeculis alia confirmatoria, alia curatoria. III. 107.
Maronitæ, eorum Metropolitarum, & Epiſcoporum ſedes, & limites. III. 71. Maronitæ Græcum Kalendarium recepere. 94.
Matrimonium quid. IV. 63. ejus materia, forma, & miniſter. *ib.* Qualis conſenſus ad ejus valorem requiritur. 64.
Matrimonium valet ſi conditio ſit de præſenti, & extet, vel de præterito, & extiterit. IV. 64. *& ſeq.* Eſt vero irritum ſi conditio repugnet naturæ, indiſſolubilitati, vel fini Matrimonii, ejuſve bono, & fidei. 66. At ſi conditio non adverſetur ſubſtantiæ, & fini Matrimonii, Matrimonium non irritat in foro externo, licet ſit turpis. 67. *& ſeq.* Nec ad Matrimonii valorem requiritur Parentum conſenſus. *ib. & ſeq.* Quid hac de re in Gallia. *ib.* Valide contrahitur per Procuratorem, & inter abſentes. IV. 69. Item per litteras. 70.
Matrimonium quodlibet abſolute contractum, eſt, ac ſemper fuit inſolubile, niſi ex ſpeciali Dei licentia aliter contingat. IV. 70. *& ſeq.* Unde Matrimonium conſummatum Baptizatorum nullo caſu diſſolvi poteſt ab hominibus. *ib. & ſeq.* Quid de Matrimonio Infidelium, ubi unus conjugum ad fidem veniat, alter in infidelitate remaneat. *ib. & ſeq.* Matrimonium baptizatorum ratum, ſed non conſummatum ob duos caſus diſſolvitur. 74. Conjugum vero ſeparatio aliquando licet. 76.
Matrimonii impedimenta, eorumque diviſio. IV. 79. *& ſeq.* 159. *& ſeq.* A quibus impedimentis Pontifices diſpenſare conſueverunt. 92. *& ſeq.* Banna, & denuntiationes quoad Matrimonium obſervanda. 60. *& ſeq.*
Matrimonium metu initum quando infirmatur. IV. 100. *& ſeq.*
In celebrando Matrimonio Parochi, ac duorum teſtium præſentia requi-

requiritur, & qualis præſentia. IV. 115. Quales teſtes. 116. Quid de occultis Matrimoniis. *ib.* quid de Matrimoniis vagorum, & quoad loca Hæreticorum. *ib.* Quid ratione impotentiæ. 117. & *ſeq.* Quid de clandeſtinis. *ib.*
Matrimonium invalidum quomodo convalidandum. IV. 125. & *ſeq.* Vide *Divortium*, *Sponſalia*.
Matrimonium, ejuſque diſciplina apud Orientalem Eccleſiam. IV. 133.
Melchitæ, eorumque Patriarcha. III. 70. & *ſeq.*
Mengrellenſes quomodo conferunt Baptiſmi Sacramentum. III. 187.
Michael Cærularius Patriarcha Conſtantinopolitanus omnium primus Latinorum Azyma damnavit, & ineptam eſſe Euchariſtiæ materiam conſtituit. III. 253.
Miniſter tenetur diligenter ſervare ritus ab Eccleſia uſitatos in Sacramentis. III. 152.
Miniſter indignus alius toleratus, alius non toleratus. III. 150. Quo in caſu, & quæ Sacramenta licet recipere a miniſtro non tolerato. III. 151.
Miniſter Baptiſmi. III. 166. Miniſter in Miſſæ Sacrificio peragendo. 242.
Miſſæ Sacrificium, ejuſque multiplex acceptio. III. 238. Ejus effectus. *ib.* Ubi, & qua hora celebranda Miſſa. 240. Quæ ad ejus celebrationem neceſſaria. *ib.* & *ſeq* Quæ obſervanda ut rite, & exacte celebretur. 243. & *ſeq.* Miſſæ eleemoſyna. 195. Eam celebrare in Eccleſia polluta, vel interdicta, vel execrata mortale eſt. 246. & *ſeq.* Eamque non licet quacumque urgente neceſſitate vulgari, vel alieno idiomate facere. 286. Miſſa Præſanctificatorum quid, & quibus diebus apud Græcos celebratur. 92. & *ſeq.* Apud Maronitas. 109. & *ſeq.*
Miſſa ab Orientalibus dicta *Liturgia*. III. 298.
Miſſale. III. 242. Vide *Sacerdos*.
Miſſionariis non licet in Hæreticorum, & Schiſmaticorum Eccleſiis celebrare. III. 292. & *ſeq.* Licet tamen in Eccleſiis Catholicorum ab Hæreticis occupatis. *ib.* Item licet ipſis in privatis domibus. 291. Quibus, & quando ſuper mare in navibus. *ib.* Ipſis datur uſus Altaris portatilis, & facultas benedicendi paramenta. 292. In Oriente quid ipſis agendum. 214. Ibi tenentur ad omnia jejunia Latinorum, & ad reliqua præſcripta a Latina Eccleſia. 189.
Moribundus quoad confeſſionem, abſolutionem. III. 179. Vide *Confeſſor*.
Moſcovitæ autumant ſolum vinum rubrum eſſe materiam aptam pro Miſſæ Sacrificio. III. 262.

N

NEſtoriani, eorumque author, errores, & damnatio. III. 78. & 93.
Nicolaus Papa I. plura ſuperſtitioſa, aut ſuperſtitionis ſuſpecta declaravit. III. 230.
Novatores perperam ritus catholicos contemnunt. III. 31. & *ſeq.* Cum Catholicis quoad ritus in quibus conveniunt. 60. Reprehendunt injuſte Pſalmodiam, & Cantica. *ib.* Item cultum, ac uſum SS. Imaginum, Reliquiarum, ac SS. Invocationem. 65. Variant etiam in materia Sacramentorum. 129. Quoad omnia convincuntur falſitatis, & calumniæ. 93. & *ſeq.*

O

Occaſio peccati quid, & quotuplex. III. 374. & ſeq.
Oniromantia quid. III. 22.
Oratio confiſta S. Patritio ad benedicendam aquam reprobatur. III. 30.
Ordo quid. IV. 29. Numerus ordinum. ib. Eorum materia, & forma. 30. Eorum miniſter. ib. Pro eorum licita ſuſceptione quæ requiruntur. IV. 31. & 42. & ſeq. Vide *Clericus*.
Ordinum diſciplina, numerus, materia, forma, miniſter, aliaque quoad Orientales. IV. 33. 36. & 52. & ſeq.
Orientales diſſident tum a Latinis, tum inter ſe ob liturgias, & rituales libros. III. 84. Variant etiam quoad ciborum delectum. 82. In parando fermentato pane pro Altaris Sacrificio deſtinato magna cura, & diligentia exequuntur. 261. Plerique fermentato pani oleum cum ſale admiſcere ſolent. ib. Spiritus Sancti invocationem poſt Euchariſtiæ inſtitutionis hiſtoriam, & Chriſti verba collocant. 265. Unicum in qualibet Eccleſia Altare habent, unicumque in eo ſacrum in die celebrant. 293. Circa tempus celebrandi peculiarem diſciplinam habent, & Altari conſecrato utuntur, aut ſuper eo lapidem conſecratum habent. ib.

P

PAlmitarum error. III. 80.
Panis pro Euchariſtiæ Sacramento. III. 216. & ſeq.
Paraecleſia quid. III. 43.
Parochus Parochianorum ſuorum confeſſionem audire, & abſolvere poteſt in aliqua Diœceſi, in qua non eſt approbatus. III. 331. Non tamen alterius Parochiæ etiam cum facultate proprii Parochi. ib.
Paſcha, controverſiæ circa Paſchæ celebrationem. III. 49.
Patena. Vide *Calix*.
S. Patritii Oratio. Vide *Oratio*.
SS. Patres quid de Eccleſiæ juriſdictione ſenſerint. III. 48.
Patrini in Baptiſmo, eorumque officium. III. 168.
Peccata ſola venialia confiteri ſine contritione formali, & efficaci ſaltem de aliquo, mortale eſt. III. 306. Peccata quomodo Confeſſori aperienda. 308. & ſeq. Peccata dubia aperienda in confeſſione. 317. & ſeq. Sed dubia ut dubia, certa ut certa. 318. Item mortalia ex oblivione, vel alia de cauſa omiſſa ſunt in ſequenti confeſſione declaranda. ib. Item qui tantum confuſe, & generice ob ignorantiam numeri, ac ſpeciei, ſi inde recordetur diſtincte, & ſpecifice. 319. Sicut ob circumſtantiam in confeſſione oblivione omiſſam, peccatum pertinens ad circumſtantiam eſt iterum confitendum. ib. Vide *Confeſſio*, *Pœnitentia*.
Pœnitentia, Virtus, & Sacramentum. III. 296. Ejus materia. ib. Ejus forma. 418. & ſeq. Ejus diviſio in publicam, & privatam. 414. Publica pro peccatis publicis, non tamen ſine Epiſcopi licentia cum certa ſolemnitate. 333. publicæ pœnitentiæ gradus, ſpecies, & variatio. 415. & ſeq.
Pœnitentia ad venialium remiſſionem qualis eſſe debet. III. 300. & ſeq.

Pœ-

Pœnitentiam exequens in peccato mortali peccat ſaltem venialiter. III. 336. Pœnitentia a Confeſſario impoſita nequit a pœnitente mutari propria authoritate etſi in opus melius, nec per alium perſolvi. *ib. & ſeq.*
Pœnitentia medicinalis non eſt imponenda in eo, ex quo oriri poteſt ſuſpicio, vel notitia peccati pœnitentis, niſi ſit medium neceſſarium ad vitandum relapſum. III. 332.
Pœnitentia Clericorum. III. 416. *& ſeq.*
Pœnitentiæ Miniſter quoad Græcos. III. 421. Cætera Vide *Satisfactio, Confeſſio, Contritio, &c.*
Pœnitens in confeſſione quoad circumſtantias. III. 309. *& ſeq.* quoad complicem. 309. *& ſeq.* Aliquando tenetur adire alium Confeſſarium ad impediendam complicis manifeſtationem. 312. Tenetur acceptare, & implere pœnitentiam rationabilem injunctam. 333. Eam, vel notabilem ejus partem omittens pro mortali impoſitam, mortaliter peccat. 334. Tenetur ſupplere levem Pœnitentiam a Confeſſario impoſitam. *ib.*
Pœnitentis nomen inquirere non licet. III. 316.
Percuſſio Clerici duplex. IV. 196.
Photius, ejuſque Schiſma. III. 80. *& ſeq.* 183.
Photiani ne in extrema quidem neceſſitate permittunt Latinis baptizare. III. 161. *& ſeq.*
Pyromantia ſpecies divinationis. III. 22.
Polygamia poſt Evangelium illicita, & abſque Dei licentia adverſatur legi naturali. IV. 72. Quomodo hanc Deus permiſit Patriarchis. 78.
Pontifex Romanus eſt Supremum Eccleſiæ caput, & Petri ſucceſſor. III. 57. *& ſeq.* Ad ipſum deferuntur controverſiæ Religionis. *ib. & ſeq.* Item Sac. Rituum. 58.
Preces. Vide *Benedictiones.*
Præceptum de non comedendo carnem cum ſanguine, quid ſignificabat. III. 34.
Proceſſiones ab Arianis inſtitutæ impiæ, & inutiles a Catholicis reputatæ. III. 33.
Prothesis quid. III. 284.
Pſalmodia quando in Eccleſia invecta. III. 60.
Pueri Diaconatu initiantur a Jacobitis. IV. 43.
Pueri quando tenentur ad communionem. III. 225.

R

Reliquiæ Sanctorum, eorumque cultus. III. 65. *& ſeq.*
Reſervatio Caſuum. Vide *Caſus reſervati.*
Richerii Hæreſis. III. 50.
Ritus quid. III. 48. & 110. Quotuplex. *ib. & ſeq.*
Rituum Sacrorum ſcientia curam animarum habentibus utilis, & neceſſaria. III. 17. Ritus quare inſtituti. *ibid.* varie conſiderari poſſunt. 19. Ritus vitandi, & deteſtandi. *ib. & ſeq.*
Ritus Sacer nequit eſſe illicitus. 31. Ea tamen authoritate, qua eſt inſtitutus, mutari poteſt. *ib.* Ritus Sacri nequeunt eſſe pernicioſi, nec inutiles, ſed utiles, & neceſſarii. 34. Eorum origo a Deo repetenda. *ib.* Nec eorum uſus Chriſtiana religio haud damnat. 35. Eos inſtituendi poteſtatem Eccleſia a Chriſto accepit. 40. Eaque poteſtas eſt Eccleſiæ neceſſaria. 41. Proinde eos Eccleſia decurſu temporis auxit. *ibid. & ſeq.*
Ritus quando habent vim legis. III. 110. *& ſeq.*

Ritus.

Ritus ſuperſtitioſi quid ſecum ferant. 59. & ſeq. Eos Romana Eccleſia damnat. 61.
Rituum varietas, & diverſitas in Eccleſia unde repetenda. III. 504. & ſeq. Quid hac ſuper re curarunt Romani Pontifices. ibidem & ſeq.
Ritum ſuſceptum deſerere, vel permutare non licet. III. 110. & ſeq. Nec proprium licet deſerere. 119. Aliquando licet mutare proprium Ritum. 120. Ob Rituum obſervantiam quando inest obligatio ſubeundi mortem. ibid. Ritus Eccleſiæ Orientalis. 104. Eorum origo ab Apoſtolis. ib. Ejus varietas a Latina Eccleſia. 139. & ſeq.
Ritus Sinenſes, Malabarici, Abyſſinorum Regni, Serviæ, & Regionum finitimarum, eorumque proſcriptio. III. 510. ad 531.

S

Sacerdos diſtribuens Euchariſtiam in peccato mortali peccat mortaliter, & tot committit mortalia, quot hominibus continuate Euchariſtiam diſtribuit. III. 145.
Sacerdos incertus de Hoſtiarum conſecratione, quomodo ſe gerere debet. III. 221. Ejus intentio in conſecratione. ibid. Jure divino, & eccleſiaſtico aliquando tenetur celebrare. 239. Carens miſſali proprii ritus, alterius linguæ miſſali uti nequit etiam ſervato proprio ritu. 291. Neque unquam vulgari, aut alieno idiomate celebrare licet quacumque urgente neceſſitate. ib. Catholico Sacerdoti non licet Eleemoſynam accipere a Schiſmaticis, vel Hæreticis pro Miſſa juxta eorum intentionem celebranda. III. 294.
Sacerdos curam habens animarum quando tenetur audire confeſſiones. III. 383.
Sacerdotes Orientales conjugati quando, & quandiu abſtinere debent ab uxoribus. III. 294. & ſeq.
Sacerdotes Rutheni, non Schiſmatici, aliique quoad ritus. III. 91.
Sacramentum quid, & quotuplex. III. 13. Ejus materia, & forma. 133. Ad ejus valorem quæ unio requiritur inter materiam, & formam. ib. Quomodo invalidatur. ib. Ejus mutatio ſubſtantialis, & accidentalis. ib. Quæ ad ejus eſſentiam. 134. Ejus ſubjectum. 152.
Sacramenta quoad verborum mutationem, verborumque interruptionem. III. 134. Quoad mutationem materiæ vel formæ. 135. & ſeq. Quoad miniſtrum, ejuſque intentionem. 137. & ſeq. Quoad conditiones. 142. Quoad adminiſtrationem, poteſtatem, & ſuſceptionem. 144. & ſeq. Quoad effectus. 153. Quoad inſtitutionem, & numerum. 132.
Sacrificium Chriſti quomodo conveniat cum eo, quod obtulit Melchiſedech. III. 357.
Sacrificium Miſſæ. Vide Miſſa.
Sancti, eorumque cultus, & invocatio. III. 67.
Satisfactio quid, & quotuplex. III. 328. & ſeq. Ante abſolutionem imponenda. 331. Eaque proportionata peccatis, ac præcipue pia opera. ibid. Non tamen opera præcepta, ſi pœnitens poteſt alia præſtare. 331. Injungi poteſt ſatisfactio aliis applicanda veluti defunctis. 333. Satisfactio eſt implenda ex motivo pio, ac ſupernaturali, ſine affectu ad mortale. 335. Juſtis de cauſis permutari poteſt. 336. Non ſemper neceſſe eſt ut ante abſolutionem adimpleatur, 337. Poteſt tamen Confeſſarius pœnitentem obligare ad illam

illam adimplendam ante abſolutionem ſive ex parte, ſive ex toto. 338. Vide *Pœnitentia*, *Confeſſarius*.
Sedes Apoſtolica eliminare intendit quoſcumque Ritus idololatriam, vel hæreſim redolentes. III. 130.
Schiſmatici in Oriente, eorumque ſectæ. III. 77. *& ſeq.*
Sigillum confeſſionis. III. 381. Ejus obligatio. *ibid. & ſeq.* Ejus violatio. 387. Ejus obligatio quomodo contrahitur. 393. *& ſeq.*
Sollicitatio, ac circa ipſam Conſtitutio Benedicti XIV. 396. *& ſeq.* Item Inquiſitionis Decreta. 402. *& ſeq.* Ob ſollicitationem qui, quomodo, quas ob cauſas, & quando ſunt denuntiandi. 403. *& ſeq.* Qui denuntiare tenetur. *ib. & ſeq.*
Somnia, eorumque abuſus. III. 24. Iis Deus ſæpe in Scripturis uſus eſt. *ibid.* Quando ſunt a Deo iis eſt habenda fides. *ibid.* In ſomniis relatis ad divinationem eſt caute procedendum. *ib.*
Sponſalia quid. IV. 55. Ut fiat valida quæ requiruntur. *ibid. & ſeq.* Quomodo contrahuntur, & quibus de cauſis diſſolvuntur. 57. *& ſeq.* Eorum effectus. 56. Pariunt impedimenta. 108.
Subdiaconus ordinem exercens in lethali, eum lethaliter peccare contendunt multi. III. 146.
Superſtitio, ejuſque ritus quoad magiam. III. 21.
Suſpenſio quid, & quotuplex. IV. 300. Ejus effectus. 281. Quando tolli poteſt. 202. Quando incurritur. *ibid.* Differt a degradatione, & depoſitione. 203.
Suſpenſus ab officio, ab ordine. IV. 200. *& ſeq.*
Syri Neſtoriani, eorumque abuſus, & errores. III. 128.

T

THeodorus Byzantius Coriarius male de Chriſto ſentiens ab Eccleſia ejectus. III. 49.
Thiamiamateria, Thuribula. III. 62.
Thomiſtæ quoad verba neceſſaria Conſecrationis Calicis. III. 281. *& ſeq.*
Thus, ejuſque uſus. III. 62.

V

VAs, in quo aſſervatur Euchariſtia. III. 246.
Verba neceſſaria, & eſſentialia in Euchariſtia. 280. *& ſeq.* Quomodo proferenda. III. 283.
Veſtes benedictæ pro Miſſæ Sacrificio. III. 242.
Veſtes ſacræ quid præferant. III. 52.
Vinum pro Euchariſtiæ Sacramento. III. 216. Admixtio modiciſſimæ aquæ. 218. & 262. Quid de guttis vini Calici adhærentibus. 223. Cujuſcumque ſit coloris eſt aptum. 262. Quid de liquoribus, zibibis, uvis paſſis expreſſis. *ibid. & ſeq.*
Vini loco in utraque purificatione ob maximam vini penuriam licet ſumere aquam. III. 263. *& ſeq.*

Z

ZEphyrinus Papa damnavit Montaniſtas ob violatam Apoſtolicam diſciplinam. III. 105.

NOI

NOI
RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

Concediamo Licenza alla Dita *Giuseppe Remondini*, *e F.*[i] Stampatori *di Venezia* di poter riſtampare il Libro intitolato: *Theologia Moralis universa &c. Auctore Patre Paulo Gabriele Antoine Tomi* 4. oſſervando gli ordini ſoliti in materia di Stampe, e preſentando le Copie alle Pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 9. Agoſto 1793.

(*Giacomo Nani Cav. Rif.*

(*Piero Zen Rif.*

Regiſtrato in Libro a Carte 55. al Num. 37.

Marcantonio Sanfermo Segr.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

B.23.6.748
BN.C.F.
FIRENZE